

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG4940	ImageGroup:	I1KG5054
LCCN:	2008348035	ISBN:	8186627596

Title:	ཀླུ་ནག་གི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་བྲིམ་སྟོན་ལྟུང་། བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྟངས་སྐོར་བཟོ་སྒྲིབ་ཆོག་འདུའི་ལས་རིམ་ཕྱོགས་བསྟེན་བས rgya nag gi mi rigs sa gnas rang skyong gi khrims srol dang/ bod kyi dngos yod gnas stangs skor bgro gleng tshogs 'du'i las rim phyogs bsdebs
Author:	n/a
Descriptor:	printed from computerized input
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	dharamsala, h.p.
Publisher:	bod gzhung phyi dril las khungs
Date:	2006
Volume:	1
Total Volumes:	1
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at Tibetan Buddhist Resource Center, 150 West 17th St, New York City, NY 10011, US. Comments: 05/2010

༡། །ཁྱེད་ཀྱི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་བྱམས་སྒྲིལ་དང་།
པོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྟངས་སྐོར་བཀོ་སྐྱོང་ཚོགས་འདུའི་
ལས་རིམ་ཕྱོགས་བསྡེབས།

Proceedings of the Seminar on China's National Regional
Autonomy Law: Theory and Practice in Tibet

༡༡། །ཀྱུ་ནག་གི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་ཁྲིམས་སྒྲིལ་དང་།
བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྟངས་སྒོར་བཤོ་བྲེང་ཚོགས་འདུའི་
ལས་རིམ་ཕྱོགས་བསྡེབས།

Proceedings of the Seminar on China's National Regional
Autonomy Law: Theory and Practice in Tibet

བོད་གཞུང་གི་བྱིལ་ལས་ཁུངས་ནས་དབར་བསྐྱེད་འགྲེམས་སྒྲིལ་ཞུས།

བོད་གཞི་ཁྱིའི་ལས་ཁུངས་ནས་སྐྱར་ཐང་དཔར་ཁང་དུ་དཔར་འདེབས་གྱིས་འགྲེམས་སྤེལ་ཞུས།

Published by:
The Department of Information and International Relations (DIIR)
Central Tibetan Administration
Gangchen Kyishong
Dharamsala - 196 215
Himachal Pradesh
INDIA

དཔར་ཐངས་དང་པོ། ཟླ་ལོ་ ༡༠༠༦ རེབ་གངས་ ༡༠༠༠

© DIIR
རེབ་འདིའི་དཔར་སྐྱན་བདག་ཐོབ་བོད་གཞི་ཁྱིའི་ལས་ཁུངས་ལ་ཡོད།

ISBN 81-86627-59-6
ཀྱལ་སྤྱིའི་ཆད་ལྷན་རེབ་ཨང་། ༡༡-༡༥༥༣༧.༥༧.༦

ཀྱ་ཆེའི་སྒྲིག་པ་པོ་ནམས་ནས་དྲ་ཀྱར་གཟིགས་སྒྲོ་ཡོད་ཆེ་ཞལ་བྱང་ག་གམ་གསལ་ལྟར་ཡིན།

www.tibet.net/www.tibet.com

༢༡ ། འཛིན་པ།

༥ རྒྱ་ནག་གི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ནི་བཞིན་པོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཟེར་བ་བཙུགས་ནས་
ལོ་ངོ་ ༥༠ འཁོར་བ་དང་། མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་ཁྲིམས་སྲོལ་ལག་བརྟར་བྱས་ཏེ་ལོ་ངོ་ ༢༠ འཁོར་
བའི་གལ་ཆེད་དུས་མཚམས་གིས་ཏུ་ངོས་འཛིན་དང་སྒྲགས་དུས་བྱམ་སྤྱང་བཅིའི་བྱེད་སྒྲོ་སྒྲུ་མང་ཞིག་སྤེལ་དང་སྤེལ་མུས་
སུ་ཡོད་པའི་ནང་པོད་འདི་ཀྱང་གོའི་བྱམས་སྤྱོད་འོག་དེ་རྒྱུ་རྒྱུ་ལུས་ཀྱི་གནས་སྤངས་ནས་འཕྲུར་མཚོངས་ལྟ་བུའི་འཕེལ་
རྒྱས་བྱུང་སྟེ། ༥ ཆ་སྤྱི་ཚོགས་ཡུན་རིང་བདེ་འཁོད་ཀྱི་རང་བཞིན་དུ་གནས་ཡོད་ཅེས་འབྲིག་བཤད་ཀྱི་དྲིལ་བུ་སྐད་གསང་
མཐོན་པོས་སྒྲིག་བཞིན་ཡོད་པ་ལྟར། རང་རེའི་སྤྱོད་པ་ནས་ཀྱང་ཕ་རོལ་པོའི་འགྲུལ་སྤྱོད་པ་ལ་གཞིགས་པའི་པོད་མི་མང་
གི་དོན་དམ་ཅུམ་འགྱུར་ཞིག་སྟོན་རྒྱུ་གལ་འགངས་གིན་ཏུ་ཆེ་བར་བརྟེན། འདི་ག་པོད་གཞུང་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་
ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༢༥ ནང་ ༢༦ ཉིན་གནིས་ཀྱི་རིང་བཞུགས་སྐར་གངས་ཅན་སྤྱིད་ག་ཤོངས་
ལས་བྱེད་གསོལ་མཐོན་ཁང་གི་ཡང་སྟེང་ཚོགས་ཁང་དུ་རྒྱ་ནག་གི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་ཁྲིམས་སྲོལ་
དང་། པོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྤངས་ཞེས་པའི་སྐོང་གཞི་གཙོ་གུར། ༡༽ རྒྱ་ནག་གི་མི་རིགས་ས་གནས་
རང་སྤྱོད་གི་ཁྲིམས་སྲོལ་འོག་པོད་ཀྱི་ཚོས་དང་། རིག་གཞུང་། རྐྱད་ཡིག་བཅས་ཀྱི་གནས་སྤངས། ༢༽ རྒྱ་ནག་གི་
མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་ཁྲིམས་སྲོལ་འོག་པོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་། འཛིན་སྤྱོད་གི་གནས་སྤངས། ༣༽ རྒྱ་
ནག་གི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་ཁྲིམས་སྲོལ་འོག་པོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་དང་། དཔལ་འཕྱོར། འདྲུགས་སྤྱོད་བཅས་
ཀྱི་གནས་སྤངས། ༤༽ མར་ཁེ་སེ་དང་། ལེ་ཉིན། མའོ་བཅས་ཀྱི་མི་རིགས་ལྟ་བུ་དང་། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་
མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་གཏན་ལ་ཐབ་པའི་མི་རིགས་སྤྱིད་བྱས་སྟོར། ༥༽ རྒྱ་ནག་གི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་
སྤྱོད་པ་ཞིའི་ནང་ལས་དོན་བྱས་པའི་དངོས་བྱུང་ཚོར། བཅས་ནང་གསེས་བརྗོད་གཞི་ཆན་པ་ཁག་ལྔར་དབྱེ་བའི་
བཟླ་སྐོང་ཚོགས་འདུ་ཞིག་གི་སྤྱི་ཞུས་ཡོད། དེ་ཡང་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དབུ་བྱེད་ནམ་པར་བྱངས་
ལུང་བུལ་བའི་སྤྱོད་བརྗོད་བྱ་རྒྱུའི་བསམ་འདུན་མ་བཅངས་པར། པོད་ནང་གི་ད་ཡོད་རང་སྤྱོད་གི་གནས་བབ་ཐོག་རྒྱ་
ཆེད་པོད་མི་མང་ཚོགས་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་དང་། སྤྱོད་པ་འཛིན་པོད་གསལ་འདོན་བྱ་རྒྱུ་ཞི་བཟླ་སྐོང་ཚོགས་འདུ་འདི་གི་སྤྱི་ག་
ཞུས་པའི་དགོས་དམིགས་གཙོ་བོ་ཡིན།

བཤོ་སྒྲིང་གི་ལས་རིམ་འདིའི་ནང་དམིགས་བསལ་གདན་ཞུས་རང་རིགས་ཕྱི་ནང་གི་མི་སྣ་མཁས་སྒྲིང་ཅན་
 བཅུག་ནས་གོང་གསལ་བཟོད་གཞི་སོ་སོའི་ཐོག་གསུང་བཤད་དང་འབྲེལ་ཆེད་ཚོམ་སྒྲེལ་ཁག་ད་ལམ་འདི་ལས་ནས་དེབ་
 གཟུགས་སུ་སྒྲིགས་བསྒྲིགས་ཀྱིས་དེབ་གངས་ ༡༠༠༠ ཐམ་པ་དཔར་བསྐྱན་འགྲེམས་སྒྲེལ་ཞུས་ཡོད་ན། འདི་དག་
 དང་ཆར་བཅན་བྱོལ་བོད་གཞུང་མང་ཡོངས་ནས་སྤྱོད་པ་ལོངས་སྤྱོད་པ་ལྟུང་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་ཟབ་ཡངས་དཀྱིལ་
 ཆེའི་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་མཛད་བྱས་ལམ་སྟོན་འོག་བོད་རྒྱལ་དཀྱིལ་འདི་བཞིན་ཞི་མོལ་གྱི་ཐབས་ལམ་སྤྱད་པ་བརྒྱད་
 རྒྱུ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་ཀྱི་སྒྲིམ་གཞི་ལས་མི་འགོང་བའི་ཐོག་ནས་ཐག་གཅོད་བྱུང་སྟེ། བོད་
 མི་སྤྱི་པོ་གནམ་བསྐྱན་ཡོངས་སུ་ཚོགས་པར་རང་བྱིམ་རང་བདག་དང་། མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་གནས་བབ་
 མིང་དོན་མཚུངས་པ་ཞིག་ཅིས་ཀྱང་ཡོང་སྤྱད་ཞལ་ཞེ་གཉིས་མེད་ཀྱིས་འབད་ཚོལ་སྟོད་མེད་གནང་བཞིན་པའི་སྐབས་འདིར་
 རང་རིགས་གཞོན་སྤྱོད་གསར་བུ་བ་སྤྱི་དང་། རྒྱག་པར་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་དང་། མི་
 རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་བཅའ་ཁྲིམས་སོགས་ཁྲིམས་སྒྲིག་ཁག་གི་ཐོག་གཞི་ཅའི་ཤེས་རྟོགས་གོང་འཕེལ་གཏོང་རྒྱས་
 མཆོན་པའི་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་། ཁེ་དབང་སྐོར་ཉམས་ཞིབ་བྱ་འདུན་ཡོད་པའི་ཐུགས་སྦྱང་དོན་གཉེར་
 ཅན་ནམས་ལ་དཔུང་གཞིའི་རྒྱ་ཆར་ཐུགས་ལན་རུང་ཟད་གསོས་རེ་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

འདིར་ནན་བཟོད་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ལ། བཤོ་སྒྲིང་ཆོགས་འདུའི་ལས་རིམ་སྤྱོགས་བསྐྱབས་ཀྱི་དེབ་གཞི་
 འདིའི་ནང་འགོད་འདུག་བྱས་པའི་ཆེད་ཚོམ་ཁག་གི་ནང་དོན་བཟོད་བྱ་དང་། ཚོད་བྱེད་ཆོག་སྤྱོད་བཅས་
 འབྲེལ་ཡོད་གསུང་སྒྲིང་པ་དོ་བདག་སོ་སོའི་དགོངས་ཚུལ་བཞེད་དོན་སོར་བཞག་བྱས་པ་ལས། རང་
 གཞུང་བཀའ་ཤག་གམ། འདི་ག་ཕྱི་རྒྱལ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་དགོངས་ཚུལ་ཡིན་པའི་ཁྲུབ་པ་མེད་ན། དེ་དོན་
 རྒྱ་ཆེའི་ལྷོག་པ་པོ་ནམས་ཀྱིས་ངེས་པར་དགོངས་འདེགས་ཡོད་པ་དང་ཆབས་ཅིག ཨ་རིར་རྟེན་གཞི་བྱས་པའི་ཨིས་
 རྒྱལ་ བཤོན་ཏེ་གྲན་ Isdell Foundation ནས་འདི་གའི་དམིགས་བཀའ་ལས་གཞི་འདིའི་ཐོག་ཐུགས་ཁུར་ཆེ་བཞེས་
 ཀྱིས་རོགས་དཔུལ་མཐུན་སྤྱོད་གནང་བར་ཡི་རངས་བསྐྱགས་བཟོད་དང་འབྲེལ་ཐུགས་རྗེ་གིན་ཏུ་ཆེ་ཞུ་བཅས།

བོད་གཞུང་ཕྱི་རྒྱལ་ལས་ཁུངས་ནས། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༦ ལོ་ ༡ ཆོས་ ༡༩ ལ།

༡༡། ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༥ ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༡༥ ནང་ ༡༦ ཉིན་གཉིས་ཀྱི་རིང་བཞུགས་སྐར་
གངས་ཅན་སྤྱིད་གསོངས་ལས་བྱེད་གསོལ་མགོན་ཁང་གི་ཡང་སྤེང་ཚོགས་ཁང་དུ་བྱ་ནག་གི་
མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་བྲིམས་སྒྲིལ་དང་། བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྐངས་
སྐོར་བཀོ་སྤྱོད་ཚོགས་འདུའི་ལས་རིམ་གཤམ་གསལ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༥ ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༡༥ རེས་གཟའ་མིག་དམར།

སྤྱི་ལོ་ཚོགས་ཐུན།

ཁུ་ཚོད་ ༧༡༠༠ ནས་ ༡༠༡༣༠ བར། དབུ་འབྱེད་མཛད་སྡོ །

དཔལ་ལྷན་ཕྱི་དྲིལ་བཀའ་སྤྱོད་རྩ་ཡུལ་སྤྱོད་བཟང་སྟན་གྲགས་མཆོག་ནས་བཀོ་སྤྱོད་
ཚོགས་འདུ་དོ་སྤྱོད་ཀྱི་གསུང་བཤད་གནང་བྱ།

དཔལ་ལྷན་རང་གཞུང་བཀའ་སྤྱོད་ཁྲིམ་མཁམས་དབང་ཟམ་གདོང་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་
ནས་བཀའ་སྤྱོད་གསུང་བཤད་གནང་བྱ།

ཁུ་ཚོད་ ༡༠༡༣༠ ནས་ ༡༡༡༠༠ བར། གསོལ་ཇའི་བར་གསེང་།

ཁུ་ཚོད་ ༡༡༡༠༠ ནས་ ༡༡༡༠༠ བར། བཛྲིད་གཞི་དང་པོ། བྱ་ནག་གི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་བྲིམས་
སྒྲིལ་འོག་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་དང་། དཔལ་འབྱོར།
འཛུགས་སྐྱོན་བཅས་ཀྱི་གནས་སྐངས།
གསུང་བཤད་གནང་མཁན། བོད་གཞུང་འཆར་འགོད་ལྷན་ཁང་གི་སྤྱི་བྱེད་འཆར་
འགོད་པ་ཏེག་ཏར་དཀོན་མཆོག་བཙུན་འགྲུས་ལགས་
དང་། ཕྱི་དྲིལ་ཁོར་ཡུག་དང་འཛུགས་སྐྱོན་ཆེན་པོའི་
འགན་འཛིན་བསྐྱོན་འཛིན་ཚུལ་བྲིམས་ལགས།
གཙོ་སྤྱོད་པ། ཨ་རི་བོད་སྐད་རྒྱུང་འཕྲིན་ཁང་གི་ལས་བྱེད་ཆེ་བཙན་
དབང་ལྷག་ལགས།

ཁུ་ཚོད་ ༡༡༡༠༠ ནས་ ༡༡༠༠ བར། ཉིན་དགུང་གསོལ་ཚོགས་བར་གསེང་།

ཕྱི་དྲིའི་ཚོགས་ཐུན།

ཁུ་ཚོད་ ༡༡༠༠ ནས་ ༡༡༠༠ བར།

བརྗོད་གཞི་དང་པོའི་ཐོག་དྲི་བ་དྲིས་ལན་གནང་རྒྱ།

ཁུ་ཚོད་ ༡༡༠༠ ནས་ ༡༡༣༠ བར།

བརྗོད་གཞི་གཉིས་པ།

མར་ཁེ་སི་དང་། ལེ་ཉིན། མའོ་བཙས་ཀྱི་མི་རིགས་

རྩ་བ་དང་། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་

ཀྲིས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་མི་རིགས་སྤྱིད་བྱས་སྒྲིར།

གསུང་བཤད་གནང་མཁན།

ཕྱི་དྲིལ་རྒྱ་སྐད་ཚན་པའི་འགན་འཛིན་ཟླ་བ་ཆེ་རིང་

ལགས་དང་། ཕྱི་དྲིལ་བོད་མི་འབྲུམ་བཙུམ་དུས་མིན་

རྒྱུ་འདས་ལས་གཞིའི་འགན་འཛིན་བཀྲ་ཤིས་རྒྱ་མཚོ་

ལགས། བདེ་སྤང་བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་ལས་

བྱེད་ཁུ་མཁར་བྱམས་ལགས།

གཙོ་སྤྱིང་པ།

ཁེ་ན་ཏར་བཙའ་བཞུགས་དགེ་ཆེན་ཆེན་མོ་ཆེ་རིང་

ཤུག་ལགས།

ཁུ་ཚོད་ ༡༡༣༠ ནས་ ༡༡༠༠ བར།

གསོལ་ཇའི་བར་གསེང་།

ཁུ་ཚོད་ ༡༡༠༠ ནས་ ༡༡༣༠ བར།

བརྗོད་གཞི་གཉིས་པའི་ཐོག་དྲི་བ་དྲིས་ལན་གནང་རྒྱ།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༢༦ རེས་གཟའ་ལྷག་པ།

སྤྱི་དྲིའི་ཚོགས་ཐུན།

ཁུ་ཚོད་ ༧༡༠༠ ནས་ ༡༠༡༣༠ བར།

བརྗོད་གཞི་གསུམ་པ།

རྒྱ་ནག་གི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་བྱིམས་

སྤེལ་འོག་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་། འཛིན་སྤྱོད་གི་

གནས་སྤངས།

གསུང་བཤད་གནང་མཁན།

ཁེ་ན་ཏར་བཙའ་བཞུགས་དགེ་ཆེན་ཆེན་མོ་ཆེ་རིང་

ཤུག་ལགས་དང་། ཨ་རི་བོད་སྐད་རྒྱུང་འབྲེན་ཁང་

གི་ལས་བྱེད་ཆེ་བརྟན་དབང་ལུག་ལགས། ཨ་རིར་

བྱ་ལགས།

གསེལ་ཇའི་བར་གསེང་།

བརྗོད་གཞི་གསུམ་པའི་ཐོག་ནི་བ་དྲིས་ལན་གནང་བྱ།

ཉིན་དགུང་གསེལ་ཆོགས་བར་གསེང་།

ཐུ་དྲེ་ཚོགས་ཐུན།

དེ་བ་དེས་ལན་ཟུ་མཐུད་གནང་རྒྱ།

བརྗོད་གཞི་བཞི་པ།

ཏྲ་ནག་གི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་བྱིས་མ་

སྤྲུལ་འོག་བོད་ཀྱི་ཚེས་དང་། རིག་གཞུང་། རྒྱུ་ཡིག་

བཅས་ཀྱི་གནས་སྟངས།

གསུང་བཤད་གནང་མཁན།

ཨ་རིར་བཅའ་བཞག་ས་དག་གི་ཆེན་མོ་དག་དབང་

ཡུལ་ཚོགས་ལགས་དང་། རེས་བུ་རྩོམ་སྒྲིག་པ་གྲོ་

བཟང་སྒྱུ་པ་ལགས།

གཙུག་ལྷན་དུ།

དྲིལ་བརྒྱུགས་དྲུང་ཆེ་ཐུབ་བརྟན་བསམ་འཕེལ་ལགས།

བཟོད་གཞི་བཞི་པའི་ཐོག་དྲི་བ་དྲིས་ལན་གནང་གྱ།

གསོལ་ཇའི་བར་གསེང་།

བརྗོད་གཞི་ལྟ་པ།

ཕུནག་གི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་སྤྱོམ་གཞིའི་

ནང་ལས་དོན་བྱས་པའི་དངོས་བྱང་ཁྱེད་ཆོས།

གསུང་བཤད་གནང་མཁན།

བལ་ཡུལ་དུ་བཅའ་བཞུགས་བསྟན་འཛིན་གྱིན་

བྱུང་ལགས།

གཙུག་པོ་ཡི།

ཨ་རིར་བཅའ་བཞགས་ཤིག་ཏུ་རྒྱ་བཟང་སྟོན་པ་གས།

བརྗོད་གཞི་ལྟ་པའི་ཐོག་དྲི་བ་དྲིས་ལན་གནང་ཏུ།

ཕུ་ཚོ་ད་ ༥༡༩༠ ན་ས་ ༥༡༩༠ པར།

མཐུག་བསྐྱེད་མས་མཛད་སྒྲོ་ ༡

དཔལ་ལྷན་ཕྱི་དྲིལ་བཀའ་ཐོན་རྩ་ཡུལ་སྒོ་བཟང་སྟན་གྲགས་མཆོག་ནས་ཉིན་གཉིས་
རིང་གི་བཀྲོ་སྒྲིང་ཆོག་ས་འདྲེ་ཐོག་འབྲས་ཕྱོགས་བསྐྱེད་མས་ཀྱི་གསུང་བཤད་
གནང་རྒྱུ།

དཔལ་ལྷན་ཕྱི་དྲིལ་བཀའ་ཐོན་རྩ་ཡུལ་སྒོ་བཟང་སྟན་གྲགས་མཆོག་ནས་བཀྲོ་སྒྲིང་
ཆོག་ས་འདྲེ་ཐོག་གསུང་བཤད་གནང་མཁན་ཕྱི་ནང་གི་སྐུ་མགོན་ཆེན་མས་ལ་ཐུགས་
རྩི་ལེགས་འབུལ་གྱི་མགྲུལ་དར་བསྐྱོན་རྒྱུ།

དྲིལ་བསྐྱགས་དྲུང་ཆེ་ཐུབ་བསྟན་བསམ་འཕེལ་ལགས་ནས་ཐུགས་རྩི་ཆེ་ཞུའི་གསུང་
བཤད་གནང་རྒྱུ།

ཕུ་ཚོ་ད་ ༥༡༠༠ པར།

ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁྲུངས་ནས་བཀྲོ་སྒྲིང་ཆོག་ས་འདྲེ་ཐོག་གསུང་བཤད་གནང་མཁན་ཕྱི་ནང་
གི་སྐུ་མགོན་ཆེན་མས་ལ་དགོང་ཆོག་ས་སྟབས་བདེ་ཞིག་འདེགས་འབུལ་ཞུ་རྒྱུ་བཅས། ॥

.....སའམས་ལྷོ་.....

དཀར་ཆག

ང་སྤྲོད། ... ༡

བཤོ་སྒྲུང་ཆོགས་འདུའི་ལས་རིམ། ... ༡

དབུ་འབྲེད་མཛད་སྒོ།

དཔལ་ལྷན་ཕྱི་རྒྱལ་བཀའ་སློན་མཆོག་གི་ངོ་སྤྲོད་གསུང་བཤད། ... ༡

དཔལ་ལྷན་རང་གཞུང་བཀའ་སློན་གྱི་པ་མཆོག་གི་གསུང་བཤད། ... ༥

ཆོགས་ཐུན་དང་པོ།

ཐོད་གཞུང་འཆར་འགོད་ལྷན་ཁང་གི་སྤྱི་ཁྱབ་འཆར་འགོད་པ་ཤོག་ཏུ་དཀོན་མཆོག་
བརྩོན་འགྲུས་ལགས་ཀྱི་ཆེད་ཚོམ། ཉེ་བུན་ཡིག་ེ ... ༡༥

ཕྱི་རྒྱལ་ཁོར་ཡུག་དང་འཇུགས་སྐྱུན་ཆོན་པའི་འགན་འཛིན་བརྩན་འཛིན་ཚུལ་བྲིམས་
ལགས་ཀྱི་ཆེད་ཚོམ། ... ༣༤

དྲི་བ་དྲིས་ལན་གནང་ཁག ... ༤༤

ཆོགས་ཐུན་གཉིས་པ།

ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་སྐད་ཆོན་པའི་འགན་འཛིན་ལྷ་བ་ཆེ་རིང་ལགས་ཀྱི་ཆེད་ཚོམ། ... ༥༥

ཕྱི་རྒྱལ་བོད་མི་འབྲུམ་བཅུས་དུས་མཉན་རྒྱུན་འདས་ལས་གཞིའི་འགན་འཛིན་
བཀྲ་གིས་ཀྱི་མཆོ་ལགས་ཀྱི་ཆེད་ཚོམ། ... ༧༠

བདེ་སྤང་པོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་ལས་བྱེད་རྩུ་མཁར་བྱམས་ལགས་ཀྱི་ཆེད་ཚིམ།	...	༡༠༩
དྲི་བ་དྲིས་ལན་གནང་ཁག	...	༡༣༩
ཆོགས་ཐུན་གསུམ་པ།		
ཁེ་ཏར་བཅའ་བཞུགས་དགེ་ཆན་ཆེན་མོ་ཆེ་རིང་གྲུ་ལགས་ཀྱི་གསུང་བཤད།	...	༡༩༤
ཨ་རི་པོད་སྐད་རྒྱུང་འཕྲིན་ཁང་གི་ལས་བྱེད་ཆེ་བཏན་དབང་ཕུག་ལགས་ཀྱི་གསུང་བཤད།	...	༡༩༠
ཨ་རིར་བཅའ་བཞུགས་ཤོག་ཏར་ཁྲོ་བཟང་སེངྒེ་ལགས་ཀྱི་ཆེད་ཚིམ། རྟོན་བྱིན་ཡིག་ེ།	...	༡༩༥
དྲི་བ་དྲིས་ལན་གནང་ཁག	...	༡༩༦
ཆོགས་ཐུན་བཞི་པ།		
ཨ་རིར་བཅའ་བཞུགས་དགེ་ཆན་ཆེན་མོ་ངག་དབང་ཐུན་ཆོགས་		
ལགས་ཀྱི་ཆེད་ཚིམ། རྟོན་བྱིན་ཡིག་ེ།	...	༡༩༩
ཤེས་བྱ་ཚིམ་སྒྲིག་པ་ཁྲོ་བཟང་སྒྲིན་པ་ལགས་ཀྱི་ཆེད་ཚིམ།	...	༢༠༤
དྲི་བ་དྲིས་ལན་གནང་ཁག	...	༢༡༠
ཆོགས་ཐུན་ལྔ་པ།		
བལ་ཡུལ་དུ་བཅའ་བཞུགས་བསྟན་འཛིན་ཀུན་བྱབ་ལགས་ཀྱི་ཆེད་ཚིམ།	...	༢༡༡
དྲི་བ་དྲིས་ལན་གནང་ཁག	...	༢༠༠
མཇུག་བསྐྱེམས་མཛད་སྒོ།		
ཕྱི་དྲིལ་བཀའ་རྒྱུན་མཆོག་གི་མཇུག་བསྐྱེམས་གསུང་བཤད།	...	༢༠༩

༡༡། །དཔལ་ལྷན་ཕྱི་དྲིལ་བཀའ་སློན་རྩ་ཡུལ་སློབ་བཟང་སྟན་གྲགས་མཆོག་ནས་

བཏོ་སྒྲུང་ཆོགས་འདུའི་དབུ་འབྱེད་མཛད་སྒྲུའི་ཐོག་གནང་བའི་

ངོ་སྟོན་གསུང་བཤད།

༥ རྒྱ་ནག་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་བྲིམས་སྲོལ་དང་། བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྤངས་སྒྲོར་བཏོ་སྒྲུང་ཆོགས་
འདུ་འདྲིའི་ཐོག་ཆེབས་སྒྱུར་བསྐྱེད་ས་པའི་དཔལ་ལྷན་བཀའ་སློན་བྲི་པ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་དབུས་པའི་ཕྱག་སྒྲེལ་ཕྱི་དྲིལ་
དུང་ཆེ་རྣམ་གཉིས་དང་། ཕྱོགས་མཐའ་ཁག་ནས་ཕེབས་པའི་བོད་མིའི་མཁས་པ་རྣམས། རང་གཞུང་གི་སྤྱི་ཞུ་བའི་
ཁོངས་ནས་གསུང་བཤད་གནང་མཁན། དེ་བཞིན་དམིགས་བསལ་ཆེད་འབོད་ཞུས་པའི་གཞུང་ཞབས་རྣམ་པ་དང་། གཞུང་
འབྲེལ་མ་ཡིན་པའི་སྤྱི་ཆེན་ཁག་གི་སྐུ་མགོན་རྣམ་པ་ཡོངས་ལ་ཐོག་མར་ངས་དགའ་བསུའི་འཆོམས་འདྲི་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཟེར་བ་བཙུགས་ནས་ལོ་ ༤༠ འཁོར་བ་
དང་། མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་བཅའ་བྲིམས་ལག་བསྟར་བྱས་ཏེ་ལོ་ ༣༠ འཁོར་བའི་དུས་དྲན་ལོ་འཁོར་
གཅིག་གི་རིང་སྤང་བཅི་བྱ་རྒྱུའི་གནས་ཚུལ་གསར་འགྱུར་བརྒྱད་ལམ་ཁག་ནས་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་སྐབས། གཞི་རྩའི་
བོད་རྒྱ་གཉིས་སྟུན་དབུ་མའི་ལམ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་རྒྱུའི་བར་གང་ཟུར་ཞི་མོལ་ཡོང་ཐབས་དང་། དེའི་ཆེད་དུ་བཅན་
ཕྱོལ་གཞུང་ནས་ཁོར་ཡུག་བཟང་པོ་བསྐྱེད་རྒྱུ་ནི་གཏན་ལ་ཐབ་པའི་སྲིད་བྱས་ཤིག་ཡིན་པས། ང་ཆོས་འདིར་རྒྱུན་མཐུད་
མཛུགས་སྟོན་གྱིས་འབད་ཐབས་བྱ་རྒྱུ་ལས་ཕྱིར་བཤོལ་གཏན་ནས་རྒྱག་ཐབས་མེད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་གཞུང་གི་དུས་དྲན་
སྤང་བཅིའི་ངོ་བོར་བཅན་ཕྱོལ་བོད་གཞུང་བཀའ་ཤག་ནས་ཐུགས་སྤང་ཆེན་པོ་གནང་སྟེ་ཕ་རོལ་པོའི་འགྲུལ་ཕྱོགས་ལ་
གཞིགས་པའི་བོད་མི་མང་གི་དོན་དམ་རྣམ་འགྱུར་ཞིག་སྟོན་དགོས་པ་གནད་འགག་ཆེན་པོར་གཟིགས་ནས་བོད་གཞུང་
ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ད་རེས་ཀྱི་བཏོ་སྒྲུང་ཆོགས་འདུ་གོ་སྐྱོག་ཞུས་པ་རེད། དེ་ཡང་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་
རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དབུ་བྲིད་རྣམ་པར་ཁུངས་མེད་སྒྲིན་བརྟེན་དང་། བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ལ་འབྲེག་བཤད་བྱ་རྒྱུའི་བསམ་སློབ་བཅངས་
པ་མ་ཡིན་པར། བོད་མི་སྤྱི་དང་། ལྷག་པར་བཅན་ཕྱོལ་དུ་གནས་པའི་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་དོན་དམ་བོད་ནང་གི་རང་
སྤྱོད་གནས་བབ་ཐོག་བསམ་རྒྱུ་དང་། སློབ་འཆབ་ཅི་ཡོད་བཀའ་བསྟར་གྱི་ལམ་ནས་གསལ་པོ་བཟོ་ཐབས་དང་། ཉིན་

གཉིས་ཀྱི་ཞིབ་བསྟར་གྱི་བཏག་དབྱེད་ནས་ཀྱང་ནག་གི་དབྱེད་ཆེན་པོས་བོད་མིའི་བསམ་ཚུལ་ལ་བརྟེན་བཀྲར་དང་། འོས་
ལེན་གནང་བའི་རེ་བ་བཅངས་ཏེ་བོད་མི་མཁས་སྤྱོད་ལྷན་པ་ཁག་ཅིག་མགོན་འཕོད་ཀྱིས་བསྟོ་སྒྲུང་ཆོགས་འདུག་གི་སྒྲིག་
ཞུས་པ་ནི་དགོས་དམིགས་གཙོ་བོ་ཡིན།

ད་བར་ལ་གོང་ས་ལྷན་པས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་སྐུ་ཆབ་དང་། རྒྱ་གཞུང་གི་འབྲེལ་ཡོད་དཔོན་རིགས་བར་
ཐེངས་བཞི་ཙམ་ཐུག་འཕྲད་གྲོས་མོལ་གྱིས་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་སྐོར་བཀའ་བསྟར་ཞིབ་ཏུ་ལྟོག་གནང་ཐུབ་པ་མ་ཟད། རྒྱ་
གཞུང་མི་སྣས་བོད་མིའི་ཕྱོགས་ཀྱི་མདོན་འདོད་ཁག་ལ་གསལ་ཞིབ་ཆ་ཆང་གནང་ཡོད། ལྷག་པར་དུ་རྒྱ་གཞུང་གི་འོས་
ནས་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐོག་སྤར་ལྷག་ཐུགས་སྣང་གནང་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། བོད་དོན་ཐད་ནས་ཞུས་
ན། རྒྱ་ནག་གི་དོན་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ནང་ནམ་ཀུན་དང་མེ་འདྲ་བའི་གཡོ་འགུལ་ཞིག་ཡོང་བཞིན་པ་ཆང་མས་མཁྱེན་གསལ་
རེད། ཉེ་བའི་ཆར་རྒྱ་ནག་གི་དཔོན་མཆོག་གིས་མི་རིགས་ལས་དོན་ཆོགས་འདུའི་སྐབས་མི་རིགས་སོ་སོའི་རིག་གཞུང་
དང་། གོམས་སྒོལ། ལྷན་ཡིག ལོ་རྒྱུས་བཅས་ལ་ཡང་དག་པའི་ལྟ་ཚུལ་འཛིན་དགོས་པ་དང་། བཅན་ཤུགས་ཀྱི་
ཐོག་ནས་མི་རིགས་ཀྱི་དོ་བོ་འགྱུར་ཐབས་བྱེད་པའི་བྱ་སྤྱོད་མཐའ་དག་གཏན་འགོག་དགོས་པའི་གསུང་བཤད་གནང་ཡོད་
པ་ནི་བསུགས་བརྗོད་འོས་པའི་དཔེ་སྟོན་གྱི་རང་བཞིན་ཡིན།

རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འཛིན་སྐྱོང་འོག་བོད་རིགས་ཚུད་པའི་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ ༥༥
འོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། གངས་ཉུང་མི་རིགས་དེ་རྣམས་རང་སྐྱོང་ས་གནས་ཁག་ ༡༥༥ ནང་གནས་ཡོད་པའི་ཁོངས་
ནས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་དང་བོད་མི་རྣམས་རང་སྐྱོང་སྡེ་ཁག་ཅིག་དང་། རང་སྐྱོང་ཁུལ་བཅུ། རང་སྐྱོང་རྫོང་གཉིས་བཅས་
ས་གནས་རང་སྐྱོང་ཁག་ ༡༩ ནང་གནས་ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་གངས་ཉུང་མི་རིགས་རྣམས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་སེལ་
བར་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་ལམ་ལུགས་ལག་བསྟར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཚུལ་གསུངས་ཀྱི་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཉེ་བའི་
ཆར་དབྱེད་རྣམས་ནས་རང་སྐྱོང་གི་ལམ་སྒོལ་འཐུས་སྒྲིའི་དུ་གཏོང་རྒྱུའི་གཏམ་སྒྲུང་མང་པོ་བྱེད་བཞིན་པར་ང་ཚོས་
དོ་སྣང་ཆེན་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༥ ལོར་བོད་རང་སྐྱོང་སྡེ་ཁག་ཟེར་བ་དབྱུ་བརྟེན་པ་ནས་བཟུང་བོད་དུ་ཞིང་ཆེན་རིམ་པའི་མི་
རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་དངོས་སུ་བཙུགས་པ་དང་། བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་རང་སྐྱོང་གི་ཁེ་ཕན་ཆ་ཆང་ལོངས་སུ་སྤྱོད་
ཀྱི་ཡོད་ཚུལ་རྒྱ་ནག་དབྱེད་ཁག་གི་གཏམ་བཤད་དང་། གཞུང་འབྲེལ་ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་བྲིལ་བསྒྲགས་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

དེ་བཞིན་ཀློག་གཞུང་ཚུགས་ནས་བོད་དུ་ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་པའི་མི་རིགས་སྤྱི་ཤུས་དེ་ཡང་དག་པ་ཡིན་པ་དང་།
བོད་ལ་རང་སྤྱོད་གནས་བབ་སྤྱད་པ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་ཕྱིན་པ། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་
སྤྱང་སྦྱོབ་དང་དར་སྤེལ་བྱུང་བ། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཆད་ཅུན་བེད་སྤྱོད་བྱེད་པ། བོད་མི་རྒྱལ་ས་རང་གྲིམ་རང་བདག་
བྱ་རྒྱུ་དབང་ཆ་ཡོད་པ་སོགས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་ལ་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་གྱི་འཕོ་འགྱུར་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་ཚུལ་
དེལ་བསྒྲགས་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

འོན་ཀྱང་ཚུགས་གཞན་ཞིག་ནས་རྒྱུ་ལྷི་ནང་རང་དབང་ཅན་གྱི་སྤྱི་གཏུགས་ཁག་དང་། ཀློག་ལ་ཉོགས་
ཞིབ་གནང་མཁན་མཁས་པ་ཁག་གིས་བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་གནས་བབ་ནི་འཇམ་གླིང་ནང་གི་རང་སྤྱོད་གནས་བབ་
ཡོད་པའི་མི་རིགས་གཞན་ཁག་ཆང་མ་ལས་རང་སྤྱོད་གི་དབང་ཆ་ཆད་དམའ་ཤོས་ཡིན་པ་དང་། བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ས་
ནི་ཀློག་གི་ཞིང་ཆེན་གཞན་ལས་རང་དབང་རྒྱུང་བ་དང་། དབུས་གཞུང་གིས་ཐད་ཀར་སྤངས་འཛིན་བྱེད་ཤུགས་ཆེན་
པོ་ཡོད་པ་སོགས་འབྲེལ་བ་ཆེད་གནང་གི་ཡོད། དོན་དོན་ཚུགས་གཉིས་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་འདྲ་མིན་ཡོད་པའི་ཐོག་བོད་ནང་
རང་སྤྱོད་གི་གནས་བབ་སྤྱོད་མཁན་རང་རིགས་བོད་མི་རྒྱལ་ས་རང་སྤྱོད་གི་ཆོར་བ་གང་འདྲ་ཡོད་པ་ཀློག་གཞུང་ནས་
གསལ་པོ་མཁྱེན་ཐུབ་པ་བཟོ་རྒྱུ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན།

འཇམ་གླིང་ཐོག་རང་སྤྱོད་ལམ་སྤེལ་གྱི་གོ་དོན་དང་། ཆད་གཞི་གཅིག་གྱུར་མ་ཡིན་པར་སྤྲོས་པ་ཡོད་ལ། དེ་
དག་གི་ངོ་བོའི་རང་བཞིན་ལ་འབྲེལ་བ་ཆེད་དང་། ལག་བསྟར་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་ཡོད་ཀྱི་ཡོད་པའི་མི་རིགས་སོ་སོའི་ལོ་
རྒྱུས་མི་འདྲ་བ་དང་། དགོས་མཁོ་མི་འདྲ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་རང་སྤྱོད་གི་གཞི་རིམ་གྱི་ལྗང་
གུབ་ནི་གྲུ་བཤངས་ནམ་ཡང་བྱེད་ཐབས་མེད་པའི་ཅུ་དོན་ཞིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེ་ནི་གངས་རྒྱུང་མི་
རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་མཐའ་དག་གངས་རྒྱུང་མི་རིགས་རང་ཉིད་ལ་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུ་དབང་ཆ་ཆང་སྤྱོད་དགོས་པ་
ལས། ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུ་དབང་ཆ་མི་རིགས་ཆེ་བ་མཉམ་ཆ་བགོས་དང་། ཡང་ན་གལ་རིམ་གྱི་ཁྱད་པར་ལ་བརྟེན་
ནས་གོང་རིམ་ལ་བཀའ་འཁྲོལ་ཞུ་དགོས་པ་སོགས་ཀྱི་སྤངས་འཛིན་གནང་ཆེད་དམ་པའི་རང་སྤྱོད་མེད་པ་ཅམ་དུ་མ་
ཟད། རང་སྤྱོད་བཅུགས་པའི་དམིགས་ཡུལ་དང་དགོས་པ་གང་ཡང་སྤྱབ་ཐུབ་ཐབས་མེད་པ་ཀློག་གིས་ཤེས་གསལ་པོ་
རང་སྤྱོད་བཀོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆད་ཅུན་དབང་ཆ་གངས་རྒྱུང་མི་རིགས་ལ་སྤྱོད་དགོས་ཟེར་བའི་མི་རིགས་དབར་དབང་
ཆའི་ཐད་འཐབ་ཅོད་མ་ཡིན་པར་གངས་རྒྱུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་སྤང་སྤྱོད་བྱ་རྒྱུ་ཆེད་དུ་ཡིན།

ཅ་ཁྱིམས་དང་། ཁྱིམས་ཡིག་ཁག་ཏུ་གངས་རྩུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་ཆ་ཆང་སྤང་སྟོབ་ཐུབ་པ་ཙམ་དུ་མ་ཟད།
ཁེ་ཕན་ལ་གནོད་སྐྱོན་འགོ་གཞིའི་རིགས་ཆ་ཆང་བཀག་འགོག་ཐུབ་པ་བྱ་རྒྱུ་ནི་དཔུས་གཞུང་གི་འགན་དབང་དང་། ཅ་
དོན་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་ཐུབ་པ་དགོས། ཇི་སྲིད་གངས་རྩུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་ཆ་ཆང་མི་རིགས་དེ་ཉིད་ལ་མ་ཐོབ་པ་
དེ་སྲིད་དུ་མི་རིགས་ཀྱི་འཐབ་ཚྭ་དང་། དཀའ་ངལ་ཁག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་མཐུད་གནས་ངེས་ཡིན།

མི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་དོན་དུ་འཐབ་ཚྭ་བྱེད་མཁན་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆིག་སྒྲིལ་ལ་གནོད་གཞི་དང་། ཁ་བྲལ་
ངེས་ལུགས་པའི་བྱ་སྟོན་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་གནང་ཆེ་དེ་ནི་ཅན་དེ་མ་འོས་པ་ཡིན་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆིག་སྒྲིལ་
ལ་འང་གནོད་རྒྱུ་ཡིན། དེ་བཞིན་གངས་རྩུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་འདྲ་མཉམ་ལ་བརྩེ་བཀྲར་གནང་གི་མེད་པར་
ངོས་འཛིན་བྱེད་ཆོག་འདས་ལོ་བརྩམས་ཁ་བས་ནང་བོད་ནང་ཡིད་སྟོབ་འི་གནས་ཚུལ་མང་པོ་བྱུང་ཡོད། བོད་མི་
རིགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཡར་རྒྱས་ཐོག་བསམ་ཚུལ་འདོན་མཁན་ཁག་ལ་ཁ་བྲལ་གྱི་མིང་བཏགས་ནས་སྐྱོན་བརྒྱུད་དང་། བཙོན་
འཇུག་མནར་གཅོད་སོགས་དཀའ་ངལ་མང་དག་བྱུང་ཡོད། གངས་རྩུང་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཁེ་ཕན་ཐད་ཁྱ་ཚུལ་
དང་། བསམ་ཚུལ་འདོན་མཁན་དེ་དག་ལ་སྐྱོན་བརྒྱུད་བྱེད་པ་ནི་མི་རིགས་ཐོབ་ཐང་ཆད་ལྡན་ལོངས་སྟོན་པར་འགོག་
རྒྱུ་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན། གལ་ཏེ་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་མི་རིགས་ཆེ་བའི་བསམ་ཚུལ་དང་། འདོད་པ་གཞིར་བཟུང་གངས་
རྩུང་མི་རིགས་ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་དགོས་ཆེ། བོད་མིའི་ཁེ་ཕན་ཁག་རང་བཞིན་གྱིས་སྤང་སྟོབ་མི་ཐུབ་པར་མ་ཟད། དེ་
བས་མི་རིགས་བར་འདྲ་མཉམ་གཏན་ནས་ཡོང་ཐབས་མེད།

ལེ་ཉིན་གྱིས་ “རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ནང་མི་རིགས་ཕན་ཚུན་དབར་དོན་དམ་གྱི་འདྲ་མཉམ་ཡོད་ཆེ། འདིའི་ཐོག་
ནས་ཁ་བྲལ་གྱི་བྱ་སྟོན་རིགས་འགོག་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་” ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། གངས་རྩུང་མི་རིགས་ལ་ཚྱུགས་ཐམས་
ཅད་ནས་མི་རིགས་ཆེ་བ་དང་དོན་དམ་གྱི་འདྲ་མཉམ་སྟོན་དགོས་པ་ནི་མི་རིགས་མཐུན་སྒྲིལ་གྱི་གཞི་རྩ་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན།
གངས་རྩུང་མི་རིགས་རྣམས་ལ་རང་གི་གཤིས་ལུགས་དང་མཐུན་པའི་མི་རིགས་རང་ཉིད་དང་། ས་གནས་ཀྱི་ཡར་
རྒྱས་གཏོང་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་འདྲ་མཉམ་གྱི་དབང་ཆད་དང་། གོ་གནས་ཀྱང་སྟོན་དགོས་པ་ཡིན། གལ་ཏེ་མར་ཁེ་སི་
དང་། ལེ་ཉིན་ལྟ་བུ་ཐོག་སྟོན་མཁན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་མི་རིགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཐད་དོན་དམ་འདྲ་མཉམ་སྟོན་རྒྱ་ཐེ་ཆོམ་
གནང་ཆེ་མི་རིགས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་སེལ་ཐབས་བྲལ་ཡོད།

དེང་སྐབས་ཀྱི་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དབང་འཛིན་དབུ་བྱེད་ནམས་ནས་གཞི་རིམ་མང་ཆོག་ས་
ཀྱི་རང་དབང་དང་། གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་ཐོག་ཐུགས་སྤང་གནང་བཞིན་པར་མ་ཟད། འཕྲད་བཞིན་
པའི་དཀའ་ངལ་བསལ་རྒྱུའི་འདུན་པ་ཡོད་པའི་ནམ་པ་འཛོན་བཞིན་པའི་སྐབས་འདིར་བོད་མི་སྤྱི་དང་། བཅན་ཕྱོལ་སྤྱི་
ཆོག་ས་ནང་གནས་པའི་བོད་མི་ནམས་ཀྱིས་མིའི་རིགས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་སྤྱི་དང་། ལྷག་པར་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་
དང་། གཞི་རིམ་ཐོབ་ཐང་ཁག་སྐར་གསེར་འཆུད་ཐབས་སུ་ཁྲུངས་ཅན་རྒྱ་མཚན་ཡོད་པའི་ལྷ་གྲུབ་དང་། རིགས་ལམ།
དེ་དག་ལ་སྒྲན་པའི་བསམ་ཚུལ་གསལ་པོ་འདོན་རྒྱུའི་དུས་སྐབས་བཟང་པོ་ཞིག་ཏུ་སྒྲེབས་ཡོད།

རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མི་མང་གི་རྩ་བའི་ཁེ་ཕན་སྦྱབ་སྐྱབ་པར་ཏང་གི་འགོ་བྱེད་མཐའ་གཅིག་ཏུ་རྒྱུན་འབྱོར་སྤྱོད་
དགོས་པ་དང་། སྤྱི་ཆོག་ས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་རྒྱུན་འབྱོར་སྤྱོད་དགོས་པའི་ཆ་རྒྱུན་བཏོན་པ་འདི་མི་རིགས་
ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་གཞི་རིམ་ལྷ་གྲུབ་དང་འགལ་ཟླར་གྱུར་ཡོད་མེད་དང་། ལྷག་པར་དུ་དམག་དཔུང་དང་། ཏང་
གི་ཆོག་ས་པའི་འདོད་པ་གཞིར་བཟུང་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཤེད་དགོས་ཆེ་བོད་ནང་རང་སྤྱོད་ཆད་ཅན་ལག་
བརྟར་བྱུང་མེད། དེ་བཞིན་རྩ་བའི་སྤྱི་མཐུན་སྤྱི་མཐུན་སྤྱི་མཐུན་ལག་ནང་གསལ་བའི་མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ནམས་འཛིགས་སྤང་
མེད་པར་ཡོངས་སུ་སྤྱོད་རྒྱུའི་རང་དབང་ཡོད་མེད་སོགས་ཁྲུངས་འཕེར་ར་སྤྱོད་བྱུང་བའི་དཔྱད་ཞིབ་བྱ་རྒྱུ་ནི་བོད་རྒྱ་གཉིས་
ཀྱི་དངོས་ཐོག་བདེན་འཛོལ་གྱི་དཔྱད་དཀའ་རྙོག་སེལ་བའི་བཀྲོད་ལམ་ཐབས་འཛོལ་ཐད་དགོས་གལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་
གྱུར་ཡོད།

བོད་རང་སྤྱོད་ཡོངས་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པར་བོད་མི་གནས་སྤྱོད་རང་སྤྱོད་ཁུལ་དང་། རང་སྤྱོད་ཡོངས་ཀྱི་
རང་སྤྱོད་གནས་བབ་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་དང་། རང་སྤྱོད་དབང་ཆད་དང་བོད་མིའི་རང་དབང་སོགས་ཀྱི་སྐོར་བཀའ་བསྟར་
གནང་སྟེ་དོན་དམ་རྒྱ་གཞུང་ནས་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་སྤྱི་དབུ་དང་། བོད་མིའི་མངོན་འདོད། བཅན་ཕྱོལ་བོད་གཞུང་
ནས་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་མཐུན་གཞིའི་འོག་བོད་རིགས་ཡོངས་ལ་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་
ཐོབ་ཐང་ཆད་ཅན་ལོང་བར་ཆབ་སྤྱོད་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་དང་། ལམ་སྤྱོལ། དེ་དག་འགྲུབ་པའི་ཡང་དག་པའི་རིགས་ལམ་རྒྱ་
ཆེ་ཞིག་གཏོད་བཞིན་པའི་གཉིས་སྒྲན་གྱི་ཐབས་ལམ་ཐད་དགེ་འདོན་ཐབས་འཛོལ་དང་། དེ་དག་གི་བརྟག་དཔྱད་ནམས་
རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དབུ་བྱེད་ནམ་པར་བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་གདམ་ཁའི་མཐུན་འགྱུར་ཞིག་མཁོ་འདོན་

ཐུབ་པ་བྱ་བྱུ་ནི་པོད་གཞུང་པ་ཀའ་གཤམ་ནས་སྐབས་འདིའི་ཞིབ་བརྒྱུར་ཐད་གནང་བའི་བཀོད་བྱ་བྱི་འོས་འགན་ཞིག་
དང་། པོད་གཞུང་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་འབད་ཐབས་དམིགས་ཚད་ཀྱང་ཡིན་ན། དེ་དོན་བཏག་དཔུང་གི་བྱུ་བཅོམ་
དོན་སྤང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡོང་བའི་རེ་བ་ཡོད།

མཐའ་དོན་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ནས་མགོན་འབོད་ཞུས་པ་ལྟར་ཆང་མས་གལ་ཆེ་དོན་ཆེར་དགོངས་ཏེ་བཟོ་སྐྲུང་
ཚོགས་འདུར་ཐེབས་ཐུབ་པར་ངས་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཆབ་ཞུས་ཏེ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་བྱུ་དང་། ཉིན་གཉིས་ཀྱི་བཟོ་
སྐྲུང་ཚོགས་འདུ་འདི་ལས་ལྟོང་ལྡན་པ་ཡོང་བའི་རེ་བ་ཞུ་བྱུ་ཡིན་བཅས། །

༡༡། །དཔལ་ལྷན་རང་གཞུང་བཀའ་སྒྲོན་ཁྱིམ་པ་མཁས་དབང་ཟམ་གདོང་རིན་པོ་ཆེ་
མཆོག་ནས་བཟོ་སྐྲུབ་ཆོགས་འདུའི་དབུ་འབྱེད་མཛད་སྒྲུབ་
ཐོག་གནང་བའི་གསུང་བཤད།

༥ གློ་མཐུན་པ་ནམ་པ་ཆོ། བཅན་བྱུང་བའི་གཞུང་ཕྱི་རྒྱུ་ལས་ཁྲུངས་ཀྱིས་ཀྱང་ནག་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་
གི་ཁྱིམ་སྤོང་དང་། བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྤངས་ཞེས་པའི་བཅོད་གཞིའི་ཐོག་བཟོ་སྐྲུབ་ཆོགས་འདུ་ཞིག་གོ་སྒྲིག་
གནང་བ་འདི་དུས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་དང་འཆོམས་པ་ཡག་པོ་བྱུང་འདུག བཟོ་སྐྲུབ་ཆོགས་འདུར་ཀྱང་གར་དང་། ཕྱི་རྒྱུ་
དུ་བཞུགས་པའི་བོད་རིགས་མཁས་དབང་མང་ཙམ་ཞིག་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་ལྟར་ཆང་མ་དེ་རིང་ཐེབས་ཐུབ་པར་བོད་
གཞུང་བཀའ་ཤག་དང་། ང་རང་སྤྱི་ལོ་ལྷན་ལེགས་སའི་བསྐྱེད་པ་བཅོད་དང་། དགའ་བསུ་ཞུ་བ་དང་ཆབས་
ཅིག་བཟོ་སྐྲུབ་འདི་ཆད་དང་ལྷན་པ་དང་། རྟོན་དང་ལྷན་པ་ཞིག་ཡོང་བའི་རེ་བ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

བཟོ་སྐྲུབ་གི་བཅོད་གཞིའི་སྐོར་གོང་དུ་ཕྱི་རྒྱུ་ལས་ཁྲུངས་ཀྱིས་ཀྱང་ཁྱས་པ་བཀའ་གནང་བྱུང་བར་བརྟེན་
བསྐྱར་ལུ་འདྲེན་གས་གང་ཡང་མི་འདུག དེ་མིན་ངས་ “སྤྱོན་ཆད་མ་བྱུང་བ་ཡང་འདིར་བཅོད་མེད།” ཅེས་གསུངས་
པ་བཞིན་ན་སར་བཞུགས་མཁན་ཆོས་ཡང་ཡང་གསན་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་མ་གཏོགས། རྒྱ་ཆ་གསར་པ་ལུ་ཀྱང་
གང་ཡང་མེད། འོན་ཀྱང་མཛད་རིམ་ནང་ངས་གཏམ་བཤད་བྱ་ཀྱང་འཁོད་ཡོད་སྟབས། ས་བཅད་མ་སྟོང་ཙམ་གྱི་ཆེད་
དུ་རྒྱ་ཆ་རྒྱུ་པ་ཁ་གས་བསྐྱར་སྒྲིམ་ཞུ་ཀྱང་ཡིན། ཕྱི་རྒྱུ་ལས་ཁྲུངས་མཁན་ཆོར་དོན་གནད་ཁ་གས་གསར་པ་འང་
ཡིན་སྲིད་ཀྱི་རེད།

ང་ཆོ་ཆང་མའི་དུན་ཡུལ་དང་ཆོར་བ་གཉིས་ཀའི་ནང་གསལ་པོ་ཡོད་བཞིན་པའི་བོད་ཅེས་པ་དེ་འཛམ་གླིང་ས་
ཡི་ཡང་ཐོག་གམ། འཛིག་རྟེན་གྱི་མཛེས་ཀྱན་དུ་ལོ་སྟོང་ཕྱག་མང་པོའི་སྤྱོན་ནས་སྤྱོད་དེ་གནས་པའི་ཡུལ་ལུང་ཕུན་
སུམ་ཆོགས་པ་ཞིག་ཡིན། ང་ཆོ་གནམ་གྱའི་ནང་འབྲུལ་བཞུད་བྱེད་པའི་སྐབས་ཆབ་སྲིད་མ་ཡིན་པའི་ས་བབ་ཀྱི་ས་ཁྲ་
ཞིག་བརྟན་འཕྲིན་ནང་བཏོན་གྱི་ཡོད་པ་དེའི་ནང་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ལུང་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་ཆེས་མཐོ་བའི་གངས་རིའི་རྩ་
བས་བསྐོར་བ་དང་། དེའི་དབུས་རི་ཐང་འདྲེས་མའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་ཕྱ་ལམ་མེར་འབྱར་དུ་ཐོན་པ་ཞིག་མཐོང་ཀྱང་ཡོད།

སྒྲིབ་ཀྱི་བཀོད་པའི་དབང་དུ་བྱས་ན་འཛམ་གླིང་གཞན་ལ་མེད་པ་ཞིག་རེད་ཅེས་བརྗོད་ཆོག་པ་ཞིག་ཡིན། དེ་རིང་འདིར་
ཆོས་ཀྱི་སྐད་ཆ་ཤོད་རྒྱ་འབྲེལ་བ་མེད་ཀྱང་། ཆོས་པ་ཆོའི་ཤོད་སྤངས་སྒྲར་ན་བོད་ཆོས་ལྡན་གྱི་ཞིང་ཁམས་དང་། ལྷན་
རས་གཟིགས་ཀྱི་གདུལ་ཞིང་ཞེས་ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་ནམས་སྒྲིབ་ཀྱི་བཀོད་པ་གཅིག་ཕུར་བཞུས་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་འབྱར་
དུ་ཐོན་པ་ཞིག་མཐོང་རྒྱ་ཡོད།

དེའི་ནང་ཡོད་པའི་བཅུད་ཀྱི་སེམས་ཅན་སྤྱི་དང་། གལ་ཆེ་བ་བོད་མི་རིགས་ལ་ཆ་མཚོན་ན་གཤམ་གྱི་རྒྱ་
པའི་ཐོག་ནས་མི་རིགས་གཞན་ལས་ཐ་དད་དུ་གནས་པའི་རིགས་རྩས་གནས་བབ་ཡོད་པ་ཙམ་མ་ཟད། གཙོ་ཆེ་བ་ནང་
བསམ་པའི་ཡོན་ཏན་གྱི་ཐོག་ནས་ཟུར་དུ་དེ་རྒྱ་ཡོད་པའི་མི་རིགས་ཤིག་རེད། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་བཤད་སྐབས་
སྤྱ་ཁྱད་ལེབ་ལེབ་དང་ཅོག་ཅོག་ དཔལ་བ་ཆེན་པོ་དང་ཁྱད་ཁྱད། མིག་སྒྲོར་སྒྲོར་དང་ནར་ནར་ཟེར་བ་ཙམ་མ་ཡིན་
པར་གཞན་ལས་ཁྱད་དུ་འཕགས་པའི་ནམ་འབྲེད་ཤེས་རབ་ཀྱི་དབང་གིས་མཁས་པའི་འབྲུང་གནས་ཀྱི་མི་རིགས་ཤིག་
ཡིན། མི་ཉུང་ཉུང་ཞིག་གིས་དུས་ཚོད་ཐུང་ཐུང་གི་ནང་འཛམ་གླིང་མི་རིགས་གཞན་སྤྱི་ཀྱང་མ་ཐུབ་པའི་རྒྱབ་ཆེན་
གྱི་བྱ་གཞག་དང་ལག་རྒྱུ་མང་པོ་བཞག་ཡོད། ངས་ནམ་རྒྱུན་རིག་གནས་དང་ནམ་དཔྱིད་ཀྱི་ཆ་ནས་བོད་མི་དང་འབྲུན་
ཐུབ་མཁན་གྱི་མི་རིགས་གཞན་སྤྱི་ལོ་ཡོད་པ་མ་རེད་ཅེས་བཤད་སྐབས་མི་ཁ་གསུངས་ཀྱི་འདུག་ སྤྱིར་བཏང་རིག་
པའི་གཞུང་ལུགས་དང་། ལྷ་གྲུབ་སོགས་ཀྱི་བཅུད་རིམ་ལ་བཞུས་ན་བོད་པ་ནི་རྒྱ་གར་པའི་དགེ་ལུགས་དང་རྒྱུག་
པ་ཡིན་ནའང་། ལྷ་གྲུབ་དང་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཐོག་ལག་རྒྱུ་མང་པོས་དུས་ལྡན་སྤྱི་ལོ་ཡོད་པ་མ་ཟད་མི་ནམས་རྒྱ་གར་
བ་ལས་ཏ་ཅང་གི་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་ཡིན། མཚུངས་བསྐྱར་བྱེད་དགོས་པ་མེད་ཀྱང་གལ་སྲིད་མཚུངས་བསྐྱར་
བྱས་པ་ཡིན་ན། བོད་རིགས་མི་འབོར་ས་ཡ་དུག་ལས་མ་བཞུལ་བ་ཞིག་གིས་དུས་ལྡན་ལོ་ཆེན་སྤྱི་ལོ་ཡོད་པ་མ་ཟད་ཅམ་གྱི་
ནང་རིག་གཞུང་དང་ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་ཐོག་ལག་རྒྱུ་མང་པོས་ཅམ་བཞག་པ་དེ་དང་། ང་ཚོའི་བྱིས་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་རྒྱ་དཀར་ནག་
ལྷ་བྱ་མི་འབོར་ས་ཡ་སྤྱི་ལོ་ཡོད་པ་མ་ཟད་ལྷ་གྲུབ་ནས་བདུན་སྤྱི་ལོ་ཡོད་པར་གྱི་བྱུང་རབས་ཀྱི་ཐེང་བ་ཡོད་མཁན་
ནམས་དང་བསྐྱར་ན་ང་ཚོ་རྒྱུ་ལུས་ཐེབས་མེད་པ་མ་ཟད་མདུན་བསྐྱོད་བྱས་ཡོད་པ་དང་། ལེགས་པ་བྱུང་ཡོད། དེ་
དག་གི་རྒྱ་མཚན་ཞིབ་ཚགས་ཤོད་རྒྱ་ཤོ་སྐབས་མིན་པས་བྱེད་ནམ་པས་ཞིབ་འཇུག་གནང་ན་མཐུན་ཐུབ་ཀྱི་རེད།

དེ་འདྲའི་ཁྱད་ཆོས་དང་ལྡན་པའི་སྒྲིབ་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་དང་། དེའི་ནང་གནས་པའི་བཅུད་ཀྱི་སེམས་ཅན་བོད་མི་
རིགས་གཉིས་ཀྱི་དུས་རྒྱུ་ལོ་ཡོད་པ་མ་ཟད་མ་འོངས་པར་བོད་མི་རིགས་འདི་ལྟ་

མཐུད་གནས་ཐུབ་པམ་ཅ་མེད་དུ་འགྲོ་བྱུ་ཡིན་ཆ་མ་ཉོགས། གཅིག་བྱས་ན་སྤྲོན་མ་བོད་ཅེས་པའི་ཡུལ་ལུང་ཞིག་ཡོད་
 པ་དང་། དེའི་ནང་ལ་མི་རིགས་འདི་འདྲ་ཞིག་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་འགྲེམས་སྟོན་ཁང་ཁག་གི་ནང་འདམ་བག་དང་ཡམ་ལས་
 བཅོས་པའི་བོད་མི་སྐྱེ་རིང་པོ་ཡོད་མཁན་དེ་འདྲ་བཞག་སྟེ་ལྟ་མོ་བ་ཆོས་སྤྲོན་མ་བོད་མི་ཟེར་བ་འདི་འདྲ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་
 པ་རེད་བསམ་དགོས་པ་ཞིག་ཡོད་ཅེ་བ་རེད། སྤྱིར་བཏང་མི་རིགས་ཞིག་ཅ་མེད་དུ་ཕྱིན་པ་ཏ་ལས་རྒྱ་མེད། འཛིག་
 རྟེན་འདིའི་ནང་སློབ་ཆགས་ཀྱི་རིགས་མང་པོ་ཅ་མེད་དུ་ཕྱིན་ཟིན་པ་མ་ཟད། མི་རིགས་དང་རིག་གནས། སྤྱི་ཚོགས་
 ཀྱི་དཔལ་ཡོན་བཅས་ཅ་མེད་དུ་ཕྱིན་ཟིན་པ་མང་པོ་ཡོད་ཀྱང་། སའི་གོ་ལ་འདི་ད་དུང་གནས་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་
 བོད་ཀྱི་སྤྲོད་བཅུད་དང་། ལྷག་པར་དུ་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་ལོ་ཆེག་སྟོང་སྤུམ་བུ་ཅམ་རིང་འགྲོ་བ་མི་རིགས་སྤྱི་ཡོངས་
 ཀྱི་ཆེད་དང་། དེ་ལས་ཀྱང་ཁྲབ་ཆེ་བ་སེམས་ཅན་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ཆེད་དུ་སློབ་ལས་གཅེས་པར་བཟུང་སྟེ་འཛིན་སྟོང་དང་
 དར་ཁྲབ་བྱས་པའི་རིག་གནས་དང་། ལེགས་བྱང་། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་བཅས་ཅ་བཟླག་གྱུར་ན་དེའི་གྲོང་གུན་
 ཞི་འགྲོ་བ་མི་རིགས་སྤྱི་ཡོངས་ལ་ཡོང་བྱུ་ལས་བོད་མི་རིགས་རྒྱང་པར་ཡོང་བྱུ་མིན་པ་མ་ཟད། བསལ་བའི་ཐུབ་པའི་གྲོང་
 གུན་ཆེན་པོ་ཞིག་རེད།

གོང་དུ་ངས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་ཆོས་ནི་གཤམ་གཤམ་ལུས་བབ་ཀྱིས་དབྱེ་བ་མ་ཡིན་པར། བསམ་
 སྤྱོད་ཀྱི་སྟོན་སྟེ་བ་ཞིག་རེད་ཅེས་ཞུས་པ་དེ་རིམ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ནམ་དགོངས་པ་ཡིན་ན། དེ་ནི་རིག་གནས་དང་། སྤྱི་
 ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན། ལེགས་བྱང་གསུམ་གྱི་ལམ་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་རེད། དེའི་ཐོག་ཆོས་བསྟན་ཡང་མི་འགྲིགས་པ་
 མེད། དེང་སང་མི་མང་ཆེ་བས་ཆོས་ལུགས་རིས་མེད་ལ་ཅ་ཆེར་བརྩིས་ནས་ཆབ་སྲིད་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནས་སྟངས་
 བཤད་སྐབས་ཆོས་ཟུར་འཛིག་ཤེད་རྒྱ་བདེ་བར་མཐོང་གི་ཡོད། འོན་ཀྱང་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་དང་། ལེགས་
 བྱང་གི་འཕེལ་རིམ་གྱི་ནང་ཆོས་ཀྱི་ཤུགས་རྒྱས་གཏན་ནས་མ་ཐེབས་པ་ཞིག་ཤར་རྒྱབ་གང་དུ་འང་ཆེད་རྒྱ་མེད་པས་ཆོས་
 ཀྱི་སྐད་ཆ་ཤོད་རྒྱར་འཛིགས་སྐད་ཤེད་དགོས་དོན་མེད། ༼སྐབས་འདིར་གསལ་བཤད་ཞུ་དགོས་པ་ཞིག་ལ། ངས་
 རིག་གནས་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན། ལེགས་བྱང་ཟེར་བའི་ཆོག་གསུམ་པོ་འདི་དག་དེང་རབས་རྒྱབ་ཕྱོགས་
 པའི་སྐད་ཆའི་ནང་རྒྱན་དུ་བེད་སྤྱོད་ཤེད་པའི་ Science, Civilization and Culture ཟེར་བའི་གསུམ་གྱི་ཆེད་དུ་
 བེད་སྤྱོད་ཤེད་ཀྱི་ཡོད། ༽ དེ་གསུམ་ནི་མིའི་བསམ་སྤྱོད་ཀྱིས་བསྐྱུན་པ་ཡིན་ནའང་མིའི་བསམ་སྤྱོད་ལ་དབང་སྒྱུར་ཤེད་
 པའི་ཤུགས་རྒྱས་གལ་ཆེ་བ་ཁག་རེད། རིག་པའི་གནས་ཁྱེལ་ལ་རིག་པའི་གནས་བརྒྱལ་བཞུགས་ནས་བོད་མིའི་བསམ་སྤྱོད་

ཡར་ཀྱས་ཕྱིན་ཏེ་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་ཞིག་བསྐྱེད་པ་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་འཆོ་བ་མེད་པའི་ལེགས་བྱུང་ཞིག་བྱུང་
 བ་རེད། དེ་འདྲའི་ལེགས་བྱུང་ཅན་གྱི་མི་ནམས་ནི་རང་འདོད་རྒྱུད་ལ་སྤྱི་ལུ་མཉམས་ཆེ་བ། འཆོ་བ་མེད་ཅིང་བྱམས་བརྟེ་
 རྣམ་པ། འདོད་རྒྱུད་ཆོག་ཤེས། རང་བྱུང་སྣོད་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་ལ་འགལ་ཟླ་དང་བསྐྱ་གཞིག་མེད་པར་མཉམ་མཐུན་
 གྱིས་གནས་ཤེས་པ་སོགས་བྱུང་ཡོད། དེ་འདྲའི་བསམ་སྦྱོང་གཅིག་པོད་རིགས་ལ་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་གོང་དུ་ཞུས་པ་
 བཞིན་ཆགས་འཛིག་གི་སྐྱེ་མཆོམས་སུ་བྱུག་ཡོད། དེ་འདྲའི་གནས་ཚུལ་ལ་བྱུག་དགོས་པ་དེ་པོད་མི་རང་གི་བྱེད་སྤངས་
 མ་འགྲིགས་པ་ཁོ་ན་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་མ་རེད། འོན་ཀྱང་པོད་མི་རང་གིས་བྱེད་སྤངས་མ་འགྲིགས་པའང་ཏ་
 ཅང་མང་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་ནི་བྱུང་རབས་སྤྱོད་པ་ཆོས་མཁྱེན་གསལ་ལྟར་རེད། པོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་། པོད་ཀྱི་ཆབ་
 སྲིད་ཀྱི་དབུ་བྱེད་ཆོས་སྲིད་དོན་གྱི་ནོར་འབྲུལ་མང་པོ་བཏང་ཡོད། བརྒྱ་ཆར་བགོས་པ་ཡིན་ན་ཏ་ལམ་བརྒྱ་ཆ་ཉི་ལུ་སུམ་
 ཅུ་ཞིག་པོད་མི་རང་གིས་མ་བྱུང་བ་རེད། དེ་འཕྲོས་བརྒྱ་ཆ་བདུན་ཅུ་བརྒྱད་ཅུ་ཞིག་ནི་འཛམ་གླིང་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་དཔལ་
 འབྱོར་དང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འགྱུར་འགྲོས་ལ་བརྟེན་ནས་ད་ལྟའི་ང་ཆོའི་གནས་སྤངས་འདི་བྱུང་བ་རེད། འཛམ་གླིང་
 ཁྱོན་ཡོངས་སུ་དཔལ་འབྱོར་དང་། སྲིད་དོན་གྱི་འགྱུར་འགྲོས་གྲགས་ཆེ་ཕྱིན་པའི་སྐབས་ང་ཆོ་དོ་སྤང་མེད་པར་བུར་
 བསྐྱད་བྱས་པ་རེད། རྒྱ་ནག་དུ་གྲུང་བྱན་རིང་ལུགས་ཀྱི་གསར་བརྗེ་ལངས་ཏེ་བེ་ཇིང་ཡང་ཤོར་ལ་ཉེ་བའི་སྐབས་སུ་
 རྒྱལ་པོ་ཡོད་ནའང་། པོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་པ་ཆོས་པོད་ནང་དེ་འདྲའི་འགྱུར་ལྷོག་ཡོང་གི་མ་རེད་བསམ་པའི་ཆོངས་དད་དམ།
 ཆོངས་ཞེན་བྱས་ཏེ་བསྐྱད་པ་དེས་མ་བྱུང་བ་རེད། འོན་ཀྱང་གཙོ་ཆེ་བཞི་འཛིག་རྟེན་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་སྲིད་དོན་གྱི་ཡོ་འབྱོར་
 ཞིག་སྟེ། གསལ་པོར་བརྗོད་ན་མ་ཅིའི་རིང་ལུགས་དང་། གྲུང་བྱན་རིང་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་འཐབ་ཚྭ་དུ་ལ་བརྟེན་ནས་
 འཛིག་རྟེན་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་བདེ་འཇགས་ལ་ཡོ་འབྱོར་ཆེན་པོ་ཞིག་བཏང་བ་དེའི་ཞོར་དུ་པོད་མིའི་ད་ལྟའི་གནས་བབ་འདི་བྱུང་
 བ་རེད། དེར་བརྟེན་ཡགོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོས་པོད་ཀྱི་དཀའ་ལྷོག་འདི་པོད་མི་རྒྱུད་པའི་སྤྱི་ལུ་དཀའ་ལྷོག་
 ཅིག་མ་ཡིན་པར། འགྲོ་བ་མི་རིགས་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ལྷོག་འཛོངས་ཤིག་གི་མཚོན་རྟགས་རེད་ཅེས་བཀའ་
 གནང་གི་ཡོད། འགྲོ་བ་སྤྱི་ཡོངས་ལ་བྱུང་བའི་གཏིང་ཟབ་ཀྱི་ལྷོག་འཛོངས་ཤིག་གི་མཚོན་རྟགས་སམ། ཐག་ཞོར་འགྲེམ་
 དུད་ལྟ་བུར་ང་ཆོའི་དཀའ་ལྷོག་འདི་བྱུང་བར་བརྟེན་དེ་ལས་སྐབས་པའི་ཐབས་ལམ་འཆོལ་བའི་སྐབས་སུའང་འགྲོ་བ་མི་
 རིགས་སྤྱིའི་དཀའ་ལྷོག་གི་གནས་སྤངས་དང་། དེའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཤེས་པའི་སློན་ནས་འཆོལ་དགོས་པ་ལས་པོད་མི་རྒྱུད་པའི་
 རོ་གཞོང་ལ་བཞུས་ཏེ་འཆོལ་རྒྱུའམ། ཡང་ན་པོད་མི་དང་རྒྱ་མི་གཉིས་ཀྱི་འགལ་ཟླའམ། འཐབ་ཚྭ་དེ་ཀྱི་ངོ་བོར་བཞུས་

ཏེ་བཅའ་བཡིན་ན་འཕུལ་སེལ་གྱི་ཐབས་ལམ་ཞིག་རྟེན་སྲིད་ན་འདྲ་། རྒྱུན་གནས་ཐུབ་པའི་ཕྱགས་འཕེར་གྱི་ཐབས་ལམ་
བཟང་པོ་ཞིག་རྟེན་མི་ཐུབ། དེར་བརྟེན་ང་ཚོས་དང་པོ་བོད་མིའི་དཀའ་ལྷོག་གི་ངོ་བོ་གང་ཡིན་ངོ་མེས་པ་དང་། གཉིས་
པར་དེའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གང་ཡིན་བཅད་ཆོད་པ། གསུམ་པར་དེ་སེལ་བའི་ཆད་ལྡན་གྱི་ཐབས་ལམ་གང་ཡིན་ར་འཕྲོད་པ་བཅས་
ཀྱི་ཐོག་ནས་མིག་རྒྱུང་རིང་པོ་དང་། མཐོང་རྒྱ་ཆེན་པོའི་སྒྲོ་ནས་ཐབས་ལམ་བཅའ་དགོས། ཐབས་ལམ་དེའི་མཐའ་
དོན་གྱི་གྲུབ་འབྲས་ཀྱང་འགྲོ་བ་མི་རིགས་སྤྱི་ཡོངས་ལ་ཕན་པ་ཞིག་དགོས་པ་ལས་བོད་མི་གཅིག་པུ་འདྲ། ཡང་ན་བོད་
རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་ཅམ་གྱི་ཆེད་དུ་མིན་པ་ཞིག་དགོས། གནས་ཚུལ་དེ་ནི་ཡགོང་ས་ཡུ་ཐུབས་མགོན་ཆེན་པོས་དབུ་ཁྲིད་
པའི་བཅན་པོལ་བོད་གཞུང་གི་གཞི་རིམ་གྱི་སྲིད་བྱས་དང་། ལངས་ཕྱོགས་ཡིན་པ་ཆང་མས་མཁྱེན་དགོས་པ་ཡིན།

བོད་མིའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བྱད་ཆོས་གོང་དུ་ཞུས་པའི་རིག་གནས་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན། ལེགས་
བྱང་བཅས་ཀྱི་རྒྱུན་འཛིན་དང་། སྤང་སྦྱོབ་བྱ་རྒྱུ་དེ་དང་སང་གི་སྐད་ཆ་བོད་སྣངས་ལྟར་བྱས་ན་ང་ཚོའི་གཞི་རིམ་གྱི་
ཐོབ་ཐང་ཞིག་རེད། འོན་ཀྱང་བོད་མིའི་སྤོལ་རྒྱུན་གྱི་བོད་སྣངས་ལྟར་བྱས་ན་དེ་ནི་ང་ཚོའི་གཞི་རིམ་གྱི་ལས་འགན་ཞིག་
ཡིན་པ་དང་། མ་བསྐྱབ་ན་མི་རུང་བའི་འཛིན་རྟེན་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ང་ཚོར་འབྲི་བའི་འགངས་ཆེའི་ལས་འགན་ཞིག་
ཡིན་པ་ངོས་ཟེན་དགོས། ཡགོང་ས་ཡུ་ཐུབ་བཅུ་བཞི་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་བོད་མི་རྒྱུད་པའི་འགྲོ་བ་མི་རིགས་ཡོངས་
ལ་ཐོབ་ཐང་པའི་གདམས་ངག་གསར་པ་ཞིག་གནང་ཡོད་པ་དེ་ནི་འཛིན་རྟེན་སྤྱི་ཡོངས་ལ་འབྲི་བའི་ལས་འགན་ Universal
Responsibility ཞེས་པ་འདི་ཡིན། ཆོས་ཚིག་གི་ཐོག་ནས་བཤད་ན་བྱམས་པ་དང་། རྟིང་རྟེན་དང་ས་པའི་ལྷག་བསམ་
དང་། དེང་རབས་ཕལ་ཆེག་གི་ཐོག་ནས་བཤད་ན་འཛིན་རྟེན་སྤྱི་ཡོངས་ལ་འབྲི་བའི་ལས་འགན་ཟེར་གྱི་ཡོད། ང་ཚོས་
བོད་ཀྱི་དཀའ་ལྷོག་བསལ་རྒྱུའི་ལས་རིམ་དེ་འཐབ་ཅོད་ཀྱི་ངོ་བོ་མ་ཡིན་པར་སྐྱབ་པ་ཉམས་ལེན་གྱི་ངོ་བོ་དང་། ཐོབ་ཐང་
ལེན་པའི་ཆེད་མ་ཡིན་པར་ལས་འགན་སྐྱབ་པའི་ཆེད་དུ་བྱེད་ཐུབ་པ་ཡིན་ན་དབུ་ཁྲིད་དང་། རྟིང་འཇུག་ནམས་ཀྱི་བྱེད་
སྣངས་མཐུན་པ་ཡོང་གི་རེད། དེ་འདྲ་མ་བྱུང་ན་དབུ་ཁྲིད་ཆེད་ཆེན་ཞིག་ཡོད་ན་འདྲ་རྟིང་འཇུག་པ་ཆོས་དབུ་ཁྲིད་ཀྱི་
དགོངས་པ་དང་། ལམ་སྟོན། གསང་བ་གསུམ་གྱི་མཛད་སྤྱོད་བཅས་དང་མི་མཐུན་པའི་བརྒྱུད་ལམ་ཞིག་ཏུ་བསྐྱོད་དེ་
འཐབ་ཅོད་ཀྱི་ནམ་པའི་ཐོག་ནས་ལས་དོན་བཅུ་མས་པ་ཡིན་ན་གྲུབ་འབྲས་གང་ཡང་འཕྱོན་རྒྱུ་མེད།

ད་ལྟ་བོད་རྒྱུའི་དབར་འགལ་ཆེན་པོ་མང་པོ་ཡོད་ཀྱང་། འགལ་ཆེན་དེ་ཆོ་བསལ་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་ཉམས་ལེན་བྱེད་
དགོས། སངས་རྒྱུས་ཀྱི་གོ་འཕང་སྐྱབ་པའི་ཉམས་ལེན་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ་འདྲ་སྤང་བྱ་དང་གཉེན་པོའི་འགལ་ཆེན་ཐོག་གི་

ནས་ས་ལམ་བཟོད་དགོས། ལམ་རེ་རེ་བཞིན་དུ་སོ་སོའི་ངོ་སྤྲོད་ཀྱི་སྤངས་བྱ་ས་པོན་དང་བཅས་པ་སྤངས་ཏེ་སྤར་མི་སྡེ་
 བའི་ཆོས་ཅན་དུ་བྱས་ནས་ནམ་ཐོལ་གྱི་ལམ་ཐོབ་དགོས་པ་རེད། དེ་དང་མཚུངས་པར་བོད་དོན་བདེན་མཐའ་གསལ་
 ཐབས་ཀྱི་སྐབ་པ་ཉམས་ལེན་གྱི་ཕྱི་ཕྱོད་སྤྲོད་པའི་སྐབས་སུ་འདུག་ལ་ཆུ་ཡོད་པ་ནི་སྒྲིམ་མེད་ཡིན། འོན་ཀྱང་འགལ་ཆེན་དེ་ནི་ཆབ་
 གྲིང་གི་ལྟ་གྲུབ་དང་མི་རིགས་ཀྱི་འགལ་ཆེན་མིན་ལ། དེ་བཞིན་ཆོས་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་ལ་བརྟེན་པའི་འགལ་
 ཆེད་མིན། དེ་དང་སྐབས་འཇམ་སྐྱེད་ནང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་ལ་བརྟེན་པའི་འགལ་ཆེན་ Conflict of Civiliza-
 tion མང་པོ་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད་ཀྱང་། ང་ཚོར་དེ་འདྲའི་འགལ་ཆེད་འཐབ་ཚེད་གང་ཡང་མེད། སྤྱི་དབང་སྤུས་འཛིན་
 ཀྱི་དབང་ཆའི་འཐབ་ཚེད་ནི་དེ་བས་ཀྱང་གལ་ཡིན། བོད་མིའི་ཅ་དོན་སྐྱབ་ཐབས་ཀྱི་སྐབ་པ་ཉམས་ལེན་གྱི་ངོ་བོ་བསྒྲམས་
 བཀུབས་ཏེ་ཁྱེས་ན་ཐ་ཡི་ལེན་ཁྱེད་ནང་པའི་དབུ་ཁྲིད་སྤྱི་ལཱ་ག་ སི་ཕར་ཀ་སྤྱི་མཆོག་གིས་གསུངས་པ་དེ་སྐབས་བདེ་པོ་
 རེད། ང་ཚོའི་འགལ་ཆེན་བདེན་པ་དང་རྒྱུན་པའི་བར་གྱི་འགལ་ཆེན་དང་། དྲང་བདེན་དང་དྲང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་བར་
 ཀྱི་འགལ་ཆེན། འཆོ་བ་དང་འཆོ་མེད་ནི་བའི་ལམ་བར་གྱི་འགལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པས་དེ་སྤངས་གཉེན་གྱི་ངོ་བོའི་ཐོག་ནས་ང་
 ཚོས་སྐབ་པ་ཉམས་ལེན་གྱི་དགོས་པ་ཡིན། དེར་བརྟེན་ང་ཚོའི་སྐབ་པ་ཉམས་ལེན་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་རིགས་ལ་
 ཁེ་བཟང་འཐོབ་རྒྱུ་དང་། རྒྱ་རིགས་ལ་ཁྱོད་རྒྱ་ལྟུ། ཡང་ན་རྒྱ་རིགས་ལ་ཁེ་བཟང་དང་། བོད་རིགས་ལ་ཁྱོད་རྒྱ་
 རྒྱ་ཞིག་མ་ཡིན་པར་བོད་དང་། རྒྱ་ནག འགྲོ་བ་མི་རིགས་སྤྱི་ཡོངས། སེམས་ཅན་སྤྱི་ཡོངས་ལ་ཁེ་བཟང་ཡོད་པའི་
 སྐབ་པ་ཉམས་ལེན་ཞིག་ཡིན། རྒྱ་མཚན་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ང་ཚོའི་ཉམས་ལེན་འདི་མཐའ་གཅིག་ཏུ་འཆོ་མེད་ནི་བའི་ལམ་
 ལ་བརྟེན་དགོས་པ་ཡིན།

ཡགོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་ལམ་སྟོན་མཛད་པའི་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྤྱི་དབུ་ནི་གཅིག་ཁེ་
 གཅིག་ཕམ་གྱི་ཆེད་དུ་མ་ཡིན་པར་དབྱེན་སྟོན་དུ་ “Win Win” Situation ཟེར་བའི་དེང་རབས་ཀྱི་སྤྱི་མ་སྤྱི་གྱི་
 རྟེན་ལྟ་ཤོས་སུ་བཅུས་པ་དེ་ཡིན་པ་དང་། སྤྱི་གས་གཉིས་ཀར་ཁེ་ཕན་ཡོད་པའི་ཐོག་ནས་བོད་མི་རིགས་དང་། རྒྱ་
 མི་རིགས་གཉིས་ཀར་ཕན་པའི་ལམ་བཟང་པོ་ཞིག་བརྟེན་རྒྱུའི་ཐབས་ཤེས་གནང་བ་རེད། དབུ་མའི་ལམ་གྱི་མངོན་འདོད་
 ནི་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཔེ་ཆ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྒྲིམ་གཞི་དང་། བྱིས་ཀྱི་སྒྲིམ་གཞིའི་ནང་ནས་སྐབ་
 ཐབ་པ་ཞིག་ཡིན་པར་ང་ཚོས་ཡིད་ཆེས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་དབུ་ཁྲིགས་པའི་སྐབས་
 སྤྲོད་པ་ཆེན་པོས་རྒྱ་ནག་གསར་པ་འདི་ནི་མི་རིགས་མང་པོ་འདུས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པར་བརྟེན། དེ་སྟོན་གོང་

མ་རིམ་བྱོན་གྱི་སྐབས་དང་། གོམིན་ཏང་གིས་གཞུང་འཛིན་པའི་སྐབས་སུ་བྱུང་བའི་མི་རིགས་གཉའ་གནོན་དང་། མི་རིགས་བབ་བྱུག་ཞོག་གི་སྲིད་བྱས་ངན་པ་དེ་དག་ཙམ་མེད་དུ་བཏང་སྟེ་གོ་རལ་མར་ཁེ་སིས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་ལྟ་བྱ་བ་དང་། ལེ་ཉིན་ལ་སོགས་པའི་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་དང་མཐུན་པའི་སློན་སྐྱོན་མི་རིགས་འདྲ་མཉམ་དང་། མི་རིགས་མཐུན་བསྐྱེལ་གྱི་སྲིད་བྱས་གསར་པ་ཞིག་བཟུང་སྟེ་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཡོངས་ལ་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་གནས་བབ་སྤྱོད་དགོས་པ་དང་། དེའི་འགལ་ཆུ་མི་རིགས་ཆེན་པོའི་རིང་ལུགས་དང་། ས་གནས་མི་རིགས་རིང་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་འགོག་དགོས་པ། མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་དེའང་གངས་ཉུང་མཉམ་སྦྲོད་དང་། གངས་མང་ཁ་ཐོར་གྱི་ཐོག་ནས་མི་རིགས་ཆེན་པོའི་རིང་ལུགས་ཀྱིས་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཟིལ་གྱིས་མི་གནོན་པ་དང་། མི་རིགས་ཆེན་པོའི་སྐད་ཡིག་གིས་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གི་ཆབ་མི་བྱེད་པ་དགོས་ཚུལ་སོགས་དྲིལ་བསྐྱགས་ཀྱིས་ཆེ་བྱས་ཡོད། དེ་ཆོ་དངོས་སུ་ལག་ལེན་དུ་འཁེལ་བྱུང་བ་ཞིག་བྱུང་ན་ང་ཚོའི་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་དགོས་འདུན་དེ་སྐྱབ་བྱུང་བ་ཆེ་ཆོམ་མེད།

དབུ་མའི་ལམ་ནི་ཏ་ཅང་གསལ་པོ་ཡིན། དེའི་ནང་ཏ་མི་གོ་བ་དང་། རྒྱབ་དུ་ག་རེ་ཡོད་དམ་སྙམ་པའི་དྲོགས་པ་བྱེད་དགོས་པ་གང་ཡང་མེད། བོད་མི་རིགས་ཞེས་པ་དེ་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྲིམ་ཆང་ཆེན་པོའི་ནང་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ ༥༥ ཡོད་པའི་ནང་ནས་གཅིག་རེ་མ་གཏོགས་མང་པོ་མ་རེད། དེ་འདྲའི་བོད་རིགས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ལ་མི་རིགས་དང་ས་གནས་ཀྱི་རང་སྤྱོད་གཅིག་གྱུར་ཞིག་ཡོང་དགོས་པ་ནི་ཟུར་བཏུས་ལེབ་མཐོང་རེད། “དུམ་བུར་བགོས་ནས་དབང་སྐྱར་བྱེད་” ཅེས་པ་ནི་རྒྱལ་ཤོགས་པའི་བཀའ་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་དང་། བཅོན་དབང་རིང་ལུགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མི་རིགས་གཞན་ལ་དབང་སྐྱར་བྱེད་སྐབས་ཐེད་སྤྱོད་བྱེད་པའི་ལག་ཆ་ཞིག་རེད། དེ་ནི་དུས་ལས་ཡོལ་བེན་པའི་རུལ་སྲུངས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡིན་པས་དེང་སྐབས་དེ་འདྲའི་སྲིད་བྱས་ཡོང་མི་ཤེས་པ་རེད།

མའོ་ཆོ་ཏང་གིས་མི་རིགས་ཆེན་པོའི་རིང་ལུགས་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་བྱེད་དགོས་པ་ཐེངས་མང་གསུངས་ཡོད། དེ་ནི་བདེན་པ་རེད། མི་རིགས་ཆེན་པོའི་རིང་ལུགས་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་མ་བྱས་པར་ས་གནས་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་བྱེད་སྐབས་མི་ཤེས། རྗེ་སྲིད་མི་རིགས་ཆེན་པོའི་རིང་ལུགས་གནས་པའི་རིང་ས་གནས་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཀྱང་མེད་པ་བཟོ་མི་བྱུང་བ་ནི་དངོས་པོའི་གཤེས་ལུགས་ཤིག་རེད། དེ་ནི་དབྱེན་སྐད་ནང་ Action and Reaction ཟེར་བའི་ཕན་ཚུན་ལྟོས་བྱུང་གི་གནས་སྐབས་ཤིག་རེད། མི་རིགས་ཆེན་པོའི་རིང་ལུགས་མེད་པར་གྱུར་ན་ས་གནས་མི་རིགས་

རིང་ལུགས་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་མེད་པར་འགྲོ་བས་དེའི་ཆེད་དུ་དམིགས་བསལ་འབད་བཅོམ་བྱེད་དགོས་མེད། མདོར་
ན་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་ཀྱི་སྒྲིམ་གཞིའི་ནང་ཡོད་པའི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་གནས་
བབ་མིང་དོན་མཚུངས་པ་ཞིག་བོད་རིགས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ལ་དགོས་པ་དང་ཆབས་ཅིག་དེའང་མང་གཙོའི་རིང་ལུགས་
དང་ལྡན་པ་ཞིག་དགོས་པ་དེ་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་མཐར་ཐུག་གི་དགོས་འདུན་མདོར་བསྟུས་པ་དེ་ཡིན།

ད་རེས་ཀྱི་ཚོགས་འདུ་འདིའི་ནང་དགོངས་བཞེས་གནང་དགོས་པའི་གལ་ཆེ་བའི་དྲི་བ་ཁག་ནི། ༡༥ རྒྱ་ནག་
མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་བསྐྱར་བཅོས་མ་དགོས་པར་དཔོན་གྱི་ཆ་རྒྱུན་ཁག་གི་འོག་ནས་ཁྲིམས་བཟོའི་
ལས་དོན་ཆ་ཆང་ཞིག་བྱས་པ་ཡིན་ན། ང་ཚོའི་མདོན་འདོད་ཀྱི་བོད་རིགས་ཡོངས་ལ་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་
གི་གནས་བབ་ཆ་ཆང་ཞིག་འཛོལ་བྱུང་གྱི་ཡོད་དམ་མེད། ༡༦ རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ད་ལྟ་བོད་
རིགས་དང་། གངས་ཉུང་མི་རིགས་གཞན་གྱི་ཐོག་ལག་བསྐྱར་བྱེད་བཞིན་པའི་རང་སྤྱོད་གི་གནས་བབ་དེ་རྒྱ་ནག་མི་
དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་ལྡན་པ་དང་ཡོངས་སུ་མཐུན་པ་ཞིག་ཡིན་དང་མིན། ༡༧ ལོ་བཞི་
བརྒྱ་འཁོར་ཟིན་པའི་བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཟེར་བ་དེའི་ནང་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་སུ་ཡོད་
པའི་རང་སྤྱོད་གི་ཆ་རྒྱུན་ལྡན་པ་ཆང་བ་ཞིག་ཐོབ་ཡོད་དམ་མེད་བཅས་རེད།

ཅིག་ངོས་སུ་བཀྲམས་པའི་རས་གཞིའི་ཐོག་བྲིས་པའི་བརྗོད་ཆོག་གི་ངོ་གདོང་ལ་བརྟུས་ན། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་
སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་ཁྲིམས་སྒྲིལ་དང་། ད་ལྟའི་བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྟངས་
གཉིས་མཐུན་མིན་དབུ་དུ་རྒྱ་ལྷ་བུ་ཞིག་མདོན་ནའང་། དེའི་ཤུགས་བསྐྱར་དུ་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱས་ཀྱི་མདོན་འདོད་
དེ་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཔོན་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་ཁྲིམས་སྒྲིལ་གྱི་འོག་ནས་སྤྱོད་བྱུང་
ཐབས་ཡོད་མེད་ལ་ཤེས་འདོད་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་དོན་ཆན་བཞི་པ་
དང་། སུམ་རྩ་སོ་གཅིག་ དོན་ཆན་བརྒྱ་དང་བརྒྱ་གཉིས་ནས་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་ཅ་གཉིས་བར་གྱི་དོན་ཆན་ཁག་ དེ་བཞིན་
ཡུ་གུར་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་གཏན་ལ་ཐབ་པའི་ཡིག་ཆ་ཨང་ ༤༦ པ། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་གཏན་
ལ་ཐབ་པའི་ཡིག་ཆ་ཨང་ ༩༡ པ་བཅས་ཀྱི་ནང་དོན་ལྡན་པ་དང་སྤྱི་ལག་ལེན་བསྐྱར་བྱུང་པ་ཡིན་ན། ང་ཚོའི་དབུ་
མའི་ལམ་གྱི་དགོས་འདུན་ཆ་ཆང་བ་ཞིག་སྤྱོད་བྱུང་གྱི་རེད་དམ། ཡང་ན་དགོས་འདུན་དེ་དག་སྤྱོད་པ་ལ་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་

སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་དང་། ཁྲིམས་ཡིག་ཁག་ལ་འགྱུར་བ་མ་བཟང་ན་ཡོང་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་དེ་རེས་
མཁས་དབང་ནམས་ཀྱིས་དཔུང་ཞིབ་ཀྱི་ལམ་ནས་གྲུབ་དོན་གསལ་བཏོན་གནང་བུའ་པའི་རེ་བ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། རྒྱ་ནག་
གི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་ཁྲིམས་སྲོལ་དང་། བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྤངས་སྒྲོར་བཟོ་སྐྱོང་གནང་སྐབས་
ད་ལྟའི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཇི་ཡིན་དཔུང་ཞིབ་གནང་བ་དང་ཆབས་ཅིག་མ་འོངས་པའི་གནས་སྤངས་ག་འདྲ་ཞིག་
ཡོང་བུའ་མིན་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཡང་གསལ་པོ་ཡོང་བའི་རེ་བ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ད་རེས་ཀྱི་བཟོ་སྐྱོང་ཆོགས་འདྲུ་འདི་བཀའ་
ཤག་གིས་གལ་གནད་ཆེན་པོ་བརྩི་བ་ཡིན། ཚང་མས་བཟོ་སྐྱོང་རྒྱུ་པོ་གནང་སྟེ་བཙན་བྱོལ་གཞུང་གི་མ་འོངས་པའི་བསམ་
སློབ་གཏོང་བྱུགས་ལ་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་གྲུབ་དོན་ཞིག་འཕྲོན་རྒྱུའི་རེ་བ་ཡོད། ཐུགས་རྗེ་ཆེ། །

The Economic Development of Tibet Under PR China: Diffusion or Internal Colonialism?

*Dr. Kunchok Tsundue, Chief Planning Officer,
Central Tibetan Administration*

Key words: Internal Colonialism, Geobody, Subaltern, Dependent Economy, Middle Path

This is an abstract to the ongoing research on diffusion and internal colonialism in China presented at the special seminar organized by the Department of Information and International Relations (DIIR), CTA for reviewing the nature of economic development of Tibet under the purview of Law on Regional National Autonomy (LRNA) of the People's Republic of China (PRC) promulgated in 1984. In doing so, this presentation will rather attempt to raise a series of questions for this highly enlightened public than pretend to have answers for them.

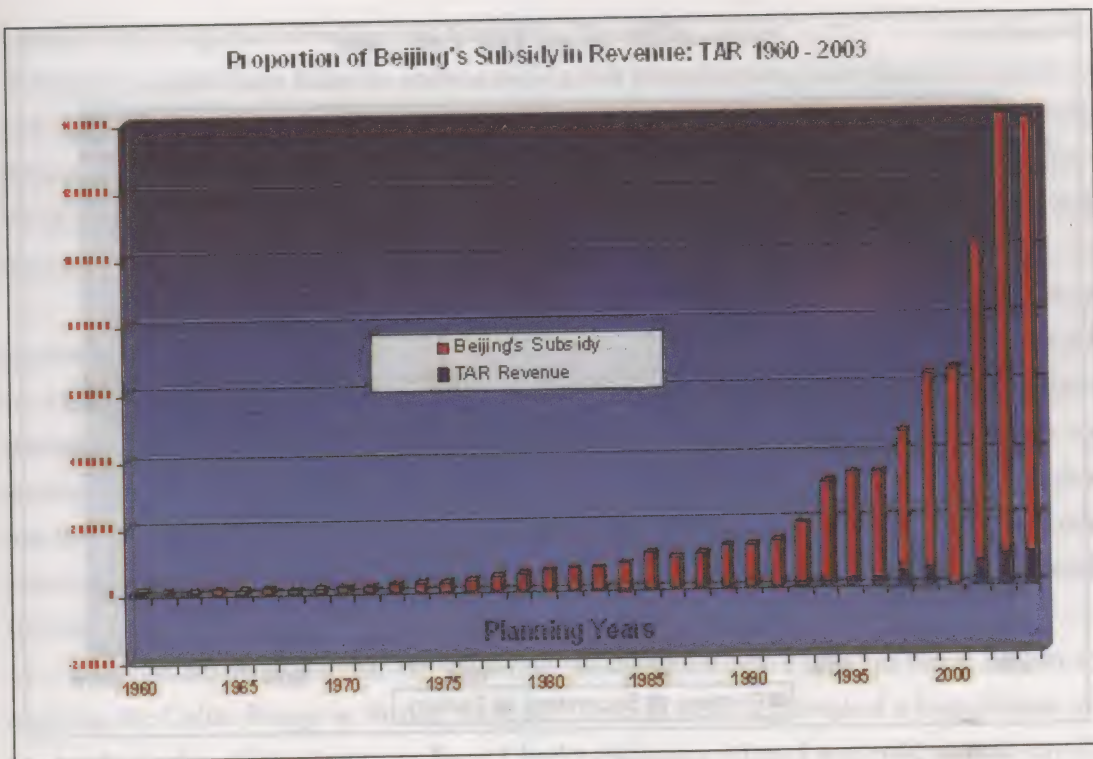
On May 31, 1984, the second session of the Sixth National People's Congress (NPC) adopted the Law on Regional Ethnic Autonomy, and decided to put it into practice by the end of the year. This came about as a result of three decades of failed policies by PRC since its foundation in 1949. The Law on Regional Ethnic Autonomy, by content, covers all political, economic, cultural and social aspects. This was promulgated in order to implement the system of regional autonomy for ethnic minorities as provided in the Constitution. It defines the relationship between the central government and the ethnic autonomous regions, as well as the relationship among different ethnic groups in ethnic autonomous regions. Theoretically the legal aspect of this law is not limited to the ethnic autonomous regions but every individual in China, including all state organs, must abide by and implement this law. LRNA is a byproduct of nation-building processes that emerged during and after the foundation of PRC as a new nation-state. Founding fathers of PRC have comprehensively tried to give birth to a new China which included for the first time, in all its legal competencies, the people of all "nationalities", many of whom have had independent political and cultural history. The nature and purpose of this new nation-state according to the Constitution is a unitary multinational state consisting of nationalities, including Tibetans, under the democratic dictatorship of "the Communist Party of China and the guidance of Marxism-Leninism and Mao Zedong Thought. The Chinese

people of all nationalities will continue to adhere to the people's democratic dictatorship and follow the socialist road".¹

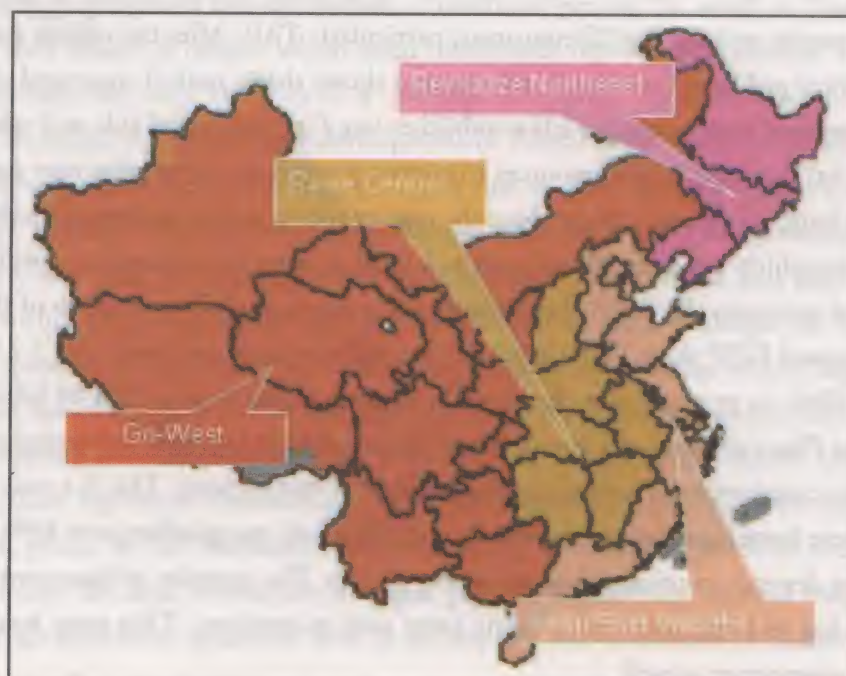
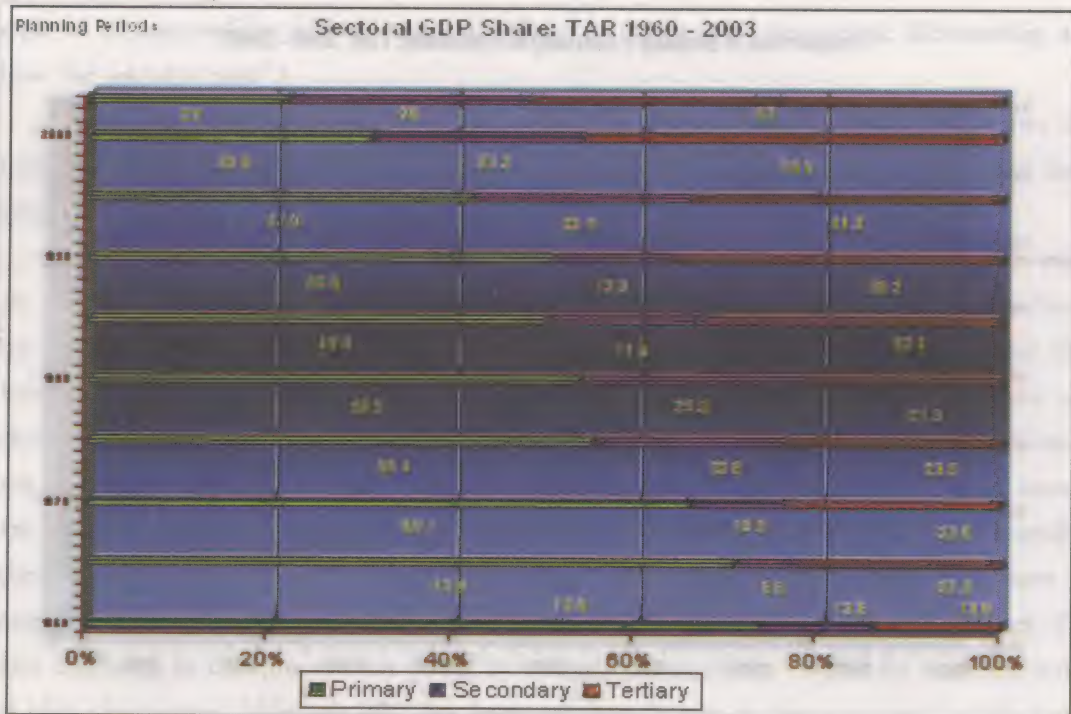
What were the processes and mechanisms that brought those western frontiers into this unitary state? How did they vary, and what were their consequences on the identity of these regions, particularly that of the Tibetan areas?

PRC is a multi-national state consisting of 56 nationalities. The majority with more than 1.2 billion people are Han. The 2000 population census revealed that 104.49 millions were accounted for minority population, making just 8.41% of the total population. But they inhabit over 50% of the territory in the west of China, having strategic importance and endowed with rare natural resources. Hence the stability of PRC depends largely on attitudes of these nationalities toward the state and also the attitude of majority Han population toward them. This was well recognized from the beginning when PRC came into being. The founding fathers of this new nation-state were aware that their newly founded nation must have an entirely new process and mechanism to implement its gamut of nation-building policies. The major challenge to this process was posed by emerging nationalism backed by sino-centrism and Han chauvinism. Although PRC has been consistently seen as being opposed to the forces of imperialism, hegemonism and colonialism, it could not prevent the wrath of Han chauvinism during the early phases of reform, which faced tremendous reprisals and setbacks. There are still many indications that some elements of it continue even today, but in a very subtle manner.

With regard to the economic development in Tibetan areas of PRC—which is the main theme of this seminar—there were earlier studies that tried to assess the pattern of economic development through diffusion model, but without much success.² This is because the regions in China are not only heterogeneous but there are also huge cultural and physical divides. However, within these divides, it may not be difficult to trace a unique set of cores and peripheral space in which the “Han Chinese indisputably maintain an ethnic hegemony over the state and the core region”³. This has huge impact on the economic policies that seem to aim at mainstreaming peripheral economies, thus creating a kind of dependent economy than protecting their legitimate autonomies. The ever-increasing State subsidies and provincial investments, which do not necessarily reflect the actual development needs of the regions, are directed towards the areas of centrally-managed plan, thus distorting regional balances. Under the current administrative structure, there is no way for one to exercise its autonomy without participating in the central planning processes.

The case in point is the Tibetan areas, particularly TAR. After the reform era of 1980s, the derivation of published statistical information shows that a radical structural change, stimulated by external interventions such as subsidies (see Fig), provincial aids and other directed investments, has occurred. These resources have mainly targeted a sector that may support their returns in the long run. We are talking about the tertiary sector, mainly tourism and infrastructural developments, which could hardly be seen as a local priority for the region is still a de facto agrarian rural economy. By 2003 the tertiary sector accounted for over 55% of the regional GDP (see Sectoral GDP share Fig). Qinghai-Tibet railway alone cost over US\$ 3.2 billion and the region is likely to receive major chunks of investments from its over US\$ 80 billion Western Development Plan (see Map of China's Grand Regional Development Strategies) on gigantic super infrastructural projects such as railways, highways and airports. This is a case of political economy where State intervention dominates and effectively marginalizes over 80% of regional populace who depend on primary and secondary sectors. The negation of these two traditional sectors has led to high unemployment rates and migration. This may lead to other undesirable consequences as well.

China's Grand Regional Development Strategies, PC-2005

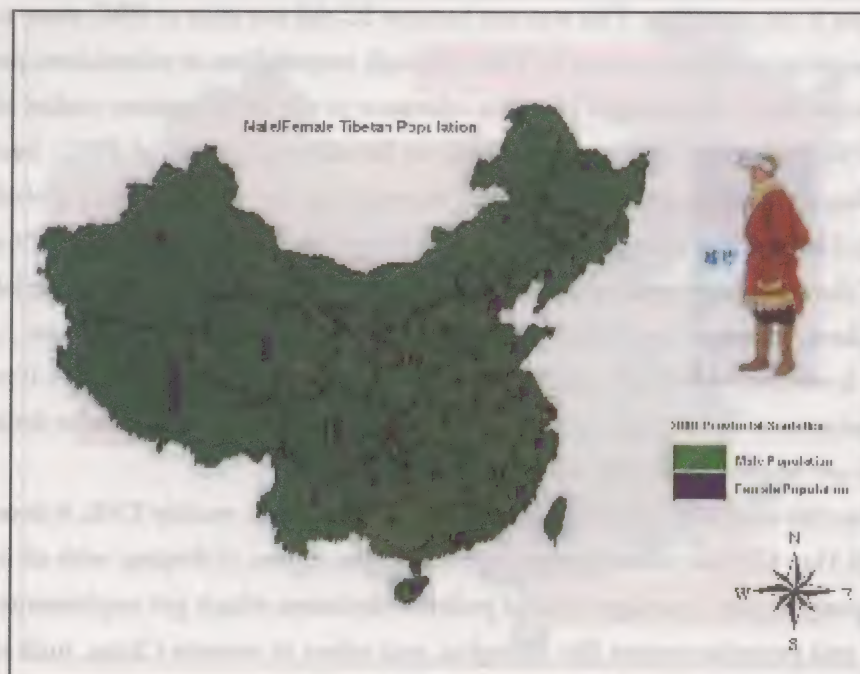
If diffusion models have failed in understanding this phenomenon, how should we explain this new development conceptually? Despite repeated failures, should one consider lacunas in RNAL, intensifying economic interventions and the lack of social and cultural respite as signposts for rising Han chauvinism/nationalism towards its subaltern subjects? If so, is it not a clear indication of the existence of a kind of internal colonialism?

The economic and political ascendancy of the People's Republic of China may be presented as "peaceful rise" but it has also been a cause of concern for many nations. China's recovery of Hong Kong, bombing of its Embassy in Yugoslavia, anti-Japanese campaigns and the intentions to bring Taiwan into its lap even by force do not send good signals to its surrounding neighbors and international powers. Although PRC's other expansionist goals may not be clear now, its strong resolution to guard its new geobody and sovereignty helps taking Han nationalism to another dimension that may lead to intensification of **internal colonialism (IC)** of its kind towards minority subaltern.⁴

When Michael Hechter (1976) wrote about the existence of IC in Great Britain while studying the Celtic Fringe in British National Development, it provoked a huge debate in the academic circles of its relevance. Even I had a difficulty when I was told to base my PhD dissertation on it ten years ago. This was not because IC did not exist in PRC then, but because we were all looking at developments in Tibet through imperialism or colonialism perspectives. Now two factors are compelling to bring its relevance to the development studies of minority regions in PRC. Firstly, Tibet today is ready to be taken as a part of PRC. Secondly, the ever-increasing dominance of PRC's political economy in the contemporary global economy. According to Hechter, the existence of IC could be established when commerce & trade among members of the periphery tend to be monopolized by the core. When "commercial prospects emerge, bankers, managers and entrepreneurs tend to be recruited from the core ... economic dependence is reinforced through juridical, political and military measures ...".⁵ If one reviews Tibetan development since 1951, existence of many of these elements cannot be denied, though till date there are no credible studies available to be cited here.

Today the economic developments in the Tibetan areas, mainly TAR, is determined by two powerful Han Chinese power centers external to the region: 1) Beijing, with all its State and specialized party organs, manages crucial political decisions which get implemented through; 2) Resource and expertise centers like Shanghai, and others in western China, such as Chengdu,

Chongqing, Xi'an, Kunming and Lanzhou. "These latter western Chinese cities play a dominant role in the governance of the Tibetan areas outside of the TAR, divided up between Qinghai, Gansu, Sichuan and Yunnan."⁶ The practice of the open-door policy since 1980 is limited to investments in these inner and outer provinces whose primary interest is to create extended markets for their produce and get access to unexploited local resources. For them, Tibetan areas are backward with weak economic foundations vis-a-vis their own levels, and their role is to bridge this gap at the shortest possible time to secure their frontiers. The basic framework provided by national plan and specialized work forums in the form of targets, projects and other capital ventures encourage internal migration for both labor and the establishment of migrant economies, which receive all impetus from the institutional apparatus for their firm rooting in all informal sectors. This has strong demographic implications, from changing composition to forcing intense mobility of local population to migrate and emigrate, thus losing essential human resources. According to the recent 2000 census survey, over 10% of Tibetan population has been migrated to non-traditional areas (see Map) spreading over 18 different provinces within PRC, and about 60,000 crossed Himalayas to South Asia since 1985, and a few hundred emigrate to the West every year.

If the economic situation is improving as does the GDP growth, why are people moving out? Will the policy of viewing economic development as the ultimate solution for Tibet succeed?

Proposing economic solution for resolving ethnic conflicts require reassessment in the light of ever-increasing conflicts in regions where economic development is making headway. The two widely accepted schools of thought about the relationship between these phenomena are the one held by mainstream and Marxist development scholars, and the other, led by the World Bank, which holds the view that economic development policies to maintain political stability could be framed mainly through enhancing governance factor. Political changes from the mid-1990s proved both views wrong. Economic development inevitably produces social tensions even in ethnically homogenous societies, not to mention in ethnically diverse situations like the PRC. Even though the government succeeds in maintaining ever growing double digit growths in the Tibetan region through its popular “blood transfusion” policies, the desired stability may not necessarily be achieved unless it does not improve its performances in other social, educational and cultural areas. The national/ethnic consciousness amongst Tibetans is growing both in the Diaspora and within Tibet.

It is quite ironic that while the People’s Republic of China was founded on an “anti-imperial nationalism” (Friedman 1994), it is busily making good its claims on Taiwan and the Spratleys in this post-colonial world, where most nations are losing territory rather than recovering them. Contrary to Beijing’s claims, the removal of the British colonial administration from Hong Kong in 1997 is certainly not a liberation. There is something that rings true when one states that Tibet is literally a colony of China, despite any definitional problems with the theory of internal colonialism.⁷ At this point one may argue that PRC is not a static State, and there are clear processes and shifts as the younger generation takes over the leadership. The Contagement policy, adopted mainly by the US, does work in terms of democratization, strengthening the rule of law and meeting international obligations. The proper implementation of legal and constitutional provisions, such as LRNA, may be the best way to check all these developments since the multi-national State of PRC was indeed founded on political, social and cultural equality of all minority nationalities *vis-a-vis* Han majority. LRNA was promulgated to ensure this very fact, as it provides, among others, independent management of natural resources, financial budgeting, formulating regional fiscal policies, industrial and business authorities with respective regional legislative competencies. Without going much into detail, suffice it to say

here that these provisions do not get implemented as they have a structurally weak entrenchment. Besides, political considerations are paramount in the implementation of regional ethnic autonomy. Party policies toward ethnic minorities, in particular Tibetans, need to be considered along with the legal autonomy framework. The predominance of Chinese Communist Party (CCP) power in the PRC's political system effectively limits the functioning of the autonomy system. Without a fair deal of overhauling the entire gamut of PRC's legal framework, the past experiences show that the current LRNA has little chance to safeguard the interest of Tibetans.

If such things continue, without immediate reviews or changes, the time may not be very far when ethnic conflicts could pose serious threats to the stability of PRC. "There has been a significant increase of ethnic conflicts in the last decade. Political, economic, cultural, religious and history-related conflicts, as well as the worldwide *ethnic revival* are the main causes. China has not been exempt from this trend, as demonstrated by ethnic conflicts in Tibet, Xinjiang and Inner Mongolia. This can be attributed to internal causes (liberalization, reform policies, the policy of "opening" to the outside world, social change), to the influence of the disintegration of multi-ethnic states like the former Soviet Union and Yugoslavia or to the increasing ethnic nationalism in neighboring Central Asia."⁸ Therefore, it should be in the interest of PRC to institute a new mechanism of conflict resolution before it is too late.

The rising ethnic consciousness with its associated nationalism and nation-building, coupled with unpleasant collective memories and continued alienation of ethnic, cultural and religious values, as well as political inequality with widening economic disparity and poverty, have enough potential for unleashing conflicts of unprecedented forms. If this happens, it is likely to come from within than from outside which is most feared. In this light, Tibetan leadership has come out with the Middle Path Approach as the most viable conflict resolution strategy, the relevance and appropriateness of which must be assessed from all sides.

References:

¹ see Preamble, PRC constitution

² Rong, Ma 1998: Economic Patterns of TAR

³ Fischer, AM 1994: Economic Dimensions of Autonomy & the Right to Development in Tibet.

⁴ <http://cemoti.revues.org/document48.html>

⁵ Hechter, M 1976: A Study of Celtic Nationalism

⁶ Ibid Fischer, AM 2004

⁷ Ibid Xinjiang Studies web

⁸ Heberer, T 2000: Some Considerations on China's Minorities in the 21st Century: Conflict or Conciliation?

༡། བོད་ཀྱི་ད་ལྟའི་ཁོར་ཡུག་དང་། དཔལ་འབྱོར་། འདུགས་སྐྱུན་བཅས་ཀྱི་

གནས་སྐབས་སྒོར་རགས་ཅམ་སྒྲིང་བ།

ཕྱི་དེ་ལ་ཁོར་ཡུག་དང་འདུགས་སྐྱུན་ཆན་པའི་འགན་འཛིན་བརྟན་འཛིན་ཚུ་ལ་བྲིམས་ལགས།

བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་

།བསོད་ནམས་ཞིང་མཆོག་ལྷ་གཅིག་པད་དཀར་འཆང་།	།གདུལ་ཞིང་འཛིན་པའི་གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་སྡེངས།
།རྒྱན་པོའི་སྒོ་ལས་མངོན་འཕགས་འཛམ་གླིང་གི།	།ཡངས་ཐོག་ཅེས་གྲགས་ལྷ་མི་ཡོངས་ཀྱིས་བསྟགས།
།ཞིང་དེར་ནང་བརྟན་དར་བ་ཡང་སྒོས་སུ།	།མེས་པོ་ནམས་ཀྱིས་སྒོལ་བཟང་གཏོད་པ་ལས།
།གདུལ་བྱ་ནམས་ནི་ཞི་བདེ་ཆོས་བཞིན་སྦྱོང་།	།འགྲོ་བ་ནམས་ཀྱང་ཞི་ཞིང་ཆོས་ལ་དད།
།བརྗོད་ཆགས་གངས་དཀར་རི་བོས་བསྒོར་བའི་ཁྲོད།	།ཡངས་པའི་རྩ་ཐང་མེ་ཏོག་རྒྱན་གྱིས་མཆོར།
།དལ་བའི་རྒྱུད་གིས་དྲི་ཞིམ་སྟོགས་ཀྱན་ཅང་།	།བྲང་བའི་སྤྱན་གྱི་ཆོགས་ལ་མགོན་དུ་བསྟ།
།རི་དྲགས་འཆོ་བ་བྲལ་ཞིང་རང་དགར་འཆོ།	།རྒྱ་ནམས་ཀྱང་དེ་བཞིན་བྲུག་ཅེད་རོལ།
།རྒྱག་ཕྱན་ཕྱུ་གུ་གཡོ་བའི་གར་སྟབས་ཀྱིས།	།འདབ་ཆགས་ནམས་ལ་རང་བཞིན་མགུ་བར་བྱེད།
།རྒྱང་རྒྱང་སྒོག་བཞིན་རྒྱ་ཕྱན་རྒྱགས་པའི་སྒྲ།	།རྒྱང་ཅེའི་གསུང་ལྷན་བྱེད་རྒྱ་འགན་བྱེད།
།མཆོ་འཆོ་བྱ་གངས་ཀྱི་མི་ཡངས་ས་གཞིའི་སྟེང་།	།གཡུ་ཡི་མན་ཏལ་བཀྲམ་པ་བཞིན་དུ་མཆར།
།བྲམས་བཅེས་བརྒན་པའི་བོད་ཀྱི་མི་རབས་ནམས།	།སྤྱོད་ཆུང་སྤྱོད་རང་གཞིས་ལྷན་པའི་མཐུས།
།གཡུར་ཟས་ཁོར་ཡུག་དོ་མཉམ་མཛེས་སྟུག་འབྲས།	།མི་ལོ་སྟོང་ཕྱག་རིང་དུ་སྦྱོད་དེ་ཡང་།
།ཨོ་མ། རྒྱང་དམར་དྲག་འཆུབ་ཤར་ནས་ཅང་བའི་དུས།	།སྟོད་བཅུད་དྲུགས་ཏེ་ཁོར་ཡུག་བཅལ་བཞིག་བཏང་།
།རྒྱན་པོའི་སྒོ་དྲུགས་མཛེས་པའི་སྡེངས་བཀོད་དེ།	།བདུལ་དུ་བརྒྱགས་པ་བསམ་བཞིན་ཡིད་རེ་སྟོ། །

བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་སྤྱི་ཁམས་ཁོར་ཡུག་གི་གནས་སྐབས།

སྤྱི་ཁམས་རིག་པ་ནི་སྤྱི་དངོས་དང་དེ་ཉིད་འཆོ་གནས་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་བར་དང་། སྤྱི་དངོས་རིགས་འདྲ་མིན། དེ་བཞིན་ས་དང་ཆུ། གནས་ཆལ་གྱི་རྒྱུ་ལས། ལྷ་ཐང་སོགས་སྤྱི་ཁམས་མ་ལག་བར་གྱི་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་བ་ཅན་གྱི་ཆོན་རིག་ཅིག་ལ་ཟེར། དེ་ཡང་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་དང་སྤྱི་ཆོགས་ཁོར་ཡུག་ལ་མཐུན་གནས་བྱེད་པའི་རིག་ལམ་ཞིག་ཡིན་པར་འདོད། སྤྱིར་འཇམ་གླིང་འདིའི་སྤྱི་སྐལ་པ་ལ་ཐོག་ན་མིའི་འགྲོ་བ་བྱུང་བ་ནས་རང་བྱུང་ཁམས་ལ་མིའི་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོག་གནས་གནོད་འཆོ་ཐོག་བཞིན་ཡོད། འོན་ཀྱང་སྤྱི་དྲུས་སུ་མི་འབོར་ཆུང་བ་དང་། མིའི་འདུས་སྡོད་ས་ཁུལ་གཞི་རྒྱ་ཆུང་བ། དེ་བཞིན་ཆོན་རིག་དང་འབྲེལ་ཆས་ཡང་དར་སྤོལ་བྱུང་མེད་པས་ཁོར་ཡུག་ལ་གནོད་འཆོ་དེ་ཅུང་ཡོད་གི་མེད། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་མི་འབོར་འཕེལ་རྒྱས་དང་མིའི་དགོས་མཁོ་མང་དུ་སོང་བས་ཤིང་གཅོད་པ་དང་། སྤང་བཀོག་སྟེ་སྤོད་ལུལ་བཅོ་བ། ས་ཞིང་རྒྱ་སྤྱོད་གཏོང་བ། དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཡོང་སྒོ་སྒྲུབ་རྒྱར་ག་དང་སྤྲུགས་པ། རུས་པ་སོགས་ཀྱི་ཆེད་སེམས་ཅན་གང་བྱུང་ཐོན་རྒྱུ་བྱེད་པ་སོགས་ཀྱིས་ཁོར་ཡུག་ལ་གནོད་འཆོ་ཆེན་པོ་བྱང་སྟེ་ཁོར་ཡུག་དོ་མི་སྒྲིམས་པ་བཅོས་ཡོད།

བོད་ལ་མཆོན་ན་ཡང་སྤྱིར་ཞིང་ལས་དང་། སེམས་ཅན་ཐོན་རྒྱུ་བྱེད་པ་སོགས་བྱུང་ཡོད་ནའང་། བོད་ཀྱི་མི་འབོར་ཉུང་ཞིང་ས་ཁྱོན་ཆེ་བས་ཁོར་ཡུག་ལ་དེ་ཅུང་གྱི་གནོད་འཆོ་ཐོག་ཐུབ་མེད། དེ་རྗེས་བོད་དུ་ཆོས་དར་བྱུང་བས་བོད་མིའི་འཆོ་བར་འགྱུར་སྟེ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཆོས་རྒྱལ་ཆོའི་དུས་སུ་བོད་དུ་བྲིམས་སྒྲིལ་བཟང་པོ་གཏོང་བ་དང་། བོད་སེལ་བྱུང་འཕྲོར་རྗེས་སུ་ཡང་ཕག་གུའི་སྤྱི་དབང་སྐབས་ཤིང་སྤོང་གང་བྱུང་གཅོད་མི་ཆོག་པར་གནས་ཆལ་བདག་སྤྱོད་བྱེད་ཆེད་ལོ་རེར་ཁྱུང་མ་འབུམ་སྤྲུག་གཉིས་རེ་འདེབས་དགོས་པ་སོགས་ཁོར་ཡུག་སྤྱོད་བྱུང་འབྲེལ་བའི་བྲིམས་གཞི་དང་། དེ་བཞིན་ལགོང་ས་སྤྱོད་བཅུ་གསུམ་པའི་དུས་ལོ་ལྟར་རི་རྒྱང་རྩ་ཆོག་གསལ་བསྐྲགས་གནང་བ་སོགས་ཀྱི་ནང་སེམས་ཅན་གང་བྱུང་སྟེ་གཅོད་བྱེད་མི་ཆོག་པའི་བྲིམས་གཞི་གཏན་འབེབས་མཛད་ཡོད། དེ་ལྟར་བོད་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་ལྷ་བ་དང་། བཅའ་བྲིམས་སོགས་གཏན་འབེབས་མཛད་པ་ལས་བོད་མིའི་དགེ་སྟེན་སྤང་སྤངས་ཀྱི་ཤེས་རིག་རྒྱས་པའི་ཐོག་སེམས་རྒྱུད་དང་ཀུན་སྤྱོད་རྗེ་བཟང་དུ་བྱེན་ཏེ་སྟེན་ཆགས་ལ་གནོད་འཆོ་དང་གནས་ཆལ་གཅོད་པ་སོགས་ཁོར་ཡུག་ལ་གང་བྱུང་གནོད་འཆོ་མི་བྱེད་པའི་ལ་རབས་གཤིས་བཟང་གི་ཁྱད་ཚོར་རང་རྒྱུད་ལ་འཇགས་ཐུབ་པ་བརྒྱུད་ཁོར་ཡུག་སྤྱོད་ལ་ཕན་འབྲས་ཆེན་པོ་ཐོན་ཡོད།

འཛམ་གླིང་གི་ཡངས་ཐོག་ཏུ་གྲགས་པའི་བོད་ཀྱི་ས་ཆའི་རྒྱ་ཁྱོན་ནི་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་ས་ཡ་ ༡༥ ཡོད་པ་
 དང་། མཐོ་ཆད་ཆ་སྟོ་མས་རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ནས་མི་༧༣་ ༤༠༠༠ ཅམ་ཡོད། མཐའ་གངས་རིས་བསྐྱར་ཞིང་། མཚོ་
 ཆེ་ལྷོང་ཆོ་འགལ་བ་ས་གཞིའི་སྤྱིང་གཡུ་ཡི་མཉམ་པ་བྱམ་པ་ལྟ་བུ་མཚར་དུ་དངར་བ་དང་། གཞན་ཡང་རྩ་
 དང་བྲག་རི། རྟགས་རི། སྤང་རི་སོགས་དུ་མ་ཡོད་པའི་སྤྱིང་དྲི་ཞིས་འཐུལ་བའི་སྒྲན་རྩ་དང་མེ་ཏོག་སྒྲ་མིན་གྱིས་བརྒྱན་
 པ། དེ་ཆོའི་དབར་ནས་དལ་གྱིས་བབས་པའི་ཡན་ལག་བརྒྱད་ཅུག་གི་རྒྱ་བོའི་རྒྱན་མི་ཆད་པར་ཡོད་པ་སོགས་ཀྱིས་སྤྱི་
 དངོས་འཛོག་ནས་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་བཟང་པོ་ཞིག་ཏུ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་ཡོད། དེར་བརྟེན་བོད་དེ་སྤྱི་དངོས་སྒྲ་མང་རང་
 བཞིན་གྱིས་ཕྱག་པ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། དེང་འཛམ་གླིང་ནང་གི་ན་ཏུ་ནས་མཐོང་དཀའ་བའི་སྤྱི་དངོས་སྒྲ་མང་རང་བཞིན་པའི་
 ཡུལ་ཞིག་ཡིན། སྤྱི་ཆགས་ཀྱི་རིགས་ལ་མཚོན་ན། བོད་ལ་ཉི་རིགས་མི་འདྲ་བ་ ༤༤ དང་། ས་རྒྱ་གཉིས་སྤྱིད་ཀྱི་
 སྤྱི་ཆགས་རིགས་ ༤༤ ནུ་མ་སྒྱུན་པའི་སྤྱི་ཆགས་རིགས་ ༡༤༡ རྩོམ་འབྲོའི་སྤྱི་ཆགས་རིགས་ ༤༤ འདབ་
 ཆགས་རིགས་མི་འདྲ་བ་ ༤༡༡ དང་། གཞན་ཡང་སྤྱི་འབྲུའི་རིགས་མི་འདྲ་བ་ ༡༠༡༢ ཡོད། ཅི་ཤིང་དང་། སྤྱི་
 ཅའི་རིགས་མི་འདྲ་བ་ ༡༠༠༠༠༠ རྩོག་ཡོད། དེའི་ནང་ནས་སྒྲན་རྩའི་རིགས་ ༡༠༠༠ ཅམ་ཡོད། ས་ཁྱོན་གྱི་བརྒྱ་
 ཆ་ ༤༠ རྩོག་ནི་འབྲོག་པའི་སྤྱི་ཕྱགས་འཛོག་ནས་བྱུ་ཡུལ་གྱི་རྩ་ཐང་ཆགས་ཡོད། དེར་རི་དྲགས་ཀྱང་འཛོལ་བ་དང་
 བལ་ཏེ་མི་དང་སྤྱི་ཕྱགས་སེམས་ཅན་མཉམ་དུ་འཛོག་ནས་བྱེད་པ་དང་། ས་མཐོའི་སྤྱི་དངོས་སྒྲ་མང་རང་བཞིན་གྱིས་
 ཕྱག་པ་བཅས་ཁོར་ཡུག་དོ་མཉམ་ཡིད་དུ་འོང་བ་ཞིག་ཡོད།

འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་ནང་བཅན་འདུལ་བྱས་པ་ནས་བཟུང་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཟ་འདུའི་ཐོན་སྐྱེད་འཕེལ་
 རྒྱས་གཏོང་ཆེད་རྩ་ཐང་དང་ཤིང་ནགས་རྒྱ་ཆེ་བསྟོགས་ཏེ་ཞིང་སར་བསྐྱར་བ་དང་། དེ་བཞིན་མང་གཞིའི་འདུགས་སྒྱུན་
 ཆེད་རྩ་ཐང་དང་ཤིང་ནགས་མང་པོ་རྩ་གཏོར་བཏང་བ། གཏོར་ཁ་བསྟོགས་འདོན་དང་། སྒྲན་རྩ་བཀོག་ནས་དཔལ་
 འབྱོར་སྤེལ་བ། རི་དྲགས་བསད་ནས་གཞུག་སྤྱོད་གསུམ་བཀོལ་བ་སོགས་ཆད་མེད་དང་བག་མེད་ཀྱིས་རང་བྱུང་
 ཁམས་ཆེན་པོ་ལ་བརྟུག་གིས་བཏང་བས་ད་ཆ་རྩ་ཐང་བྱེ་ས་ཅན་དུ་འགྱུར་བ། རྒྱ་སྒྲ་ཉམས་པས་ལོ་རེར་ཐན་སྐྱམ་
 དང་ཡང་ན་རྒྱ་ལོག་གི་གཞོད་འཛོལ་བས་པ། བྱ་རི་དྲགས་མཐོང་རྒྱ་དཀོན་པ། བཟོ་ལས་དར་སྤེལ་བྱུགས་ཆེ་བས་
 རྒྱུན་རང་བྱུང་མཉམ་སྦྲུང་འབག་བཅོག་བཟོས་པ་སོགས་ཀྱིས་དོ་སྟོམས་མཛེས་སྤྱོད་ཅུག་ཅུག་པའི་བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཁམས་
 ལ་གཏོར་སྤྱོན་བྱུགས་ཆེ་བཏང་སྤེལ་ཏེ་དང་སེམས་ཅན་ཀྱན་ལ་སྤྱོད་པའི་བཟོད་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་བཞིན་ཡོད།

བོད་ནི་ཨེ་ཤ་ཡའི་རྒྱལ་ཁབ་རྣམས་ཀྱི་ཚུའི་ཐོན་ཁུངས་གལ་ཆེ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། བབས་རྒྱན་དེ་དག་འཛམ་
གླིང་མི་འཕྱོར་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༩༧ ཟེན་པ་ཨེ་ཤ་ཡའི་གླིང་ཆེན་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་མིའི་ཆོ་སློག་ལྟ་བུ་ཡིན། དེ་བཞིན་བོད་ནི་
འཛམ་གླིང་ནང་གི་ས་མཐོ་ཤོས་ཡིན་པར་སོང་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ཉམས་རྒྱུ་ཕྱིན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་འཛམ་གླིང་གི་གནམ་
གཤིས་དང་། ལྷག་པར་ཨེ་ཤ་ཡའི་ནང་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་ལ་བྱུང་པར་ཆེན་པོ་བཟོ་གི་ཡོད།

ད་ལྟའི་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་རྒྱ་གཞུང་གི་སྲིད་བྱས་དང་། ཁོར་ཡུག་གི་གནས་སྤངས།

རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ད་བར་བོད་ནང་མ་དངུལ་ཕོན་ཆེ་བཏང་སྟེ་མང་གཞིའི་འཇུགས་སྐྱོན་ཤུགས་ཆེ་བྱས་པ་བརྒྱད་པོད་
དེ་དང་རབས་ཅན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་ཏུ་བསྐྱར་ཏེ་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་བའི་གནས་སྤངས་ཡར་རྒྱས་ཕྱིན་ཡོད་ཚུལ་བཞིན་
བཞིན་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལྷ་ ༥ པའི་ནང་བཏོན་པའི་རྒྱ་ནག་གི་ཡིག་ཆ་དཀར་པོ་ཟེར་བའི་ནང་འཁོད་པར་
གཞིགས་ན། འདས་པའི་ལོ་ ༩༠ ཙམ་རིང་བོད་ནང་འཇུགས་སྐྱོན་ཆེད་མ་དངུལ་རྒྱ་སྒོར་ཐེར་འབུམ་ ༧༧ ལྷག་
བཏང་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་དེ་དག་གི་ཁེ་ཕན་ཡོངས་ཚོགས་རྒྱ་རིགས་ཚོས་ལོངས་སྤྱོད་པ་ལས་བོད་མི་རྣམས་ལ་
དེ་ལྟའི་ཐོབ་ཐང་བྲལ་བ་ཡིན། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་མང་གཞིའི་འཇུགས་སྐྱོན་དེ་དག་ཕལ་ཆེ་བ་གྲོང་ཁྱེར་ཁག་ནང་བྱེད་
བཞིན་ཡོད་པར་བརྟེན། བོད་ཀྱི་མི་འཕྱོར་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༩༥ ལྷག་གྲོང་གསེབ་ཁུལ་དུ་གནས་བཞིན་པ་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་
བར་བྱེད་པར་གང་ཡང་ཕྱིན་མེད། གནས་ཚུལ་འདི་ལྟར་རྒྱལ་སྤྱི་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་ནང་གི་སློབ་ཁྱུ་པོར་གནས་
པའི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཞིབ་འཇུག་སྟན་ཐོ་ཁག་ནས་ར་འཕྲོད་བྱུང་བ་རྒྱུ་ཡིན། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཔལ་
འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བ་རྒྱུ་དང་། བོད་དེ་རྒྱའི་དབང་རྒྱུར་འོག་མུ་མཐུད་གནས་ཐབས་ཤུགས་རིང་གི་སྲིད་བྱས་འོག་
བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ནང་མི་འཕྱོར་སློབ་ཤུགས་དང་འབྲེལ་གྲོང་ཁྱེར་འཇུགས་སྐྱོན་དང་། དེ་བཞིན་གྲོང་ཁྱེར་ཁག་གི་དབར་
སྐྱེལ་འབྲེན་འབྲེལ་མཐུད་ཀྱི་བ་བ་འཇུགས་རྒྱ་གནད་འགག་ཆེན་པོར་བརྟེན་གྱི་ཡོད་ཅིང་། འཇུགས་སྐྱོན་གྱི་ལས་གཞི་འདི་
དག་གིས་རྒྱུན་པས་བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་ལ་གཞོན་སྒྲོན་ཆེན་པོ་གཏོང་བཞིན་ཡོད།

མང་གཞིའི་འཇུགས་སྐྱོན་དང་། གྲོང་ཁྱེར་ཅན་དུ་བསྐྱར་རྒྱུའི་སྲིད་བྱས།

བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་གི་ཁམས་དང་མཐུན་པའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་འཚོ་བ་སྐྱེལ་སྤངས་ནི། མི་ཚོགས་ཉུང་ཞིང་རྒྱུང་ཐག་

རིང་པོར་ཁ་འཐོར་དུ་གནས་སྡོད་ཤིང་པ་དང་། འབྲོག་པ་རྣམས་ཡང་ཡང་གནས་སྡོད་པ་འདིས་ཚུ་ཐང་རྒྱུ་གནས་
 ཐུབ་རྒྱུར་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་དང་ཕན་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕེལ་ཕྱོགས་ནས་ཤེས་ཐུབ། འོན་ཀྱང་དེང་དུས་བོད་ནང་མང་གཞིའི་
 འཛུགས་སྐྱུན་བྱས་པར་བརྟེན་ས་གནས་གཞན་ནས་ཡོང་བའི་མི་འབྱོར་ཁྱོད་ཆེ་འདུས་སྡོད་གཞིས་ཆགས་ཤིང་པ་དང་།
 དེས་རྒྱུན་པས་གྲོང་ཁྱིམ་དང་གྲོང་བརྒྱུ་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་བཙུག་པ་འདི་ནི་བོད་རྒྱ་བུའི་ཁྲིམ་ཡུག་ལ་དེ་བས་འོས་འཆར་ས་
 མེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། མི་འབྱོར་དང་། གྲོང་ཁྱིམ་ཇི་ཅུམ་འཕེལ་བ་དེ་ཅུམ་གྱིས་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ལ་ལོངས་སུ་
 སྤྱོད་ཤུགས་ཆེ་བ་མ་ཟད། གྲོང་འབྲེལ་འཛུགས་སྐྱུན་འཕེལ་རྒྱས་ལ་བརྟེན་ནས་ས་ཁོང་དང་འབྲོག་པའི་ཚུ་ཐང་གི་ས་
 ཁྱོན་རྒྱ་དུ་འགྲོ་གི་ཡོད། དཔེར་ན། ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱིམ་རྒྱ་བུར་ཆ་བཞག་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ནང་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱིམ་གྱི་
 ས་ཆའི་རྒྱ་ཁྱོན་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་ ༡ དང་། མི་འབྱོར་གྲངས་ ༣༠༠༠༠ ནས་ ༣༠༠༠༠ བར་ལས་མེད། འོན་ཀྱང་
 ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡ ལོར་རྒྱ་ཁྱོན་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་ ༥༡ ཟེན་ཡོད་པ་དང་། མི་འབྱོར་གྲངས་ ༣༣༠༠༠༠ ལྷག་ཟེན་ཡོད།
 ད་དུང་བོད་གནས་ཁབ་སྤེལ་ཁང་གི་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡ ལོའི་སྤྱི་ལེ་ཁྱོད་ནང་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥ བར་ལྷ་ས་
 གྲོང་ཁྱིམ་གྱི་རྒྱ་ཁྱོན་དེ་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་ ༣༧༣ བར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་འཆར་ཡོད་སྟེ་བརྗོད་འདུག དེ་རྒྱ་བུའི་གྲོང་
 ཁྱིམ་གྱི་འཕེལ་རིམ་ནང་ཁོང་འབྲོག་མང་པོའི་ས་ཆ་ཤོར་རྒྱ་ཡིན། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་གྱི་རྒྱ་
 རག་ཉིན་རེའི་གསར་ཤོག་གི་དྲ་གནས་ཐོག་གནས་རྒྱུ་ཐོན་གསལ། རྒྱ་ནག་རང་ལ་མཚོན་ནའང་། བོད་ལས་འཛུགས་
 སྐྱུན་དང་། གྲོང་ཁྱིམ་འཛུགས་སྐྱུན་བྱེད་ཤུགས་ཆེ་བར་བརྟེན་འདས་པའི་ལོ་ ༡༩ ནང་རྒྱ་རིགས་ཁོང་པ་ས་ལ་ ༣༠
 གནས་སྡོད་དགོས་བྱུང་བ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦ ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ བར་མི་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱིན་ཡོད་
 ནའང་། རྒྱ་ནག་གི་ཁོང་སའི་རྒྱ་ཁྱོན་དེ་གྲུ་མ་ལ་ ༡༣༠ ནས་དེ་གྲུ་མ་ལ་ ༡༣༣ བར་རྒྱ་དུ་ཕྱིན་ཡོད་
 འདུག ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༢༩ འཁོད་མི་དམངས་ཉིན་རེའི་གསར་ཤོག་གི་དྲ་གནས་ཐོག་གནས་
 རྒྱུ་སྤེལ་བར་གཞིགས་ན། རྒྱ་ནག་ནང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོར་ཨར་པོའི་འཛུགས་སྐྱུན་དང་། ཁྲིམ་ཡུག་ཉམས་རྒྱུ་
 ཕྱིན་པའི་རྒྱུ་ཁྱིམ་ཁོང་སའི་རྒྱ་ཁྱོན་དེ་གྲུ་མ་ ༤༠༠༠༠༠ རྒྱ་དུ་ཕྱིན་ཡོད། དེ་རྒྱ་གྲོང་ཁྱིམ་དང་། གྲོང་བརྒྱུ་
 ཁག་རྒྱ་བརྒྱུད་ཕྱིན་པར་བརྟེན་དེ་དག་ནས་ཐོན་པའི་སྤྱི་གས་རྩ་རྣམས་ལ་ཡང་བཅོས་སྦྱོང་ Waste Treatment གི་
 ཐབས་ཤེས་གང་ཡང་མེད་པར་གང་བྱུང་དོར་ནས་རང་བྱུང་ཁྲིམ་ཡུག་ལ་འབག་བཅོག་བཅོ་གི་ཡོད་པ་རེད། མཉམ་
 སྤེལ་རྒྱུ་ཆོག་གི་འཛུགས་སྐྱུན་ལས་གཞི་ཆོག་པའི་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལོའི་རྒྱ་ནག་གི་མིའི་རྒྱས་ཤུགས་འཛུགས་

སྒྲིལ་ UNDP's China Human Development Report 2002 ཞེས་པའི་སྒྲིལ་ཐོའི་ནང་འཁོད་གསལ་ལྟར་ན།
ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ བར་བོད་རང་སློང་སྡེ་ཁག་དང་། ཨ་མདོའི་གྲོང་ཁྱེར་ཁག་གི་བཟོ་གྲུ་ཁག་ནས་བཅོག་ཆུ་གྲོན་ས་ཡ་
༤༤.༧༡ བོན་པའི་ནང་ནས་གྲོན་ས་ཡ་ ༣༥.༢༤ ཅམ་ཐ་ན་རྒྱ་ནག་རང་གི་ཁྲིམས་ལུགས་གཏན་འཁེབས་ཚད་གཞི་
དང་མཐུན་པར་བཅོས་སློང་མ་བྱས་པར་དེ་མུར་དོར་བར་བཞུགས་རྒྱ་ནག་སྐྱམས་ས་ཆེན་པོ་ཚུད་པའི་སྒྲིལ་ཡོད་དང་། སྒྲིལ་
ཨེ་ཤ་ཡའི་ཁྲུལ་རྒྱལ་ས་པའི་ཆུ་བོ་ཁག་འབག་བཅོག་གུར་གྱི་ཉེ་ཆུའི་སྤྱོད་ཚད་ཞན་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད།

སྤྱིར་བཏང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གྲོང་ཁྱེར་ཁག་ནས་བོན་པའི་སྤྱོད་ཚད་རྒྱ་ནག་ས་ཆེན་པོ་ཚུད་པའི་སྒྲིལ་ཡོད་སྒྲིལ་
བཀད་ཡོད་ཀྱང་། སྤྱོད་ཚད་རྒྱ་ནག་ས་ཆེན་པོ་ཚུད་པའི་སྤྱོད་ཚད་དབུས་ཀྱི་སྤྱོད་ཚད་ལས་ཀུན་ཀྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་
ཅེ་དང་། ཅེད་ཐང་། ཆབ་མདོ། ལྷ་མོ། ལྷ་མོ་ཆེན་པོ་ཚུད་པའི་གྲོང་ཁྱེར་ཁག་གི་སྤྱོད་ཚད་ལས་ཀྱང་སྤྱོད་ཚད་རྒྱ་ནག་ས་
ཆེན་པོ་ཚུད་པའི་སྤྱོད་ཚད་ལས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་
པ་དང་། གད་སྤྱོད་ཚད་ལས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་
དུ་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་གནས་ཆེན་གང་ས་རིན་པོ་ཆེའི་ས་ཁྲུལ་དུ་འབྱོར་བཞིན་པའི་དཀྱིལ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་
མཁན་ཆོས་གད་སྤྱོད་ཚད་ལས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་

དེང་སྐབས་བོད་ནང་གྲོང་ཁྱེར་ཁག་ནས་སྤྱོད་ཚད་རྒྱ་ནག་ས་ཆེན་པོ་ཚུད་པའི་སྤྱོད་ཚད་ལས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་
འགྲོ་བཞིན་པར་བཞུགས་པའི་སྤྱོད་ཚད་རྒྱ་ནག་ས་ཆེན་པོ་ཚུད་པའི་སྤྱོད་ཚད་ལས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་
སྤྱོད་ཚད་རྒྱ་ནག་ས་ཆེན་པོ་ཚུད་པའི་སྤྱོད་ཚད་ལས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་
འབྱོར་བཞིན་པའི་སྤྱོད་ཚད་ལས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་
ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་
བཅས་ཀྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་
བར་གཞི་གསལ་ན། རྒྱ་ནག་གི་འཛམ་གླིང་ནང་མུས་སྤྱོད་ཚད་ལས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་
ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལོ་ལྷན་གྱིས་
གཏོང་ཆད་ཆེ་རུ་བྱེད་ཡོད་པ་དེའི་བརྒྱུ་རྐྱེན་ ༡༠ རྒྱ་ནག་ལ་ཐུག་ཡོད། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་གི་འབྲམ་སྤྱོད་ཚད་དང་།
བོད་སྤྱོད་ཀྱི་ཆད་གཞི་ནི་འཛམ་གླིང་སྤྱོད་ཚད་ ༡༤ ཟེན་གྱི་ཡོད། ས་བརྒྱད་བཟང་བའི་བོད་ཀྱི་ཡར་ལྗང་གཙང་པོ་

ཕྱགས་ཁུལ་དུ་བྱ་ནག་གཞུང་གིས་འབྱུང་ཐོན་སྐྱོད་འཕེལ་བྱས་གཏོང་ཆེད་སྐྱེས་ཐུན་ཚུ་སྤངས་ཀྱི་ཨ་ས་འགྱུར་རིགས་ཤིང་
 སྐྱོད་ཤེད་ཀྱི་ཡོད་པ་ངོས་ལེན་དང་འབྲེལ་ད་ཆ་ལྟ་སྐུལ་དོ་དམ་དང་། ཞིབ་འཇུག་ཤེད་ལུགས་བརྒྱུད་ཡོད་ཀྱང་། བཅོས་
 ཐབས་རིགས་གང་ཡང་གཏན་འཁེབས་བྱས་མེད། བྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཤིད་ཀྱི་ཆུ་ཤི་དང་། མཆོད་གཙོ་ཁག་པལ་ཆེ་
 བ་གདོད་མའི་གནས་སྤངས་རང་སོར་ཡོད་སྟོར་ཤིད་ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་། ཕྱི་གནས་ཚུལ་ཐོན་ཁུངས་ཁག་གི་མཁས་པའི་
 དཔུང་བརྩོམས་ཁག་གི་ནང་དེ་ལས་ཕྱོག་སྟེ་གསལ་ཡོད།

རྒྱལ་ཁྲིལ་ཐོན་འབྱེད་ཆེན་པོའི་ལས་འགུལ།

ལུ་ཕ་རྒྱུད་ཐོན་འབྲེད་ཆེན་པོའི་ལས་འགུལ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་སྐབས་དེའི་སྲིད་འཛིན་ཅང་ཙེ་མིན་གྱིས་
 གསལ་བསྒྲགས་གནང་བ་ཞིག་ཡིན། དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གར་ལུ་དབར་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ནེ་བག་ཆེན་པོ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་པ་
 དེས་མི་རིགས་མཐུན་བསྐྱེལ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་བདུན་ཉིད་ལ་གཞི་དུ་སྒྱུར་བཏང་སྟེ་རྒྱ་ནག་གི་དབར་སྐྱུར་སྤྱི་བདུན་ཡོད་
 བར་དེ་ཐོག་འགྲོ་གཞི་ཆེ་བར་བརྟེན། ལུ་ཁུལ་འཕྲུགས་སྐྱུན་བྱེད་ལྷགས་ཆེ་རུ་གཏོང་བ་ཙམ་ལས་སྲིད་བྱས་གསར་
 པ་ཞིག་མིན་སྟེ། རྒྱ་ནག་གི་ལུ་ཕ་རྒྱུད་ཐོན་འབྲེད་ཆེན་པོའི་འཆར་འགོད་པ་ཁྲག་རྒྱང་རྩེད་ནས་ལས་འགུལ་འདིའི་དམིགས་
 ཡུལ་གཙུག་པོ་ནི། རྒྱལ་མཚམས་མཐའ་སྤངས་སྤྱི་བདུན་གོང་འཕེལ་དང་། གྲང་གོའི་དབྱར་འཛིན་སྟོབས་ལྷགས་ཀྱིས་
 རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ནང་གི་དབུལ་སྤོངས་ཀྱི་གནད་དོན་དང་། མི་རིགས་བར་འགལ་ཆེའི་གནད་དོན་གཉིས་ལག་ཆར་བཟུང་
 བས་གོ་སོ་སོའི་གནད་དོན་ལྟར། ཨེ་ག་ཡའི་མངའ་ཁུལ་ནང་དུའང་དྲག་པོའི་ཐེ་བྱས་བྱེད་རྒྱུའི་རེ་ངན་ཁག་པམ་ཉེས་
 གཏོང་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་སྟོར་བོད་གཞུང་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༢ ལོར་འདོན་སྤྲོད་གནང་
 བའི་བོད་དུ་ལག་བསྟར་བྱས་པའི་རྒྱ་དམར་གྱི་སྲིད་བྱས་དང་བྱ་ཐབས་ཞེས་པའི་ཐུག་དེབ་ནང་གསལ་འདུག བོད་གནས་
 ཁུལ་སྤེལ་ཁང་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༠ ལོར་འདོན་སྤྲོད་གནང་བའི་སྟན་ཐོ་ཞིག་གི་ནང་དུའང་རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་འཛིན་ཅང་
 ཙེ་མིན་གྱིས་ལས་གཞི་འདིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་རྒྱ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་བདུན་ཉིད་འབོ་རྒྱ། དེ་
 བཞིན་རྒྱལ་ཁབ་གོང་བྱ་ཆེག་བསྐྱེལ་ཡོང་རྒྱ་བཅས་ལ་ཕན་ཐོགས་ཡོང་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་སྟོར་གསལ་འདུག ལས་འགུལ་
 འདིས་བོད་རྒྱུད་པའི་ལུ་ཕ་རྒྱུགས་ས་ཁུལ་ཁག་ནང་འཕྲུགས་སྐྱུན་བྱེད་ལྷགས་ཆེ་རུ་བཏང་ནས་ལུ་ཕ་རྒྱུད་ཁུལ་དུ་ཆབ་སྲིད་

ཀྱི་དུས་བབ་བཅུན་ལྷིང་ཡོང་བའི་རེ་བ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེར་བཅུན་རྒྱབ་རྒྱུད་ཐོན་འབྲེད་ཆེན་པོའི་ལས་འགུལ་འདི་ནི་ཆབ་
སྲིད་ཀྱི་གནད་དོན་གཙོ་བོར་བཟུང་བ་ཞིག་ཡིན།

རྒྱབ་རྒྱུད་ཐོན་འབྲེད་ཆེན་པོའི་ལས་འཆར་ཁོངས་གཙོ་གནད་ཆེ་བའི་ལས་འཆར་གཉིས་ཡོད་པ་ནི་རྒྱབ་ཁྲལ་དུ་
མང་གཞིའི་འཛུགས་སྐྱོན་ལྷགས་ཆེ་བྱ་རྒྱུ་དང་། ཁོར་ཡུག་སྤངས་སློབ་ཀྱི་ལས་འཆར་བཅས་ཡིན། འོན་ཀྱང་གཞི་རྒྱ་
ཆེ་བའི་མང་གཞིའི་འཛུགས་སྐྱོན་དང་། ཁོར་ཡུག་སྤངས་སློབ་ཀྱི་ལས་འཆར་འདི་གཉིས་དབར་འགལ་ཆེ་བའི་ཡོད། རྒྱ་
ནག་གཞུང་གི་ད་ལྟོ་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བཞིན་པ་འདི་རྒྱ་ནག་གནས་ཐུབ་ཐབས་སུ་ཐོན་སྐྱོད་བཟོ་གྲུ་སྤྲོད་མང་
གཞིའི་འཛུགས་སྐྱོན་རྒྱ་ཆེ་བྱེད་དགོས་པར་བཅུན། ཁོར་ཡུག་སྤངས་སློབ་ཀྱི་ལས་འཆར་གདམ་ག་བྱེད་པར་དཀའ་ངལ་
ཆེན་པོ་འཕྲད་བཞིན་ཡོད། ཁོར་ཡུག་ཐད་ད་ལྟོ་ཆར་བོད་དེ་རྒྱ་ནག་ལས་གནས་སྤངས་བཟང་བ་ཡོད་པ་དེ་ལྟར་
ཡང་། བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ཉམས་རྒྱུད་འགྲོ་བཞིན་པ་ནི་ཡོངས་གྲགས་ཡིན། རྒྱ་ཁྲལ་ཐུབ་ཐབས་སུ་ཐོན་སྐྱོད་ཆད་པ་
དང་། ས་ཆ་སྐྱུ་ཐེར་དུ་གྱུར་པ། རྒྱ་ལོག་གི་གོད་ཆག་དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་དང་ཉེ་འཁོར་ཨེ་ཤ་ཡའི་ས་ཁུལ་ཁ་གསལ་
ནང་ཐལ་རྒྱུང་ལངས་པ་སྤྲོད་དཀའ་ངལ་དེ་དག་ནི་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ཉམས་རྒྱུད་འགྲོ་བཞིན་པ་དང་ཐད་ཀའི་འབྲེལ་བ་
ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་བཟོ་ལས་ཐོན་སྐྱོད་ཇི་མགྲོགས་སུ་གཏོང་རྒྱུ་ཆེད་བཟོ་གྲུ་སྤྲོད་མང་གཞིའི་འཛུགས་
སྐྱོན་ལྷགས་ཆེ་བྱེད་དགོས་པ་དང་ལྟན་དུ་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སློབ་བྱེད་རྒྱ་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་ཞིག་དུ་བཟུང་ཡོད།
འོན་ཀྱང་རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་ཡིན་ན་ཡང་བཟོ་ལས་ཐོན་སྐྱོད་དང་། མང་གཞིའི་འཛུགས་སྐྱོན་ལྟར་དུ་མ་བཟང་བར་ཁོར་
ཡུག་སྤངས་སློབ་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་གྲུབ་འབྲས་ཐོན་དཀའ་བ་ཡིན། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སློབ་བྱེད་རྒྱུ་ཐད་
བོད་ནང་རི་སྐོར་རྒྱུ་རྒྱས་མཆོན་རང་བྱུང་སྤངས་སློབ་ཁྲལ་འཛུགས་རྒྱུ་དང་། རྒྱུན་ཤིང་འདེབས་ལས་བྱེད་རྒྱ་ཙམ་ལས།
དེ་མིན་བཟོ་ལས་ཐོན་སྐྱོད་དང་འཛུགས་སྐྱོན་ཇི་ལྟར་དུ་གཏོང་རྒྱུ་ལྟོ་གང་ཡང་ཐོང་གི་མེད། དེར་བཅུན་རྒྱབ་རྒྱུད་
ཐོན་འབྲེད་ཆེན་པོའི་ལས་འགུལ་གྱི་ཆ་གསལ་གྱུར་པའི་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སློབ་ཀྱི་ལས་འཆར་དེ་ནི་དམིགས་ཡུལ་ཇི་བཞིན་
རྒྒྱབ་རྒྱུ་དཀའ་བ་ཡིན།

རྒྱབ་རྒྱུད་ཐོན་འབྲེད་ཆེན་པོའི་ལས་འགུལ་འདི་འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གི་གར་ཕྱོགས་ཡར་རྒྱས་ཁྲལ་པའི་ས་ཁུལ་གྱི་བཟོ་
གྲུ་དགོས་མཁོ་བསྐྱོད་ཆེད་བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་གཏོར་དངོས་ནམས་བཟུ་གཞིག་བྱ་རྒྱུ་ཡིན། བོད་གཞུང་ཕྱི་དྲིལ་ལས་

ཁུངས་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༢ ལོར་འདོན་སྤྲོད་གནང་བའི་ཕྱག་དེབ་བོད་དུ་ལག་བརྟམས་བྱས་པའི་ཆུ་དམར་གྱི་སྲིད་བྱས་
 དང་བྱ་ཐབས་ཞེས་པའི་ནང་གསལ་འདོན། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༠ ཟླ་ ༩ ནང་གི་མི་དམངས་ཉིན་རེའི་གསར་ཤོག་ཐོག་
 སྐབས་དེའི་བོད་རང་སྲོལ་རྒྱུ་རྒྱུ་ཆེ་བའི་ཆུ་ལོ་ལྷན་གྱིས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་རྒྱུ་རྒྱུ་ཐོན་འབྲེད་ཆེན་པོ་ནི་བོད་
 གྱི་ས་ཁྱེད་དང་། ས་འོག་གཉིས་ཀའི་རང་བྱུང་གཏོར་ཁ་སྤྲོད་འདོན་བྱ་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་ཞིག་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་སྤྲོད་གསལ་
 འདུག རྒྱུ་རྒྱུ་ཐོན་འབྲེད་ཆེན་པོའི་ལས་གཞི་གཙོ་ཁག་ཅིག་ནི་བོད་ཆུ་དམར་པའི་རྒྱུ་རྒྱུ་ས་ཁྱེད་ལྷན་པའི་འབྲུང་ཁུངས་
 བར་འབྲེན་བྱེད་ཆུ་དང་། ལྷོ་ཆུ་བྱང་དུ་འབྲེན་ཆུ། མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་འཛུགས་སྐྱོན་བྱེད་ཆུ་སོགས་ཡིན།

ད་བར་ཆུ་ནག་གི་བཟོ་ལས་འཛུགས་སྐྱོན་ཡར་རྒྱས་འགྲོ་བཞིན་པ་ནམས་གཙོ་བོ་དོ་སྤོལ་གྱི་རྒྱས་པར་བརྟེན་པ་
 དང་། དེའི་དུ་རྒྱུ་རྒྱུ་ས་མཁའ་རྒྱུ་འབག་བཙོག་བཟོས་ཏེ་ཆར་པ་བསྐྱར་མོ་བབས་པ་སོགས་གྱིས་མི་དང་། རང་
 བྱུང་སྲེ་དངོས་ཁམས་གཉིས་ཀར་གནོད་འཆེ་ཆེན་པོ་བཟོ་གི་ཡོད། ཆུ་ནག་གི་རྒྱས་པའི་འབྲུང་ཁུངས་བརྒྱ་ཆ་ ༥ རྫོ་
 སོལ་ལ་བརྟེན་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པས་ཆུ་ནག་ནི་འཛམ་གླིང་ནང་དོ་སྤོལ་ལེད་སྤྱོད་མང་ཤོས་གཏོང་མཁན་གྱི་ཆུ་ལ་ཁབ་ཅིག་
 ཡིན། ཆུ་ལྷིའི་དངུལ་ཁང་ནས་ཆུ་ནག་ནང་མཁའ་རྒྱུ་འབག་བཙོག་གིས་ཁྱེན་པས་ལོ་རེ་མི་གྲངས་ ༤༠༠༠༠༠
 ཅམ་ཁྱེན་འདས་འགྲོ་གི་ཡོད་པའི་ཆོད་དཔག་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེར་བརྟེན་ཆུ་ནག་གཞུང་ནས་ཉེ་བའི་ལོ་གས་སྤྱོད་ནས་དོ་
 སྤོལ་དང་། རང་བྱུང་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་ས་ལྷ་བྱུ་ཁོར་ཡུག་ལ་འབག་བཙོག་དེ་ཅམ་མི་བཟོ་བའི་ཁམས་གཙང་རྒྱས་པའི་འབྲུང་
 ཁུངས་ Clean Energy Source ཁག་ལ་བརྟེན་དགོས་པའི་སྲིད་བྱས་འཛིན་ཆུ་གལ་གནད་དུ་བཙེ་གི་ཡོད། ད་ལྟ་ཆུ་
 ནག་ནང་དོ་སྤོལ་གྱི་གསོག་ཆད་ལྡང་ངས་མེད་པར་བརྟེན་ཕྱི་ཆུ་ལ་ཁག་ནས་ཉོ་སྐྱོབ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། རྒྱུ་རྒྱུ་ཐོན་འབྲེད་
 ཆེན་པོའི་རྒྱུ་རྒྱུ་ས་ལྷ་བྱུ་ལྷན་པའི་འཆར་ནང་ཆུ་ནག་གཞུང་གིས་རྒྱས་པའི་དཀའ་ངལ་སེལ་ཆེད་གར་རྒྱར་གྱི་ཉིན་
 གྱི་ཏ་རིམ་གཤོང་ས་དང་། བོད་ཀྱི་ཆུ་འདམ་གཤོང་ས། ནང་སོག་གི་ཨོར་ཏོས་གཤོང་ས་བཅས་ཀྱི་ནང་དོ་སྤོལ་མཁོ་
 འདོན་གྱི་འཛུགས་སྐྱོན་ཆུ་བསྐྱེད་ཆེད་འབད་བཙོན་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ལོར་དཔར་སྐྱོན་བྱས་པའི་བཀའ་
 ཟུར་ཨ་ལགས་ཅ་ཡུས་བརྟམས་འཛིན་དཔལ་འབར་མཆོག་ནས་ཙོམ་བྱིས་གནང་བའི་ཕྱག་དེབ་འདི་ལ་ཡུལ་གྱི་ཡ་ང་བའི་
 ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པའི་ནང་དོ་སྤོལ་དང་རང་བྱུང་རྒྱུ་རྒྱུ་ས་མང་ཆེ་བ་ནི་ཆུ་འདམ་གཤོང་སའི་རྒྱུ་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པ་
 དང་། དོ་སྤོལ་ཡོད་པའི་ས་ཁྱིམ་སྤྱི་ལེ་བྱ་བཞི་མ་ ༡༩༩ དང་རང་བྱུང་རྒྱུ་རྒྱུ་ས་ཁྱིམ་སྤྱི་ལེ་བྱ་བཞི་མ་ ༥༣
 ཡོད། དེ་བཞིན་དོ་སྤོལ་གསོག་ཆད་ཀྱོན་ ༡༩༦༠༠༠༠༠༠ ལྷག་ཡོད་པ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་མཇུག་དུ་སྐབས་

སྐབས་མ་བཅས་དོ་སྤྲོད་ཀྱི་སྐབས་ལ་ ༡༩༣༠༠༠༠ ལྷག་བཏོན་ཟིན་ཡོད་སྐོར་གསལ་འདུག བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ནང་གྱུ་
ནག་གཞུང་ནས་གཏོར་ཁ་སྤྲོད་འདོན་གྱི་ལས་གཞི་སྤེལ་ཡུལ་ཆེ་ཤོས་དེ་ཆུ་འདམ་གཤོང་ས་ཡིན།

སྤྱིར་བཏང་རང་ཁྱལ་བོད་ཀྱི་ས་བབས་ནི་རང་བཞིན་སྐྱམ་གསུལ་ཆེ་བ་ལྟ་བུར་སྤང་ཡང་། རྩྱགས་གཞན་ཞིག་
ནས་དེ་ནི་འཛམ་གླིང་གི་ས་ཆ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བར་རྒྱུ་འབྱུང་ཁུངས་ཕུན་སུམ་ཆོག་པ་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་པ་དེ་ནི་བོད་
ཀྱི་ས་མཐོའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱ་ཆེ་བའི་འབྲགས་རོམ་ལས་བྱུང་བའི་རྩྱགས་བཞིར་བབས་པའི་གཙང་པོ་དང་། ལྷན་ཆོགས་
ལྟ་བུའི་མཆོད་དང་མཆོད་བཅས་མང་པོ་ཡོད་པས་ཡིན། བོད་ཀྱི་འབྲགས་རོམ་གྱི་རྒྱ་ཁྲིན་སྤྱི་ལེ་དོས་སྟོམས་བྱ་བཞི་མ་
༤༧༡༤༣ ཡོད་པ་དེས་ཁྱལ་ཡོངས་འབྲགས་རོམ་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༩༠ ཡན་ཟིན་པ་དང་། ཨེ་ཤ་ཡའི་རི་རྒྱུད་འབྲགས་
རོམ་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༤༠ ཅམ་ཟིན་གྱི་ཡོད། འབྲགས་རོམ་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རྩྱགས་བཞིའི་རྩྱགས་རྒྱ་མཐོང་དང་།
མཆོ་མཆོད་རྒྱམས་རྒྱན་གནས་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡོད། རྩྱགས་རྒྱ་དེ་དག་ཁྲིམ་མཆོས་ཁྱལ་ཁབ་པལ་ལྷན་དང་། རྒྱ་གར་།
རྒྱ་ནག་བལ་ཡུལ། བཟང་ལ། འབར་མ། ཐའེ་ལེན། ལའོ་སི། ཀེ་མ་ལྷོ་ཤིལ། ཨེ་ཏི་ནམ་བཅས་མི་འཕོར་ཆེ་བའི་ཨེ་
ཤ་ཡའི་ཁྱལ་ཁབ་ཁག་ནང་རྩྱགས་བཞིན་ཡོད་པས་བོད་དེ་ཁྱལ་ཁབ་འདི་དག་གི་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་གལ་ཆེ་ཞིག་ཆགས་ཡོད།
འོན་ཀྱང་དེར་སྐབས་རྒྱ་ནག་གིས་རྩྱལ་པོའི་དགོས་མཁོ་བསྐྱབ་ཆེད་བོད་ཀྱི་རྩྱགས་རྒྱ་དེ་དག་གི་ཐོན་ཁུངས་དང་། རྩྱགས་
ཁང་འཛུགས་སྐྱོན་སོགས་བྱས་ཏེ་རྒྱ་པོའི་ཐོན་ཁུངས་རྒྱམས་བཟུ་གཞོག་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་ནི་ང་ཚོས་སེམས་འཆབ་
བྱེད་གཞི་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། རྒྱ་ནག་གི་རྩྱལ་པོ་རྒྱ་པོའི་ཐོན་ཁུངས་འགྲུལ་གྱི་རྒྱམ་གངས་གཙོ་བོ་ཞིག་ནི་བོད་ཀྱི་
རྒྱ་ཆེའི་རྒྱ་པོའི་ཐོན་ཁུངས་ཁག་བཟུ་གཞོག་གཏོང་གྱི་དེ་ཡིན། རྒྱ་པོའི་ཆོའི་སྤང་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་རྒྱ་རྒྱལ་རྒྱག་བཞིན་
པ་དེས་གླིང་ཕྱན་གྱི་མི་མང་ས་ཡ་མང་པོ་འཆོ་གནས་ཐུབ་རྒྱུར་ཐད་ཀའི་ཉེན་ཁ་བཅོ་གི་ཡོད་སྟབས། འཛམ་གླིང་ཁྲིན་
ཡོངས་ནས་རྒྱ་པོའི་ཆོའི་རྒྱ་འགོ་སྤང་སྤྱོད་བྱ་རྒྱུར་སེམས་ཁུར་དང་། དོ་སྤྲོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་བོད་
ནང་རྒྱ་རྒྱལ་མ་བརྒྱབ་པའི་རྩྱགས་རྒྱ་ཕལ་ཆེར་མེད་ཅིང་། རྩྱགས་རྒྱ་རེ་རེའི་སྤང་ཆ་སྟོམས་རྒྱ་རྒྱལ་བཟུ་ལས་མང་
བ་ཡོད། ད་ལྟ་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་ཁྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་ཁུལ་ནང་རྒྱ་རྒྱལ་ཆེ་གས་ ༣༣༠༠༠ ཅམ་ཡོད་
པའི་ཐོན་ ༥ ཏུང་རྩྱག་ལྷགས་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་ལས་གཞིའི་ཁོངས་སུ་བོད་ཀྱི་རྒྱ་མོ་རྒྱལ་རྒྱུའི་སྤང་རྒྱ་རྒྱལ་ཁག་ ༡༩
གསར་རྒྱག་བྱ་རྒྱུའི་འཆར་གཞི་དང་། དེ་བཞིན་ཡར་སྤྱང་གཙང་པོ་དང་དར་ཅེ་མདོ་ནས་སྤྱི་ལེ་ ༣༡ སར་མི་ཤོད་
མཆོའི་སྤང་དུའང་ཨ་སྟོར་ས་ཡ་མང་པོ་འགྲོ་གྲོན་བཏང་སྟེ་རྒྱ་རྒྱལ་རྒྱག་རྒྱུའི་འཆར་གཞི་ཡོད་པ་རེད།

རྒྱ་མི་སྲོག་གི་འབྲུང་ཁྲུང་ས་གཙོ་བོ་ཡིན་ལ། མི་དང་སྲོག་ཆགས་ཀྱན་གྱི་འཆོ་བ་དང་ཐོན་སྐྱེད་ནི་ཆུ་དང་ཁ་
 བུལ་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན། དེང་ཆར་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་གདོང་ལེན་བྱེད་བཞིན་པའི་དཀའ་ངལ་ཆེ་ཤོས་ཞིག་ནི་ཆུ་
 མི་ལྡེང་པའི་དཀའ་ངལ་སེལ་རྒྱུ་དེ་ཡིན། ལྷག་པར་དུ་རྒྱ་ནག་གྲང་ཁུལ་དུ་ལོ་རབས་མང་པོའི་རིང་ཞིང་ལས་ཤུགས་
 ཆེ་སྤེལ་བ་དང་། མི་འཁོར་འཁེལ་རྒྱས་ལ་བརྟེན་ནས་ས་ཁུལ་གྱི་ཆུའི་ཐོན་ཁྲུང་ས་ལ་གནོད་སྐྱོན་ཤུགས་ཆེ་བྱུང་ཞིང་
 ས་འོག་གི་ཆུ་ཁ་དམའ་དུ་ཕྱིན་པ་དང་། ཆུ་ཆུ་ཅན་དུ་གྱུར་པ། ཆུ་པོ་དང་མཆོ་མཆོའུ་ནམས་སྐམ་པ་སོགས་ཀྱིས་ཁུལ་
 དེར་ཆུའི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་དང་འཕྲད་མུས་ཡིན། རྒྱ་ནག་ནང་གོང་ཁྲིར་གྲངས་ ༦༦༩ ཡོད་པ་ནས་ ༩༠༠ ལྷག་
 ཅམ་ལ་ཆུ་མི་ལྡེང་པའི་དཀའ་ངལ་ཡོད་པ་དང་། མི་འཁོར་ས་ཡ་ ༥༠༠ ཅམ་འབག་བཅོག་ཅན་གྱི་འཕྲང་རྒྱ་རྒྱ་བརྟེན་
 དགོས་ཀྱི་ཡོད། དེ་བཞིན་གོང་གསལ་ནང་གི་ཞིང་པར་ཆུ་དཀོན་པའི་དཀའ་ངལ་འོག་ངོ་རྒོལ་གྱི་ཟིང་ཆ་ལངས་བཞིན་
 ཡོད་པ་རེད། ཆུའི་གསོག་ཚད་ཉུང་དུ་ཕྱིན་པ་དེས་རྒྱ་ནག་གི་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་རྒྱ་ལྡན་དུ་འགྲོ་བ་དང་། ཉམས་ཞིབ་
 པ་ཁག་ཅིག་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༥ ནས་བརྒྱུད་ཕྱི་ཁྲུལ་ཁག་ནས་ལོ་རེར་ཟ་འབྲུ་ཀྲོན་ས་ཡ་ ༡༥༥ ཅམ་ཉི་དགོས་
 ཆགས་རྒྱུ་ཡིན་སྐོར་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད། ལྷོ་ཆུ་གྲང་འདྲེན་གྱི་ལས་འཆར་ནང་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆུ་པོ་ཁག་ཁ་བརྒྱར་གྱིས་གྲང་
 ཕྱོགས་ཆུ་དཀོན་པའི་ས་ཁུལ་དུ་འདྲེན་གདོང་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་ཞིང་། ལས་འཆར་འདིའི་ཆ་ཤས་སུ་ཉུང་མཐར་ཆུ་རགས་
 ཆེན་པོ་གསུམ་རྒྱག་རྒྱུ་དང་། དེ་བཞིན་པོད་མཐོ་སྒང་གི་ཤར་ཕྱོགས་དང་། བ་ཡན་ཏ་རིའི་རི་རྒྱུད་བཅད་དེ་རིང་ཆད་
 སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠ ལྷག་གི་ཁྲག་ལམ་བཟོ་དགོས་པར་བརྟེན་འབར་ཇུས་ལེད་སྤྱོད་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་སྐོར་བརྗོད་བཞིན་ཡོད་
 ནའང་། ད་ལྟའི་ཆར་རྒྱ་ནག་གི་དཔོན་རིགས་དང་ཨར་ལས་འཆར་འགོད་པ་ཆོས་དེའི་ཐད་ལྡེང་འཁེལ་བ་ཞིག་བརྗོད་
 ཐུབ་ཀྱི་མེད། ཁྲག་ལམ་བཟོས་རྗེས་འབྲི་ཆུ་རྫོད་དང་། རྒྱལ་རིང་རྒྱ་མོ་རྩལ་ཆུ་གཉིས་མ་ཆུའི་ནང་གདོང་རྒྱུ་ཡིན། ཡང་
 ལྷོ་ཆུ་གྲང་འདྲེན་གྱི་འཆར་གཞིའི་ཁོངས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༧ ཅམ་ལ་གནམ་ལྷགས་འབར་བའི་ཉི་འགྲམ་ནས་ཡར་ལྷང་
 གཙང་པོའི་ཆུ་པོ་ཁ་ཕྱོགས་བརྒྱར་ཏེ་རྒྱ་ནག་གྲང་ཕྱོགས་སྐམ་ཤས་ཆེ་པའི་གིང་ཅང་དང་ཀན་སུའི་ས་ཁུལ་ཁག་དུ་འདྲེན་
 གདོང་བྱེད་འཆར་ཡོད་པས་དེ་ནི་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་ཡིན། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆན་རིག་པ་མང་པོས་ཀྱང་དེ་ནི་སྤྱི་བ་
 དཀའ་བའི་བྱ་བ་ཞིག་དུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ནའང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཆབ་སྲིད་ཁོ་ནའི་དགོས་མཁོར་བསམ་སྡེ་
 ལས་གཞི་དེ་དག་སྤྱི་བ་བྱུང་བར་བྱ་རྒྱུའི་ཆོད་སེམས་བཅངས་ཡོད།

ལྷགས་ལམ་འདུགས་སྐྱེན་བྱེད་རྒྱ་འདི་ནི་རྒྱུ་རྒྱུ་ཐོན་འབྱེད་ཆེན་པོའི་ལས་གཞི་གཙོ་ཆེ་ཞིག་ཡིན། རྒྱ་ནག་
 གཞུང་གིས་གོར་མོ་ནས་ལྷ་ས་བར་གྱི་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་གཙུགས་ཟིན་པའི་ཉེན་འབྲེལ་མངའ་སྤོང་སྤོང་ཞིག་འདི་ལོའི་ཕྱི་ཟླ་
 ༡༠ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱི་སྐྱོ་སར་བྱས་ཡོད། དེ་ནི་བོད་མི་ཚོར་མཚོན་ན། བོད་ནང་རྒྱ་རིགས་པོན་ཆེ་
 གནས་སྤོང་གིས་བོད་མི་ནམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཅ་བཞག་དང་། བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ནམས་རྒྱ་ནག་ནང་འོར་འདྲེན་
 གིས་བོད་ཀྱི་སྤྱོད་བཟུང་ཡོངས་རྒྱུགས་ལྷུ་མེད་དུ་གཏོང་འགོ་ཚུགས་པའི་ཉེན་བདེ་ཞིག་ཡིན། སྤྱི་ནོར་ལགོང་ས་སྐྱབས་
 མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ནས་བཀའ་སློབ་གནང་དོན་བཞིན་ལྷགས་ལམ་འདུགས་སྐྱེན་བྱེད་པ་འདི་ངོ་བོའི་ཐོག་ནས་ཡར་རྒྱས་
 ཀྱི་རྣམ་པ་ཞིག་ཡིན་ནའང་། འདིས་པན་གནོད་ཇི་འདྲ་ཡོང་མེན་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་སྲིད་བྱས་ལ་
 རག་ལས་ཡོད། ད་ལྟའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་སྲིད་བྱས་དེ་ལྟ་མཐུད་གནས་ཆོ། ལྷགས་ལམ་འདུགས་
 སྐྱེན་གྱི་ལས་གཞི་དེས་བོད་ཀྱི་གནས་སྤངས་དེ་སྤྱི་ལས་ཇི་དྲག་ཆེ་བར་གྱུར་ཉེན་ཡོད་པ་རེད།

རྒྱ་ནག་གིས་རྒྱལ་ཕྱོགས་ས་ཁུལ་བོད་དང་བཅས་པ་ནི་རྒྱ་ནག་གི་གར་ཕྱོགས་ནིང་ཆེན་ཁག་ལས་ཆེས་རྩེས་ལུས་
 ཅན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དཔལ་འབྱོར་གྱི་གནས་སྤངས་ལ་བར་ཁྱད་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་དེས་རྒྱ་ནག་གི་ཆེག་བསྐྱེལ་དང་སྤྱི་
 ཆོགས་བརྟན་མྱོང་ལ་གནོད་རྒྱུའི་ཉེན་ཁ་ཡོད་པར་བརྟེན། རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཕྱོགས་ས་ཁུལ་དུ་དཔལ་འབྱོར་འདུགས་སྐྱེན་གྱི་
 ལས་དོན་ནང་སྤྱི་ལས་འདྲེན་དང་འབྲེལ་བའི་མང་གཞིའི་འདུགས་སྐྱེན་བྱེད་རྒྱ་ནི་མཁོ་གནད་ཆེ་བ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱས་
 ཡོད། རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་རིག་པ་བའི་ལྷ་ཚུལ་ནས་བརྗོད་ན། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ལས་འདྲེན་དང་འབྲེལ་བའི་མང་གཞིའི་འདུགས་
 སྐྱེན་ནང་ལྷ་ས་བར་ལྷགས་ལམ་མཐུད་པ་འདིས་སྤྱི་ལས་འདྲེན་བྱེད་སྐྱོར་བ་དང་། སྤྱི་བཀའ་འགོ་བློན་ཆུང་བ་བཅས་ལ་
 བརྟེན་ནས་བོད་ནང་ཆོང་ལས་སྤྱི་ལས་རྒྱུ་ལ་འདྲེད་ཡོང་རྒྱུའི་རེ་བ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་དེ་ལྟར་ཡོང་བ་བྱེད་པ་ལ་
 བོད་ནང་གི་ཁྲིམ་རའི་ཐོག་ལྷགས་རྒྱུན་ཇི་ཡོང་སོགས་ལ་རག་ལུས་པ་ཡིན། མཁས་དབང་ཆོས་བོད་ནང་ཁྲིམ་རའི་གནས་
 སྤངས་ནི་ཏ་ཅང་དམའ་པོ་ཡོད་པར་བརྟེན། དགོས་མཁོའི་སྤྱོད་དུ་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་འདུགས་སྐྱེན་བྱས་པ་དེས་ནོར་
 སྲིད་ཀྱི་གནས་སྤངས་རྒྱུན་གནས་བྱུང་པ་ཡོང་རྒྱུ་མི་སྲིད་པ་ཞིག་ཏུ་སྤྱོད་དཔག་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། འཆར་གཞི་འདི་
 ཆོང་ཐོག་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ལས་འཆར་ཞིག་ཡིན་པར་མཁས་པ་ཆོས་རེ་བ་བྱེད་ཀྱི་མེད། དེ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡
 ཟླ་ ༩ པར་རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་འཛིན་ཅང་ཅེ་མིན་ཨ་རིར་གཟིགས་སྐོར་གནང་སྐབས་ནི་ལྟ་ཡོག་དུས་བབ་ཅས་པའི་ཉེན་

རེ་ལོ་གསར་ཤོག་ནང་ཕྱགས་ལམ་གྱི་ལས་གཞི་འདིའི་ཐོག་གྱོན་དངུལ་བཏང་བཞི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་མ་འདྲུགས་ཤིག་ཡིན་ཞེས་
 འགྲེལ་བཤེད་བྱས་ཡོད་པ་ནས་གསལ་པོར་བསྟན་ཡོད། དེ་ལྟར་གཞུང་ལམ་དང་། ཕྱགས་ལམ་འདྲུགས་སྒྱུན་བྱ་རྒྱུ་
 ཞི་ཐག་རིང་དུ་གནས་པའི་རྒྱུ་ལྟར་ཁྲེང་དང་། བཟོ་གྲུ་ཁག་ནས་ཤེད་སྡོད་གཏོང་རྒྱུར་དམིགས་པའི་བོད་ཀྱི་གཏོར་ཁ་
 རྒྱུག་འདོན་དང་། བོད་ནང་རྒྱ་ནག་གི་དྲག་པོའི་དབང་རྒྱུར་གྲ་བརྟན་དུ་གཏོང་རྒྱུ་བཙས་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་བསྐྱབ་རྒྱུར་
 མེད་དུ་མི་རུང་བཞིག་ཡིན།

ལམ་གྱིས་བར་དུ་བཅད་ཡོད་པས་རི་དྲགས་ཀྱི་བཤོད་ལམ་དང་འཁོ་གནས་ལ་འགོག་རྒྱ་བཟོ་རྒྱུ་ཡིན། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་དཀའ་ངལ་འདི་སེལ་རྒྱུ་ཐབས་ལམ་ནི་ལྷགས་ལམ་གྱི་འོག་དུ་ཟམ་པ་རྒྱག་རྒྱུ་དེ་ཡིན་པར་བརྟེན་གྱི་ཡོད་ཅིང་། ཁོང་ཚོས་ལྷགས་ཟམ་སྤེང་ནི་གཅིག་ལ་མེ་འཁོར་རི་ལེ་ཐངས་བརྒྱུད་འགྲོ་རྒྱགས་ཤུད་པ་དང་ཆབས་ཅིག་རི་དྲགས་ནམས་ཟམ་པའི་འོག་ནས་འགྲོ་བརྒྱུད་ཤུད་ཐུབ་པའི་རེ་བ་ཤུད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༧ ལོར་གོར་མོ་ནས་ལྷ་ས་བར་གྱི་ལྷགས་ལམ་ཆ་ཆང་བཟོ་བསྐྱར་བྱེད་ནས་ཐེད་སྤྱོད་ལག་བརྟར་ཤུད་སྐབས་རྒྱལ་ནང་གི་ཡུལ་སྐོར་སྤྱོད་འཆམ་སོགས་འགྲུལ་པ་ལོ་རེ་ས་ཡ་ ༡ ནས་ ༡ བར་ཡོང་རྒྱུ་དམིགས་ཆད་བཟུང་གི་ཡོད་པ་ལྟར། སྤྱོད་འཆམ་པ་མང་པོ་ཞིག་བོད་ཀྱི་རྩ་ཆའི་ས་ཁྲུལ་ལ་རྒྱ་ཆེར་ཁྲབ་རྒྱུ་དང་། དེ་བཞིན་ཡུལ་སྐོར་སྤྱོད་འཆམ་པ་ཆོའི་ཆེད་དུ་མགྲོན་ཁང་དང་། རྒྱས་ཅན་གྱི་སྤྱོད་འཆམ་སྐོར་གཞིའི་འདུགས་སྐྱོན་གྱི་མཐུན་རྒྱུན་མང་དུ་བཏང་ནས་ལྷ་ས་དང་། མཐའ་སྐོར་ས་མཆམས་བཅས་སུ་སྤྲོལ་དང་། རྒྱ་ལ་སོགས་པའི་མཐུན་རྒྱུན་གཞན་དག་གི་དགོས་མཁོ་རྗེ་ཆེར་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན། ལྷག་པར་དུ་རྒྱ་རིགས་གནས་སྤྱོད་མེ་རྩེ་མང་དུ་འགྲོ་བཞིན་པ་དེ་དག་གིས་རྒྱ་ནག་པས་ཡུལ་གྱི་ཐོན་སྐྱེད་དང་། དགོས་མཁོ་གཉིས་དོ་སྦྲོམས་དང་རྒྱན་གནས་མེ་ཐུབ་པའི་གནས་སྤངས་སུ་གྱུར་ངེས་ཡིན།

རང་བྱུང་གཏེར་ཁ་སྤྲོད་འདོན།

བོད་ནང་གཏེར་ཁ་སྤྲོད་འདོན་ཤུད་རྒྱུ་དེ་ཡང་རུབ་རྒྱུད་ཐོན་འཕྲེད་ཆེན་པོའི་ལས་འཆར་གྱི་ཆ་གས་ཞིག་ཡིན། རྒྱ་ནག་གི་རྩ་བྱུང་སྤྱོད་འཆམ་པ་ཆ་དང་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ཆང་མ་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དབང་བ་དང་། རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ཡར་རྒྱས་དང་། ཐེད་སྤྱོད་གཏོང་རྒྱུ་དེ་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་དམིགས་བསལ་ཁེ་དབང་ཡིན་ཞེས་འཁོད་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ནམས་རྒྱལ་ཁབ་གྱིས་ཐད་ཀར་རམ། ཡང་ན་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་། ཆོག་མཆན་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྲོད་འདོན་ཤུད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་གཞུང་ནས་བོད་ཀྱི་ས་ཁྲུལ་དུ་དོ་སྦྲོམ་དང་། རྒྱུང་སྤྲོད་སྤྲོད་འདོན་ཤུད་པ་བཞིན་གསེར་དང་། དངུལ། ཟངས། ལྷགས་སོགས་གཏེར་ཁའི་རིགས་མང་དག་ཅིག་སྤྲོད་འདོན་མཁོ་སྤྱོད་ཤུད་བཞིན་པ་ཡིན། ད་དུང་རྒྱ་ནག་གི་ཡར་རྒྱས་ལྡན་པའི་མཚོ་འགྲམ་ཞིང་ཆེན་གྱི་བཟོ་གྲུ་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་གི་དབུས་དང་རུབ་རྒྱུད་ས་ཁྲུལ་གྱི་བཟོ་གྲུ་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བཞིན་པར་བརྟེན་ནས་ཟངས་ལ་སོགས་པའི་གཏེར་ཁའི་དགོས་མཁོ་རྒྱ་སྤང་བར་བརྟེན། ཆབ་མདོ་རྫོང་གི་གཡུ་ལོངས་ས་ཁྲུལ་དང་། བོད་རང་སྤྱོད་རྫོངས་ཀྱི་ཞོད་མཐོང་

སྒྲིན་ལ་སོགས་པའི་ས་ཁུལ་དུ་ཟངས་ཀྱི་གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་བྱེད་བཞིན་པ་ཡིན། ཅི་པའི་ལོ་གས་ནང་ཆུ་ནག་གཞུང་
 ལ་སྡོག་འཕུལ་བཅོ་གྲ་སོགས་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་བས་ཟངས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ཁྲིལ་གི་མེད་པར་བརྟེན་ཕྲ་གི་སི་ཐན་དང་། ཅི་
 ལེ་ལ་སོགས་པའི་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ནས་ཉི་མུལ་བྱེད་དགོས་ཀྱི་ཡོད། གནས་ཚུལ་གཤམ་ཏོགས་བྱུང་བར་གཞིགས་ན།
 ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོར་ཆུ་ནག་གི་ཟངས་ཀྱི་རྩ་སྤྱོད་ཚད་གཞི་ནི་ཁྲིན་ས་ཡ་ ༩.༥ ཡིན་པ་དང་། པ་གི་སི་ཐན་ནས་ལོ་
 ལྟར་ཟངས་ཀྱི་ཐོན་རྩིས་ནང་འདྲེན་བྱེད་པའི་རིན་ཐང་དེ་འདི་ལོའི་ཕྱི་ཟླ་ ༡༢ ནང་ཨ་སྒོར་ས་ཡ་ ༥༠ བར་ཟིན་ཆུ་
 ཡིན་པའི་ཚོད་དཔག་བྱས་ཡོད། དེར་བརྟེན་ཆུ་ནག་གིས་ཕྱི་ཕྱོགས་ནས་ཉི་མུལ་མི་དགོས་པར་བོད་ཀྱི་གཏེར་ཁའི་ཐོན་
 ཁུངས་ནམས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་ཆུར་བྱུགས་སྒྲིན་ཆུག་བཞིན་པ་ཡིན། ད་བར་བོད་ནང་གསེར་དང་། ཟངས། འཕྲུ་
 ཏི་ཆོ། དངུལ་ཆུ་སོགས་གཏེར་རིགས་མི་འདྲ་བ་ ༡༣༥ ཅམ་རྟེན་སོན་བྱུང་ཡོད། ཆུ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ལ་དཔལ་
 འཕྲོར་གྱི་སྒྲིམ་ཕྱི་བ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་དང་འབྲེལ་བའི་བཅོ་ལས་འཕུལ་ཆས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་ཆུ་
 གལ་ཆེར་བཟུང་སྟེ་སྒྲ་དཀར་ཅེ་གསེར་གྱི་གཏེར་ཁའི་བཅོ་གྲ་དང་། ཞོད་མཐོང་སྒྲིན་གསེར་ཟངས་ཀྱི་གཏེར་ཁའི་བཅོ་
 གྲ་ཆུ་དམར་ལེབ་གསེར་གྱི་གཏེར་ཁའི་བཅོ་གྲ་ལྟ་བུ་བོད་ནང་གཏེར་ལས་བཅོ་གྲ་ཁག་ལ་ཕྱི་ཕྱོགས་ནས་མ་འཇུགས་
 ཡོང་ཆུར་འབད་བཅོན་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

བོད་འདི་བཞིན་ས་ཆ་མཐོ་ལ་གནམ་གཤིས་གང་ངར་ཆེ་བ་དང་། བཟོད་ལམ་སོགས་སྐྱེལ་འདྲེན་གྱི་མཐུན་
 རྒྱུན་ཞན་པས་ད་ལྟའི་ཆར་ཆུ་ནག་གཞུང་གིས་འཆར་གཞི་ལྟར་གཏེར་ཁ་སྡོག་བྱ་ཆུར་དཀའ་ངལ་འཕྲད་བཞིན་
 པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་བོད་ནང་སྒྱུ་མ་འཁོར་ལམ་དང་། མེ་འཁོར་ལུགས་ལམ་སོགས་སྐྱེལ་འདྲེན་གྱི་བ་འཇུགས་ཆུས་
 མཚོན་པའི་མང་གཞིའི་འཇུགས་སྒྲིན་བྱུགས་ཆེ་བས་དང་བྱེད་བཞིན་པར་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ལ་བྱུགས་
 སྒྲིན་ངན་པ་ཐེབས་ངེས་ཡིན། བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་སྡོག་འདོན་བྱེད་པའི་ཆུ་ནག་གི་བྱ་སྤྱོད་ཁག་ནི་སྒྲིམ་འཆབ་ཆེན་
 པོ་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། ཆུ་ནག་གཞུང་ནས་ཁོར་ཡུག་ཐོག་ཕན་ནུས་འབྲེལ་བའི་བྲིམས་གཞི་ངོ་སྤྱོད་གཏན་
 འབེབས་བྱས་ཡོད་ནའང་། དེ་དག་ལག་བསྟར་ཚུལ་བཞིན་བྱ་རྒྱུའི་ཐད་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད། འབྲེལ་ཡོད་སྒྲིན་
 ཆེན་ལས་ཁུངས་བར་འབྲེལ་བ་བཟང་པོ་མེད་པ་དང་། གཞུང་གི་ལས་བྱེད་ཁྲོད་སྒྲིག་བྱ་རུལ་སྤངས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཆབས་
 ཆེ་བ། རྫོང་རིམ་པའི་འགོ་ཁྲིད་ལས་བྱེད་ནམས་ངན་པ་ལག་སྐྱེལ་གྱིས་བོད་ས་མཐོའི་ཁྲོན་དུ་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་སྡོག་

འདོན་བྱས་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོར་ཡུག་ལ་བསྐྱར་གསོ་བྱུང་བཅས་མེད་པའི་གནོད་སྐྱོན་དང་། ས་གནས་ཡུལ་མི་
 ཚོར་དཀའ་ངལ་བཅོ་གཏོང་། བོད་མི་ཚོར་ཁོར་ཡུག་འབག་བཅོག་འགོག་ཆེད་ཁྱ་སྐུལ་བྱ་བཅས་ཀྱང་དཔེན་ཞིང་། བཅོ་
 བྱའི་བདག་པོ་དང་། ཁེ་ལས་པ་ཚོས་དངོས་ཤུགས་གཉིས་ཀའི་ཐོག་ནས་ཀྱ་རིགས་ལས་མི་མང་པོ་ཞིག་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་
 ཏུ་གནས་སྡོད་བྱུང་སྐུལ་འདེད་བྱས་ཏེ་ས་གནས་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ལ་རྒྱུན་འཁོ་མི་བྱུང་པའི་གནོན་ཤུགས་འཕར་མ་སྤྲོད་ཀྱི་
 ཡོད། ད་ལྟའི་ལམ་ལུགས་འོག་བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ནམས་ཀྱ་ནག་གཞུང་གི་ཁེ་དབང་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་གྱིས་
 དེ་དག་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་དཀོན་པའི་རྒྱ་ནག་གི་ཤར་ཕྱོགས་དང་། མཚོ་འབྲུམ་ས་ཁུལ་ཁག་གི་བཅོ་ལས་ཁང་ཏུ་འོར་
 འདྲེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པར་བརྟེན། བོད་མི་ཚོར་ཁ་ཡོད་ལག་ཡོད་ཀྱི་ཁེ་ཕན་གང་ཡང་ཡོད་གི་མེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་
 བོད་མཚོ་སྐང་གི་ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་ཁོར་ཡུག་འབག་བཅོག་གི་དཀའ་ངལ་འགོག་ཐབས་མི་བྱེད་པའི་ཁར། དབུས་གཞུང་
 གི་རིགས་རམ་འོག་གཏེར་ཁའི་བཅོ་བྱ་ནམས་ཀྱ་བསྐྱེད་ཏུ་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། བཅོ་བྱ་དེ་དག་ལས་ཐོན་པའི་དུག་
 རྐངས་ཀྱིས་བོད་ཅམ་ཏུ་མ་ཟད་འཛམ་གླིང་སྤྱིའི་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་ལའང་ཤུགས་སྒྲོན་ངན་པ་བེད་བས་ཀྱི་ཡིན།

བོད་ཀྱི་སྐྱོལ་རྒྱུན་ཕྱགས་གསའི་ལས་རིགས་ལ་བསྐྱར་བཀོད་དང་། དེར་རབས་ཅན་དུ་

བསྐྱར་རྒྱུའི་སྤྱི་བྱས་འོག་བོད་ཀྱི་རྩ་ཐང་ཉམས་སྤྱད་དུ་གཏོང་བ།

རྩ་སའི་ཐད་ནས་བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་སྤྱུག་ཅིང་ས་རྒྱའི་བང་རིམ་སྤྱུག་པ་དང་། བབས་ཞོད་རྒྱུང་ལ་བྱེ་རྒྱུང་ཆེ་
 བ། གང་ངར་ཆེ་བ་སོགས་ཀྱིས་སྤྱོད་དངོས་མ་ལག་གི་སྤྱོད་པས་ཞན་པར་བརྟེན། གལ་སྲིད་དེ་ལ་གཏོར་སྐྱོན་ཐེབས་
 ཆོ། ཉམས་པ་སོར་རྒྱུད་བྱེད་རྒྱ་ཁྱིམ་ཏུ་ནས་དཀའ་བ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆོན་རིག་པ་ནམས་ཀྱིས་གཅིག་མཐུན་དུ་བརྒྱུད་ཀྱི་ཡོད།
 རྩ་སའི་སྤྱོད་དངོས་ལ་བྱེ་རྒྱུང་འགོག་པ་དང་། ས་རྒྱ་སྤྱང་འཛིན། ས་གཞི་ལོགས་འགྱུར། མཁའ་རྒྱུང་གཙང་བཅོ། ཁོར་
 ཡུག་མངོས་འགྱུར་སོགས་ཀྱི་རྩས་པ་ལྡན་ཡོད། བོད་ཀྱི་ས་ཆའི་བརྒྱུ་ཆ་ ༦༠ ལྷག་ནི་རང་བྱུང་རྩ་ཐང་ཡིན་པས་
 དེའི་སྤྱིང་མི་ལོ་སྤྱིང་ཕྱག་ཁ་གས་རིང་བོད་ཀྱི་མི་སྤྱིའི་སྤྱོད་ཆོགས་དང་། ཕྱགས་རིགས། རི་དྲགས་སྤྱོད་ཆགས་སོགས་
 འཛོ་གནས་བྱུང་པ་བྱུང་ཡོད། འོན་ཀྱང་ད་ཆ་བོད་ཀྱི་རྩ་ཐང་གི་རང་བྱུང་རྩས་པ་ཉམས་ཞན་དུ་འགྲོ་བ་དང་། བོད་ཀྱི་
 རྒྱུ་ཁམས་ལ་ཉམས་ཉེས་ཤུགས་ཆེ་བྱུང་བར་བརྟེན་ནས་འབྲོག་པའི་འཛོ་བར་གཡོལ་ཐབས་མེད་པའི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་

གྱི་ཡོད་པར་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་དང་། འཛམ་གླིང་གི་གནམ་གཤིས་ལ་འང་འགྱུར་ཕྱོག་གིས་མི་ཕྱགས་ལ་དེ་སྔ་བུང་
སྤྱང་མེད་པའི་འབྲུང་བའི་གནོད་འཚེ་ཕོག་བཞིན་ཡོད། འོན་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ཚུ་བའ་ཉམས་རྒྱུད་འགོ་བ་དང་། དེའི་རྒྱ་རྒྱུ་
ཇི་ཡིན་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ངོས་འཛིན་གསལ་པོ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མེད།

བོད་ཀྱི་འབྲོག་པ་ཆོས་དྲུས་ཡུན་རིང་མོ་ནས་ས་མཐོའི་ཚུ་བའ་ཐོག་རང་གི་སློ་ཕྱགས་སེམས་ཅན་དང་འཚོ་བ་
མཉམ་སྦྲེལ་བྱེད་བཞིན་པ་དང་། དེ་ཡང་ནམ་དུས་དང་བསྟུན་ཏེ་གནས་སློ་བྱེད་པའི་སློལ་རྒྱུ་གྱི་བྱེད་ཐབས་འདིས་ས་
མཐོའི་ཚུ་བའ་གི་སློ་དངོས་སྣ་མང་རང་བཞིན་གྱི་གནས་སྤངས་བཏང་སྟོམས་སུ་གནས་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡོད། ཨ་རི་བཅི་
རྒྱུད་བརྟག་དཔྱད་མཁས་པ་ Anthropologist མེལ་ཐུན་ གོ་ལམ་ཁྱེན་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་པ་
Social Scientist རྣམས་ཀྱི་ཚིམ་ཡིག་ཁག་གི་ནང་། བོད་ཀྱི་སློལ་རྒྱུ་ཕྱགས་རིགས་འཚོ་སྤྱོད་གི་ལམ་སློལ་ནི་དུས་
རབས་ཀྱི་འཕེལ་ཕྱོགས་རིམ་པའི་བརྟག་དཔྱད་ལམ་སློལ་དང་མཐུན་ཤིང་གཏིང་ཟབ་པའི་སློལ་རྒྱུ་གྱི་བྱེད་ཐབས་ཡར་
ཐོན་ཅན་ཞིག་ཡིན་པར་བརྟེན། བོད་རྒྱ་བུའི་ཉམས་སྦྲེལ་བའི་ཚུ་བའ་ཉམས་རྒྱུད་དུ་མི་འགོ་བའི་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་རེད་
ཅེས་འགྲེལ་བཏོད་བྱས་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཚུ་བའ་ཉམས་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུ་གཙོ་བོ་ཞི་སྤྱི་རྒྱུར་བཏང་འཛམ་
གླིང་གི་སའི་གོ་ལའི་དྲོད་ཚད་ཇི་ཆེར་འགོ་བར་བརྟེན་ནས་ཚུ་བའ་སྐམ་ས་ཅན་དུ་གྱུར་པ་དང་། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་འབྲོག་
པ་ཆོའི་སློལ་རྒྱུ་གྱི་འཚོ་བ་སྦྲེལ་སྤངས་དེ་ནི་ཚན་རིག་དང་མི་མཐུན་པས་མ་ཆད། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་
རྒྱས་ལ་འང་འགོག་རྒྱུ་ཆེན་པོ་བའི་ཆེས་ཆེས་ལུས་ཅན་གྱི་བྱེད་སྤངས་གིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་གྱིས་སྦྱོན་བཏོད་བྱེད་ཀྱི་
ཡོད། སྤྱིར་བཏང་བོད་ནང་ཚུ་བའ་ཉམས་རྒྱུད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ནི་ཡོངས་ཁྲུབ་ཡིན། ལྷག་པར་དུ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་མང་
གཞིའི་འཇུགས་སྒྲུན་གྱི་ལས་གཞི་སློལ་ཡུལ་ཁག་དུ་ཚུ་བའ་ཉམས་རྒྱུད་ལྷགས་ཆེ་རུ་འགོ་བཞིན་པ་ཡིན།

ཚུ་བའ་ཉམས་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུ་གཙོ་བོ་ནི། ༡) རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ལོ་རབས་ལྔ་བཅུ་དང་། དྲུག་ཅུའི་དུས་
འགོའི་ནང་མདུན་མཆོངས་ཆེན་པོ་གསུམ་གྱི་ལས་འགུལ་སློལ་སྤངས་གཤོངས་སའི་ཚུ་བའ་ཁག་ཞིང་སར་བཅོས་སྦྱོང་
བྱས་པ་དང་། ཇེས་སོར་བཅོས་སྦྱོང་ལམ་སྟོང་མ་བྱུང་བའི་སྐབས་སུ་དེ་མུར་སྦྱར་འཛོག་བྱས་ཡོད། ༢) ཁྲིམ་རའི་
དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྤྱིད་བྱས་གཏན་འཁེབས་བྱས་ཇེས་ཞིང་འབྲོག་མཉམ་གཉེར་གྱི་སྤྱི་པའི་ཚུ་བའ་རྒྱ་རྒྱུ་ཞིག་ཞེས་ལས་བྱ་
གཞག་ཁག་གི་ཉེན་གཞིར་གྱུར་པ་དང་། སྤྱིད་བྱས་འདྲ་མིན་གཏན་འཁེབས་བྱས་པ་བརྒྱུད་བོད་ཀྱི་འབྲོག་པའི་སློལ་རྒྱུ་
ཕྱགས་རིགས་འཚོ་སྤྱོད་གི་ལམ་སློལ་ལ་འགྱུར་བ་གཏོང་བ། ༣) རྒྱ་རིགས་ལས་ཚོལ་བས་ས་གནས་དཔོན་རིགས་

དང་ངན་འབྲེལ་བྱས་ཏེ་ཚུ་ཐང་ཐོག་གཏེར་ཁ་དང་། སྒྲན་རྒྱ་ཕོན་ཆེ་སྒྲིག་འདོན་གྱི་ཐོན་ལས་གཉེར་བ། ༤) རྒྱ་རིགས་གཞིས་ཆགས་པ་ནམས་ཀྱི་ཆེད་དུ་གྲོང་བདེ་ལ་གསར་པ་མང་པོ་འདུགས་སྒྲན་དང་། རང་བྱུང་ཁམས་དང་འཆོམས་མཐུན་མེད་པའི་རྒྱ་རིགས་དང་བཟོ་བྱ་སྒྲིགས་མང་གཞིའི་འདུགས་སྒྲན་གྲགས་ཆེ་བྱས་པ། ༥) ས་སྐྱེས་དོ་སྐྱེས་ཀྱི་རི་དྲགས་སྒྲིག་ཆགས་ནམས་གང་བྱུང་ཐོན་རྒྱག་བྱས་པར་བརྟེན། ཚུ་ཐང་ལ་གནོད་སྒྲོན་གཏོང་མཁན་སྒྲིག་ཆགས་ཁག་འབྲེལ་རྒྱས་སོང་སྟེ་ཚུ་ཐང་གི་རང་བྱུང་འཕྲོག་སྤྱད་རྒྱས་པ་ཉམས་ཞན་དུ་གྱུར་པ་བཅས་ཡིན།

དེང་ཆར་རྒྱ་ནག་ནི་ཚུ་ས་ཁྱེ་ཐང་ཅན་དུ་གྱུར་པའི་དཀའ་ངལ་ཆེ་མོས་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན། མཉམ་སྐྱེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འདུགས་སྒྲན་ལས་གཞི་ཚོགས་པས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལོར་བཏོན་པའི་རྒྱ་ནག་གི་མིའི་རྒྱས་གྲགས་འདུགས་སྒྲན་ཞེས་པའི་སྒྲན་ཐོར་གཞིགས་ན། ས་ཁིང་ཁྱེ་ཐང་ཅན་དུ་འགྱུར་བཞིན་པ་དེས་ལོ་རེ་རྒྱ་ནག་ལ་ཨ་སྤྱིར་ཐེར་འབྲུམ་ ༡ ནས་ ༡ བར་གྲོང་གུན་ཕོག་གི་ཡོད་པ་དང་། མི་མང་ས་ཡ་ ༡༡༠ ལ་ཐད་ཀར་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད་འདུག རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྒྲན་ཐོར་གཞིགས་ན། ལོ་རེ་ས་ཁྱིན་སྒྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་ ༡༥༠༠ ཁྱེ་ཐང་དུ་འགྱུར་གྱི་ཡོད་པ་དང་། ནང་སོག་ལྷ་བུ་གངས་རུང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་དུ་འབྱུང་རྒྱ་རིགས་གཞིས་ཆགས་པ་ཚོས་ཚུ་ཐང་ཐོག་མོས་རྒྱག་བྱས་ཏེ་ཁིང་ལས་གསར་སྐྱེལ་གྱི་ལས་གཞི་གཉེར་བར་བརྟེན་ནས་ཁིང་ཁའི་ས་བཅུད་རྒྱུང་འཛུབ་ཀྱིས་ཁྱེར་ཏེ་ཚུ་ཐང་ཁྱེ་ཐང་ཅན་དུ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད། ཁྱེ་རྒྱུང་ལྷང་བའི་དཀའ་ངལ་དེ་ནི་ད་ཆ་ཕེ་ཅིང་ཅམ་དུ་མ་ཟད། ཉི་ཉོང་ནང་དུ་འང་དེའི་ངན་འབྲེལ་བྱུང་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ས་ཁུལ་ཁྱེ་ཐང་དུ་འགྱུར་ཆད་དེ་ཡང་ལོ་རེ་བཞིན་ཇེ་མགྲོགས་སུ་ཕྱིན་ཏེ་ད་ཆ་ཕེ་ཅིང་ནས་འགྱུངས་ཐག་སྒྱི་ལེ་ ༡༥༠ ཅམ་གྱི་མཆོམས་ལ་སྐྱེབས་ཡོད།

མཉམ་སྐྱེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འདུགས་སྒྲན་ལས་གཞིའི་ཚོགས་པ་ United Nation Development Program དང་། ཨི་ཤ་ཡ་འདུགས་སྒྲན་དངུལ་ཁང་། Asian Development Bank འཛམ་གླིང་དངུལ་ཁང་། World Bank རྒྱལ་སྤྱིའི་རི་བོ་གཅིག་བརྒྱས་ཀྱི་འདུགས་སྒྲན་ཁྱེ་གནས་ཁང་ International Center for Mountain Development (ICMOD) ལ་སོགས་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཚོགས་པ་ཁག་ནས་ཀྱང་ཚུ་ཐང་ཉམས་རྒྱུད་ཐད་ཞིབ་འདུག་བྱས་ཡོད། ཁོང་གསལ་ཚོགས་པ་ཁག་གིས་ཕྱོགས་བརྒྱམས་གནང་བའི་ཉམས་ཞིབ་སྒྲན་ཐོ་ཁག་ལ་གཞིགས་ན། བོད་ཀྱི་ཚུ་ཐང་ཉམས་རྒྱུད་འགོ་བཞིན་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དཔོན་འདུགས་སྒྲན་གྱི་སྤྱི་དབྱུང་ཁག་ཡང་དག་པ་དང་། རྒྱལ་མཐུན་མིན་པའི་དབང་གིས་ཡིན་པ་གསལ་པོར་མཐོང་བྱུང། ད་དུང་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་དེ་དག་ཁིང་

ཆོའི་སྲིད་བྱས་ནོར་འབྲུལ་ཅན་ལ་བརྟེན་ནས་བྱང་བར་ཁས་ལེན་བྱེད་ཀྱི་མེད་ལ། དེ་ལས་ཐོག་སྟེང་ན་ཁག་ནམས་འབྲོག་
ང་ཆོར་གཡོགས་ཏེ་ཁོ་ཆོའི་སྲིད་ལུས་པ་དང་། རྒྱགས་པ་ཡིན་པ་དང་། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་འབྲོག་པའི་སྲོལ་རྒྱན་གྱི་སྒོ་ལྟུགས་
འཆོ་སྦྱང་གི་ལམ་སྲོལ་དེས་ལྟུགས་གསལ་ཐོན་སྦྱང་ལ་གཞི་དུ་སྦྱོར་གཏོང་གི་ཡོད་པར་བརྟེན། རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་
འཕེལ་རྒྱས་འགོ་རྒྱུར་འགོག་རྒྱུན་བཟོ་གི་ཡོད་ཅེས་སྦྱོར་བརྟེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། མདོར་ན་རྒྱ་ནག་རང་གི་སྲིད་བྱས་
ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་སྦྱོང་ཁམས་ཁོར་ཡུག་ཉམས་རྒྱུ་སོང་བའི་དཀའ་ངལ་གཙོ་བོ་སྤྱད་ནས་འབྲོག་པ་ཆོས་སྦྱང་གི་ཡོད་
ནའང་། ཁོར་ཡུག་ཉམས་ཆག་གི་ངན་ཁག་ཡོངས་རྫོགས་འབྲོག་པ་ཆོར་དཀྱིག་གི་ཡོད་པ་རེད།

བོད་མི་ཆོས་མེ་ལོ་སྦྱང་ལྟུགས་མང་བོའི་རིང་མཐོ་སྒང་གི་རྩ་ཐང་ཐོག་འཆོ་གནས་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་རྩ་
ཐང་རྒྱན་གནས་བྱུང་པ་འདི་ནི་བོད་མི་ཆོས་རྩ་ཐང་ལ་སྦྱེ་བའི་རྒྱ་ནོར་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་ཏེ་བདག་སྦྱོང་བྱེད་སྲོལ་
ཡོད་པས་ཡིན། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རྩ་ཐང་དང་། ལྟུགས་རིགས་ལ་ཆན་རིག་གི་ཐོག་ནས་བརྟག་དཔྱད་མང་པོ་བྱེད་
བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། འབྲོག་པ་ཆོའི་ལྟུགས་རིགས་དང་། རྩ་ཐང་ཙུ་བརྟག་འགོ་བའི་ཉེན་ཁ་འགོག་སྲུང་བྱེད་བྱུང་བའི་སྲོལ་
རྒྱན་གྱི་ལྟུགས་ལས་གཉེར་སྦྱོང་སྒོར་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་རྒྱུར་དོ་སྒྲུང་བྱེད་ཀྱི་མེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་བོད་ས་མཐོའི་རྩ་
ཐང་གི་རང་བཞིན་གནས་བབ་དང་། ལུས་གྱི་རི་ཁྱུང་ཉམས་ཉེས་འགོག་སྲུང་ལ་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱན་
ཞིང་ལས། དེ་བཞིན་འབྲོག་ལས་གཉེར་སྦྱོང་གི་ལམ་སྲོལ་བཟང་པོ་ཁག་མ་ཤེས་པ་འཕམ། ཡང་ན་ཁས་ལེན་མ་བྱས་
པར་བརྟེན་ནས་ནོར་འབྲུལ་ཅན་གྱི་སྲིད་བྱས་གཏན་འཕེབས་ལག་བརྟར་ལུ་མཐུད་བྱས་ཏེ་འབྲོག་མི་ནམས་ཀྱི་འཆོ་བར་
ཕན་ཐོགས་ལས་གཞི་དུ་ཆབས་ཆེ་བ་གཏོང་བཞིན་ཡོད།

ལོ་རབས་ཁྱེད་བཅུའི་ནང་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་བོད་ཀྱི་ཞིང་འབྲོག་མི་མང་ནམས་ཐོན་སྦྱང་རུ་ཁག་ཟེར་བའི་ནང་
བཀོད་སྒྲིག་བྱས་པ་དང་འབྲེལ་རྒྱ་ནག་གི་བཅེངས་འགྲོལ་དམག་གི་ཟ་འབྲུའི་ཐོན་སྦྱང་ཆེད་ཞིང་འབྲོག་ས་ཁུལ་དུ་དགུན་
གྱོའི་འདེབས་ལས་བྱེད་རྒྱུའི་བཅན་སྒྲུལ་གྲགས་ཆེ་བྱས་ཡོད། དགུན་གྱོའི་འདེབས་ལས་ནི་བོད་ཀྱི་ས་ཁམས་དང་། གནམ་
གཤིས་གང་ཐང་ནས་རན་འཆོམས་གཏན་ནས་མེད་པར་བརྟེན་རིམ་བཞིན་ཐོན་འབབ་ཇེ་ཞན་དུ་སོང་སྟེ་བོད་ནང་ལུ་གཤི་
གནས་ཚུལ་རྒྱ་ཆེར་བྱུང་ཡོད། དེ་བཞིན་ལོ་རབས་དྲུག་ཅུ་དང་། བདུན་ཅུའི་ནང་བོད་ནང་གི་ཟ་རིགས་ཀྱི་དགོས་
མཁོ་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་ཐོན་སྦྱང་ཡར་རྒྱས་གྲགས་ཆེ་གཏོང་དགོས་པའི་ལས་འགུལ་སྟེལ་སྐབས་སྒོ་ལྟུགས་ཀྱི་གངས་
ཆད་སྤར་བར་བརྟེན་རྩ་ཐང་སྦྱོང་ཐང་རང་བྱུང་རྒྱས་པས་མི་ལྗང་བའི་གཞི་དུ་འཆོ་ཆེན་པོ་བཏང་ཡོད་པ་རེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་བོད་མཐོ་སྒང་གི་ཚུ་ཐང་ཉམས་སྡུང་དང་། ཚ་བཅག་ཏུ་འགོ་བའི་ཉེན་ཁ་འགོག་ཆེད་བྱ་
 ཐབས་ཀྱང་སྒྲུ་ཆོགས་ཤིག་སྤེལ་ཡོད། རྒྱ་ནག་ནང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྤྱིད་བྱས་ཕྱན་བྱ་ལྷག་ཏུ་ཕྱིན་ཐོས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠
 ཅམ་ལ་ཐོག་མར་བྱིམ་ཆང་སོ་སོར་སྒོ་ཕྱགས་བགོ་བཤའ་བརྒྱབ་སྟེ་འགན་གཙང་སྤྱད་པ་དང་། དེ་ནས་ས་ཆ་རྣམས་
 བགོ་བཤའ་བརྒྱབ་པ་ཅམ་ལས། ས་ཆའི་བདག་དབང་རྒྱ་ནག་གཞུང་རང་ནས་བདག་བཟུང་བྱས་ཡོད། འོན་ཀྱང་འགན་
 གཙང་ལམ་ལྷགས་བསྐྱར་གསོ་བྱེད་པ་དང་ཆབས་ཅིག་འབྲོག་པ་རྣམས་གཞིས་ཆགས་སུ་འཇུག་རྒྱུའི་སྤྱིད་བྱས་གསར་
 པ་ཞིག་ལག་བརྟམ་བྱས་པ་རེད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོའི་ཟླ་ ༩ རང་རྒྱ་ནག་གིས་བཏོན་པའི་ཡིག་ཆ་དཀར་པོའི་ནང་
 འབྲོག་ཁུལ་ཚུ་ཐང་གི་གནས་སྡངས་གོང་འཕེལ་གཏོང་རྒྱ་དང་། འབྲོག་པའི་ཐོན་སྐྱེད་ལམ་སྲོལ་ལ་འགྱུར་བ་གཏོང་རྒྱ།
 འབྲོག་ཁུལ་འཇུགས་སྐྱོན་རེ་མཁྱོགས་དང་འཆོ་བའི་སྤྱི་ཆད་ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱ་བཅས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡ ཟླ་
 ༡ རས་བཟུང་འབྲོག་ཁུལ་ཚུ་ཐང་འཇུགས་སྐྱོན་དང་། རྒྱས་སྲོལ་བྱེད་པའི་གོམས་སྲོལ་རྣམས་གཏན་འཇགས་གཞིས་
 ཆགས་སུ་བསྐྱར་རྒྱུའི་ལས་འཆར་བྱུང་བསྐྱགས་བྱས་པའི་སྐོར་གསལ་བཀོད་བྱས་འདུག རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་འབྲོག་
 པ་ཆོས་རྒྱས་སྲོལ་གྱི་ལམ་ནས་སྒོ་ཕྱགས་འཆོ་སྦྱང་བྱེད་བཞིན་པའི་ལམ་སྲོལ་དེར་འགྱུར་བ་བཏང་སྟེ་ས་ཁོང་བོགས་མར་
 བཏང་བ་དེ་དག་ཐོག་སྒྲུ་གུར་གྱི་ཆབ་ཏུ་སྡོད་ཁང་གསར་རྒྱག་བྱས་ཏེ་འབྲོག་པ་རྣམས་ས་ཁུལ་གཅིག་ཏུ་གཏན་གཞིས་ཆགས་
 སུ་འཇུག་རྒྱ་དང་། ཚུ་ཐང་ལ་རྩ་བ་བསྐྱར་རྒྱ་གཉིས་ལག་བརྟམ་གཙོ་གནད་དུ་བཟུང་ཡོད། སྤྱིད་བྱས་འདིའི་འོག་འབྲོག་
 པའི་སྲོལ་རྒྱན་གྱི་གྲུ་ཡངས་དང་། རྒྱས་སྲོལ་གྱི་ལམ་སྲོལ་ལ་འགོག་རྒྱུ་སྤྱད་པའི་ཐོག་གཏན་འཇགས་སུ་ཚུ་ཐང་དེའི་
 ཐོག་སྒོ་ཕྱགས་འཆོ་སྦྱང་བྱེད་ཐལ་དགས་པའི་རྒྱན་གྱིས་ཚུ་སའི་རྒྱས་པ་ཉམས་པ་དང་། ཚུ་ཐང་ལ་རྩ་བ་བསྐྱར་རྒྱ་སོགས་
 ཀྱི་ཆེད་དུ་འགོ་བོན་རང་ངོས་ནས་གཏོང་དགོས་པར་བརྟེན། མང་པོ་ཞིག་ནས་བྱ་ལོན་གཡར་དགོས་ཀྱི་པའི་དབང་
 གིས་འབྲོག་པ་རྣམས་རྒྱན་ཏུ་བྱ་ལོན་གྱི་དཀའ་ངལ་འོག་མགོ་འདེགས་མི་བྱུང་བ་བཟོས་ཡོད། མཉམ་སྲེལ་རྒྱལ་ཆོགས་
 ཀྱི་འཇུགས་སྐྱོན་ལས་གཞི་ཆོགས་པའི་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལོའི་རྒྱ་ནག་གི་མའི་རྒྱས་ཕྱགས་འཇུགས་སྐྱོན་ཞེས་པའི་སྐོན་
 ཐོའི་ནང་འབྲོག་པ་རྣམས་ས་ཁུལ་གཅིག་ཏུ་གཞིས་ཆགས་སུ་འཇུག་པའི་བྱ་ཐབས་ཀྱིས་ཁོར་ཡུག་ལ་གནོད་སྐྱོན་གཏོང་
 གི་ཡོད་པའི་ངོས་འཛིན་གསལ་པོ་བྱས་ཡོད། སྐོན་ཐོའི་ནང་འཁོད་དོན། “འབྲོག་པ་གཞིས་ཆགས་སུ་འཇུག་རྒྱའི་འབྲོག་
 མི་རྣམས་ཀྱི་འཆོ་བའི་གནས་སྡངས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱར་དམིགས་པའི་གཞུང་གི་སྤྱིད་བྱས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་། འབྲོག་
 པ་གཞིས་ཆགས་པ་རྣམས་ནས་དུས་ཡུན་ཐུང་དུའི་ནང་སྒོ་ཕྱགས་མང་པོ་བདག་སྦྱང་བྱས་ཏེ་ཕྱག་གུར་གྱི་རྣམ་པ་ཞིག་

བརྟན་ཡོད། རྩོགས་གཞན་ཞིག་ནས་འབྲོག་པ་ཆོས་སྐྱོས་སྒྲིམ་བྱེད་དགོས་པ་ལ་བརྟན་ནས་རང་གི་མི་ཆེའི་རྒྱུ་གཏན་
ལས་དོན་ཐོག་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད་ནའང་། དེས་མྱ་ཐང་ཉམས་ཉེས་འགོག་སྲུང་ཐུབ་རྒྱུ་གོ་སྐབས་སྒྱུ་བྱ་ཡོད།
འབྲོག་ཁུལ་དུ་རྒྱུན་གནས་གཞིས་ཆགས་ཀྱི་བྱ་ཐབས་ལག་བརྟར་བྱས་པར་བརྟན་ནས་མྱ་ཐང་གཏོར་བཞིག་ཕྱིན་པའི་
གནས་སྒྲུངས་དེ་ནང་སོག་དང་། དབུས་ཨེ་ཤ་ཡའི་ས་ཁུལ་ཁག་ཅིག་ལ་མངོན་གསལ་དོད་པོ་ཡོད།” ཅེས་གསལ་འདུག
དེ་བཞིན་ས་ཆ་བགོ་བཤའ་བརྒྱབ་པ་དང་། མྱ་ཐང་ལ་རྩ་བ་བསྐྱོར་རྒྱུ་བཅས་ཀྱིས་པོད་མི་ནང་ཁུལ་དབར་མྱ་རྒྱུ་ཐོག་
འབྲུག་ཅོད་དང་སྐབས་འགར་མི་གསོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཡང་ཡོད་གི་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོ་ནས་
༡༩༩༩ ལོར་ཀན་སུ་པོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་དུ་དེ་ལྟའི་འབྲུག་ཅོད་བྱུང་བའི་རྒྱུ་གིས་ཉུང་མཐར་མི་གངས་ ༣༩
ཅོས་ཀྱི་ཆེ་སྒོག་ཤོར་བའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་ཡོད།

ས་ཆ་བགོ་བཤའ་བརྒྱབ་རྒྱུའི་ཐད་དེ་སྔ་པོད་ཀྱི་འབྲོག་ས་ཁུལ་དུ་ཁྲིམ་ཆང་གི་གངས་འཕོར་དང་སྒོ་ཕྱགས་ཀྱི་
གངས་འཕོར་ལ་གཞིགས་ཏེ་ལོ་གཉིས་གསུམ་རེའི་མཆོམས་ཞིང་འབྲོག་ནམས་ལ་ས་ཞིང་བགོས་འགྲེམས་གནང་སྒོལ་
ཡོད། འོན་ཀྱང་དེ་ལྟའི་རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་དབུས་འོག་འདས་པའི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་གཉིས་ལྷག་གི་རིང་འབྲོག་ཁུལ་ཁྲིམ་ཆང་གི་
གངས་འཕོར་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱིན་ཡོད་ནའང་། ས་ཞིང་བགོས་འགྲེམས་ཀྱིས་བོགས་མར་བཏང་བའི་རྒྱ་ཁྲོན་དེ་འགྱུར་བ་
མེད་པར་གནས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་པོད་ཀྱི་བྱང་ཁུལ་འབྲོག་པ་ནམས་དོད་མ་བྱེད་མཁན་མཆོ་སྤོན་སྒོ་ཕྱགས་
བདག་སྐྱོང་ཁང་ཟེར་བའི་འགན་འཛིན་ཕེང་ལེ་མིང་ལ་བཅར་འདྲི་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་གི་ནང་ས་ཞིང་བགོ་འགྲེམས་
ཆོད་འཛིན་བྱེད་པ་འདི་ནི་འབྲོག་པ་ནམས་སྒྲིག་འཇུགས་གནོན་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་དམིགས་པ་ཞིག་ཡིན། དེ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཡར་
ཐོན་གྱི་ལམ་དུ་འབྲིང་རྒྱུར་འགོ་འཇུགས་བྱས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། པོད་རིགས་འབྲོག་པའི་ཕྱ་གུ་ནམས་ནར་སོན་པ་དང་
གཉེན་སྒྲིག་བྱས་ཏེ་ཁྲིམ་ཆང་འཛིན་གྱི་ཡོད། གལ་ཏེ་ཁོང་ཆོའི་ས་ཞིང་གིས་རང་འཆོ་ཐུབ་ཀྱི་མེད་ན། རྒྱ་ནག་གི་གོང་
ཁྲིར་ཁག་ཏུ་བསྐྱོད་དེ་བཟོ་གྲའི་ནང་ལས་ཀ་འཆོལ་བའོ། ཡང་ན་རང་གི་བྱ་ཕྱག་སྒྲུ་བའི་གངས་ཆད་ཉུང་དུ་གཏོང་དགོས་
རྒྱུ་ཡིན། སྤྱི་དབུས་འདི་ཉུང་མཐར་ལོ་ ༥༠ རིང་འགྱུར་བ་མེད་པར་སྤྱི་མཐུད་གནས་རྒྱུ་རེད་ཅེས་འགྲེལ་བཏོད་
བྱས་འདུག དེ་ལྟར་འབྲོག་པའི་ཁྲིམ་ཆང་གི་མི་འཕོར་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱིན་པ་དང་། ས་ཆའི་འཆོ་རྟེན་ལྡེང་ངེས་མེད་པར་
བརྟན་འབྲོག་མི་ནམས་གོང་ཁྲིར་ཁག་ཏུ་ལས་འཆོལ་ཆེད་བསྐྱོད་ཀྱི་ཡོད་ནའང་། ཁོང་ཆོར་འབྲོག་ལས་ཅོམ་མ་གཏོགས་
གཞན་གྱི་ལས་རིགས་སྐྱོང་བདར་མེད་པའི་རྒྱུ་གིས་ལས་ཀ་མ་ཐོབ་པར་དབུལ་པོངས་སུ་འགྱུར་བཞིན་ཡོད།

བོད་ཀྱི་འབྲོག་ཁུལ་དུ་ས་གནས་ཀྱི་གཞུང་འཛིན་སྐྱོང་མི་སྣས་ཁྲལ་རིགས་སྣ་ཚོགས་དང་། སྡོན་ཅིས་ཁྲལ་
 འབབ་སྡོན་མ་བཅན་འགེལ་བྱས་པའི་འོག་འབྲོག་པ་ནམས་ཉིན་རེའི་འཆོ་བ་ཡང་འཁྱོལ་དཀའ་བའི་གནས་སུ་ལུས་ཡོད།
 དེ་ནི་ད་ཆ་ས་གནས་དབང་འཛིན་པ་ཚོར་དབུས་གཞུང་གི་སྡོན་ཅིས་ནས་ཐུགས་སློབ་ཀྱི་མེད་པར་བརྟེན། ཁོང་ཚོས་
 རང་གི་ཡོང་འབབ་ཆེ་རུ་གཏོང་རྒྱུར་ཁང་གྲུ་སོགས་ཁྲལ་བསྐྱ་སྣ་ཚོགས་བཅན་འགེལ་དང་། བཅན་དབང་གི་ཐོག་ནས་
 འབྲོག་པའི་ཐོན་རྫས་ཁག་ཅིག་རིན་མེད་དང་། ཡང་ཁག་ཅིག་རིན་གོང་ཆེས་དམའ་བ་སྤྱད་དེ་ཉོས་པ་སོགས་ཡོང་ཁུངས་
 གསར་པ་བཅོས་ཏེ་ཡོང་འབབ་འདུ་འགོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། བཀའ་ཟུར་ཨ་ལགས་ཙ་ཡུས་བརྟན་འཛིན་
 དཔལ་འབར་མཆོག་གིས་བརྟམས་པའི་ཕྱག་དེབ་ངའི་ཕ་ཡུལ་གྱི་ཡང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པའི་ནང་གསལ་དོན་བཞིན། ཨ་
 མདོ་མཆོ་སྡོན་དང་མཆོ་སྡོ་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁྲལ་གྱི་འབྲོག་སྡེ་ཁག་ནས་སེམས་ཅན་ཉོ་སྐབས་ཀྱི་ནག་གཞུང་གིས་
 ལུག་རེར་རྒྱ་སྒྲིབ་ ༡༠ དང་། རྟོར་རེར་རྒྱ་སྒྲིབ་ ༥ ལས་སྤྱོད་ཀྱི་མེད། གལ་ཏེ་དེ་དག་སྒྲིབ་ཞིག་ལ་བཅོངས་ན།
 ལུག་རེ་ལ་རྒྱ་སྒྲིབ་ ༡༤༠ དང་། རྟོར་རེ་ལ་རྒྱ་སྒྲིབ་ ༡༥ ཐོབ་ཀྱི་ཡོད་འདུག དེར་བརྟེན་འབྲོག་པ་ནམས་ལ་ལོ་
 རྒྱུ་ཤིང་གུན་ཆེན་པོ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད།

དེང་སྐབས་ཀྱི་ནག་གཞུང་གིས་ཚུ་ཐང་སྡེ་འཕེལ་དང་། ནགས་ཆལ་བསྐྱར་གསོའི་ཐད་བྱ་ཐབས་སྣ་ཚོགས་
 ཞིག་སྤེལ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། དེ་དག་ལ་གྲུབ་འབྲས་ཀྱང་ཕན་བྱ་ཐོན་ཡོད། འོན་ཀྱང་དེའི་རྒྱ་མཚན་གཙོ་བོ་ནི། ས་
 ཁྲལ་ཁག་ཅིག་ལ་འབྲོག་པ་བསྐྱོད་རྒྱུ་བཀག་འདོམས་བྱས་པ་ཁོ་ནར་བརྟེན་ནས་ཡིན། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སྤྱི་བྱས་འདི་
 ལ་ ‘རི་སྒོ་བརྒྱབ་པ་’ ཞེས་འབོད་དེ་རི་འདབས་ཁྲལ་དུ་མི་ཕྱགས་འགོ་བསྐྱོད་བཀག་འདོམས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཕྱི་
 ལོ་ ༢༠༠༩ ཟླ་ ༡ པོར་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་གི་འཆར་འགོད་སྡོན་ཆེན་ཅང་མེ་ཡོན་གྱིས་འབྲུང་འགྱུར་ལོ་ལྗེའི་ནང་
 བོད་ཀྱི་ཚུ་ཐང་རྒྱ་སྐྱོན་ཏེ་༧ར་ས་ལ་ ༤༥ འབྲོག་པ་ཚོས་བཅད་སྤྱོད་བྱ་རྒྱུ་བཀག་འདོམས་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་ཁྲལ་བསྐྱགས་
 བྱས་ཡོད། རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་བྱས་འདིའི་འོག་ས་ཁྲལ་གི་གནས་སྤངས་དང་། ཚུ་ཐང་བདག་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱུའི་བོད་མིའི་གཏོང་
 ཟབ་པའི་སྒོ་གྲོས་དང་། དེ་བཞིན་ཚུ་ཐང་དང་རི་དྭགས་བཅས་ཀྱི་རྒྱུན་མཐུད་གོང་འཕེལ་བྱེད་འདོད་ཀྱི་བསམ་སྒོ་ལ་ཅིས་
 མེད་དོན་རྒྱུ་གཏོང་གི་ཡོད། རྒྱག་པར་དུ་སྡེ་ཁམས་འཇུགས་སྒྲིན་གྱི་བརྒྱ་འབག་འོག་བོད་མི་ནམས་ལ་དངོས་འབྲེལ་
 ཐོབ་དབང་བྲལ་ཏེ་རང་གི་ས་ཆ་ནས་ཕྱིར་འབྲུད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། འབྲོག་པ་ནམས་ནི་གཞུང་གི་ལས་འཆར་གང་
 ཞིག་ལག་བརྟུར་བྱས་འབྲས་ཀྱི་གཞི་རིམ་གྱི་ཕན་གཞི་དངོས་སུ་མྱོང་མཁན་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་ཐག་གཅོད་ཁག་གི་ནང་

མཉམ་ཞུགས་ཤེད་དུ་འདྲུག་དགོས་པ་ཡིན། རྒྱ་ནག་གིས་ད་བར་བོད་ནང་འདྲུགས་སྐྱེན་གྱི་ལས་འཆར་ཐོག་བོད་མི་རིགས་
མཉམ་ཞུགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་མ་སྤྲད་པ་དང་། བོད་ཀྱི་ས་ཁམས་དང་མི་མཐུན་པའི་སྤྱི་དབུས་འདྲ་མིན་ལག་བསྟར་བྱས་
པར་བརྟེན་ནས་ཚུ་ཐང་ཉམས་རྒྱུ་ཀྱི་ངན་འབྲས་ཅི་རིགས་བྱུང་ཡོད། དེ་སྔ་བདེ་སྦྱིད་ཀྱི་འཆོ་བར་རོལ་བའི་འབྲོག་པ་
ནམས་ད་ཆ་རང་ངོས་ནས་སྐྱབ་དགོས་པའི་འཕྲོད་བསྟེན་གྱི་འགྲོ་གྲོན་དང་། སློབ་ཡོན་འཕར་སྦྱེད། དེ་བཞིན་དབུལ་
ཕོངས་ཀྱི་གནས་སྤངས་བཅས་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱུ་ལོང་ཁྲེར་དང་། ཁྲོང་བདེལ་ཁག་ནང་སློང་མོར་གྱུར་པ་ལམ། ཡང་
ན་ལས་ཀྱི་ཞིག་ཐོབ་ན་འོང་བཅོ་གྲུ་ཁག་གི་ནང་ལས་མི་ཅམ་དུ་གྱུར་ཡོད་ཅིང་། སྤྱིགས་བསྡུ་མས་བྱས་ན་ད་ཆ་འབྲོག་
པའི་འཆོ་བ་ཉེན་ཁའི་ནང་སྤྲོངས་ཡོད་པ་རེད། དེ་བཞིན་ཚུ་ཐང་ལ་བརྟེན་པའི་མི་དང་། སེམས་ཅན་གྱི་འཆོ་རྟེན་ནུས་
པ་ཉམས་ཞན་དུ་འགྲོ་བའི་ཚོད་མེད་ཡིན། རྒྱ་ནག་ནང་འདྲུགས་སྐྱེན་ཡར་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། ཚུ་ཐང་རྒྱ་
ཆེ་ཆ་བསྐྱུག་བཏང་བ་དང་། བྱེ་ས་ཅན་དུ་གྱུར་པ། ནགས་ཆ་ལ་གཙོད་འབྲེག་རྩ་ཁའི་ས་བཅུད་སྤྱང་འཛིན་གྱི་ནུས་པ་
ཉམས་ཞན་གྱུར་པ། ས་ཁོང་བ་ཆ་ཅན་དུ་གྱུར་པ། རི་རྒྱང་འབག་བཅོག་བཅོས་པ། སྦྱོང་དོས་སྒྲ་མང་རང་བཞིན་ལ་
གཞོད་འཆོ་བཏང་བ་བཅས་ས་གཞིའི་ཐོན་སྐྱེད་ནུས་ཀྱིས་ལ་སློ་འཆབ་ཆེ་བའི་ཉམས་ཉེས་བཏང་སྟེ་འགྲོ་བ་མི་དང་། ས་
གཞི་ཆེན་པོའི་འབྲེལ་བར་དོ་སྒྲིམས་མེད་པའི་དཀའ་ངལ་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་བཅོས་ཡོད།

འབྲོག་པ་ཆོར་འབྱུང་འབྱུར་རང་གི་འཆོ་བ་སྦྱེལ་སྤངས་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུའི་གདམ་ག་དང་། རང་དབང་ཡོང་
སྤྲད་ཕན་ནུས་འབྲེལ་བའི་སྤྱི་དབུས་གཏན་འཁེབས་དང་འབྲེལ། རིམ་བཞིན་རྒྱུན་གནས་གོང་འཕེལ་ཡོང་བའི་མཐུན་རྐྱེན་
བསྐྱེད་རྒྱ་ནི་རྩ་དག་གི་དགོས་མཁོ་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན། སྤྱིགས་རིགས་གསེ་སྦྱོང་བྱ་རྒྱ་ནི་འབྲོག་པ་ཆོར་འཆོ་བའི་རྟེན་གཞི་
ཡིན་པས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྤྱི་དབུས་ཁག་གིས་ས་ཁུལ་གྱི་གནས་སྤངས་དང་། འབྲོག་པའི་སློབ་རྒྱུན་གྱི་སློ་གོས་བཅས་
བདེལ་བཞིག་གཏོང་བའི་ཐོ་བྱས་རིགས་མི་ཡོང་བ་བྱ་རྒྱུ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན།

རྒྱ་ནག་གི་གིང་ཆའི་དགོས་མཁོ་བྱིམ་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ནས་སྐྱབ་བཞིན་པ།

ནགས་ཆ་ལ་ནི་མཁའ་རྒྱུད་གཙང་བར་ཤེད་པ་དང་། ས་རྒྱ་སྤྱང་འཛིན་བྱུང་པ། རྒྱ་ལོག་འགོག་པ་སོགས་རང་བྱུང་ཁམས་
ཀྱི་གནས་སྤངས་དོ་མཉམ་བཅོ་བའི་ནུས་པ་དང་ཐུན་ཁོང་སྐམ་ཐོག་སྦྱེ་ཁམས་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན། དེ་བཞིན་
ནགས་ཆ་ལ་ནི་མིའི་འཆོ་བའི་དགོས་མཁོ་བྱུང་གིང་དང་། ཟས་རིགས་གིང་རྟོག་སྐྱེན་ལ་སོགས་པ་དངོས་པོ་འདྲ་མིན་

གྱི་རྒྱ་ཆའི་འབྲུང་ཁྲུངས་གཙོ་བོ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། འོན་ཀྱང་ནགས་ཆལ་གྱི་རྒྱ་ཁྲིན་ལོ་རེ་བཞིན་ཆུང་དུ་འགྲོ་བ་དང་། ལྷག་
པར་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བཞིན་པའི་རྒྱ་ལ་ཁབ་ནང་ནགས་ཆལ་གཏོར་བཞིག་གི་གནོད་འཆེ་དེ་བས་ཆེ་བ་ཡོད། ནགས་ཆལ་
གྱི་རྒྱ་ཁྲིན་ཆུང་དུ་འགྲོ་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ཁག་ནི། བཟོ་ལས་ཐོན་སྐྱེད་དང་འཆོ་བའི་དགོས་མཁོ་བསྐྱོང་ཆེད་ནགས་ཆལ་
རྒྱ་རྒྱུན་ལོ་བཅད་བ་དང་། མི་འཛོར་འཕར་བས་ནགས་ཆལ་བཅད་དེ་སྡོད་གནས་རྒྱ་སྐྱེད་བཏང་བ་དང་ཞིང་ལས་
སྤེལ་བ། བྱང་ཆ་ཆོང་སྒྱུར་བྱེད་པ། མཁའ་རྒྱུང་རྩས་སྒྱུན་གྱིས་ནགས་ཆལ་གྱི་ཐོན་འབབ་དང་སྤྲུམ་ཆད་ཉམས་པ་
བཅས་ཡིན།

བོད་འདི་བཞིན་སྒྱིར་བཏང་གནམ་གཤིས་གང་རུ་ཆེ་བ་དང་། རྒྱལ་ཚལ་དཀོན་པས་ས་སྤྲུམ་ཞན་པ་ཞིག་
 ཏུ་སྒྲུང་ན་ཡང་། དོན་དངོས་ཐོག་དེ་ལྟར་ནམ་ཡང་མིན། བོད་ཀྱི་ཤར་དང་། རྫོ། རྫོ་ཤར་བཅས་སུ་རྒྱལ་ཚལ་
 བསྐྱགས་པོ་ཡོད་པ་དེ་དག་ཨེ་གཡའི་ནང་གི་ཆེས་གདོད་མའི་རྒྱལ་ཚལ་ཞིག་ཡིན། བོད་མི་ནམས་ཀྱིས་གདོད་མའི་
 རྒྱལ་ཚལ་དེ་དག་ཆེས་སྤྲོ་མའི་དུས་ནས་སྤྱང་སྒྱུབ་བྱས་འབྲས་སུ་སྒྱེ་དངོས་སྤྲོ་མང་རང་བཞིན་ཡུག་པོར་གནས་ཐུབ་
 པ་བྱུང་ཡོད། རྒྱལ་ཚལ་དེ་དག་ནང་ཕྱི་ཤིང་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་ཡོད་པ་དེ་དག་གི་བྱང་ཆོས་དང་མཐུན་པའི་ནང་
 གསེས་དཔྱེ་ན་རིགས་མི་འདྲ་བ་བརྗེ་མས་ ༡༠༠༠༠༠ ཅུ་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ཁོངས་དེར་འཛམ་གླིང་ནང་ཆེས་
 དཀོན་པའི་ས་མཐོའི་ཕྱི་ཤིང་རིགས་ཀྱང་འགའ་ཤས་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་བོད་དུ་སྒྱགས་རྗེས་བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཐོན་
 བླངས་ཁག་བཟུ་གཞིག་བཏང་སྟེ་ད་ཆ་རང་བྱུང་གི་ཤིང་རིགས་ཀྱང་ཕལ་མོ་ཆེ་ཙམ་གཏོར་བཏང་བྱེད་ཡོད། བོད་ཀྱི་ཤིང་
 རྒྱལ་ཚལ་དེ་དག་མང་ཆེ་བ་བོད་ཀྱི་རྫོ་ཕྱོགས་ས་ཁུལ་འགའ་དང་། སྤྱི་ཁྱོད་། པལྗ་བཀོད། ཀོང་པོ། ཉིང་ཁྲི། ཉུ།
 མེ་ཏོག་དང་མོན་གྱི་ཡུལ། ཤར་ཕྱོགས་སུ་ཆབ་མདོ། བྲག་གཡལ། དཀར་མཛེས། སྤོ་བོ་ཁྲོ་མོ། དར་ཅེ་མདོ། ཉལ་
 རོང་། རེ་བ་བཅས་ཀྱི་ཡུལ། དེ་བཞིན་རྫོ་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་བདེ་ཆེན་དང་། འབའ་ལུང་། རྒྱལ་ཐང་། མི་ལི། ལི་
 ཐང་། རྫོ་ཡུལ། སྤར་ཁམས། མཛོ་སྤང་བཅས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་ཡོད། བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཁོ་ནའི་ནང་རྒྱལ་ཚལ་
 རིགས་མི་འདྲ་བ་ཁ་ཤས་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཀྱང་བོད་དེ་རྒྱལ་ཡོངས་ནང་རྒྱལ་ཚལ་གྱི་རྒྱ་ཁྲི་ཆེ་པོས་ཡོད་
 པ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད།

དེ་ལྟ་བུ་ནས་གཞུང་ནས་པོད་ཀྱི་མིང་ཆ་དང་། ལུ་པོ་ནི་རང་ཕྱང་ཁམས་ནས་ཕྱང་བའི་རིན་མེད་ཀྱི་དངོས་
པོ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ལུ་ནས་ཁྱོད་ཡོངས་ནང་གཞུང་གཉིས་མིང་གཅིད་ཁེ་ལས་སྡེ་ཆ་ན་སོ་སོས་ལོ་རེ་

ཤིང་ཆ་ཇི་ཙམ་བཅད་ཆོག་པའི་ཆད་གཞི་གཏན་འཁེབས་བཟོས་ཡོད་ནའང་། ཁེ་ལས་པ་ཚོས་རང་གི་བགོ་སྐྱལ་ཆད་གཞི་
ལས་བཞུལ་ཏེ་གཏོང་མའི་ནགས་ཆལ་གཅོད་འབྲེག་ཤུགས་ཆེ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེས་ཁོར་ཡུག་ལ་གནོན་སྒྲོལ་གཏོང་བ་
དང་། ཤིང་གཅོད་ལས་གྲར་ལས་མི་ཕོན་ཆེ་ཡོད་པ་དེ་དག་ཀྱང་ཆུ་རིགས་གཞུག་ཡིན། ཤིང་ཆ་རྣམས་རྒྱུང་ས་འཁོར་
རམ། ཆུ་པོ་བརྒྱད་ཆུ་ནག་ལ་འོར་འདྲེན་བྱས་ཏེ་ཕྱགས་ལམ་གྱི་འཕྲེད་ཤིང་དང་། གཏེར་ཕྱག་གི་ཀ་བ་དང་མདུང་
མ། ཡར་ལས་གྱི་ཤིང་ཆ་སོགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་གཞུང་གཏེར་ཁེ་ལས་ཁག་ལ་གཞུང་གི་གཏན་འཁེབས་སྒྲར་རིན་གོང་དམའ་
པོར་ཆོང་སྒྲུར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་ཆུ་ནག་ནང་འབྲེ་ཆུའི་ཆུ་ལོག་གིས་ཆུན་པས་ཆུ་རིགས་སྟོང་ཕྲག་ཁ་གས་ཀྱི་ཆེ་སྒོག་
ཤོར་བ་དང་། ས་ཡ་མང་པོར་གནོད་སྒྲོལ་ཆེན་པོ་ཕོག་ཡོད། ཆུ་ལོག་དེས་ས་ཁོང་དྲག་ཏར་ས་ཡ་ ༤༩ ཙམ་དང་
སྟོང་ཁང་ས་ཡ་ ༥༦ ཙམ་ཅ་མེད་དུ་བཏང་བ་དང་། ཆུ་ནག་གི་ཤིང་རྒྱ་གསར་པོ་གཞི་གཏན་འཁེབས་ཆུ་ཕོན་པར་གཞིགས་
ན། ཆུ་ལོག་གི་གནོད་སྒྲོལ་དེས་ཆུ་ནག་ལ་ཁྲིན་བཟོས་ས་ཡ་སྟོར་ཐེར་འབུམ་ ༡༥.༥ ཙམ་གྱི་གྲོང་གུན་ཕོག་ཡོད།
ཆུ་ལོག་དེ་དག་གི་བྱུང་ཆུན་གཅི་བོ་ཞི་འབྲེ་ཆུའི་སྟོང་ཀྱི་ཁམས་དང་མདོ་སྐད་ས་ཁྲལ་དུ་ཤིང་གཅོད་ཤུགས་ཆེ་བྱས་པའི་
ཆུན་གྱིས་ཡིན། དེར་བརྟེན་ཆུ་ནག་གཞུང་ནས་ཆུ་བྱུང་དུ་ཤིང་ནགས་གཅོད་འབྲེག་བཀག་འདོམས་བྱེད་དགོས་པའི་བཀོད་
ཁྲལ་གཏོང་དགོས་བྱུང་བ་དང་། དེས་ཆུ་ནག་སྐྱམ་ས་ཆེན་པོ་དང་། རྫོང་དང་རྫོང་གས་ཨེ་ག་ཡའི་ཡུལ་གྱི་ཕལ་མོ་ཆེར་
རྒྱགས་པའི་ཆུ་པོ་ཁག་གི་ཆུ་འགོ་འཁེལ་ཡུལ་བོད་ཀྱི་ལུང་གཤོངས་དང་། རི་འདབ་ས་ཁྲལ་ལ་ཤིང་སྒྲུར་འདྲེབས་
བྱ་རྒྱུ་གོ་སྐབས་ཤིག་བསྐྱེད་ཡོད་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ གོང་བོད་ཀྱི་ནགས་ཆལ་གྱི་བྱུང་ཆད་དེ་དྲག་ཏར་ས་ཡ་ ༣༥.༣ ཡིན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ བར་
ནགས་ཆལ་གྱི་བྱུང་ཆད་དེ་དྲག་ཏར་ས་ཡ་ ༡༡.༥༥ བར་རྒྱུད་དུ་ཕྱིན་ཡོད། བོད་ཀྱི་ནགས་ཆལ་བྱུང་ཆད་ནི་ཆུ་ནག་
རྒྱལ་ཡོངས་ནགས་ཆལ་བྱུང་ཆད་ཀྱི་ལྗེ་ཆ་གཅིག་ཟིན་གྱི་ཡོད་འདུག ཆུ་ནག་རང་གི་ནང་དུས་རབས་མང་པོའི་རིང་
ནགས་ཆལ་གཅོད་འབྲེག་བྱས་པར་བརྟེན་ནས་ཁོར་ཡུག་ལ་གནོར་སྒྲོལ་ཤུགས་ཆེ་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ལྡན་ཡོད། དཔེར་
ན། ཆུ་ནག་དུ་ཕང་ཆུ་དང་། ཤང་ཆུའི་ཉེ་འགམ་གྱི་གཤོངས་སའི་ཁྲལ་གྱི་ནགས་ཆལ་ཆང་མ་ཆུ་ནག་མིང་རྒྱལ་རབས་
(༡༩༥༩-༡༩༩༩) ཀྱི་དུས་སྐབས་ནས་འགོ་བཙུགས་ཀྱིས་ཅ་གཏོར་བཏང་ཟིན་ཡོད། ད་ལྟོ་ཆར་ཆུ་ནག་ཁྲིན་ཡོངས་
ཀྱི་ནགས་ཆལ་བྱུང་ཆད་ནི་དྲག་ཏར་ས་ཡ་ ༡༥༠ རྟེ། རྒྱལ་ཡོངས་སྐྱམ་སའི་ཆུ་ཁྲིན་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༡༥ ཟིན་གྱི་ཡོད།

འདུག རགས་ཆལ་གྱི་བྱུང་ཆ་དེ་ཡང་མི་རེ་ལ་ཆ་བཞོས་བྱས་ཆོ། མི་རེར་དེག་ཏེར་ ༠.༡ ལས་ཟིན་གྱི་མེད་པ་དེ་
དག་འཛམ་གླིང་སྤྱི་ཆ་སྟོམས་ཆད་གཞི་དང་བསྟུར་ན་ཇ་ཆ་གཅིག་ཀྱང་ཟིན་གྱི་མེད། མཉམ་སྡེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འཇུགས་
སྐྱེན་ལས་གཞི་ཚོགས་པའི་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལོའི་རྒྱ་ནག་གི་མིའི་རྣམས་འཇུགས་སྐྱེན་ཞེས་པའི་སྟན་ཐོའི་ནང་། རྒྱ་
ནག་ནང་ཡལ་ཆེར་གདོད་མའི་ཤིང་ནགས་སྟག་མེད་པ་དང་། བྱང་ཤར་མན་རྩ་རི་ཡ་དང་། རྫོང་བོད་དུ་རྒྱ་ཆ་ལེགས་
པའི་གདོད་མའི་ཤིང་ནགས་ཆང་མ་མེད་པར་འགྱུར་བཞིན་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གིས་ས་ཁྲུལ་གཞན་དུ་རྫོན་ཤིང་འདེབས་
ལས་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་དེ་དག་ཀྱང་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྟོབ་དང་འབྲེལ་བ་མེད་པར་དགོས་དམིགས་གཞན་གྱི་ཆེད་དུ་ཡིན་སྟེར་
འཁོད་འདུག རྒྱ་ནག་གིས་རྫོན་ཤིང་འདེབས་ལས་ཀྱི་ལས་འགུལ་སྡེལ་བཞིན་ཡོད་ནའང་། ཤིང་གཅོད་གྱི་ཆད་གཞི་
ད་དུང་དེ་ལས་ལྡབ་བརྩ་ཡིས་མང་བ་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་བོད་ནང་ཤིང་གཅོད་བཀག་འདོམས་བྱས་མཐར་ཡང་བོད་ནང་དང་། རྒྱ་དོན་ཤར་ཕྱོགས་
ས་ཁྲུལ་དུ་བྲིམས་འགལ་ཤིང་གཅོད་རིགས་ལུ་མཐུད་བྱེད་གྱི་ཡོད། བོད་ནས་གནས་ཚུལ་འབྱོར་གསལ་ལྟར་ན། དེང་
སང་ཤིང་གཅོད་གྱི་ལས་ཀ་དེ་རིན་གོང་ཆེ་རུ་སོང་བ་ལས་མེད་པར་གྱུར་མེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། རྒྱ་བྲིམས་དམ་
དག་ཆེ་རུ་སོང་བར་བརྟེན་ནས་ཤིང་གཅོད་གྱི་ཆོག་མཆན་ཐོབ་རྒྱུར་དེ་ཇ་ལས་རྒྱུག་བརྒན་མང་བ་སྤོང་དགོས་གྱི་ཡོད།
འདིས་རིན་གོང་འཕར་སྟེད་སོང་སྟེ་ཤིང་ཆ་ནི་རྒྱས་སྟོས་ཅན་གྱི་མཁོ་ཆས་ལ་གྱུར་ཡོད་པ་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་
ཀྱི་ས་ཁྲུལ་ནང་ནག་ཚོང་རྒྱ་མཐུན་མང་དུ་ཕྱིན་ཡོད། མཉམ་སྡེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འཇུགས་སྐྱེན་ལས་གཞི་ཚོགས་
པའི་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལོའི་རྒྱ་ནག་གི་མིའི་རྣམས་འཇུགས་སྐྱེན་ཞེས་པའི་སྟན་ཐོའི་ནང་། གཞུང་གཉེར་ནགས་
ཆལ་གྱི་འགན་འཛིན་ཆེར་རྫོན་མའི་ཤིང་གཅོད་ལས་བྱེད་ཐོན་ཆེ་ཡོད་པ་ནམས་ལ་ལུ་མཐུད་ལས་ཀ་བཀོད་སྒྲིག་བྱ་རྒྱུ་
དང་ཆབས་ཅིག་ཁེ་བཟང་ཡང་བསྐྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་བཏང་ཡོད་པར་བརྟེན། དེ་དག་བསྐྱེད་རྒྱུར་འགན་འཛིན་ཆོས་
ཤིང་ཆ་ནག་ཚོང་རྒྱ་གི་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་གནས་ཚུལ་ར་སྟོན་བྱས་འདུག

དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བཟོ་ལས་འདྲ་མིན་གྱི་ཆེད་དུ་ཤིང་རྒྱའི་དགོས་མཁོ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་དེ་དག་ཆ་ཆང་
བོད་ནས་སྐྱབ་བྱབ་མིན་ལ་བརྟེན། ཉེ་འཁོར་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ནས་ནང་འདྲན་བྱེད་བཞིན་ཡོད། མཉམ་སྡེལ་རྒྱལ་ཚོགས་
ཀྱི་འཇུགས་སྐྱེན་ལས་གཞི་ཚོགས་པའི་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལོའི་རྒྱ་ནག་གི་མིའི་རྣམས་འཇུགས་སྐྱེན་ཞེས་པའི་སྟན་
ཐོའི་ནང་དུང་། ཤིང་གཅོད་བཀག་འདོམས་བྱས་པ་དང་ཆབས་ཅིག་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཤིང་ཆའི་དགོས་མཁོ་ནམས་

ཉེ་འཁོར་གྱི་བྱིས་མ་ཆོས་ཀྱི་ལ་ཁབ་ཁག་ནས་ཉེ་སྤྱི་བྱེད་གྱི་ཡོད་པར་བརྟེན། ད་ཆ་ཤིང་ནགས་གཙོ་བོ་འབྲེག་གི་དཀའ་
 འཕེལ་དེ་བྱིས་མ་ཆོས་ཀྱི་ལ་ཁབ་ཁག་ལ་ཁ་སྤྱོད་ཀྱིས་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་ཡོད་པ་རེད། འདི་ལོ་ཁོར་ཡུག་ཞིབ་འཇུག་ཆོག་གས་
 པ་ཞིག་ནས་ཀྱ་ནག་གི་ཤིང་ཆའི་དགོས་མཁོ་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་ཚུལ་སྤེལ་བར་གཞིགས་ན། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོར་
 ཀྱ་ནག་གི་ཤིང་ཆུ་ནང་འདྲན་བྱེད་ཆོད་ཀྱི་སྒྲིག་མི་ཏར་ Cubic Metre ས་ཡ་ ༡ ཡིན་པ་དེ་གྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལོར་
 ཀྱི་སྒྲིག་མི་ཏར་ས་ཡ་ ༡༦ བར་འཕར་ཡོད་པ་དང་། གྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ལོར་ཀྱི་སྒྲིག་མི་ཏར་ས་ཡ་ ༡༠༠ བར་
 འཕར་ཀྱི་ཡིན། འདི་ལོ་གྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཁོ་ནར་ཀྱ་ནག་གི་སྤྱི་ཡོངས་ཤིང་ཆའི་དགོས་མཁོ་དེ་ཀྱི་སྒྲིག་མི་ཏར་ས་ཡ་
 ༣༤༠ བར་སྤོབས་ཀྱི་རེད་ཅེས་ཆོད་དཔག་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ཤིང་ཆུ་དེ་དག་འབར་མ་དང་། ཐལ་ལེན་ཏུ། ཡིན་
 རྩོམ་གྱི་ལ་སོགས་ནས་ནང་འདྲན་བྱེད་གྱི་ཡོད་ཅིང་། ལོ་རེ་ལལ་བེ་རི་ཡའི་ནས་ཤིང་ཆ་གཏོང་ཆོད་བརྒྱ་ཆ་ ༤༧
 དང་། འབར་མ་ནས་བརྒྱ་ཆ་ ༤༣ ཀུན་སྒྲིལ་པ་ནས་བརྒྱ་ཆ་ ༧༩ བཅས་ཡིན། དེ་བཞིན་ཐལ་ལེན་ཏུ་དང་། ཀེ་
 མི་རུན་སོགས་ནས་ཀྱང་ཀྱ་ནག་ལ་ཤིང་ཆུ་མཁོ་གཏོང་བྱེད་གྱི་ཡོད་འདུག།

ཤིང་གཙོ་བོ་ལས་གཞི་ལ་བརྟེན་ནས་རི་དྲགས་ཀྱི་འཆོ་གནས་ལ་གཞི་བཟུང་གཏོང་བ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་
 རྒྱལ་ས་རྩ་མང་དུ་སོང་བ། ལྷན་སའི་ས་ཁུ་སྤྱད་འཛིན་གྱི་རྣམས་པ་ཉམས་ཤིང་ཆུ་བོའི་འབབ་རྒྱུན་ལ་གཞི་བཟུང་བྱུགས་སྤྱད་
 དེ་ཆུ་ལོག་གི་གཞི་བཟུང་འཆོ་སོགས་ཡོད་གི་ཡོད། དེང་སང་ཀྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཆུ་ལོག་གི་ཉེན་ཁ་ཆུང་དུ་གཏོང་ཆོད་ཤིང་
 རྒྱལ་སྤྱིའི་གཞི་བཟུང་གསལ་དོན་ཐོག་འཕྲོ་སོང་གཏོང་བཞིན་པ་ཡིན། བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ནང་ཀྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཤིང་སྤྱོད་བསྐྱར་
 འདེབས་བྱེད་པའི་ལས་འཆར་ཁག་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུའི་ཐོག་གྲུབ་འབྲས་གང་མཆོམས་ཐོན་ཡོད་ནའང་། ལས་འགུལ་
 དེའི་ནང་རིགས་གཅིག་ཤིང་སྤྱོད་པ་འདེབས་འཇུགས་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་འདིས་གཞི་བཟུང་མའི་གནས་སྤངས་ལྟར་སྤྱོད་མང་རང་
 བཞིན་ཐུན་པའི་ཤིང་ནགས་སྤྱོད་མི་ཐུབ་ལ། རྒྱལ་པར་དུ་ལས་འགུལ་འདིའི་ནང་ཀྱ་ནག་གཞུང་གིས་རི་སྤྱོད་ཀྱི་ཀྱ་
 དང་། ཤིང་སོན་འདེབས་ལས་ཐད་མཁའ་ལམ་ནས་སོན་ཅ་གཏོར་འབྲེམས་ཀྱི་བྱ་ཐབས་བཟུང་ཡོད་པ་དེ་དག་ནི་ཡང་
 དག་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། བོད་མི་རྣམས་ལ་ཁོར་ཡུག་བདག་སྤོང་གི་ལས་དོན་ནང་མཉམ་ཞུགས་སམ། ཡང་ན་ལས་
 ཀའི་གོ་སྐབས་སྤོང་གྱི་མེད་པ་དང་། ཁོང་ཆོ་ལས་གནས་ནས་ཕྱིར་འབུད་བྱེད་གྱི་ཡོད། གཞན་ཡང་ལས་གཞི་འདིའི་
 ཁོངས་ཞིང་སའམ། རྩ་ཐང་རྣམས་ནགས་ཆོལ་དུ་བསྐྱར་ཏེ་ཞིང་འབྲོག་མི་མང་ལ་འབྲུ་རིགས་དང་། འཆོ་སྤྱོད་ཀྱི་
 རོགས་དངུལ་སོགས་སྤོང་གྱི་མེད་པ་དང་། ལོ་ལྟ་ལྟ་ཞིང་འབྲོག་མི་མང་རང་ངོས་ནས་འཆོ་

ཐབས་ཤེད་དགོས་པར་མ་ཟད། བོད་མི་མང་པོ་ཞིག་གནས་སྡོད་ཤིང་པོ་ལོང་གི་ཡོད། དཔེར་ན། འབྲི་ཆུའི་
 རྫོང་རྒྱུད་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་གིང་སྤྱོད་པའི་ལས་འགུལ་གྱི་ཆ་གས་སུ་མདོ་ཁམས་གོ་འཛོལ་ནས་བོད་
 མི་མང་པོ་ཞིག་ཉིང་ཁྲི་ས་ཁུལ་དུ་གནས་སྡོད་བཞིན་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་འདུག མི་མང་གི་ཁྲིམ་གཞིས་གནས་
 སྡོའི་ལས་འགུལ་འདིས་བོད་མི་ཞིང་པ་རྣམས་ཁ་འཐོར་དུ་བཏང་བ་དང་། གཞི་རྩའི་འཆོ་བའི་ཆ་རྒྱུན་དང་བུལ་དགོས་
 པ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད། གིང་སྤྱོད་པའི་ལས་འགུལ་གྱི་ལས་གཞི་འདི་དང་མཉམ་དུ་ཞིང་འབྲོག་ཁུལ་སྤྱི་འཆར་སྤྱར་བའི་
 རྫོང་རྒྱུ་སྤྱོད་པའི་ལས་འགུལ་དགོས་པའི་བཅན་སྤྱི་ཤེད་ཀྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྩ་གསར་དང་། ཅི་གིང་གསར་པ་འདེབས་
 ལས་ཤེད་པ་དེས་ཞིང་འབྲོག་གི་ཁ་ཟས་སམ། རྫོང་རྒྱུ་སྤྱོད་པའི་གཞི་རྩའི་ལས་འགུལ་ཡོང་གི་མེད་པར་བརྟེན་
 ཞིང་འབྲོག་མི་མང་གི་འཆོ་བའི་ཐབས་ལ་ཉེན་ཁ་བཅོལ་གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་བྱ་ནག་གཞུང་ནས་བོད་མི་རྣམས་ལ་ཉུང་
 མཐར་རང་གི་འཆོ་བའི་དགོས་མཁོ་སྤྱོད་ཐུབ་པའི་ཆེད་དུ་ནགས་ཆ་ལ་གྱི་ཐོན་ཁུངས་ལོངས་སུ་སྤྱད་ཆོག་པའི་ཁོ་ཕན་སྤྱོད་
 དགོས་པར་མ་ཟད། གིང་ནགས་བསྐྱར་གསོའི་ལས་འགུལ་བརྒྱུད་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྤྱོད་ཀྱི་ལས་འགུལ་ནང་མཉམ་ཞུགས་
 ཤེད་ཆུའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱོད་དགོས་པ་ཡིན།

བོད་ཀྱི་སྤྱོད་དངོས་སྤྱོད་མང་རང་བཞིན་དང་། དེ་དག་སྤྱང་སྤྱོད།

སྤྱོད་དངོས་སྤྱོད་མང་རང་བཞིན་ཞེས་པ་ནི་ས་ཁུལ་ངེས་ཅན་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱུད་འཛོལ་སྤྱོད་ཆགས་དང་། ཅི་གིང་སྤྱོད་ཀྱི་
 ཆོགས་འཕེལ་རྒྱས་དང་འཆོ་བཅུད་ཀྱི་རྟེན་གཞིར་གྱུར་པའི་སྤྱོད་དངོས་རིགས་ཆང་མར་གོ་དགོས་པར་བསམ། བོད་ནང་
 སྤྱོད་དངོས་སྤྱོད་མང་རང་བཞིན་ཕྱག་པོ་ཡོད་ན་ཡང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དུས་ཕྱིས་བོད་ནང་གིང་ནགས་གཅོད་འབྲེག་
 དང་། ས་ཞིང་གསར་སྤེལ། གཏེར་ཁ་སྤྱོད་འདོན། རྒྱ་ནག་དང་སྤྱོད་ཁང་འཛུགས་སྤྱོད། མི་འཐོར་སྤོང་བུག་དང་
 འབྲེལ་གྲོང་ཁྲིར་འཛུགས་སྤྱོད། དེ་བཞིན་སྤྱོད་རྩལ་ལ་དོར་བའི་དུགས་ཐོན་རྒྱུ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོན་ཁུངས་ཁག་ལ་
 བཀོལ་སྤྱོད་ཤེད་ཐུབ་ཆེ་བའི་རྒྱུ་སྤྱོད་དངོས་སྤྱོད་མང་རང་བཞིན་ཉམས་རྒྱུད་དུ་འགོ་བཞེད་པ་ཡིན། རྒྱ་ནག་དུ་སྤྱོད་
 དངོས་རིགས་གཅིག་ཅེ་རྫོངས་གྱུར་བེན་པ་དང་། རིགས་གཅིག་རྫོངས་ལ་ཉེ་བའི་གནས་སྤངས་སུ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད།

དེ་སྤྱོད་མི་རྣམས་ལ་དེང་དུས་དང་མཐུན་པའི་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྤྱོད་ཀྱི་ཤེས་བྱ་མེད་ནའང་། སྤྱོད་ཆགས་ལ་
 གང་ཤུང་གཞོད་འཆོ་ཤེད་ཀྱི་མེད། དེ་བཞིན་རི་རྒྱང་འབག་བཅོག་བཅོས་ན་རྩ་སྤྱོད་ཉེན་དང་། གཏེར་ཁ་བསྤྱོད་ཀྱི་

ན་ས་བཅུད་ཉམས་ཞན་དུ་གྱུར་ཉེན་ཡོད་པའི་ཡིད་ཆེས་ཀྱིས་རི་ཅེར་རྒྱུད་དེར་འཇུགས་དང་། སློག་ཆགས་ཀྱིན་ལ་མི་འཛིགས་སློག་གི་སྤྱིན་སྦྱོབ་བྱེད་པ་སོགས་པ་མེས་ནས་དར་བྱབ་ཆེ་བའི་རིག་གཞུང་དང་། ཡུལ་སློལ་གོམ་གཤིས་བཟང་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་འདི་དག་གིས་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྦྱོབ་ཀྱི་ལས་དོན་ཐོག་ཕན་འབྲས་ཀྱི་ཆེ་ཐོན་ཡོད། རི་དྲགས་སྤངས་སྦྱོབ་ཐོག་མཁས་པ་ཨ་རི་བ་སྦྱོབ་དཔོན་འཛོམས་ཇ་ སྤེ་ སྤེ་ལར་གྱིས་ལོ་རབས་ ༧༠ ནང་བོད་ཀྱི་རི་དྲགས་སྦྱོར་ཐངས་དང་པོ་ཉམས་ཞིབ་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་གསང་བའི་ལུང་པ་སྟེ། བྱང་ཐང་སྤངས་སྦྱོབ་ཁྲུལ་གྱི་རི་དྲགས་དང་། འབྲོག་པ་ཞེས་པའི་དེབ་ཅིག་བྲིས་ཡོད་པ་དེའི་ནང་བོད་མི་མཁས་ཀྱིས་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྦྱོབ་བྱ་རྒྱུ་གཤིས་ཀྱི་ཡོད་པའི་སྐོར་བཞིན་དོན་དུ། “གནའ་མ་མོ་ནས་བཟུང་བོད་མི་ཆོས་ལྷ་ཁང་དང་། ཡུལ་ལྷ་གནས་སའི་རི་རྒྱུང་བཅས་སུ་རི་དྲགས་སྤངས་སྦྱོབ་ཁྲུལ་བདག་སྦྱོང་བྱས་འདུག བྱང་ཐང་སྤངས་སྦྱོབ་ཁྲུལ་ནི་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་གི་ལྷ་ཁང་ལྷ་བྱ་ཡིན་པ་བོད་ཀྱི་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་དཔང་ཉགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ལ། དེར་སྦྱོང་མཁན་དད་ཅན་ཆོར་སེམས་ནང་ཆོར་བ་གཏོང་བའི་ཡོང་གི་ཡོད།” ཅས་གསལ་འདུག

བོད་ནང་དུས་འགྱུར་མ་བྱུང་གོང་རི་དྲགས་དོན་ཀྱག་བྱ་རྒྱུ་ནི་ལས་ངན་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། བོད་ཀྱི་སློལ་རྒྱུན་སྤྱད་ནང་སྤྱིན་རྒྱུའི་ཆེད་དང་། དེབ་ཞིན་སྤྱིར་བཏང་བོད་མིའི་ཁྱོད་དུ་རང་གི་འཛོམས་སྤངས་རི་དྲགས་ཀྱག་མཁན་ཏེ་ཅང་གི་ཉུང་ཉུང་ཡིན་པར་བརྟེན། རི་དྲགས་ཅ་སྟོངས་འགྱུར་རྒྱུའི་ཉེན་ཁ་མེད་ཅིང་། ལྷག་པར་དུ་ལོ་ལྷར་བོད་ཆུ་པར་ཡགོང་ས་ཡསྟབས་མགོན་ཆེན་པོའི་མཆོན་ཐོག་རི་དྲགས་དང་། ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྦྱོབ་དང་འབྲེལ་བའི་ཁྲིམས་གཞི་རི་རྒྱུང་ཅ་ཆོག་ཡོངས་ཁྲབ་དུ་གསལ་བསྒྲགས་གནང་སློལ་ཡོད་པ་རེད། དུས་རབས་བཅུ་དགའི་སྤྱད་མཇུག་དང་། ཉི་ཤུའི་འགོ་སྟོན་དུ་བོད་ནང་ལྷ་བསྐོར་དུ་ཡོང་མཁན་རྒྱུ་ཕྱོགས་པ་ཆོའི་ཚོམ་ཡིག་ནང་རི་དྲགས་ཆེས་མང་པོ་མཐོང་སྐོར་བྲིས་ཡོད། འོན་ཀྱང་དེ་རྗེས་བོད་ནང་ཀྱི་རིགས་ཕོན་ཆེ་གནས་སྟོན་དང་། ཁོར་ཡུག་ལ་བསམ་ཞིབ་མེད་པའི་འཇུགས་སྤྱིན་གྱི་ལས་གཞི་སྟེལ་བར་བརྟེན་རི་དྲགས་ཀྱི་གངས་འཐོར་གཞི་དུ་ཉུང་ཉུང་ཆགས་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དངོས་གཅིག་ཀྱང་ཅ་སྟོངས་སྤྱིན་མེད་སྐོར་བཞིན་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་དངོས་བདེན་ཡིན་པ་ཟེ་འདུག་ནའང་། ད་ལྟའི་གནས་སྟངས་འོག་འབྱུང་འགྱུར་ལོ་གས་ནང་བོད་ནང་གི་སྤྱི་དངོས་སྤྱ་མང་རང་བཞིན་གྱི་གནས་སྟངས་ཅི་འདྲ་ཞིག་དུ་གྱུར་མིན་བཞིན་དཀའ་བ་ཡིན། དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི་འདས་པའི་ལོ་རབས་ཁ་གས་ནང་བོད་ནང་མི་འཐོར་

འཕེལ་ཀྱས་ཕྱིན་པ་དང་། རང་བྱུང་ཁམས་དང་མི་མཐུན་པའི་འཇུགས་སྐྱུན་མང་པོ་བྱས་པར་བརྟེན་ནས་རི་དྲགས་ཀྱི་
གངས་འབྱེར་ཉུང་དུ་འགོ་རྒྱུ་འགྲུགས་ཀྱི་དུས་ལོ་ལྟ་བུ་ཡོད་པས་ཡིན།

ད་ལྟའི་ཆར་བོད་ཀྱི་སྲིག་ཆགས་ནམ་གངས་ ༡༡ ཙ་སྟོང་ས་འགོ་ཉིན་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ནང་ནས་བོད་ཀྱི་
འབྲོང་དང་གཙོ་བོ་གཉིས་ནི་ཙ་སྟོང་ས་འགོ་ཉིན་ཆེ་ཤོས་ཡོད་པའི་སྲིག་ཆགས་ཀྱི་གས་ཡིན། གཙོ་བོ་ལས་ཁུ་ལུ་འབྲུལ་པ་
དང་། གཙོ་བོ་ཀྱི་ཁུ་ལུ་ཆོང་ལས་ལ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་དོ་སྐོལ་འགྲུགས་ཆེ་བྱུང་རྗེས་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་གཙོ་བོ་གང་བྱུང་
གསོད་བཟུང་བྱེད་པ་ཁྲིམས་འགལ་དུ་བཅིས་ཏེ་དོ་དམ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། སྤྱིར་བཏང་བོད་ནང་སྲིག་ཆགས་རིགས་མི་
འདྲ་བ་ཁྲོན་བསྐྱོམས་ ༡༣༥ ཡི་གངས་འབྱེར་ཉུང་དུ་ཕྱིན་ཡོད་པར་བརྟེན། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་སྲིག་ཆགས་དེ་
ཆོ་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་དགོས་པའི་ཐོག་ཞུས་ནང་བཅུག་ཡོད། དེ་བཞིན་བོད་རང་སྐྱོང་ཁྲོང་ས་ཟེར་བའི་རི་དྲགས་གནས་ལུ་ལ་
བྱང་ཐང་དང་། རྒྱ་ནག་གི་ཡང་ཅེ་དང་། ཉོང་ཉོ་རྒྱ་བོའི་ཡོང་ཁུངས་འབྲི་རྒྱ་དང་མ་རྒྱ་བཅས་ཀྱི་རྒྱ་འགོའི་ས་ཁུ་
ཁག་ཀྱང་སྲུང་སྐྱོབ་བྱ་རྒྱུའི་ཁོངས་སུ་གཏན་འཁེལ་བྱས་ཡོད་པ་རེད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༠ ལོ་སྤྱད་བར་བོད་རང་སྐྱོང་
ཁྲོང་ས་ཀྱི་ས་ཁུ་ཁག་ ༡༢ རྒྱལ་ཡོངས་དང་། ཞིང་ཆེན་རིམ་པའི་སྲུང་སྐྱོབ་ཁུ་ལུ་དུ་གཏན་འཁེལ་བྱས་ཡོད་པ་ནི་
རྒྱ་ནག་གི་ཡོངས་ཀྱི་རང་བྱུང་སྲུང་སྐྱོབ་ཁུ་ལུ་གི་བརྒྱ་ཆ་ ༤༠ ཟེན་གྱི་ཡོད་ཅེས་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ཁོར་ལུག་སྲུང་
སྐྱོབ་ཆན་པའི་སྐོར་ཐོའི་ནང་འཁོད་འདུག དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་ནས་དཔར་སྐྱུན་བྱས་པའི་ཆ་བ་
དང་། བཟུན་འཛིན་ནམ་རྒྱལ་གཉིས་ཀྱི་བཅའ་སྟེན་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་རིག་གནས་དང་། དེང་དུས་ཀྱི་ཁོར་ལུག་སྲུང་
སྐྱོབ་ཅེས་པའི་ནང་འཁོད་དོན། “སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་ལོ་རབས་བརྒྱུད་ཅུ་པ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་ས་གནས་ཁག་
གཅིག་ཏུ་རང་བྱུང་སྲུང་སྐྱོབ་ཁུ་ལུ་འཇུགས་རྒྱུའི་ལས་དོན་གྱི་འགོ་བཅའ་སྟེན་པ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོར་ཉིང་ཁྲི་
དང་། རྩ་ལུ་མེ་ཏོག་སྤོ་བོ། སྤྱི་ཤོང་། གཉེན་མཁུ་སྲིག་སྲུང་སྐྱོབ་ཁུ་ལུ་དུ་རང་བྱུང་སྲུང་སྐྱོབ་ཁུ་ལུ་ཁག་གཅིག་
བཅུགས་པ་ནས་བཟུང་ད་བར་བོད་ཡོངས་སུ་རིམ་པ་དང་། རིམ་པ་འདྲ་མིན་གྱི་རང་བྱུང་སྲུང་སྐྱོབ་ཁུ་ལུ་བདུན་ཅུ་ལྟ་
ཅམ་བཅུགས་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ནང་ནས་བྱང་ཐང་དང་། རྩ་ལུ་མེ་ཏོག་སྤོ་བོ། སྤྱི་ཤོང་སྲུང་སྐྱོབ་ཁུ་ལུ་རྩ་ལུ་མེ་ཏོག་སྤོ་བོ་
ཁམས། གཙོ་བོ་སྲུང་སྐྱོབ་ཁུ་ལུ་ཁབ་རིམ་པའི་སྲུང་སྐྱོབ་ཁུ་ལུ་ཁྱེད་དང་། སྤྱི་ཤོང་སྲིག་སྲུང་སྐྱོང་ཁྲོང་ས་
རིམ་པའི་རང་བྱུང་སྲུང་སྐྱོབ་ཁུ་ལུ་དུག དེ་བཞིན་ས་གནས་དང་རྩ་ལུ་མེ་ཏོག་སྤོ་བོ་རིམ་པའི་རང་བྱུང་སྲུང་སྐྱོབ་ཁུ་ལུ་ཁྱེད་བཅུ་ཅམ་བཅུགས་

ཡོད་པ་དེ་དག་གིས་ཀྱི་ཁྱོན་ཆེ་བའི་པོད་ཀྱི་རང་བྱུང་སྤྱང་སྤྱོད་ཀྱི་མ་ལག་ཅིག་བྱུང་ཡོད་” ཅེས་དང་། ཡང་ “རང་བྱུང་སྤྱང་སྤྱོད་ཁུལ་དེ་དག་ལ་ཁྱོན་བསྡོམས་ཀྱི་ཁྱོན་གྱི་ལོ་ངོས་སྡོམས་གྲུ་བཞི་མ་ཁྱི་ ༤༠ ཅམ་ཡོད་པ་དེས་སྤྱོད་པ་ཡོངས་ཀྱི་ཀྱི་ཁྱོན་གྱི་ཀྱི་ཆ་ ༩༩.༤ ཟེན་པ་དང་། རང་བྱུང་སྤྱང་སྤྱོད་ཁུལ་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༩༠.༥ ཅམ་ཟེན་གྱི་ཡོད་” ཅེས་གསལ་འདུག

དང་ཆར་ཀྱི་ནག་གཞུང་ནས་ཁོར་ཡུག་སྤྱང་སྤྱོད་ལ་དོ་སྣང་ཕྱན་བྱེད་པ་དང་། ཁོར་ཡུག་སྤྱང་སྤྱོད་ཀྱི་ལས་དོན་འཆར་འགོད་ནང་སྡོན་གིང་འདེབས་ལས་དང་རི་སྡོ་རྒྱལ་རྒྱས་མཆོན་རང་བྱུང་སྤྱང་སྤྱོད་ཁུལ་འཛུགས་ཀྱི་ཅམ་ལས། མང་གཞིའི་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་སྤྱད་བྱས་ལ་འགྱུར་བ་གང་ཡང་ཕྱིན་མེད་པའི་ཁར་ད་དུང་དེ་དག་ཀྱི་སྤྱོད་གཏོང་འཆར་ཡོད་པ་རེད། ད་ལྟའི་པོད་ཀྱི་སྤྱོད་དངོས་སྒྲིམ་མང་རང་བཞིན་ཅ་བཅས་འགྲོ་བཞིན་པ་དེ་ནི་ཀྱི་ནག་གཞུང་གི་དཔལ་འབྱོར་དང་། མང་གཞིའི་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་སྤྱད་བྱས་ལ་བརྟེན་ནས་ཡིན། རི་སྤྱད་བར་སྤྱད་བྱས་དེར་འགྱུར་བ་མ་ཕྱིན་པ་དེ་སྤྱད་དུ་ཁོར་ཡུག་སྤྱང་སྤྱོད་ལ་ཕན་འབྲས་དང་། ཀྱི་ནག་གཞུང་གི་དམིགས་ཡུལ་རི་བཞིན་སྤྱབ་ཐུབ་ཀྱི་ཤིན་ཏུ་ནས་དཀའ་བ་ཡིན། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡ ལོའི་པོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་གངས་ཐོའི་ལོ་དེ་བཅེས་པའི་ནང་འཁོད་གསལ་ཁྱར་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ནས་ ༢༠༠༠ བར་ཀྱི་ནག་ཀྱུལ་ནང་གི་སྡོན་ཅིས་ནང་གསལ་པོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཁུལ་དུ་གཏོར་ཁ་སྤྱོད་འདོན་དང་། དེ་བཞིན་གཞུང་ལམ་དང་། ལྷུ་མ་འདྲན་ལྷུགས་དོང་། བཟོ་བྱ་སྤྱོད་ཁང་སོགས་ཁོར་ཡུག་ལ་གཞོན་ཆབས་ཆེ་བའི་འཛུགས་སྐྱོན་ཆེད་ཀྱི་སྡོར་ཐེར་འབུམ་ ༩.༥ འགྲོ་གྲོན་བཏང་འདུག རོ་དོན་ཀྱི་ནག་གཞུང་ནས་པོད་ཀྱི་སྤྱོད་དངོས་སྤྱང་སྤྱོད་ལས་འགྲུལ་ཆེད་མ་དངུལ་ཀྱི་སྡོར་ ༡ གཏོང་གི་ཡོད་ན། དེའི་སྤྱོད་ཕྱོགས་སུ་ཁོར་ཡུག་ལ་གཞོན་ཆབས་ཆེ་བའི་ཀྱི་ཆེའི་འཛུགས་སྐྱོན་སྤྱད་ཀྱི་སྡོར་ ༩༠ རེ་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད།

གོང་གསལ་རང་བྱུང་སྤྱང་སྤྱོད་ཁུལ་འཛུགས་ཀྱི་སོགས་ཀྱི་ནག་གཞུང་གི་ཁོར་ཡུག་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་ལས་འཆར་ནམས་ཡིག་ཆའི་ནང་འདྲ་ཆགས་གིང་གང་ལེགས་ཡོད་ནའང་། དེ་དག་ལ་ཞིབ་འཛུགས་ནན་པོ་བྱས་ཆེ། རང་བྱུང་སྤྱང་སྤྱོད་ཁུལ་ཁག་གི་འཛིན་སྲྀང་དོ་དམ་ཐད་ཚུལ་མཐུན་ཡོང་གི་མེད་པའི་དཀའ་ངལ་ཅི་ཆེ་འཕྲད་བཞིན་ཡོད་པ་སྟེ། དང་པོར། རོ་དམ་གྱི་སྤྱོད་གཞི་ཆ་ཆང་བཞིག་མེད་པ་དང་། གཉིས་པར། དཔལ་འབྱོར་གྱི་མ་ཅ་ཞན་པ། སྤྱང་སྤྱོད་ཁུལ་གྱི་གཞི་ཅིའི་འཛུགས་སྐྱོན་དང་སྤྱང་སྤྱོད་ཀྱི་ལས་གཞི་དེ་དག་ཀྱུལ་ཁབ་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་། སྤྱོད་ཆོགས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་འཆར་གཞིའི་ཁོངས་སྡོད་མེད་པར་བརྟེན་དེ་དག་གི་འགྲོ་གྲོན་མང་ཆེ་བ་ཀྱུལ་ཁབ་ཀྱི་ནོར་སྤྱད་སྡོན་ཅིས་ནང་ཆུད་ཀྱི་

མེད། གསུམ་པར། སྐྱེ་དངོས་སྒོག་ཆགས་ནམས་ལ་ཚན་རིག་གི་ཞིབ་འདུག་ཆ་ཚང་བ་ཞིག་ཡོང་གི་མེད། བཞི་པར། གཞུང་ནས་མང་ཚོགས་ལ་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྐྱབ་ཀྱི་ཕན་ཡོན་སྐོར་སྐྱབ་གསལ་དེ་ལ་བསྐྱགས་ཤིང་སྒོ་ཁག་གི་སྤྱི་ཚད་ཞན་པ། རྩ་པར། འབྲེལ་ཆགས་ཞིབ་ཐུའི་ལས་དོན་ཆེད་ལས་ཤིང་ལྗོངས་མེད་པ་དང་། ཡོད་པ་ནམས་ལ་ཡང་ཆེད་ལས་ཀྱི་སྤྱོད་བཅར་མེད་པ་ཡིན། རྩ་ལྟ་བུ་ཡོངས་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྐྱབ་ཆོན་པའི་སྐོར་ཐོར་གཞིགས་ན། བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་མེད་པའི་ནང་རང་བྱུང་སྤྱོད་ལས་ཤིང་པ་ ༡༦༩ མ་གཏོགས་མེད་པ་གསལ་འདུག་པ་དེ་ནི་རྩ་ཡོངས་ནང་ལས་ཤིང་ཉུང་ཤོས་སུ་གྱུར་ཡོད། དེ་དག་གི་ཁྲོད་དུ་སྐྱེ་དངོས་སྐྱ་མང་རང་བཞིན་བདག་གཅེས་བྱ་རྒྱུའི་སེམས་ཤུགས་འཆང་མཁན་ཡོད་ནའང་། ལས་དོན་ཤིང་སྐབས་ལྷེ་ཆོན་ཁག་གི་བར་ཕན་ཚུན་མཉམ་འབྲེལ་མེད་པར་བརྟེན་ནས་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད། དེ་བཞིན་ལས་ཤིང་བཀོད་སྒྲིག་གི་སྒྲིག་གཞི་དམ་འདྲ་ཆེ་བའི་རྒྱུ་ཁྱིམ་ལས་ཤིང་འོས་བབས་མི་ལྔ་པ་དང་། རྩ་རིགས་ལས་ཤིང་ནམས་མཐའ་མཚམས་ས་ཁུལ་དུ་འགྲོ་འདོད་མེད་པ། སྤང་སྐྱབ་ཀྱི་མཁོ་ཆས་སོགས་མཐུན་རྒྱུ་ལྗོངས་མེད་པའི་སྐྱོན་གནད་ཆོན་པོ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད།

རྩ་ལྟ་གིས་རི་དྲགས་སྤང་སྐྱབ་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒྲིག་གཏན་འབེབས་དང་། དེ་བཞིན་རྩ་ཁྲིའི་སྐྱེ་དངོས་སྐྱ་མང་རང་བཞིན་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ལ་མོས་མཐུན་གྱི་མཚན་ཉགས་བཀོད་དེ་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་དངོས་སྐྱ་མང་རང་བཞིན་སྤང་སྐྱབ་བྱ་རྒྱུར་མདུན་སྐྱོད་ཀྱི་གོམ་སྤབས་སྒྲིས་པར་ང་ཚོས་དགའ་བསུ་ཤིང་ཀྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་དེང་གི་དངོས་ཡོད་གནས་སྤངས་ནི་རྩ་ལྟ་གཞུང་ནས་དེ་དག་ལག་བསྟར་འདོད་སྒྲིམས་པ་ཞིག་ཤིང་ཀྱི་མེད་ཅིང་། བྱ་ལོ་ ༢༠༠༩ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༢༠ ཉིན་གྱི་རྩ་ལྟ་མི་དམངས་ཉིན་རེའི་གསར་ཤོག་ཅེས་པའི་བྱ་གནས་ནང་གནས་ཚུལ་ཐོན་པར་གཞིགས་ན། རྩ་ལྟ་གི་རི་དྲགས་སྤང་སྐྱབ་བྱ་རྒྱུའི་ཐད་གཞུང་གི་སྤྱི་བྱས་དང་། དངོས་ཡོད་ལག་ལེན་གཉིས་ཀྱི་དབར་བྱུང་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་པར་སྤྱོད་ཤིང་ཐུབ། དེ་ཡང་རི་ལྟར་ཞེ་ན། ལོ་རབས་དགུ་བརྒྱུ་པའི་དུས་དཀྱིལ་བར་རྩ་ལྟ་ནང་རི་དྲགས་རྩོན་རྒྱག་གི་ཅིད་འགྲན་དེ་དར་བྱུང་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་གསལ་བྱ་གནས་ནང་ས་མཐོའི་རྩོན་རྒྱག་ནི་ཡུལ་སྐོར་སྤྱོད་འཆམ་པ་འགྲུག་རྒྱུའི་ཐབས་ལམ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན། རྩོན་རྒྱག་གི་ཅིད་འགྲན་ནང་འདུལ་ཞུགས་ཆེད་སྐྱོན་པ་སྤྱོད་གསོག་གིས་དཔལ་འབྱོར་ཀྱི་ཡོང་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད་པ་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་གསལ་སྤྱོད་བྱས་འདུག རྩ་ལྟ་གི་མི་འབོར་འཕེལ་རྒྱས་དང་། དཔལ་འབྱོར་འདུགས་སྤྱོད་ཀྱི་བྱ་གཞག་ཐོག་ནས་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་དངོས་སྐྱ་མང་རང་བཞིན་ལ་གཞོན་གུགས་ཆེན་པོ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་དང་། དེའི་སྤོང་བྱ་སྤྱོད་གསལ་ནས་རིན་ཐང་ཆེ་བའི་སྐྱེ་དངོས་འདྲ་མིན་གྱི་སོན་ཅ་ནང་འདྲན་གྱིས་

ཁྱབ་བཅུ་ལ་གཏོང་བྱེད་ཀྱི་ལུང་པ་སོ་སོའི་ཁམས་དང་མཐུན་པའི་ས་སྐྱེས་དོ་སྐྱེས་ཀྱི་སྐྱེ་དངོས་སྒྲིག་ཆགས་སོགས་
མཐུན་གནས་སྐྱེ་འཇིག་ཉིན་བཟོ་གི་ཡོད་པ་རེད།

ཀྱ་ནག་ནས་ཀྱལ་སྤྱིའི་སྐྱེ་དངོས་སྒྲིག་མང་རང་བཞིན་གྱི་ཁྱིམས་ལུགས་ལ་མོས་མཐུན་གྱི་མཆན་རྟགས་བཀོད་
དེ་ཡོད་ཀྱི་སྐྱེ་དངོས་སྒྲིག་མང་རང་བཞིན་སྤངས་སྐྱོབ་བྱ་བྱེད་དམ་བཅའ་བཟན་པོར་གནས་པའི་ཐོག་དོན་དངོས་སྤུངས་དེ་
དག་ལག་བརྟམ་མཐིམ་ཕྱིན་པ་ཞིག་གི་ཕྱི་དགོས་པ་ཡིན། དེ་བཞིན་སྐྱེ་དངོས་སྒྲིག་མང་རང་བཞིན་སྤངས་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་དོན་
ནང་ས་གནས་བོད་མིར་མཉམ་ཞུགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་སྤྱོད་དགོས་པ་དང་ཆབས་ཅིག་སྤངས་སྐྱོབ་ལས་གྱི་ལ་མཐུན་ཀྱིན་
སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་ལ་ཆེན་པོ་ཡིན། གལ་སྲིད་བོད་མི་ནམས་ལས་གྱི་དུ་བཀོད་སྒྲིག་བྱས་ཆོ། རང་གི་ལུ་ལུང་སྤངས་སྐྱོབ་བྱ་
བྱེད་འདུན་པ་ཆེ་བར་མ་ཟད། ས་བབས་གནམ་གཤིས་སོགས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་བཟོད་ཐུབ་པ་དང་། ཁོང་ཆོའི་འཇོ་ཐབས་
ལ་ཡང་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པའི་ཆ་ནས་སྤངས་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་དོན་ཐོག་ཕན་ཉུས་ལྡན་པའི་གྲུབ་འབྲས་ཐོན་ཐུབ་ངེས་ཡིན།

ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་དང་། དཔལ་འབྱོར།

འདས་པའི་ལོ་ངོ་ ༡༠ རིང་ཀྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཁོར་ཡུག་ལ་བསམ་གཤིས་མེད་པར་བཟོ་ལས་སོགས་གིན་དུ་ནས་གཞི་
ཀྱི་ཆེ་བའི་མང་གཞིའི་འཇུགས་སྐྱོན་བྱས་ཏེ་དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་གཏོང་བྱེད་སྤྱོད་བྱས་ཐིག་བཟུང་ཡོད་པར་བརྟེན།
ཉེ་བའི་ལོ་བཅུ་ཕྱག་གཉིས་ལྷག་གི་ནང་ཆུ་ལོག་གི་ཁྱེན་ངན་བྱུང་བ་དང་། ཆུ་པོ་འབག་བཅོམ་གྱུར་པ། ས་ཆུ་སྤང་འཛིན་
གྱི་ཉུས་ཤུགས་ཉམས་པ་བཅས་ཀྱིས་ས་རུད་ཐེབས་པ་དང་། ས་ཆ་སྐྱམ་ཐེར་དུ་གྱུར་པ། རྩ་ཐང་ཉམས་རྒྱད་ཀྱིས་
བྱེ་ཐང་ཅན་དུ་གྱུར་པ། བྱེ་རྒྱུང་ལྡང་བ། མཁའ་རྒྱུང་འབག་བཅོམ་ཆར་པ་བསྐྱར་མོ་བབས་པ། ཤར་རྒྱབ་ས་ཁྲུལ་དུ་
ཆུ་དཀོན་པ། བཟོ་ལས་འཇུགས་སྐྱོན་ཆེད་ཁོང་འབྲོག་གི་འཇོ་བརྟེན་ས་ཆ་རྒྱུད་དུ་འགྲོ་བཞིན་པ་སོགས་ཁོར་ཡུག་གི་དཀའ་
ངལ་ཅི་ཆེ་འཕྲད་བཞིན་པ་ཡིན། དེར་བརྟེན་ཀྱ་ནག་ནང་མང་ཚོགས་ཀྱིས་ཁོར་ཡུག་གི་དཀའ་ངལ་ལ་མི་བཟོད་པར་ངོ་
མོལ་ཡང་ཡང་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་རེད།

ཀྱ་ནག་གཞུང་གིས་བྱེ་ལོ་ ༡༩༩༩ ནས་བཟུང་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་ཀྱི་ཁྱིམས་གཞི་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད་
པ་དང་། ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་དང་འབྲེལ་བའི་ཀྱལ་སྤྱིའི་སྐྱེ་ཆེངས་མི་འདྲ་བ་ཁག་ ༩༠ ཙམ་ལ་འང་མིང་རྟགས་བཀོད་
ཡོད་པ་བཅས་གཞི་རྩར་བཟུང་བའི་ཐོག་ནས་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་འགུལ་མང་དག་ཅིག་སྤེལ་བཞིན་པ་ཡིན། དེའི་

ཁོངས་སུ་གིང་གཅིད་མཆོམས་འཛིག་གིས་གིང་འཇུགས་ལས་གཞི་སྤེལ་བ་དང་། མྱ་ཐང་ཉམས་བཞིན་པ་འགོག་སྤང་
 ཆེད་ཆན་རིག་བཏག་དཔུང་གི་ཐོག་ནས་རྩ་གསར་འདེབས་འཇུགས། རི་དྲགས་སྤང་སྦྱོབ་ཆེད་རང་བྱུང་སྤང་སྦྱོང་ཁུལ་
 འཇུགས་ཀྱི་སྒོམས་ཀྱི་ལས་འགུལ་ཆུད་ཡོད། དེ་བཞིན་སྤྱི་སྤྱི་མི་དྲ་གནས་ཐོག་གནས་ཚུལ་ཐོན་པར་གཞིགས་ན། འདི་
 ལོའི་ལོ་འགོར་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྦྱོབ་ཀྱི་བྲིམས་དང་འགུལ་བའི་སྒོམ་འདོན་བཟོ་བྲ། ༡༤ ཙམ་སྒོ་བརྒྱབ་པ་དང་། ཡང་
 འདི་ལོ་ཕྱི་ཟླ་ ༡༠ ཆོས་ ༡ ཉིན་གྱི་ཉིན་ཉིན་རེའི་གསར་ཤོག་གི་དྲ་གནས་ཐོག་གནས་ཚུལ་ཐོན་གསལ། བོད་རང་
 སྤྱོད་ཚུངས་ཀྱི་འཛིན་སྦྱོང་ཆོན་པ་ནས་དེར་ཡོད་གསེར་གྱི་གཏེར་ཁ་ཐོན་ཆེ་བྲིམས་འགུལ་གྱིས་སྤྱོད་འདོན་བྱེད་བཞིན་
 པའི་བཟོ་བྲ་ཁག་ཕྱི་ཟླ་ ༡༡ ཆོས་ ༡༠ ནང་ཆུད་སྒོ་རྒྱག་དགོས་པའི་གསལ་བསྐྱགས་བྱས་པ་སྒོམས་ནི་ཁོར་ཡུག་
 སྤང་སྦྱོབ་ལ་དོ་སྣང་ཐེ་ཆེར་འགྲོ་བཞིན་པའི་མཚོན་ཏུགས་ཡིན་པས་བསྐྱགས་འོས་སུ་གུར་ཡོད།

དེང་ཆར་གྱི་ཉིན་ནི་འཛམ་གླིང་དདུལ་ཁང་དང་། ཨེ་ཤ་ཡའི་འཇུགས་སྐྱོན་དདུལ་ཁང་སྒོམས་ཆོགས་པ་ཁག་
 ཅིག་ནས་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྦྱོབ་ཀྱི་ལས་དོན་ཆེད་རིགས་དདུལ་མང་ཤོས་ཐོབ་མཁན་གྱི་ཀྱུལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན། སྤྱིར་བཏང་
 གྱི་ཉིན་གཞུང་གི་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྦྱོབ་ཀྱི་ལས་འགུལ་ལ་འདོད་སྤྱོད་ཁོངས་པའི་ཕན་འབྲས་ཐོན་གྱི་མེད་པ་ནི། གྱི་ཉིན་གྱི་
 ལས་ཁུངས་སོ་སོར་ལས་འགན་བཞོད་སྤྱིག་ལེགས་པོ་མེད་པ་དང་། དབུས་གཞུང་ནས་བྲིམས་གཞི་གཏན་འབེབས་བྱས་
 པ་ནམས་ས་གནས་དཔོན་རིགས་ཆོས་ལག་ལེན་ཐོབ་ཆེ་བཞིན་མི་བསྐར་བ། ས་གནས་གཞུང་ལ་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྦྱོབ་ཀྱི་ལས་
 དོན་ཆེད་འགྲོ་བྱོན་གཏོང་དམིགས་ཞན་པ། ས་གནས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཆོས་ས་གནས་སོ་སོའི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་ཀྱས་
 གཏོང་རྒྱར་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ནམས་གང་ཐུབ་གྱིས་བསྐྱུག་ཞིག་གཏོང་གི་ཡོད་པ་ལས། དེས་ཁོར་ཡུག་ལ་བྱགས་
 རྒྱུན་ཐོབ་ཡོང་ཐང་བསམ་གཞིགས་མི་བྱེད་པ། སྤྱི་ཟ་རུལ་སྤངས་ཁུབ་ཆེ་བ། ས་གནས་ཁ་གསལ་ནང་ལས་བྱེད་པ་ཆོས་
 སྤྱིར་གྱི་ཡོད་སྒོ་འཕར་སྦྱོད་འབྱུང་ཆེད་བཟོ་ལས་ཆེ་ཁག་ནང་མ་འཇུགས་བྱགས་ཆེ་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་སྒོམས་ལ་བརྟེན་ནས་
 ཡིན། དཔེར་ན། འདི་ལོ་ཕྱི་ཟླ་ ༡༡ ཆོས་ ༡ ཉིན་གྱི་ཉིན་ཉིན་རེའི་དྲ་གནས་ཐོག་གནས་ཚུལ་ཐོན་གསལ། གྱི་
 ཉིན་གྱི་དཔོན་རིགས་མི་གངས་ ༤༥༠༠ ནས་གྱི་ཉིན་ཉིན་སོ་སོའི་བཟོ་བྲ་ཁག་གི་ནང་མ་འཇུགས་བྱས་ཡོད། གྱི་ཉིན་གྱི་
 གི་དོ་སོལ་བཟོ་བྲ་ཁག་གི་བདག་པོ་ཆོས་ཁེ་བཟང་བསྐྱེད་ཀྱི་ཁོ་ན་ལས། ལས་མི་ཆོའི་བདེ་སྤྱིག་དང་ཁོར་ཡུག་ལ་བསམ་
 སྤྱོད་གཏོང་གི་མེད། སྤྱི་ཟར་དུ་བཟོ་བྲ་ཁག་གི་ནང་འཕུལ་ཆས་ལ་སྒོམས་པའི་མཐུན་རྒྱུན་ཞན་པོ་ཡོད་སྟབས། ལོ་རེར་
 ཆ་སྒོམས་ལས་མི་ ༤༠༠༠ ཙམ་རྒྱུན་འདས་སུ་འགྲོ་གི་ཡོད། དེ་ནི་སྤྱིར་བཏང་དཔོན་རིགས་ཆོས་བཟོ་བྲའི་ནང་བྲིམས་

མཐུན་གྱི་ཆ་ཁྱེན་ཞུན་མིན་ཞིབ་འདུག་བྱས་ཏེ་བཀའ་འབྲིལ་ཆོག་མཆན་སྟོན་དགོས་པ་དེ་ལྟར་ཡང་། གློག་ལ་རུལ་སྤངས་
 ཁྲལ་ཆེ་བ་དང་། དེ་བཞིན་དཔོན་རིགས་ཆོ་རང་ངོས་ནས་བཟོ་བྱ་དེ་དག་ནང་མ་འདུགས་བྱས་ཡོད་པར་བརྟེན། རང་
 བོལ་ཁེ་ཕན་བརྒྱབ་སྤྱི་ཆེད་དུ་ཞིབ་འདུག་མཐེལ་སྤྱན་མ་བྱས་པར་དབང་ཆ་ལོག་སྟོན་ཐེད་ཀྱི་ཡོད་པར་བརྟེན་ནས་ཡིན་
 སྟོར་གསལ་འདུག རྒྱ་ནག་ནང་དེ་ལྟ་བུའི་དབང་ཆ་སྟེར་སྟོན་གྱི་གནས་ཚུལ་མང་པོ་འབྱུང་བཞིན་ཡོད་པ་རེད།

རྒྱ་ནག་དབྱུག་གཞུང་ནས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ནས་བཟུང་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་ཀྱི་འགན་དབང་ས་གནས་སོ་
 སོར་སྤྱོད་འགོ་བཙུགས་ཡོད་ནའང་། དབང་ཆ་ཆ་ཆ་ཅད་ཞིག་ད་དུང་ཡང་སྤྱོད་ཐུབ་མེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཁོར་ཡུག་
 སྤངས་སྐྱོབ་དང་། གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་མང་གཞིའི་འཇུགས་སྐྱུ་ན་གཉིས་འགལ་ཆར་གྱུར་ཡོད་པས་ཡིན། དོན་དངོས་ཐོག་
 རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ངོས་ནས་རྒྱབ་སྐྱོབ་ལས་ཐོན་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་རྩིས་སྤྲོད་ཐབས་སྤྱད་པལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་
 མིང་ཐོག་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་མང་གཞིའི་འཇུགས་སྐྱུ་ན་ཁོ་ནར་འབད་བརྩོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་ལས། ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་ཀྱི་
 ལས་དོན་རྣམས་སྤྱར་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། གནས་ཚུལ་ཤེས་དོན་གས་བྱུང་བར་གཞིགས་ན། རྒྱ་ནག་གི་ཁོར་ཡུག་
 སྤངས་སྐྱོབ་ལས་ཁུངས་ནང་གཏན་འཇགས་ལས་བྱེད་ ༡༠༠ ཅུ་ལས་མེད་པ་དང་། ཨ་རི་ལྷ་བུར་ཆ་བཞག་ན། ལས་
 བྱེད་ ༤༠༠༠ ལྷག་ཡོད་འདུག རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་ནང་ཐོན་འབབ་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༡་༡ ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་དོན་
 ཐོག་འགྲོ་གྲོན་གཏོང་གི་ཡོད་སྐོར་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་ནའང་། དེའི་ནང་ནས་མང་ཆེ་བ་ཞིག་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་མ་ཡིན་པའི་
 ལས་དོན་ཐོག་འགྲོ་གྲོན་གཏོང་གི་ཡོད་འདུག རྒྱ་རིགས་ཚན་རིག་པ་ཞིག་ནས་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་དོན་པན་འབྲས་
 ཐོན་པ་ཞིག་ཡོང་བ་ལ་མ་མཐར་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་རྒྱལ་ནང་ཐོན་འབབ་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༡ ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་
 དོན་ཐོག་གཏོང་དགོས་པའི་སྐོར་བརྗོད་འདུག འདི་ལོའི་ཟླ་ ༡ ཆོས་ ༡༩ ཉིན་གྱི་རིུ་ཏར་བྱ་གནས་ཐོག་རྒྱ་ནག་
 གཞུང་གི་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་། འཆར་འགོད་སྤྲོད་ཆོན་གྱི་དཔོན་རིགས་ཅན་སྤྱོད་ནས་
 ཀྱང་རྒྱ་ནག་ནང་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་དོན་ཐད་མིག་མཐོང་ལག་བྱེན་གྱི་པན་འབྲས་ཐོན་པ་ཞིག་ཡོང་སྤྱད་མ་མཐར་
 ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་ཀྱི་གོན་དངུལ་རྒྱལ་ནང་ཐོན་འབབ་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༡ བར་སྤར་ཆ་བྱེད་དགོས་པའི་སྐོར་བརྗོད་འདུག

རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་འཕྱོར་ཡར་རྒྱས་ཕྱིན་པ་དེ་ནི་དབུས་གཞུང་གིས་ཐད་ཀར་དཔལ་འཕྱོར་གྱི་རོགས་སྐྱོར་བྱེད་
 པ་དང་ཆབས་ཅིག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ཁག་བརྒྱ་གཞིག་ཤུགས་ཆེ་བྱེད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན།
 དེ་རྩིས་བྱེད་གཞུང་གི་རོགས་སྐྱོར་ལ་བརྟེན་པའི་དཔལ་འཕྱོར་འཕེལ་རྒྱས་ནི་རྒྱུན་གནས་ཐུབ་རྒྱུ་ཁོད་ཏུ་དཀའ་ཞིང་། གནས་

ལྷངས་འདི་འདྲའི་འོག་ཀྱི་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་ཀྱི་མགྲོན་མཆོད་དེ་རྒྱ་མཐུད་ཐུབ་པར་དབྱས་གཞུང་
 གི་རོགས་སྐྱོར་ལ་མ་བརྟེན་ཐབས་མེད་ལ་གྱུར་ཡོད། ད་ལྟོ་ཆར་ཀྱི་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་གནས་ལྷངས་སྤྱི་ཡོངས་ནས་
 ཡར་རྒྱས་ཕྱིན་ཡོད་ནའང་། རང་བྱུང་གི་ཐོན་ཁུངས་ནམས་འཛད་བཞིན་པ་དང་། ཁོར་ཡུག་འབག་བཅོག་གིས་རྒྱུ་
 པས་མི་ཕྱགས་ལ་ནད་རིགས་འདྲ་མིན་ཡོང་བཞིན་པར་བརྟེན། དེ་དག་ཐད་གཞུང་གི་ཆེན་པོ་ཞིག་གཏོང་དགོས་པའི་
 དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད། རྒྱལ་སྤྱིའི་དབྱལ་ཁབ་དང་། དེ་བཞིན་ཁེ་ན་ཏེ་ས་གཤིས་བརྟག་ཞིབ་པ་ཕྱྭ་བ་ སེ་མེལ་
 གྱིས་རྒྱ་ནག་ལ་ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་གྲོང་གུག་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོང་གི་ཡོད་པ་དེ་ནི་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ནང་ཐོན་འབབ་ཀྱི་བརྒྱ་
 ཆ་ ༩ ནས་ ༡༩ བར་ཟིན་གྱི་ཡོད་པ་དེ་ཡིན་སྐོར་བརྗོད་འདུག དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་ལས་བྱུང་བའི་གྲུ་
 དེའི་ཁོངས་སུ་ཁོར་ཡུག་ཉམས་ཀྱུད་ཀྱི་ངན་འབྲས་ཐོན་བཞིན་པར་གཏོང་ལེན་བྱེད་དགོས་པ་དང་། ཁོར་ཡུག་འབག་
 བཅོག་གིས་རྒྱུ་པས་མི་ཕྱགས་ལ་ནད་རིགས་འདྲ་མིན་བྱུང་བཞིན་པར་སྒྲན་བཅོས་བྱེད་རྒྱུ། དེ་བཞིན་དེ་བར་རྒྱུ་ཐོན་
 ཁུངས་ཁག་བག་མེད་ཡོངས་སྤྱོད་ཀྱིས་བཟུ་གཞིག་བྱས་འབྲས་སུ་ད་ཆ་རྒྱ་དཀོན་པའི་དབང་གིས་བཟོ་བྲལ་པོ་སྒྲི་རྒྱག་
 དགོས་པ་སོགས་རྒྱུ་ཡོད། དེར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དེ་བར་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་ཀྱིས་ལ་བརྟེན་ནས་ལོ་རེ་རྒྱལ་
 ནང་ཐོན་འབབ་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༡༠ མ་ཟིན་ཅུ་ཡོང་གི་ཡོད་ཅེས་སྒྲིབས་པ་ཆེན་པོའི་སྒྲི་ནས་བརྗོད་བཞིན་པ་དེ་ལ་ཕྱོགས་
 ཡོངས་ནས་བཟུས་ན། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་དྲིལ་བསྐྱགས་བྱེད་བཞིན་པ་ལྟར་དཔལ་འབྱོར་གྱི་འཕེལ་ཀྱིས་འགྲོ་གི་ཡོད་
 དམ་ཞེ་ན། འདི་ལོ་འཇར་མན་གསར་ཤོག་ཅིག་གིས་རྒྱ་ནག་ཁོར་ཡུག་སྤྱང་སྤྱོད་ལས་ཁུངས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་པན་ཡུའི་
 ལ་བཅར་འདྲི་བྱེད་སྐབས་ཁོང་གིས་ཆོད་དཔག་བྱས་ཡོད་པ་བཞིན་རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་ཀྱིས་འགྲོ་བཞིན་པ་འདི་
 དུས་ཡུན་རིང་པོའི་བར་གནས་ཐུབ་རྒྱུ་ཁག་པོ་ཡིན། ཁོང་གིས་རྒྱ་ནག་གི་སྤྱལ་གསུམ་ཆ་གཅིག་གི་ནང་ཆར་པ་བསྐྱར་
 མོ་བབས་པ་དང་། རྒྱ་ནག་ནང་གི་གཙང་རྒྱུ་ཕྱེད་ཀ་འབག་བཅོག་གྱུར་ཟིན་པ། རྒྱ་ནག་གི་མི་འཛོར་བཞི་ཆ་གཅིག་ལ་
 འཐུང་རྒྱུ་ལྡེང་ངེས་མེད་པ། ཁོང་ཁྱིམ་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་མི་འཛོར་གསུམ་ཆ་གཅིག་ནས་འབག་བཅོག་གིས་བསྐྱད་པའི་མཁའ་
 རྒྱུང་བརྒྱུ་བཞིན་པ། དེ་བཞིན་གྲོང་ཁྱིམ་ཁག་ནས་ཐོན་པའི་སྤྲིགས་རོ་བརྒྱུ་ཆ་ ༩༠ ལས་བཅོས་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་མེད་
 པ་དང་། འཛམ་གླིང་ནང་ཁོར་ཡུག་ཆེས་འབག་བཅོག་ཅན་གྱི་གྲོང་ཁྱིམ་ ༡༠ ཡོད་པའི་ནང་ནས་ ༥ རྒྱ་ནག་ནང་
 ཡོད་པ་སོགས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་ཁག་ཐེར་འདོན་བྱས་འདུག ཁོང་གིས་ཟུ་མཐུད་གསུང་དོན། རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་ཆབ་སྲིད་
 དང་། དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྤྱད་བྱས་འོག་རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་རི་ཅུ་འཕེལ་ཀྱིས་ཕྱིན་པ་དེ་ཅུ་གྱིས་སྤྱི་ཆོགས་བརྟན་

རྩིང་འཁོར་ཞིག་འགྲོ་རྒྱུ་ཉེན་ཁ་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་དབུལ་ཕྱག་གི་པར་བྱ་དེ་ཆེར་འགྲོ་བཞིན་པ་འདི་ནི་སྤྱི་ཚོགས་
 བརྟན་མྱོང་ལ་ཉེན་ཁ་ཆེ་བར་མ་ཟད། འབྲུང་འགྱུར་གྱི་ནག་གི་མི་འཁོར་ས་ཡ་ ༡༥༠ ཙམ་ཁོར་ཡུག་ཉམས་རྒྱུ་ལ་
 བརྟན་ནས་སྐབས་བཅོལ་གྱི་གནས་སྤངས་ནང་སྤྱང་ཉེན་ཡོད། དེར་བརྟན་གྱི་ནག་གི་ལས་གཞི་གང་ཞིག་དང་། རྣམ་
 པར་དུ་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྐྱོབ་དང་འབྲེལ་བའི་ལས་གཞིའི་ནང་མི་མང་མཉམ་ཞུགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་འགན་ལེན་ཤིང་ཐུབ་པའི་
 ཁྲིམས་གཞི་གཏན་འཁེབས་ཤིང་དགོས་པ་ཡིན། གལ་སྲིད་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྐྱོབ་ཤིང་རྒྱུར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འགོ་གཞུང་མ་སྤྱད་
 ཆོ་ཆང་མར་པན་ཐོགས་ཡོང་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་སོགས་གསུངས་འདུག

བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ཉམས་རྒྱུ་འགྲོ་བཞིན་པ་དེས་བོད་ཙམ་མ་ཡིན་པར་གྱུ་ནག་དང་། དེ་བཞིན་ཉེ་འཁོར་གྱི་
 རྒྱལ་ཁབ་མང་པོར་གནོད་སྐྱོན་ཡོང་བཞིན་པ་ཡིན། རྣམ་པར་དུ་བོད་ཀྱི་གཙང་རྒྱ་རྒྱལ་ཨེ་ཤ་ཡའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གཅིག་
 ནང་རྒྱགས་བཞིན་ཡོད་པས། རྒྱལ་ཁབ་དེ་དག་དུ་གནས་བཅའ་བའི་མི་རྒྱལ་ཀྱི་འཆོ་བ་དང་ཐད་ཀའི་འབྲེལ་བ་ཆགས་
 ཡོད། རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་དཔལ་འབྱོར་རིག་པ་བ་དང་། དེ་མིན་གཟུར་གནས་ཉམས་ཞིབ་མི་སྣ་ཁག་གིས་བརྗོད་དོན་ལྟར་
 ར། ཁོར་ཡུག་སྤང་སྐྱོབ་ཤིང་རྒྱུ་འདིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་ལ་གཞིགས་འདེགས་ཤིང་ཀྱི་ཡོད། འདི་
 བའི་ཕྱི་ཟླ་ ༩ ཆེས་ ༡༦ ཉིན་ནི་ཕུ་ཡོག་༧ཡེམ་སེ་དྲ་གནས་ཐོག་གནས་རྒྱུ་ཐོན་པའི་ནང་དེ་ཕྱིན་ཇིའི་དཔལ་འབྱོར་
 རྒྱུ་ཆེན་ཆེན་ཁོར་ཁོར་ སྤྱི་འཕུལ་གྱིས་ཀྱང་ཆོགས་འདུ་ཞིག་གི་དབུ་འབྱེད་མཛད་སྒོའི་ཐོག་ཁོར་ཡུག་དང་། དཔལ་འབྱོར་
 ཀྱི་འབྲེལ་བའི་སྐོར་གསུང་སྒྲུང་གནང་སྐབས། འཛམ་གླིང་གི་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་དེ་ནི་ཁོར་ཡུག་གི་གནད་དོན་
 ཙམ་མིན་པར། དཔལ་འབྱོར་ཐོག་གི་ཉེན་ཁ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ཞེས་གསུངས་འདུག ད་ལྟོ་ཆར་གྱི་ནག་དབུས་གཞུང་
 ལ་ད་བར་ཁོར་ཡུག་གཏོར་བཞིག་བཏང་བའི་ངན་འབྲས་ལྷགས་ཆེ་ཐོན་བཞིན་པར་གདོང་ལེན་ཤིང་རྒྱུ་དང་། དེ་བཞིན་
 ཁོར་ཡུག་སྤང་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་དོན་དེ་དཔལ་འབྱོར་འདུགས་སྒྲུན་གྱི་ལས་འཆར་དང་མཉམ་དུ་རྒྱ་རྒྱུ་ལག་བརྟུར་ཤིང་
 དགོས་པའི་ཐད་ལ་དཀའ་ངལ་འཕྲད་བཞིན་ཡོད་པ་རེད།

འབྲུང་འགྱུར་གྱི་རྒྱན་གནས་ཐུབ་པའི་སྤྱི་ཚོགས་འདུགས་སྒྲུན།

དེར་སྐབས་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྐྱོབ་ཤིང་དགོས་པའི་རྒྱ་རྒྱུ་གི་གནད་དོན་ཐད་རྒྱ་ནག་གི་དབུ་བྱེད་གསར་པ་རྒྱལ་
 དང་། བཙན་བྱོལ་བོད་གཞུང་དབར་བསམ་རྒྱུ་མི་མཐུན་པ་ཡོང་གི་མེད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གི་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་

གླིང་བྱས་ཀྱི་ཚོར་འབྲུལ་ཆེ་ཤོས་ནི། རང་བྱུང་ཁམས་དང་། བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱན་གྱི་རྒྱན་འཛོམས་ཐུབ་པའི་ཡིན་ཏན་གྱི་གློ་
 གྲོས་ལ་བརྩི་མེད་བཏང་བ་དང་། དེ་དག་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་གྱི་གཤམ་སམ། རྒྱལ་ཁབ་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་
 ནང་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་མེད་པ་དེ་ཡིན། རྒྱ་ནག་གི་གར་རྒྱལ་སྤྱིའི་དངོས་པོའི་དཔལ་འབྱོར་
 འཕེལ་རྒྱས་ཐང་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་པར་བརྟེན། རྒྱ་ནག་གིས་རྒྱལ་སྤྱིའི་རྒྱལ་སྤྱོད་ཀྱི་ཆོད་གཞི་ལོན་ཐབས་བྱ་
 རྒྱུར་དོ་སྣང་ཤུགས་ཆེ་བྱས་ཏེ་དཔལ་འབྱོར་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་ལས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་སྤེལ་གྱི་ཡོད་པ་ལས། ཁོར་ཡུག་ཐང་སེམས་
 འཚབ་བྱ་རྒྱུ་སྣང་ཆུང་དུ་བཅིག་གི་ཡོད། བོད་ཆུད་པའི་རྒྱལ་གྱི་སྤྱི་མཐུན་སྤྱོད་ཀྱི་ཁམས་དང་བརྒྱན་ཏེ་དགོས་
 མཁོ་འཛོལ་སྐྱབ་ཀྱིས་བསྐྱར་བཀོད་མ་བྱས་པར་ཡར་རྒྱས་ཆེ་བའི་རྒྱ་ནག་སྐྱམས་སྤོངས་ཆེན་པོའི་གར་སྤྱོད་དང་། མཆོ་
 འགམ་ཞིང་ཆེན་ཁག་གི་རྒྱུ་སྤྱོད་ཐབས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

དེར་དུས་ཀྱི་རྒྱ་ནག་སྐྱོར་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་མཁན་སློབ་དཔོན་རྒྱ་ཏེ་ཏ་ གཤེ་རོས་བརྩམས་པའི་དེབ་མའོས་རང་
 བྱུང་ཁམས་ལ་བྱངས་པའི་དམག་འཐབ་ཅེས་པའི་ནང་མའོ་ཅི་རྒྱུད་འདས་གོངས་གྱུར་ནས་ཡུན་རིང་སོང་ཡོད་ནའང་།
 ཁོ་པས་རང་བྱུང་ཁམས་ནི་རིན་མེད་ཐེད་སྤྱོད་བྱེད་པའི་མི་མང་གི་རྒྱ་དངོས་གཤམ་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་པའི་གཞོན་འཛོམས་
 གྱི་འདུ་གཤམ་ངན་པ་དེ་རྒྱ་ནག་དབྱུས་གཞུང་གི་འཆར་འཁོད་པ་ཆོའི་ཁྲོད་དུ་དུང་ཡང་གནས་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་འཁོད་
 འདུག མའོའི་མདུན་མཆོངས་ཆེན་པོའི་ལས་འགུལ་སྐབས་སུ་གཤམ་གནས་ཚུལ་ཆབས་ཆེ་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། དེ་དག་
 དུས་ད་ལྟ་ཡང་མའོའི་སེམས་ནང་གནས་ཡོད་པ་ལས་བརྗེད་བྱུང་མེད། གནས་ཚུལ་འདིས་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་ག་རེ་བྱ་
 རྒྱལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅེ་ན། ཞིང་པའི་མི་རྣམས་སྤྱི་ཚོགས་ཡར་རྒྱས་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་ལས་འགུལ་ནང་གཤམ་ཆེན་པོར་
 འཛིན་དགོས་པ་ལས། ཁོར་ཆོ་ཆན་ཅུལ་གྱིས་ཐོངས་པའི་སྤྱོད་ཐོ་ཐ་མལ་པ་རྒྱུས་ཅན་ཞིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་གྱིས་
 བཤུ་གཞིག་དང་ཕྱིར་འབྱུང་བྱེད་རྒྱུ་མེད་པའི་གསལ་བཅས་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གི་ཉམས་ཁྲོད་དང་། གནས་སྣངས་ལ་གཞི་བཙུག་བྱས་ཆོ། ད་ལྟའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་འཛུགས་སྐྱོན་
 གྱི་དཔེ་སྟོན་ནམ། བྱེད་ཐབས་དེས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དང་། རང་བྱུང་གི་ཁྱད་པར་ཁག་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་
 ནང་རིན་ཐང་ཡོད་པ་དང་། འགྱུར་བ་དང་མཉམ་བཤོད་ཐུབ་པ། གཞི་རྩའི་སྣ་མང་རང་བཞིན་གྱི་ཁྱད་པར་གོང་འཕེལ་
 གཏོང་རྒྱུར་ཕན་ཐོགས་བྱེད་ཐུབ་པའི་བཟང་པོའི་ཁྱད་ཆོས་རྣམས་ཡོངས་སུ་སྐྱར་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། གཞི་རིམ་
 མི་མང་གི་དགོས་མཁོ་དང་སྤྱོད་ཐབས་གནས་སྣངས་སོགས་ལ་མ་ལྟོས་པར་འཛུགས་སྐྱོན་དང་། ཁོར་ཡུག་གི་གླིང་བྱས་

ནམས་ཐག་རིང་ནས་བཅན་བསྐྱེད་ཀྱིས་ལག་བསྟར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བཞེན་ཀྱི་ནག་གཞུང་ནས་བོད་ཀྱི་གཞི་
རྒྱ་ཆེ་བ་དང་། ཐུན་མིང་མ་ཡིན་པའི་བྱེད་ཆོས་ལ་བསམ་གཤིས་དང་། བསྐྱེད་པ་བྱེད་ཀྱི་གནས་སྤངས་
ལ་གཞིགས་པའི་རྒྱས་ལྷགས་གོང་འཕེལ་གཏོང་བ་རྒྱུ་དང་། རྒྱལ་ནང་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱལ་སྤྱིའི་ནམས་སྤྱོད་ཁག་ལ་ཉན་
འཛིན་དང་། བསྐྱེད་པ་བྱེད་ཀྱི་ནག་གི་ད་ལྟའི་སྤྱི་བྱས་ལ་ལེགས་བཅས་དགོས་པའི་དུས་སུ་བབས་ཡོད། རྒྱ་ནག་
གིས་ད་ལྟ་འཛིན་བཞིན་པའི་འཕྲུགས་སྐྱོན་གྱི་དཔེ་ལྟོན་ནམ། བྱེད་ཐབས་ལ་འགྱུར་བ་བཏང་སྟེ་ཡར་རྒྱས་ལས་དོན་སྤྱི་
ཚད་རྩི་མཐོར་གཏོང་བ་རྒྱུ་དང་། འཛམ་གླིང་ནང་ལག་ལེན་ཐོག་གི་ལེགས་ཆ་ནམས་སྤངས་ཏེ་མཉམ་བཤེད་བྱུང་བའི་འབད་
བཅོན་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།

རྒྱ་ནག་གི་ཅ་བྲིམས་ནང་གསལ་བོད་མི་ཆོར་མིང་ཅམ་གྱི་རང་སྤྱི་རང་སྤྱོད་གི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ནའང་། དངོས་
ཡོད་ཐོག་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་ཀྱི་གཞི་རྩའི་ཐོབ་ཐང་ནམས་བཅུ་མེད་དོག་རོལ་གཏོང་བཞིན་པ་ཡིན། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆོགས་སྡེ་
མང་པོ་ཞིག་ནས་བོད་ཀྱི་སྲིད་ཀྱི་ཉམས་སྤྱོད་དང་། དེ་བཞིན་བོད་མི་ཆོར་རྒྱན་སྲིད་ལྟར་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་དོན་གཞིར་
གྱུར་པའི་ཆོགས་པ་ཁག་བཅས་ལ་བཅུ་བཀྱར་དང་འབྲེལ་གཞི་རྒྱ་ཆུང་ཞིང་ས་ཁུལ་སོ་སོས་སྤངས་འཛིན་བྱེད་རྒྱས་པའི་
ལས་གཞི་ལག་བསྟར་བྱེད་དགོས་པའི་རེ་འདུན་འཆང་གི་ཡོད་པ་རེད། བོད་མི་ཆོར་རྒྱའི་དབང་འཛིན་པ་ཆོད་པ་མཉམ་
ལས་བྱས་ཏེ་བོད་ནང་ཡན་ཐོགས་ཡོད་པའི་ལས་གཞི་དོ་སྤྱོད་བྱ་རྒྱའི་འདོད་པ་ཡོད་ཅིང་། དེ་ཡང་རྒྱ་རྒྱུ་མིའི་གཞི་རྩའི་
དགོས་མཁོ་ཐད་ཀར་སྐྱོན་བྱུང་བ་དང་། ས་ཁུལ་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་རྒྱས་ལྷགས་གོང་འཕེལ་གཏོང་བ་ལ་དེ་བཞིན་ཁོར་
ལུག་འཕྲུགས་སྐྱོན་གྱི་ལས་གཞི་ནམས་ཀྱི་བདག་གཉེར་དང་། དོད་མ་སྤངས་འཛིན་བཅས་བྱེད་བྱུང་བའི་གཞི་རྒྱ་
བའི་འཕྲུགས་སྐྱོན་ལས་གཞི་ཁག་དག་འདེམས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ལས་གཞི་ཁག་དང་། ལྷག་པར་དུ་ཕྱི་
དངོས་པོའི་ཆེད་གཞིའི་འཕྲུགས་སྐྱོན་དང་། བཅོ་བྲུ་ཁག་ནི་བོད་ས་མཐོར་འོས་འཆམས་གཏན་ནས་མེད་པར་དོན་མེད་
ཀྱི་འགོ་བློན་ཆུང་ཆོས་དང་། བོད་མི་ཅམ་དུ་མ་ཟད་རྒྱ་ནག་རང་གི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་རྒྱུར་ཡང་འགོག་རྒྱ་
བཅོ་གི་ཡོད། རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྤྱི་དཔལ་འབྱོར་རིག་པ་བ་གཙོ་བྱས་དུ་ཅུ་ཨན་ཀང་གིས་དེར་རབས་ཅན་དུ་བསྒྱུར་རྒྱའི་
ལས་བྱ་གདམ་ག་བྱེད་སྐབས་དུས་རྟག་དུ་གཞི་རིམ་མི་མང་གི་རྒྱ་ནོར་གནས་སྤངས་དང་། མི་མང་ཐོག་མ་ཅ་འཕྲུགས་
རྒྱ། དེ་བཞིན་སྤྱིར་བཏང་ཞིང་འབྱོག་མི་མང་ནམས་ཁེ་ཕན་ཐད་ཀར་སྤྱོད་མཁན་གཙོ་བོ་ཡིན་དགོས་པ་བཅས་ཀྱི་གཞི་
རྩའི་རྩ་དོན་མང་གཞིར་བཟུང་བའི་ཐོག་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན་ཞེས་ལམ་སྟོན་གནང་འདུག

མི་ཤས་རིང་ནས་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་རིག་པ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་པ་ཚོས་ཡུན་འཛོམས་ཐུབ་པའི་ཐོན་སྐྱེད་
 དང་། ཐོན་ཁུངས་ནམ་གངས་གོང་འཕེལ་གཏོང་རྒྱུ་མ་ཅ་འདུགས་རྒྱ་དང་། སྤྱི་ཚུན་དཔལ་འབྱོར་དང་འབྲེལ་
 བའི་ཞིང་ལས་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་རིན་ཐང་སྤེལ་རྒྱ་བཅས་ཤེད་དགོས་པའི་སྐོར་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་ལ། ཐབས་ལམ་དེ་དག་གིས་
 རྒྱ་ནུ་ལོངས་སྤྱོད་འཕེལ་བ་ཅུ་མ་ཟད། འཚོ་སྡོད་རིགས་དངུལ་གྱི་དགོས་མཁོ་ཡང་ཉུང་དུ་གཏོང་རྒྱ་ཡིན། ཐབས་
 ལམ་འདིས་མི་མང་པོར་ལས་ཀ་སྤྱོད་ཐུབ་པ་དང་། མ་དངུལ་བརྗོད་རྒྱ་གོ་སྐབས་ཀྱང་མང་པའི་ཁེ་ཕན་ཡོད་པ་རེད།
 མོ་ནམ་དང་། སྤྱི་ཚུགས་གསེ་སྤྱོད་། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚུན་བཅོ་བྲུ་བཅས་ནི་བོད་ནང་འདུགས་སྤྱོད་བྱ་རྒྱའི་སྤེ་ཚན་གཙོ་
 བོ་ནམས་ཡིན་དགོས་པ་མངོན་གསལ་དོད་པོ་ཡིན། གང་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་དག་ནི་གཞན་དང་བསྐྱར་ན་མ་ཅ་རྒྱུ་དང་ལས་
 གཏོང་མི་དགོས་པ་དང་། ཞིང་འབྲོག་མི་མང་པལ་མོ་ཆེར་ཁེ་ཕན་སྤྱོད་ཐུབ་པ། ཁོང་ཚོའི་འཚོ་བའི་གནས་ཚད་གོང་
 མཐོར་གཏོང་རྒྱའི་ཐོག་རྒྱུན་འཚོ་ཐུབ་པའི་ནུས་པ་ཆེ་བ་བཅས་ཡོད་པས་ཡིན།

རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་བོད་ནང་ལག་བརྟུར་ཤེད་བཞིན་པའི་འདུགས་སྤྱོད་ཀྱི་ལས་གཞི་ཁག་གིས་བོད་མི་ཚོར་ཁ་
 ཡོད་ལག་ཡོད་ཀྱི་ཁེ་ཕན་སྤྱོད་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པའི་ཐོག་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ལའང་ཉམས་ཉེས་ཆེན་པོ་བཏང་ཡོད། བོད་མི་
 ཚོའི་མངོན་འདོད་བསྐྱབ་རྒྱ་དང་། ཁོར་ཡུག་སྤང་སྤྱོད་ལ་ཕན་འབྲས་ཐོན་པ་ཞིག་ཡོང་བ་ཤེད་པ་ལ། ཁོར་ཡུག་བདག་
 གཅེས་དང་འབྲེལ་བའི་བོད་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྤྱི་ཚུན་གྱི་སྤྱོ་བྱོས་ལ་གུས་བརྩི་བདག་སྤྱོད་དང་། འདུགས་སྤྱོད་
 གྱི་བྱ་གཞག་སྤྱི་ཤེད་ནང་བོད་མི་མང་མཉམ་ཞུགས་ཤེད་དུ་འདུག་དགོས་པ་ལས། བོད་མི་ནམས་ཚན་ཅུལ་གྱིས་ཐོངས་
 པའི་མི་རིགས་རྗེས་ལུས་ཅན་ཞིག་ཡིན་པའི་འདུ་ཤེས་འདྲིན་རྒྱ་མེད། བོད་མི་ནམས་དངོས་སུ་ལས་གཞི་གང་ཞིག་གི་
 ཁོངས་སུ་འང་ཆ་ཤས་ལེན་ཐུབ་པ་ཞིག་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་ན། ཁོང་ཚོས་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་ཡོད་པའི་མི་མང་གི་དགོས་མཁོ་
 དངོས་དང་། བསམ་ཚུལ་ཇི་ཡིན་ཉོགས་ཐུབ་པར་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་གི་འདྲིན་སྤྱོད་འགོག་རྒྱུ་གང་ཞིག་འཕྲད་ཀྱང་
 སེལ་ཐུབ་རྒྱ་ཡིན། དེ་ནི་ཕྱོགས་ཕན་ཚུན་ཆང་མའི་དགོས་མཁོ་ཇི་བཞིན་སྤྱོད་ཐུབ་པའི་ཐོག་སྤྱི་ཚོགས་ཡར་རྒྱས་
 དང་། ཞི་བདེ་བཟན་སྟོང་རྒྱུན་གནས་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡོང་རྒྱའི་ཐབས་ལམ་ལག་ཤོས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན། ॥

བརྗོད་གཞི་དང་པོའི་ཐོག་ནི་བ་དྲིས་ལན་གནང་ཁག

དྲི་བ། ༡༽ བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་དང་། དེ་བཞིན་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་ཕྱི་རོལ་དུ་ཡོད་པའི་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་
ཁུལ་གསེར་ཏ་ལྷ་པུའི་ནང་ཀྱ་ནག་གཞུང་གིས་འཇུགས་སྐྱོན་གྱི་ལས་དོན་དང་། གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་
སོགས་བྱེད་བཞིན་པ་འདིས་བོད་མི་མང་ལ་ཕན་ཐོགས་ཀྱི་ཡོད་དམ། ཡང་ན་མི་རིགས་གཞན་ཞིག་
ལ་ཕན་ཐོགས་ཀྱི་ཡོད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། སྤྱི་གས་གཅིག་ནས་བོད་རིགས་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱ་ནག་གཞུང་
ལ་རེ་བ་བཅོལ་གྱི་ཡོད་པ་ལྷ་པུ་ཞིག་ཡོད་ནའང་། སྤྱི་གས་གཞན་ཞིག་ནས་ཀྱ་ནག་གཞུང་གིས་འཇུགས་
སྐྱོན་གྱི་ལས་དོན་དང་། གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་སོགས་བྱེད་བཞིན་པ་འདི་དག་ཀྱ་ནག་ལ་ཁེ་ཕན་ཡོད་
པ་ལྷ་པུ་ཞིག་འདུག གང་ལྟར་དེ་གཉིས་མཚུངས་བསྟར་བྱས་ན་གང་འདྲ་ཞིག་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་དམ།

༡༽ བོད་གཞུང་ཕྱི་དྲུལ་ཁོར་ཡུག་སྤེ་ཆན་གྱི་ཉམས་ཞིབ་པ་ཚུ་ལ་ཁྲིམས་ལགས་སུ་བཀའ་བློ་རྒྱ་རྒྱུར། རྒྱ་
འགོག་ལྷ་སྤང་ཟེར་བའི་ལས་འགུལ་འདིས་གདོད་མའི་དུས་སྐབས་ནས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་འཆོ་བའི་
རྒྱལ་ཆེན་དུ་གྱུར་པའི་ཞིང་འབྲོག་གཉིས་ལ་གནད་སྐྱོན་ཆེན་པོ་བཏང་ཡོད་པ་རེད། སྤྱིར་བཏང་ཁོར་
ཡུག་སྤང་སྐྱོབ་བྱ་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་རེད་དེ། གཙོ་ཆེ་ཤོས་ནི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཆོས་དང་། རིག་གཞུང་
སྤང་སྐྱོབ་བྱ་རྒྱ་དེ་ཡིན་ཞིང་། བོད་ཀྱི་འབྲོག་ས་དང་། ས་ཆ་ཁྲག་གྲོག་ཁག་ལ་རྒྱ་མིས་དབང་སྒྱུར་
བྱེད་བྱགས་ཆེན་པོ་ཡོད་ནའང་། ད་བར་ཁོང་ཆོའི་རིག་གཞུང་ལ་གནོད་འཆེ་ཆེན་པོ་གཏོང་བྱལ་
ཡོད་པ་མ་རེད། དེར་བརྟེན་ད་ལྟོ་སྤྱི་ཕྱི་གས་སེམས་ཅན་ཉུང་དུ་གཏོང་བ་དང་། རྒྱ་འགོག་ལྷ་སྤང་
ཟེར་བའི་ལས་འགུལ་སོགས་སྤེལ་བ་འདིས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཐད་མཇུག་འབྲས་གང་འདྲ་
ཞིག་ཡོང་གི་ཡོད་དམ།

དགོན་མཆོག་བརྗོད་འགྲུས།

ད་ལྟོ་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་དང་། ཀྱ་ནག་ནས་བཏོན་པའི་གངས་ཐོ་བཙས་ལ་གཞིགས་ན། བོད་ནང་དཔལ་

འབྲུར་གྱི་འཕེལ་རིམ་མཐུ། ཚད་གཞི་མི་འདྲ་བ་ཡོད་པ་དེ་རྟོགས་ཐུབ་ཀྱི་ཡིན། དཔལ་འབྲུར་གྱི་གནས་སྐབས་མང་
 པོ་ཞིག་དབྱེན་ཇི་ལྟར་ Conversion of Status Economy to Monetary Economy ཞེས་པ་ལྟར། ད་ལྟ་
 དངོས་ཐོག་ནས་དངུལ་རྩི་རིན་ཐང་ལ་སྒྱུར་བཞིན་པ་རེད། དཔེར་ན། བྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ གོང་པོད་ཀྱི་དཔལ་འབྲུར་
 འགོ་སྐབས་ནི་ Barter Economy ཞེས་ཐོག་ནས་ཐོག་ལ་བརྗེ་པོ་རྒྱག་གི་ཡོད་པ་དང་། སྐབས་དེར་རྒྱ་མིས་དེ་འདྲ་
 གུས་ན་འགྲིགས་ཀྱི་མ་རེད། དངུལ་ཐོག་བརྗེ་པོ་རྒྱག་དགོས་རེད་ཅེས་རྒྱ་ཡུང་མང་པོ་ཞིག་སྤྲད་ཡོད་པ་རེད། བྱི་ལོ་
 ༡༩༥༩ གོང་གི་པོད་ཀྱི་དཔལ་འབྲུར་ལམ་སྲོལ་ལ་ Status Economy ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་དང་། བྱི་ལོ་ ༡༩༥༩
 ཅམ་ལ་པོད་ཀྱི་དཔལ་འབྲུར་ཡོངས་ཇོགས་ Monetary Economy ཐོག་བསྒྱུར་བྱེད་པ་རེད། ཐོག་ནས་ཐོག་ལ་
 བརྗེ་པོ་རྒྱག་སྐབས་གངས་ཐོའི་ནང་འཁོད་དཀའ་བས་ཞིབ་ཅིས་རྒྱག་ཀྱི་ཁག་པོ་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། འབྲོག་སའི་
 དཔལ་འབྲུར་མང་ཆེ་བ་དེ་འདྲ་རེད། ད་ཆ་གངས་ཐོའི་ཐོག་ཅིས་རྒྱག་འགོ་ཚུགས་ཟིན་ཡོད་པར་མ་ཟད། ལོ་རེ་བཞིན་
 ཅིས་རྒྱག་སྒོ་ཁག་ཇེ་ལྷགས་སུ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་སྔོན་མ་ལོ་རབས་ ༩༠ ནང་གངས་ཐོར་ནོར་འབྲུལ་
 ཁོར་བ་དང་། བྲང་པོར་མ་བཞོད་པ་ན་མས་སྒྱུ་མ་ཐབས་མེད་པའི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་པར་བརྟེན། ཅིས་ཀྱི་ནང་དཔལ་
 འབྲུར་གི་གནད་དོན་ཆ་ཆང་བཞིག་འཁོད་མ་ཐུབ་པར་ལུས་ཡོད་པ་རེད། ཇེས་སོར་ཅིས་ཆ་ཆང་བཞིག་བརྒྱབ་པ་ཡིན་
 ན། དེ་ཆོ་ཆང་མ་འཁོད་དགོས་ཀྱི་རེད་པ། དེ་ངས་གསལ་བཤད་ཅིག་ཁྱུས་ན་བསམ་བློང་།

དེ་ནས་པོད་ནང་དབུས་གཞུང་གིས་འགོ་བཙུག་བྱུང་བ་དང་། ས་གནས་ནས་དབུས་གཞུང་ལ་ཕན་ཐོགས་བྱུང་
 བ་གཉིས་མཚུངས་བསྟར་བྱས་ན། གང་འདྲ་ཆགས་ཀྱི་རེད་ཅེས་བཀའ་ཁྲི་གནང་སོང་། ད་ལྟའི་ཆར་ས་གནས་ཀྱི་
 ཡོང་འབབ་དང་། དབུས་གཞུང་གི་ཡོང་འབབ། ཚན་པ་ཁག་གི་ཁེ་ལས་སྡེ་ཆན་གྱི་ཡོང་འབབ་བཅས་ཡོང་འབབ་ཁག་
 གསུམ་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་གི་རིན་ཐང་ཇི་ལྟར་འབེབས་དགོས་པའི་ཐད་ལ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་ཞིབ་འཇུག་མཐེལ་ཕྱིན་པ་ཞིག་
 ཡོད་པ་མ་རེད། རྒྱ་ནག་ནང་གི་རིན་གོང་འབེབས་སྐབས་ལ་གཞིགས་ན། རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ལ་རིན་གོང་རྒྱུ་རྒྱུ་
 ལས་མེད་ཅིང་། པོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་གིང་ཆ་ལ་སོགས་པའི་གཏེར་རྒྱས་མང་པོ་ཞིག་རྒྱ་ནག་ནང་དཔོར་འདྲེན་
 གུས་ཡོད་པ་དེ་དག་ལ་རྒྱ་མིས་རིན་ཐང་རྒྱུ་རྒྱུ་ཞིག་ལས་བབས་ཀྱི་མེད་པར་བཅི་གི་ཡོད་པ་རེད། ལྷག་པར་དུ་དེའི་
 ནང་ཁྲལ་གྱི་ཆག་ཡངས་དང་། དཔོར་རྒྱའི་ཆག་ཡངས་སོགས་ཚུད་ཡོད་སྐབས་གངས་ཅིས་མཐོན་པོ་བབས་ཀྱི་ཡོད་
 པ་མ་རེད། ཡིན་ནའང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་ཅིས་ཏོག་ཅམ་བརྒྱབ་ཡོད་པ་དེས་ག་རེ་སྟོན་གྱི་ཡོད་ཅི་ན། པོད་ནང་རྒྱ་མི་

སྒོར་མི་ཐེར་འབུམ་ ༦༠ བཏང་ཡོད་ནའང་། རྒྱ་ནག་ལ་དཔོར་འདེན་བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་གིང་ཆ་གཅིག་པུ་ནས་ཨ་
སྒོར་ཐེར་འབུམ་ས་ཡ་ ༥༩ ཟེན་གྱི་ཡོད་པའི་གསལ་སྟོན་བྱས་འདུག ཅ་བའི་ཞིབ་འཇུག་འདི་མཐིལ་ཕྱིན་པ་ཞིག་མི་
འདུག་པས། ང་ཚོས་དེའི་ཐོག་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་གི་འདུག

བསྐྱར་འཛིན་ཚུལ་ཁྲིམས།

བོད་ནང་གི་རྩ་ཐང་ཉམས་སྤྱད་ཕྱིན་པར་བརྟེན་ནས་ས་ཁུ་སྤང་འཛིན་གྱི་ནུས་པ་ཉམས་འགོ་གི་ཡོད་པ་དང་། དེས་རྩ་
ཐང་ལ་བསྐྱར་དུ་གནོད་འཚེ་ཆེ་རུ་གཏོང་བྱུང་ཉེན་ཁ་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ས་ཁུ་སྤང་འཛིན་
དང་། སྒོ་ཕྱགས་ཉུང་དུ་གཏོང་བ་དང་ཆབས་ཅིག་རྩ་གསར་པའི་རིགས་འདེབས་བྱུང་ལས་འགལ་ཞིག་སྒྲེལ་འགོ་རྒྱགས་
ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་རྒྱ་ནག་གི་རྩ་ཐང་བསྐྱར་གསོའི་ལས་འགལ་འདི་དེ་ཙམ་གྱིས་ཕན་འབྲས་ཐོན་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡོང་
གི་མེད། སྤྱིར་བཏང་རྒྱ་ནག་གི་ཚན་རིག་པ་ཚོས་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་དང་འཚམས་པའི་རྩ་རིགས་ཁག་ལ་ཉམས་ཞིབ་དང་
འབྲེལ་འདེབས་ལས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད་དེ། བྱེད་ཐབས་འདིས་རྩ་རིགས་སྤྲོ་ཁ་གཅིག་གཉིས་མ་
གཏོགས་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་གནོད་མའི་གནས་སྤངས་ཏེ། སྤྱི་དངོས་སྤྲོ་མང་རང་བཞིན་ Biodiversity བསྐྱར་
གསོ་མི་ཐུབ་པའི་ཁར། སྒོ་ཕྱགས་ཉུང་དུ་གཏོང་བ་དེས་ཞིང་འབྲོག་མི་མང་གི་འཚོ་བའི་ཐད་ལ་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཀྱི་
ཡོད་པར་བརྟེན། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་བྱ་གཞག་གཞན་དག་ལ་འང་དེའི་ཤྱགས་རྒྱུན་ངན་པ་ཐེབས་ཉེན་ཡོད་པ་རེད།

ཆེ་བརྟན་དབང་ཕྱུག

འདིའི་སྒོར་ངས་ཏོག་ཙམ་ཞུས་ན་བསམ་པ་བྱས་བྱུང་། རྒྱ་མིས་རྩ་སྤང་བྱ་བྱུང་ཆེད་དུ་ཞིང་པ་ཚོར་དམིགས་བསལ་
གྱི་ཁེ་ཕན་ཞིག་སྤོད་ཀྱི་ཡོད་འདུག དཔེར་ན། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཁམས་ཁུལ་དུ་ཞིང་ཁ་མ་བཏབ་ན་ལོ་བརྒྱད་རིང་
འབྲུ་རིགས་ཆ་ཆང་སྤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་ཞིང་ཁ་མ་བཏབ་པ་ཡིན་ན། གིང་ནགས་སྐྱེས་
ཏེ་རང་བྱུང་ཁམས་སྤང་སྐྱོབ་བྱེད་ཐུབ་པའི་ཁུལ་རེད། ཁོང་ཚོའི་ཀུན་སྦྱང་དེ་ཡག་པོ་མ་རེད་ཅེས་བརྗོད་ན་འཚམས་
པོ་མི་འདུག གང་ཡིན་ནེ་ན། དེ་སྤྱི་ཚུལ་སྤྱི་ཚོགས་པ་དང་། མཉམ་སྦྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་
བོད་ནང་ཞིང་ལས་སྤོབ་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་རེད་ཅེས་རེ་ཡོངས་རྒྱུགས་སྤྱོད་ཀྱིས་གནོད་སྦྱོན་མང་པོ་བཏང་ཡོད་ཅིང་།

དེ་དག་ཚུར་བསྐྱར་གསོ་བྱ་རྒྱུ་དམིགས་ཡུལ་ཞིག་བཟུང་ཡོད་པ་ཐོ་འདུག། འོན་ཀྱང་དངོས་ཡོད་ཐོག་ལས་ཀ་ཕྱིན་སྐྱེད་སྤངས་གང་འདྲ་རེད་ཅེ་ན། ས་ཁུལ་གཅིག་ལ་ལག་བསྟར་བྱས་པ་དེ་དངོས་ཡོད་གནས་སྤངས་ལ་མ་བརྟེན་པར་ས་ཁུལ་གཞན་ཆང་མར་ཕྱིན་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ཁམས་ནང་མཆོན་ན། བེང་ནགས་ཡོད་སའི་ས་ཁུལ་གྱི་མི་མང་ཆོར་མོ་ཕྱར་དུ་རིན་མེད་ཐོག་འབྱུང་ལས་སྤྱོད་གྱི་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་སྐབས་གནས་སྐབས་ལག་མདོག་ཁ་པོ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་། ལོ་མང་རིང་ལས་ཀ་ཕྱིན་མི་དགོས་པར་རིན་མེད་ཐོག་འབྱུང་ལས་སྤྱད་པའི་ཉེར་ལེན་གྱིས་ཞིང་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་རང་གི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་འཆོ་ཐབས་ཞིང་ལས་དོར་ཉེ་རྒྱུ་ཁག་ཏུ་བསྐྱོད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་ཁོང་ཆོ་ལ་དཀའ་ངལ་ག་རེ་འཕྲད་གྱི་ཡོད་ཅེ་ན། རྒྱུ་ཁག་ནང་དམིགས་བསལ་གྱི་ལས་ཀ་རག་གི་མེད་པ་དང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ལོ་གསུམ་རིང་ཁས་ལེན་བྱས་པའི་འབྱུང་ལས་དེ་ཡང་ཉག་ཉག་སྤྱོད་གྱི་ཡོད་པ་ཐོ་མི་འདུག། ཚ་བའི་འབྱུང་ལས་སྤྱོད་མཁན་མེད་པ་དེ་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་མ་རེད། དེ་ལས་དཀའ་ངལ་ཆེ་བ་ཞིག་ག་རེ་ཡོད་ཅེ་ན། བྱིས་ཆང་སུམ་ཅུ་བཞི་བཅུ་སྟེར་གྲངས་ཆོག་ཞན་དུ་གནས་སྤོས་བྱས་པར་བརྟེན་ཁོང་ཆོའི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་འཆོ་ཐབས་ཉེ། ས་མེས་ཡབ་མེས་ནས་ཞིང་ལས་གཙོ་གཉེར་བྱས་པ་དེ་དག་མོ་ཕྱར་དུ་དོར་དགོས་ཀྱིས་པའི་དབང་གིས་རྒྱུ་ཁག་ནང་སྤོས་སྐབས་འཆོ་བ་སྐྱེལ་ཁག་པོར་གྱུར་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། དེ་འདྲའི་གནས་སྤངས་འོག་པ་མ་ཆོའི་དུས་ཆོད་ཆུད་ཐོས་སུ་སོང་བར་མ་ཟད། དུ་གྲུ་ན་གཞོན་ནམས་ཀྱང་སྤོབ་སྤོང་སོགས་མ་བྱས་པར་འབྲམས་སྤོད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དཀའ་ངལ་དེ་ཆོ་ཁོར་ཡུག་གི་གནད་དོན་ཞིག་མིན་ནའང་། ར་དག་ཆེ་བའི་གནད་དོན་ཞིག་རེད་པས་མ་གྱི་འདུག།

གྱི་བ། འདས་པའི་བཅན་སྤྱོད་ཐོད་མའི་སྤྱི་ཆོགས་དང་། ཐོད་མི་རིགས་ཀྱི་བྱུང་ཆོས། རྒྱས་པ། མོས་པ་སོགས་ལ་བརྟེན་ན། ཐོན་ལས་སྡེ་ཆེན་གསུམ་གྱི་ནང་ནས་ཞབས་ཞུའི་སྡེ་ཆེན་ནང་རྒྱས་པ་འདོན་ཐུབ་གྱི་ཡོད་པའི་བཅོ་འདྲ་ཞིག་འདུག། ལྷག་པར་དུ་འཛམ་གླིང་འགྲན་ཚོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་ཆེན་པོ་འདིའི་ནང་ཁེ་སན་མཚུངས་བསྟར་ཉེ། དེའི་རྒྱུ་ཁག་ནང་ལྷུས་ན་ Comparative Advantage ལ་གཞི་འཛིན་དགོས་པར་བརྟེན། ཐོད་པའི་ཐོན་ལས་ཀྱི་རྒྱས་པ་ཞབས་ཞུའི་སྡེ་ཆེན་ནང་ཡོད་པར་དོས་འཛིན་ཞུ་གི་ཡོད། དེར་བརྟེན་གལ་སྲིད་ཞབས་ཞུའི་སྡེ་ཆེན་མ་ཡིན་པར་བཅོ་ལས་དང་། ཞིང་ལས་ཐོག་ཤུགས་བརྒྱབ་པ་ཡིན་ན་རྒྱས་པ་ཞིག་ཐོན་ཐུབ་གྱི་ཡོད་དམ།

དགོན་མཆོག་བརྩོན་འགྲུས།

ཐོག་མར་གནས་ཚུལ་མཁྱེན་རྟོགས་ཆེད་གོང་གི་དྲི་བ་དེའི་སྐོར་ཆོག་ཅེ་གཉིས་ཞུས་ན་བསམ་པ་བྱས་བུང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ནས་བཟུང་བོད་ནང་སློ་ཕྱགས་ཀྱི་གངས་ཆད་ལྷོ་ཕྱོད་ཅམ་གྱིས་འཕར་ཡོད་པར་བརྟེན། སློ་ཕྱགས་དེ་དག་འཛོགས་པ་བྱེད་པའི་ཚུ་བྱང་གི་ལྷན་པ་ཞན་དུ་བྱིན་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ང་ཚོས་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་དགོས་པའི་གནད་དོན་ནི་སློ་ཕྱགས་ལྷོ་ཕྱོད་ཅམ་གྱིས་འཕར་དགོས་དོན་གང་ཡིན་པ་དེ་རེད། སློ་ཕྱགས་ནི་འབྲོག་པའི་རྩོད་ཡིན་ཞེས་བརྟེན་པ་ལྟར། ཁོང་ཚོའི་དངུལ་གསོག་རྒྱུའི་ཆ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ནི་སློ་ཕྱགས་གསོ་ཆགས་བྱ་རྒྱུ་དེ་རེད། སློ་ཕྱགས་གངས་གསོག་ཇི་ཅམ་བྱས་པ་དེ་ཅམ་གྱིས་ཁོང་ཚོའི་རྒྱ་རྩིས་ལོངས་སྤྱོད་དང་། བྱིས་ཆང་གི་ཉེན་སྲུང་ Family Security འཕར་གྱི་ཡོད་པར་བརྟེན། སློ་ཕྱགས་ཉུང་དུ་འབྱོ་བ་བསམ་མེད་པ་ཞིག་རེད། འོན་ཀྱང་སྤྱིར་བཏང་ཁོང་ཚོས་སློ་ཕྱགས་བརྒྱ་ཆ་ལྷུ་འཛོང་དགོས་པ་དང་། བ་ཕྱགས་གཅིག་ལ་བེའུ་ལྷུ་སྤྱི་པ་ཡིན་ན། བ་ཕྱགས་ཀླན་གས་ལྷུ་གསོད་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཞིབ་འཇུག་བྱེད་སྐབས་གནད་དོན་གཙོ་བོ་དེ་ག་ཅེ་རེད་ཅེ་ན། འབྲོག་པ་ཚོའི་སེམས་ནང་བཟུང་འདུའི་འགན་སྲུང་སྟེ། Food Security མེད་པའི་ཞེད་སྐྱོང་རྒྱུ་ཉུ་ཡོད་པ་དེ་རེད་འདུག དཔེར་ན། ང་ལ་ལོ་རྒྱུ་མེད་ན་མི་ཆོ་འབྲེལ་བྱུ་གི་མ་རེད། ཁ་ལྷག་རྒྱ་གི་མ་རེད་བསམ་གྱི་ཡོད་པ་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱ་རྩིས་གསོག་རྒྱུའི་འབད་བརྩོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ད་ལྟོ་ཆར་དཔལ་འབྱོར་ལ་འགྱུར་བ་བྱིན་ཡོད་སྟབས་སྤྱོད་མའི་བསམ་སློ་གཏོང་སྟངས་ལ་འགྱུར་བ་དོན་གཅིག་གཏོང་དགོས་པར་གྱུར་ཡོད་པ་རེད།

གཉིས་པ། ཚུ་བྱང་གི་དཀའ་ངལ་ཆེ་བོས་ཤིག་ནི་ཚུ་བྱང་སྤྱིར་བཏང་ཕན་དུ་སྤྱོད་པའི་པ་དེ་ཡིན་ཞིང་། དཀའ་ངལ་འདི་བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་ཕྱི་རོལ་དུ་ཡོད་པའི་ས་ཁུལ་ཁག་ལ་འང་འཕྲད་འགོ་ཚུགས་ཟིན་ཡོད་པ་རེད། དེ་ལྟར་བོད་ཀྱི་ཚུ་བྱང་ལ་ས་མཆོམས་མེད་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་གཅིག་གི་སློ་ཕྱགས་ནས་ཚུ་བྱང་གི་ལོ་མེ་ཇར་ ༥༠༠ ཅམ་བསྐོར་ཏེ་ཆུར་ལོག་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་ད་ཆ་ཚུ་བྱང་ཆ་བགོས་བྱས་ཡོད་པར་བརྟེན་ནས་ས་མཆོམས་བཀལ་བ་གོད་བྱས་ཆོག་གི་ཡོད་པ་མ་རེད། ལྷག་པར་དུ་ཚུ་བྱང་ནམས་དབྱར་རྩ་དང་། དཀྱུན་རྒྱུ་ཞེས་ཆ་བགོས་བྱས་ཡོད་པ་དེས་འབྲོག་པ་ནམས་ས་ཆ་གཅིག་ཏུ་གཏན་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་པའི་དབང་གིས་ཚུ་བྱང་ལ་ཉམས་ཉེས་ཆེན་པོ་བཟོ་གི་ཡོད་པ་རེད།

དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཐོག་ནས་བརྟེན་ན། ད་ལྟོ་བོད་ནང་ཞབས་ཞུའི་སྤྱོད་ཆ་ནས་དངུལ་གྱི་ཡོང་འབབ་དེ་བརྒྱ་ཆ་ ༥༣ ཟིན་གྱི་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལྟར་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལོའི་ཡོང་འབབ་གངས་ཆད་ནི་ ༥ ཅམ་རེད། དེ་ལྟར་ལས་དང་

བོད་ནང་བརྒྱ་ཆ་ ༩༠ ཡོད་ཀྱང་། ༥༠ ལ་མར་ཆག་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་གྲངས་ཐོ་འདིས་བོད་མི་
 མང་ཆེ་བ་ཞིག་ཞབས་ཞུ་འདི་ཕྱི་ཆོན་ནང་ལས་ཀ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་སྟོན་གྱི་མེད་ཅིང་། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། ཞབས་ཞུ་འདི་ཕྱི་ཆོན་
 ནང་དངུལ་འབྲེལ་ཆེན་པོ་ཡོད་ནའང་། ལས་ཀ་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་མེད་པས་ཡིན། མ་འོངས་པར་ང་ཚོས་ཐོན་ལས་གང་འདྲ་
 ཞིག་གི་ཐོག་ལ་བྱགས་སྟོན་རྒྱུ་དགོས་པ་དེ་ནི་ཆང་མས་ཤེས་གསལ་རེད། ད་ལྟའི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནས་སྟངས་ནས་
 བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་ས་ཁུལ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་གནས་སྟངས་སོགས་མང་པོ་ཞིག་དང་མི་འདྲ་བའི་བྱེད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་
 པར་བརྟེན། ཞིབ་འཇུག་མང་ཆེ་བའི་ནང་གཞི་རིམ་གྱི་དགོས་མཁོ་ཆང་མི་འདུག་ཅེས་འཁོད་ཡོད་པ་རེད། རྒྱས་སྤྱོད་
 ཅན་གྱི་སྒྲིམ་གཞིའི་འཇུགས་སྒྲིམ་ Super Structure བཟོ་རྒྱུ་ལྟ་ཞིག་ གཞི་རིམ་གྱི་དགོས་མཁོ་འཕྲོད་བཞེན་དང་།
 སྒྲིབ་སྒྲུབ་སོགས་འདྲེང་རེས་ཡོད་པ་མ་རེད། དེར་བརྟེན་ཞབས་ཞུ་འདི་ཕྱི་ཆོན་ལ་བྱགས་སྟོན་རྒྱུ་དགོས་པའི་གནས་སྟངས་
 བྱིག་གི་ཐོག་སྒྲིབས་པ་ལ་རྒྱ་ཆ་དང་མཐོ་པོ་ཞིག་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

འོ་ན་ཞབས་ཞུ་དཔལ་འབྱོར་ལ་བརྟེན་ནས་མ་འོངས་པར་བོད་འདི་འཚོ་གནས་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་ནམ། དཔེར་
 ན། རང་སྤྱོད་ཚུངས་ཀྱི་ནང་བཟའ་འབྲུའི་འགན་སྲུང་སྟེ། Food Security ལྟ་བུར་མཆོག་ན། དེང་སང་འགྲིམ་
 འབྲུལ་ཏོག་ཙམ་ཡག་ཏུ་ཕྱིན་ཡོད་པ་ལས། དེ་སྤྱི་འགྲིམ་འབྲུལ་མེད་པའི་སྐབས་སུ་བཟའ་འབྲུ་ཆད་ན་སྒྲིབ་ཏུ་འོར་འདྲེན་
 བྱ་རྒྱུ་ཤིན་ཏུ་ཁག་པོ་རེད། དེ་བཞིན་སྒྲིབ་ཕྱགས་སེམས་ཅན་མང་པོ་འཆི་སྐབས་སྒྲིབ་ཏུ་གཏུག་སྒྲིབ་ Relief བྱ་རྒྱུ་
 ཁག་པོར་གྱུར་ཡོད་པ་རེད། དེང་སང་གི་ཨམ་ཕ་སྟོན་སྟན་ནང་བཞིན་རེད། དེ་སྤྱི་བོད་ཀྱི་ས་ཆ་མང་ཆེ་བར་ལམ་ཁ་བདེ་
 པོ་མེད་ནའང་། ང་ཚོས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་དེ་བཟའ་འབྲུ་འདྲེང་རེས་ཡོད་ཅེས་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། ད་ཆ་བོད་ཀྱི་
 རྫོང་ཁག་ ༥༥ ནང་ནས་ ༩༩ ནང་བཟའ་འབྲུའི་འགན་སྲུང་སྟེ། Food Security མེད་པའི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཀྱི་
 ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་དེ་ནི་ཞིང་ལས་ཀྱི་ཐོན་འབབ་ཉུང་དཀའ་པའི་ཉེན་གྱིས་མ་ཡིན་པར། ཞིང་པ་པལ་མོ་ཆེས་ཆོང་
 སྒྱར་གྱི་ཐོན་ལས་ཁོ་ན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པས་ཡིན།

ཉེ་ཆར་འཆར་འགོད་ Planning ནང་པད་ཁང་ངམ། ལྷུ་མ་ཁོ་ན་གྲིན་ ༡༠༠༠ མཁོ་འདོན་བྱེད་ཀྱི་ཡིན་
 ཞེས་ཆད་གཞི་རེས་ཅན་ཞིག་བཟོས་ཡོད་པར་བརྟེན། བྱིམ་ཆང་གཅིག་ལ་ས་ཆ་ལུ་ ༡༠ ཡོད་ན། ལུ་ ༦ ཅམ་
 རེས་པར་དུ་པད་ཁང་འདེབས་ལས་བྱེད་དགོས་ཤིང་། གལ་ཏེ་པད་ཁང་ལ་གོང་ཆད་ཡག་པོ་མ་རག་ན། བཟའ་འབྲུའི་
 རིགས་ཉི་མི་བྱེད་པའི་གནས་སྟངས་བྱིག་ཆགས་རྒྱུ་རེད། དེར་བརྟེན་དང་པོ་བཟའ་འབྲུའི་འགན་སྲུང་སྟེ། Food

Security དགོས་སྤྱད་གལ་ཆེ་གོས་ཡིན་སྟབས་དེའི་ཐོག་ལ་ཤུགས་རྒྱག་དགོས་པ་ཡིན། དེང་སང་བོད་ནང་འབྲུ་རིགས་
མང་ཆེ་བཞིག་ཕྱི་ནས་དཔོར་འབྲེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། འབྲས་ལ་མཚོན་ན་ Subsidy གྲོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། གོ་
ཞིབ་ལ་མཚོན་ན། གཞུང་གིས་ཆག་ཡངས་བཟང་སྟེ་འཛོང་གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ས་གནས་རང་ནས་འབྲུ་རིགས་
ཀྱི་ཐོན་ཁུངས་བཟོ་སྒྲུབ་ལ་ཆེན་པོ་རེད་ལ། དེའི་ཆེད་དུ་ཐོན་ལས་དང་པོ་དང་གཉིས་པའི་ཐོག་ཤུགས་སྤྱོད་རྒྱག་དགོས་
ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ལྟར་མ་བྱས་ན་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་ཞིག་འཕྲད་སྒྲུབ་ཡིན།

རྩི་བ། བརྩོ་གྲུ་འདྲུགས་གཉིར་བྱེད་པ་ལ་རྒྱ་ཆ་རགས་པ་ Raw Material དགོས་ཀྱི་ཡོད་པར་བརྟེན་པོད་ནང་
 རྒྱ་ཆ་རགས་པ་དེ་འདྲ་ཡོད་དམ། རྩོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བཞས་ན། རྒྱ་ནག་གིས་པོད་ནང་འདྲུགས་སྐྱུན་
 མ་བྱས་པ་དེ་ང་ཚོའི་ཁེ་ཕན་དུ་གྱུར་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནམ། གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཁོང་དུ་ཁོར་ཡུག་ཐོག་གསུང་བཤད་
 གནང་མཁན་ནམས་ཀྱིས་པོད་ནང་འདྲུགས་སྐྱུན་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོར་ཡུག་ལ་དོ་ཕྱིན་གྱུར་རྒྱུར་
 གསུངས་སོང་།

དགོན་མཆོག་བརྩོན་འགྲུས།

ད་པན་གྱི་ལོ་ལྔ་ཚན་གྱི་འཆར་གཞི་ཁག་ལ་གཟིགས་ན། བཟོ་གྲུ་ཁྲི་ཐོན་ལས་ཐོག་ཡར་རྒྱས་ཕྱིན་ཡོད་པ་དང་། བཟོ་གྲུ་ཁྲི་བཅའ་དངོས་རྣམས་བོད་ལ་དགོས་མཁོ་ཡང་ཡོད་པ་རེད། དེང་སང་རྒྱ་ནག་ནང་བོད་ཇ་ Ready Made བཟོས་ཏེ་བོད་ལ་ཡར་འབྱེད་ཡོང་གི་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལྟར་བྱེད་དགོས་དོན་ནི་རྒྱ་ནག་ནང་བོད་ཇ་རིང་གོང་མཁའ་པོ་ཡོད་པས་ཡིན། གནས་ཚུལ་འདི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་དང་འབྲེལ་བ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རེད། དཔལ་འབྱོར་གྱི་རང་སྤྱོད་དགོས་ན། དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཡོང་འབབ་གང་འཆམས་ཡོད་པའི་ཐོག་ནས་རང་ཁ་རང་གསོ་བྱལ་པ་ཞིག་ཏུ་ཏུ་དགོས་ཀྱི་རེད། ད་ལྟོ་ཆར་བོད་ནང་རྒྱ་ནག་ནས་སླེབས་པའི་བཅའ་དངོས་ཆང་མར་གཞུང་ནས་ཆག་ཡངས་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཆག་ཡངས་མེད་ན། ཆོང་པ་རྣམས་བོད་ནང་འགྲོ་གི་མིན་ཞེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པས་ཡིན། བོད་ལ་རོགས་རམ་གྱི་དངུལ་འབོར་བྱུང་བ་རྣམས་ཆོང་པའི་བཅའ་དངོས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཡོང་གི་ཡོད་པར་བརྟེན། ས་གནས་རང་ལ་དགོས་མཁོ་ཡོད་པའི་བཅའ་དངོས་རྣམས་ས་གནས་རང་ངོས་ནས་བཟོ་བྱལ་པ་ཞིག་ངས་པར་དུ་དགོས་པ་ཡིན། གལ་ཏེ་རང་སྤྱོད་གི་ཁྲིམས་སྲོལ་ཚུལ་བཞིན་ལག་བརྟར་བྱས་ཆོ། བཅའ་དངོས་དེ་རིགས་བཟོ་བྱལ་པའི་རེ་བ་ཡོད་པ་རེད། ང་ཆོར་བཟོ་གྲུ་མང་པོ་ཞིག་འདུགས་སྐྱོན་བྱ་རྒྱུ་ལུས་པ་དང་། མཐུན་ཆུན་ལྡན་ཡོད་ཅིང་། བཟོ་གྲུ་དེ་ཆོར་ཡང་བའི་འབྲིང་རིམ་བཟོ་ལས་ཏེ། Medium Light Industry ཞེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། སྤྱིར་བཏང་དགོས་མཁོ་ཡོད་པའི་བཅའ་དངོས་ Consumer Product མང་པོ་ཞིག་བོད་ནང་བཟོ་བྱལ་གྱི་ཡོད་ལ། དེའི་ཐད་ང་ཆོས་ཏོག་ཙམ་ཤུགས་རྒྱག་བྱལ་པ་ཡིན་ན། རང་སྤྱོད་སྤྱོད་པའི་ཐོག་ལའང་ཕན་ཐོགས་ཡོང་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག། གལ་ཏེ་བཟོ་གྲུ་མེད་ན་གཞུང་ལ་ཡོང་འབབ་མེད་པར་འགྱུར་རྒྱུ་རེད། ཡོང་འབབ་མེད་ན་ཕྱི་ཆོང་རྒྱག་རྒྱུ་ཡོང་གི་མ་རེད། ཕྱི་ཆོང་མེད་ན་བོད་ཀྱི་གནས་སྤངས་གང་འདྲ་ཞིག་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་དམ། ད་ལྟོ་ཆར་བོད་ཀྱི་ཕྱི་ཆོང་ Export གནས་སྤངས་སྤྱོད་པོ་ཡོད་ནའང་། བོད་ཀྱི་བཅའ་དངོས་མང་པོ་ཞིག་ཕྱི་ཆོང་བྱེད་བྱལ་པ་ཞིག་རེད་བསམ་གྱི་འདུག།

བརྟན་འཛིན་ཚུལ་ཁྲིམས།

ང་ཆོས་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ཆེད་དུ་འདུགས་སྐྱོན་བྱེད་དགོས་ངས་རེད། ཡིན་ནའང་འདུགས་སྐྱོན་རྒྱུ་རྒྱུ་རྟེ། Small Scale

Industries དེ་འདྲ་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན། དེ་འདྲ་བྱུང་ན། ས་གནས་ཀྱི་མི་མང་ལ་ཁ་ཆ་དགོས་གཏུགས་ཀྱི་ཕན་ཐོགས་
དང་། ཁོར་ཡུག་ལའང་གནོད་སྐྱོན་མི་འགོ་བའི་ཁེ་ཕན་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

དྲི་བ། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་དཔལ་འབྱོར་འཛུགས་སྐྱོན་དང་། ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅེས་དྲིལ་
བསྐྱེད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་ནག་གི་ལས་འགུལ་དེ་རིགས་ཀྱིས་བོད་ལ་དཀའ་ངལ་ག་རེ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད་
དམ། དཀའ་ངལ་དེ་དག་རྒྱ་ནག་གི་སྤྱད་བྱས་ལ་བརྟེན་ནས་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད་དམ། ཡང་ན་བོད་ནང་བོད་མིའི་
བྱེད་སྐྱོངས་མ་འགྲིགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཡོང་གི་ཡོད་དམ།

བསྐྱོན་འཛིན་ཚུལ་བྲིས།

ཁོར་ཡུག་ཐོག་དཀའ་ངལ་འཕྲད་བཞིན་པའི་ནང་ནས་གཅིག་ནི་དབྱིན་སྐད་ནང་ Desertification ཞེས་པ་རྟེ། ལྷ་
ཐང་ནམས་བྱེ་ཐང་ཅན་དུ་འགྱུར་བཞིན་པ་དེ་ཡིན་ཞིང་། དེས་རྒྱ་ནག་ནང་གི་རྒྱུ་རྒྱུ་ལོ་ཡོང་རྒྱུའི་དཀའ་ངལ་བཟོ་
གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་བཞིན་བཟོ་གྲུའི་འཛུགས་སྐྱོན་གྲགས་ཆེ་བྱས་པ་དེ་དག་ནས་ཐོན་པའི་དུག་རྒྱས་ཀྱིས་ཁ་རྒྱུང་དང་རྒྱ་
བོ་ཁག་འབག་བཅོག་བཟོ་བ་དང་། བཟོ་གྲུ་ཁག་གིས་རྒྱ་མང་པོ་ཞིག་ཤེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པར་བརྟེན་ནས་རྒྱ་ཁྱུང་དུ་འགོ་
བཞིན་པ་རེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དཔལ་འབྱོར་འཛུགས་སྐྱོན་ཁོ་ནར་དམིགས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ས་ཁམས་དང་མི་འཚམས་
པའི་གནི་རྒྱ་ཆེ་བའི་མང་གཞིའི་འཛུགས་སྐྱོན་བྱ་རྒྱུའི་སྤྱད་བྱས་དེས་ཁོར་ཡུག་ལ་ཉམས་ཉེས་ཆེན་པོ་བཟོ་གི་ཡོད་པ་རེད།
དཔེར་ན། རྒྱ་ནག་གིས་འབྲི་རྒྱུའི་སྤྱད་བྱས་ཤིང་གཙོ་བོ་གྲགས་ཆེ་བྱས་འབྲས་སུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་རྒྱ་ལོག་གི་
གོད་ཆག་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་བ་དང་། རྒྱ་མི་དཀའ་ཉེན་དེ་རིགས་མི་ཡོང་ཆེད་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་གིང་གཙོ་བོ་བཀག་
སྡོམ་བྱས་ཏེ་ནགས་གསོའི་ལས་འགུལ་སྤེལ་འགོ་ཚུགས་ཡོད་ནའང་། ཁོར་ཡུག་དང་འབྲེལ་བའི་དཀའ་ངལ་ད་དུང་རྒྱ་
ཁྱུག་ཏུ་འགོ་གི་ཡོད་པ་རེད། ད་ཆ་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་དཀའ་ངལ་ག་རེ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད་ཅིན། ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་དང་།
དཔལ་འབྱོར་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་ལས་གཞིའི་བར་གདམ་ག་བྱེད་མི་ཐུབ་པའི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ॥

༡༡། མར་ཁེ་སི་དང་། ལེ་ཉིན། མའོ་བཙམ་གྱི་མི་རིགས་ལྷ་ཐུབ་སྒྲོར་བཞུགས་པ།

ཕྱི་རིལ་གྱི་སྐད་ཆ་ནི་པའི་འགན་འཛིན་ཟླ་བ་ཆོ་རིང་ལགས།

གཅིག མར་ཁེ་སི་ལི་མི་རིགས་གནད་དོན་སྒྲོར་གྱི་ཡངས་ཚུགས།

༥ སྤྱིར་བཏང་མར་ཁེ་སི་ལི་མི་རིགས་གནད་དོན་སྒྲོར་ལ་དོ་སྣང་དང་། ཟེང་སྒྲོང་བྱས་པ་ཏུ་ཅང་གི་ཉུང་ཉུང་ཡིན། མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ནི་འགྲོ་བ་མིའི་གནད་དོན་ཆང་མ་མཐར་ཐུག་གིས་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུའི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་ཡིན། འཇུག་པའི་མར་ཁེ་སི་ལི་མི་རིགས་ནི་འགྲོ་བ་མིའི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ནང་དུས་སྐབས་ངེས་ཅན་གྱིས་ཏུ་བྱུང་བ་ལས། མིའི་རིགས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཆང་མའི་ནང་གནས་མེད་པར་བརྟེན། དེའི་ཐོག་དམིགས་བསལ་གྱིས་དོ་སྣང་བྱེད་དགོས་པར་མ་མཐོང་བའོ། ཡང་ན་མི་རིགས་ཐེ་བའི་འགྲོ་བ་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནད་དོན་མཐའ་དག་སྒྲེར་དབང་ལམ་ལུགས་དང་། གཤམ་རིམ་གྱི་འགལ་ཆུང་ལས་བྱུང་ཞིང་། གཤམ་ཏེ་དེ་དག་མེད་པར་གྱུར་ཆོ། གནད་དོན་གཞན་དག་ཆང་མ་རང་བཞིན་གྱིས་ཡལ་འགྲོ་བར་འདོད་ཀྱི་ཡོད། དེ་བཞིན་སི་ཏུ་ལན་གྱིས་ཀྱང་མི་རིགས་ཀྱི་འཐབ་རྒྱུ་ནི་མ་ཅུ་རིང་ལུགས་བར་གྱི་འཐབ་རྒྱུ་ཅིག་ཡིན་པར་འབྲེལ་བཞུགས་པའོ། དེའི་སྒྲོར་མར་ཁེ་སི་དང་། ཡིན་གྱི་སི་ཕུ་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་བྲིས་པའི་ཅུ་འཛིན་ཡིག་ཆ་ལྟེ། གུང་ཁྲན་ཏང་གི་ཡོངས་ཁྲབ་གསལ་བསྐྱགས་ཞེས་པའི་ནང་ “གུང་ཁྲན་ཏང་མི་ཡིས་མི་རིགས་དབྱེར་མེད་ཀྱི་འཁྱོར་མེད་གཤམ་རིམ་སྤྱིའི་ཁེ་བན་ལ་ནན་བཞུགས་དང་། རྒྱུན་འབྱོར་སྤྱེད་ཀྱི་ཡོད་” ཅེས་དང་། “མི་ཁག་གཅིག་གིས་གུང་ཁྲན་ཏང་ལ་མེས་ཀྱིས་དང་། མི་རིགས་ཅུ་མེད་བཟོ་གི་ཡོད་པའི་སྒྲིན་འཇུགས་བྱས་འདུག་རུང་། བཟོ་པའི་གཤམ་རིམ་ལ་མེས་ཀྱིས་མེད་པས། མེད་པ་ཞིག་ལ་བཙན་འཕྲོག་བྱ་ཐབས་བྲལ་ཡོད་” ཅེས་དང་། ཡང་། “མ་ཅུ་རི་རིང་ལུགས་ཡར་རྒྱས་ལ་བརྟེན་ནས་འཆོ་བའི་མཐུན་ཆེན་སོགས་གཅིག་མཚུངས་ཆགས་པ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་འགལ་བ་རིམ་གྱིས་ཉམས་ཏེ་འཁྱོར་མེད་གཤམ་རིམ་དབང་སྤྱར་གྱིས་དེ་ནད་དེ་མེད་པར་བཟོ་བྱུང་པའི་” ཡིད་ཆེས་བྱས་ཡོད། མར་ཁེ་སི་དང་། ཡིན་གྱི་སི་ཕུ་ “མིས་མི་ལ་བཟུ་གཞིག་གཏོང་བ་དེ་ཅུ་མེད་བཟོས་ན། མི་རིགས་བར་གྱི་གཉའ་གནོན་ཡང་དེ་དང་མཉམ་དུ་ཅུ་མེད་ཆགས་ངེས་ཡིན་ཞིང་། མི་རིགས་ནང་འཇུག་གྱི་གཤམ་རིམ་བར་གྱི་ཁ་གཏད་མེད་པ་ཆགས་ན། མི་རིགས་བར་གྱི་ཁ་གཏད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡང་དེ་དང་

མཉམ་དུ་ཡལ་འགོ་བར་” ཡིད་ཆེས་བྱས་ཡོད། དེ་འདྲིལ་ལྟ་བུའོག་འགོ་བཅིའི་རིགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་མཐའ་དག་
ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་གཞི་རྩ་ནི་ “སྒྲེར་བདག་ལམ་ལུགས་རྩ་མེད་བཟོ་བྱ་” དེ་ཡིན་པ་ཆོག་ཐག་བཅད་ནས་བཅོད་ཡོད།

མར་ཁེ་སིས་མི་རིགས་བར་གྲལ་རིམ་ལས་བརྒལ་བའི་མཛའ་བརྩེ་ཡོང་བྱུང་བའི་ཐད་དོས་ལེན་བྱེད་ཀྱི་མེད་པ་
དང་། དེ་ནི་མ་ཙཱའི་རིང་ལུགས་པ་དང་། དེ་མིན་གྱི་སྲིད་དོན་ཆོགས་པ་ཁག་གིས་མི་དམངས་མགོ་སྒྲེར་གཏོང་གི་ཡོད།
མི་རིགས་བར་གྱི་འགལ་བའམ། འཐབ་ཚོད་ནི་མཐོ་རིམ་དབང་སྒྱུར་གྱི་མི་སྣ་དང་། དབང་སྒྱུར་གྲལ་རིམ་གྱིས་སོ་
སོའི་སྲིད་དབང་དང་། མི་དམངས་བཟུ་གཞིག་གཏོང་བའི་དབང་ཆ་རྒྱུན་འཛིན་ཆེད་པེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པར་དོས་
འཛིན་བྱས་ཡོད།

དེ་བཞིན་མར་ཁེ་སིས་མི་རིགས་བར་མཐུན་སྦྲིལ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་ཡོང་བ་ལ་ངེས་
པར་དུ་ཐུན་མོང་གི་ཁེ་ཕན་ཞིག་དགོས་ཤིང་། དེ་ཡོད་ཀྱི་སྒྲེར་དབང་ལམ་ལུགས་འདི་མི་རིགས་ཕན་ཚུན་དབར་བཟུ་
གཞིག་བྱེད་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཡིན་པས། དེ་ལྟར་ནམ་ཡང་ཡོང་ཐབས་མེད་པ་དང་། མི་རིགས་མཐུན་སྦྲིལ་དངོས་སུ་ཡོང་
བ་ལ་ངེས་པར་དུ་ལམ་ལུགས་འདི་རྩ་མེད་བཟོ་དགོས་པ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ནི་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་མི་རིགས་བར་གྱི་
མཐུན་སྦྲིལ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱ་བྱུང་གཞི་རྩའི་ལྟ་བུའོག་ཞེས་བཅོད་ཡོད།

གོང་དུ་བཅོད་པ་བཞིན་མར་ཁེ་སིའི་མཐོང་སྒྲུབ་དུ་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ནི་མ་ཙཱའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྒྲེར་དབང་
ལམ་ལུགས་འོག་གྲལ་རིམ་འཐབ་ཚོད་ཀྱི་རྣམ་པ་ཞིག་ཡིན་ལྟ་བུས། གྲལ་རིམ་དང་། སྒྲེར་དབང་ལམ་ལུགས་མེད་
པར་ཆགས་ཆོ། མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་རང་བཞིན་གྱིས་སེལ་ཐུབ་པའི་དོས་འཛིན་བྱས་པ་ལྟར། མར་ཁེ་སིའི་གསུང་
རྩ་མ་ནང་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་འདི་འགོ་བཅིའི་གལ་ཆེའི་གནད་དོན་ཞིག་ལ་དོས་འཛིན་བྱས་མེད་པར་མ་ཟད། ཐ་
ན་བཅོན་བྱལ་རིང་ལུགས་དང་། མི་སེར་སྤེལ་ཡུལ་སྒྲོར་གྱི་གླེང་སྒྲོང་སྐབས་སུ་འང་གྲལ་རིམ་འཐབ་ཚོད་ཀྱི་ལམ་ནས་
དབྱེ་ཞིབ་བྱས་པ་ལས། མི་རིགས་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཐོབ་ཐང་སོགས་ཀྱི་སྒྲོར་ལ་དོ་སྒྲུབ་བྱས་པ་ཉུང་།

གཉིས་པ། ལེ་ཉིན་དང་། སི་ཏ་ལན་གྱི་མི་རིགས་ལྟ་བུ།

སྤྱིར་བཏང་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱིས་མ་ཙཱའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་འཕེལ་བྱས་མཐར་མོན་པ་བྱུང་རྗེས་འཛམ་གླིང་ཡོངས་
ལ་གྲང་བྱན་རིང་ལུགས་ཀྱིས་ཆབ་བྱས་ཏེ། གྲང་བྱན་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་ཐོག་བསྐྱོད་པར་འདོད་རུང་། དོན་

དངོས་ཐོག་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ལ་མ་ཅུང་རིང་ལུགས་ཡར་རྒྱས་སོང་པའི་རྒྱབ་ཕྱོགས་སྒྲུབ་ཁབ་ཁག་གི་ནང་སྒྲུབ་ཁ་
 ཐོབ་མེད་པར། རྗེས་ལུས་ཅན་གྱི་ཡུ་རུ་སྤྱི་ནང་སྤྱི་དབང་འཕྲོག་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡོད། སྐབས་དེའི་ཡུ་རུ་སྤྱི་སྒྲུབ་
 ཁོངས་ནང་ཡུ་རུ་སྤྱི་མི་རིགས་ཀྱི་མི་འཛོར་བྱེ་བ་བདུན་དང་། ས་ཡ་ལྔ་ལྟག་ཡོད་པ་དང་། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་
 ཀྱི་མི་འཛོར་བྱེ་བ་དྲུག་དང་། ས་ཡ་ལྔ་ལྟག་ཟིན་ཡོད། ལྟག་པར་དུ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་པལ་མོ་ཆེ་ལོ་རྒྱས་ཐོག་རང་
 བཅན་གྱི་སྒྲུབ་ཁབ་ཡིན་ཞིང་། འདས་པའི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་གཅིག་གཉིས་ནང་ཡུ་རུ་སྤྱི་གོང་མས་དཔུང་ཤུགས་ལ་བརྟེན་
 ནས་དེ་དག་གཅིག་གྱུར་བཅོས་པར་བརྟེན། ཡུ་རུ་སྤྱི་གྲང་བརྒྱ་ཉང་གིས་སྤྱི་དབང་འཕྲོག་ལེན་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ་
 མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐད་དོ་སྒྲུབ་ཡོད་པར་མ་ཟད། མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་སྒྲོར་དཔུང་ཚོམ་དང་གསུང་
 བཤད་ཀྱང་མང་ཤོས་སྤེལ་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༩ ཟླ་ ༡ ནང་སི་ཏ་ལན་གྱིས་སྤེལ་ཡོ་ནར་ “མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་གནད་
 དོན་” ཞེས་པའི་རྩོམ་ཡིག་ཅིག་སྤེལ་ཡོད་པ་དང་། རྩོམ་ཡིག་དེ་རྗེས་སུ་ཡུ་རུ་སྤྱི་གྲང་བརྒྱ་ཉང་གི་མི་རིགས་གནད་
 དོན་སྒྲོར་གྱི་གལ་ཆེའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། སི་ཏ་ལན་གྱིས་རྩོམ་ཡིག་དེའི་ནང་བེད་སྤྱོད་པར་མི་རིགས་ཀྱི་མཆན་
 ཉིད་བཞག་ཡོད་པ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་མཆན་ཉིད་དེ་དུས་ད་ལྟ་ཡང་སྒྲུབ་ཁབ་ཀྱིས་མི་རིགས་ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་
 ཁྲུངས་སྤེལ་གྱི་ཆད་འཛིན་ཞིག་ཡིན། སི་ཏ་ལན་གྱིས་རྩོམ་ཡིག་དེའི་ནང་མི་རིགས་གནད་དོན་གྱིས་ “དོ་སྒྲུབ་བྱ་ཡུལ་
 ལ་འགྱུར་བ་བྱང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནད་དོན་ལ་སྒྲུབ་ཆུང་དང་། གྲལ་རིམ་འཐབ་ཚུད་ལ་སྒྲུབ་མེད་ཀྱིས་མི་རིགས་
 གནད་དོན་ཁོ་ནར་དོ་སྒྲུབ་བྱེད་པ་དང་། འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་ཁེ་ཕན་ལ་སྒྲུབ་མེད་བྱས་ཏེ། འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་
 དང་འཕྱོར་ཕན་གྲལ་རིམ་བར་གྱི་ ‘ཐུན་མོང་’ གི་གནད་དོན་ལ་མགོ་འཁོར་ནས་ཁེ་ཕན་མཐུན་སྦྲེལ་གྱི་མགོ་སྒྲོར་
 གི་ལ་བསྒྲགས་འོག་ཆུད་པ་དང་། དེས་བཅོ་པའི་གྲལ་རིམ་གྱི་བསམ་སྒྲོའི་ཐོག་འཆིང་སྒྲུབ་པའི་གཞི་རྩ་འདིང་ངེས་
 ཡིན་” ཞེས་དང་། “གཅིག་གྱུར་དང་། ཁ་བྲལ་མེད་པའི་གྲལ་རིམ་འཐབ་ཚུད་ཀྱིས་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ལ་ཁ་
 བྱེད་གཅིག་དགོས་” ཞེས་བརྗོད་ཡོད་ཅིང་། ཁ་བྱེད་གཅིག་པའི་ལག་ཆ་ནི་ “མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་
 འདོད་ཚུལ་འཛིན་པ་དང་། འདོད་ཚུལ་འདི་གཞིར་བཟུང་མི་རིགས་ལ་ཁ་བྲལ་གྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་” ཅེས་དང་། “རང་
 ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ནི་མི་རིགས་སོ་སོའི་ལས་དབང་རང་ཉིད་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་པ་ལས། གཞན་སུ་ཞིག་
 གིས་མི་རིགས་དེ་ཆོའི་འཆོ་བར་བཅན་དབང་གིས་བྱེད་བྱས་བྱེད་པ་དང་། སློབ་གྲྭ་དང་ལུགས་སློབ་གོམས་གཤིས་བཅས་

གཏོར་བཅུག དེ་བཞིན་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་པོད་སྟོང་ཕྱེད་པར་ཚད་བཀག་བཅོ་རྒྱུ་ལོ་ཐང་མེད། མི་རིགས་སོ་
སོས་རང་གི་འདོད་པ་བཞིན་རང་གི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་ཕྱེད་པ་དང་། རང་སྤྱོད་གི་ཅ་འཛིན་ལྟར་སོ་སོའི་འཚོ་བ་བཀོད་
སྒྲིག་བྱས་ཆོག དེ་བཞིན་མི་རིགས་གཞན་མཉམ་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་འབྲེལ་བ་བརྒྱགས་པ་ལམ། ཡང་ན་མད་
དེ་ཁ་བྱལ་དུ་འགོ་རྒྱུ་ལོ་ཐང་མེད། མི་རིགས་ཚང་མ་རང་བདག་ཡིན་ཞིང་འདྲ་མཉམ་ཡང་ཡིན་” ཞེས་བརྗོད་ཡོད་
པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་སི་ཏ་ལན་གྱིས་ཙོ་མ་ཡིག་དེའི་ནང་མི་རིགས་སམ། རིག་གནས་རང་སྤྱོད་ལ་ངོ་ཚོད་དང་། མི་
རིགས་དཔྱར་མེད་ཀྱི་ས་གནས་རང་སྤྱོད་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་ཡོད། སི་ཏ་ལན་གྱིས་མི་རིགས་རང་སྤྱོད་ལ་སྤྱོད་བརྗོད་
ཕྱེད་པའི་རྒྱ་མཚན་གཅི་བོ་ནི། མི་རིགས་རང་སྤྱོད་གི་ལྷ་བས་གཅིག་གྱུར་གྱི་དམར་ཤོག་ཚོགས་པ་དེ་མི་རིགས་ལས་
དཔྱར་པའི་ཁ་འཛོམས་ཀྱི་ཚོགས་པ་ཞིག་ཆགས་ཉིན་ཡོད་པས་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ཡོད།

ལེ་ཉིན་དང་། སི་ཏ་ལན་གྱིས་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་སྐྱོར་ད་དུང་མང་པོ་བརྗོད་ཡོད་རུང་། འདིར་
ཆ་ཚད་ལུང་དངས་རྒྱུ་འདོགས་པ་མ་མཐོང་ཞིང་། འོན་ཀྱང་ང་ཚོས་ངེས་པར་དུ་ཤེས་རྟོགས་དགོས་པ་ཞིག་ནི། མི་
རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ལྷ་བ་འདི་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ནང་གསལ་བའི་གནས་བབ་དེ་མིན་
ལ། སི་ཏ་ལན་གྱིས་ “སུ་ཞིག་གིས་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་འདི་འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གསར་བརྗོད་ཐུག་གནད་དོན་
གྱི་གྲུབ་ཆ་ཞིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་དེས་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ནི་ཅ་ཁྲིམས་གཏན་འཁེབས་ཀྱི་གནད་དོན་ཞིག་
ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་ཕྱེད་མི་སྟེ། དེ་ལས་ཕྱོག་ལྷོ་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་དང་། འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གསར་བརྗོད་
ཐུག་གནད་དོན་གཉིས་ལོགས་སུ་དཔྱར་མཁན་ཞིག་ཡིན་ན། མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་འདི་ཅ་ཁྲིམས་གཏན་འཁེབས་ཀྱི་
གནད་དོན་ཞིག་ཡིན་པར་མཐའ་བསྐྱེམས་ཕྱེད་ངེས་ཡིན་” ཞེས་དང་། “མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ནི་ཅ་ཁྲིམས་ཀྱི་གནད་
དོན་མིན་པར་གསར་བརྗོད་གནད་དོན་ཞིག་ཡིན་” ཞེས་བརྗོད་ཡོད། སི་ཏ་ལན་གྱིས་ད་དུང་བརྗོད་དོན། “ང་ཚོ་
གྲུང་བཅུ་ཏང་གིས་ཏ་ཅང་གསལ་པོར་མཐོང་ཐུབ་པ་ཞིག་ལ། ང་ཚོའི་ལས་དོན་ཚང་མའི་གཞི་རྒྱ་ནི། བཅོ་པའི་གྲལ་
རིམ་གྱི་སྟོན་དབང་སྤྱ་བརྟན་བྱ་རྒྱུ་དེ་རེད། སྟོན་འགྲོའི་ཆ་རྒྱུན་དེའི་འོག་ད་གཞོད་གནད་དོན་གཞན་པ་སྟེ། མི་རིགས་
ཀྱི་གནད་དོན་སྐྱོར་སྐྱོང་མོལ་བྱས་ཆོག” ཅས་དང་། “མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་གནད་དོན་ལུང་། ད་དུང་
བཅོ་པའི་གྲལ་རིམ་གྱིས་རང་གི་སྟོན་དབང་སྤྱ་བརྟན་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཡིན། རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དེ་དབང་ཆ་རྗེས་
མའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ཡིན་” ཞེས་བརྗོད་པ་ནས་གསལ་པོར་གང་རྟོགས་ཐུབ་ཅེ་ན། ལུ་རུ་སུའི་གྲུང་བཅུ་ཏང་

གིས་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐོག་དོ་སྣང་བྱས་པ་དེ་ནི་མི་རིགས་ཀྱི་ལུགས་མཐུན་ཐོབ་ཐང་སོགས་ལ་དམིགས་པ་ཞིག་
 མ་ཡིན་པར། གསར་བཅའི་འཐབ་ཚྭ་དང་། སྲིད་དབང་འཕྲོག་པའི་ལས་འགུལ་གྱི་ཆ་གས་སམ། ཡང་ན་གསར་
 བཅའི་ལག་ཆ་ལྟ་བུ་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་མ་གཏོགས། དེ་ལས་ལྷག་པ་ཞིག་མེད་པ་དང་། དེ་བཞིན་རང་ཐག་
 རང་གཙོ་དུ་ཁ་དབྱངས་སྒྲིགས་པ་འམ། དམིགས་ལུ་ཡང་དེ་ལས་མ་འདས་གིང་། གྲུང་བྱ་ཏང་གིས་སྲིད་དབང་
 བཟུང་རྗེས་དེའི་སྐོར་དངོས་དྲགས་ཏེ་ཅང་གསལ་པོར་བཏོན་ཡོད་པ་ནི། བྱེ་ལོ་ ༡༩༡༣ ཟླ་ ༣ པའི་ནང་ཨུ་རུ་སུའི་
 བོད་མའི་སྲིད་དབང་མགོ་དྲོད་སྒྲིག་རྗེས་ལོ་དེའི་བྱེ་ཟླ་ ༡༡ པར་ཨུ་རུ་སུའི་སྲིད་དབང་གནས་སྐབས་སྲིད་གཞུང་གིས་
 བཟུང་ཡོད། སྐབས་དེར་ས་མཆམས་ཁག་གི་མི་རིགས་མང་པོས་རང་ཐག་རང་གཙོ་དུ་ཅ་འཛིན་གཞི་ཅར་བཟུང་
 རྟེ། མི་རིགས་སོ་སོའི་སྲིད་དབང་བཙུགས་པར་ “སྐབས་དེའི་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོ་དུ་ལ་མཐའ་མཆམས་
 ས་ཁུལ་དུ་གནས་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་འཕྲོར་ལྗོན་གྲུལ་རིམ་གྱིས་སྲིད་དབང་འཕྲོག་པ་དང་། ཟླ་བ་གཉིས་པའི་གསར་བཅའ་
 དང་བསྟུན་ནས་སོ་སོའི་མི་རིགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་བཙུགས་ཆོག་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡིན་པར་འགྲེལ་བཤེད་བྱས་ཡོད་” ཅེས་
 དང་། “ཨུ་རུ་སུའི་མཐའ་མཆམས་ས་ཁུལ་ལ་དེ་མ་ཐག་ ‘མི་རིགས་སྤྱིའི’ སྲིད་གཞུང་བཙུགས་པ་དང་། མི་རིགས་
 ལས་འགུལ་གྱི་འགོ་བློད་ནི་མི་རིགས་ཁག་གི་འཕྲོར་ལྗོན་གྲུལ་རིམ་གྱི་དམངས་གཙོའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་པ་རྣམས་
 ཡིན།” འོན་ཀྱང་བོད་གསལ་མི་རིགས་ཆོས་རང་ཐག་རང་གཙོ་དུ་ཁ་དབྱངས་སྒྲིག་གིས་བཟུང་མི་རིགས་ཁག་གི་སྲིད་དབང་
 བཙུགས་པ་དེ་གྲུང་བྱ་ཏང་གི་དབུ་བློད་འོག་མིན་པའི་རྒྱ་མཆན་ལ་བརྟེན་ནས། སི་ཏ་ལན་གྱིས་ “མི་རིགས་གནད་
 དོན་ནི་ཡན་གར་བསྟུན་མེད་གནས་པ་དང་། རྣམ་ཡང་འགྱུར་མེད་ཀྱི་གནད་དོན་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་བྱ་རྒྱུ་མེད། མི་
 རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ནི་དེ་ཡོད་ལམ་ལུགས་བསྐྱར་བཅོས་བྱེད་པའི་སྤྱིའི་གནས་ཚུལ་གྱི་ཆ་གས་ཤིག་ཡིན་” ཞེས་
 དང་། “གསར་བཅའི་ཐ་ཚབས་བྱང་ནས་རྒྱལ་ཡོངས་ལ་བྱབ་སྟེ་མཐའ་མཆམས་ས་ཁུལ་དུ་སྒྲིབས་ཡོད་ཀྱང་། མཐའ་
 མཆམས་ས་ཁུལ་དུ་རྒྱ་རགས་ཤིག་དང་འཕྲད་ཡོད་པ་ནི་ཟླ་བ་བཙུ་པའི་གསར་བཅའི་བོད་བཙུགས་ཟིན་པའི་མི་རིགས་ལྷན་
 ཁང་དང་། ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ཁག་རེད་” ཅེས་དང་། སི་ཏ་ལན་གྱིས་མི་རིགས་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་དེ་ཆོ་སྒར་གྱི་ “མི་
 རིགས་གཉའ་གཞོན་གྱི་ཆ་བ་དུ་ཞིབ་ཆགས་གིང་། དེའི་རྒྱུན་གྱིས་ལྷག་པར་ཉེན་ཁ་ཆེ་བའི་མི་རིགས་གཉའ་
 གཞོན་” གྱི་རྣམ་པ་གསར་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་འགྲེལ་བཤེད་བྱས་རྗེས། “འཕྲོར་ལྗོན་གྲུལ་རིམ་དམངས་གཙོའི་རིང་ལུགས་
 པའི་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོ་དུ་སྐོར་གྱི་འགྲེལ་བཤད་དེ་ནི་སྣོད་བཤད་དུ་གྱུར་ཟིན་ཞིང་གསར་བཅའི་རང་བཞིན་

ཡང་བརྒྱལ་སྤྱོད་པས། གནས་སྤངས་དེའི་འོག་མི་རིགས་གཉེན་གཤིས་ཅུ་མེད་བཟོ་བ་དང་། མི་རིགས་ཁྲུང་པའི་རང་
 བཅན་འགན་སྲུང་བྱེད་མི་ཐུབ་པ་ནི་ཏ་ཅང་གསལ་པོ་རེད། དེ་ལྟར་བཅན་གྱི་ལྷ་རིང་ལུགས་དང་ཁ་བཤམ་ནས་སོ་སོའི་
 མི་རིགས་ཀྱི་འཕྲོར་ལྗོན་གྱི་རིམ་མགོ་ཏྲིང་སྒྲིག་ནས་ངལ་རྩལ་མི་དམངས་རང་གིས་དབང་ཆ་མ་བཟུང་ན། གཉེན་
 གཤིས་འོག་གནས་པའི་ངལ་རྩལ་མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་གཏོང་བྱུང་བཅས་མེད་ལ། མི་རིགས་གཉེན་གཤིས་ཡང་
 ཅུ་མེད་བཟོ་མི་ཐུབ་” ཅེས་བརྗོད་ནས། “སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་རང་ཐག་རང་གཅོད་སྒྲོར་གྱི་འདོད་ཚུལ་ནི། སྤྱི་
 དབང་ཆ་མ་གཉེན་གཤིས་མཁུ་མི་རིགས་ཀྱི་ངལ་རྩལ་མང་ཚོགས་ལ་དབང་ཞེས་པའི་ཁ་དབྱངས་དེ་ཡིན་” ཞེས་
 མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ལ་འབྲེལ་བཤད་གསར་པ་བརྒྱབ་སྤྱོད་གྱི་ཁྲུང་གིས་དབང་ཆ་འཛིན་མ་ཐུབ་པའི་གནས་
 ལྟངས་འོག་རང་ཐག་རང་གཅོད་ལོངས་སྤྱོད་བྱས་པ་ཆང་མ་ “ཞིབ་ཚགས་ཤིང་། དེའི་ཀློན་གྱིས་ལྷག་པར་ཉེན་ཁ་
 ཆེ་པའི་མི་རིགས་གཉེན་གཤིས་” གསར་པའི་ཁོངས་སུ་བཞག་ཡོད། ཐ་ན་གྱང་བྱན་ཏང་གི་ནང་འབྲེལ་བཤད་གསར་
 པ་དེའི་རྗེས་སུ་མ་འགྲོ་ན་ཏ་ཅང་ནག་ཉེས་ཆེན་པོར་བརྩི་བ་སྟེ། སི་ཏ་ལན་གྱིས་གྱང་བྱན་ “ཀྱལ་སྤྱི་གཉིས་པ་དང་།
 དེའི་འགོ་བྱེད་ཁོའི་ཆེ་ཅིས་ཀྱི་ཤི་འོས་པའི་ནག་ཉེས་ཤིག་ནི། ཁོ་ཆོའི་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་གནད་དོན་སྒྲོར་
 གྱི་འདོད་ཚུལ་དེ་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་འཕྲོར་ལྗོན་གྱི་ལྷ་བ་དང་གཅིག་མཚུངས་སུ་ཡོད་པ་དེ་ཡིན་” ཞེས་
 སྒྲོན་བརྗོད་བྱས་ཡོད། དེ་ལྟར་ཨུ་རུ་སུའི་གྱང་བྱན་ཏང་གིས་སྤྱི་དབང་བཟུང་རྗེས་མི་རིགས་སྒྲོར་གྱི་ལས་དོན་དང་
 པོ་ནི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཁག་གིས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ལྷ་བྱུང་གཞིར་བཟུང་བཅུགས་པའི་མི་རིགས་སྤྱི་དབང་
 ཁག་དྲག་པོའི་ལམ་ནས་ཅུ་མེད་བཟོ་བྱ་དེ་རེད།

དེ་བཞིན་ཨུ་རུ་སུ་དམར་པོའི་ཀྱལ་ཁབ་དེ་དོན་དངོས་ཐོག་སྤྱི་གཅིག་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཀྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་
 རུང་། ཅུ་ཁྱིམ་ནང་ཀྱལ་ཕྱན་མནའ་འབྲེལ་གྱི་ཀྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད། ལེ་ཉིན་གྱིས་ “མར་ཁེ་སི་
 རིང་ལུགས་པས་མི་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཁག་གཅིག་གྱུར་གྱི་ཀྱལ་ཁབ་བཅུགས་ཟིན་རྗེས་ཀྱལ་ཕྱན་མནའ་འབྲེལ་འདྲ་མིན་
 བྱ་རྒྱུའི་འདོད་འདུན་ཅུ་བཞི་ནས་བཟུང་མེད་ལ། དབང་ཆ་ཁག་བགོས་ལམ་ལུགས་ཀྱི་འདོད་འདུན་ཡང་བཟུང་མེད།
 དབྱས་གཞུང་གིས་དབང་ཆ་གཅིག་སྤྱད་བྱེད་པའི་ཀྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་ལམ་ལུགས་འདི་ནི་དུས་རབས་བར་མའི་ཁ་འཐོར་
 གྱི་གནས་སྤངས་ནས་མ་འོངས་འཛམ་གླིང་ཆང་མ་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་ལམ་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་པའི་ལོ་

རྒྱུ་ཐད་ཀྱི་གོམ་རིམ་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན། དེ་ལས་སྒྲིལ་པའི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་སུ་བསྐྱོད་པའི་ལམ་ཁ་གཞན་
 ཡོང་མི་སྲིད་” ཅས་བརྗོད་ཡོད།¹⁰ རྟོན་དངོས་ཐོག་རྒྱལ་ཕྱན་མནའ་འབྲེལ་དེ་ཡང་དངོས་ཡོད་གནས་སྤངས་ལ་གྱུ་བཤངས་
 མ་བྱེད་ཐབས་མེད་བྱུང་བའི་མཇུག་འབྲས་གིག་ཡིན། རྒྱ་བ་བཙུ་པའི་གསར་བརྗེའི་རྗེས་མི་རིགས་ཆང་མའི་སྲིད་དབང་
 གྲུང་བྱ་ཏང་གི་ལག་ཏུ་བཟུང་ཡོད་ཀྱང་། རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཁ་དབྱངས་དེ་ད་དྲུང་ཡང་དོར་མེད་པའི་ཐོག་མི་
 རིགས་སོ་སོར་དབྱེ་ནས་ཡོད་སྟབས། སྐབས་དེར་མི་ཏུ་ལན་གྱི་འགན་ཁུར་འོག་ཨུ་རུ་སུའི་གྲུང་བྱ་ཏང་དབྱུས་སྤྱི་བྱ་བ་
 བཅ། གྲུང་བྱུང་ནས་ཨུ་རུ་སུའི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཕྱན་དང་། རང་བཙན་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་བར་འབྲེལ་པའི་སྐྱོར་
 “རང་སྐྱོང་ཅན་གྱི་འཆར་གཞི” ཟེར་བའི་གྲོས་ཆོད་བཞག་ནས་མི་རིགས་ཁག་གི་རྒྱལ་ཕྱན་ཆང་མ་རང་སྐྱོང་རྒྱལ་
 ཁབ་ཀྱི་གནས་བབ་ཐོག་ཨུ་རུ་སུའི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཕྱན་ནང་ཞུགས་དགོས་པ་བརྗོད་ཡོད་རུང་། མི་རིགས་གཞན་
 དག་གི་གྲུང་བྱ་ཏང་ནས་ནམ་པ་འདྲ་མེན་གྱི་ཐོག་ནས་ངོ་རྒྱུ་བྱས་ཀྱིན། ལེ་ནིན་གྱིས་རང་སྐྱོང་ཅན་གྱི་འཆར་གཞི་
 དེ་དུས་དང་མཐུན་མེན་བརྗོད་ནས་མི་རིགས་ཁག་གི་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་དང་། ཨུ་རུ་སུའི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཕྱན་
 བར་ཐོབ་ཐང་འདྲ་མཉམ་ཡིན་པའི་འདོད་ཚུལ་བཏོན་ཏེ་ར་གི་ཡ་ Soviet Union འཇུགས་ཐུབ་པ་བྱུང་བ་རེད། དེ་
 རྩེར་འཇུགས་ཐུབ་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཅོད་དེ་ཡང་མི་རིགས་ཆང་མའི་དབང་ཆ་ནི་གཅིག་གྱུར་གསར་བརྗེའི་གྲུང་བྱ་ཏང་
 གི་ལག་ཏུ་བཟུང་ཡོད་པས་ཡིན།

གོང་དུ་བརྗོད་ཟིན་པ་ལྟར། མི་རིགས་སྐྱོར་གྱི་ལྟ་བུ་ཅུང་མང་པོ་བརྗོད་རུང་། དེ་ཆོ་ཆང་མར་སྡོན་འགྲོའི་
 ཆ་རྒྱུན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། དེས་པར་དུ་གྲུང་བྱ་ཏང་གིས་འགོ་བཟུང་བྱེད་པ་ལམ། དབང་ཆ་འཛིན་དགོས་པ་དེ་ཡིན། མར་
 ཁེ་སིས་དེ་དང་བསྟུན་ནས་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ནི་སྐར་དབང་ལམ་ལུགས་དང་། མ་རྩའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་དུས་སུ་
 གྲལ་རིམ་གཉའ་གཞོན་ལས་བྱུང་བའི་གནད་དོན་ཞིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་དང་འབྲེལ་མ་རྩའི་རིང་ལུགས་ཀྱིས་མི་རིགས་
 རང་ཐག་རང་གཅོད་ལག་ལེན་བྱེད་པ་ལ་ཁ་སྐྱོན་བྱས་ཏེ། དེ་ལས་ལྷག་པའི་མི་རིགས་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ཚུལ་བརྗོད་ཡོད།
 འོན་ཀྱང་ཡ་མཚན་དགོས་པ་ཞིག་ལ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦ ལོར་ཨུ་རུ་སུ་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་སུ་གྱུར་ཟིན་པའི་བྱུ་བ་
 བསྐྱགས་བྱས་རྗེས། མར་ཁེ་སིས་སྐར་དབང་ལམ་ལུགས་རྩ་མེད་བཅོས་ན། མི་རིགས་གནད་དོན་གྱི་འབྲུང་རྩ་མེད་
 པར་ཆགས་དེས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་གཞིར་བཟུང་ཨུ་རུ་སུའི་ནང་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ལྷག་ཡོད་པར་ངོས་ལེན་མི་བྱེད་

པའི་དུས་འགོ་བཙུགས་པ་རེད། རྗེས་སེར་ངོས་ལེན་མ་བྱེད་ཐབས་མེད་ཀྱང་པའི་སྐབས་སུ་འང་དྲག་གནོན་དང་། ལྷང་མེད་ཅི་རིགས་བརྒྱད་ནས་མེད་པར་བཟོ་ཐབས་བྱས་པ་སོགས་མཐའ་མ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་རྒྱ་ཡ་འཛོམས་ཞིག་འགོ་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ཡང་དེར་ཐུག་ཡོད་པ་མཁས་དབང་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཕྱིས་སུ་འགྲེལ་བཤེད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

གསུམ་པ། མའོ་འོ་འགོ་ཁྲིད་ལོག་རྒྱ་དམར་གྱི་མི་རིགས་ལྟ་སྦྱོར་སྒྲོལ།

ལེ་ཉིན་དང་། སི་ཏ་ལན་གྱིས་སྤྲོད་དབང་མ་ཐོབ་གོང་ཆ་དྲག་གི་བྱེད་སྤངས་སྤེལ་བ་དང་མཚུངས་པར་སྤྲུས་མའོ་ཡིས་ཀྱང་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་ལ་ངོ་ཚྭ་འབྲས་པས་མ་ཆད། ཏ་ཅང་མཐའ་ལྷང་གི་ནམ་པ་ཞིག་བསྟན་ཡོད་པ་སྟེ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༠ ཟླ་ ༡༠ རྒྱང་མའོས་བྱང་ཉེའི་དུས་གནས་གསལ་རྒྱུ་ལ་ Shishi Xinbao ཞེས་པའི་ཐོག་ཚྭ་ལྷིག་ཅིག་སྤེལ་བའི་ནང་། “རྒྱ་ནག་གི་གནད་དོན་ནི་གཅིག་གྱུར་གྱིས་འགྲུབ་ཐུབ་པ་ཞིག་མིན་པ་ད་ཆ་མི་ཆང་མས་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ...ཞིང་ཆེན་ཁག་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱིས་རང་སྤྱོད་བྱེད་པ་འདི་ནི་དངོས་གནས་རྒྱ་ནག་བསྐྱར་བཟོ་བྱེད་པའི་ཐབས་ཤེས་དེ་ཁོ་ན་ཡིན།” ཞེས་དང་། ད་དུང་རྒྱ་ནག་དབུལ་ཞིང་ཤིངས་པ་དང་། ལུས་སྟོབས་ཉམས་ཏེ་གྲོང་འཁྱར་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ནི་ ‘ཀྱང་གོ’ ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་དང་། རྒྱ་ནག་གཅིག་གྱུར་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་དང་འབྲེལ་ “ད་ལྟ་དེ་ལས་སྤྱོད་པའི་ཐབས་ཤེས་གཅིག་ཉིད་ཡོད་པ་ནི། རྒྱ་ནག་འཐོར་ཞིག་བཏང་ནས་གཅིག་གྱུར་ལ་ངོ་ཚྭ་འབྲས་བྱ་རྒྱུ་དེ་རེད།” ཅེས་བཤེད་ཡོད་པ་རེད། ཚྭ་ལྷིག་འདི་སྤེལ་བའི་ཉིན་གསུམ་སྟོན་མའོས་ཏོས་ནན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཏ་ཀོང་པོ་ Dagong Bao ཞེས་པའི་ཆགས་ཤོག་ཐོག་ “ཏོས་ནན་རང་སྤྱོད་ཆེད་བྱེད་ལུལ་མི་སུམ་འབུམ་ལ་གུས་བཤེད་” ཅེས་པའི་ཚྭ་ལྷིག་ཅིག་སྤེལ་ཡོད་པ་དེའི་ནང་། “ཏོས་ནན་རང་སྤྱོད་ནི་ད་ཡོད་ཀྱི་དོན་ཆེན་གཅིག་ཉིད་དེ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ཡང་ཏོས་ནན་མི་དམངས་ནམས་འཆི་གསོན་སྦྱོང་སྤྲུག་གི་གནད་དོན་ཞིག་ཡིན་པས། ས་མ་གི་རུང་དུར་སར་སྤྱོད་རྒྱུ་དེ་ཞིག་བཞག་སྟེ་ཆང་མས་རང་སྤྱོད་གི་རྒྱ་རགས་འདི་སྟོན་ལ་རྒྱག་དགོས་ཀྱི་འདུག་ཅེས་ངས་སྤྱན་ཆེ་བྱེད་བ་གསུམ་ལ་འཕོད་སྤྱུལ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།” ཞེས་དང་། “ངའི་འདོད་ཚུལ་ལ་ལོ་ཉི་ཤུའི་རིང་དབུས་གཞུང་གི་ཆབ་སྲིད་སླེང་རྒྱུ་མེད་པ་དང་། ཞིང་ཆེན་ཁག་གི་མི་ཆང་མས་ལུས་ཤུགས་བསྐྱེད་ནས་སོ་སོའི་ཞིང་ཆེན་ལ་དོ་སྣང་བྱེད་དགོས། ཞིང་ཆེན་ཁག་སྟོན་བརྒྱུ་སྟེ་ཞིང་ཆེན་ཕྱི་ལོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཆང་མར་ལ་མེད་བྱེད་དགོས། དེ་བཞིན་རྒྱལ་སྟོན་འདི་ནི་རྒྱ་ནག་མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་སྟོན་ཡིན་པས། ང་རང་འདི་ལ་དངོས་གནས་དགའ་པོ་མེད། རྒྱལ་

སྟོན་གྱི་དུས་སྐབས་འདི་དང་བསྐྱེད་ཏེ་ངས་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་ལ་ངོ་མྱོང་གི་ཁྱེད་དགོས་པའི་བསམ་འཆར་འདོན་རྒྱུ་
དང་། ཞིང་ཆེན་གྱི་ ‘ཞིང་སྟོན་’ ཞིག་ཕྱད་ན་བསམ་པ་འདུག” ཅས་བྲིས་ཡོད།

རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་བཙུགས་རྗེས་གནད་དོན་ཆང་མའི་ལངས་ཕྱོགས་ཐད་ཨུ་རུ་སུར་ལད་ཆོས་ཀྱིས་མི་རིགས་
སྐོར་ལའང་རང་ཐག་རང་གཅོད་སོགས་ཀྱི་དབང་ཆ་ཡོད་པའི་སྐོར་གསལ་བསྒྲགས་བྱས་པ་སྟེ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༣ ལོར་
རྒྱ་དམར་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་ཆེན་གཉིས་པའི་ཐོག་ “རྒྱ་ནག་མི་དམངས་ཀྱིས་ས་བཅད་བདག་བཟུང་ལྟ་བུར་ཞིང་ཆེན་
མནའ་འབྲེལ་རང་སྐྱོང་དང་། འག་པོའི་གཅིག་གྱུར་ཆེན་པོ་ལ་ངོ་མྱོང་གི་ཁྱེད་དགོས་” ཞེས་དང་། རང་དབང་གི་
རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ཙ་འཛིན་ཐོག་སོག་པོ་དང་། བོད། ཁ་ཆེའི་ཡུལ་བཅས་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཀྱང་དུ་རྒྱལ་ཕྱན་
མཉམ་འབྲེལ་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་འཛུགས་རྒྱུ་དང་། སོག་པོ་དང་། བོད། ཁ་ཆེའི་ཡུལ་གསུམ་རང་སྐྱོང་བྱས་ཏེ་དམངས་
གཙོའི་རང་སྐྱོང་རྒྱལ་ཕྱན་ཆགས་རྒྱུ་བཅས་ཀྱི་གྲོས་ཆོད་བཞག་ཡོད།”

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༣ ལོར་རྒྱ་དམར་རྒྱལ་ཡོངས་འཐུས་ཚོགས་ཐེངས་གསུམ་པའི་ཐོག་དེ་ལྟར་ནན་བརྗོད་བྱས་
པ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༥ ལོར་རྒྱ་དམར་རྒྱལ་ཡོངས་འཐུས་ཚོགས་ཐེངས་དྲུག་པའི་ཐོག་རྒྱ་ནག་གཅིག་གྱུར་དང་།
མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ལ་ངོས་ལེན་ཡོད་པའི་གསལ་བསྒྲགས་བྱས་པ་དང་བསྐྱེད་ནས་དབུས་རྒྱ་ནག་ཁབ་ལ་མི་རིགས་
སྐོར་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་དགོས་པའི་བཀོད་མངགས་བྱས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༠ ལོར་རྒྱ་ནག་སོ་ཁྲེལ་ཏུ་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་
ཁབ་ཀྱི་ཙ་འཛིན་ཐོག་བྲིས་ནང་དེ་ལས་གསལ་བར་བཀོད་དོན་དུ། “མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ལ་མཐའ་
གཅིག་ཏུ་ངོས་ལེན་དང་སྒྲགས་ལག་བརྟར་བྱེད་དགོས་ཤིང་། ཐ་ན་གངས་རྟུང་མི་རིགས་ཁག་ལ་རྒྱ་ནག་དང་ཁ་བྲལ་
ནས་རྒྱལ་ཁབ་ལོགས་སུ་བཙུགས་ཚོག་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ...རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ནང་ཞུགས་
པའམ། ཡང་ན་དེ་ལས་ཁ་བྲལ་བྱེད་པའི་དབང་ཆ་ཆང་ཡོད་ལ། ཡང་ན་དེ་སོ་སོའི་འདོད་པ་ལྟར་རང་སྐྱོང་མངའ་
ཁུལ་ཡང་བཙུགས་ཚོག་པ་ཡིན་” ཅས་བཀོད་ཡོད།

སི་ཏུ་ལན་གྱིས་དམར་ཤོག་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཐོབ་སྐབས་འབྲེལ་བཤད་ལོག་པར་བརྒྱབ་སྟེ་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་
གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་བརྩི་མེད་བཏང་བ་བཞིན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༥ ལོར་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་གི་རྒྱས་ཕྱགས་གང་འཆམས་
རྒྱས་སྐབས་མའོས་ “མར་ཁེ་སི་ལེ་ཉིན་རིང་ལྷགས་ཀྱི་རིག་པའི་གཞུང་ལྷགས་དང་། རྒྱ་ནག་གི་བྱེ་བྲག་ཁོར་ཡུག་
ནང་ལག་བརྟར་བྱེད་ཤེས་པ་བྱ་དགོས་” ཞེས་བརྗོད་ཡོད་པ་རེད། མའོས་ལོ་དེའི་སྐབས་དྲུག་པའི་ཚོགས་ཐེངས་

ཏུག་པའི་ཐོག་གསུང་བཤད་གནང་བའི་ནང་། “མི་རིགས་ཆང་མ་འདྲ་མཉམ་ཡིན་པ་དང་། མཉམ་འདུས་ཀྱིས་འཇའ་
 པན་ལ་ཁ་གཏད་གཅིག་དགོས་པའི་གཞི་རྩའི་ཐོག་མི་རིགས་ཆང་མས་སོ་སོའི་ལས་དོན་འཛིན་སྐྱོང་བྱེད་པའི་དབང་ཆ་
 ཡོད་པ་དང་ལྷན་དུ་ཀྱ་རིགས་དང་བྱང་འབྲེལ་བྱས་ཏེ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ཀྱལ་ཁབ་འཇུགས་དགོས་” ཞེས་དང་། “མི་རིགས་
 མང་པོ་འདྲེས་སྡོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་ཞིང་ཆེན་དང་། རྫོང་རིམ་པའི་ཁོངས་ཀྱི་སྡེ་ཆེན་དུ་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ལྷན་ཁང་
 འཇུགས་དགོས་”^༡ ཞེས་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་དང་། རྒྱ་ནག་གི་བྱེ་བྲག་གནས་སྤངས་བྱང་འབྲེལ་ཡིན་ལུགས་
 དེ་སྡོན་བརྗོད་པའི་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་སྐོག་པར་མེད་བཏང་བས་མ་ཆད། རྒྱ་རིགས་དང་མཉམ་དུ་ཀྱལ་
 ཁབ་འཇུགས་དགོས་ཞེས་ཐེངས་དང་པོར་གསལ་བ་བརྗོད་ཀྱང་བྱས་ཡོད། དེའི་རྗེས་ཕྱི་ཟླ་ ༡༡ རང་མའོས་ “རྒྱ་
 རྒྱ་གི་གསར་བརྗོད་དང་། རྒྱ་ནག་གྲུང་བྲག་ཏང་” ཞེས་པའི་རྩོམ་ཡིག་ཅིག་སྤེལ་བའི་ནང་། “རྒྱ་ནག་དེ་མི་རིགས་
 མང་པོ་ལས་གྲུབ་པའི་ཀྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་” ཞེས་དང་། “ཀྱང་དུ་ཀྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་ཆང་མས་ཕྱི་མི་རིགས་
 ཀྱི་གཉེན་གཤིན་ལ་ངོ་རྒོལ་བྱེད་པ་དང་། ངོ་རྒོལ་གྱི་ཐབས་ལམ་བརྒྱུད་ནས་གཉེན་གཤིན་དེ་ལས་འགྲོལ་ཐབས་བྱེད་དགོས།
 ཁོ་ཆོས་འདྲ་མཉམ་གྱི་མཉམ་འབྲེལ་ལ་འཐད་པ་ལས། པན་ཆུན་གྱི་གཉེན་གཤིན་ལ་འཐད་པ་མིན་”^༢ ཞེས་བརྗོད་
 ཡོད་ཅིང་། དེ་ནས་བཟུང་མི་རིགས་ཆང་མ་གྱུང་དུ་མི་རིགས་ཟེར་བའི་ཁོངས་སུ་བརྒྱུག་ནས་དེ་སྡོན་རྒྱ་ནག་གི་རང་
 ཁོངས་མངའ་སྡེ་དང་། བོད། སྐུ་པོ་བཅས་སོ་སོར་དབྱེ་བ་དེ་དག་མེད་པར་བཞེས་པ་མ་ཟད། “འདྲ་མཉམ་གྱི་མཉམ་
 འབྲེལ་ལ་འཐད་པ་” ཡོད་ཆུལ་བརྗོད་ནས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཁ་དབྱངས་དེ་ཡང་ཕལ་ཆེར་དུས་དེ་ནས་བཟུང་
 ཕྱིར་བསྐྱུས་ཀྱིས་དེའི་ཆབ་ཏུ་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་ཟེར་བ་དེ་བྱུང་བ་རེད། སི་ཏུ་ལན་གྱིས་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་
 ལ་སྐྱོན་བརྗོད་དང་། མི་རིགས་དབྱེར་མེད་ཀྱི་ས་གནས་རང་སྐྱོང་ལ་བསྟོད་བསྐྱེད་བྱས་ཡོད་རུང་། རྒྱ་དམར་གྱིས་
 དེ་གཉིས་བྱང་འབྲེལ་ལྷ་བུར་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་ལམ་ལུགས་བརྒྱན་པ་དེ་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ལ་འཕེལ་
 རྒྱས་བཏང་བ་ཡིན་ཞེས་ཁུར་གོ་བ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༡ ཉིན་གསལ་བསྐྱེད་བྱས་པའི་
 “རྒྱ་ཀར་ཉིན་མཐའ་ཁུལ་གྱི་སྤྱི་དབང་རྒྱུ་རྩ་འཛིན་” ཞེས་པའི་ནང་སྐག་པོ་དང་། རྒྱ་ཁ་ཆེའི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་
 སྐྱོང་ཁུལ་འཇུགས་དགོས་པ་བཀོད་ཡོད།^༣

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོ་ཟླ་ ༩ རང་འགོ་བརྒྱུགས་པའི་རྒྱ་དམར་ཐེངས་བདུན་པའི་ཀྱལ་ཡོངས་ཚོགས་ཆེན་ཐོག་
 མའོས་མཉམ་འབྲེལ་སྤྱི་དབང་བརྗོད་པའི་སྐོར་གཏམ་བཤད་ནང་ “ཀྱལ་ནང་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་གནས་སྤངས་

ལེགས་སུ་བཏང་བ་དང་། གངས་རྒྱལ་མི་རིགས་ལ་མི་རིགས་རང་སྤྱོད་གི་ཐོབ་ཐང་སྤྱོད་རྒྱུ་ལེན་ཤེད་དགོས་”ལྟ་
ཞེས་བཅོལ་པ་དེ་ནས་དངོས་སུ་རྒྱ་དམར་མི་རིགས་སྤྱོད་རྒྱུ་གི་ཅ་འཛིན་ཏུ་བྱར་གྱུར་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རྒྱ་ཏུ་ར་གི་ཡའི་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་དེ་དོར་ནས་མི་རིགས་ས་གནས་
རང་སྤྱོད་གི་ལམ་ལུགས་ལག་བརྟར་ཤེད་དགོས་པའི་རྒྱ་མཆན་འབྲེལ་བཅོལ་ཤེད་སྤངས་ནི། རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་གིས་
མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་གཞི་ཅིའི་མི་རིགས་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་གཞིར་བཟུང་རང་རྒྱལ་མི་རིགས་ ༥༦ ཁྱབ་
ཡུལ་ “ཆེ་ས་ནས་འདྲེས་སྡོད་དང་། རྒྱུང་ས་ནས་འདྲེས་སྡོད་” ཀྱི་གནས་སྤངས་བཞིན་མི་རིགས་ས་གནས་རང་
སྤྱོད་གི་ལམ་ལུགས་གསར་བཏོད་བྱས་ཡོད། དེ་ནི་མར་ཁེ་སི་ལེ་ཉིན་རིང་ལུགས་ཀྱི་མི་རིགས་གནད་དོན་སྒྲོར་གྱི་རིག་
པའི་གཞུང་ལུགས་དང་། རང་རྒྱལ་གྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྤངས་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་མཇུག་འབྲས་ཤིག་ཡིན་ལ། མའོ་འི་
བསམ་སྒྲུབ་གྲུབ་ཆ་གལ་ཆེ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ཞེས་ལུ་ར་སྒྲོག་ཤེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་ཡིན།” ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ཟླ་ ༩ ཆེས་
༡༥ ཉིན་ཀྱི་འུ་ཨིན་ལེ་ཡིས་ཀོང་གིས་ཀོང་རིགས་རང་སྤྱོད་རྒྱུང་ས་སྒྲོར་གྱི་ཆོགས་འདུའི་ཐོག་ “མི་རིགས་ས་གནས་
རང་སྤྱོད་ནི་མི་རིགས་མཐུན་སྦྲེལ་དང་། མཉམ་སྤྱོད་ལ་ཡན་པ་ཡོད་” ཅེས་པའི་གསུང་བཤད་གནང་བའི་ནང་དེ་ལྟར་
བཅོལ་ཡོད་པ་དང་ཆབས་ཅིག་ རྒྱ་ནག་གིས་ར་གི་ཡ་དང་མི་འདྲ་བའི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་ལམ་ལུགས་ལག་
ལེན་ཤེད་དགོས་པའི་རྒྱ་མཆན་འབྲེལ་བཅོལ་བྱས་དོན། “རང་རྒྱལ་དང་། ར་གི་ཡའི་གནས་སྤངས་ཡོངས་སུ་མི་མཐུན་
ཞིང་། རང་རྒྱལ་ནི་རྒྱ་རིགས་མི་འཕོར་མང་རུང་ས་རྒྱ་རྒྱུང་བ་དང་། གངས་རྒྱལ་མི་རིགས་ཀྱི་མི་འཕོར་རུང་རུང་
ས་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད། ར་གི་ཡའི་ནང་ཨུ་རུ་སུའི་མི་འཕོར་མང་བས་མ་ཆད། ས་ཆ་ཡང་ཆེན་པོ་བཟུང་
ཡོད། རྒྱ་ནག་ལ་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་ལག་བརྟར་བྱས་ན། མི་རིགས་བར་ལ་དབྱེ་མཆོམས་ཆེ་
རུ་སོང་བ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་ཅོད་སྒྲེང་མང་དུ་འགྲོ་ངེས་ཡིན། དེས་ན་མཐའ་གཅིག་ཏུ་མི་རིགས་གཅིག་ཁོ་ནའི་རྒྱལ་
ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་བྱས་ན། མི་མང་པོ་ཞིག་གནས་སྤྱོད་དགོས་པ་དང་། དེས་མི་རིགས་ཁག་གི་མཐུན་
སྦྲེལ་དང་། ཡར་རྒྱས་ལ་གཞོན་སྤྱོད་ཡོང་གཞིར་བརྟེན། ང་ཆོས་ཐབས་ལམ་འདི་ལག་བརྟར་མ་བྱས་པར་མི་རིགས་
ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་སྤྱོད་རྒྱུས་ལག་ལེན་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་” ཞེས་བཤད་ཡོད་པ་དང་། ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོ་ཟླ་ ༩
ཆེས་ ༡༥ ཉིན་ཆན་ཏོའི་མི་རིགས་ལས་དོན་གྱི་ཞིབ་ཚུལ་ཆོགས་འདུའི་ཐོག་བཅོལ་དོན། “ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་
ལ་བརྟེན་ནས་ང་ཆོའི་མི་རིགས་ཁྱིམ་ཆང་ཆེན་པོ་འདྲིའི་ནང་ར་གི་ཡ་དང་མི་འདྲ་བའི་ནམ་པ་ཞིག་ལག་བརྟར་བྱས་པ་

རེད། རྒྱལ་ཁབ་ཚང་མའི་ནང་སོ་སོའི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གནས་སྟངས་ཤིག་ཡོད་པས་མི་ལ་དཔར་བཤུ་བྱ་རྒྱུ་མེད།
 མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་ལམ་ལུགས་འདི་ང་ཚོ་ལ་ཡོངས་སུ་རྟོག་འཆམས་ཐུན་པ་ཞིག་རེད་” ཅེས་དང་། “ང་
 ཚོས་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་ལག་ལེན་བྱེད་པ་ལས། མི་རིགས་རང་སྤྱོད་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ལྟ་བུའི་ལམ་ལུགས་
 ལག་བསྟར་མི་བྱེད་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི། ...རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་མི་འདྲ་བར་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་
 དང་། ཆ་གས་ཤིག་ནི་རྒྱ་ནག་དང་། ལོ་འཁོར་ལྷན་པ་བཅུ་པའི་གསར་བརྗེ་སྐབས་ཀྱི་དུས་བབ་མི་འདྲ་བའི་རྒྱ་ནག་གིས་
 ཡིན་”ཞེས་དང་། “ཆེ་ས་ནས་འདྲེས་སྡོད་དང་། རྒྱུ་ས་ནས་འདྲེས་སྡོད་” ཅེས་པ་འདི་རྒྱ་ནག་གི་མི་རིགས་
 མང་པོ་ཞིག་གི་གནས་སྟངས་དང་མཚུངས་ཀྱི་ཡོད་ནའང་། བོད་ཀྱི་གནས་སྟངས་དང་མི་མཚུངས་པའི་རྒྱུ་མཚན་དེ་
 ཡུན་གནས་པའི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གནས་སྟངས་དང་། དེ་རྗེས་སི་ཏུ་ལན་གྱིས་རང་སྤྱོད་ཅན་གྱི་འཆར་གཞི་
 ཟེར་བའི་གྲོས་ཚེད་ནང་མི་རིགས་གཞན་དག་གི་རྒྱལ་ཕྱན་ཚང་མ་རང་སྤྱོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གནས་བབ་ཐོག་ཨུ་རུ་སུའི་མཉམ་
 འབྲེལ་རྒྱལ་ཕྱན་ནང་ཞུགས་དགོས་ཞེས་བརྗོད་པ་བཞིན་མི་རིགས་ཚུད་གྲུང་འཕར་སྤྱོད་དང་། མི་མང་པོ་ཞིག་གནས་
 སྤོ་བྱ་དགོས་སོགས་བྱུང་ཡོད་མིན་ཆ་མ་ཉོགས་ཀྱང་། གང་ལྟར་གནད་དོན་འདི་རིགས་ལ་ཁ་གཏལ་ནས་མི་རིགས་
 ཚང་མ་འདྲ་མཉམ་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ཅ་འཛིན་དེ་དོར་བ་དང་། ལྷག་པར་དུ་གོང་གི་འབྲེལ་བཤད་ནང་ཨུ་རུ་སུ་ལ་ལད་
 རྒྱས་མི་བྱེད་པའི་རྒྱུ་མཚན་བརྗོད་པ་ཅམ་མ་གཏོགས། སྐབས་དེར་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་
 ནང་བཀོད་ཟིན་ཞིང་རྒྱ་དམར་རང་གིས་ཀྱང་བར་སྐབས་ཤིག་ནས་ཁ་དབྱངས་སུ་སྒྲིག་པའི་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་
 གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་སྐོར་བྱུང་ཅམ་ཡང་གྲུང་མེད་པས་མ་ཆད། ཀྲུའོ་ཨིན་ལེའི་བྱེ་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོ་ ༩ ཚེས་ ༡༥
 ཉིན་གྱི་གསུང་བཤད་ནང་གོང་གིས་གཅིག་གྱུར་དགོས་མིན་སྐོར་མི་དམངས་ནས་ཐད་ཀར་ཐག་གཅོད་བྱས་ན། མི་
 རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་དང་འདྲ་བར་མིང་སྟན་པོ་ཡོད་རུང་། དོན་དངོས་ཐོག་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱིས་བེད་
 སྤྱོད་བྱེད་པེས་ཡིན་ཞེས་ཐོག་ཕྱོགས་ཀྱི་གདང་འཛིན་ཅིག་བྱས་ཡོད།

དེ་བཞིན་རྒྱ་དམར་གྱི་དབང་ཐོབ་རྗེས་ཀྱི་བྱེད་སྤངས་ཡང་ར་གི་ལ་དང་འདྲ་བར་སྒྲེར་དབང་ལམ་ལུགས་
 མེད་པར་བཟོས་ནས་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་བཙུགས་ཟིན་ནའང་། མི་རིགས་གནད་དོན་ལ་ངོས་ལེན་མི་བྱེད་པའི་ཁར།
 མི་རིགས་རང་དབང་གི་འཐབ་ཚེད་བྱུང་སྐབས་མའོས་ “མི་རིགས་ཀྱི་འཐབ་ཚེད་འདི་མཐར་གཏུགས་ནས་བཤད་ན།

གལ་མེད་འཐབ་ཚད་ཀྱི་གནད་དོན་ཞིག་ཡིན་པ་ལྟར་ཞེས་བཤད་དེ་མི་རིགས་གཉའ་གཞོན་དང་། མི་རིགས་རྩ་མེད་བཙོ་བཏོན་གྱི་ཕྱོད་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་དེར་གསར་བཞེ་དང་། གལ་མེད་འཐབ་ཚད་ཀྱི་འདྲ་འབག་གཡོག་ཐབས་བྱས་པ་རེད།

རིག་གནས་གསར་བཞེ་དང་། དེ་བཞིན་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོར་རྒྱ་ནག་དང་ཤར་ཡོ་རོབ་ནང་ཡོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་ནང་དམངས་གཙོའི་ལས་འགུལ་སོགས་དུས་འགྱུར་བྱུང་བའི་རྗེས་སུ་འདྲ་དམར་གཞུང་གིས་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་དར་ཆ་དེ་མུ་མཐུད་སྒྲིང་བཞིན་ཡོད་པ་དེར་དོན་དངོས་ཐོག་ཡིད་ཆེས་བྱེད་མཁན་ཉིན་མོའི་སྐར་མ་ལྟར་གྱུར་གྱུར་ཡོད་ཅིང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལྷ་ ༡༠ ཚེས་ ༩ ཉིན་ཉིང་ཤའི་ཕུན་གྱིས་རྒྱལ་སྤྱོད་མཇུག་སྒྲིའི་ཐོག་འཁྱོར་བའི་དོར་གོང་གི་སྐྱ་ཆབ་ཚོར་ “མི་རིགས་ཀྱི་ལངས་སྤྱོད་ཀྱིས་བཟུང་ནས་མི་རིགས་སྤྱིའི་གནས་སྐབས་སུ་སྤྱོད་བྱས་ན། གྲང་བླ་ཏང་ལ་གཤེག་གཤེག་གོང་མཁན་ཚུད་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྟ་བུ་གང་ཞིག་ཡིན་རུང་ཆང་མ་ལ་མཐུན་སྒྲིལ་ཆེན་པོ་བྱེད་དགོས་” ཞེས་དང་། ཅང་ཅེ་མེན་གྱི་དུས་སུ་ཐ་ན་འཁྱོར་ལྡན་གལ་མེད་ཡང་གྲང་བླ་ཏང་གི་ནང་དུ་ཞུགས་བཅུག་པ་བཅས་ནས་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་སློག་གིང་སྟེ། གལ་མེད་འཐབ་ཚད་དང་། སྐར་དབང་ལམ་ལུགས་རྩ་མེད་བཙོ་བཏོན་གྱི་སྤྱོད་ཀྱིས་བསམ་དེ་ནམ་མཁའི་འངའ་ལྟར་ཡལ་ནས་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་པ་མཚོན་ཐུབ།

མཇུག་བསྐྱེད་མས།

གོང་དུ་རགས་ཙམ་བཤད་པ་བཞིན། ལྷ་རུ་སུ་དང་། རྒྱ་ནག་གི་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ཐུན་མོང་གི་བྱེད་སྐབས་ནི་སྲིད་དབང་འཕྲོག་ལེན་གྱི་གཤོག་སྒྲོ་མ་རྒྱས་པའི་དུས་སྐབས་སུ་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་ཚད་ལེན་གྱི་སྒྲོ་བས་ཤུགས་དེ་ཁོ་ཆོས་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་ཐུབ་པའི་ཆེད་དུ་མི་རིགས་སྐོར་ལ་སྤྲོད་འདེབས་ལྡན་པའི་ཁ་དབྱངས་དང་། སྲིད་བྱས་གཏན་འཁེབས་བྱེད་པ་དང་། ཡང་སྲིད་དབང་འཕྲོག་ཐུབ་པའམ། སྒྲོ་བས་ཤུགས་ཆེན་པོར་གྱུར་པའི་སྐབས་སུ་སྤྱོད་གྱི་མི་རིགས་སྲིད་བྱས་དང་། ཁ་དབྱངས་དེ་ཆོ་རིམ་པས་ངོས་ལེན་བྱེད་གྱི་མེད་ཅིང་། དཔེར་ན། རྒྱ་དམར་གྱིས་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོ་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ངོས་ལེན་མི་བྱེད་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་ཐ་སྙད་ཁག་ཅིག་མཐུད་པེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་རུང་། ནང་དོན་བཙོ་བཏོན་བརྒྱུ་སྟེ་འཕྲོག་བཤད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་སྟེ། དཔེར་ན། ལྷ་རུ་སུ་རང་

ཐག་རང་གཅོད་ལ་འབྱོར་མེད་ཀྱལ་རིམ་གྱི་འབྲེལ་བཤད་ཟེར་པའི་ག་པར་འཐེན་འཐེན་བཅོས་པ་དང་། རྒྱ་དམར་གྱིས་
 མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་ཟེར་བར་རང་ངོས་ནས་འབྲེལ་བཤད་གང་རྒྱག་རྒྱག་བཅོས་པ་སོགས་ཐབས་ལམ་འདྲ་མིན་
 བརྒྱད་ཆང་མ་རྒྱ་ནག་གྲུང་བྲན་ཏང་གི་འགོ་ཁྲིད་འོག་གནས་དགོས་པ་བཅོས་པར་མ་ཟད། རང་ཐག་རང་གཅོད་
 དང་། རྒྱལ་ཤུན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་རང་སྤྱོད་སོགས་མིང་དོན་མི་མཚུངས་པའམ། ནང་དོན་སྤྱོད་པ་བཅོས་ཏེ་སྤྱི་
 དབང་སྐར་གཅོད་ཀྱི་སྤྱིད་བྱས་ལག་བརྟར་བྱས་ཡོད་པ་རེད། །

མཆན་འབྲེལ།

- ༡ སི་ཏྲ་ལན་གྱི་རྩོམ་ཡིག མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་དང་། མི་རིགས་གནད་དོན་ཞེས་པའི་ནང་གསལ།
- ༢ མར་ཁེ་སི་ཡིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོར་པོ་ལན་ཏུ་ས་ངོ་རྒྱལ་བྱས་ནས་ལོ་ ༡༥ འཁོར་པའི་མཇུག་སྤོང་ཐོག་གསུང་བཤད་
 གནང་བའི་ནང་། དེ་ནི་མི་རིགས་ཁག་གི་མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་པའི་མཇུག་མཐུན་ཞིག་ཡིན་པར་བཤད་ཡོད།
- ༣ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལོའི་ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༢༩ ཉིན། མི་དམངས་རྒྱལ་ཁབ་ཆགས་ཤོག་གི་རྩོམ་སྒྲིག་པར་བཏང་བ་ཞེས་དང་།
 མར་ཁེ་སི་དང་ཨིན་གྱི་སིའི་གསུམ་འབྲུམ་བམ་པོ་ ༡༥ པའི་ཤོག་ངོས་ ༩༡༤ ལ་གསལ།
- ༤ ཡན་ཅན་ Yanshan མཐོ་སྒོ་བ་འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་པའི་དྲ་རྒྱའི་ནང་ཐོན་པའི་རྩོམ་ཡིག མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་
 མི་རིགས་མཐུན་སྒྲིལ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་གཞི་རྩའི་ལྟ་བུ་ཅེས་པར་གཟིགས།
- ༥ སི་ཏྲ་ལན་གྱིས་ ༡༩༩༩༠༩༢༥ ཉིན་ཨུ་རུ་སུ་གྲུང་བྲན་ཏང་གི་ཆོགས་ཆེན་ ༡༩ པའི་ཐོག་གནང་བའི་གསུང་བཤད།
- ༦ མི་རིགས་ཞེས་པ་ནི། མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བྱུང་བའི་ཐུན་མོང་གི་སྐད་དང་། ཐུན་མོང་གི་ས་གནས། ཐུན་མོང་གི་
 དཔལ་འབྱོར་འཛོལ། ཐུན་མོང་གི་རིག་གནས་བཅས་མཚོན་པའི་ཐུན་མོང་གི་བསམ་པའི་ངོ་པོ་ཐུན་པའི་ཐུན་མོང་བརྟན་ལྗོངས་
 གི་གོང་བུ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ཡོད།
- ༧ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ཟླ་ ༦ པའི་བདེན་དོན་ཆགས་ཤོག་ འདོན་ཐེངས་ ༩ ལ་གསལ།
- ༨ སི་ཏྲ་ལན་གྱི་གསུང་འབྲུམ་པོད་ ༥ ཤོག་ངོས་ ༡༩༩ ནས་ ༢༢༩ བར་གསལ།
- ༩ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༦ དང་། ཚེས་ ༡༩ ཉིན་གྱི་བདེན་དོན་ཆགས་ཤོག་ འདོན་ཐེངས་ ༢༤༡ དང་ ༢༥༠
 བཅས་ཀྱི་ནང་ཐོན་པའི་སི་ཏྲ་ལན་གྱི་རྩོམ་ཡིག ཟླ་བ་བརྒྱ་པའི་གསུང་བརྗོད་དང་། མི་རིགས་གནད་དོན་ཞེས་པར་གསལ།

- ༡༠ ལེ་ཉིན་གྱི་གསུམ་འབུམ། བམ་པོ་ ༣༠ ཤོག་ངོས་ ༡ ནས་ ༣༠ བར་གསལ།
 ༡༡ དབྱས་ཡིག་ཆགས་ཁང་གིས་ཚུལ་བྱས་པའི་ཕྱ་དམར་དབྱས་ཡིག་ཆ་འདེམས་བསྒྲིགས། དེབ་ ༡ ཤོག་ངོས་ ༡༡༡
 ལ་གསལ།
 ༡༢ ཕྱ་དམར་ཀོང་ཤིས་ལྗོངས་དམར་ཆོགས་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་ཚུལ་བྱས་པ་དང་། ཕྱ་ནག་དམར་ཤོག་ལོ་རྒྱུས་
 དཔར་སྐྱེད་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་དཔར་སྐྱེད་བྱས་པའི་དེབ། གྲུང་གོ་གྲུང་བཟན་ཏང་དང་། གངས་ཉུང་མི་རིགས་
 མི་དམངས་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་འབྲེལ་འཐབ་ཚོད་ཅེས་པའི་ཤོག་ངོས་ ༣༡ ལ་གསལ།
 ༡༣ ཕྱ་ནག་མི་དམངས་དཔར་སྐྱེད་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོར་དཔར་སྐྱེད་བྱས་པའི་དེབ། མའོ་ལཱ་སྐུང་འབུམ། བམ་པོ་ ༣
 ཤོག་ངོས་ ༣༤ ལ་གསལ།
 ༡༤ མའོ་ལཱ་སྐུང་འབུམ། དཔར་ཐེངས་ ༣ བམ་པོ་ ༣ ཤོག་ངོས་ ༤༣༣ ལ་གསལ།
 ༡༥ མའོ་ལཱ་སྐུང་འབུམ། དཔར་ཐེངས་ ༣ བམ་པོ་ ༣ ཤོག་ངོས་ ༤༣༣ ལ་གསལ།
 ༡༦ ཕྱ་ནག་འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་པུའུ་ཡིས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་དང་། ཕྱ་དམར་དབྱས་དམར་ཆོགས་སློབ་གྲུའི་དཔར་སྐྱེད་ཁང་
 གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོར་དཔར་སྐྱེད་བྱས་པའི། མི་རིགས་གནད་དོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ཤོག་ངོས་ ༤༢༤
 ལ་གསལ།
 ༡༧ ཕྱ་ནག་འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་པུའུ་ཡིས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་དང་། ཕྱ་དམར་དབྱས་དམར་ཆོགས་སློབ་གྲུའི་དཔར་སྐྱེད་ཁང་
 གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོར་དཔར་སྐྱེད་བྱས་པའི། མི་རིགས་གནད་དོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ཤོག་ངོས་ ༥༤༣
 ལ་གསལ།
 ༡༨ ཤིན་ཅང་སྤྱི་ཆོགས་ཆན་རིག་ཁང་གི་ལས་བྱེད་ཨ་པོ་ཐིས་ཐོ་ཏོ་ཐིས་ཀྱི་ཚུལ་ཡིག་ མའོ་ཅོ་ཏུང་དང་། ཏང་གི་མི་རིགས་ས་
 གནས་རང་སྤྱོད་གི་སྤྱད་བྱས།
 ༡༩ གྲོའུ་ཨིན་ལེའི་རང་རྒྱལ་མི་རིགས་སྤྱད་བྱས་ཀྱི་གནད་དོན་ཁ་ཤིན་པས་སྒྲོར།
 ༢༠ མི་དམངས་ཉིན་རེའི་ཆགས་ཤོག་ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༩ ལ་གསལ།

༡༡། མར་ཁེ་སེ་དང་། ལེ་ཉིན། མའོ་བཅས་ཀྱི་མི་རིགས་ལྟ་བུ་དང་། རྒྱ་ནག་མི་
དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་མི་རིགས་སྤྱི་བུས།

ཕྱི་དྲིལ་པོད་མི་འབྱམ་བུས་དྲུས་མིན་རྒྱུན་འདས་ལས་གཞིའི་འགན་འཛིན་བཀའ་ཁྲིའི་ཀྱིས་ཀྱང་མཆོང་ལགས།

ལྟ་བུ་དྲུས་ཀྱི་བློ་སྤྲོད་དུ། རེད་ཆང་གི་གོ་ཁམས་ལྟ་བུ་མགོའི་སྤྱོད་ཐོད་དུ་ཆེ་ཆུང་མཉམ་པའི་འདྲ་པར་ལྟ་སྤྲོད་གཅིག་
དུ་སྤྲོད་འདུག་པ་དང་། དུ་དྲེགས་ཆགས་པའི་པར་རིས་དེ་དག་སྤྱོད་ས་ཏ་ཅང་མཐོ་བས། ངས་ཐེངས་མང་ངོ་བྱད་
ཁྱད་མཆར་པོའི་མི་ཆུན་དེ་ཆོར་ཞིབ་ལྟ་བུ་འདོད་ཀྱིས་ཐབས་ཤེས་བརྟེན་ཀྱང་། གཏན་ནས་སྤྱོད་མ་ཐོང་། ད་ལྟ་
ཕྱིར་བློ་བྱེད་སྐབས། དེ་དྲུས་མི་ག་གེ་མོ་དང་ཆེ་གེ་མོས་པར་རིས་དེ་རིགས་སྤྱོད་ཆག་བྱུང་དུ་བཅུག་པས། ཆོགས་
འདྲའི་སྤྱོད་རྒྱུ་དེ་ག་འཐབ་ཅོད་ཐོག་པ་དང་། ཐ་ན་ང་ཆོའི་གྲོང་མཆོས་ཤིག་དུ་མི་ཞིག་གིས་མའོ་ཡི་འདྲ་པར་སྤྱོད་ཁབ་
གཅིག་པུས་ཏེ། ཁྱོད་ཀྱི་གཉིས་ཁ་ཅོད་ཤོར་སྐབས་ཤིག་དུ་བཟའ་ཆས་རྒྱ་ལ་གཏུགས་ནས་ཁྱོད་ག་བཅོན་དུ་ཆུད་པའི་
གནས་ཚུལ་ཡང་ཐོན་འདུག་པས། མི་ཆུན་ལྟ་བུའི་པར་ནམས་དེ་ལྟ་བུའི་མཐོ་སར་སྤྲོད་པའང་ཨ་ཕས་སྤུ་གུ་ཆོས་ནོར་
འབྲུལ་དེ་རིགས་བཟོས་དོགས་སྤྱོད་འགོག་གི་བྱེད་ཐབས་ལྟར་སྤངས་པ་ཡིན་པ་གསལ་བོ་རེད།

རྒྱུ་སྤྱོད་ལྟ་བུ་རིམ་པར་འབྱུངས་སྐབས། མི་ཆུན་དེ་ཆོ་མར་ཁེ་སེ་དང་། ལེ་ཉིན། མི་ཏ་
ལེན། མའོ་ཅི་དྲུང་བཅས་ཡིན་པ་ངོ་འཕྲོད་ཅིང་། སྤྱོད་དེབ་དང་དགེ་ཆུན་ཆོའི་ཁ་ནས་མི་ཆུན་འདི་ཆོའི་རིང་ལུགས་
དང་ལྟ་བུ་དུ། དགོངས་པ་སོགས་རྒྱུ་དུ་མཐོང་ཐོས་ཀྱི་ཡུལ་ནས་ཡལ་དུ་བཅུག་མ་ཐོང་ཡང་། ཡིག་རྒྱུགས་ཀྱི་སྐབས་
གཅིག་པུ་ལས་གཞན། དེར་སྤྱོད་གཉེར་གྱི་འདུན་པ་སྤྲད་ཅིག་ཀྱང་སྤྱོད་མ་ཐོང་།

ཉེ་ཆར་བརྗོད་གཞི་འདི་མཐོང་སྐབས་སུའང་། སྤྱི་མི་ཤེས་པའི་ཆོར་བ་ཞིག་སྤྱོད་ཐོང་། སྤྱོད་མའི་ཆབ་
སྤྱི་དགེ་ཆུན་ཁ་གས་ཀྱིས་སྤྱོད་ཁྱིད་བྱེད་པའི་སྤྱོད་བརྟེན་མོག་གེ་བ་བློ་དོར་འཆར་བྱུང་། ཁོང་ཆོའི་སྤྱོད་ཁྱིད་ཀྱི་ལས་
འགན་དེ་ཆོགས་ཏ་ཅང་ལྟ་བུ། སྤྱོད་མ་ཆོས་ལྟ་བུ་གས་ཀྱིས་ཉན་སྤྱོད་དགོས་པའི་ཁྱར་དེ་བས་ཀྱང་ལྟ་བུ་ཡིན། ད་ཐེངས་
ཀྱང་སེམས་ངོར་འཇགས་པའི་གོ་བ་ཉུང་ཙམ་ཡང་ཐོབ་རྒྱུ་མེད་ངོས་ནས། མི་ཆུན་འདི་དག་གི་ ‘གསུང་ཅོམ་’ ཡིག་
ཆ་འཕོར་ཆེན་ཞིག་བསྐྱུགས་ཏེ་བརྗོད་གཞིར་འཇུག་རྒྱུའི་ངལ་ཁྱར་བརྟེན་པ་ལགས།

རྒྱ་དམར་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ཆབ་སྲིད་ཐ་སྟད་དུ། མར་ལེ་རིང་ལུགས་དང་མའོ་ཅོ་རླང་གི་དགོངས་པ་ཞེས་ཇོ་
 གླུ་མ། མར་ཁེ་སི་དང་ཨིན་ཁེ་སི། ལེ་ཉིན་དང་སི་ཏ་ཡིན་བཞི་བསམ་རྒྱུ་དང་བཞེད་སློལ་གཅིག་པའི་ལྷ་གྲུབ་ཏུ་བཅོ་
 བ་དང་། གླུ་མ་རེར་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་དང་། ལེ་ཉིན་རིང་ལུགས་ཞེས་འབྲུང་ཆོ། མར་ཨིན་གཉིས་དམར་
 རོའི་ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་སློལ་འབྲེད་པོའི་ཡུང་བོ་གཅིག་དང་། ལེ་སི་གཉིས་བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཐད་ཀྱི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་
 དང་། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་སྡོན་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཐོབ་སྲིད་པ། མམ་པ་གསར་བའི་འཕྲོར་མེད་གྲལ་
 རིམ་གྱི་སྲིད་དོན་ཚོགས་པ་འཇུགས་སྐྱུན། འཕྲོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་གསར་བརྗེ་དང་འཕྲོར་མེད་གྲལ་རིམ་སྲིད་དབང་
 སྐྱར་འཛིན་སོགས་ཀྱི་གནད་དོན་སྟེང་། མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་མཁན་ཡིན་པའི་ཡུང་བོ་གཅིག་ཏུ་འཛོག་
 གི་ཡོད། མའོ་ཅོ་རླང་གི་དགོངས་པ་ཞེས་པ་ནི་ཉིན་གྱིས་འབྲེལ་སྤངས་ལྟར་ན། མའོ་མི་གཅིག་གི་བསམ་སྒྲོམ་ཡིན་
 པར། གྲུང་གོ་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་མི་རབས་དང་པོའི་མགོ་བྱེད་ཐུན་མོང་གི་བསམ་སྒྲོམ་ཡིན་པ་དང་། འདི་དག་ནི་རྒྱ་ནག་
 གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་བསམ་སྒྲོམ་སྒྲོམ་སྟོན་གྱི་གཞི་ཉིན་ནམ་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་མང་གཞིར་འཛིན་གྱི་ཡོད་ལ། དེའི་
 སྟེང་ཉེ་ཆར་ཏིང་ཞོ་མེད་གི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཞེས་པ་ཞིག་བསྐྱེད་ཡོད།

འདིར་གོང་སློམ་གང་ཟག་གསུམ་གདན་སྤྱི་གཅིག་ཏུ་བཞག་འདུག་པ་ཁོ་བོས་ཁས་ལེན་མི་འདོད་པ་སྟེ། འདི་
 གསུམ་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁྲོད་ས་དང་འཚོ་གནས་ཁོར་ལུག གང་ཟག་སྐྱར་སོ་སོའི་ཉམས་སྲུང་དང་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གི་གོ་
 གནས། ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་ཁྲུབ་རྒྱུ་དང་དམིགས་ཉེན་སོགས་གང་ཐད་ནས་མཐུན་ཚོས་རྟེན་དཀོན་པ་དང་། ཁ་ཡིག་ཏུ་འདས་
 པོ་གསུམ་གྱི་ལྷ་གྲུབ་དང་རྒྱ་ནག་གི་མི་རིགས་སྲིད་རྒྱས་དབར་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་ཐོལ་དུ་བཞག་པའང་རྒྱ་མཚན་དཀོན་
 པ་སྟེ། རྒྱ་ནག་དམར་གཞུང་གི་སྲིད་རྒྱས་གཏན་འབེབས་ཀྱི་དཔྲོས་བྱུང་བརྒྱུད་རིམ་ནང་། དེ་ནི་རྒྱ་ནག་རང་གི་སློལ་
 རྒྱུ་གྱི་རིག་གཞུང་དང་ལམ་སློལ་ལ་ཤུགས་ཆེར་བརྟེན་ཡོད་པ་ལས་མར་ལེ་རིང་ལུགས་དང་། རུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་
 ལ་བརྟེན་ཆད་ཉུང་ལ། སྲིད་རྒྱས་གང་ཞིག་གཏན་འབེབས་གྲུབ་རྗེས་མར་ལེ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་ལུང་བྲངས་ཏེ་དེར་
 མངའ་རྒྱུ་རྒྱུ་ལས། མར་ལེའི་ལྷ་གྲུབ་ལ་བརྟེན་ནས་སྲིད་རྒྱས་བཟོ་སྐྱུན་བྱེད་པ་ཉུང་བ་དང་། བྲིམས་དང་སྤྱི་གསལ་
 ལ་བརྟེན་ནས་སྲིད་རྒྱས་བཟོ་འགོད་ལག་བསྟར་བྱེད་པ་ལས། འགོ་བྱེད་ཉུང་ཤས་ཤིག་དང་དམར་ཤོག་གི་སྲིད་དབང་
 སྐྱར་སྒྲོམ་གྱི་འདོད་དབང་ལ་བརྟེན་ནས་སྲིད་རྒྱས་བཟོ་འགོད་ལག་བསྟར་བྱེད་པ་མང་བ་ཡིན་པ་དང་སང་རྒྱ་ནག་ལ་ཞིབ་
 འཇུག་གནང་མཁན་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྤྱིར་བཏང་གི་ཤེས་བྱར་འཛོག་གི་ཡོད།

གཅིག མར་ཁེ་མི་འེ་མི་རིགས་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ།

མར་ཁེ་མི་འེ་མི་རིགས་ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་སྤྱི་དོན་ནི་འབྲོར་མེད་གྲལ་རིམ་མི་རིགས་ཀྱི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཡིན་ལ། དེ་
ཡང་མི་རིགས་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་སྟེ། མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དུས་རིམ་ངེས་ཅན་ཞིག་ཏུ་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་
བ་ལས་བྱུང་ཞིང་། མིའི་སྤྱི་ཚོགས་གོང་འཕེལ་དང་བརྒྱན་ནས་གོང་འཕེལ་འགྲོ་ལ། མཐར་མྱོང་ངེས་ཀྱི་ངོས་འཛིན་
བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ༡༩༤༩ ལོར་འབྲེམས་སྤེལ་བྱས་པའི་ ‘འཛུའམིའི་གནད་དོན་གླེང་བ’ ཞེས་པའི་རྩ་མེད་ཡིག་ཏུ། མར་
ཁེ་མིས་ “འཛུའམིའི་གནད་དོན་ནི་ཆབ་སྲིད་བཅའ་སྲོལ་གྱི་གནད་དོན་ཅི་མ་དུ་མ་ཟད། མི་རིགས་བཅའ་སྲོལ་
གྱི་གནད་དོན་ཞིག་དང་། འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་བཅའ་སྲོལ་གྱི་གནད་དོན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།” ཞེས་དང་། མི་རིགས་
བཅའ་སྲོལ་དང་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་བཅའ་སྲོལ་ཞེས་པ་ནི་ “མི་རྒྱལ་སྤྱི་བཙུགས་མཐུན་དུ་འཇུག་པ་དང་།
བརྒྱ་དུ་བཀོལ་བ། ཕྱིར་འབྲེད་བྱེད་པ་དང་མཐོང་རྒྱུ་ལོག་ཏུ་འཇུག་པར་བྱེད་པའི་འབྲེལ་བ་ཡོངས་རྫོགས་མགོ་ཁྲིང་
སྒྲིག་དགོས་” ཞེས་བཀའ་ཡོད། ‘ཀླུ་ཆེའི་’ (Deutsch) འདུ་ཤེས་འཛིན་སྤངས་” ཞེས་པ་ ༡༩༤༦ ལོར་ཨིན་ཁེ་
མི་དང་མཉམ་དུ་བྲིས་པའི་རྩ་མེད་ཡིག་ཏུ། “མི་རིགས་ཁག་དཔར་གྱི་འབྲེལ་ལམ་དེ་མི་རིགས་སོ་སོའི་ཐོན་སྐྱེད་རྒྱས་ཤུགས་
དང་། ལས་བཀོས། རང་ཁྲུལ་འབྲེལ་གཏུགས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་ཆད་ལ་རག་ལས་པ་དང་། མི་རིགས་ཤིག་གི་རང་
སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲུལ་གྲུབ་ཆ་ཤི་ལོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་རྒྱས་ཤུགས་དང་། ལས་བཀོས། ཕྱི་རྒྱུ་འབྲེལ་གཏུགས་ཀྱི་འཕེལ་
ཆད་ལ་རག་ལས་ཡོད།” ཅེས་དང་། ‘གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསྐྱགས་གཏམ་’ ནང་། མར་ཨིན་ཟུང་ནས། “མིས་
མི་ལ་བཟུ་གཞིག་མེད་པར་བཟོས་ན། མི་རིགས་ཀྱིས་མི་རིགས་ལ་བཟུ་གཞིག་བྱེད་པ་དེ་མཚུངས་སུ་མེད་པར་འགྲོ་
བ་དང་། མི་རིགས་ནང་ཁྲུལ་གྱི་གྲལ་རིམ་འགྲལ་ཆེ་མེད་པར་བཟོས་ན། མི་རིགས་དཔར་གྱི་དག་ཆེའི་འབྲེལ་བ་དེ་
མཚུངས་སུ་མེད་པར་འགྲོ་” ཞེས་བཀོད་ཡོད།

༡༩༤༩ ལོའི་ལོ་མགོར། ཡོ་རོབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ཏུ་གསར་བཞེ་བསྐྱེད་པ་དང་། མར་ཨིན་གཉིས་འཇར་
མན་གྱི་གསར་བཞེ་ལས་འགྲལ་དུ་ཞུགས་ནས་ཕམ་ཉིས་བྱུང་རྗེས། ཉམས་སྤྱོད་གསོག་སྤྱོད་ཀྱིས། ༡༩༥༡ ལོར་
‘འཇར་མན་གྱི་གསར་བཞེ་དང་གསར་བཞེ་ངོ་ལོག་’ ཅེས་པ་དང་། ༡༩༥༥ ལོར་ ‘བཙན་བྱོལ་བའི་ཡིག་
ཆ་གས་’ སོགས་རྩ་མེད་ཡིག་མང་དུ་སྤེལ་ཞིང་། དུས་རིམ་འདིའི་ལྷ་གྲུབ་གཙོ་བོ། ༡) མི་རིགས་བཅའ་སྲོལ་
ལས་འགྲལ་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འབྲུང་རྩ་དང་གྲལ་རིམ་འབྲུང་རྩ་དང་། དེ་དག་དང་འབྲོར་མེད་གྲལ་རིམ་གསར་

བཅའི་འབྲེལ་བ། ༡) མི་རིགས་བཅའ་ལ་འགྲེལ་བ་ལྟར་གྱིས་འབྲེལ་བའི་གྲུ་ལ་རིམ་གསར་བཅའ་ལ་གྲུ་ལ་
 རང་བཞིན་འདོན་སྤྲོད་པ་མཐོང་སྟེ། མི་རིགས་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུར་འབྲེལ་བའི་གྲུ་ལ་རིམ་དང་མི་རིགས་བཅའ་
 འགྲེལ་ལས་འགྲེལ་མཐོང་མཐུན་གྱི་འབྲེལ་བ་བཙུགས་ཏེ། འཐབ་ཅོད་ཀྱི་ནུས་པ་དུ་མ་སྤྱད་ནས་མི་རིགས་བཅའ་ལ་འགྲེལ་
 གཏོང་དགོས་ཚུལ་བཀོད་ཡོད། ༢) “ད་ཡིད་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་ནི། མི་རིགས་ཁག་ཅིག་གིས་མི་རིགས་ཁག་
 གཞན་ཞིག་ལ་བདུག་ཞུགས་ཀྱི་ཕྱི་ཕྱོད་ཀྱི་ཕྱི་ཕྱོད་ཡིན།” ཞེས་སྟེ་མཆོག་བཀོད། ༣) མི་རིགས་བཅའ་ལ་འགྲེལ་ལས་
 འགྲེལ་ཞོད། འབྲེལ་བའི་གྲུ་ལ་རིམ་གསར་བཅའ་དང་འབྲེལ་བའི་གྲུ་ལ་རིམ་གསར་བཅའི་དོ་བོ་མི་འདྲ་བ་རྒྱས་བཤད།
 ༤) “མི་རིགས་གང་ཞིག་ཡིན་ཡང་། དེས་ད་དུང་མི་རིགས་གཞན་ལ་གཏུག་གཞན་གྱི་སྐབས། རང་དབང་གི་མི་
 རིགས་ཁག་ཆགས་ཐབས་མེད།” འདི་ནི་མར་ཁེ་མི་རིམ་ལུགས་ཀྱི་མི་རིགས་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་ཀྱི་ཕྱི་ཕྱོད་
 གཞི་ཞིག་ཏུ་བཞག་ཆོག

འོན་ཀྱང་ལེ་ཉིན་གྱིས་འབྲེལ་སྤངས་ལྟར་ན། “མར་ཁེ་མི་ཡིན་ཁེ་མི་ནུས་གཉིས་ཀྱིས་སྤྱིར་བཏང་མི་རིགས་
 ཀྱི་གནད་དོན་ཐད་སྟོན་འདོན་གྱི་ནུས་པ་འཛུར་འཛིན་གྱི་ཡོད་པ་དང་། གནད་དོན་འདིར་སྟོན་བཅས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དོན་སྟོང་
 ཙམ་ལས་མེད་པར་ངོས་འཛིན་གྱི་ཡོད།” “མི་རིགས་གནད་དོན་དང་བཅོམ་བཤེད་གནད་དོན་བསྐྱར་བ་ཡིན་ན། དེར་
 ཁོངས་གཏོགས་ (སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག) ཀྱི་དོན་སྟོང་ཙམ་ལས་མེད་པའི་མར་ཁེ་མི་མཐོང་ཚུལ་དུ་ཐེ་ཚོམ་བྱེད་མི་
 དགོས་པ་ཞིག་ཡིན།”

༡༥ མར་ཁེ་གཉིས་ཀྱི་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་གཞི་འཛུགས་བཞེངས་སྐྱོན་ཐད་ཀྱི་རིགས་ལམ།
 འབྲེལ་བའི་གྲུ་ལ་རིམ་གྱི་གསར་བཅའ་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཁོ་བོ་མེས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་གཞི་འཛུགས་བྱུང་སྤངས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐད། མར་
 ཁེ་མི་དང་ཡིན་ཁེ་མི་གཉིས་ཀྱིས་ ༡༩༥༠ ལོར་ ‘དབུས་འབྲུས་མི་རྒྱུན་ཆོགས་ནས་གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་པའི་མནའ་
 མཐུན་ལ་བསྐྱགས་པ་’ ཞེས་པའི་ནང་འཇར་མན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་གནད་དོན་གླེང་སྐབས། “ངས་པར་
 དུ་གཅིག་གྱུར་དང་ཁ་འབྲེལ་དུ་མེད་པའི་ཁྱེད་ཀྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་འཛུགས་སྐྱོན་ལ་འབད་པ་བྱེད་དགོས་པ་མ་ཟད།
 ད་དུང་མེས་ཐག་གཅོད་བཅད་ཀྱི་སྟོན་རྒྱལ་ཁབ་འདིའི་དབང་ཆ་ནུས་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་དབང་གི་ལག་ཏུ་གཅིག་སྤྱད་
 བྱེད་དགོས་” པ་དང་། འཇར་མན་དུ་ “དབུས་གཞུང་དབང་ཆ་གཅིག་སྤྱད་ལག་བརྟར་བྱ་རྒྱུ་དེ་གསར་བཅའ་ཆོགས་

པ་ངོ་མའི་ལས་འགན་དུ་འཛིན་དགོས་” ཞེས་གཅིག་གྱུར་དང་ཁ་འབྲལ་ཐབས་མེད་པའི་སྲིད་དབང་ལམ་ལུགས་ཞིག་
འཇུགས་རྒྱར་འདོད་མོས་ཡོད་པ་ལས། རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་གྲུབ་ཚུལ་ལ་ངོ་མོལ་བྱས་ཡོད།

༡༩༡༥ ལོའི་ཨུ་རུ་སུའི་ ‘ཟླ་བ་རུ་བའི་གསར་བརྗེ’ ལས་འགུལ་མ་བསྐངས་གོང་། ལེ་ཉིན་གྱིས་ཀྱང་
མར་ཨིན་གཉིས་དང་ལྷ་བ་མཚུངས་པར། གཅིག་གྱུར་གྱི་དམངས་གཙོ་གཅིག་སྟུང་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་
འཇུགས་རྒྱར་འདོད་མོས་འཛིན་པ་ལས། རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ལ་ངོ་མོལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

༡༩༡༩ ལོར་ ‘མི་རིགས་གནད་དོན་སྐོར་གྱི་སྦྱོན་ཡོན་བསམ་འཆར་’ ཞེས་པའི་ནང་། ལེ་ཉིན་གྱིས་
“མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ནི་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་དང་སྲིད་དབང་ཆ་བགོ་ལམ་ལུགས་ལ་མཐའ་གཅིག་
ཏུ་ངོ་མོལ་བྱེད་པ་ཡིན།” “མི་རིགས་མི་འདྲ་བ་སོ་སོ་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་སྤྱི་འཇུགས་བྱས་པའི་གནས་སྐངས་
འོག་དང་། གནས་སྐངས་འདི་རིགས་ཀྱི་རྒྱ་མཚན་ལ་བརྟེན་ནས། མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་པས་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་
ལམ་ལུགས་གང་ཞིག་ལག་བརྟར་གྱི་འདོད་ཚུལ་གཏན་ནས་མི་འཛིན་ལ། སྲིད་དབང་ཆ་བགོ་ལམ་ལུགས་གང་ཞིག་
ལག་བརྟར་གྱི་འདོད་ཚུལ་ཡང་གཏན་ནས་མི་འཛིན། དབྱས་གཞུང་ལ་དབང་ཆ་གཅིག་སྟུང་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྒྲོ་བས་ཟུན་
རྒྱལ་ཁབ་ནི་དུས་རབས་བར་མའི་ཁ་འཐོར་གྱི་གནས་སྐངས་ནས་འབྱུང་འགྱུར་འཛམ་གླིང་རྒྱལ་པོའི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་
ཀྱི་གཅིག་གྱུར་ལ་བསྐྱོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གོ་མ་སྟབས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན། རྒྱལ་ཁབ་འདི་རིགས་ (མ་ཅུ་རིང་ལུགས་
དང་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ།) བརྒྱད་དགོས་པ་ཟུང་། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ལ་བསྐྱོད་པའི་ལམ་ཁག་ཞན་
ཞིག་མེད་ལ། ཡོད་ཀྱང་མི་སྲིད།” ཟུན་ ༡༩༡༥ ལོའི་ ‘རྒྱལ་ཁབ་དང་གསར་བརྗེ’ ཞེས་པའི་ཚོམ་ཡིག་ཏུ་འང་ལེ་
ཉིན་གྱིས་དམངས་གཙོ་གཅིག་སྟུང་ལམ་ལུགས་རྒྱལ་བཤད་གནང་ཡོད།

ལེ་ཉིན་གྱིས་དེ་ལྟར་གནང་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི། གཅིག་མར་ཁེ་སི་རིང་ལྷ་བ་རྒྱན་འབྱོངས་བྱེད་པ་སྟེ། “མར་
ཁེ་སི་རིང་གྱང་རྒྱའི་ཉམས་སྤྱོད་སྐོར་གྱི་གསུང་ཚམ་དུ་རྒྱལ་ཕྱན་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཤུལ་རྗེས་ཙམ་ཡང་མེད།” “མར་ཁེ་
སི་རིང་དབང་ཆ་གཅིག་སྟུང་ལམ་ལུགས་འདོད་ཀྱི་ཡོད།” ཅས་བཀའ་བ་དང་། གཉིས་ནས་ ‘རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་
ལམ་ལུགས་ནི་ཅ་དོན་སྟེང་སྲིད་གཞུང་མེད་པའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་འཕྲོར་ཟུན་གྲུལ་རིམ་རྒྱུང་བའི་ལྷ་བ་ལས་བྱུང་བ་ཞིག་
རེད།” ཅས་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་དང་སྲིད་གཞུང་མེད་པའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་མི་མཐུན་ས་གཙོ་བོ་ཞིག་ནི་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་
འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་ཐད་ཡིན་པ་བསྟུན་ཡོད། གསུམ་ནས་ལེ་ཉིན་གྱི་འདོད་ཚུལ་ལ། རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་

ལུགས་ཀྱིས་ “རང་ཚུགས་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་བར་ཁྱད་ཁྱིམ་མཐུན་ཅན་དུ་བསྒྱུར་ཏེ། དེ་ཉིད་ཙ་དོན་ལ་མཐོར་
 བཏེག་དང་། ཁྱིམ་ལུགས་ལ་མཐོར་བཏེག་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།” ཅས་ལམ་ལུགས་དེས་མི་རིགས་སོ་སོའི་དབར་གྱི་ཁེར་
 རྒྱུ་གི་རང་བཞིན་དང་། ཁ་འཐོར་གྱི་རང་བཞིན། རྒྱུ་མཐུན་རྒྱུ་ལུགས་ཀྱི་རང་བཞིན་ནམས་ཁྱིམ་ལུགས་ཀྱིས་གཏན་
 ལ་ཕབ་པས། མི་རིགས་སོ་སོའི་བཟོ་བ་གྲུལ་རིམ་ནམས་གསར་བརྗེའི་འཐབ་ཚོད་ཁྱོད་མཐུན་སྤྱི་ལ་གཅིག་གྱུར་ཡོང་
 བར་ཁེ་ཕན་མེད་པ་དང་། དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་ཁྱོས་དང་ཆབ་སྲིད་བཀའ་ཙམ་གཅིག་གྱུར། སྤྱི་ཚོགས་རྒྱུ་ཕོའི་འཕེལ་
 ཁྱོས་ལ་གཞུགས་ཀྱིན་བཟོ་སྤྱོད་པའི་དོས་འདོན་གནང་བ་དང་། “རང་ཚོས་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ལ་དགག་
 པ་རྒྱག་དོན་ནི། དེས་དཔལ་འབྱོར་འབྲེལ་ལམ་ཉམས་ཞན་དུ་གཏོང་བ་དང་། དེ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ལ་མཚན་ན་མི་འཚམས་
 པའི་ནམ་པ་ཞིག་རེད།” “མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་པས་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་དང་སྤྱོད་དབང་ཆ་བཞོ་
 ལམ་ལུགས་ལ་དགག་པ་རྒྱག་གི་ཡོད་ལ། དེའི་རྒྱ་མཚན་ཏེ་ཅང་སྤྲོས་བདེ་བ་སྟེ། མ་ཙམ་རིང་ལུགས་ཀྱིས་སོ་སོའི་
 འཕེལ་ཁྱོས་ཀྱི་ཆེད་དུ་གང་ཆེ་ཆེ་དང་གཅིག་སྤྱད་གང་ཡོང་ཡོང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་འདྲུགས་རྒྱུའི་རེ་བ་འདོན་གྱི་ཡོད། དེ་
 མིན་ཆ་རྒྱུན་འདྲ་མཚུངས་ཀྱི་གནས་སྤངས་འོག་གོ་རྟོགས་སད་པའི་འབྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱིས་ཆེས་ཆེ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་
 ཅིག་འདྲུགས་ཐབས་རྒྱུན་འབྲུངས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།” བཞིན་ལེ་ཉིན་གྱིས། “ཨིན་ཁེ་སི་ཡིས་དོན་དངོས་ཁྱུངས་འཕེར་
 དང་རྒྱ་མཚན་ཡང་དག་ལ་བརྟེན་ནས། དར་བྱུང་ཏེ་ཅང་ཆེ་ཞིང་། རྒྱག་པར་དུ་འབྱོར་ཞུན་གྲུལ་རིམ་ཁྱུང་བའི་དམངས་
 གཙོ་ཤོག་ཁག་ནང་དར་སོ་ཆེ་བའི་ཕྱོགས་ཞེན་གྱི་ལྷ་ཚུལ་ཞིག་སྟེ། རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་མཐུན་
 རྒྱལ་ཁབ་དེ་སྤྱོད་དབང་གཅིག་སྤྱད་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ལས་རང་དབང་ཆེ་བ་ཡོད་ཚུལ་གྱི་ཕྱོགས་ཞེན་
 གྱི་ལྷ་བ་དེ་སྤྱུང་ཕྱུངས་ཡོད། ལྷ་བ་དེ་ནི་མི་འགྲིག་པ་ཞིག་ཡིན། ཨིན་ཁེ་སིས་ ༡༩༧༣ ནས་ ༡༩༧༥ བར་རྒྱ་རན་སི་
 དབང་ཆ་གཅིག་སྤྱད་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་དང་སྤྱད་སི་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་མཐུན་
 རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱི་དོན་དངོས་དཔེར་བཞོན་དེ་ཕྱོགས་ཞེན་གྱི་ལྷ་བ་དེ་མགོ་རྟོང་བསྒྲུགས་ཡོད། དོན་དོ་མའི་དམངས་
 གཙོའི་དབང་ཆ་གཅིག་སྤྱད་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་སྤྱད་པའི་རང་དབང་དེ་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་
 ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ལས་མང་བ་ཡོད་པ་དང་། ཚོགས་ཞན་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་བཤད་ན། ལོ་རྒྱུས་རྒྱུང་། ས་གནས་དང་
 ཞིང་ཆེན་སོགས་རང་དབང་མང་ཤོས་ཡོངས་སུ་སྤྱོད་བྱུང་མཐུན་ནི་དབང་ཆ་གཅིག་སྤྱད་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་
 ཁབ་ཡིན་པ་ལས། རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་མིན།” ཞེས་ཐག་བཅད་ཡོད།

‘ཟླ་བཅུ་པའི་གསར་བཤེ’ ལ་ཀྱལ་ཁ་ཐོབ་ཤིང་། ཨུ་རུ་སུའི་ཀྱལ་ནང་གི་གནས་སྡངས་དེ་ལེ་ཉིན་གྱི་ཆོད་
 དཔག་ལས་བཞུགས་ཏེ། མི་རིགས་ཁ་བྱལ་དང་མི་རིགས་རང་བཅོན་གྱི་འདོད་སྤྱོད་གང་སར་བྱལ་སྡོད་ཀྱི་ཀྱལ་ཕྱན་མཉམ་
 འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཁས་ལེན་མི་བྱེད་ཀ་མེད་བྱུང་བ་དང་། མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཁས་ལེན་པ་
 དང་མཉམ་དུ། ཀྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་གཞུང་གསུལ་སྡངས་ཐང་ཀྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་བཙུགས་ཏེ། མི་རིགས་
 རང་ཐག་རང་གཅོད་དང་ཀྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་གྱི་གནད་དོན་གཉིས་སྟོན་སྤྱི་གཉེན་གྱི་ཐོབ་ཐང་བྱུང་ཡོད། ༡༩༡༥ ལོའི་
 ཟླ་ ༡ པར། ལེ་ཉིན་གྱི་ཟིན་བྱིས་བཏབ་པའི་ ‘བཟུ་གཞིག་གྱི་མཁའ་ལ་ཚོལ་མི་དམངས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་’ ནང་།
 “ཨུ་རུ་སུ་སོ་སྤྱོད་སྤྱི་མཐུན་ཀྱལ་ཁབ་ནི་རང་དབང་མི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་མཉམ་མཐུན་གྱི་མང་གཞིའི་སྤྱོད་བཙུགས་
 པའི་སོ་སྤྱོད་མི་རིགས་སྤྱི་མཐུན་ཀྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཀྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ཡིན།” “མི་རིགས་རེ་རེའི་བཟོ་བ་དང་ཁྱིའ་
 བ་ནམས་ཀྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་སྤྱོད་གཞུང་དང་ཀྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་སོ་སྤྱོད་ལས་ཁྲུངས་སུ་འཛུལ་ཞུགས་
 བྱེད་འདོད་ཡོད་མེད་དང་མང་གཞི་གང་ཞིག་གི་སྤྱོད་འཛུལ་ཞུགས་བྱེད་མིན་དེ། དེས་པར་དུ་ཁོ་ཆོའི་དབང་ཆ་ཆང་མ་
 ཡོད་པའི་སོ་སྤྱོད་འཛུལ་མི་ཆོགས་ཆེན་སྤྱོད་རང་ཚུགས་ཀྱི་སྟོན་ནས་གཏན་འབེབས་བྱ་བྱ།” ཞེས་དང་། ལོ་དེའི་ཟླ་
 ༩ པར། ‘སོ་སྤྱོད་སྤྱི་དབང་གི་ད་ལྟའི་ལས་འགན་’ ཞེས་པའི་ནང་ལེ་ཉིན་གྱིས། “དོན་དངོས་ཐོག་ཀྱལ་ཕྱན་
 མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཡིན་ནའང་། དེ་ཉིད་འོས་འཛུལ་གྱི་ (དཔལ་འབྱོར་གྱི་ལྟ་བུའི་ཐོག་ནས་བཞུགས་ན།)
 བྱལ་ཁོངས་སུ་ལག་བརྟུང་བྱས་པ་དང་། དེ་ཉིད་ཆོད་དེས་ཅན་ཞིག་གི་ཀྱལ་ཁབ་རང་ཚུགས་རང་བཞིན་གྱི་མི་རིགས་
 ཀྱི་བར་བྱ་ཆེན་པོ་མང་གཞིར་བཞག་པའི་དགོས་མཁོ་དོ་མ་ཞིག་ཡིན་ན། དེས་དམངས་གཙོ་གཅིག་སྤྱོད་ལམ་ལུགས་
 ལ་དོ་ཐོག་གཏོང་གི་མེད་པར་སྤང་།” ཞེས་གསུངས་གིང་། ལོ་དེའི་ཟླ་ ༥ པར། ལེ་ཉིན་གྱི་ཀྱལ་ཕྱན་ལམ་ལུགས་
 ཀྱི་བསམ་བློ་དེ་ཨུ་རུ་སུའི་རྩ་བུའི་སྤྱི་མཐུན་ཀྱལ་ཁབ་དང་། ༡༩༡༩ ལོའི་ཟླ་ ༩ པར། ཨུ་རུ་སུའི་དམར་ཤོག་ཆོགས་
 པའི་རྩ་འཛིན་སྤྱི་གཞིའི་ནང་བཙུག་ ༡༩༢༣ ལོའི་ཟླ་ ༡༢ ཆོས་༣༠ ཉིན། སུའུ་ལེན་དངོས་སུ་བཙུགས་པ་དང་།
 ལེ་ཉིན་གྱི་ཀྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་མངོན་འདོད་དེ་ལག་བརྟུང་བྱུང་བ་རེད།

ལེ་ཉིན་གྱི་ཀྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བུའི་ཨུ་རུ་སུའི་དབང་བསྐྱུར་འོག་གི་གངས་ཉུང་མི་རིགས་
 ལ་གྱུ་བཤངས་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ལམ་ལུགས་དེ་ནི་ ‘གཅིག་གྱུར་གྱི་ལམ་དུ་བསྐྱོད་པའི་བར་བཞུགས་ཀྱི་ནམ་པ་
 ཞིག་’ ལས། ཀྱལ་ཁབ་ཀྱི་མཐའ་མའི་ལམ་ལུགས་ཤིག་ཏུ་གཏན་ནས་མི་འདོད། འོན་ཀྱང་ ‘བར་བཞུགས་’ འདི་

དུས་དུས་ཡུན་ཅི་ཙམ་འགོར་མིན་དང་། མཐ་པ་གང་ཞིག་སྤྱད་དགོས་མིན་སོགས་ཞིབ་པ་ཕྱི་གནད་དོན་རྣམས་ལ་ཉིན་
སྟེ་འཆོ་བཞེས་རིང་གསུང་ཡོང་བྱུང་མེད་པ་དང་། ལ་ལས་ཨུ་རུ་སུ་ཇེས་སུ་སྤྱད་དབང་སྟེར་སྟོམ་གྱི་ཀྱལ་ཁབ་ཅིག་
ཆགས་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཡང་། ལེ་ཉིན་གྱི་ཀྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་གོ་དོན་དེ་རིགས་ལས་བྱུང་བའི་ལེ་ཁག་
དཀྱི་བཞིན་ཡོད།

ཁ༣ མར་ལེ་གཉིས་ཀྱི་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་གི་ལྟ་བུ།

མར་ཁེ་སེས་བཅོ་བ་གྲལ་རིམ་གྱིས་གཅིག་གྱུར་དང་ཁ་འབྲལ་དུ་མེད་པའི་ཀྱལ་ཁབ་ཅིག་འཛུགས་རྒྱུར་རྒྱུན་འབྲེངས་
བྱེད་དགོས་པའི་ནན་བཤད་གནང་བ་དང་དུས་མཚུངས་སུ། ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་ལའང་ནན་
བཤད་གནང་ཡོད་པ་དང་། ས་གནས་ཀྱི་ཞིང་ཆེན་དང་རྫོང་རང་སྤྱོད་དེ་ཆབ་སྲིད་དང་མི་རིགས་ཀྱི་དབྱུས་གཞུང་དབང་
ཆ་གཅིག་སྤྱད་ལམ་ལུགས་དང་འགལ་ཆུ་ཆགས་ཀྱི་མེད་པ་དང་། “གུ་དོག་པོའི་རྫོང་ངམ་གྲོང་བདེ་ལ་གྱི་རང་ཕན་རིང་
ལུགས་དང་མཉམ་དུ་སྦྲེར་དགོས་པའི་ངེས་པའང་མེད།” མི་དམངས་ཀྱི་བདམས་ཐོན་བྱུང་བའི་རང་སྤྱོད་ལས་ཁུངས་
ནི་ “གསར་བརྗེའི་ཆེས་སྟོབས་དང་ལྡན་པའི་འཕེལ་ཤིང་ཡིན།” ཞེས་གསུངས་ཡོད།

ལེ་ཉིན་གྱིས་ “ང་ཆོས་དབྱུས་གཞུང་དབང་ཆ་གཅིག་སྤྱད་ལམ་ལུགས་རྒྱུན་འབྲེངས་བྱེད་པའི་དམངས་གཙོའི་
དབྱུས་གཞུང་དབང་ཆ་གཅིག་སྤྱད་ལམ་ལུགས་ཞིག་ཡིན། ...དམངས་གཙོའི་དབྱུས་གཞུང་དབང་ཆ་གཅིག་སྤྱད་ལམ་
ལུགས་ཀྱིས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་དང་། དམིགས་བསལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་འཆོ་བའི་ཆ་རྒྱུན་དང་གོང་མི་ཁྲིད་ཀྱི་དམིགས་
བསལ་གྱི་མི་རིགས་གྲུབ་ཆ་སོགས་ཡོད་པའི་ས་ཁོངས་སོ་སོར་རང་སྤྱོད་འདི་རིགས་ལོངས་སུ་སྤྱོད་ཐུབ་པའི་འགན་ལེན་བྱེད་
པར་དུ་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་རེ་འདུན་འདོན་དགོས་པ་དང་། ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་གི་རེ་འདུན་ཡང་འདོན་དགོས། ...གལ་
སྤྱོད་དཔལ་འབྱོར་ཐད་དང་འཆོ་བའི་ཐད་ཅུང་འབྱར་དུ་ཐོན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པ་དང་། གོང་མི་ཁྲིད་ཀྱི་དམིགས་བསལ་
གྱི་མི་རིགས་གྲུབ་ཆ་སོགས་ཡོད་པའི་ས་ཁོངས་སོ་སོར་རང་སྤྱོད་འདི་རིགས་ལོངས་སུ་སྤྱོད་ཐུབ་པའི་འགན་ལེན་བྱེད་
མ་ཐུབ་ཆོ། དེང་རབས་ཀྱི་དོན་ངོ་མའི་དམངས་གཙོའི་ཀྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡོང་བར་སློབ་གྲོགས་བྱེད་ཐབས་མེད།” ཅེས་
དང་། “མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་ཅ་དོན་གཞིར་བཟུང་སྟེ། སོ་སོ་ཡང་ཨུ་རུ་སུ་ཡིས་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་
ལ་སོ་སོའི་ས་གནས་སུ་རང་སྤྱོད་ལག་བརྟར་གྱི་དབང་ཆ་སྤྱད་ཡོད་པ་དང་། ཁོ་ཆོས་ས་གནས་སྤྱི་མཐུན་ཀྱལ་ཁབ་འཛུགས་

ཀྱུར་ཀྱལ་སྐྱོར་བྱེད་དགོས། ཅ་དོན་འདི་ཡོད་པ་ཡིན་ན་གཞི་ནས་སོ་སྤྱི་ཡོད་མུ་རུ་སེའི་ཁོངས་འདུལ་ཞུགས་བྱས་པའི་
མི་རིགས་སོ་སོ་ཕན་ཚུན་བསམ་ཤེས་དང་ཕན་ཚུན་ཡིད་ཆེས་ཀྱི་མང་གཞིའི་སྤོང་སྲུན་ཟླ་ལྷ་བྱའི་འབྲེལ་བ་འདུགས་བྱལ།”

གཉིས། རྒྱ་ནག་གི་མི་རིགས་སྤྱི་དུས།

༡༥ མའོ་དང་ཀྱང་གོ་ཀྱང་ཁམ་ཏང་གི་མི་རིགས་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་དང་། དེའི་འཕོ་འགྱུར།

༡༥ མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་དང་། རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་དང་ལེན་
གི་དུས་སྐབས། ༡༩༣༣ ནས་༡༩༣༥

༡༩༣༣ ཟླ་ ༥ པར་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཆོགས་པ་བཅུགས་ནས་ལོ་གཅིག་འཁོར་རྗེས་ཀྱི་ ‘ཀྱང་གོ་ཐེངས་གཉིས་’
པའི་རྒྱལ་ཡོངས་ཆོགས་ཆེན་གྱི་བསྐྱགས་གཏམ་” ནང་། “རང་དབང་གི་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ལ་བརྟེན་
ནས་རང་ཁོངས་དང་། སོག་པོ། བོད། (ཤེས་ཅང་།) ཉོས་ཅང་། (ཤིན་ཅང་།) བཅས་གཅིག་གྱུར་གྱིས་ཀྱང་དུ་
རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་འདུགས་སྐྱེད་བྱ་རྒྱུ།” ཞེས་དང་།

༡༩༣༣ ལོའི་ཟླ་ ༦ པར་ ‘ཀྱང་གོ་ཐེངས་གཉིས་པའི་རྒྱལ་ཡོངས་ཆོགས་ཆེན་གྱི་བསྐྱགས་གཏམ་’
ནང་གོས་འཆམ་བུར་པའི་ཏང་གི་ཅ་འཛིན་གྱི་ཟིན་བྲིས་སུ། “བོད་(ཤེས་ཅང་།)དང་སོག་པོ། ཤིན་ཅང་། མཆོ་
སྤོན་སོགས་ས་ཁུལ་དང་རྒྱ་ནག་རང་ཁོངས་དབར་གྱི་འབྲེལ་ལམ་དེ་ས་གནས་དེ་དག་གི་མི་རིགས་ཆོས་རང་ཐག་རང་
གཅོད་བྱ་རྒྱུ།”

༡༩༣༥ ལོའི་ཀྱང་གོ་ཐེངས་ཆེན་ཐེངས་དྲུག་པའི་གོས་ཆོད་དུ། “ཀྱང་གོ་གཅིག་གྱུར་བྱས་ཏེ། མི་
རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་དབང་ཆ་ཁས་ལེན་བྱ་རྒྱུ།” ཞེས་དང་།

༡༩༣༧ ལོའི་ཟླ་ ༡༡ པར་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་ ‘ཀྱང་དུ་སོ་སྤྱི་ཡོད་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ཅ་བྲིམས་’
ཆེན་མོའི་” ནང་། “རྒྱ་ནག་གི་ས་ཁོངས་སུ་གནས་ཤིང་བྱེད་པའི་སོག་པོ་དང་། ཉོས། བོད། མའོ། ལཱ། (ཀོང་ཏུང་
ཏུ་གནས་པའི་གངས་རུང་མི་རིགས་ཤིག) ཀོ་ལི་(ཀོ་རི་ཡ།)སོགས་མི་རིགས་ནམས། ཀྱང་གོ་སོ་སྤྱི་ཡོད་རྒྱལ་ཕྱན་
མཉམ་འབྲེལ་དུ་འདུལ་ཞུགས་སམ་ཁ་བྲལ་དང་། རང་ཉིད་ཀྱི་རང་སྐྱོང་ས་ཁོངས་འདུགས་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།” ཅས་

བཀོད་པ་དང་། ཅ་ཁྲིམས་ཆེན་མོའི་དོན་ཚན་བརྩ་བཞི་པའི་ནང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་
ཐང་ཆ་ཚང་ཡོད་པའི་ངོས་ལེན་བྱས་ཡོད།

༡༩༩༥ ལོའི་ ‘ཀྲང་དབྱང་གི་དམར་དམག་དབྱང་རྩ་དང་པོ་དང་བཞི་བ་ཆ་སྒྲིལ་རྗེས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་གནས་
བབ་དང་ལས་འགན་སྒྲོར་གྱི་གྲོས་ཚེད་’ ཅེས་པའི་ནང་། “ཆ་ཁྱེན་གང་ཡང་མེད་པའི་སྒོ་ནས་ཁོ་ཚོར་མི་རིགས་རང་
ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་ཁས་ལེན་བྱེད་དགོས་པ་སྟེ། ཆབ་སྲིད་ཐད་གཉའ་གནོན་བྱེད་མཁན་གྱི་མི་རིགས་
ཏེ། རྒྱ་རིགས་ལས་ཅི་དགར་ཁ་བྲལ་ནས་རང་བཅན་སྦྱབ་རྒྱུའི་རང་དབང་གི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ཀྲང་གོ་གྲང་ཁྲན་ཏང་
དང་ཀྲང་གོ་སྤྱི་ལོ་སྲིད་གཞུང་གིས། རྟོན་དངོས་ཐོག་ཁོ་ཚོའི་མི་རིགས་རང་བཅན་དང་བཅེངས་འགྲོལ་ལས་འགྲུལ་
ལ་རིགས་རམ་བྱེད་དགོས།” ཞེས་དང་། སོག་པོ་དང་རྟོན་རིགས། བོད་རིགས་སོགས་ “རང་བཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་
བརྩམས་རྗེས། ཁོ་ཚོའི་འདོད་ཆོག་གར་ཡོད་ཀྱི་ཅ་དོན་གཞིར་བཟུང་ཆོག་པའམ་འོས་པའི་སྒོ་ནས། ཀྲང་དུ་སྤྱི་ལོ་
སྲིད་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་དང་མཉམ་དུ་དོན་ངོ་མའི་མི་རིགས་འདྲ་མཉམ་དང་མི་རིགས་མཐུན་སྒྲིལ་ལྡན་པའི་ཀྲང་དུ་སྤྱི་ལོ་
རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་འཛུགས་རྒྱ།”

༡༩༩༧ ལོའི་ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་བསྐྱགས་པའི་ཀྲང་གོ་གྲང་ཁྲན་ཏང་གི་རི་འཕོག་རྒྱལ་སྒྲོབ་ཀྱི་ཅ་དོན་
བརྩ་ཞེས་པའི་ནང་། “སོག་པོ་དང་རྟོན་རིགས། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་གཞན་ཡོངས་སུ་རྒྱུ་སྒྲོང་བྱས་ཏེ།
མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་དང་མི་རིགས་རང་སྲོལ་གི་ཅ་དོན་འོག་ཐུན་མོང་གིས་རི་ཕེན་འཕོག་གོལ་བྱེད་དགོས།”
ཞེས་བཀོད་ཡོད།

རྒྱ་དམར་གྱིས་དུས་སྐབས་འདིར་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་འཛུགས་རྒྱུའི་ལངས་ཕྱོགས་བཟུང་དོན་ནི། ༡ གོ་
མེན་ཏང་ལ་ཁ་གཏད་གཞལ་རྒྱུའི་ཆབ་སྲིད་མནའ་མཐུན་འཛུགས་རྒྱུའི་འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་གྱི་སྲིད་ཅུས་གིག་དང་།
༢ སུའུ་ལེན་དང་རྒྱལ་སྤྱི་གསུམ་པའི་གྲང་ཁྲན་གྱི་བྱགས་རྒྱེ། ༣ གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་གནས་སྡངས་ལ་རྒྱས་
མངའ་མེད་པར་ཆོད་བགམ་གྱི་དུས་རིམ་ཞིག་ཏུ་གནས་ཡོད་ཚུལ་རྒྱ་མཚན་དུ་འཛིག་གི་ཡོད།

༡། རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ནས་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་གི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་འགྲུར་བཅོས།

༡༩༩༥།༡༡ ནས་ ༡༩༩༩

༡༩༩༥ ལོའི་ཟླ་ ༡༡ པར། མའོ་ཅི་ཏུང་གིས་ ‘ཀྲང་ཨུ་ཆང་འདྲོམས་གྲོས་ཚོགས་ཐངས་དྲུག་པའི་སྙན་ཞུའི་’
ནང་། “སོག་པོ་དང་། ཉོས། བོད། མེའོ། ཡའོ། དབྱེ། རྒན་བཅས་མི་རིགས་རྣམས་ལ་རྒྱ་རིགས་དང་འདྲ་མཉམ་
གྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ཚོགས་པ་དང་། ཐུན་མོང་ཐོག་འདེལ་པན་འགོག་གོལ་གྱི་ཅ་དོན་འོག་སོ་སོའི་ལས་དོན་སོ་སོས་དོ་དམ་
བྱ་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ལ། དེ་མཚུངས་སུ་རྒྱ་རིགས་མཉམ་དུ་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་འདུགས་སྒྲུ། ” ཞེས་པོད་ཡོད།

༡༩༩༥ ལོའི་ཟླ་ ༡༠ པར། མའོ་ཅི་ཏུང་གིས་ ‘ཀྲང་གོ་གྲང་ཁན་ཏང་གི་བསྐྱབས་གཏམ་’ ཞེས་པའི་
ནང་། “ཀྲང་གོའི་ས་ཁོངས་ཀྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོར་འདྲ་མཉམ་རང་སྐྱོང་གི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།” ཅས་བརྗོད་
དེ་རང་སྐྱོང་གི་རྩ་གྲུབ་ཐོག་མར་བཏོན་ཡོད།

༡༩༩༩ ལོའི་ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༥ ཉིན་མིན་དུ་ཅུང་ཕྱི་ཡིས་ “གོ་མིན་ཏང་གི་ལོག་སྐྱོད་དབང་བསྐྱར་གཞི་
ཅའི་ཐོག་ཕམ་པར་བརྒྱབ་བྱིན་པ་དང་། རང་རེ་ཏང་གིས་མགོ་བཟོན་པའི་ཀྲང་གོ་གསར་པ་དབུ་བརྩིས་ལ་ཉེ། ང་ཚོའི་
རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱ་གཞག་མངོན་དུ་འགྱུར་སྐྱད་དང་། བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་དང་དེའི་རྒྱགས་
ཁྲིས་ཀྲང་གོའི་མི་རིགས་མཐུན་སྦྲེལ་ཁ་བྲལ་གཏོང་རྒྱུའི་ལྷོག་གཡོ་ལ་ངོ་གོལ་བྱེད་སྐྱད། རྒྱལ་ནང་གི་མི་རིགས་གནད་
དོན་ཐད། ཁ་གཡང་འདི་(མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད།)བསྐྱར་དུ་ནན་བཤད་བྱེད་མི་འོས་པ་ཉེ། བཅན་རྒྱལ་
རིང་ལུགས་དང་རྒྱལ་ནང་གི་མི་རིགས་སོ་སོའི་ཁྲོད་ཀྱི་ལོག་སྐྱོད་པ་ཚོས་ཐེད་སྐྱོད་སྒྲོན་བྱེད་དགོས།” བཀའ་རྒྱ་
བཏང་ཉེ། མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཁ་གཡང་དོར་དགོས་པའི་ལམ་སྟོན་བྱས་ཡོད།

ཁ་དེ་ མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་སྤྱི་དུས་གཏན་འཁེབས་དང་དེའི་འབྲེལ་བཤད།

༡། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་གི་སྤྱི་དུས་གཏན་འཁེབས།

༡༩༩༩ ལོའི་ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༣༩ ཉིན་གཏན་འཁེབས་བྱས་པའི་ ‘ཀྲང་གོ་མི་དམངས་ཆབ་སྲིད་གྲོས་ཚོལ་ཚོགས་
འདུའི་ཐུན་མོང་ཅ་འདོན་’ (ཀྲང་ཐུང་ཀྲང་ལིན་) ཞེས་པ་ལེའུ་བདུན་དང་དོན་ཚན་ ༤༠ ཅན་དེའི་དོན་ཚན་ ༥༡

ནང་། “གངས་རུང་མི་རིགས་སོ་སོ་འདུ་སྟོང་གི་ས་ཁུལ་དུ་མི་རིགས་ཀྱི་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་ལག་བརྟམ་བྱེད་དགོས་
 པ་དང་། མི་རིགས་འདུ་སྟོང་གི་མི་འཕྲོད་མང་རུང་དང་ས་ཁོངས་ཆེ་ཆུང་ལ་གཞིགས་ན། མི་རིགས་རང་སྤྱོད་གི་ཆོན་
 པ་ཁག་གསར་འཛུགས་བྱེད་དགོས། མི་རིགས་སོ་སོ་འདྲེས་སྟོང་གི་ས་གནས་སམ་མི་རིགས་རང་སྤྱོད་གི་ས་ཁོངས་
 ཀྱི་སྤྱད་གཞུང་ཆོན་པར་མི་རིགས་སོ་སོའི་སྐྱེ་ཁམས་ཀྱི་ས་མིག་གང་འཆ་མས་ཡོད་དགོས་དང་། མི་རིགས་སོ་སོར་རང་
 ཉིད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཡར་རྒྱས་གཏོང་བའི་རང་དབང་དང་། རང་ཉིད་ཀྱི་ཡུལ་སྟོན་གོམས་གཤེས་དང་ཆོས་ལུགས་དད་
 མོས་སྤང་འཛིན་ནམ་བཅོས་བསྐྱར་གི་རང་དབང་ཡོད་” ཅེས་བཀོད་ཡོད་ལ། ༡༩༥༡ ལོའི་ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་
 ཤེའི་དུ་བྱ་བོད་སྐྱེ་ཁམས་དབར་ ‘ཀྱང་དབྱང་མི་དམངས་སྤྱད་གཞུང་དང་བོད་ས་གནས་སྤྱད་གཞུང་གི་བོད་ནི་བའི་བཅེངས་
 འགྲེལ་འབྲུང་ཐབས་སྐོར་གི་གྲོས་མཐུན་” ལ་མང་རྟགས་བཀོད་པའི་དོན་ཆོན་གསུམ་པར། “ཀྱང་གོ་མི་དམངས་
 ཆབ་སྤྱད་གྲོས་ཆོགས་ཀྱི་གྲུང་ཐུང་ཀང་ལེན་གི་མི་རིགས་སྤྱད་བྱས་གཞིར་བཟུང་ན། ཀྱང་དབྱང་མི་དམངས་སྤྱད་གཞུང་
 ནས་གཅིག་བསྐྱེད་གིས་འགོ་བྱེད་འོག་ བོད་ཀྱི་མི་དམངས་ལ་མི་རིགས་ཀྱི་ས་གནས་རང་སྤྱོད་ལག་ལེན་བྱེད་རྒྱུའི་དབང་
 ཆ་ཡོད།” ཅེས་གྲོས་མཐུན་གི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་གཞི་རྒྱུ་ཡང་ཐུན་མོང་ཅ་འཛིན་འདི་ཆགས་ཡོད།

༡༩༥༤ ལོའི་ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་མི་ཆོགས་ཆེན་སྐབས་དང་པོའི་
 ཆོགས་འདུ་དང་བོད་ཐོག་ལེན་བཞི་དང་དོན་ཆོན་ ༡༠༥ ཅན་གི་ཀྱང་དུ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་
 དང་བོ་གཏན་འཁེབས་བྱས་ཤིང་། དེའི་དོན་ཆོན་གསུམ་པའི་ནང་ “ཀྱང་དུ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ནི་གཅིག་
 གྱུར་གི་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན། མི་རིགས་ཁག་ཆང་མ་འདྲ་མཉམ་ཡིན། མི་རིགས་གང་ཞིག་ལ་མཐོང་
 ཆུང་དང་གཉའ་གཞོན་བྱེད་པ་འགོག་སྡོམ་དང་། མི་རིགས་མཐུན་སྦྱོལ་ལ་གཏོར་བཤེག་གཏོང་བའི་བྱ་སྤྱོད་འགོག་སྡོམ་
 བྱ་རྒྱ། མི་རིགས་ཁག་ཆང་མར་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་བཀོལ་སྤྱོད་དང་གོང་སྤེལ་གི་རང་དབང་ཡོད་པ་དང་། ཆང་
 མར་རང་ཉིད་ཀྱི་ཡུལ་སྟོན་གོམས་གཤེས་སྤང་འཛིན་ནམ་བཅོས་བསྐྱར་གི་རང་དབང་ཡོད། གངས་རུང་མི་རིགས་
 ཁག་འདུ་སྟོང་གི་ས་གནས་སུ་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་ལག་བརྟམ་བྱ་རྒྱ། མི་རིགས་སོ་སོའི་རང་སྤྱོད་ས་གནས་
 ཡོངས་རྫོགས་ཀྱང་དུ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁ་འབྲལ་དུ་མེད་པའི་ཆ་གས་ཤིག་ཡིན།” ཞེས་བཀོད་དེ་ཁྲིམས་
 ཐོག་ནས་ལམ་ལུགས་དེ་གཏན་འཁེབས་བྱས་ཡོད།

༡། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་གི་འབྲེལ་བཤད།

➤ མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་གི་ཁྱད་ཆོས་དང་དམ་བཅའ།

༡༩༥༥ ལོར། གྲོ་ལུ་ཨེན་ལེ་ཡིས་ ‘རང་རྒྱལ་མི་རིགས་སྤྱད་རྒྱལ་གྱི་གནད་དོན་འགའ་’ ཞེས་པའི་ནང་བཞུགས་དོན། “ང་ཚོས་རང་རྒྱལ་གྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྐབས་གཞིར་བཟུང་སྟེ། དངོས་ཐོག་བདེན་འཆོལ་(དངོས་གནས་བྱང་གནས།) གྱི་སྒྲོན་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་ལག་བརྟུར་བྱེད་དགོས་པ་དང་། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་འདི་རིགས་ནི་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་དང་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་གི་ཡང་དག་པའི་བྱང་འབྲེལ་ཡིན་ལ། ཆབ་སྲིད་རྒྱ་རྒྱུན་དང་དཔལ་འབྱོར་རྒྱ་རྒྱུན་གྱི་ཡང་དག་པའི་བྱང་འབྲེལ་ཡིན་” ཞེས་དང་། “མི་འཕྲོར་མང་བའི་མི་རིགས་ནས་མི་འཕྲོར་ཉུང་བའི་མི་རིགས་བར་དང་། འདྲ་སྟོན་ཆེ་བའི་མི་རིགས་ནས་འདྲ་སྟོན་ཆུང་བའི་མི་རིགས་བར་ཏེ་ལམ་ལོངས་སུ་ཞོགས་པ་རང་སྐྱོང་ཆོན་པ་ཆགས་ཏེ། མི་རིགས་རང་སྐྱོང་གི་ཐོབ་ཐང་འཕུས་ཆང་བ་ལོངས་སུ་སྤྱོད་ཐུབ་ཡོད། ལམ་ལུགས་འདི་ལྟ་བུ་ནི་ལོ་རྒྱུས་སུ་བྱུང་མ་སྐྱོང་བའི་གསར་གཏོད་ཅིག་རེད་” ཅེས་བཞེད་ཡོད།

༡༩༥༥ ལོར། ཉིང་ཞོ་ལོ་མེད་གིས་ཀྱང་གོ་ལོ་སྤྱི་ཚོགས་གནས་བབ་དེ་ད་དུང་ ‘སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་དུས་རིམ་ཐོག་མ་’ ཡིན་པའི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་བཞུགས་པ་དང་། ཁོས་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུའི་ཐད། ཀྱང་གོས་ལག་བརྟུར་བྱེད་པ་ནི་མི་རིགས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་མ་ཡིན་པར། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་གི་ལམ་ལུགས་ལག་བརྟུར་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ང་ཚོའི་བསམ་པར་ལམ་ལུགས་འདི་ཡག་པོ་ཞིག་དང་། ཀྱང་གོ་ལོ་གནས་བབ་དང་འཆོམས་པ་ཞིག་རེད། ང་ཚོར་ལེགས་ཆ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་། འདི་ནི་ང་ཚོའི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ལེགས་ཆ་ཞིག་ཡིན་པས། འདོར་མི་རུང་ཞེས་དང་། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་ལག་བརྟུར་བྱེད་སྐབས། “དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་གཏོང་མ་ཐུབ་ན། རང་སྐྱོང་དེ་སྟོང་པ་རེད་” ཅེས་བཞེད་ཡོད།

མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་གི་རྒྱུ་ལྡན་གྱི་འཕྲོད་འཕྲུལ་དེ་བཞུགས་པ་དང་། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་ནི་ཀྱང་གོ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་ཆབ་པའི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ཤིག་སྟེ། རྒྱལ་ལོངས་མི་དམངས་འཕུས་མི་ཚོགས་ཆེན་ལམ་ལུགས་དང་། ཀྱང་ཁྱེན་ཏང་གི་མགོ་བྱོལ་པའི་ཏང་ཁག་མང་པོ་མཉམ་འབྲེལ་དང་ཆབ་སྲིད་གྲོས་མོལ་ལམ་ལུགས་བཅས་ལས་ཀྱང་གོ་ལོ་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ཀྱི་རྒྱ་ལོ་སྒྲོམ་གཞི་གྲུབ་ཡོད།

➤ མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་ཁྲིལ་རྩལ་གཏན་འཁེབས་ཀྱི་རྒྱུ་རྟེན།

གཅིག་ཀྱི་མི་རིགས་མང་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཡུན་རིང་གནས་ཡོད་པ་དེ། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་ལག་བརྟུར་བྱེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱུ་རྟེན་ཡིན།

ཉེ་རབས་ནས་བཟུང་ཕྱི་ནས་ཡོང་པའི་བཙན་འཛུལ་བར་ངོ་ཚོལ་བྱོལ་བྱུང་པའི་རྒྱལ་གཅེས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་བློ་ནི། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་ལག་བརྟུར་བྱེད་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་མང་གཞི་ཡིན།

མི་རིགས་སོ་སོ་འདྲེས་སྡོད་ཆེན་པོ། འདྲེས་སྡོད་ཆུང་པའི་མི་འཕྲོར་ཁྲུབ་འགྲེམས་བྱེད་སྒྲུངས་དང་། ས་གནས་སོ་སོའི་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་དང་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་དེ་བགཞི། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་ལག་བརྟུར་བྱེད་པའི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་ཡིན།

➤ མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ས་ཁུལ་གྱི་རང་སྐྱོང་དབང་ཆ་ད།

- རང་བདག་གི་སློབ་མཁོ་མི་རིགས་རང་ཉིད་དང་། ས་གནས་རང་གི་ནང་ཁུལ་གྱི་ལས་དོན་དོ་དམ།
- རང་སྐྱོང་སློབ་ཡིག་དང་ཁེར་རྒྱུ་སློབ་ཡིག་གཏན་འཁེབས་ཀྱི་དབང་ཆ།
- མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐད་དང་ཡི་གེ་བཀོལ་སྤྱོད་དང་གོང་སྤེལ།
- ཆོས་ལུགས་དད་མོས་རང་དབང་ལ་བརྟེན་བཀུར་དང་འགན་ལེན།
- མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཡུལ་གོ་མས་གཤེས་ལུགས་རྒྱུན་འཛིན་ནམ་བཙུགས་བསྐྱར།
- རང་བདག་གི་སློབ་མཁོ་དཔལ་འབྱོར་འཛུགས་སྐྱུན་ལས་དོན་བཀོད་སྒྲིག་དང་དོ་དམ། འཕེལ་རྒྱས།
- རང་བདག་གི་སློབ་མཁོ་སློབ་གསོ་དང་ཆོས་རྩ་ལ། རིག་གནས་སོགས་སྤྱི་ཆོགས་ལས་དོན་གོང་སྤེལ།

གཤི རྒྱ་ནག་གི་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་ཁྲིལ་རྩལ་གྱི་ཟིན་ཐོ།

༡༥ ༡༩༩༩ ནས་ ༡༩༥༦ བར། ‘བཅའ་ཁྲིལ་’ དང་། འཕྲིན་ལུགས་གསར་བཟོ། རང་སྐྱོང་ལས་ཁུངས་གསར་འཛུགས།

༡༩༩༩ ལོའི་ ‘ཀྲང་གོ་མི་དམངས་ཆབ་སྲིད་གོ་མོལ་ཆོགས་འདུའི་ཐུན་མོང་རྩ་འཛིན།’ དང་། ༡༩༥༣ ལོའི་

‘ཀྱང་དུ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་ལག་བསྟར་ཅ་གནད།’ ༡༩༥༤ ལོའི་ ‘ཀྱང་དུ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས།’ ཁྲིམས་ཡིག་གསུམ་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་དང་། ༡༩༥༤ ལོའི་ལོ་མཇུག་བར། རྒྱལ་ཡོངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་རང་སྤྱོད་ཁག་ ༡༤ བཅུགས་ཡོད། དེའི་ཁྲོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་གཉིས་དང་། རང་སྤྱོད་ལྗོངས་གསུམ་ལྟན་གཅིག་ རང་སྤྱོད་ཁུལ་ ༩༠ དང་། རང་སྤྱོད་རྫོང་ ༥༩ བཅུགས་ཡོད།

༡.༢ ༡༩༥༧ ནས་ ༡༩༧༤ བར། འག་ཆར་རྒྱང་འཛུབ་ཀྱི་དུས་རབས།

༡༩༥༧ ལོ་ནས་བཟུང་། མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐད་ཐུན་མོང་གི་རང་བཞིན་ནན་བརྟེན་བྱེད་པ་ལས། བྱངས་ཉུང་མི་རིགས་དང་མི་རིགས་རང་སྤྱོད་ས་ཁུལ་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་རང་བཞིན་ལྡན་པ་ཁས་མི་ལེན་པ་དང་། དམངས་གཙོ་བོའི་བསྐྱར་དང་། གཡས་ལྗང་ལ་ངོ་མྱོལ། ལོ་གསུམ་རང་བྱུང་གནོད་འཚེའི་དུས་སྐབས། རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོ་སོགས་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལས་འགུལ་བྱོད། བྱངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་གདུག་རྩུབ་ཀྱི་འག་གནོད་དང་མནར་གཅོད་ལོ་རྒྱུས་སུ་མ་གྲགས་པ་ཞིག་བྱུང་ཡོད། དུས་རིམ་དེའི་ནང་བྱངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་དེ་གལ་རིམ་གྱི་གནད་དོན་དུ་བཟུང་བ་དང་།” སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་གསར་བརྗེ་ལས་འཁུལ་སྒྲེལ་བྱུང་སྐད་བྱངས་ཉུང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་དུ་བྱིང་འཁྲུག་འབྱུང་རེ་སྒྲིག་བྱེད་པ།” (རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ལའང་དེ་མཚུངས་ཀྱི་ལམ་སྟོན་བྱས་འདུག་པ་འཆོལ་གྱི།) ༡༩༧༤ ལོའི་ཅ་ཁྲིམས་སུ་ “བྱངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་གསར་བརྗེ་ལག་བསྟར་” བྱ་རྒྱུའི་ནང་དོན་བཀོད་ཡོད་པ་དང་། མི་རིགས་རང་སྤྱོད་ལས་ཁུངས་ཀྱི་དོན་ཆེན་རང་སོར་བཞག་པ་ཅམ་ལས་རང་སྤྱོད་གི་ཞིབ་ཐོབ་ཐོབ་ཐང་ནམས་ཕྱིར་བསྐྱུ་བྱས་ཡོད།

༡.༣ ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་ནས་ད་བར།

༡༩༩༡ ལོའི་ཟླ་ ༤ ཆེས་ ༡༧ ཉིན་ཀྱང་གྲང་སྐབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ཀྱང་དུ་བྱང་ལུ་ཡོན་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཆང་འཛོམས་གྲོས་ཚོགས་ཐེངས་དྲུག་པའི་སྟེང་གྲོས་འཆམ་བྱུང་བའི་ “རྒྱལ་ཁབ་བཅུགས་ཚུན་ཆད་ཀྱི་ཏང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནད་དོན་འགའི་ཐད་ཀྱི་གྲོས་ཚོད་” དང་། ‘ད་ཆ་རང་རྒྱལ་གྱི་མི་རིགས་འབྲེལ་བཞི་གཞི་རྒྱུ་རིགས་སོ་སོའི་ངལ་རྩེ་ལ་མི་དམངས་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡིན། དེས་པར་དུ་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་ལག་བསྟར་རྒྱུ་འབྱོར་ས་

བྱེད་དགོས་” ཞེས་སོགས་བཀོད་དེ། རིག་གསར་སྐབས་ཀྱི་མི་རིགས་སྲིད་ཏུས་བཙུགས་སྒྲིག་བྱས་པ་དང་། ༡༩༥༩
 ལོའི་ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༡ ཉིན་ ‘ཀྲང་དུ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་གི་བཅའ་
 བཟུངས་” གཏན་འབེབས་བྱས་པས། ད་ལྟ་ལག་བརྟུང་བྱེད་བཞིན་པའི་མི་རིགས་སྲིད་ཏུས་འདིའི་དུས་མཚམས་དེ་ནས་
 བཟུང་བཙུགས་པར་སྒྲུང་། ॥

མཆན་འགྲེལ།

- ༡ རྩོམ་ཡིག་འདི་འབྲི་མཁན་ངོ་མ་ཡིན་ཁེ་སི་ཡིན་ཞིང་། ༡༩༥༡ ལོའི་ཟླ་ ༩ པར། རིའུ་ཡི་ཀ་ཉིན་རེའི་སྒྲུང་སྒྲིག་ཞེས་པའི་
 ཆགས་པར་གྱི་རྩོམ་སྒྲིག་པ་ཞིག་མར་ཁེ་སི་ལ་རྩོམ་སྒྲུབ་ཞུ་སྐབས། མར་ཁེ་སི་དེ་ཤེད་དུ་དཔལ་འབྱོར་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་ལས་
 ལ་བྲེལ་བཞིན་ཡོད་སྐབས། ཡིན་ཁེ་སི་ལ་འབྲི་རོགས་ཞུས་ཤིང་། མ་ཟིན་ནམས་མར་ཁེ་སི་དང་གོ་བསྐྱར་གྱིས་ཆགས་པར་
 དེ་རང་དུ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༡།༡༠།༣༥ ནས་ ༡༩༥༣།༡༠།༣༣ བར་མར་ཁེ་སིའི་མིང་ཐོག་ནས་བཏོན་འདུག ༡༩༧༣ ལོར་མར་
 ཡིན་གཉིས་ཀྱི་ཡིག་འགྲེལ་ཕྱིར་བསྒྲགས་དཔར་འགྲེམས་བྱང་ཇེས། རྩོམ་པ་པོ་དངོས་ཡིན་ཁེ་སི་ཡིན་པ་ངོ་འཕྲོད་ཡོད།
- ༢ ཡིན་ཁེ་སིས་ ༡༩༥༩ ནས་ ༡༩༥༥ བར་འཇར་མན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དམངས་གཙོ་ཚོགས་པའི་གཞུང་འགྲེལ་ཆགས་པར་
 རྒྱུང་ཆད་ཆད་མཐུད་མཐུད་ངང་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན།
- ༣ མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོ་དུ་གྱུ་བྱེད་ཐང་ནམ་བཤད། ལེ་ཉིན་གྱི་གསུང་བརྒྱུས་སྒྲིག་སྐབས་བཅུ་གཉིས་པའི་ཤོག་ངོས་ ༥༠༧
 ནས་ ༥༠༨ བར། ༡༩༧༣ ལོ།
- ༤ ལེ་ཉིན་གྱིས་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ལ་ངོ་ཚོལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ཡང་མཐའ་གཅིག་དུ་མ་ངེས་ཏེ། རེ་བྱང་
 མ་དམིགས་བསལ་གྱི་གནས་སྐབས་འོག འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱིས་ ‘ཆགས་དེ་ཙམ་མི་དམ་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་
 ལ་བཏོན་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཆབ་སྲིད་སྤྱི་འཐུས་གཅིག་གྱུར་ཆ་ཆང་བ་ཡོང་རྒྱུར་རྒྱུ་བྱས་ཆོག” པར་འདོད་པ་དང་། (༡༩༠༣
 ལོར།) ‘སྤྱི་མཐུངས་རིང་ལུགས་ཀྱི་གསར་བཞེ་དང་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོ་དུ་གྱུ་བྱེད་ཐང་།’ (༡༩༡༥ ལོ།) ‘རྒྱལ་
 ཁབ་དང་གསར་བཞེ” (༡༩༡༧ ལོ།) སོགས་སུ་འད་དེ་མཐུངས་འགྲེལ་བཤད་གནང་ཡོད།
- ༥ ‘དབུས་འབྲས་མི་ལྷན་ཚོགས་ནས་གྱང་ཁྲན་རིང་ལུགས་པའི་མནའ་མཐུན་ལ་བསྒྲགས་ཡིག’ ༡༩༥༠ ལོ།

- ༦ ‘ལེཉིན་གྱི་མི་རིགས་གནད་དོན་སྐྱེད་པ།’ མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་། ༡༩༩༥ ལོ། ལེཉིན་གྱི་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་གི་རིགས་
ལམ་དང་སྐབས་དེར་དར་སོ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་ ‘མི་རིགས་རིག་གཞུང་རང་སྐྱོང་’ གི་ལྟ་བུ་གཉིས་ལ་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད།
མི་རིགས་རིག་གཞུང་རང་སྐྱོང་ (ethno-national culture autonomy) གི་ལྟ་བུ་ཨོ་སི་ཀྲོ་རི་ཡའི་སྤྱི་ཚོགས་དམངས་
གཙོ་ཚོགས་པའི་ལྟ་སྟེན་ (Bauer) གྱིས་བཏོན་པ་ཞིག་རྟེ། དེར་མི་རིགས་ཤིག་གི་གྲུབ་ཆ་ཡུལ་གང་དུ་གནས་ཡོད་མེད་
ལ་མ་ལྟོས་པར། ཁོ་ཚོས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ངོས་ལེན་ཡོད་པའི་གཅིག་གྱུར་གྱི་མནའ་མཐུན་ཞིག་བཙུགས་ཏེ། མི་རིགས་ཀྱི་
རིག་གཞུང་དང་འབྲེལ་བའི་བྱེད་སྒྲུབ་ཁག་དང་། ལྷག་པར་སློབ་གསོའི་ལས་དོན་འཛིན་སྐྱོང་བྱ་རྒྱུ་དང་། བྱེད་ཐབས་འདི་
ལ་བརྟེན་ནས་མི་རིགས་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་གཏན་འབེབས་བྱེད་དགོས་པའི་འདོད་ཚུལ་བཟུང་ཡོད། ལེཉིན་གྱིས་དེར་དགག་པ་རྒྱག་
སྐབས། ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྒྱ་རྒྱུན་དང་ཁ་བྲལ་བའི་རང་སྐྱོང་ནི་དོན་སྐྱོང་ཡིན་ཞིང་། དེས་མི་རིགས་སོ་སོའི་
དབར་གྱི་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་སྒོར་བ་དང་། དམངས་གཙོ་གཅིག་སྟེང་ལམ་ལུགས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་
ལ་གཏོར་བཤིག་ ལྷག་པར་དུ་བསམ་ཚུལ་འདི་རིགས་དར་ཁྱབ་དུ་སོང་ན། འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གསར་བཞེང་འཐབ་ཅོད་
ཁྲོད་འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་དཔུང་སྡེ་ཁ་འཐོར་དུ་གཏོང་གི་དུ། ལུགས་རིང་པོའི་ལྟ་ཚུལ་གྱི་ཐོག་ནས་བརྟེན་ན། ཐུན་མོང་
གི་ས་ཁོངས་དང་བྲལ་བ་དང་། ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་རང་སྐྱོང་ཐོབ་ཐང་འགན་ལེན་མེད་པའི་ ‘རིག་གཞུང་རང་
སྐྱོང་’ འདི་རིགས་ཀྱིས། མི་རིགས་ཀྱི་བར་ཁྱད་ཆེར་བཟོ་དང་ཡན་ཚུན་ཡིད་ཆེས་མེད་པའི་བསམ་ཚུལ་སྒོར་རྒྱུ་སྒོར་
དང་། དོན་ངོ་མའི་མི་རིགས་འདྲ་མཉམ་དང་མཉམ་འབྲེལ་དོན་འབྱུང་ཡོང་རྒྱུར་འགལ་རྒྱུན་བཟོ་སྲིད་པའི་ལྟ་བུ་བཟུང་ཡོད།
- ༧ མི་རིགས་གནད་དོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ༡༩༩༡༥ ནས་ ༡༩༩༧༩ བར། ཀྱང་དབྱང་འཐབ་གཅིག་པུའུ། བེ་
ཅིན། ཀྱང་དབྱང་ཏང་གི་སློབ་གྲྭའི་དཔེ་སྟླན་ཁང་། ༡༩༩༡ ལོ། ཤོག་ངོས་ ༡༥ པ།
- ༨ གོང་གསལ་ཡིག་ཆའི་ཤོག་ངོས་ ༩༩ པ།
- ༩ མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་མི་རིགས་གཞུང་ལུགས་དང་ཀྱང་གོའི་མི་རིགས་གནད་དོན། ཟིན་དབྱིན་མིན། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་
དཔེ་སྟླན་ཁང་། ༡༩༩༩ ལོ།
- ༡༠ ༡༩༥༩ ལོའི་ཟླ་ ༩ ནང་མཚོ་སྔོན་ཡ་རྫོང་དུ་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆའི་ཡོངས་འཛིན་གནད་ཚུངས་མཁན་ཨ་ལགས་ཀྱི་ནག་
པས་འགོ་ཁྲིད་པའི་མི་དམངས་ཀྱིས་རྒྱ་གཞུང་གི་དམངས་གཙོ་བཅོས་བསྐྱར་སོགས་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་གྱི་དྲག་པོའི་གྲུན་

ལངས་བྱས་པར། རྒྱ་དམག་གིས་ཁྱེན་ལངས་པ་ ༤༩༥ དམར་གསོད་དང་། ༡༤༧༧ འཛིན་བཟུང་བྱས་ཤིང་། མཚོ་སྔོན་
 ཞིང་ཆེན་སྲིད་གཞུང་ནས་དེའི་སྒོར་ ༡༧༥༤ ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༥ འཁོད་སྟན་ཞུ་ཞིག་ཀྱང་དབྱང་དང་འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཁུངས་
 ལ་ཕུལ་བར། ཀྱང་དབྱང་གིས་ ༡༧༥༤ ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༡༥ འཁོད་བཀའ་བྱུང་ནང་། “དུས་དྲག་དུ་སེམས་ལ་འཛིན་དགོས་
 པ་ནི། གལ་རིམ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་། མི་རིགས་གནད་དོན་གྱི་དོན་དངོས་ནི་གལ་རིམ་གྱི་གནད་དོན་ཡིན། གལ་རིམ་གྱི་
 དོན་དངོས་འཛིན་མ་ཐུབ་ན། མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་དཔྱེས་ཕྱིན་པ་བྱེད་མི་ཐུབ་” ཅས་ལམ་སྟོན་བྱས་ཡོད།
 (མི་རིགས་ཚོས་ལྷགས་ལས་དོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་ཁང་ནས་བསྒྲིགས།
 ༡༧༥༧ ལོའི་ཟླ་ ༡༡ པར། ཤོག་གངས་ ༧༧༩)

༡༡ “མཚོ་སྔོན་ས་ཁུལ་གྱི་གསར་བརྗེ་དོན་ལ་གྱི་དྲག་པོའི་ཟིང་འབྲུག་དེ་ཡོངས་ཁྲབ་རང་བཞིན་གྱི་གནད་དོན་ཞིག་དུ་ཁྲབ་ཟིན།
 ཞིང་ཆེན་ཡོངས་ཀྱི་འབྲོག་ལས་ཁུལ་དྲུག་པོར་སྤྲེལ་སྤྱིང་འབྲུག་འདྲ་མིན་བྱུང་ཡོད་” ཅས་པའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་སྤྱི་ལོ་ ༡༧༥༤
 ལོའི་ཟླ་ ༦ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་ཀྱང་དབྱང་ལ་བཏང་བར། མའོ་ཅི་དུང་གིས། “མཚོ་སྔོན་གྱི་དོན་ལོག་ཤོག་ཁག་གིས་ཟིང་
 འབྲུག་བསྐངས་པ་དེ་ཉ་ཅང་ཡག་པོ་རེད། ངལ་རྩོལ་མི་དམངས་བཅིངས་འགོལ་གྱི་གོ་སྐབས་སླེབས་རན་པ་རེད།” ཅས་
 མཆན་བཀོད་མཛུབ་སྟོན་བྱས་ཡོད། (མི་རིགས་ཚོས་ལྷགས་ལས་དོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ཤོག་གངས་ ༧༤༧)

༡༡། མར་ཁེ་སི་དང་། ལེ་ཉིན། མའོ་བཅས་ཀྱི་མི་རིགས་ལྷ་གྲུབ་དང་། རྒྱ་དམར་
གཞུང་གིས་གཏན་ལ་ཐབ་པའི་མི་རིགས་སྤྱད་བྱས།

བདེ་སྤང་པོད་གནས་ཉམས་ནིབ་ཁང་གི་ལས་བྱེད་ཨ་ཆོགས་ལྷ་མ་ཁར་བྱམས་ལགས།

ལྷ་གཞི་རྩའི་རྒྱ་ནག་གི་ <<མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་བཅའ་ཁྲིམས།>> ཟེར་བདེ་ནི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ (དབང་
ཆ་) ཞིག་མ་ཡིན་པར་འཆོ་བའི་ (ཐོབ་ཐང་) ཅམ་ཞིག་ཡིན། བྱིམས་ལུགས་དེའི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་མི་རིགས་
ཁ་བྲལ་ལ་ངོ་ཚོལ་བྱེད་རྒྱ་མཐའ་འཁྱོངས་དང་། ཏང་གི་འགོ་བྟེན་མཐའ་འཁྱོངས། སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་མཐའ་འཁྱོངས།
མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་མཐའ་འཁྱོངས་དགོས་པ་དེ་ཡིན་ལྟ་བུས། རང་བཅན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲུངས་ལྡན་ཡོད་པའི་
མི་རིགས་ཤིག་མི་རིགས་གཞན་དང་ཁ་བྲལ་མིན་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་དབང་ཆ་དམུག་པར་མ་ཟད། ད་དུང་འགོ་
བྟེན་ཏང་གིས་མ་གཏོགས་གདམ་མི་ཆོག་པ་དང་། ལམ་ལུགས་དང་བྱིམས་སྒོལ་ཡང་གོང་རིམ་གྱི་གཏན་འཁེབས་ལས་
བཅུ་ལ་མི་ཆོག་པས་ན། དེ་ནི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ (དབང་ཆ་) མ་ཡིན་པར་འཆོ་བའི་ (ཐོབ་ཐང་) སྤྱིར་བཏང་
བ་ཞིག་ཡིན།

དང་པོ། མར་ཁེ་སི་དང་མར་ཁེ་སིའི་རིང་ལུགས།

ང་ཆོའི་མགོ་བོ་གི་དུས་རབས་འདི་ནི་མ་ཅུ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཆོང་རའི་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་དུས་རིམ་
ཞིག་ཡིན་ལྟ་བུས། མར་ཁེ་སི་འགྲིམས་སའི་ཆོང་ར་ད་ཆ་མིང་གི་ལྷག་མར་གྱུར་ཡོད། ཡིན་ནའང་། “སྤྱི་ཆོགས་
རིང་ལུགས་ཀྱི་ཕམ་ཁ་མ་ཅུ་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁར་ངོས་འཛིན་བྱ་མི་རུང་” ཞེས་བརྗོད་ཀྱིན་པ་ལྟར། མར་
ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཕམ་ཁ་དེ་ (བཅུ་ལྔ་ལྗེས་) རེད་དམ་ཡང་ན་ (ཀུན་ལྗེས་) ཀྱི་ཕམ་ཁ་གང་ཡིན་དུང་
ཞིབ་ཏུ་བཟླ་ག་དགོས། ཡགོང་ས་མཆོག་སྤྱི་ན་གཞིན་པའི་སྐབས་སུ་མར་ཁེ་སིའི་གསུང་ཚིམ་བཟླགས་ཏེ། ཁོང་གིས་
མར་ལུགས་ཀྱི་ “ལྷ་གྲུབ་དེར་ནོར་འཁྲལ་གཅིག་ཡོད་ན། དངོས་པོའི་ཁེ་ཕན་ཁོ་ནར་གཞི་བཅོལ་བའི་
འཛིག་རྟེན་ལྷ་སྤངས་དེ་ཡིན་ལ། རོས་ཀྱིས་དེ་ལ་ངོས་ལེན་བྱེད་མི་ཐུབ་པ་ལས། གཞན་ལྷ་གྲུབ་དེ་

མི་ཚང་མ་འདྲ་མཉམ་བསྐྱེད་ཀྱི་ཅིག་གམ། དང་བདེན་གྱི་མང་གཞིའི་སྒྲིག་བཀོད་ཅིག་སྟེ། འཛིན་
རྟོན་གྱི་ནད་བརྒྱ་མ་ལུས་འཛོམས་པར་བྱེད་པའི་སྒྲན་མཆོག་ཅིག་རེད་” ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། རྟོན་དངོས་
གྱི་ཆ་ནས་བཤད་ནའང་། མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ནི་དགེ་སྦྱོན་གཉིས་ལས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན་པར་བསྟོན་དུ་མེད་ལ། མི་
ནམས་ཀྱིས་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་མར་ཁེ་སི་དང་། ལྷག་པར་དུ་ཆོ་སྟོད་ཀྱི་མར་ཁེ་སིའི་དྲངས་གཙང་གི་མི་གཤིས་ལ་ཡིད་
སྦྱོན་བྱེད་ཚུངས་ཞིང་། ཡང་ཆོ་སྟོད་ཀྱི་ཐལ་ཆ་ཆེ་བའི་བཤད་སྟངས་འགར་སྦྱོན་བཟོད་བྱེད་ས་ཡོད་ལ། དེ་དག་ཚང་
མ་གཞུང་ལུགས་འདི་མིའི་འཆོ་བའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཆགས་ཡོད་པའི་མཆོན་རྟོན་རང་ཡིན།

མི་སུ་ཞིག་གིས་ཡང་དག་པའི་མར་ཁེ་སི་རྟོགས་ཡོད་པ་རེད་ཟེར་ན། འདི་གནད་རྟོན་ཞིག་ཆགས་ཡོད། མི་
མང་ཆེ་བས་མར་ཁེ་སིས་མི་ཡུལ་དུ་བཞག་པའི་ལེགས་སྦྱེས་གཙོ་བོ། ཁོང་གིས་གཤམ་རིམ་བར་གྱི་འཐབ་ཚྱོད་དོས་འཛིན་
བྱས་པ་དེ་ཡིན་པར་བཤད། ལེ་ཉིན་གྱིས་མར་ཁེ་སིའི་གསར་བཏོད་ནི་སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་ཡིན་ཟེར། རྟོན་ལ་སྤྱི་
ཆོགས་རིང་ལུགས་ཟེར་བའི་མིང་ཆོག་འདི་མར་ལུགས་ཀྱི་སྟོན་ནས་བྱུང་ཡོད་པ་མ་ཟད། སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་ལ་
དམངས་གཙོའི་སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་དང་། སློང་དབང་སྒྲེར་འཛིན་གྱི་སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་གཉིས་ཡོད་པའི་ནང་དུ་
མར་ཁེ་སི་གང་ལ་གཏོགས་པའམ། ཡང་ན་གཉིས་ཆར་གཏོགས་མིན་བཤད་ཁག་པོ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་ལ། དེང་གི་མར་
ལུགས་ཀྱི་ལྟ་གྲུབ་ཡིན་ཟེར་མཁན་ཆོས་གཞུང་ལུགས་དེའི་དར་ཆའི་འོག་རང་ཉིད་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པའི་སྤྱི་ཆོགས་རིང་
ལུགས་ཡིན་ཟེར་མཁན་གྱི་རྒྱལ་ཁོངས་སྤྱི་ཆོགས་བྱུང་ཡོད་པ་ལྟར། རྒྱ་ནག་གཞུང་ལྟར་མཆོན་ན་མི་ཐོག་རེས་སྤྱི་
ཆོགས་རིང་ལུགས་ལ་འབྲེལ་བཟོད་གསར་པ་རེ་རྒྱག་བཞིན་ཡོད་པ་རེད། མར་ཁེ་སི་རང་གིས་བཤད་ན། སྤྱི་ཆོགས་
ནི་གཤམ་རིམ་གྱིས་གྲུབ་པ་དང་གཤམ་རིམ་པན་ཚུན་བར་འཐབ་ཚྱོད་ཡོད་པ་ནི་མི་ནམས་ཀྱིས་སྟོན་མ་ནས་ཤེས་ཡོད་པས་
ན། དེ་ནི་ངའི་ལེགས་སྦྱེས་གཤམ་ལ་ཡིན། མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བཙུགས་གཤམ་རིམ་འཐབ་ཚྱོད་ཀྱིས་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་
རྒྱས་ཕྱིན་པའི་ཆོས་ཉིད་རྟོགས་ཡོད་ལ། མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་རིག་པ་བཙུགས་གཤམ་རིམ་བར་གྱི་དཔལ་
འབྱོར་གནས་སྟངས་ལའང་དབྱེ་ཞིབ་སྟོན་མ་ནས་བྱས་ཆར། འོ་ན། ང་རང་གི་གསར་བཏོད་གང་ཡིན་ཟེར་ན། “༡༥
གཤམ་རིམ་གནས་ཡོད་པ་དེ་དང་ཐོན་སྐྱེད་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དུས་རིམ་ངེས་ཅན་ཞིག་དང་འབྲེལ་
བ་ཡོད། ༡༥ གཤམ་རིམ་འཐབ་ཚྱོད་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱོར་མེད་གཤམ་རིམ་གྱིས་སློང་དབང་སྒྲེར་འཛིན་
བྱེད་དགོས་པ། ༡༥ སྒྲེར་འཛིན་གྱི་གཞུང་འདི་ནི་གཤམ་རིམ་ཡོད་ཆད་ཙཱ་མེད་བཟོ་རྒྱུའི་འབྱོར་མེད་

གྲལ་རིམ་གྱི་པར་བཞུགས་དུས་སྐབས་ཤིག་ཡིན་པ་རེད་ཀྱི་ ཅེས་བཤད་ཡོད། ཡང་དམར་ཤོག་ (གྲུང་
 བྱ་) གི་བསྒྲགས་གཏམ་ནང་། ཁོང་གི་གསར་བཏོད་དེར་འབྲེལ་བཤད་རྒྱས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་ “དུས་རབས་
 འདི་ནི་མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་ཀྱི་དུས་རབས་ཤིག་ཡིན་པ་དང་། དུས་རབས་འདིའི་ཁྱད་ཆོས་གྲལ་རིམ་གྱི་
 རོ་པོ་སྐབས་བདེ་ཅན་ལ་གྱུར་ཡོད་པ་དེ་རེད། དེར་གཞི་སྤྱོད་ཆོག་པའི་འདི་ཉིན་རེ་བཞིན་དག་འཛིན་གྱི་ཚུགས་
 ཁག་ཆེན་པོ་གཉིས་སུ་གྲེས་བཞིན་ཡོད་ལ། ཚུགས་འགལ་དུ་གྱུར་བའི་གྲལ་རིམ་ཆེན་པོ་གཉིས་ནི་འཕྱོར་
 རྒྱན་གྲལ་རིམ་དང་། འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་ཡིན་ཀྱི་ ཅེས་པར་གཞིགས་ན། ཁོང་གི་གསར་ཉོག་གི་སྤྱིང་
 པོ་ནི་རི་ལྷོ་གྲལ་རིམ་ཙཱ་མེད་བཟོ་བའི་ཐབས་ལམ་ཡིན་པ་དང་། ཐབས་ལམ་དེའི་གཞི་རྒྱུ་རི་ལྷོ་འཛིན་ནི་འཛིན་ཉིན་
 འདི་མི་ངན་གྱི་ཁྱུ་ཆོག་པའི་གཉིས་ཀྱིས་གྲུབ་པར་བཤད་པ་དེ་ཡིན་པས། གསར་བཏོད་དེའི་ཆོས་གཞི་རྒྱུ་རི་ལྷོ་གཞན་དེ་
 ༡༥ ཁོང་ཆོས་དུས་རབས་ཤིག་གྲལ་རིམ་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་ནི་རང་སྒྲུང་གཞན་འགྲེལ་གྱི་ཐལ་ཆ་ཤོར་བ། ༡༦ གྲལ་
 རིམ་གྱི་དེ་བཅུ་དག་གྲལ་གཉིས་སུ་གཏན་འཁེལ་དེས་མིའི་འཆོ་བའི་ཞི་མཐུན་ཉིན་འབྲེལ་ལ་སྒྲུང་ཐུང་བྱས་པ།
 ༡༧ ཐལ་དུགས་པའི་གྲལ་རིམ་འཐབ་ཚུད་དེས་ང་རང་ ཉེ་འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་ཉེ་ འཆོ་བ་ལ་ཁྱོད་རང་ ཉེ་འཕྱོར་
 རྒྱན་གྲལ་རིམ་ཉེ་ ཙཱ་མེད་བཟོ་དགོས་པའི་གོ་དོན་ཡོད་པ་ཞིག་གམ་གོ་ཞོར་ཐེབས་ཆོག་ཆོག་རེད།

གཞུང་ལུགས་འདི་རྒྱུ་མོར་ལེ་ཉིན་དང་མའོ་སོགས་དག་དཔོན་རྣམས་ཀྱི་ལག་པར་ཤོར་དུས་ལོད་ལོག་གཏོང་
 ཆོག་ཆོག་ཅིག་ཀྱང་ཆགས་ཡོད་ཅིང་། འདིར་གཞུང་ལུགས་དེ་འབྲེལ་གྱི་མའོ་ཙཱ་ལྷོ་གཞི་སྤྱོད་ཆོས་ཀྱི་ཁོང་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱིང་
 “རྒྱལ་དམངས་ལ་གདམ་ཁ་གཉིས་ཡོད་པ་ནི། གཅིག་དག་པོའི་ཚུགས་ནས་ལངས་ཏེ་ང་ཆོར་ཁ་གཏད་
 གཅིག་རྒྱ་དང་། ཅིག་ཤོས་ང་ཆོའི་ཚུགས་ནས་ལངས་ཏེ་དག་པོར་འཐབ་རྒྱ་དེ་ཡིན་” ཞེས་དང་། ལེ་
 ཉིན་གྱིས་ “ང་ཆོའི་གསར་བཞེ་ནི། མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་ཀྱི་རང་དབང་རིང་ལུགས་པ་ཆོ་དང་མཉམ་དུ་
 ཐེལ་རྒྱ་ཞིག་མིན་ལ། ཁོ་ཆོར་ངས་པར་དུ་ཁྱེད་ཀྱི་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐུག་གཞིན་བྱས་ན། ད་གཞོད་གསར་བཞེ་འི་
 དམིགས་འབེན་འགྲུབ་ཐུབ་པ་ཡིན་” ཅེས་བཤད་ཡོད་ལ། ཁོང་ཆོས་ཁ་ནས་བཤད་པ་ཙཱ་མ་ཡིན་པར་དངོས་
 སུ་ལག་བརྒྱར་ཡང་བྱས་ཡོད་པས་ན། འཕྱོད་འདི་ལ་ལེ་ཉིན་ཅན་གྱི་མར་ཁེ་སའི་རིང་ལུགས་ཀྱང་ཐེར་ཆོག་པར་བསམ།

རྒྱ་ནག་གི་གསར་བཞེ་ནན་རབས་པ་རྣམས་ ཉེ་མར་ལུགས་ཨ་མ་ཉེ་ ལས་ ཉེ་ལེ་ཉིན་གྱི་བུ་ལུགས་ཉེ་ ཐུ་
 མ་དེར་དད་འདུན་ཆེ་ཞིང་། དེ་ལ་རྒྱ་ནག་ཉམས་ཞིབ་པ་ (Sckocpol.T) ཀྱིས་ “རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཆོག་པའི་

ཕར་རྒྱལ་ཁ་ཇི་ལྟར་ཐོབ་པར་བཞུས་ན། ཚོགས་པ་དེས་དོགས་ཐོན་གྱི་བྱེད་རྒྱས་དང་། དམིགས་ལུལ་
 གྲིག་འདུགས་སོགས་གང་ཅིའི་ཐད་ནས་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ལས་ཀྱང་ལེ་ཉིན་ཅན་གྱི་མར་ཁེ་སི་
 རིང་ལུགས་ཀྱིས་གཞོགས་འདེགས་ངེས་ཅན་ཞིག་བྱས་ཡོད་ལ། གནད་འགག་འདི་གེས་རྒྱ་ནི་ཏ་ཅ་
 གལ་ཆེན་པོ་རེད་”ཅེས་བཤད་པ་ལྟར། ལེ་ཉིན་ཅན་གྱི་མར་ལུགས་འདི་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་བཙུགས་མ་ཐག་ནས་
 ཁོ་རང་ཚོས་བྱ་སྤྱོད་ནང་ཇི་བཞིན་སླེབས་ཡོད། དཔེར་ན། བྱ་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་
 གཏན་འཁེབས་བྱས་པའི་འདེམས་བསྐྱོར་གྲིག་གཞིའི་ནང་། “ས་བདག་དང་། ཞིང་བདག་ མ་ཙ་ཅན། ཡུག་པོ།
 བྱི་རྒྱལ་གྱི་ཚོང་པར་ལས་ཀ་བྱེད་མཁན། དངུལ་པོགས་མ་གཏོང་མཁན་དང་མ་ཙ་ཅན་གྱི་རོ་ཆབ་པ།
 ལོག་སྤྱོད་པ། དམག་ཤེད་ཅན་གྱི་པེ་ཡིང་ལོག་སྤྱོད་སྤྱོད་གཞུང་གི་དམག་དཔོན་དང་། ཉེན་རྟོགས་པ།
 དམག་མི་སོགས་ལ་གདམ་བྱ་འདེམས་བྱེད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་མེད། ད་དུང་ཚོས་ལུགས་པ་དང་། ཚོང་ས་
 དད་ཀྱི་བྱ་བ་གཉེར་མཁན་ལའང་གདམ་བྱ་འདེམས་བྱེད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་མེད་”ཅེས་འཁོད་ཡོད་པ་དང་། རྒྱུ་
 རྒྱས་བྱ་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་དམར་ཤོག་ཚོགས་པར་སྤྱོད་དབང་རེག་པའི་མོད་ལ། གོང་གི་བྲིམས་གཞི་ཁག་དངོས་སུ་
 ལག་བཟུར་བྱས་པ་དང་། དེ་ནས་བཟུང་མི་རིགས་ཕན་ཚུན་བར་འཁོན་འཛིན་གཏིང་ཟབ་བཅོས་ཡོད་པར་མ་ཟད། དམར་
 ཤོག་ཚོགས་པ་ནང་ཁྲལ་དུའང་ཁྱོད་གི་ང་གསེན་གྱི་འཐབ་ཚོད་བྱུང་ཡོད།

ད་ལྟར་ཚོས་ལེ་ཉིན་དང་། མའོ་ཡི་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་འགོ་ཁྲངས་འཚོལ་སྐབས། གོང་གསལ་གྱི་སློབ་དཔོན་མར་
 ཁེ་སིའི་གསར་བཏོད་ཆེན་པོ་གསུམ་ལ་ཐུག་ཡོད་མོད་ཀྱང་། དེང་སྐབས་ཉམས་ཞིབ་པ་ཁ་གསལ་གྱིས། མར་ཁེ་སི་
 དང་། ཨིན་གི་སིས་བཏོན་པའི་ “འབྱོར་མེད་གལ་རིམ་སྤྱོད་དབང་སྒྲེར་འཛིན་ཟེར་བའི་གོ་དོན་ནི་འབྱོར་
 མེད་གལ་རིམ་གྱི་དག་དཔུང་གིས་མ་ཙ་ཅ་རིང་ལུགས་ཀྱི་དག་སྤྱོད་པར་ཁ་གཏད་གཅོག་རྒྱུ་ལས། འབྱོར་
 མེད་གལ་རིམ་གྱི་དག་དཔུང་གིས། འབྱོར་ལྡན་གལ་རིམ་གྱི་དམངས་གཙོ་ལ་ཁ་གཏད་གཅོག་ཆེད་མ་
 རེད་”ཅེས་མར་ལུགས་ལ་དག་སེལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ལ། བཤད་སྐབས་འདི་ནི་མར་ཁེ་སི་གཞུང་ལུགས་དཀར་འདོན་
 བྱེད་པའི་ལམ་ཁ་ཉག་གཅིག་ཀྱང་ཡིན་སྐབས། ང་ཚོས་དེར་མུ་མཐུད་ཞིབ་འདུག་གནང་དགོས་པ་ཞིག་ཏུ་འདོད།

ཡིན་ནའང་། ཡུ་རུ་སུའི་ལེ་ཉིན་དང་། སི་ཏ་ལེན། རྒྱ་ནག་གི་མའོ་དང་། ཏིང་ཞའོ་ཕིང་སོགས་དྲག་དཔོན་
 རྣམས་ཀྱིས་འབྱོར་མེད་གལ་རིམ་སྤྱོད་དབང་སྒྲེར་འཛིན་གྱི་དག་དཔུང་མ་ཙ་ཅ་རིང་ལུགས་ཀྱི་རང་དབང་རིགས་ལུགས་

པ་ཚོ་དང་། སློབ་ཕྲུག ཐ་ན་ལྟ་ཡོད་སྤྱོད་པ་ལ་སོགས་པ་མི་སེར་དྲུག་མའི་ཐོག་ལེན་སྤྱོད་བྱས་ཏེ། ལུ་རུ་སུར་དམར་
 ཤོག་སྒྲིབས་པ་ནས་མི་གངས་ཁྱི་ ༡༠༠༠ ཞིག་གི་ཆོ་སྲོག་འཕྲོག་པ་དང་། མའོ་ཡིས་མི་གངས་ཁྱི་ ༡༠༠༠ ལྷག་
 རྒྱུན་ལམ་དུ་བཏང་བ་བཅས་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་གྲུ་ཡངས་ནམ་ཡང་གཏོང་མི་སྲིད་མོད། འོན་ཀྱང་ཁོ་རང་ཆོའི་བྱ་སྤྱོད་
 ལ་ནང་གསེས་ཤིག་དཔྱེ་ན། ལེ་ཉིན་དང་མི་ཏ་ལེན་གཉིས་ཀྱི་དག་སྤྱོད་དེར་འཇམ་སྒྲིང་དུས་འབྲུག་ཆེས་པའི་ནམ་
 རྒྱུ་བྱེད་སྤྱོད་ཡོད་པ་དང་། མའོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་ཏེང་ཞའོ་ཡིང་། ཅང་ཅོ་མིན། རྟུ་ཅིན་ཐའོ་སོགས་ཞི་བདེ་དུས་
 རྒྱབས་སུ་འཁེལ་ཡོད་པ་ཡིན་ཅང་། བྱ་སྤྱོད་མཚུངས་ཀྱང་གནད་དོན་གི་ངོ་ཐོ་གནད་གལ་གཅིག་ལ་བཞག་ནས་བཟུ་
 མི་རུང་།

གཉིས་པ། མར་ཁེ་མའི་མི་རིགས་ལྟ་བུ་བཤད་པ།

མར་ལེ་རིང་ལུགས་པ་ཚོར་མི་རིགས་ཐོག་ཕུན་མོང་གི་རྩ་ཆོག་འགའ་བསྐྱར་རྒྱ་ཡོད་པ་ནི། གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་བསྐྱགས་
 གཏམ་ནང་ “མི་དང་མའི་བར་གྱི་བཟུ་གཞོག་རྩ་མེད་ཕྱིན་པས་ན། མི་རིགས་དང་མི་རིགས་བར་གྱི་
 བཟུ་གཞོག་ཀྱང་དེ་ལྟར་རྩ་མེད་འགྲོ་བ་དང་། མི་རིགས་ནང་ཁྲུལ་ནས་གལ་རིམ་བར་གྱི་ཁ་གཏད་འགལ་
 བ་རྩ་མེད་ཕྱིན་པས་ན། མི་རིགས་ཡན་ཚུན་གྱི་དག་འཛིན་འགལ་བའང་རྩ་མེད་འགྲོ་བ་ཡིན། ...མི་རིགས་
 ཀྱི་གནད་དོན་ནི་འབྱོར་མེད་གལ་རིམ་གསར་བཞེ་ཡི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན་པ་ལས། གནད་དོན་རྒྱུང་བ་ཞིག་
 ཏུ་བཟུ་མི་རུང་” ཞེས་པ་འདི་ཡིན། བསམ་ཚུལ་འདི་ནི་མི་ཡོད་ཆད་བཅིངས་འགྲོལ་གཏོང་རྒྱུའི་འབྲུལ་སྒྲུང་
 ལས་བྱུང་བས་ན། དེང་རྒྱབས་མི་བཅིངས་འགྲོལ་གཏོང་མཁན་གྱི་གང་ཟག་དེ་ཐོག་མར་གང་ནས་གྲོལ་དགོས་མིན་ཅིད་གཞིར་
 གྱུར་ཡོད་པའི་རྒྱབས། རྒྱུ་ཆད་ཅིན་ཐང་ཅི་ཡང་མེད་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། ཡིན་ནའང་། ཕན་གྱི་མི་རིགས་སྲིད་བྱས་ཀྱི་བཞོད་
 གཞི་འདི་བཞིན་མར་ཁེ་མི་ནས་འགོ་འཇུགས་དགོས་ཅང་། ཁོང་གི་བཤད་སྤྱད་པ་འདི་དག་གྲུང་དགོས་ཆགས་པ་རེད།

གཞི་རྒྱུའི་མར་ཁེ་མའི་མི་རིགས་ལྟ་བུ་གོང་གསལ་ལུང་ཆོག་དེས་མཚོན་བྱུང་གི་ཡོད་མོད། ཁོང་གི་མི་རིགས་
 ཀྱི་གནད་དོན་གསར་བཞེ་ཡི་ཆ་ཤས་སམ་ལག་ཆ་བྱེད་རྒྱུའི་ཐད་འགྱུར་ལྡོག་མང་ཞིང་། གཙོ་བོ་པེ་རི་སུའི་ རྩ་མཉམ་
 ལས་ཁང་། ཁ་འཁོར་ཕྱིན་པའི་ཉམས་ཚུང་གིས། ཁོང་དང་མིན་གི་སེས་ རྩ་ཁྲུང་ཁྲན་བསྐྱགས་གཏམ་། ལ་ཐོག་
 མར་བཟོ་བཅོས་བརྒྱབ་པ་དང་། དུས་མཚམས་འདི་ནི་མར་ཁེ་མིས་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཐ་མའི་བཅར་གཤམ་ལེན་གྱིས་

གཙོད་དགོས་པ་ངོས་ཟིན་ཐུབ་པའི་དུས་མཚམས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན། ཁོ་ཚོས་བཟོ་བ་དང་སྤྱོད་བདག་བར་གྱི་འགལ་བ་ཁོ་
ནས་འང་མ་སྒྲིང་ཡོངས་ཀྱི་མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་ཙཱ་ཚོགས་མི་ཐུབ་པ་ཉོགས་ཤིང་། མི་རིགས་དང་མི་རིགས་བར་གྱི་འགལ་
བ་གཞི་ནས་ཤོད་སྤྱོད་ཀྱི་རིན་ཐང་ཆེ་བ་དྲན་པ་རེད། དེ་ནས་བཟུང་ཁོང་ཚོས་མི་སེར་སླེལ་ཡུལ་གྱི་མི་རིགས་རང་ཐག་
རང་གཙོད་ཀྱི་ལས་འགལ་དང་། བཟོ་ལས་རྒྱལ་ཁབ་ནང་གི་བཟོ་བའི་ལས་འགལ་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་
ཕམ་ཉེས་གཏོང་རྒྱུ་ལྟེན་ཐབས་སྤྱད་ཡོད། དེ་མ་གཏོགས་མར་ལུགས་འདི་རྒྱལ་ཁབ་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་དང་། མི་རིགས་
བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་གི་བདེ་སྤྱོད་སྒྲིབ་སྐྱོང་འབབ་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པའི་ཁར། ཐ་ན་མར་ཁེ་སི་དང་ཨིན་གི་སི་ནམ་གཉིས་ཀྱིས་རང་
གི་གསར་བརྗེ་ཐོག་མར་སླེལ་སའི་རྒྱལ་ཁོངས་ཀྱང་ངེས་གཏན་བཟོ་ཐུབ་མེད་ལ། གང་ལྟར་མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་དར་རྒྱས་
ཆེ་བའི་ཡོ་རོབ་ནང་ཞིག་ནས་རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲང་ཁན་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལས་འགལ་ཚུམ་དགོས་པར་བཤད་ཡོད།

ཤིས་སུ་ལེ་ཉིན་གྱིས་ཨུ་རུ་སུར་གསར་བརྗེ་སླེལ་སྐབས། ཡུལ་ཡུང་དེར་བཟོ་ལས་དར་རྒྱས་སྤྱོད་མེད་པ་
དང་། མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་སུ་འང་སླེབས་ཐུབ་མེད་པས་ན། མི་ནམས་ཀྱི་ཁྱོད་ཟླ་བཅུ་བའི་གསར་བརྗེ་ནི་ “མངལ་
ཤོར་བའི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཤིག་རེད་དམ། ཡང་ན་བཙས་ཚད་ཕྱིས་དྲགས་པའི་མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་
ཀྱི་དམངས་གཙོའི་གསར་བརྗེ་ཞིག་རེད་” ཅས་ཚུད་གཞིར་གྱུར་བ་རེད།

གསུམ་པ། ལེ་ཉིན་གྱི་མི་རིགས་ལྷ་གྲུབ་བཤད་པ།

ལེ་ཉིན་གྱི་ <མི་རིགས་གནད་དོན་སྐོར་གྱི་དགག་སྒྲུབ་ལྷ་ཚུལ་འགའ།> ཟེར་བ་སོགས་ཚུམ་ཡིག་ཁ་ཤས་
ནང་། “མི་སུ་ཞིག་གིས་མི་རིགས་འདྲ་མཉམ་དང་སྐད་ཡིག་འདྲ་མཉམ་ཁས་མ་བླངས་པ་དང་། རིམ་
པ་མི་འདྲ་བའི་མི་རིགས་ཀྱི་གཉའ་གནོན་དང་འདྲ་མཉམ་བྱུང་མེད་ས་དེར་འཐབ་ཚུད་རྒྱག་མ་ཐུབ་པ་ཡིན་
ན། མི་དེ་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་པ་ཞིག་མིན་པར་མ་ཟད། ཐ་ན་དམངས་གཙོ་རིང་ལུགས་པ་ཞིག་
ཀྱང་མིན་” ཞེས་བཤད་ཡོད་ལ། ཡོ་རོབ་ས་མཚོག་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལོར་ཏིང་ཞེ་མིང་ལ་བརྟུལ་བའི་ཕྱག་
འཕྲིན་གལ་ཆེན་དེའི་ནང་ “འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་སྤྱི་དང་། ལྷག་པར་འབྱོར་མེད་གལ་རིམ་གྱི་བདེ་ཙཱ་
དམིགས་པའི་དམར་པོའི་ལྷ་བ་དང་། ལེ་ཉིན་གྱི་མི་རིགས་འདྲ་མཉམ་གྱི་སྤྱི་བྱས་ལ་ཕྱན་རང་སློ་མོས་
དང་ཡིད་ཆེས་ཡོད་” ཅས་གསུངས་ཡོད་ལ། དེ་ནི་ལེ་ཉིན་གྱིས་གོང་གསལ་བཤད་སྐད་སྐབས་ཁག་ལ་གཞིགས་ཏེ་

གསུངས་པ་ཞིག་ཡིན་པས་ཆེ། ཡིན་ནའང་ང་ཚོས་ལེ་ཉིན་དང་དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་སྲིད་བྱུས་བསྐྱར་
 བ་ཡིན་ན། ཁོ་རང་གི་སྲིད་བྱུས་དེར་ “**ཐོ་མོས་དང་ཡིད་ཆེས་བྱེད་ས་**” རྟེན་ཁག་ཀྱང་མཐོ་དང་ཁོ་རང་གཉིས་
 ཕན་ཚུན་བསྐྱར་བ་ཡིན་ན། ལེ་ཉིན་གྱིས་དེ་རྗེ་རྒྱ་གཞི་ཡར་མི་རིགས་རང་སྤྱོད་མཉམ་འབྲེལ་ལམ་ལུགས་ཤིག་ལག་
 བསྟར་བྱས་པ་དང་། མཐོ་ཡིས་ལམ་ལུགས་དེར་བསྟོན་འབྲེན་གྱིས་ “**རྒྱ་གཞི་ཡར། ལུ་རུ་སུ་མི་རིགས་དང་**
མི་རིགས་གཞན་པའི་བར་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ཏུ་ཅང་རྒྱན་ལྡན་མིན་པ་ཞིག་རེད། དེའི་ཕྱིར་ང་ཚོས་ཉམས་
སྤྱོད་འདི་དེས་པར་དུ་ལེན་དགོས་པ་རེད་”” ཅས་ཁོ་རང་གིས་དེ་བས་རྒྱན་ལྡན་མིན་པའི་ <མི་རིགས་ས་ཁོངས་
 རང་སྤྱོད> ལམ་ལུགས་ལག་བསྟར་བྱས་ཡོད་པས་ན། ཡོ་ཤོང་ས་མཆོག་ལེ་ཉིན་གྱི་མི་རིགས་སྲིད་བྱུས་ལ་**ཐོ་མོས་**
ཡོད་ས་དེའང་། ལེ་ཉིན་གྱིས་དམངས་ཤོག་རྒྱལ་ཁོངས་ཤིག་ལ་འབབ་པའི་མི་རིགས་རང་སྤྱོད་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་
 ལམ་ལུགས་དེ་བཞིན་ <མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད> ལས་ལྷག་པ་ཞིག་དུ་གོ་དགོས་པ་མིན་འགོ་སླུ།
 དེ་ཅམ་མ་གཏོགས་ལེ་ཉིན་དང་མཐོ་ཡི་མི་རིགས་གནད་དོན་གྱི་གཞི་རྒྱ་ལྡན་ལ་དེ་བཞག་གང་ཡང་མེད་ཅེས་
 བཤད་ཆོག།

ཡང་མི་ཁག་ཅིག་གིས་ལེ་ཉིན་ནི་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོའི་ལ་རྒྱལ་སྤྱོད་བྱེད་མཁན་ཞིག་དུ་སྒྲུབ་ཀྱིན་པ་
 ན། དེ་ནི་གྲུང་ཁུན་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཕུགས་བསམ་དང་ནང་འགལ་ཡིན་ཅང་། འདི་ལེ་ཉིན་གྱི་སྐར་ནས་སྒྲུབ་དཀའ་བ་
 ཞིག་སྟེ། དཔེར་ན། ལེ་ཉིན་གྱིས་པོ་ལན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཚོགས་པའི་ (Rosa Luxemburt) ཟེར་བར་མི་རིགས་
 གནད་དོན་ཐོག་ཚུད་སྤྱོད་བྱེད་སྐབས། “**པོ་ལན་གྱིས་མི་རིགས་ཡར་ལངས་ལས་འགལ་ནང་མི་རིགས་རང་**
སྤྱོད་དང་མི་རིགས་རང་བཙན་གྱི་འདོད་ཚུལ་བཏོན་པ་དེ་ནི། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཅ་བའི་སྲིད་
བྱུས་དང་འགལ་ཆར་གྱུར་ཡོད་”” ཅས་པ་ལེ་ཉིན་གྱི་གཞི་རྒྱ་ལྡན་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོའི་ལ་རྒྱལ་སྤྱོད་བྱེད་
 མཁན་ཞིག་ཡིན་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་ཆད་ལྡན་ཞིག་རེད། ཡིན་ནའང་། ཁོས་སྐབས་དེ་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོའི་ལ་
 རྒྱལ་སྤྱོད་ཡོད་པའི་བསྟོན་པ་དངོས་གནས་ཡིན། དེར་ཀྱང་ཨིན་ལེ་ནས་ “**སྐབས་དེར་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་**
ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་ཕུ་དེ་བཞིན། ཆབ་སྲིད་ཐོག་རང་གི་རྒྱུད་པའི་སྐར་ལངས་པ་ལ། ལེ་ཉིན་གྱིས་དེས་
པར་དུ་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོའི་ཀྱི་འཕོད་ཆོག་འདི་ཁ་ལ་མ་འབྲེར་རང་འབྲེར་རེད་”” ཅས་པ་
 ལྟར། འདི་ནི་ལེ་ཉིན་གྱི་གཤིས་ཀ་ངོ་མར་རྒྱས་མང་འཕྲོད་མི་ཞིག་གི་སྐད་ཆ་ཡིན་པར་མ་ཟད། སྐབས་དེའི་མར་ལུགས་

ཁ་ལ་འབྱེད་མཁན་ཆོས་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཐད་འཛིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྤྱི་ཆོག་གནས་བབས་ལ་འདྲ་བར་
 མཐུན་པ་ཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་ལེ་ཉིན་གྱིས་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཁ་ལ་འབྱེད་དོན་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་འཛོགས་
 བྱེད་རྒྱ་ཁོ་ནའི་ཆེད་མིན་ལ། ཁོ་རང་ལ་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཁ་ལ་བྱེད་ནས་མ་ཅ་རིང་ལུགས་དང་། བཅོན་
 རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཟེར་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཆོ་རེ་རེ་བཞིན་ཅ་གཏོར་གཏོར་རྒྱུ་རེ་སྟོང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་བརྒྱད་ནས་
 ཉོགས་དགོས།

བཞི་པ། མའོ་ཅེ་ཏུང་གི་མི་རིགས་སྤྱད་བྱས།

དེ་སྔ་ཨུ་རུ་སུའི་ཡུལ་ཡུང་ཁ་གསལ་ན་ཐོན་སྐྱེད་རྒྱ་ཆ་ཐུན་མོང་ལ་དབང་བའི་མཉམ་ལས་ཁང་གི་ནམ་པ་ཞིག་ཡོད་སྐད་
 དང་། རྗེས་སུ་མ་ཅ་རིང་ལུགས་ཀྱི་གསར་བཅེ་ཐེངས་འགར་བྱུང་སྐབས་མཉམ་ལས་ཁང་གི་ནམ་པ་དེ་སྐར་བདག་
 ཅན་ལ་ཕྱོགས་གིང་། ཐོན་སྐྱེད་རྒྱ་ཆ་སྐར་བདག་ཅན་དུ་བསྐྱར་རྒྱུ་འོག་དོ་མཉམ་ཡོང་མིན་གྱི་ཅོད་ཚྭ་སྤྱི་ཆོག་ས་
 ཐོག་བསྐྱད་མར་འབྱུང་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། གཞི་ཅའི་སྐར་བདག་ཅན་ནི་མ་ཅ་རིང་ལུགས་ཀྱི་བྱད་ཆོས་གཅི་བོ་ཡིན་
 རྟུབས། ལེ་ཉིན་གྱིས་གཅིག་ནས་སྐར་བདག་ཅན་ལ་དོ་ཚྭ་བྱས་པར་མ་ཟད། གཉིས་ནས་ཐོན་སྐྱེད་རྒྱ་ཆ་ཐུན་མོང་
 ལ་དབང་བའི་གནའ་བོའི་ལམ་ལུགས་དེ་བསྐྱར་གསོ་དགོས་ལུགས་བཅོད་དེ། ཁོ་རང་གིས་ཐུན་མོང་ཅན་དང་། སྐར་
 བདག་ཅན་བར་གྱི་འགལ་བ་སྤྱད་ནས་ཨུ་རུ་སུར་གསར་བཅེ་སྤེལ་བ་ལས། མར་ཁེ་སིས་བཤད་པའི་བཅོམ་ཞིང་མནའ་
 འབྲེལ་གྱང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཀྱི་གསར་བཅེ་བྱས་མེད་པ་ནང་བཞིན། རྒྱ་ནག་དམར་པོ་གི་གིས་གསར་བཅེ་ལས་འགལ་
 སྤེལ་སྐབས་ཀྱང་། ཁ་ནས་གྱང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཀྱི་འཛིན་ཆོག་རེ་འགའ་བསྐྱོར་གྱི་ཡོད་མོད། དོན་དངོས་བཅེངས་
 འགྲོལ་མ་བྱས་པའི་གོང་དུ་ཁོ་རང་ཆོ་མི་རིགས་རིང་ལུགས་པ་ག་སྟག་ཡིན་ལ། གསར་བཅེའི་རྒྱལ་ཁབ་ཐོབ་པའི་རྗེས་
 སུ་ད་གཟོད་ལས་འགལ་གྱི་ནམ་པ་གྱང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཐོག་ཁ་བསྐྱར་བྱས་པ་ཞིག་སྟེ། མའོ་ཡིས་བཅེངས་འགྲོལ་མ་
 བྱས་པའི་གོང་ “གསར་བཅེ་ལ་དོ་བོ་གཉིས་ཁྲན་ཡོད་པ་དང་། མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བ་གཞིར་
 བཞག་སྟེ། བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འཛིན་དང་། བཅོན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ལ་དོ་ཚྭ་བྱེད་པའི་མ་ཅ་རིང་ལུགས་
 ཀྱི་གསར་བཅེའི་དོ་བོ་ཁྲན་པ་དང་། ཡང་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་སྤྱི་ཆོག་ས་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་འཛུགས་
 རྒྱུ་དཔྱད་མཉགས་འབེན་ཡོད་པའི་འཕྲོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་གསར་བཅེ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་”^{༡༤} ཅས་པ་ལས་གསལ་

པོར་མཐོང་ཐུབ། སྐབས་དེའི་གསར་བརྗེ་ལ་དོན་གྱི་ངོ་བོ་གཏན་འཁེལ་ཞིག་མེད་པ་ནང་བཞིན་མི་རིགས་སྲིད་བྱུས་ཀྱང་
དེ་ག་རང་དུ་གྱུར་ཡོད། དཔེར་ན། རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཚོགས་པ་རྒྱང་དེར་སྡོད་སྐབས་ (གཉིས་འཛོམས་རྒྱས་
བསྐྱས་ཚོགས་ཆེན་) ཐོག་བཞག་པའི་གྲོས་ཆོད་ནང་། “སོག་པོ་དང་། བོད་པ། ཞིན་ཅང་གསུམ་ལ།
རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ངོ་བོར་འཛིག་དགོས་”⁷⁴ ཞེས་འཁོད་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ཟླ་ ༥ ནང་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་གིས་ (ཀྲང་ཟླ་སྤུའུ་ཕེ་ཅི་ས་ཁོངས་མཉམ་སྦྲིལ་
ཚོགས་ཆེན་) སྐང་གྲོས་འཆམ་བུང་བའི་ (ཅ་ཆོག་ཆེན་མོ་བཙུའི་) ནང་། “ཅ་བའི་མི་རིགས་ཁག་གི་
མངོན་འདོད་ལྟར་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་གཞིར་བཞག་སྟེ། མི་རིགས་ཡོད་ཆད་ལ་ཡོངས་སུ་
ཁ་བྲལ་བྱས་ཐོག་རང་འདོད་ཀྱི་མཉམ་འབྲེལ་སྲིད་དབང་སྤྱོད་དགོས་”⁷⁵ ཞེས་འཁོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ཟླ་ ༡ དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་སྐབས་གཉིས་པའི་ (རྒྱལ་ཡོངས་སྤུའུ་ཕེ་ཅི་འཐུས་
མི་ཚོགས་ཆེན་) སྐང་གྲོས་འཆམ་བུང་བའི་ (ཀྲང་ཟླ་སྤུའུ་ཕེ་ཅི་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་ཅ་ཁྲིམས་) དོན་
ཆེན་ ༡༤ བར། “ཀྲང་ཟླ་སྤུའུ་ཕེ་ཅི་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་སྲིད་དབང་གིས་ཀྲང་གོའི་རྒྱལ་ཁོངས་སུ་ཡོད་
པའི་མི་རིགས་ཆང་མར་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པར་ཁས་ལེན་བྱས་པ་མ་ཟད། མི་རིགས་
ཉམ་ཆུང་ཆང་མར་རང་དབང་གི་ཐོག་ནས་རྒྱ་ནག་དང་ཁ་གྲུས་སྟེ་སྒྲེར་ཚུགས་རྒྱལ་ཁབ་འཛུགས་རྒྱུའི་དབང་
ཆ་ཡོད་”⁷⁶ ཅེས་འཁོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ཟླ་ ༦ བར་ཡན་ཡན་དུ་ཚོགས་པའི་ (ཚོགས་ཆེན་ཐེངས་བདུན་) བར་གྲོས་
འཆམ་བུང་བའི་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ཁྲིམས་སྲོལ་སྒྲིག་གཞི་དང་བཀའ་ཅིའི་ནང་། དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་འོས་
འགན་ (མི་རིགས་ཆང་མར་རང་དབང་གི་ཐོག་ནས་རང་སྤྱོད་མཉམ་འབྲེལ་) གཞིར་བཞག་སྟེ། (མི་
རིགས་རིང་ལུགས་གསར་བའི་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་འཛུགས་རྒྱུ་དེ་ཡིན་) ཞེས་
གསལ་ཞིང་། ཁོང་གི་བཤད་སྟངས་འདི་དག་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ལ་སྲིད་དབང་མ་ཐོབ་ཁོང་གི་སྐད་ཆ་ག་སྟག་ཡིན་ལ།
རྗེས་སུ་དབང་ཆ་རིག་པ་དང་ཁོ་རང་ཚོས་ “རྒྱ་ནག་ནི་མི་རིགས་མང་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པའི་ཁར། ཕན་
ཚུན་འདྲེས་ནས་བསྐྱེད་ཡོད་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པས། ཡུ་རུ་སུ་ནང་བཞིན་གྱི་མི་རིགས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་
ཁབ་ཅིག་འཛུགས་རྒྱུ་ནི་ཡོང་མི་ཐུབ་པ་”⁷⁷ གཞི་ནས་ཉོགས་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནས་བཟུང་ཀྲང་གོའི་ཁྱད་ཆོས་

ལྷན་པའི་ <མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་> ལག་བརྟུན་བྱས་པ་དང་། ལམ་ལུགས་འདི་ནི་ ༡༩༩༩ ལོར་ཀླུ་ནག་དམར་ཤོག་གིས་གཏན་འཁེབས་བྱས་པའི་སྲིད་གྲོས་ཀྱི་ <ཐུན་མོང་ཙུ་ཆོག་> ཟེར་བའི་ནང་ <མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་> སྐོར་གྲོས་འཆམ་བུར་ལུགས་གཞིར་བཞག་སྟེ་བཅོས་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། <ཐུན་མོང་ཙུ་ཆོག་> དེ་ནི་མའོ་ཡིས་ ༡༩༩༩ ལོའི་ཟླ་ ༦ པར་ <མི་དམངས་མང་གཙོའི་སྲིད་དབང་སྐེར་འཛིན་> ཟེར་བའི་ཚུ་མ་ཡིག་ཅིག་སྟེ་ལ་བདེ་གཞི་ལ་བཟུང་ནས་གཏན་འཁེབས་བྱས་པ་ཡིན་ལ། བྲིམས་ཡིག་དེ་བཅོ་སྐབས་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཤིག་གི་འཐུས་ཚབ་ཀྱིས་བྲིམས་བཅོའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་ཆ་གས་སྒྲངས་མེད་པ་དང་། དེ་དུས་ཤོད་དང་། བེན་ཅང་སོགས་བཅའ་སྲོལ་གཏོང་བྱ་ཆུགས་བསྟན་ཡོད། དེ་བས་ཀྱང་གཞུང་གིས་སྐབས་དེར་གཏན་འཁེབས་བྱས་པའི་ <ཐུན་མོང་ཙུ་ཆོག་> ཟེར་བའི་བྲིམས་ཡིག་དེ་ནི་སྲིད་དབང་སྐེར་གཙོའི་བྱ་ཆུར་དམིགས་པ་ཞིག་ཡིན། དེ་ནས་ ༡༩༩༣ ལོར་གོང་གི་ཡིག་ཆ་དེ་གཞིར་བཞག་ཐོག་ <ཀྲང་ཏ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་གི་ལག་བརྟུན་བྲིམས་སྟོན་> ཟེར་བའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་བཅོས་ཡོད་ལ། དེ་ནི་ ༡༩༩༩ ལོར་ཀླུ་ནག་གི་ཙུ་ཆོག་གཏན་འཁེབས་མ་བྱས་པའི་སྟོན་ནས་ཐག་བཅད་ཟིན་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། གཞི་ཙུའི་རྒྱུ་ལུང་གི་ཙུ་ཆོག་ཟེར་བའི་སྤྱི་ཆོག་ས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཡུགས་བསམ་གཙོར་བཟུང་གིས་བཅོས་པ་ཞིག་ལས། མི་རིགས་ཀྱི་གཞི་ཙུའི་དགོས་མཁོར་བརྟུན་མེད་པ་གང་ཞིག་ལ། <མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་> གི་བྲིམས་ལུགས་འདི་ཙུ་ཆོག་མ་བུར་བའི་སྟོན་ནས་གཏན་འཁེབས་བྱས་ཟིན་ཡོད། བྲིམས་ཡིག་དེ་དག་གིས་རྒྱུན་པས་སྟོན་ཁོ་རང་ཆོས་རང་འགྲུལ་ཐོག་བཤད་པའི་ (རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་) དང་ (མི་རིགས་རང་སྐྱོང་མཉམ་འབྲེལ་) ཟེར་བ་ཅད་དེ་བརྟེན་ཟིན་པར་མ་ཟད། རྗེས་སོར་མི་རིགས་ (ཁ་གྲུས་) དང་ (རང་བཙན་) ཟེར་བའི་ཐ་སྟན་སྟུང་ནས་བྲིམས་ལ་སྦྱོར་གྱི་ཡོད་པ་རེད། འཕེལ་རིམ་འདི་ནི་ཀླུ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་མི་རིགས་སྲིད་བྱས་གཏན་འཁེབས་བྱས་པའི་གོ་རིམ་ཞིག་སྟེ། རྒྱ་དམར་གྱི་ཆབ་སྲིད་དམ་ཆོག་ཡོད་ཆོད་ཀྱང་དེ་ལས་ཉོགས་དགོས་པ་ཆགས་ཡོད།

ཇུ་པ། ཏིང་ཞའོ་ཕིང་གི་མི་རིགས་སྲིད་བྱས་དང་སྤྱི་ཆོག་ས་རིང་ལུགས་

ཀྱི་ (བར་བཞག་ལ་) དུས་སྐབས།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལོ་རབས་ ༩༠ ནས་བཟུང་ཀླུ་ནག་འདི་བཞིན་ཏིང་ཞའོ་ཕིང་གི་དུས་རབས་སུ་བསྐྱོད་པར་བཤད་

ལ། དུས་མཚམས་འདི་ནི་རྒྱ་དམར་གཞུང་གི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་མཚན་མར་འགྱུར་བའི་དུས་
སྐབས་ཕྱི་མོ་ཡིན་པར་བཤད། ཡང་མར་ལུགས་ཀྱི་འཆར་སྣང་ལྟར་བྱས་ན། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ (བར་
བཞུལ་) དུས་མཚམས་ཡིན་པ་དང་། དུས་མཚམས་འདིའི་མི་རིགས་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་གཞི་ཙམ་ཁྱད་ཆོས་ནི། མི་རིགས་
ཚང་མ་དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྐྱར་དང་། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསྐྱར་བཀོད་བྱས་ཟིན་པས་ན། ད་ནི་མིའི་རིགས་
རྒྱ་དངོས་པའི་དུས་རིམ་ཡིན་དགོས། རྒྱ་མཚན་ནི་མི་རྒྱལ་གྲང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཀྱི་དགའིང་དུ་བསྐྱོད་པ་ལ་མི་རིགས་
སོ་སོའི་དོ་རྟགས་དང་ཁྱད་ཆོས་ཁྱེར་ནས་འགོ་ས་མེད་ཅང་། ཐོག་མར་མི་རིགས་ཀྱི་དོ་རྟགས་ཙམ་མེད་གཏོང་དགོས་
པ་ནི་མར་ལའི་དགོངས་འཆར་གྱི་ཆ་རྒྱུན་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན།

མར་ལུགས་ཀྱི་འཆར་སྣང་ནང་འབྱོར་མེད་གལ་རིམ་གྱིས་རིག་ངན་མ་རྩ་རིང་ལུགས་མགོ་དྲིང་སློག་པའི་རྗེས་
སུ་ཟས་གོས་རང་འགྲུབ་ཀྱི་གྲང་ཁྲན་རིང་ལུགས་སུ་མ་སྒྲེབས་གོང་། འབྱོར་མེད་ཆོར་སྲིད་དབང་སྒེར་འཛིན་གྱི་ རྒྱ་བར་
བཞུལ་། གཞུང་ཞིག་དགོས་པར་བཤད། མི་རིམ་དེའི་དབང་དུ་བྱས་ན། རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་འབྱོར་མེད་གལ་
རིམ་གྱི་དྲག་པོའི་གསར་བརྗེར་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་པ་དང་། མི་རྒྱལ་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྐྱར་
བྱས་ཟིན་པས་ན། ད་ཆ་ རྒྱ་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཐོག་མའི་འཛུགས་སྐྱུན་། དུས་སྐབས་ཏེ། དུས་སྐབས་འདི་ནི་
མར་ལུགས་ནང་གི་ རྒྱ་བར་བཞུལ་། གྱི་དུས་སྐབས་དེར་གོ་དགོས་པས། ང་ཚོས་ད་ལྟའི་རྒྱ་གཞུང་གི་མི་རིགས་
སྲིད་བྱུས་བཤད་སྐབས་དུས་མཚམས་འདི་གཞི་ཙམ་འཛིན་དགོས་ཟེར་བའི་རྒྱ་མཚན་ཡང་དེ་ག་ཙམ་ཡིན། ཡིན་
ནའང་། ལུ་རུ་སུ་ཁ་འཐོར་བ་དང་བསྐྱུན་རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་མར་ལུགས་ནང་གི་མི་རིགས་སྲིད་བྱུས་ལ་དོས་འཛིན་
བསྐྱར་མ་ཞིག་ཕྱེད་ཁུལ་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། ད་དུང་གཞུང་ལུགས་རང་རྒྱ་འཕེར་བ་ཞིག་ཆགས་མེད།

ཡང་གཅིག་བཤད་ན། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཆོ་ རྒྱ་བར་བཞུལ་། གྱི་དུས་མཚམས་ནས་
གྲང་ཁྲན་རིང་ལུགས་སུ་སྒྲེབས་རྒྱུ་ནི་གསར་བརྗེའི་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་རྒྱ་ལས་ཀྱང་དཀའ་ཆོགས་ཆེ་སྟབས། དེང་གི་ཆར་
དུས་མཚམས་འདི་ནས་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་ཀྱང་ཐར་ཐོང་མེད།

རྒྱ་ཆད་ལེ་ཉིན་གྱི་གསར་བརྗེར་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་སྟེ་རྒྱ་གི་ཡ་ རྒྱ་བར་བཞུལ་། དུས་མཚམས་དེར་སྒྲེབས་
པ་ན། ཁོང་གིས་ “མར་ཁེ་སའི་འཆར་སྣང་གི་ རྒྱལ་ཁབ་ཕྱེད་ཀའི་། དུས་མཚམས་དེ་བཞིན། ལུ་
མེ་ཏན་གྱི་ རྒྱུམས་བཞུལ་སྲིད་གཞུང་། ལྷ་བུ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་དང་། ཁོ་རང་གི་རེ་འདོད་ནི་ རྒྱུམས་

ལས་ཀྱི་ལ་པའི་༥ གླེང་གཙོ་སྤྱོད་དབང་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་རེད་”ཀྱི་ ཅེས་པ་ལྟར། དེ་དུས་ལེ་ཉིན་གྱིས་མར་
ཁེ་སིའི་དགོངས་འཆར་ལ་མ་གསལ་པར། བློ་མས་སྒྲིག་ལས་ཀྱི་ལ་པའི་ (གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཀྱི་གནས་སྐབས་)
ལམ་ལུགས་ཤིག་ལག་བསྟར་བྱས་པའི་ཉེར་ལེན་གྱིས་དེ་རྗེས་རྒྱ་གི་ཡ་ རྒྱ་བར་བཞུགས་ཀྱི་ གྱི་འགག་འཕྲེང་དེ་ལས་
ཐར་མ་ཐུབ་པར་འདོད།

མའོ་ཅི་ཏུང་གིས་མར་ལེའི་དགོངས་འཆར་འདི་ལྟར་ “ཐོག་མར་གྲལ་རིམ་མེད་པ་བཟོ་རྒྱུ་དང་། དེ་
ནས་རྒྱལ་ཁབ་མེད་པ་བཟོ་རྒྱུ། མཐར་མེ་རིགས་མེད་པ་བཟོ་རྒྱུའི་” ལྟལ་བ་གསུམ་གྱི་འཆར་གཞི་འདིར་
ཡོད་མོད། རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་མར་ཁེ་སིའི་ལུགས་འདུན་དང་། མའོ་ཅི་ཏུང་དགོངས་པ་འདི་མའོ་ན་གྱུར་བྱེད་ཐུབ་
མེད་པའི་ཁར། ཁ་སྡོམ་སྤྱིད་འཛིན་དུ་ཕྱེ་ཅིན་ཐའོས་ “སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་འཆམ་མཐུན་སྤྱི་ཚོགས་ཟེར་
བའི་སྟན་ལུའི་ནང་ད་ལྟའི་དུས་སྐབས་འདི་དང་མ་འོངས་པའི་དུས་ལུན་རིང་པོ་ཞིག་གི་ནང་། རང་རྒྱལ་
གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འཕྱོར་འཕེལ་རྒྱས་ཐད་ཀྱི་འགལ་བ་དང་། དཀའ་ངལ་སྤར་ལས་ཆེས་རུ་འགྲོ་རྒྱུ་
མ་ཟད། རྒྱ་ག་འཛིང་དེ་བས་ཡོང་ངེས་རེད་”ཀྱི་ ཅེས་པར་གཞིགས་ན། རྒྱ་དམར་གཞུང་དུས་མཆམས་འདི་
ནས་ཡར་སྐྱོབས་རྒྱ་ལྷོ་གྲོ་ དེ་ལས་སྤྱོད་ཏེ་དངངས་འཆབ་ཅན་གྱི་གནས་སུ་གྱུར་ཡོད་པར་སྐྱོང་མོད། དུ་ལྟའི་ས་བཤད་
པའི་འགག་འཕྲེང་དེ་ནི་ “སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འཕྱོར་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་མིན་” གྱི་འགག་འཕྲེང་རེད་དམ། ཡང་
ན་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་སྤྱོད་དབང་གླེང་གཙོ་གནས་ཐུབ་མིན་གྱི་འགག་འཕྲེང་རེད་ཅེ་ན། ཉ་ལམ་ཐུ་མ་ཡིན་པར་
ཚོད་དཔག་བྱེད་ཆོག་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

དེར་གི་རྒྱ་དམར་གཞུང་འདི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བར་བཞུགས་འགག་འཕྲེང་ནས་ཕྱིར་བཤོལ་གྱིས་ཆེས་
རྒྱག་ཤོས་ཀྱི་མ་ཅུ་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱུ་ཤོད་དུ་སྤྱོད་ཟེན་པའམ་སྤྱོད་རྒྱུར་ཐག་བཅད་ཟེན་པས་ན། རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་
ཀྱི་ལས་དབང་དང་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཡང་ཁྲབ་ཁོངས་དེར་སྒྲུག་ཡོད་ལ། ང་ཚོའི་ཞིབ་འཇུག་གི་ཁ་གཏད་ནི་སྤྱི་
ཚོགས་རིང་ལུགས་བཅོན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་སུ་འཕར་ཐུབ་མིན་དེ་ཡིན།

༦ མཐའ་སྒྲིམ།

དེར་སྐབས་དམངས་གཙོའི་ལུང་པར་འཆར་ཡོངས་བྱུང་བའི་གྲོགས་པོ་སྒྲོར་ཞིག་གིས། རྒྱ་དམར་གཞུང་གི་ <<མི་

རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་བཅའ་ཁྲིམས་>> ཟེར་བ་སོགས་ཁྲིམས་ལུགས་ཁག་གིས་མི་རིགས་རང་ཉིད་འགོ་བ་སྤང་
དགོས་པར་བཤད། འདི་ནི་སྤྱི་དབང་སྐྱེར་གཅོད་པར་རྒྱས་མངའ་མེད་པའི་སྐད་ཆ་རང་རེད།

སྐར་གཅོད་གཞུང་ཟེར་བ་འདི་ཐོག་མར་དབང་ཤུགས་ཀྱི་དབང་བསྐྱར་ཡིན་པ་ལས་ཁྲིམས་ཤུགས་ཀྱི་དབང་
བསྐྱར་མིན་པ་ཤེས་ན། ད་གཞོན་སྐར་གཅོད་སྤྱི་དབང་གི་ཁྲིམས་ཤུགས་ཀྱི་རིན་ཐང་རྟོགས་ཐུབ་ལ། རྒྱ་དམར་གཞུང་
གིས་གཏན་འཁེབས་བྱས་པའི་ཁྲིམས་སྒྲིལ་ཁག་དེ་བ་གཟུགས་སུ་བཀོད་པ་མཐོང་དུས། མི་ཁ་གས་ཀྱིས་དེར་སང་རྒྱ་
དམར་གཞུང་ལ་ཁྲིམས་འདུག་ག་བསམ་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་། དེ་བ་དེ་ཁྱིད་ཀྱི་བསམ་པ་ནང་བཞིན་པེད་སྤྱི་
ཡོད་པ་ཞིག་མ་རེད་ལ། ངས་སེམས་འབྲལ་བྱེད་ས་གཅོད་རྒྱ་དམར་གཞུང་གི་ཁྲིམས་ལུགས་ཡིག་ཆའི་ནང་དོན་ཁག་
ལྟར་རྒྱ་ལེགས་སུ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་དེ་དང་། ཁྲིམས་ལུགས་ཡོད་ཆད་ཀྱི་གཞི་བབས་ས་སྤྱི་དབང་སྐྱེར་གཅོད་པར་སྐྱབས་
བདེ་རྒྱན་བཞིན་པ་དེ་ཡིན། དཔེར་ན། དེ་སྤྱི་ཕུན་མོང་གས་དུག་བཞིའི་དོན་རྒྱུན་ནང་ཉེང་ཞེ་ཕྱིར་གིས་སྒྲོ་བའི་ཡར་
ལངས་ལ་དུག་གཞོན་དགོས་པའི་བཀའ་རྒྱ་གཏོང་སྐབས། ཉེང་གིས་ “ང་ཆོའི་རྩ་ཁྲིམས་ནང་ (མི་མང་མཉམ་
རུབ་ཐོག་ངོ་ཚོལ་ཁྲོམ་སྐྱོར་བྱེད་ཆོག་) ཟེར་བའི་དོན་ཆོན་འགའ་ཡོད་པ་ཁོ་རང་ཆོས་ རྩ་སྒྲོ་བ་
ཐུག་པེ དངས་ནས་རང་སྤྱང་བྱེད་མདོག་ཁ་ཤི་རེད། ཡིན་ནའང་པེ་ཕུན་མོང་གྱི་རྒྱུ་ལ་ཡར་ལངས་གཞོན་
ཆོག་པའི་རྩ་ཆོག་བརྒྱ་ཟེར་བ་ཞིག་ཡོད་པས་ན། ང་ཆོས་ལག་ཆ་དེ་པེད་སྤྱི་དབང་གཏོང་རན་པ་རེད་”¹¹ ཅེས་
བཤད་ཡོད་པ་དང་། ཇེས་སོར་དེ་ལྟར་དུག་གཞོན་བྱས་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ལས་རྒྱ་དམར་གཞུང་གི་ཁྲིམས་ལུགས་སྤྱི་
རིན་ཐང་དང་། དེའི་ནང་འགའ་ཀྱི་རང་བཞིན་རྟོགས་དགོས་པ་ཆགས་ཡོད།

མཐའ་དོན། སྤྱི་ན་དམར་ཤོག་ཆོགས་པ་མའི་རིགས་ལ་བཅེངས་འགྲོལ་གཏོང་མཁན་ཞིག་ཡིན་པ་སོང་ཅང་།
ཉེང་གི་འགོ་ཁྱིད་དང་། སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་གི་ཁྲིམས་སྒྲིལ་ཟེར་བ་
སོགས་འགྲོར་མེད་གལ་རིམ་སྤྱི་དབང་སྐྱེར་འཛིན་གྱི་བཅེངས་འགྲོལ་གཏོང་བྱེད་ཀྱི་ལག་ཆ་ཅམ་ཡིན་སྐབས། བཅེངས་
འགྲོལ་གཏོང་ཡུལ་ལ་འགྱུར་བ་ཐེབས་པས་ན་ལག་ཆ་རང་བཞིན་གྱིས་པེད་མེད་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་ལ། ཁ་སྤྱོན་རྒྱ་དམར་
གཞུང་གི་རྒྱལ་བརྒྱུགས་དུས་ཆེན་ཉིན་མོར་སྤྱི་ཆོན་ཐུན་རྩ་པའོས་ “ཀྱང་གོའི་བྱེད་ཆོས་ལུན་པའི་སྤྱི་ཆོགས་
རིང་ལུགས་ནི་མུ་མཐུད་འགྱུར་ལྡོག་འགྲོ་བཞིན་པའི་སྤྱི་ཆོགས་ཤིག་ཡིན་”¹² ཞེས་བཞོད་ཡོད་པ་ལྟར། དོན་
དངོས་ཀྱང་དེ་ལྟར་ཡིན་དགོས། རྒྱ་གཞུང་ནས་ཀྱང་བཅེངས་འགྲོལ་གཏོང་ཡུལ་ལ་འགྱུར་ལྡོག་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་

པ་ཚོར་ན། ཁོང་གི་བཅེངས་འགྲོལ་མ་བྱས་པའི་སྟོན་དུ་གཏན་འཁེབས་བྱས་པའི་ཁྲིམས་སྒྲོལ་གྱི་ལག་ཆ་རྙིང་པ་དག་
དུས་གཏན་དུ་འགྱུར་བ་འགྲོམ་ཆོག་པའི་རྒྱ་མཚན་ཇི་ལྟར་སྒྲུབ་དགོས་སམ། ॥

དབུད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་ཁག

- ༡ མང་མི་ཁོང་གི་ << བྱ་གཏོར་པོད་ཀྱི་ལས་དབང་>> ཏོང་ཀོང་མེན་ཅིན་དཔར་སྐྱེན་ཁང་ ༡༩༩༩ ཞོག་འོས་ ༣༡༥
(རྒྱ་ཡིག)
- ༢ <<མར་ཁེ་སིའི་མ་ཚོམ་ཕྱོགས་སྒྲིག་>> ནང་འཁོད་པའི་ <<ལེ་ཉིན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་དང་བཅེངས་འགྲོལ་>> ཟླ་
ཏོང་དགེ་འོས་སྒྲོབ་གྲུའི་ཕྱོགས་སྒྲིག་དང་དཔར་འགྲེམ་བྱས། ༡༩༩༡ ཞོག་འོས་ ༤༡༩ (རྒྱ་ཡིག)
- ༣ <<མར་ཁེ་སིའི་མ་ཚོམ་ཕྱོགས་སྒྲིག་>> ནང་འཁོད་པའི་ <<གུང་ཁྲན་ཏང་གི་བསྐྱགས་གཏམ་>> ཟླ་ཏོང་དགེ་
འོས་སྒྲོབ་གྲུའི་ཕྱོགས་སྒྲིག་དང་དཔར་འགྲེམ་བྱས། ༡༩༩༡ ཞོག་འོས་ ༣༥༥ (རྒྱ་ཡིག)
- ༤ <<རྒྱབ་སྐྱོང་སྤྱད་དོན་ལྟ་གྲུབ་>> གྲང་ཅིན་ཅན་གྱིས་བརྩམས། མི་མེར་དོན་གསུམ་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་། ༡༩༩༩ འོས་
༤༡༣ (རྒྱ་ཡིག)
- ༥ <<རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྲིད་དང་སྤྱི་ཚོགས་>> Flemming Christiansen.and Shirin M.Rai Weber Publication.
༡༩༩༩་ ༨ ༥༡ (རྒྱ་འགྱུར།)
- ༦ <<རྒྱ་གཞུང་གི་འཛིན་སྐྱོང་ལམ་ལུགས་>> ལེའུ་རིག་ཁྱུང་ཡིས་བསྐྱིགས། གྲུང་དབྱང་མི་རིགས་སྒྲོབ་གྲུ་ཆེན་མོས་
དཔར་སྐྱེན་བྱས། ༡༩༩༥ ཞོག་འོས་ ༡༠ (རྒྱ་ཡིག)
- ༧ རྒྱ་རིགས་ཚོམ་པ་པོ་ཞ་ལུས་ <<ཕྱུ་ཐོ་པང་དང་དྲག་པོའི་དབང་སྒྱུར་>> ཆེད་ཚོམ། ཏོང་ཀོང་ནས་བཏོན་པའི་
<<དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་>> དུས་དཔེ་འདོན་ཟེངས་ ༤༩ ཞོག་འོས་ ༣༡ (རྒྱ་ཡིག)
- ༨ <<མར་ཁེ་སིའི་མ་ཚོམ་ཕྱོགས་སྒྲིག་>> ནང་འཁོད་པའི་ <<གུང་ཁྲན་ཏང་གི་བསྐྱགས་གཏམ་>> ཟླ་ཏོང་དགེ་
འོས་སྒྲོབ་གྲུའི་ཕྱོགས་སྒྲིག་དང་དཔར་འགྲེམ་བྱས། ༡༩༩༡ ཞོག་འོས་ ༣༥༤
- ༩ <<སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་འཛུགས་སྐྱེན་དུས་སྐབས་ཀྱི་མི་རིགས་ལས་དོན་>> <<ལེ་ཉིན་གྱི་རྒྱ་མཚན་ཕྱོགས་སྒྲིག་>>
མ་ཡིག མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་། ༡༩༩༩ ཞོག་འོས་ ༩ (རྒྱ་ཡིག)

- ༡༠ བཅན་བྱོལ་ནང་བཏོན་པའི་ <<དམངས་གཙོའི་ཆོག་ཤོག་>> ༡༩༩༣༡༠༡༣
 ༡༡ <<མར་ཁེ་སིའི་མ་ཚོམ་ཕྱོགས་སྒྲིག་>> རང་འཁོད་པའི་ <<མའོ་ཡི་འབྲེལ་བ་ཆེན་པོ་བཅུ་>> མྱོང་དགེ་འོས་
 སློབ་གསུམ་ཕྱོགས་སྒྲིག་དང་དཔར་འགྲེམ་བྱས། ༡༩༩༡ བོག་དོས་ ༣༣༣ (རྒྱ་ཡིག)
 ༡༢ རྒྱ་རིགས་ཚོམ་པ་པོ་ཡེའི་པོ་ཐང་གིས་ <<གུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཀྱི་མི་རིགས་སྲིད་བྱུས་དང་དགག་སྒྲུབ་>> ཆེད་ཚོམ།
 <<བོད་སོག་ཆེད་ཚོམ་ཕྱོགས་སྒྲིག་>> ཐའེ་ཤན་བོད་སོག་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་དཔར་སྐྱུན་བྱས། ༡༩༩༤ (རྒྱ་ཡིག)
 ༡༣ ༡༩༥༧ ལོའི་ཟླ་ ༩ པར་ཆེན་ཏོན་ནས་ <<ཀྲུའུ་ཡིན་ལེ་ཡི་མི་རིགས་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་གནད་དོན་ཁ་ཤས་>> ཆེད་
 ཚོམ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༠ (རྒྱ་ཡིག)
 ༡༤ མཆན་ (དུས་ཚོད་དབང་གིས་ལུང་ཆོག་འདིའི་མ་ཡིག་ལག་སོན་མ་བུང་།)
 ༡༥ རྒྱ་རིགས་ཚོམ་པ་པོ་ཏོང་ཡང་ཞོ་ <<རྒྱ་དམར་གཞུང་གི་མི་རིགས་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་དབྱེ་ཞིབ་>> ཆེད་ཚོམ། <<བོད་
 སོག་ཆེད་ཚོམ་ཕྱོགས་སྒྲིག་>> ཐའེ་ཤན་བོད་སོག་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་དཔར་སྐྱུན་བྱས། ༡༩༩༤ མ་ཡིག་ ཀའོ་ཕྱེ་ལུང་གི་
 <<དམར་ཤོག་ལོ་རྒྱུས་>> ལས་བླངས་བར་བཤད།
 ༡༦ (གོང་མཚུངས་) མ་ཡིག་ ཐང་ཅན་མེན་གྱི་ <<རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཆོག་ཤོག་པའི་ལོ་རྒྱུས་>> ལས་བླངས་བར་བཤད།
 ༡༧ གོང་མཚུངས།
 ༡༨ ༡༩༥༧ ལོའི་ཟླ་ ༩ པར་ཆེན་ཏོན་ནས་ <<ཀྲུའུ་ཡིན་ལེ་ཡི་མི་རིགས་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་གནད་དོན་ཁ་ཤས་>> མི་རིགས་
 དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༠ (རྒྱ་ཡིག)
 ༡༩ རྒྱ་རིགས་ཚོམ་པ་པོ་ཞ་ཕུའུ་ <<ཕུའུ་ཐོ་པང་དང་དྲག་པོའི་དབང་སྒྱུར་>> རང་བཟུས། ཏོང་གོང་ནས་བཏོན་པའི་
 <<དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པ་>> དུས་དེབ་འདོན་ཐེངས་ ༤༩ བོག་དོས་ ༣༣ དང་ ༣༥ (རྒྱ་ཡིག)
 ༢༠ རྒྱ་གཞུང་གི་སྲིད་ལས་ཁུངས་ཀྱི་བྱ་བུ་ <http://www.idcpc.org.cn/zhonggong/050627.htm>-
 ༢༡ ཏོང་གོང་ནས་བཏོན་པའི་ <<འབྲེལ་ཕྱོགས་དུས་དེབ་>> སྤྱིའི་འདོན་ཐེངས་ ༣༣༩ ཕུའུ་ལེན་རིན་གྱི་ (དོ་ཡོ་པང་
 གི་ཐེས་བྲན་) ཆེད་ཚོམ་ལས། (རྒྱ་ཡིག)
 ༢༢ བོད་གཞུང་བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་གསར་འཕྲིན་སྒྲུ་ཤམ། ༢༠༠༥ ལོའི་ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༣ ཉིན།

བཅོད་གཞི་གཉིས་པའི་ཐོག་དྲི་བ་དྲིས་ལན་གནང་ཁག

དྲི་བ། མའོ་ཙེ་ཏུང་ཨུ་རུ་སུ་སོགས་ལ་སློབ་སྦྱོང་དུ་བསྐྱོད་མེད་པར་བརྟེན། མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་སློབ་དཔོན་
ཞིག་ཏུ་ཇི་ལྟར་གྱུར་པ་ཡིན་ནམ། མར་ཁེ་སིས་མི་རིགས་ཐོག་ལྟ་ཚུལ་ལ་འགྱུར་བ་བྱིན་ཡོད་དམ།

ཟླ་བ་ཆེ་རིང་།

མའོ་ཙེ་ཏུང་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། མར་
ཁེ་སིའི་ལྟ་གྲུབ་རྒྱ་ཡིག་ནང་བསྐྱར་བ་ཏུ་ཅང་གི་ཉུང་ཉུང་རེད། མའོ་ཙེ་ཏུང་གིས་རྒྱ་ཡིག་མ་གཏོགས་ཤེས་ཀྱི་མེད་སྟབས།
མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ལས་ལེན་བྱུང་ཡོད་པ་མ་རེད། རྩོན་མ་མན་ཏུའེ་དུས་སྐབས་སུ་གྱེན་ལངས་
བྱེད་མཁན་གྱི་གཙོ་འཛིན་ཞིག་གིས་ང་གནམ་ལྟ་ཡིན་ཞེས་བཅོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ཡང་ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། ཁོང་ལ་ཡེ་
ཤུའི་དྲིལ་བསྐྱགས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཐེབས་ཆག་ཅིག་རག་ཡོད་པ་དེར་བཟོ་བཅོས་བརྒྱབ་སྟེ་ང་ལྟའི་སྟུང་ཡིན། འཛམ་བུ་གླིང་
ལ་འགྱུར་བ་གཏོང་མཁན་གྱི་བདག་པོ་གསར་པ་ཞིག་དགོས་ཞེས་བཅོད་དེ་ངོ་ལོག་བྱ་རྒྱུའི་འཆར་གཞི་བཏོང་བ་རེད། མའོ་
ཡང་དེ་བཞིན་རེད། མའོས་སྤྱི་ཚོགས་ནང་དྲང་བདེན་མེད་པ་དང་། འདྲ་མཉམ་མེད་པ་ནམས་རྩ་མེད་བཟོ་རྒྱུར་ངེས་
པར་དུ་དེ་ལ་ངོ་ལོག་བྱེད་དགོས་ཞེས་བཅོད་ཡོད་པ་དང་། དེ་ལྟར་བཟོ་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་ཁོང་གིས་མར་ལེ་རིང་ལུགས་ཀྱི་
ལག་ཆ་དེ་བེད་སྤྱོད་བྱས་ཡོད་པ་རེད། སྐབས་དེར་མའོས་སྟེ་ཁྱིད་པའི་རྒྱ་ནག་གིས་རྒྱ་བསྐྱོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་ནང་
ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལམ་ལུགས་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པའི་ནང་ནས་གྲང་བྱན་རིང་ལུགས་དེ་རྒྱངས་པས་མ་ཆད། དེའི་ནང་དངོས་
སུ་ཞུགས་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཁོང་པ་གྲང་བྱན་རིང་ལུགས་པའམ། དམར་
པོའི་རིང་ལུགས་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས་པའི་བྱུང་པ་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། དོན་དངོས་ཐོག་མའོ་ནི་ངོ་ལོག་པ་ཞིག་ལས་
ལྟ་གྲུབ་ལ་གཞི་བཅོལ་མཁན་ཞིག་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་མཚོ།

ཀྱུ་ནག་གཞུང་གིས་མའོ་ལ་ཆེ་བསྟོད་ལྷ་སྐབས་རྒྱལ་སྐབས་ཆེན་གྱི་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་པ་དང་། རྒྱལ་སྐབས་ཆེན་གྱི་གསར་བཅེ་པ། རྒྱལ་སྐབས་ཆེན་གྱི་ཆབ་སྲིད་པ་སོགས་རྒྱལ་སྐབས་ཆེན་གྱི་ཆོག་མཆོང་པོ་ཞིག་པོད་སྟོན་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ཐོག་ནས་མའོ་ཞི་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་སློབ་དཔོན་ཞིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ཀྱུ་ནག་གི་གསར་བཅེ་ཆན་རབས་པ་དང་། ཤེས་ཡོན་ཅན་པལ་མོ་ཆེ་བྱི་རྒྱལ་དུ་སློབ་སྦྱོང་བྱས་ཡོད་པ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་དར་ཁབ་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་དེར་ཡོད་ཆེས་སྒྲིམ་ཏེ་ཀྱུ་ནག་ནང་འབྱེད་ཡོང་བ་རེད། འོན་ཀྱང་མའོ་ས་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་དཔེ་ཆ་ནང་བཞིན་ཁ་ནས་འདོན་མཁན་ཆོར་ལོག་འཛིན་རིང་ལུགས་པ་རེད་ཅེས་ཁོང་ཆོའི་དབང་ཆ་ཆང་འཕྲོག་པས་མ་ཆད། ལུ་ནན་དུ་འཕྱོར་བའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲང་བྱན་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྒྲིཛ་བ་མང་པོ་ཞིག་ཕྱིར་འབྲུད་བྱས་པ་རེད།

ཀྱུ་ནག་གི་དོན་དངོས་གནས་སྤངས་ནས་བརྗོད་ན། མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱིས་མིག་སྤྱིའི་དངོས་ཡོད་གནས་སྤངས་ལ་བརྟེན་དགོས་པའི་ཆ་ནས་དེའི་ལུང་སོགས་དྲངས་པས་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་མ་རེད། མའོ་ས་རང་གི་ཉལ་ཁྲིའི་སྤྱི་དུ་དེབ་མང་པོ་སྤྱང་གསོག་བྱས་ཡོད་པ་དང་། དེབ་དེ་ཆོ་མང་ཆེ་བ་ཀྱུ་ནག་གི་སློབ་ཀྱི་དེབ་གཞུག་རེད། རྒྱལ་སྤྱིའི་གསལ་གཏམ་བཤད་བྱེད་པའི་རྒྱལ་སྐབས་སུ་དེ་སྤྱིའི་ཀྱུ་ནག་གི་སློབ་ཀྱི་ལས་བྱུང་བའི་གཏམ་དཔེ་སོགས་ལུང་དྲངས་པ་ལས། མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ནང་འདི་འདྲ་གསུངས་འདུག་ཅེས་བཤད་པ་ཏ་ཅང་གི་ཉུང་ཉུང་རེད། འོན་ཀྱང་རྗེས་སོར་ཁོང་གི་ཚུམ་ཡིག་ནང་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་སྒྲོར་ཏྲོག་ཙམ་འཁོད་ཡོད་པ་དེ་དག་ནི་ཁོང་གི་དྲུང་ཡིག་ཆོས་འཁོད་འཇུག་བྱས་པ་རེད་ཅེས་འབྲེལ་བཞེད་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་མའོ་ཞི་དངོས་འབྲེལ་ཐོག་ནས་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་པ་ཞིག་མ་རེད་ཅེས་བརྗོད་ན་འགྲིགས་པའི་བཟོ་འདྲ་ཞིག་འདུག

རྒྱ་མཁར་བྱམས།

མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་འདི་སྤྱི་དོན་གྱི་ཐོག་ནས་བརྗོད་ན། གལ་རིམ་འཐབ་ཚུད་ཀྱི་རྩ་བུ་བཅིག་ཡིན་པ་དང་། དཔལ་འཕྱོར་གྱི་ཐོག་ནས་བརྗོད་ན། རིན་ཐང་དམའ་བའི་བྱུང་ཆ་ཞིག་རེད། རྒྱལ་ཁབ་འཇུགས་སྒྲིཛ་གྱི་ཐོག་ནས་བརྗོད་ན། ད་རྩ་རྒྱལ་ཁབ་དགོས་པ་དང་། མ་འོངས་པར་དེ་དག་རྩ་མེད་བཟོ་དགོས་པར་བརྗོད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་བཞིན་གྲུང་པོ་

བྲན་ཏང་གིས་མི་རིགས་དང་། ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ཆབ་སྲེད་དགོས་པ་ཡིན། གྲང་བྲན་རིང་ལུགས་ཐོག་སླེབས་པར་བྱེད་
པ་ལ་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་གལ་རིམ་ཁག་ཅུ་མེད་བཟོ་དགོས་པ་དང་། གལ་རིམ་ཅུ་མེད་བཟོ་བ་ལ་གྲང་གོའི་གསར་
བརྗེ་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན་ཞེས་སོགས་བརྗོད་པ་ནམས་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཅུ་བའི་གྲབ་ཆ་ཁག་རེད།

མི་རིགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བརྗོད་ན། མར་ཁེ་སི་ལ་མི་རིགས་ཀྱི་ལྟ་བུ་མེད་སྟབས། མའོ་ཅི་མར་ལེ་རིང་ལུགས་
པ་ཞིག་རེད་ཅེས་བརྗོད་ཁག་པོ་ཡིན། མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ནི་གཙོ་བོ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ལམ་ལུགས་ཏེ། སྤྱི་ལ་དབང་
བའི་ལམ་ལུགས་དང་། སླེར་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་འཛོག་དགོས་པ་ཡིན། གྲང་བྲན་ཏང་གི་བསྐྱགས་
གཏམ་ནང་ཁོང་ཚོའི་ལམ་ལུགས་དེ་སླེར་བདག་ཅན་མེད་པར་བཟོས་ཏེ་ཐུན་མོང་ཅན་ལ་བསྐྱར་རྒྱ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་འཁོད་
ཡོད་པ་ལྟར། མའོ་ས་དེ་རྒྱ་ནག་ནང་ལག་བརྟར་བྱས་ཏེ་སླེར་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་མེད་པར་བཟོས་པ་དང་། དེ་
བཞིན་ཐུན་མོང་ལ་དབང་བ་དང་། གྲང་བྲན་གྱི་མཉམ་ལས་བཙུགས་ཡོད་པར་བརྟེན་ནས་མའོ་ཅི་མར་ལུགས་པ་ཞིག་
རེད་བསམ་གྱི་ཡོད།

མར་ཁེ་སིས་མི་རིགས་ཐོག་ལྟ་སྟངས་ལ་མཚོན་ན། འགྱུར་བ་བྱེད་པ་དང་པོ་དེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༡ ལོར་བྱུང་
ཡོད་པ་དང་། ལྷབས་དེར་གྲང་བྲན་རིང་ལུགས་ཀྱི་མཉམ་ལས་ཁང་ཐོག་མ་དེ་ཡར་ན་སེའི་རྒྱལ་ས་ཤེ་རི་སེར་བཙུགས་
ཡོད་ཀྱང་། ཟླ་གསུམ་མེས་དེ་དག་ཁྲུང་ས་འབྲོལ་མ་ཐུབ་པར་གྱུར་པ་རེད། དེར་བརྟེན་མར་ཁེ་སི་དང་། ཨོན་གྱི་སི་
གཉིས་ནས་བཟོ་བའི་གལ་རིམ་གཅིག་ཤུས་འབྱོར་མེད་གལ་རིམ་གྱི་གསར་བརྗེ་སྤེལ་བྱུང་གྱི་མི་འདུག ང་ཚོས་མི་སེར་
སྤེལ་ཡུལ་གྱི་གསར་རྗེའི་རང་ཐག་རང་གཙོ་དུ་གྱུར་ལས་འགྲུལ་དེ་བཟོ་བ་དང་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་ཏེ་ཅུ་མེད་བཟོ་དགོས་
ཞེས་བརྗོད་ཡོད་པ་ནས་བཟུང་མི་རིགས་ལ་དོ་སྣང་བྱུང་བ་རེད། ལྷབས་དེར་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྟན་གསལ་ཡོད་པའི་མར་
ཁེ་སི་དང་། ཨོན་གྱི་སི་གཉིས་ནས་གྲང་བྲན་ཏང་གི་མཉམ་བསྐྱགས་ལ་བཟོ་བཅོས་བརྒྱབ་ཡོད་པ་དང་། དེ་ལྟར་བྱེད་
དགོས་དོན་ཡང་གཙོ་བོ་མི་རིགས་ལ་ཐུག་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག།

དྲི་བ། མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་འདི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཚོ་བ་དངོས་ཀྱི་ནང་ལག་བརྟར་བྱེད་མ་ཐུབ་པར་བརྟེན་ནས་ཉམས་
རྒྱུ་ཕྱིན་པ་རེད་ཅེས་གསུངས་པ་དེ་དངོས་འབྲེལ་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་ལག་ལེན་བརྟར་མི་ཐུབ་པའི་རྒྱ་མཚན་
གཞན་དག་ཡོད་དམ།

ཆ་བ་ཆེ་རིང་།

མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་འདི་མིའི་ཡིད་དབང་འཕྲོག་པར་བྱེད་པའི་གཞུང་ལུགས་གིག་ཡིན་ནའང་། དེ་དག་དངོས་སུ་ལག་
ལེན་ལ་འབྱོར་བྱུང་པའི་བྱུང་པ་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། ལྷ་གྲུབ་ཚང་མ་གོད་སྤངས་མི་འདྲ་བ་རེད་མ་གཏོགས། ནང་
དོན་ཚང་མ་གཅིག་གྱུར་རེད། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཡིན་ནའང་དེ་ལྟར་རེད། དེར་བརྟེན་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱིས་
མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་འཕྲད་པའི་དཀའ་ངལ་ཚང་མ་རྩ་མེད་བཅོ་གི་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་སྐབས་ཚང་མའི་ཡིད་དབང་འཕྲོག་བྱུང་
པ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། མིའི་སྤྱི་ཚོགས་དངོས་ཀྱི་ནང་དེ་ལྟར་ཡོང་མི་བྱུང་པ་ནི་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་རང་ངོས་ནས་
གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན། དེར་བརྟེན་མར་ཁེ་སི་དང་། ཨོན་ཀྱི་སི་གཉིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་གཞུང་ལུགས་ནམས་གུང་སྒྲིག་པོ་
དང་། འདྲ་ཆགས་པོ་ཡོད་ནའང་། སྤྱི་ཚོགས་ནང་དེ་ལྟར་དངོས་སུ་ལག་བརྟུན་བྱེད་བྱུང་གི་ཡོད་པ་མ་རེད་བསམ་
གི་འདུག

ལྷ་མཁར་བྱམས།

ངས་དེའི་སྐོར་ཏོག་ཙམ་ཞུས་ན་བསམ་པ་བྱས་བྱུང་། མར་ཁེ་སིའི་ལམ་ལུགས་དེ་ཡུང་པ་ཁ་གས་ནང་ལག་བརྟུན་ཡོང་
བ་དང་། ཁ་གས་ནང་མི་ཡོང་བའི་རྒྱ་མཚན་གང་རེད་ཅེ་ན། སྤྱི་མ་མར་ཁེ་སི་དང་། ཨོན་ཀྱི་སི་གཉིས་ཀྱིས་དཔལ་
འབྱོར་ཡར་ཐོན་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་དབྱིན་ཇི་དང་། སར་ན་སི་སོགས་ཀྱི་ནང་བཅོ་པ་དང་། བཅོ་བདག་བར་ལ་འགལ་
བ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ནམས་ཤེད་སྤྱོད་དང་འབྲེལ་གསར་བརྗོད་ལས་འགལ་སྤེལ་དགོས་ཞེས་བརྗོད་ཡོད་པར་བརྟེན། གསར་
བརྗོད་དེ་བཞིན་བཅོ་ལས་ཡར་ཐོན་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་གི་ནང་ཡོང་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། སྐབས་དེར་རྒྱ་ནག་དང་།
ར་གི་ཡ་གཉིས་ཀྱི་གནས་སྤངས་དེ་འདྲ་ཡོད་པ་མ་རེད། དེར་བརྟེན་མཁར་པ་ཆོས་ལེ་ཉིན་གྱི་གསར་བརྗོད་དེ་ནི་སྤྱི་
མ་རན་པའི་གུང་བྲན་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཕྱ་གུའམ། ཡང་ན་སྤྱི་མ་རྒྱ་དགས་པའི་མ་རྩའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཕྱ་གུ་ཞིག་རེད་ཅེས་
བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་ནག་གི་མཁར་པ་ཆོས་ཀྱང་རྒྱ་ནག་ནང་བཅོ་པའི་གལ་རིམ་མེད་སྐབས། འབྱོར་མེད་གལ་
རིམ་གྱི་བཅོ་པའི་གསར་བརྗོད་སྤེལ་བྱུང་གི་མ་རེད་ཅེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། གང་ལྟར་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྩ་
བར་གྱུར་པའི་འབྱོར་མེད་གལ་རིམ་གྱི་གསར་བརྗོད་སྤེལ་བ་ལ་ངས་པར་དུ་བཅོ་པའི་གལ་རིམ་གྱི་སྒྲོ་བས་ཤུགས་ངས་ཅན་
ཞིག་ཏུ་སྒྲེབས་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ནི་མ་རྩའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཆོད་གཞི་ངས་ཅན་

ཞིག་ཏུ་སྒྲེབས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་གི་ནང་མ་གཏོགས། འཛམ་གླིང་གསུམ་པའི་ Third World རྒྱལ་ཁབ་ནང་
ཡོང་མི་ཐུབ་པ་ལྟ་བུར་གྱུར་ཡོད་པ་རེད།

བཟ་ཤིས་ཀྱི་མཚོ།

སྤྱིར་བཏང་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་དང་། ལྷ་གྲུབ་ཅེས་པ་འདི་གཞི་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རེད། དེ་རིང་གི་སྐབས་སུ་བབས་
པའི་བརྗོད་གཞི་ནི་མར་ཁེ་སི་རི་མི་རིགས་ལྷ་གྲུབ་དེ་རེད། མར་ཁེ་སི་རི་ཡོངས་ཁྲབ་ལྷ་གྲུབ་ལ་དབྱེ་ན། དངོས་གཙོ་
སྤྱི་བའི་རིང་ལུགས་དང་། མཚན་ཉིད་སྤྱི་བའི་རིང་ལུགས། ཆབ་སྲིད་དཔལ་འབྱོར་རིག་པ་བཅས་གཙོ་བོ་གསུམ་ཡོད་
པ་རེད། དངོས་གཙོ་སྤྱི་བའི་རིང་ལུགས་ནི་ཨ་རི་དང་། ཡུ་རེ་བ་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་མང་པོའི་ནང་དར་ཁྲབ་བྱུང་ཡོད་
པ་རེད། དེང་སང་འཛམ་གླིང་ནང་སྤྱི་ཚོགས་དང་། སྤྱི་དོན་ཚོགས་པ་དཔེར་ན། དབྱིན་ལམ་ཁྲ་ནང་གི་ Socialist
party དང་། Labour party ལ་སོགས་པ་མང་པོ་ཞིག་མར་ཁེ་སི་རི་འཕེལ་རིམ་གྱི་བརྒྱུད་ལམ་གཞན་ཞིག་གི་
ཐོག་ནས་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ཞེ་སྤང་གི་སློ་ནས་སྤྱི་བའི་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་དང་། གྲལ་རིམ་འོག་
མས་གྲལ་རིམ་གོང་མའི་དཔལ་འབྱོར་དང་། འོར་སྤྱིད་ལ་ཞེ་སྤང་གི་ཀྱན་ནས་བསྐྱངས་ཏེ་ཕམ་པར་བྱེད་པའམ། ཅ་
མེད་བཟོ་དགོས་པ་སོགས་མར་ཁེ་སི་ས་དངོས་སུ་ལག་བསྟར་བྱས་ཡོད་པ་རེད། མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་
རིག་པ་དེ་ཕན་མེད་ཏུ་གྱུར་བྱེད་ཡོད་ནའང་། རིང་ལུགས་དེའི་ཆ་ཤས་མང་པོ་ཞིག་ད་ལྟོ་རྒྱ་མཚན་དང་། དགོས་
པ་ལྡན་ཡོད་པ་ཞིག་རེད་བསམ་གྱི་འདུག།

ཆེ་བརྟན་དབང་ཕུག

ངས་གནད་དོན་འདིའི་ཐོག་ལ་བསམ་ཚུལ་ཞིག་ལྟ་འདོད་བྱུང་། གོང་དུ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་བུས་ཞེས་བརྗོད་
པ་དེ་ལ་བསམ་སློབ་གསར་པ་ཞིག་གཏོང་དགོས་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཞེས་པ་འདིར་སྒྲིན་ཆ་མང་
པོ་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་ནག་ནང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ ༥༦ ཡོད་པའི་ནང་ནས་བོད་ནི་རིག་གཞུང་དང་། ལྷན་ཡིག་
ཚོས་ལུགས་སོགས་གང་ཅིའི་ཐོག་ནས་རྒྱ་ནག་དང་ཐ་དད་ཡིན་པར་མ་ཟད། ནང་སོག་དང་། ཤིན་ཅང་གཉིས་དང་
ཞིབ་བསྐྱར་བྱས་ནའང་། དམིགས་བསལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་མང་པོ་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་བོད་ལ་དམིགས་བསལ་ལྷ་

སྒྲུངས་ཤིག་དགོས་པ་ལས། མི་རིགས་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་གསལ་པ་ཞིག་གཏོད་པ་དེས་ང་ཚོའི་འདོད་པ་ཁེངས་ཐུབ་པ་ཞིག་
རྩ་བ་ནས་ཡོང་གི་མ་རེད། གནད་དོན་འདི་ཐད་མཁས་དབང་ཏུ་རུ་ གླེལ་ཏུ་མཆོག་གིས་ཚོམ་བྲིས་གནང་བའི་ Minzu
Paradigm ཞེས་པར་གཟིགས་ན། དགེ་མཆན་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ཆེ་རིང་ལྟུ།

སྦྱར་བཏང་བོད་མི་མང་ཆེ་བའི་ངོས་ནས་རང་ཉིད་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཤིག་ཡིན་བསམ་པ་དེ་སྤྲ་ཡང་བྱུང་ཡོད་པ་མ་
རེད་ལ། ད་ལྟོའང་རྩ་བ་ནས་ཡོད་པ་མ་རེད། ང་ཚོས་རྒྱ་ནག་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཐ་དད་ཅིག་ཡིན་པ་དང་། རྒྱ་མི་རིགས་
དང་འདྲ་མཉམ་ཡིན་བསམ་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ང་ཚོས་རྒྱ་ནག་དང་མཉམ་དུ་མི་རིགས་གཞན་ཞིག་ཡིན་པའི་
ངོ་པོའི་ཐོག་ནས་འཐབ་ཚུད་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་རེད་མ་གཏོགས། གལ་སྲིད་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཤིག་ཡིན་པའི་ངོ་པོའི་ཐོག་
ནས་འཐབ་ཚུད་བྱས་ན། ཁེ་ཕན་མང་པོ་ཞིག་སྒོས་བཏང་བྱིན་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

དྲི་བ། ད་ལྟོའི་ཆར་རྒྱ་ནག་ནང་མར་ཁེ་སི་དང་། ལེ་ཉིན་གྱི་རྩ་གྲུབ་ལག་བརྒྱར་བྱེད་གྱི་མེད་པར་མ་ཟད། ད་དུང་
འགྱུར་བ་མང་པོ་ཞིག་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་པ་རེད། མ་འོངས་པར་རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་དེར་འགྱུར་
བ་གང་འདྲ་ཞིག་འགྲོ་གི་ཡོད་དམ།

ཟླ་བ་ཆེ་རིང་།

རྒྱ་ནག་འདི་ལམ་ལུགས་གཞན་ཞིག་གི་ཐོག་ལ་འགྲོ་གི་རེད་དམ་མ་རེད་ཅེས་པ་འདི་གནད་དོན་མ་རེད། གནད་དོན་གཙོ་
བོ་ནི་ལམ་ཁ་གཞན་ཞིག་ཡོད་དམ་ཞེས་པ་དེ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ལྷ་མཁར་བྱམས།

ད་ལྟོ་མང་ཆེ་བས་རྒྱ་ནག་ནང་གྲང་བླན་རིང་ལུགས་མེད་པར་གྱུར་ཡོད་པའི་འགྲེལ་བཤད་གནང་སོང་། འོན་ཀྱང་ཆ་
ཚང་མེད་པར་གྱུར་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་རྒྱུ་ཁག་པོ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྩ་གྲུབ་ཐོག་ནས་མར་ཁེ་སི་རིང་

ལུགས་གནས་མེད་ནའང་། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཅན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་འདུགས་སྐྱུན་བྱེད་ཀྱི་ཡིན་ཞེས་མུ་མཐུད་དེ་
ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད་ལ། ང་ཚོས་དེ་ལྟར་མ་རེད་ཅེས་ཤོད་བྱུང་བཅས་མེད་པ་ཞིག་ཀྱང་རེད། ད་ལྟོ་ཀྱན་གནང་གྲང་
བན་ཏང་གི་སྲིད་དབང་སྒྲེར་འཛིན་མུ་མཐུད་གནས་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཁོང་ཚོའི་ཅ་དོན་བཞི་ཡང་རང་འདུགས་སུ་གནས་
ཡོད་པར་བརྟེན། མར་ཁེ་སེ་རིང་ལུགས་བྱེད་ཀ་ཅམ་ལྟག་ཡོད་པ་རེད།

སྤྱིར་བཏང་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བུ་ཤོད་སྐབས་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་རང་གི་ཐོག་ནས་ཤོད་དགོས་
པ་དེ་ལྟར་ཡང་། ད་ལྟོ་ཀྱན་གནང་གིས་ཀྱང་གོའི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཞེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་ནི་བཟན་བཅོས་གཉིས་
དང་། དཀྱིལ་སྒྲིང་གཅིག་ཅེས་པ་དེ་རེད། བཟན་བཅོས་གཉིས་ནི་གྲང་བན་ཏང་གི་འགོ་བྱེད་རྒྱུ་འབྱོར་ས་བྱ་རྒྱ་དང་།
དཔལ་འབྱོར་འདུགས་སྐྱུན་བྱ་རྒྱ་བཅས་ཡིན་ནའང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཀྱིལ་སྒྲིང་གཅིག་ནི་དཔལ་འབྱོར་འདུགས་སྐྱུན་
བྱ་རྒྱ་དེ་རེད། ད་ཆ་ཀྱན་གནང་མི་རིགས་ཚང་མ་བཅུངས་འགྲོལ་བཏང་བྱེད་པ་དང་། གཅིག་གྲུར་བཅོས་བྱེད་པས་
སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྐྱས་རིམ་ཞིག་གི་ཐོག་ལ་སླེབས་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

རྩ་བ། མར་ཁེ་སེ་རིང་ལུགས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་དཀའ་ངལ་མཐའ་དག་སེལ་བྱུང་གི་ཡོད་དམ། ལྟ་བུ་འདི་དེང་གི་
སྤྱི་ཚོགས་ནང་གནས་བྱུང་རྒྱུ་ཡིན་ནམ།

ཟླ་བ་ཆེ་རིང་།

མར་ཁེ་སེ་རང་ཉིད་ནས་མར་ཁེ་སེ་རིང་ལུགས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་དཀའ་ངལ་སྐྱུག་མཐའ་དག་སེལ་བྱུང་གི་རེད་ཅེས་བརྗོད་
ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ནི་ནད་བརྒྱ་མ་ལུས་པ་འཛོམས་པར་བྱེད་པའི་སྐྱུན་མཚོག་ལྟ་བུར་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད་པར་མ་ཟད།
འགྲོ་བ་མི་སྤྱི་ཡོངས་ལ་བྱུང་བྱུང་པ་དང་། མཐར་ཐུག་གི་བདེན་པ་ཞིག་ཏུ་འང་བརྩིས་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་གོང་དུ་
ཞུས་པ་བཞིན་ཀྱན་གནང་དབང་ཆ་ཚང་མ་གྲང་བན་ཏང་གིས་བཟུང་ཡོད་པ་ལས། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་
ལྟག་ཡོད་པ་མ་རེད། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཞེས་པ་འདི་གཙོ་བོ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཐོག་ནས་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་གཏོགས།
ཅ་བྲིམས་ནང་གང་འཁོད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཤོད་དགོས་པ་ཞིག་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག གལ་སྲིད་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་
ཀྱི་ལམ་ལུགས་འཆོལ་དགོས་ན། རྒྱ་གར་ནང་དུ་འང་ཡོད་པ་རེད།

ལྷ་མཁར་བུ་མས།

མར་ཁེ་སི་དང་། ཨེན་གྱི་སི་གཉིས་ཀྱིས་ང་གཉིས་མ་ཅའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་དུས་རབས་ནང་སྐྱེས་འདུག་ཅེས་བཤེད་ཡོད་
པ་དང་། མ་ཅའི་རིང་ལུགས་སུ་གྲགས་པའི་དུས་རབས་ཀྱི་བྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་ནི་རྒྱ་ནོར་ཡོད་པ་དང་། མེད་པའི་བར་
དག་དང་གྲོགས་པོའི་འཐབ་ཚུད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་དེ་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་གསར་བཅའི་ལམ་ནས་ཅ་མེད་བཟོ་དགོས་
ཞེས་བཤེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ནི་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་ངོས་འཛིན་བྱེད་སྤངས་དང་། ཐབས་ལམ་དུ་གྱུར་ཡོད་པར་བརྟེན།
མར་ཁེ་སིའི་ལྷ་བ་ལ་སྦྱོན་ཆ་འགའ་ཤས་ཡོད་པ་རེད། དེ་ཡང་སྦྱོན་ཆ་ཆེ་ཤོས་ག་རེ་ཡོད་པ་རེད་ཅེ་ན། ཐོག་མར་མར་
ཁེ་སིས་འཕྲོར་ཐུན་མིན་ལ་འཕྲོར་མེད་ཀྱང་མིན་པ་སྟེ། དེ་གཉིས་ཀྱི་དབུས་སུ་གནས་པའི་གཡའ་རིམ་དེར་ངོས་འཛིན་
བྱེད་མ་ཐུབ་པ་དང་། གཉིས་པར་གཡའ་རིམ་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་དག་གྲོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་རེད་ཅེས་བཤེད་པའི་སྐབས་
སུ་མིའི་ཞི་མཐུན་གྱི་འབྲེལ་བ་ལ་སྤང་ཆུང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། གཡའ་རིམ་དབར་དག་དང་། གྲོགས་པོའི་འབྲེལ་བ་
ཡོད་ནའང་། དེ་གཉིས་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་ཡིན་པས། མར་ཁེ་སིས་ཉེན་འབྲེལ་རང་བཞིན་གྱི་འཛམ་གླིང་སྤྱི་ཚོགས་
ལ་སྤང་ཆུང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། མཐའ་མར་དག་དང་གྲོགས་པོའི་འབྲེལ་བ་ཞེས་བཤེད་པའི་སྐབས་སུ་རང་ཉིད་འཆོ་
དགོས་ན། ས་རོལ་པོ་དེ་འཆོ་དགོས་པའི་གནད་དོན་ཞིག་དུ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད། མར་ཁེ་སི་ལ་འགོ་བཅི་ཆང་མ་མར་
ཁེ་སི་ཁོང་རང་ནང་བཞིན་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་ལས། གཤོད་རིས་གཞན་ཞིག་དགོས་ཀྱི་མེད་པ་སྟེ། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མེ་ཏོག་
སྤྲ་བརྒྱ་ཞེས་པའམ། འགོ་བཅིའི་རིགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་སྤྱི་ཚོགས་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་མ་ཐུབ་པ་དང་། སྤང་ཆུང་བྱེད་
ཀྱི་ཡོད་པ་བཅས་སྦྱོན་གནད་གཙོ་བོ་གསུམ་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་མར་ཁེ་སིའི་རིང་ལུགས་ཡུན་གནས་མི་ཐུབ་ཅེས་
བཤེད་ན་འགྲིགས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད་པས་མ་གྱི་འདུག།

བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་མཚོ།

ཉེ་ཆར་ཐེ་ཐན་གྱི་ལྷ་མས་པ་ལེ་ཨའོ་ལུ་བས་ཀྱི་ནག་གི་གྲགས་ཅན་མཐོ་སྒོ་བ་པེ་ཅིང་དང་། ཆིང་དྲ། སུ་ཏན་བཅས་ལ་
གསུང་བཤད་གནང་ཡོད་པའི་ནང་མར་ཁེ་སིས་ཁོང་པ་རང་ཉིད་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཁས་ལེན་གནང་
ཡོད་པ་མ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། མར་ཁེ་སི་འདས་གྲོངས་གུར་རྗེས་ཨེན་གྱི་སིས་རང་གི་གྲོགས་པོ་ཞིག་ལ་གནས་
ཚུལ་དེ་འདྲ་འཁོད་པའི་ཡི་གེ་ཞིག་བཏང་འདུག་ཅེས་གསུངས་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་སོ་སོའི་གཞུང་ལུགས་དང་། དེའི་

བསྐྱབ་བྱར་ཡིད་ཆེས་མི་བྱེད་མཁན་ཞིག་གིས་འགྲོ་བ་མིའི་དཀའ་ངལ་མཐའ་དག་ཇི་ལྟར་སེལ་བྱུང་བཅའ་ཞེས་ངོ་བོ་ཅིག་
བཏང་ན། གནས་ཚུལ་གསལ་པོ་ཆགས་ཀྱི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག ད་ལྟོ་རྒྱ་ནག་གི་གནས་སྐབས་ལ་བརྟུང་། སྤྱི་
ཚོགས་རིང་ལུགས་ཞེས་པ་དེ་ལ་འགྱུར་བ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། མཐོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ནས་འགོ་
བརྒྱུགས་ཏེ་ཏེང་ཞེ་མིང་གིས་ཞི་མི་དཀར་ནག་ཇི་ཡིན་ཁྱད་པར་མེད་ཅེས་བརྗོད་པའི་སྐད་ཆ་དང་། དེ་ནས་ཉེ་ལམ་
ཅང་ཅེ་མིན་གྱིས་མཚོན་བྱེད་གསུམ་གྱི་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཞེས་པ་བཏོན་པའི་བར་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཕྱིན་ཡོད་
པ་རེད། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་གི་གཅེན་པོ་སྤུ་ལེན་དང་། གར་ཡོ་རོབ་སོགས་ཆང་མ་ཁ་འཐོར་གྱུར་ཟིན་པར་བརྟེན། འགྲོ་
བ་མིའི་དཀའ་ངལ་མཐའ་དག་སེལ་གྱི་ཡིན་ཞེས་པའི་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་དེ་ཉམས་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད།

ངག་དབང་ཡུན་ཚོགས།

གལ་སྲིད་མར་ཁེ་སི་དང་། མཐོ་གཉིས་འདས་གྲོངས་གྱུར་མེད་པའི་ཐོག་ནས་དེ་རིང་ང་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་འདིར་ཡོད་
པ་ཡིན་ན། ཁོང་ཚོ་གད་མོ་ཤོར་གྱི་རེད་བསམ་པའི་ཚོར་སྣང་ཞིག་བྱུང་། གང་ཡིན་ཞེ་ན། མཐོས་མར་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་
བ་ཤེད་སྤྱོད་བཏང་སྟེ་པོད་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཁོང་ཚོས་བཟོས་པའི་ཁང་པ་ཞིག་གི་ནང་ང་ཚོ་འཆང་
ཁ་བརྒྱབ་སྟེ་སྤོད་དགོས་པའི་གནས་སྐབས་ཤིག་བཟོས་ཡོད་པས་ཡིན། དེ་ལྟོ་གནས་སྐབས་འོག་ང་ཚོས་ཁང་པ་འདིའི་
ནང་འཆང་ཁ་ཇི་ལྟར་རྒྱག་དགོས་པའི་ཐོག་ལ་བསམ་སྟོན་གཏོང་དགོས་པ་རེད་ལ། ཡང་མིང་ན་ཁང་པ་འདི་བཞིག་སྟེ་
གསར་པ་ཞིག་རྒྱག་རྒྱུའི་ཐོག་ལ་བསམ་སྟོན་གཏོང་དགོས་པ་རེད། དེར་བརྟེན་བགྲོ་སྦྱང་ཚོགས་འདུ་འདིའི་ཐོག་ནས་པོད་
ཁང་གསར་པ་ཞིག་བརྒྱབ་ན་ལེགས་པ་ཡོད་དམ། ཡང་ན་རྒྱ་མིས་བཟོས་པའི་ཁང་པ་འདྲ་ཆགས་ཤིག་གི་ནང་འཆང་
ཁ་བརྒྱབ་ན་ལེགས་པ་ཡོད་བསམ་སྟོན་བཏང་བ་ཡིན་ན། མཐོ་དང་། མར་ཁེ་སི་སོགས་ཀྱི་མིང་འཕོད་རིན་ཚོག་མིན་
མཁྱེན་རྒྱུ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ཆེ་རིང་ལྷ་ཀྱ།

མར་ཁེ་སི་དང་། ལེ་ཉིན། མཐོ་བཅས་པའི་མི་རིགས་ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་ཐོག་ནས་པོད་ཀྱི་གནད་དོན་སེལ་བྱུང་གྱི་ཡོད་དམ་
ཅེས་ངོ་བོ་གནང་སོང་། གནད་དོན་འདི་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཚེད་རྒྱ་ཞིག་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག གནད་

དོན་ངོ་མ་ནི་མི་རིགས་གཉིས་དང་། རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱི་བར་གནས་པའི་འགལ་བ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། ད་ལྟོ་ཆར་སྒྲིམ་གཞི་འདི་ལ་འདོད་པ་ཁེངས་པ་ཞིག་བྱུང་ནའང་། ལོ་བཅུ་ཉེས་སུ་འདོད་པ་དེ་འགྱུར་སྲིད་པ་རེད། ད་ལྟོ་ཆོས་པོད་མི་རིགས་ཁོ་ན་བརྟེན་གྱི་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་ཉིན་མ་གཅིག་ལ་དྲགས་དང་། འབྲག་འབྲས་ལྗོངས་བཅས་ཆང་མ་གཅིག་གྱུར་ཡིན། ང་ཚོར་གནས་བབ་གཅིག་སྟོན་དགོས་ཞེས་པའི་འཕྲོད་སྟངས་ཞིག་སྟོན་སྲིད་པ་རེད། དེ་ལྟར་ཡོང་མི་སྲིད་པ་ཞིག་རྩ་བ་ནས་མིན། གང་ཡིན་ཞེ་ན། ང་ཚོ་ཆང་མ་རྩམ་གཟན་པ་ཡིན། བ་སྟེའུ་བྱང་ཁྲུབ་སེམས་དཔའ་དང་། མ་བྲག་སྲིན་ལས་མཆེད་པའི་མི་རིགས་གཅིག་གྱུར་ཡིན་པར་ངོས་ལེན་བྱེད་གྱི་ཡོད་པས་ཡིན། ད་ལྟོ་ཆོས་ཐག་གཅོད་གང་ཞིག་བྱས་པ་དེར་འབྱུང་འགྱུར་ང་ཚོའི་ཕུ་གུ་ནམས་དང་། དེ་བཞིན་མི་ཐོག་རྗེས་མ་རྗེས་མའི་སྐབས་སུ་འདོད་པ་ཁེངས་ཏེ་གནས་སྐྱེའི་ཁྲབ་པ་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། དེར་བརྟེན་ཁོང་ཚོའི་འདོད་པ་ལ་འགྱུར་བ་འགོ་སྲིད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ལར་ནས་སྤྱི་ཚོགས་ཆན་རིག་ཅེས་པ་འདི་སྤྱིར་བཏང་ཆན་རིག་དང་འདྲ་གི་མ་རེད། སྤྱིར་བཏང་ཆན་རིག་གི་ཐོག་ནས་ཁྱུ་པོ་ཐུར་དུ་བབས་གྱི་རེད་བརྟེན་པ་དེ་ནི་གནས་དུས་གང་དུའང་ཐུར་དུ་བབས་གྱི་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཆར་གཞི་ཟེར་བ་དེ་ནི་དུས་ཚོད་དང་བསྐྱེད་ཏེ་འགྱུར་བ་འགོ་དགོས་པ་ཞིག་རེད་མ་གཏོགས། འཆར་གཞི་གང་ཞིག་བཏང་པ་དེར་འགྱུར་བ་གཏོང་གི་མིན་ཞེས་བརྟེན་ན། སྤྱི་ཚོགས་ནང་བདེ་བ་གསལ་གྲོལ་གྱི་ཡོད་པས་མ་ཆད། མི་རིགས་ནང་ཁྲུལ་དུའང་འགལ་ཆུ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་ནང་བཅོས་སྦྱར་བྱུང་མིན་ལ་མ་སྟོས་པར་ང་ཚོའི་རྩྱུ་གཞི་ལས། པོད་མི་རིགས་ཀྱི་འདོད་པ་དེ་མ་འོངས་པར་འགྱུར་བ་འགོ་སྲིད་པ་ཞིག་རེད་ལ། ད་ལྟོ་འདོད་པ་ལས་ཆེ་བའོ། ཡང་ན་ཁྱུང་བ་ཡོང་སྲིད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་མི་རིགས་ཀྱི་ལ་རྒྱ་ནམ་ཡང་བརྒྱུ་གི་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

རྒྱ་རིགས་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་པ་ཆོས་གལ་རིམ་ནི་འགལ་བ་ཆེ་ཤོས་དེ་རེད། གལ་རིམ་མེད་པར་གྱུར་ན། མི་རིགས་ཀྱི་འགལ་བ་ཡོངས་སུ་སེལ་གྱི་རེད་ཅེས་བརྟེན་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ང་ཚོས་རྒྱའི་དཔོན་རིགས་དང་མཉམ་དུ་པོད་རང་བཅན་མ་ཡིན་པར། པོད་མིའི་དབུལ་ཕོངས་ཀྱི་གནད་དོན་སྐོར་སྐད་ཆ་ཤོད་སྐབས་ཁོང་ཚོས་པོད་ནང་འཆོ་བའི་སྤྱི་ཚོད་ཡར་རྒྱས་སམ། གོང་འཕེལ་བྱུང་ན་འགྲིགས་པ་རེད་ཅེས་གསུངས་གྱི་འདུག ངས་ཁོང་ཚོ་ལ་ག་རེ་ཤོད་གྱི་ཡོད་ཅེ་ན། དེ་འདྲ་ཡིན་ན། བྱེད་རང་ཚོས་ཐེ་ཕན་རྩྱུ་ལེན་བྱེད་དགོས་དོན་གང་ཡིན་ནམ། ཐེ་ཕན་དང་། རྒྱ་

ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་གཉིས་ཞིབ་བསྟར་བྱས་ན། ཐེ་ཕན་གྱི་དཔལ་འབྱོར་ཏེ་ཅང་གི་ཡར་རྒྱས་ཆེ་བ་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་
ན། ཐེ་ཕན་གྱི་མི་མེར་བྲོད་བྱིམ་ཆང་གཅིག་གི་ལོ་རེའི་ཡོང་འབབ་ཨ་སྟོར་ ༡༡༠༠༠༡༠༠ ཡིན་པ་དང་། རྒྱ་ནག་
ནང་བྱིམ་ཆང་གཅིག་གི་ལོ་རེའི་ཡོང་འབབ་ཨ་སྟོར་ ༣༠༠༠༡༠༠ ཅུ་མ་རེད། དེར་བརྟེན་གོ་མིན་ཏང་རྒྱ་ནག་ལ་
གདན་འདྲན་ཞུ་དགོས་པ་མ་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་གྲང་བྲན་ཏང་གོ་མིན་ཏང་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུ་དགོས་པ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེས་
དང་། ད་དུང་རྟོང་ཀོང་དབྱིན་ཡུལ་ལོག་གནས་རིང་མི་མང་གི་དཔལ་འབྱོར་དང་། འཆོ་བའི་བཀོད་སློག་སློབ་སྦྱོང་
སོགས་ཆད་གཞི་མཐོན་པར་སླེབས་ཡོད་པ་མ་ཟད། འཛམ་གླིང་མི་མང་ཆང་མས་ཡིད་སྟོན་བྱེད་གཞི་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་
པས། རྒྱ་ནག་གིས་རྟོང་ཀོང་རྒྱུ་ལེན་དགོས་དོན་གང་ཡིན་ནམ། དེ་ལས་ཚྲོག་སྟེ་དབྱིན་ཡུལ་རྒྱུ་གདན་འདྲན་ཞུས་
ཏེ་རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྲིད་སྦྱོང་དུ་བཅུག་ན་ལེགས་པ་མི་འདུག་གམ་ཞེས་སོགས་བརྗོད་གྱི་ཡོད། ॥

༡༡། །ཁེ་ན་ཏར་བཅའ་བཞུགས་དགེ་ནན་ཆེན་མོ་ཆེ་རིང་ལྷན་

ལགས་ཀྱི་གསུང་བཤད་སྒྲ་ཡབ།

ཕ་ ད་རིང་འདིར་ང་ལ་ལུང་སོགས་བྱངས་ཏེ་ཞིབ་ཆགས་པོ་ཤོད་རྒྱུ་དེ་འདྲ་གང་ཡང་མེད། སྤྱིར་བཏང་ང་རང་བོད་
ཀྱི་རིག་གནས་དང་། ལོ་རྒྱུས། སྤྱིད་དོན་སོགས་ཀྱི་ཐོག་དོ་སྒྲུང་གང་འཆམས་བྱེད་ཁྲུལ་ཡིན་ནའང་། ཉེ་ཆར་བཟོ་
སྒྲིང་ཆོགས་འདྲེའི་བརྗོད་གཞི་དང་འབྲེལ་ཆགས་གཙོ་བོ་བོད་ཀྱི་སྤྱིད་དོན་དང་། བྱིས་ལུགས་སྐོར་ལ་དམིགས་སུ་བཀར་
ནས་ཞིབ་འདུག་གཏིང་ཟབ་པོ་དེ་འདྲ་བྱ་ཁྲིམས་མ་བུར་། འོན་ཀྱང་ད་རེས་བོད་གཞུང་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ནས་སྐད་
ཆ་ཤོད་རོགས་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། ང་རང་གི་ངོས་ནས་རིག་པ་གང་འོས་བསྐྱེམས་ཏེ་སྐད་ཆ་ཤོད་རྒྱུའི་འབད་བཅོམ་
བྱ་རྒྱུ་ཡིན། ཅུ་བའི་ང་རང་བྱིས་ལུགས་སོགས་ཀྱི་ཐོག་ལ་དམིགས་བསལ་སྒྲོ་བ་སྒྲོང་བྱེད་སྒྲོང་ཡོད་པ་དེ་འདྲ་མིན།

བོད་ཀྱི་སྐོར་ལ་ནམ་ཞིག་སྐད་ཆ་ཤོད་སྐབས་རྒྱ་ནག་གི་སྐོར་མ་བཤད་ན་འགྲིགས་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་རེད། དེང་
སང་རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་ཆོགས་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། འགྱུར་བ་དེ་གང་འདྲ་སེ་འགྲོ་གི་ཡོད་དམ། འགྱུར་
བ་ཕྱིན་པར་བརྟེན་ནས་ང་ཆོ་བོད་ཀྱི་རང་སྒྲོང་ལམ་ལུགས་དང་། བོད་མིའི་དབང་ཆ་འཕུལ། ཐོབ་ཐང་སོགས་ལ་ཕན་
གཞོད་འབྲེལ་བ་གང་འདྲ་ཡོང་གི་ཡོད་དམ། དེ་ཆོའི་སྐོར་ལ་བསམ་སྒྲོ་གཏོང་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན། སྤྱིར་བཏང་རྒྱ་ནག་
ནང་ཁྲུལ་གྱི་མཁས་པ་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱལ་ཕྱོགས་པའི་མཁས་པ་ཆོའི་ཁྲོད་དྲུ་དེང་སང་ཚོར་སྒྲིང་ག་རེ་ཡོང་གི་ཡོད་ཅེ་
ན། རྒྱ་ནག་ལ་འགྱུར་བ་གང་འདྲ་སེ་འགྲོ་གི་ཡོད་པའི་སྐོར་ལ་ཚོར་སྒྲིང་ལྷགས་ཆེན་པོ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ནས་ ༡༩༧༩ བར་གྱི་རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་ཆོགས་དེར་དབྱེན་ངོའི་ཐ་སྙད་ནང་ Totalitarian
regime ཞེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཐ་སྙད་འདི་སྒྲོ་བུར་དྲུ་བོད་སྐད་ནང་སྤྱིད་དབང་སྐོར་འཛིན་རིང་ལུགས་ཞེས་བསྒྲུར་
ན་གོ་བ་ལེན་ཁག་པོ་ཡོད་པར་བརྟེན། ངས་དེའི་སྐོར་ལ་འགྲེལ་བཤད་བྱུང་བྱང་ཞིག་ལྟ་གི་ཡིན། སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ལམ་
ལུགས་འདིའི་ནང་སྤྱིད་དོན་གྱི་དབང་ཆ་ཆང་མ་དཔོན་རིགས་དང་། མི་སྐྱེར་གཅིག་གམ། ཡང་ན་སྤྱིད་དོན་གྱི་ཆོགས་
པ་གཅིག་གིས་བཟུང་སྟེ་མི་མང་གི་ཉིན་རེའི་འཚོ་བའི་ནང་ཐེ་བྱས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། ཐོ་མོ་གཉིས་འབྲེལ་
བ་བྱེད་པ་ལ་ཐེ་བྱས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། བྱིས་ཆང་གཅིག་གི་གནད་དོན་ལའང་ཐེ་བྱས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། གང་
ལྟར་གནད་དོན་ཆང་མའི་ནང་གཞུང་གིས་ཐེ་བྱས་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ཞིག་ལ་དེ་ལྟར་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

རྒྱ་ནག་གི་ཐ་སྲེད་ནང་སྤྱི་དབང་གྲུ་ཡངས་ཞེས་པ་འདི་ངོས་འཛིན་བྱེད་སྐབས་ནི། རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་
 ལུགས་གོང་སྒྲིལ་ Totalitarian regime ཅས་ Authoritarian regime ལ་འགྱུར་པའི་དུས་སྐབས་དེ་ནས་
 བརྒྱུད་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པར་བརྟེན་གྱི་ཡོད་པ་རེད། Authoritarian regime ཞེས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་
 དེ་གང་འདྲ་ཞིག་ཡོད་པ་རེད་ཅེ་ན། དབང་འཛིན་པ་ཆོས་ཕན་པའི་ཕྱིར་ཤིག་རྒྱག་པ་དང་། གནད་དོན་འགའ་རེའི་ཐོག་
 རང་དབང་སྤྱོད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། བྱིས་ཚང་གི་གནད་དོན་དང་། ཐོ་མོ་དགའ་རོགས་སྒྲིག་སྐབས་ཐད་གཞུང་
 གི་ངོས་ནས་ཐེ་བྱས་བྱེད་གྱི་མེད་ཅིང་། སྤྱི་གས་གཞན་ནས་བརྟེན་ན། གཞུང་གིས་གནད་དོན་ཁ་གསལ་ཐོག་ཐེ་བྱས་
 མི་བྱེད་པའི་ཁས་ལེན་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ལ་གོ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

Totalitarian regime ཞེས་པའི་སྐབས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དེའི་ནང་པོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཀྱི་བྲིམས་སྐད། རྒྱ་
 རྒྱ་ནག་གི་ཅ་བྲིམས་གང་ཞིག་ཡིན་ནའང་མིང་ཅ་མ་སྟེ། རྒྱའི་སྐད་ལ་རི་མོ་བྲིས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ལས་ལག་ལེན་དངོས་སུ་བསྟར་
 གྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། ཅ་བྲིམས་ཡོད་ཅེས་བརྟེན་ནའང་ཕན་ཐོགས་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། དབང་
 འཛིན་པ་གྲུང་བཟུང་ཏང་ངམ། མི་སྒྲེར་གང་ཞིག་དབང་ཆེ་ཐག་ཆོད་དེ་མའོ་ཀླུ་ཞིའི་དགོངས་པ་རྩ་ཆེ་པོས་སུ་འཛིན་
 གྱི་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། བྲིམས་ལུགས་ལ་བརྩི་སྲུང་བྱེད་མཁན་མེད་པས་ཡིན།

Authoritarian regime ཞེས་བརྟེན་པའི་ད་ལྟའི་དུས་སྐབས་འདིར་བྲིམས་ལུགས་ལ་བརྩི་སྲུང་བྱེད་གྱི་ཡོད་
 དམ། ཡང་ན་བརྩི་སྲུང་བྱེད་བྱུང་གྱི་ཡོད་དམ། གནད་དོན་འདི་གལ་ཆེན་པོ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་
 འཆར་གཞིའམ། དྲིལ་བསྐྱགས་ཁག་གི་ནང་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་རིམ་པས་བྲིམས་ལུགས་ལ་བརྩི་སྲུང་བྱེད་པའི་རྒྱལ་
 ཁབ་ཅིག་ཏུ་བསྐྱར་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་བརྟེན་གྱི་ཡོད་པ་རེད་ལ། གོང་དུ་བརྟེན་མ་ཐག་པའི་བཟའ་ཚང་ཕན་ཚུན་ཁ་གྲུས་མིན་
 དང་། སྤྱ་གྲུ་གང་དུ་སྒྲོབ་འདུག་བྱེད་དགོས་མིན་བཅས་ནི་མི་མང་སྟེར་སོ་སོའི་གནད་དོན་ཡིན་པས། བྲིམས་ལུགས་
 ཀྱི་ཐོག་ནས་དེ་ལྟར་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུའི་དབང་ཆ་ཡང་སྤྱོད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་སྤྱི་ཚོགས་འདི་འདྲ་བ་ཞིག་གི་
 རང་རང་སྤྱོད་གི་ལམ་ལུགས་ཤིག་ཡོད་བྱུང་མིན་དང་། སྤྱོད་བྱུང་མིན་གྱི་གནད་དོན་ཞིག་ཡོད་པ་རེད།

བྱེ་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོར་དུའུ་ཡའོ་པང་ལྷ་སར་ཕེབས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་དང་འབྲེལ་པའི་ཚོགས་འདུ་འཚོགས་
 པའི་ཡིག་ཆ་དེར་གཟིགས་ན། ཡ་མཚན་པོ་ཡོད་པ་རེད། ཡིག་ཆ་དེ་ལས་དུའུ་ཡའོ་པང་གིས་བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་དེ་
 བཞིན་བྲིམས་ལུགས་དང་ལྡན་པའི་ཐོག་ནས་འགྱུར་བ་འགོ་སྤྱོད་པ་ཞིག་ཏུ་རེ་སྟོན་གནང་གི་ཡོད་པ་ཉོགས་བྱུང་ཅིང་།

ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། དུའུ་ཡའོ་པང་གིས་བོད་ཀྱི་ལས་བྱེད་པ་ཚོར་གསུང་བཤད་གནང་སྐབས་བོད་དེ་སློ་མོ་འབྱེད་དགོས་ཅིང་
ཅེས་གསུངས་པར། ལས་བྱེད་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་དེ་ཡོང་སྲིད་ཀྱི་མ་ཅིང་། དེ་འདྲ་བྱས་ན་འགྲིགས་ཀྱི་མ་ཅིང་ཅེས་
བསམ་འཆར་བཏོན་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ལན་འདེབས་སུ་ཁོང་གིས་དེ་ལ་དཀའ་ངལ་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་ཅིང་། བྱིད་
རང་ཚོས་ཁྲིམས་བཟོ་དགོས་པ་ཅིང་། བཀག་འགོག་བྱ་རྒྱུ་ཡོད་པ་མ་ཅིང་ཅེས་གསུངས་ཡོད་ཅིང་། དེར་བརྟེན་དུའུ་
ཡའོ་པང་ཁོང་གིས་བོད་ཐོག་དམིགས་ཡུལ་དེ་འདྲ་ཞིག་བཟུང་གནང་ཡོད་པ་ཅིང་།

ཀྱ་ནག་ནང་བོད་ཀྱི་རང་སྤྱོད་ཚུལ་བཞིན་ལག་བསྟར་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་དམ། ཡང་ན་ཀྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ནང་
ཁྲིམས་ལུགས་དང་ཚན་པའི་ལམ་སྲོལ་ཞིག་གཏོད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། ད་ལྟོ་ཆར་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་
ཡོད་པ་ཅིང་། ཀྱ་ནག་གི་སྲིད་དབང་ཡོངས་སུ་རྒྱུགས་པ་དེ་གང་བྱུང་ཉར་ངམ། དམར་ཤོག་ཚོགས་པས་བཟུང་ཡོད་
པ་དང་། ཚོགས་པ་དེ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཙུ་ཁྲིམས་ལས་དབང་ཆེ་བ་དང་། གལ་ཆེ་བར་གྱུར་ཡོད་པར་བརྟེན་ནས་གནད་
དོན་གང་གི་ཐོག་ལའང་ཐེ་བྱས་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་ཅིང་། ཁྲིམས་ལུགས་གཞིར་བཟུང་ཐག་གཅོད་བྱས་པ་ཞིག་ལ་ཉར་
གི་དྲུང་ཆེ་ཞིག་གིས་མ་ཅིང་ཅེས་བརྗོད་ན་གང་ཡང་བྱ་རྒྱུ་ཡོད་པ་མ་ཅིང་། ཁྲིམས་ལུགས་གང་ཞིག་གཏན་འབེབས་བྱས་
ཡོད་ནའང་འདྲ། རང་སྤྱོད་ཚུལ་ལ་དབང་ཆ་གང་འདྲ་ཡོད་ནའང་འདྲ། ལས་བྱེད་པ་ཚོའི་ནང་ནས་ཉར་གི་ཚོགས་
མི་རྣམས་དབང་ཆེ་བ་ཡོད་པ་ཅིང་། དཔེར་ན། བོད་ནང་ལས་ཁུངས་དང་། ཀྱང་སེའམ་ཚོང་གི་སྡེ་ཚན་གང་འདྲ་
ཞིག་ཡིན་རུང་དེའི་འགོ་བྱེད་དུ་ཉར་གི་སྐྱེ་ཆ་བྱུང་ཆེ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་། ཉར་གི་དྲུང་ཆེ་དེས་མཐའ་མའི་ཐག་གཅོད་
བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་ཅིང་། སློབ་གྲྭ་ཞིག་ཡིན་ནའང་འདྲ། མགྲོན་ཁང་ཞིག་ཡིན་ནའང་འདྲ་ཉར་གི་དྲུང་ཆེ་རེ་ཡོད་པ་ཅིང་།
དེར་བརྟེན་ཁྲིམས་དང་། དམར་ཤོག་ཚོགས་པ་གཉིས་གང་ཞིག་དབང་ཆེ་བ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། དམར་ཤོག་ཚོགས་པ་
དབང་ཆེ་བ་ཡོད་པ་ཅིང་། དེ་སྔ་ངས་ཀྱ་ནག་ནང་དཔར་སྐྱེན་གྱི་ལས་དོན་བྱེད་ཚུགས་སྐོར་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པ་ཡིན།
དེབ་ཕྱིན་ཆེན་པོ་ཞིག་དཔར་རྒྱག་གི་འདུག དཔར་སྐྱེན་ཁང་དུ་ཕྱིན་ན་གང་འདྲ་བྱེད་དགོས་ཅིང་ཙུ་གཅོད་བྱེད་
སྐབས། དེབ་ཅིག་དཔར་སྐྱེན་བྱེད་པ་ལ་མཐའ་མའི་ཚོག་མཆན་ལྷུ་ས་ནི་ཉར་གི་དྲུང་ཆེ་རེ་འདུག ཉར་གི་དྲུང་ཆེར་
དགོངས་སྐོར་མ་ལྷས་པར་དཔར་སྐྱེན་བྱེད་ས་མི་འདུག དེ་འདྲའི་རྒྱ་མཚན་ལ་བརྟེན་ནས་ཁྲིམས་ལུགས་རྣམས་ཇི་བཞིན་
ལག་བསྟར་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་ཅིང་། བྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོ་ཙམ་ལ་ཕེ་ཅིང་བསྐྱར་ཞིབ་ཅེས་པའི་དུས་དེབ་འདོན་

ཐངས་གཅིག་གི་ནང་དུ་ཡོད་ཀྱིས་པོད་ཀྱི་རང་སྤྱོད་ཅ་སྤྲོས་དེ་ནི་ཤོག་པུའི་སྤྱི་དུ་བྱས་པ་ཙམ་ཞིག་རེད་ཅེས་
གསུངས་འདུག

དང་པོ། འབྲུང་འབྲུར་གྱི་དབང་ཆ་སྤྲོས་གཏོང་ངམ། ཡང་ན་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་རེད་
དམ། ད་ལྟོ་ཆར་གནད་དོན་མང་པོ་ཞིག་གི་ཐོག་ལ་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཁིང་ཆེན་མང་པོ་ཞིག་གི་
ནང་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་བཞིན་པ་རེད། ཡིན་ནའང་པོད་ནང་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། པོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་
ནང་བརྟན་སྤོང་མི་འདུག དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་ཕྱིན་མི་འདུག་ཅེས་ཁག་དཀྱིལ་མང་པོ་བྱས་ཏེ་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་པོད་
ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། དེའི་རྒྱ་མཚན་གཙོ་བོ་ནི་ད་ཆོ་ཆང་མས་ཤེས་གསལ་ལྟར་པོད་མི་རིགས་དང་། པོད་ཀྱི་ཅ་དོན་
ཀྱི་ཐད་ནས་འགལ་ཆེ་ཞིག་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད་པར་བརྟན་ནས་ཡིན།

གཉིས་པ། རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྤྲོས་ལག་བརྟར་བྱེད་ཐུབ་མིན་ནི་ད་རང་ཆོ་མི་རྒྱལ་ལ་རག་ལུས་ཡོད་
པ་རེད། མི་རྒྱལ་གྱིས་སོ་སོའི་སྤྲོས་ཀྱི་དབང་ཆ་དང་། ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་བྱེད་ཐུབ་པའི་རྣམས་ཤུགས་དང་། རྒྱ་
ཁོག་ལྡན་མིན་སོགས་མང་པོ་ཞིག་ལ་རག་ལུས་པ་བཞིན། པོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་དང་། པོད་རིགས་ས་ཁུལ་གནན་དག་
གི་ལས་བྱེད་རང་ལོ་ ༥༠ དང་། ༦༠ སོན་པ་རྒྱལ་ལ་ཤེས་ཡོན་དང་། རྣམས་ཤུགས། མི་རིགས་ཀྱི་ཞེན་ཁོག་
བཅས་མེད་པ་ཞིག་ཅ་བ་ནས་མིན་ནའང་། རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཀྱི་ནང་དུ་ཡོད་ཐོབ་ཐང་ཙམ་ལ་བརྟན་ནས་ཁོང་ཆོས་བྱ་
བ་བརྟམས་ཏེ་འཐབ་ཚོད་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི་གོང་དུ་བརྗོད་པ་ལྟར་ཁོང་ཆོར་ཤེས་ཡོན་
དང་། རྣམས་ཤུགས་མེད་པས་མ་ཡིན་པར། གཙོ་བོ་འཛིགས་སྒྲུང་ཞིག་ཡོད་པར་བརྟན་ནས་ཡིན་ཞིང་། འཛིགས་སྒྲུང་
དེ་ལ་བརྟན་ནས་ཁོང་ཆོར་རྣམས་པ་ཉམས་འགྲོག་ཡོད་པ་རེད། འཛིགས་སྒྲུང་གང་འདྲ་སེ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད་ཅེན། གཞུང་
གི་ལས་བྱེད་ཅིག་བཀོད་པ་ཡིན་ནའང་འདྲ། ཀྱང་སེའམ་ཆོང་གི་སྤྱི་ཚོན་ཀྱི་ལས་བྱེད་ཅིག་བཀོད་པ་ཡིན་ནའང་འདྲ། ཆང་
མ་གོང་དུ་གསུང་བཤད་གནང་མཁན་ཕྱག་རོགས་གཅིག་གིས་གསུངས་པ་ལྟར། ད་ཡན་རྒྱ་ནག་ནང་གཞུང་གིས་དངུལ་
སྤྲད་དེ་བརྟུགས་པའི་ཆོག་ལ་གསུག་མ་གཏོགས། སྤྱི་ཚོགས་པ་དེ་འདྲ་མེད་པར་བརྟན་ནས་གཞུང་ལ་རེ་བ་མ་
བཙོལ་ཐབས་མེད་ལ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད། གལ་སྲིད་ད་ཆོ་པོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་དང་། རང་སྤྱོད་གི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་
ལེན་ཤུགས་ཆེ་བྱས་ཆོ། ཚོད་ལེན་བྱེད་མཁན་གྱི་གང་ཟག་དེ་ལས་གནས་ནས་ཕྱིར་འབྲུད་བྱེད་པའམ། རྒྱུ་ལུང་

གཏོང་བ། ཡང་ན་དབང་ཆ་མེད་པར་བཟོ་བའོ། གན་ཡོལ་དུ་གཏོང་བ་སོགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། རང་ལོ་སུམ་
ཅུ་ཙམ་ལས་མ་སྒྲིབས་ཀྱང་ཕྱག་ལས་གནང་མི་དགོས། སློ་བོ་གནང་སྟེ་བཞུགས་རོགས་ཞེས་བཞེད་པ་དང་། ཡང་
མིན་ན་མིང་གནས་ཆེན་པོ་ཞིག་སྤྱད་དེ་ཀྱ་ནག་ནང་སྐྱེ་ལྟོད་ངང་བཞུགས་རོགས་ཞེས་བཞེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། གནས་ཚུལ་
དེ་འདྲ་བ་ང་ཚོ་བོད་རིགས་སྤྱན་རླུང་པོར་བྱུང་ཡོད་པ་རེད། མི་ལ་འཛིགས་སྐྱང་ཡོད་ན་སོ་སོར་ཤེས་ཡོན་དང་། ལུས་
པ་ལྡན་ན་འདུ་ཐོབ་ཐང་ཚོད་སྤེད་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། ཏ་ལྟོ་བོད་ནང་ཡོད་པའི་དཔོན་རིགས་རང་ལོ་ ༥༠
དང་། ༦༠ སོན་པ་ཕལ་ཆེ་བར་རིག་གནས་གསར་བཞེད་སྐབས་དཀའ་སྤྱད་མང་པོ་སྤྱངས་པའི་ཉམས་སྤྱོད་ཡོད་པ་
དང་། གལ་སྲིད་མི་རིགས་ཀྱི་འཐབ་ཚོད་རིགས་བྱས་པ་ཡིན་ན། བཙོན་ཁང་དུ་འདུག་རྒྱས་མཚོན་པའི་དཀའ་སྤྱད་
མང་པོ་འཕྲད་རྒྱ་ཡིན་པ་ཁོང་ཚོས་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་བོད་ནང་ལ་འགྱུར་བ་འགོ་བྱུང་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད་
བསམ་གྱི་འདུག

འོན་ཀྱང་ང་ཚོར་རེ་བ་ཞིག་ག་རེ་ཡོད་པ་རེད་ཅེ་ན། བོད་ནང་མི་རབས་གསར་པ་ཞིག་འཆར་ཡོངས་འབྱུང་
བཞིན་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། ཁོང་ཚོས་རིག་གནས་གསར་བཞེད་མཐོང་ཡོད་པ་མ་རེད་ལ། ཀྱ་ནག་གི་མཁྱེས་བཟུང་སྲིད་
བྱས་ལས་བྱུང་བའི་ཉེས་པ་ནམས་མཐོང་སྤྱོད་ཡོད་པ་མ་རེད། དེར་བརྟེན་ཁོང་ཚོར་སློ་བོ་གསར་པ་ཞིག་སྐྱེ་གི་ཡོད་
པ་རེད། གཅིག་བྱས་ན་ཁོང་ཚོ་ཀྱ་རིགས་དང་འདྲ་མཚུངས་ཀྱི་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་ཐུབ་པ་དང་། ཀྱ་ནག་གི་ཅ་བྲིམས་སོགས་
གང་ཞིག་ཡིན་ན་འདུ་ཐོབ་ཐང་ལག་ལེན་བརྟུན་ཐུབ་པའི་མི་རབས་གསར་པ་ཞིག་ཡོང་སྲིད་པ་ཡིན། ཁོང་ཚོའི་
དུས་སྐབས་སུ་རྒྱ་ཡིག་དང་། ཀྱ་ནག་གི་ཅ་བྲིམས་སོགས་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་འཇུག། ཤེས་པའི་ཐོག་ནས་བྲིམས་ལུགས་ནམས་
ལེད་སྤྱོད་གཏོང་བྱུང་སྲིད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

གསུམ་པ། རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་དཀའ་ངལ་ཆེ་ཤོས་ག་རེ་རེད་ཅེ་ན། རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་བྲིམས་ལུགས་
ནམས་ལེད་སྤྱོད་ཅི་བཞིན་གཏོང་བྱུང་གི་མེད་པ་ཡིན། དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་དང་། དེ་བཞིན་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་
དང་། དབུས་གཞུང་བར་འགལ་བའོ། དཀའ་སྤྱོད་བྱུང་སྐབས་ཐག་གཅོད་ཅི་ལྟར་བྱེད་དགོས་པ་དང་། སུས་བྱེད་
དགོས་པ་བཅས་ཀྱི་གཏན་འཁེབས་གང་ཡང་མེད་པ་དེར་བྱུག་ཡོད་པ་རེད། རང་དབང་ལྡན་པའི་བྲིམས་ཁང་ངམ། བྲིམས་
ལུགས་གང་ཞིག་གིས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་རུང་། དཀའ་སྤྱོད་ནམས་ཤེས་བར་བྱེད་པའི་ཐབས་ལམ་མཇུག་འཆར་གཞི་བཞོད་
སྤྱི་གཅིག་ངེས་པར་དུ་དགོས་པ་ཡིན། ཏ་ལྟོ་ཆར་གལ་སྲིད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་དང་། དབུས་གཞུང་བར་འགལ་བ་

བྱང་ཆོ། དེ་དག་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུ་ལྟ་བུ་ལས་ལྷན་དང་། འཆར་གཞི་བཀོད་སྒྲིག་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་ལྟ་བུའི་གནས་སྐབས་འོག་དཀའ་ལྷོག་གསལ། འགལ་ཆེ་གང་ཞིག་བྱུང་རུང་དབུས་གཞུང་ཁོ་ནར་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་ཀྱི་ཡོད་པ་ལས། དམིགས་བསལ་གྱི་སྒྲིག་འཛུགས་གཞན་ཞིག་ལ་ཕྱིན་ཏེ་ཐག་གཅོད་གནང་རོགས་ཞེས་ཁྱེས་ཡོད་པ་མ་རེད། ལས་བྱེད་སུ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་རུང་དབུས་གཞུང་གི་བཀའ་ལ་བརྟེན་བཀའ་མ་བྱེད་ཐབས་མེད་རེད། དེར་བརྟེན་ཅ་སྤྲིམས་ཡོད་ནའང་འདྲ། སྤྲིམས་ལུགས་ནམས་ཡིག་ཐོག་བཀོད་ཡོད་ནའང་འདྲ། གང་ལྟར་རྒྱ་རྒྱུ་མང་པོ་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་སྤྱོད་རྫོང་སྱི་སྤྲིམས་ལུགས་ནམས་ལག་བརྟུན་རྩི་བཞིན་བྱེད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། སྤྲིམས་ལུགས་དེ་དག་དངོས་སུ་ལག་བརྟུན་བྱེད་བྱེད་པ་ཞིག་ཡོད་མིན་ནི་མ་འོངས་པར་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ནང་འགྱུར་བ་གང་འདྲ་འགྲོ་མིན་ལ་རག་ལུས་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག།

རྒྱ་ནག་གི་མ་འོངས་པའི་འགྱུར་བ་དང་འབྲེལ་ཆགས་གཞན་དོན་གལ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ནི། གྲུང་བཟན་ཏང་གིས་ལུ་མཐུད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་བྱ་གཞག་ཆང་མའི་ནང་གི་བྱས་བྱ་རྒྱ་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་གྲུང་བཟན་ཏང་གིས་ཕྱིར་ཤིག་བརྒྱབ་སྤྲོ་སྤྲིམས་ལུགས་དང་ལྟན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་འཛུགས་སྐྱབས་བྱེད་བྱེད་མིན་གྱི་གནད་དོན་དེ་ཡིན། གལ་ཏེ་སྤྲིམས་ལུགས་དང་ལྟན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་འཛུགས་སྐྱབས་བྱེད་བྱེད་ཆོ། རང་སྤྱོད་རྫོང་སྱི་ཁེ་དབང་དང་། ཐོབ་ཐང་ནམས་ཐེད་སྤྱོད་གཏོང་བྱེད་པ་དང་། མི་ནམས་ལའང་འཛིགས་སྐྱང་མེད་པ་ཞིག་ཡོད་སྤྱོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག།

མཐའ་དོན། རྒྱ་ནག་ནང་གི་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་ག་རེ་རེད་ཅེ་ན། ཁོང་ཚོས་རྒྱ་ནག་འདི་སྤྲིམས་ལུགས་ཀྱིས་དབང་སྐྱོར་བའི་ལམ་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་ཀྱི་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་པ་དེ་ཡིན། རུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཀྱང་རྒྱ་ནག་དེ་སྤྲིམས་ལུགས་དབང་སྐྱོར་ཐོག་བསྐྱོད་དགོས་པ་དང་། ཆོང་དོན་གྱི་སྤྲིམས་ལུགས་ཆང་མ་འཇོམ་སྤྱིང་རྒྱལ་སྤྱོད་དང་མཐུན་པ་ཞིག་བཟོ་དགོས་ཞེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཆོང་པ་ཆེན་པོ་དེ་ཆོས་རྒྱ་ནག་ནང་ཆོང་རྒྱག་སྐབས་སྤྲིམས་ཐོག་ནས་འགན་ལེན་ Guarantee མེད་ན་ཆོང་རྒྱག་ཁག་པོ་རེད། རྒྱ་ནག་ནང་ད་ཕན་སྤྲིམས་ལུགས་ཐང་ཡར་རྒྱས་དང་། གཏན་འཁེབས་བྱུང་བ་ཆང་མ་ཆོང་དོན་དང་། དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཐོག་ལ་བྱུང་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་སྤྱི་ཚོགས་དང་། སྤྱོད་དོན་གྱི་སྤྲིམས་ལུགས་ཐོག་འགྱུར་བ་གང་ཡང་ཕྱིན་ཡོད་པ་མ་རེད། གལ་ཏེ་དེའི་ཐོག་ལ་འགྱུར་བ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ན། རང་སྤྱོད་རྫོང་སྱི་གནས་སྐབས་ཡིན་ནའང་འདྲ། བོད་ཀྱི་ས་ཁྲུལ་གཞན་དག་གི་གནས་སྐབས་ཡིན་ནའང་འདྲ། འགྱུར་བ་ཏན་ཏན་འགྲོ་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག ཐུགས་རྩི་ཆེ་གནང་། །།

༡༡། །ཨ་རི་བོད་རྒྱུ་རྒྱུ་ལྷན་ཁང་གི་ལས་བྱེད་ཆེ་བཟན་དབང་ཕྱུག་
ལགས་ཀྱི་གསུང་བཤད་སྒྲ་ཕབ།

ཕ ད་རེས་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་གོ་སྐྱོན་གནང་བའི་བཀོ་སྐྱོང་ཚོགས་འདུའི་བརྗོད་གཞི་ནི་རང་སྤྱོད་ཞེས་པར་ངོས་
འཛིན་ཇི་ལྟར་བྱེད་དགོས་མིན་དང་། གོ་བ་གང་འདྲ་ལེན་དགོས་མིན་སྐོར་ཡིན་སྟབས། ད་བར་བོད་ནང་རང་སྤྱོད་
གང་འདྲ་ཞིག་ཡོད་མེད་དང་། མ་འོངས་པར་དེ་དག་དོན་འགྱུར་བྱེད་ཐུབ་མིན། གལ་ཏེ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་ན། ཐབས་
ལམ་གང་འདྲ་ཞིག་བརྟེན་དགོས་པ་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ལ་ལྟ་རྒྱ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ཐོག་མར་གསལ་བཤད་ལྟ་རྒྱ་ཞིག་ལ། ངས་
བསམ་འཆར་ལུས་པ་ན་མས་ངེས་པར་དུ་བྱེད་དགོས་རེད། དེ་བོད་ཀྱི་མ་འོངས་པའི་མདུན་ལམ་རེད་ཅེས་ལྟ་གི་མེད།

དེང་སང་བོད་ནང་རང་སྤྱོད་ཡོད་དམ་ཞེས་པའི་གནད་དོན་འདིའི་ཐོག་ཚུད་སྤྱོད་དགོས་པ་ཞིག་མ་རེད་བསམ་
ཀྱི་འདུག རང་སྤྱོད་ཡོད་པ་མ་རེད་ཅེས་ཚུད་པ་རྒྱག་པ་དང་། ལུང་སོགས་འདྲེན་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡང་མཐོང་
གི་མི་འདུག གང་ཡིན་ཞེ་ན། རྒྱ་གཞུང་གི་གནས་པའི་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་མཁས་པ་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲོད་དུ་ཡོད་
པའི་རྒྱ་རིགས་མཁས་པ་སུ་འདྲ་ཞིག་ལ་བཀའ་དྲི་ལུས་ཀྱང་། བོད་ནང་རང་སྤྱོད་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་གསུང་མཁན་ཕལ་
ཆེར་ཁག་པོ་རེད། དེས་མ་ཆད་རྒྱ་ནག་གཞུང་དང་། ཐ་ན་རྒྱལ་གྲངས་པོ་ཟེར་བ་ཚོམ་བྱིས་གནང་མཁན་ཆོའི་སེམས་
ནང་བོད་ལ་རང་སྤྱོད་མེད་པ་དེ་གསལ་པོར་མཁྱེན་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད་བསམ་ཀྱི་འདུག དེར་བརྟེན་ངས་རང་སྤྱོད་མི་འདུག་
ཅེས་པའི་གནད་དོན་འདིའི་སྐོར་ལ་ལྟ་གི་མིན། དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་ང་ཚོས་རང་སྤྱོད་ཡོང་མི་ཐུབ་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་
པ་དེར་བརྟེན་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་རེད། དེ་ལྟར་བྱས་ཆོ། ང་ཚོས་རང་སྤྱོད་ཡོང་བར་བྱེད་པའི་ཐབས་ལམ་འཛོལ་ཐུབ་པ་
དང་། བཅན་གྱི་ལ་བོད་གཞུང་གིས་ཀྱང་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་སྤྱོད་ཞིག་ཡོང་བའི་འབད་བཅོན་གནང་བཞིན་པའི་
ཐབས་ལམ་ཁག་ལམ་སྟོང་ཡོང་བར་དཀའ་ངལ་ཇི་ཅམ་ཡོད་མེད་རྟོགས་ཐུབ་ཀྱི་རེད་བསམ་ཀྱི་འདུག

བོད་ནང་རང་སྤྱོད་ཡོད་མེད་དེ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༠ ནང་ཏ་ནུན་གྱིས་ཚོམ་བྱིས་གནང་བའི་དཔེ་དེབ་ནས་གསལ་
པོར་རྟོགས་ཐུབ་རྒྱ་ཡིན། ཁོང་གིས་རང་སྤྱོད་ཚོགས་ཚུད་ཡོང་བ་ལ་ཆ་རྒྱུན་ཁྲ་ཆང་དགོས་ཞེས་གསུངས་ཡོད་པ་རེད།
དཔེར་ན། རང་དབང་ལྡན་པའི་བྱིས་ལུགས་དབང་འཛིན་དང་། གྲོས་ཚོགས་ལྟ་བུ་ཆ་རྒྱུན་ཁྲ་ཆང་བཏོན་ཡོད་པའི་ནང་

ནས་བོད་ལ་ཆ་རྒྱུན་གཅིག་ཀྱང་ཆང་གི་མེད་པ་ཡིན། ས་གནས་ཀྱི་འགོ་བྱིན་རྣམས་དབུས་གཞུང་གིས་མར་བཀོད་སྤྱི་ག་
བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ན། རང་སྐྱོང་ཞེས་པ་འདི་ཡོང་ཐུབ་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་རེད།

བོད་ནང་རང་སྐྱོང་མེད་པའི་རྒྱ་མཚན་ལ་བརྟེན་ནས་མི་ཁག་གཅིག་གིས་རྒྱ་མིས་བོད་པར་མགོ་སྐྱོར་བཏང་
འདུག་ཅེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། ཁག་གཅིག་གིས་ནམ་རྒྱུན་ནས་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་འདང་ངེས་མི་འདུག་ཅེས་བརྗོད་
ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཡང་ཁ་ཤས་ཀྱིས་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་དམར་ཤོག་གཙོ་འཛིན་དུ་བོད་རིགས་བརྒྱ་གཞག་བྱེད་ཀྱི་
མི་འདུག་ཅེས་རྒྱ་མཚན་མང་པོ་ཞིག་དངས་ཀྱི་ཡོད་ནའང་། གཙོ་བོ་གོང་དུ་སློབ་ཟུང་སེམས་ལགས་ཀྱིས་གསུངས་པ་བཞིན་
རང་སྐྱོང་དང་། གཅིག་སྤྱི་ལ་བར་གྱི་འགལ་ཆུ་དེར་ཐུག་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་ངས་འདིར་ཐུན་བུ་མི་འདྲ་བའི་སློབ་ནས་
འགྲེལ་བཤད་བྱ་གི་ཡིན། དེ་ཡང་སྤྱིར་བཏང་རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་དེ་གང་འདྲ་ཞིག་ཡོད་པ་རེད་ཅེ་ན། སྤྱིད་
དོན་ཆོགས་པ་གཅིག་གིས་དབང་སྒྱུར་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ཤིག་རེད། ལམ་ལུགས་འདིའི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་ནི་དབང་
ཆ་ཆང་མ་གོང་ནས་མར་ཡོང་གི་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། དབུས་གཞུང་གི་མཐོ་རིམ་དཔོན་རིགས་ནས་འགོ་བཙུགས་པའི་ཞིང་
ཆེན་ཁག་དང་། རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཁག་ རྫོང་ཁག་ བོང་ཁྲེར་ཁག་ ཐ་ན་ལུང་པའི་ནང་གི་ཡུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ཟེར་བ་
སོགས་ཀྱི་དབང་ཆ་ཆང་མ་གོང་ནས་མར་ཡོང་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། འདི་ནི་སྤྱིད་དོན་ཆོགས་པ་གཅིག་གིས་དབང་
སྒྱུར་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་རྩ་བའམ། ཇོ་བོ་དེ་རེད། རང་སྐྱོང་གི་ཇོ་བོ་ནི་གོང་རིམ་ལ་བརྩི་མི་དགོས་པར་རང་རང་
སོ་སོས་ནང་གི་གནད་དོན་གང་འཆམས་ཐོག་དབང་ཆ་བཟུང་སྟེ་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུ་ཡོད་པ་ཞིག་ལ་བརྗོད་པ་ལྟར། དེ་
གཉིས་རྩ་བའི་ཆ་ནས་འགལ་ཆུར་གྱུར་ཡོད་པ་རེད། ཡང་ན་རང་སྐྱོང་དགོས་པ་རེད་ལ། དེ་མིན་ན་སྤྱིད་དོན་ཆོགས་
པ་གཅིག་གིས་དབང་སྒྱུར་བྱེད་པའི་ལམ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་གཏོང་དགོས་པ་ཡིན། དེ་འདྲའི་འགལ་ཆུ་ཡོད་པར་བརྟེན་
ནས་ང་ཆོས་རང་སྐྱོང་ཞེས་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་སྐྱོངས་ཐད་བསམ་སློབ་གསར་པ་ཞིག་གཏོང་དགོས་ཀྱི་རེད་བསམ་
ཀྱི་འདུག།

རང་སྐྱོང་ཞེས་པ་འདི་གང་ཡིན་ནམ། རང་སྐྱོང་ཐད་རྒྱབ་སྐྱོགས་པའི་མཁས་པ་ཆོས་འགྲེལ་བཤད་རྒྱག་སྐྱངས་
དང་། གོ་བ་ལེན་སྐྱངས་མང་པོ་འདུག གང་ལྟར་རང་སྐྱོང་ཞེས་པ་འདི་མཐར་ཐུག་ནས་བརྗོད་ན། རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་
དང་། ས་ཁུལ་གཅིག་གི་ནང་ཡིན་ནའང་འདྲ། མི་རིགས་ཆེ་བ་ཞིག་གི་ནང་ཡིན་ནའང་འདྲ། གཙོ་བོ་དབང་ཤུགས་

འཛིན་མཁན་གྱི་མི་རིགས་དེས་དབང་ཆ་ཚད་མ་གཟུང་རྒྱུ་འདོད་པ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་འཕམ་ས་ གནས་ཀྱི་འཕམ་ས་ཀྱིས་དེའི་ནང་ནས་འགྲོལ་ཐབས་ཀྱི་འབད་བཅོམ་བྱས་པ་སྟེ། དེ་གཉིས་བར་གྱི་འགལ་བ་ནམས་ གོས་མོལ་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་མཐའ་མ་ཕྱོགས་ཡན་ཚུན་གཉིས་ཀྱིས་ཕྱིར་བཤོལ་ཏོག་ཙམ་བྱས་པའི་འབྲས་བུ་ཞིག་ལ་ ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་རེད། རང་སྐྱོང་ཞེས་པའི་བཀོད་སྒྲིག་ནང་དབྱས་གཞུང་དང་། ས་གནས་གཞུང་གཉིས་ཀྱི་འདོད་ཆེ་ ཡོངས་སུ་ཁེངས་པ་ཞིག་ཡོང་གི་མ་རེད། དཔེར་ན། མི་སྐེར་གཉིས་དབར་ཚོད་རྒྱུ་བྱུང་བ་དེ་དག་མི་གཞན་ཞིག་གིས་ བར་འདུམ་བྱས་ཏེ་འགྲོགས་ཐབས་བྱེད་སྐབས་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་འདོད་ཆེ་ཡོངས་པ་ཞིག་ཡོང་གི་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན། དེར་ བརྟེན་ང་ཚོ་བོད་མིའི་ངོས་ནས་རང་སྐྱོང་ཡོང་ཐབས་འབད་བཅོམ་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ་རང་བཅའ་གྱི་མངོན་འདོད་དེ་སྤྲོ་ སྤྲོ་བྱ་རྒྱུ་མེད་པར་བསམ་གྱི་འདུག བོད་མིའི་མངོན་འདོད་དུ་རང་བཅའ་ཡོད་པའི་ཆ་རྒྱུན་འདིའི་འོག་ནས་ང་ཚོས་ གོམ་བཤོལ་བྱས་པའི་འབྲས་བུ་ཞིག་ཡོང་གི་རེད་མ་གཏོགས། རྩོན་ནས་རང་སྐྱོང་བྱེད་ཀྱི་ཡིན་ཞེས་མི་ལམ་བཏང་བ་ ལྟ་བུ་ཞིག་མ་རེད། གང་ལྟར་རང་སྐྱོང་ཞེས་པ་འདི་གོམ་བཤོལ་བྱས་པའི་འབྲས་བུ་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཐུབ་ན་ཡག་ པོ་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

གོང་དུ་ཞུས་པ་བཞིན་བོད་ནང་རང་སྐྱོང་ཡོང་མི་ཐུབ་པའི་རྒྱ་མཚན་ནི་རྒྱ་ནག་ནང་གི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་ཡོད་པར་བརྟེན་ནས་ཡིན། གནས་སྤངས་དེ་འདྲ་ཞིག་གི་འོག་ནས་བཅའ་བྱུང་བོད་གཞུང་གི་ སྐྱེ་ཆབ་ནམས་རྒྱ་ནག་དུ་ཐེབས་ཏེ་ཞི་མོལ་གནང་གི་ཡོད་པ་རེད། ཞི་མོལ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་ང་ཚོར་རང་ སྐྱོང་ཞིག་ཐོབ་གྱི་རེད་དམ། གནད་དོན་འདི་ནི་གལ་ཆེན་པོར་གྱུར་ཡོད་པ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། ང་ཚོས་རང་སྐྱོང་ དགོས་ཞེས་བཅོམ་སྐབས་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་གཅིག་ཤུར་འཛིན་སྐྱོང་བྱ་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་དགོས་ཞེས་བཅོམ་གྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་ལས་གནད་འགག་ཆེ་བ་ཞིག་ག་རེ་རེད་ཅེ་ན། ང་ཚོས་རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་གཏོང་དགོས་ ཞེས་བཅོམ་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ང་ཚོས་དོན་དམ་གྱི་རང་སྐྱོང་གནས་བབ་དགོས་ཡོད་བཅོམ་པའི་ཆ་རྒྱུན་འདི་ དང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་ཕྱོགས་ཀྱིས་དེ་ལ་གོ་བ་ལེན་སྤངས་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་དེ་གནད་འགག་ལ་ཐུག་ཡོད་པ་རེད་བསམ་ གྱི་འདུག

གོང་དུ་ཆེ་རིང་གྲུ་ལགས་ཀྱིས་གསུངས་པ་བཞིན་རྒྱ་ནག་ནང་དེང་སང་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་འགྲོ་གི་ཡོད་ པ་རེད། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་འགྱུར་བ་འགྲོ་གི་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཡོད་ནའང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་སྤྱི་ཚོགས་དང་།

དཔལ་འབྱོར་གྱི་གནས་སྐབས། རིག་གཞུང་། དེ་བཞིན་མིའི་བསམ་སྒྲོག་ཤོད་སྐབས་ཐད་ནས་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་
 འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། འགྱུར་ཕྱོག་ཆེན་པོ་འདི་འདྲ་འགྲོ་བཞིན་པའི་དྲུས་སྐབས་སུ་རྒྱ་ནག་གི་དཔོན་རིགས་དང་། མི་
 མང་ཆེད་མས་རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་མ་བཏང་ན། འགྲིགས་ཐབས་མེད་པར་བསམ་གྱི་ཡོད་པ་
 རེད། ཡིན་ནའང་འགྱུར་ཕྱོག་གང་འདྲ་མེ་གཏོང་དགོས་པ་དང་། མགྱོགས་ལོས་གཏོང་དགོས་པ། ག་དྲུས་གཏོང་
 དགོས་པ་སོགས་ཀྱི་ཐད་ལ་ཚུན་སྒྲེང་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད། གནད་དོན་འདི་རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་ཐད་འཕྲད་པའི་དཀའ་
 འལ་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་གིས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཕྱི་བརྒྱུས་ཇི་ལྟར་བྱེད་དགོས་མིན་གྱི་གནས་ཚུལ་ལས་གལ་ཆེ་བར་གྱུར་
 ཡོད་པ་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་གཞུང་དང་། མི་མང་གིས་འཕྲད་བཞིན་པའི་དཀའ་འལ་ཆེ་ཤོས་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

དེར་བརྟེན་ངས་རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྲིད་འགྱུར་ཕྱོག་འདི་བཟོད་ལམ་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་མཐུན་འགྲོ་གི་རེད་མ་
 གཏོགས། དེའི་ཐད་ང་ཚོས་ཤུགས་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ཞིག་སྤྲད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་འགྱུར་ཕྱོག་དེའི་ཁ་ལྷོ་སྒྱུར་བྱུང་བའི་རྒྱལ་པ་
 རྒྱུན་ཡོད་པར་བསམ་གྱི་མི་འདུག ལྷག་པར་དུ་རྒྱ་ནག་གཞུང་མང་གཉིས་ཀྱི་ངོས་ནས་བོད་མིར་དམིགས་བསལ་གྱི་མཐུན་
 རྒྱུན་ཞིག་བསྐྱར་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་ཁོང་ཚོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལམ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་གཏོང་ཁག་པོ་ཡིན། དེར་བརྟེན་རང་སྤྱོད་
 ཞེས་པ་འདི་དཀའ་པོ་དང་། གལ་པོ་ཞེས་མཐའ་གཅིག་དུ་དབྱེ་བ་འབྱེད་རྒྱུ་ཡོད་པ་ཞིག་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག རང་
 སྤྱོད་ཞེས་པ་ནི་དབྱེན་སྐད་ནང་ལྷན་ན་ Autonomy is relative, not absolute (རྣམས་གྲུབ་ཡིན་པ་ལས། རྣམས་
 མེད་ཅིག་ཡིན།) དེར་བརྟེན་ང་ཚོ་ལ་རང་སྤྱོད་ཡོད་པའོ། ཡང་ན་མེད་པ་ཞིག་ཅ་བ་ནས་མ་རེད། རང་སྤྱོད་ལ་
 རིམ་པ་མང་པོ་ཡོད་ཅིང་། ས་ཁྱིམ་ཡོངས་རྫོགས་ལ་འཛིན་སྤྱོད་བྱེད་པའི་རང་སྤྱོད་དང་། ཕན་བྱུང་ཐོག་འཛིན་སྤྱོད་
 བྱེད་པའི་རང་སྤྱོད་དེ་འདྲ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད། ལྷག་པར་དུ་མི་སྤྱིར་སོ་སོ་ལ་རང་སྤྱོད་གི་ཐོབ་ཐང་ལག་བརྟར་བྱ་རྒྱུའི་
 གོ་སྐབས་དེ་འདྲ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད། གལ་སྲིད་ང་ཚོས་བསམ་སྒྲོག་དེ་འདྲ་བཏང་ན་ལས་ཀ་བྱེད་གཞིའི་ས་རྒྱ་ཆེ་རུ་འགྲོ་
 གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཁོང་དུ་ཆེ་རིང་གྲུ་ལགས་ཀྱིས་གསུངས་པ་བཞིན་རྒྱ་ནག་ནང་འགྱུར་ཕྱོག་
 ཆེ་ཤོས་ནི་སྲིད་འཛིན་དུ་ཕྱུ་ཅིན་ཐའོས་རྒྱ་ནག་འདི་ཁྲིམས་ཀྱིས་སྤྱོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་བཟོ་གི་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་པ་དེ་རེད།
 རྒྱུ་ཆ་འདི་ཁ་ནས་བཤད་པ་ཙམ་མ་རེད་ལ། རྒྱ་ནག་གི་འགོ་བློན་མང་པོས་ལམ་ཁ་འདིའི་ཐོག་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ན། དམར་
 ཤོག་ལམ་ལུགས་ཀྱི་དབང་ཆ་མ་ཤོར་བ་དང་། དཀའ་འལ་རྣམས་ཕན་བྱུང་སེལ་བྱུང་པའི་རེ་བ་ཞིག་མཐོང་གི་ཡོད་
 པས་ཡིན།

ད་ལྟའི་ཆར་རྒྱ་ནག་འདི་ཁྲིམས་ཀྱིས་སྤྱོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་གྱུར་མེད་ནའང་། སྤྱི་ཚོགས་ནང་འགྱུར་བ་
ཆེན་པོ་ཞིག་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ང་ཚོས་གོང་ནས་འོག་ལ་མ་བརྩས་པར་འོག་ནས་གོང་ལ་བརྩ་དགོས་པ་
ཡིན། དཔེར་ན། རྒྱ་ནག་གི་ཁྲིམས་ཁང་ནང་བརྩས་ན། ས་གནས་ཀྱི་དམར་ཤོག་འགོ་བྱིད་ཆོའི་ལས་སྒངས་འགྲིགས་
ཀྱི་མི་འདུག་ཅེས་མི་མང་གིས་ཁྲིམས་གཏུགས་བྱེད་མཁན་མང་པོ་ཡོད་པ་རེད། ཁ་སྤྱོད་གོང་ཏུ་ཁྲིད་ཆེན་ནང་གྲོང་
གསེབ་མི་མང་ཁག་གཅིག་གིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཚ་ཁྲིམས་ནང་ས་གནས་འགོ་བྱིད་ཆོས་ལས་ཀ་ཡག་པོ་བྱེད་ཀྱི་མེད་ན། ས་
གནས་མི་མང་མཉམ་རུབ་ཀྱི་ཐོག་ནས་འགོ་བྱིད་ནམས་གནས་དབྱུང་བཏང་ཆོག་པ་འཁོད་འདུག་ཅེས་ཆོགས་ཚུང་བཅུགས་
ཏེ་གནས་དབྱུང་གཏོང་ཅིས་བྱས་འདུག གནས་དབྱུང་གཏོང་བྱུང་ཀྱི་ཡོད་ནའང་འདྲ། མེད་ནའང་འདྲ། དེང་སང་
རྒྱ་ནག་ནང་གནད་དོན་འདི་རིགས་རྒྱས་བྲགས་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་པར་མ་ཟད། མ་འོངས་པར་བོད་ནང་དུའང་
དེ་འདྲ་ཡོང་བའི་གྲུ་བཤངས་ཀྱི་ས་རྒྱ་ཆེ་རུ་འགྲོ་གི་རེད་མ་གཏོགས། རྒྱ་ནག་ཡང་འགྲོ་གི་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ཕྱ་རན་སིའི་མཁས་དབང་ལུ་ཁྱེ་བས་རང་དབང་ཞེས་པ་འདི་མིང་ཆོག་ཅིག་ལ་མེད་སྤྱོད་བྱ་རྒྱུ་མེད། དེ་འདྲ་
བྱས་ན། ང་ཚོར་རང་དབང་ཡོད་མེད་ཀྱི་གནད་དོན་ཙམ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་རྒྱུ་ཡིན། དེ་ལས་ཐུག་ཉེ་བྱ་ཆོག་ཅིག་ལ་ངོས་
འཛིན་བྱས་ན། རང་དབང་ཞེས་པ་འདི་ང་ཚོས་འོངས་སུ་སྤྱོད་དང་མ་སྤྱོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་རྒྱུ་ཡིན། གལ་
ཏེ་བསམ་སྒྲིབ་དེ་འདྲ་བཏང་བ་ཡིན་ན། རང་དབང་ནི་ས་ཁྲལ་ཆང་མར་ཡོད་ཅེས་གསུངས་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་
མཐོ་སར་བོད་མི་འོངས་ལ་རང་དབང་འཐོབ་རྒྱུ་དང་། དམའ་སར་ས་གནས་སོ་སོར་རང་དབང་འཐོབ་རྒྱུ་ རྒྱང་
སར་མི་སྐར་སོ་སོ་ནས་བོད་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་རྒྱ་བཅས་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་ན། རང་དབང་ཚོད་ས་གང་སར་ཡོད་
པ་རེད། བོད་ནང་དེ་ལྟར་ཚོད་ལེན་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་ཤིག་མ་འོངས་པར་ཡོང་རྒྱུའི་སྐད་ཆ་མ་ཡིན་པར། ད་ལྟ་ནས་
འགོ་རྒྱགས་ཟིན་ཡོད་འདུག

གོང་དུ་ཆེ་རིང་གྲུ་ལགས་ཀྱིས་གསུངས་པ་བཞིན་བོད་ནང་མི་རབས་གསར་པ་ཞིག་འཆར་འོངས་འབྱུང་
བཞིན་ཡོད་པ་རེད། དེང་སང་བྱ་རྒྱུའི་ནང་གཟིགས་ན། མི་རབས་གསར་པ་ཚོས་བོད་རང་བཙན་དགོས་ཞེས་མ་བརྗོད་
པར། ང་རྒྱ་ནག་གི་མི་སེར་ཡིན། ང་བོད་མི་ཞིག་ཡིན། དེར་བརྟེན་ཚ་ཁྲིམས་ནང་འཁོད་པའི་བོད་མིའི་ཐོབ་ཐང་ནམས་
ཚོད་ཐོང་བྱེད་ཀྱི་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་འདུག གལ་སྲིད་ཁོང་ཚོས་བཤད་པའི་སྐད་ཆ་དེ་དག་འདུན་པ་ཞིག་གིས་

གོག་བུའི་སྤྱི་དུ་བྱིས་ཏེ་ལྷ་སའི་བར་སྐོར་གྱི་ཅིག་ཞེས་སུ་སྤྱར་བ་ཡིན་ན། སལ་ཆེར་ལོ་བཅུ་གྲངས་རིང་བཅོན་ཁང་
དུ་ཚུད་ཅིན་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་དེང་སང་བོད་མིའི་ནང་ནས་མི་ཐོག་གསར་པའི་གས་ཀྱི་སྐད་ཀྱང་ཡག་ཐག་ཆོད་
ཤེས་མཁན་དེ་ཆོས་རྩོམ་ཡིག་གི་ལམ་ནས་ཀྱ་ནག་གི་ཁྲིམས་དང་། ཕྱི་རྒྱལ་བ་ཨེ་ཏུ་ཤར་ཏུ་ ར་ཡི་ལ་སོགས་པའི་བསམ་
ཚོ་རྣམས་བསྐྱུ་རུབ་བྱས་ཏེ་རྒྱུ་བཤད་བྱེད་གྱི་ཡོད་པར་མ་ཟད། བོད་གྱི་མ་འོངས་པའི་མདུན་ལམ་གང་ཡིན་པ་དེའི་
སྐོར་ལའང་རྩོད་གླེང་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་འདི་དག་ད་ལྟོ་ཆར་ཁྲིམས་ཁང་ནང་སླེབས་པ་དེ་འདྲ་བྱུང་མི་འདུག་རུང་། སྤྱིར་
བཏང་མི་རྣམས་ཀྱིས་བགྱི་གླེང་བྱེད་སའི་གར་སྟེགས་ཤིག་གི་ནང་འབྲིད་འགོ་བཙུགས་ཟིན་འདུག ཀྱ་ནག་གཞུང་གིས་
ཁོང་ཆོ་འཛིན་བཟུང་དང་། བཅོན་འདུག་བྱེད་པའི་རིགས་ད་ལྟོ་ཆར་བྱུང་ཡོད་པ་མ་རེད། དེའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་
ངས་ཤེས་གྱི་མེད་ནའང་། མ་འོངས་པར་ཁོང་ཆོས་རྩོད་གླེང་བྱེད་པའི་ས་ཀྱི་ད་དུང་ཆེ་རུ་འགྲོ་གི་རེད་བསམ་པ་ནི་ངའི་
རེ་བ་ཡིན།

ང་ཆོའི་འཐབ་རྩོད་འདི་ནི་ལས་རིམ་རྒྱུན་རིང་པོ་ཞིག་ཡིན། ནམ་རྒྱུན་ང་ཆོའི་ཆོར་སྤང་ཡོང་གི་མེད་པ་མ་
གཏོགས། ནམ་ཞིག་ང་ཆོས་ཕྱིར་མིག་བལྟ་སྐབས་དངོས་གནས་རང་དབང་དང་། ཐོབ་ཐང་མང་པོ་ཐོབ་འདུག་བསམ་
པ་ཞིག་ཡོང་སྲིད་པ་རེད། འོན་པཅན་བྱོལ་བོད་གཞུང་གིས་ཞི་མོལ་གནང་བཞིན་པ་འདི་ཡན་ཐོགས་མེད་དམ་ཞེ་ན། སན་
ཐོགས་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག གལ་སྲིད་ང་ཆོས་ཀྱ་ནག་གཞུང་དང་མཉམ་དུ་གྲོས་མཐུན་ཞིག་ལ་མིང་དྭགས་
འགོད་རྒྱུའི་དགོངས་བཞེས་མ་གནང་བར། བརྒྱད་ལམ་འདིའི་ཐོག་ནས་གཞིས་ལུས་བོད་མི་ཆོས་འཐབ་རྩོད་བྱེད་བཞིན་
པའི་ལས་འགུལ་ལ་ཆ་རྒྱུན་བསྐྱུན་རྒྱུ་དང་། ལམ་སྟོན་གནང་རྒྱུ། དེ་བཞིན་བོད་ནང་རང་སྤྱོད་གི་ཐོབ་ཐང་དགོས་ཞེས་
རྩོད་བྱབ་པའི་སྐྱལ་སྤེལ་གནང་བུལ་ན་ཡན་ཐོགས་ཡོད་པར་མཐོང་གི་འདུག ལྷག་པར་དུ་བོད་མི་རྣམས་ལ་གངས་རུང་
མི་རིགས་ཀྱི་སྲིད་བྱས་གསར་པ་ཞིག་དགོས་ཀྱི་མེད་ཅིང་། ང་ཆོར་གང་ཞིག་དགོས་ཞེ་ན། བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་སྲིད་
བྱས་གསར་པ་ཞིག་དགོས་པ་ཡིན། ང་ཆོ་བོད་མི་རིགས་ནི་རྒྱ་ནག་གི་མི་རིགས་གཞན་སུ་ཞིག་དང་འདྲ་གི་མེད། ལོ་
རྒྱུས་ཀྱི་ཐོག་ནས་འདྲ་གི་མེད་ལ། གནས་སྤངས་གང་ཅིའི་ཆ་ནས་ཀྱང་འདྲ་གི་མེད། ང་ཆོས་གནད་དོན་འདི་རྒྱ་མིར་
གསལ་བཤད་བྱེད་དགོས་ནའང་འདྲ། གངས་རུང་མི་རིགས་གཞན་དག་ལ་བྱེད་དགོས་ནའང་འདྲ། རང་རང་སོ་སོར་
བྱེད་དགོས་ནའང་འདྲ། གང་ལྟར་གསལ་བཤད་ཡག་པོ་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན། བོད་ཀྱི་བྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་གནད་དོན་

འདི་ཀྱུ་ལྷིའི་ནང་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་དང་མཉམ་དུ་འབྲེལ་མོལ་གནང་བའི་ལས་རིམ་ནང་ལུགས་མཐུན་ནམ། བྱིས་མཐུན་ Legitimate ཞིག་བཟོ་བྱུང་པ་ཡིན་ན། བོད་ནང་འབད་བཅོམ་གནང་མཁན་ཆོར་ཆ་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ཞིག་སྐྱུན་བྱུང་པར་མ་ཟད། ང་ཚོ་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་བ་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་ཞིག་ཏུ་འང་གྱུར་ངེས་ཡིན་པར་བསམ་གྱི་འདུག།

ཉེ་ཆར་ཨ་ཁིང་ཏོན་རང་བྱིས་དུ་རྒྱ་ནག་གི་གནད་དོན་སྐོར་མཁས་པ་ཞིག་གསལ་ཆོག་ལ་གདན་འདྲན་བྱས་པ་ཡིན། སྐབས་དེར་ངས་ཁོང་ལ་མ་འོངས་ལོ་བཅུ་འཕམ། བཅོམ་ཁྲིའི་ནང་བོད་མི་ཆོས་ལས་ཀྱི་གལ་ཆེན་པོ་གཅིག་བྱེད་དགོས་ན། ལས་ཀྱི་དེ་གང་ཡིན་ནམ་ཞེས་བཀའ་དྲི་བྱས་པར། ཁོང་གིས་བསམ་སྒྲོག་གང་ཡང་མ་བཏང་བར། བྱིད་རང་ཆོས་བྱིས་ཅོད་པ་འབུམ་བཅུ་གསུམ་སྟོང་བྱེད་དགོས་པ་རེད། འདི་ནི་འབྲུང་འབྲུར་ལོ་བཅུ་འཕམ། བཅོམ་ཁྲིའི་ནང་རྒྱ་ནག་ལ་འཐབ་ཅོད་བྱེད་པའི་དམག་ས་གཙོ་བོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་ལན་འདེབས་གནང་བུང་། ཁོང་གིས་ད་དུང་གསུངས་ལག་ལ། དམར་ཤོག་ཆོག་པ་དབང་ཆའི་གར་སྡེ་གསུམ་ནས་མར་བབས་མདོག་ཁ་པོ་མ་རེད། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཆོས་བྱིས་ཀྱི་ཐོག་ནས་གཞུང་འཛིན་གྱི་ཡིན་ཞེས་བཤོད་གྱི་ཡོད་སྐབས། དངོས་གནས་འཐབ་ཅོད་བྱེད་ས་ཞིག་ཡོང་གི་རེད་ཅེས་གསུངས་ཀྱི་འདུག དེར་བཞིན་ད་ལྟ་བུ་འཕྲོ་མོལ་གནང་བཞིན་པ་འདིའི་ཐོག་ནས་འབྲས་བུ་ཞིག་ཐོན་ཏེ་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་སྟོང་ཐོབ་ན་ཡག་ཤོས་རེད། གལ་སྲིད་དེ་ལྟར་མ་བྱུང་ནའང་། ཞི་མོལ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་འདི་དམིགས་ལུལ་གཞན་ཞིག་དང་། བསམ་སྒྲོག་ཞན་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་བཞུས་ཆོ། རྒྱུ་ཚོས་སུ་གཏན་ནས་འགྲོ་གི་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག ལས་རིམ་འདི་ཕར་ཕེབས་ཏེ་གནང་བ་ཡིན་ནའང་འདྲ། ཡང་མི་མང་གི་དོས་ནས་འཐབ་ཅོད་བྱེད་པ་ཡིན་ནའང་འདྲ། གང་ལྟར་བོད་རྒྱ་ཞི་འགྲིག་གསུམ་གྱི་ལས་རིམ་འདི་རྒྱུན་རིང་པོ་ཞིག་དང་། འགོར་ཡུན་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཉིན་རེ་ཉིན་རེར་འབྲས་བུ་དངོས་སུ་མཐོང་རྒྱ་མེད་ནའང་། མཐའ་མ་བབས་ས་གཅིག་ལ་སྡེབས་རྒྱུའི་ལས་ཀྱི་ཞིག་རེད། སྐབས་རེ་མི་ཁ་གསུམ་གྱིས་གོས་མོལ་གནང་བར་ཐེངས་གསུམ་ཕེབས་སོང་། ཡིན་ནའང་འབྲས་བུ་གང་ཡང་ཐོན་རྒྱུ་མི་འདུག་ཅེས་བསམ་སྒྲོག་དོང་མཁན་འདུག་པས། དེ་ནི་མི་འགྲིག་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག དེ་བཞིན་སྐྱེ་ཆབ་ཕེབས་མཁན་ཆོར་མཆོན་ན། ང་ཚོའི་དམིགས་ལུལ་ག་རེ་རེད། ང་ཚོས་ག་རེ་བྱེད་ས་འདུག དེ་ཆོའི་ཐོག་ལ་དགོངས་བཞེས་ཏན་ཏན་གནང་ཡོད་ཀྱི་རེད། གནད་དོན་གཅིག་ཁོ་ནར་བྱགས་སྒྲུང་མ་གནང་བར་ཆང་མའི་ཐོག་ལ་བྱགས་སྒྲུང་གནང་དགོས་པ་ནི་གལ་ཆེན་པོ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག བྱགས་རྗེ་ཆེ། །

CHINA'S NATIONAL AUTONOMY LAW AND TIBET: A Paradox between Autonomy and Unity

Dr. Lobsang Sangay, USA

The Chinese Constitution and particularly the Regional National Autonomy Law (RNAL) of 1984 purportedly guarantees autonomy for minorities.¹ However, the interpretation and implementation of both the constitution and the RNAL reveal an inherent paradox between the concepts of unity and autonomy in the governing of minority regions.

Using the Tibetan experience as a case study, I will argue that the practice of autonomy for Tibetan people is limited in the local Communist Party, and in all three branches of the government: specifically, that judicial autonomy is almost non-existent, legislative power constrained, and executive power debatable. Further, I will show that when a conflict manifests between the supremacy of either unity or autonomy, more often than not, unity trumps autonomy.

In this article, the term *autonomy* means that members of minorities are their own masters, exercising the right of self-governance to administer local affairs and internal affairs of their own ethnic groups. The meaning of unity is fourfold: a) unity of the motherland, b) unity under the leadership of the CPC, c) unity between Han Chinese and minority nationalities, and d) unity among minority nationalities.

China's 2004 *White Paper on Tibet* states that regional ethnic autonomy is established "in order to protect the equal and autonomous rights of ethnic minorities....so that the people of ethnic minorities are their own masters exercising the right of self-government to administer local affairs and internal affairs of their own ethnic groups."² To enforce the concept of autonomy, in 1984 China promulgated the Regional National Autonomy Law³ (RNAL). The preamble of the RNAL states that "Regional ethnic autonomy embodies the state's full respect for and guarantee of the right of the ethnic minorities to administer their internal affairs and its adherence to the principle of equality, *unity* and common prosperity for all its nationalities."⁴

What intrigues me is seeing the term "unity" in the Preamble of the RNAL. The idea that one could have autonomy but must adhere to unity is paradoxical at best and contradictory at worst: the very idea of autonomy or "self-governance" means the state should not interfere in the minority's internal affairs, and this, in turn, creates diversion from unity. If you implement

unity of the state, which emphasizes integration and oneness, then it inevitably undermines autonomy. Especially given China's extraordinary sensitivity with regard to the security and stability of the state, implementation of autonomy is often interpreted as a challenge to the unity of the Motherland.

Following this line of thinking, the conditionality of "unity" in the very law to provide "autonomy" raises questions about the validity and sustainability of the concept of autonomy as prescribed in RNAL. In fact, there is far less autonomy for minorities than that which the White Paper proclaims and Regional Autonomy Law prescribes. More specifically, the cause of the limited autonomy is the by-product of the very paradoxical provisions in the RNAL and, to even greater extent, in its implementation.

Historical Background

Imitating the Soviet Constitution of 1918 and 1924, the Manifesto of the Kuomintang's (KMT) First National Congress in 1924 provided the right of self-determination to minorities in China, including the right to secede. At the time, KMT and the Communist Party of China (CPC) were engaged in civil wars. By adopting the Soviet Constitution, the KMT strategized to lure support of the minorities. However, the original stance of KMT was not autonomy but assimilation. This was touted by none other than the founding father Sun-Yat-Sen, who lauded and advocated the successful "American melting pot" strategy towards frontiers and minorities.⁵

Clearly, it was political expediency rather than the consideration for minorities that determined provisions on the secession and self-determination for minorities in the KMT constitution. Soon, like the Soviets, the KMT in volte-face shifted to "mutual co-operation and unity" among the nationalities, and the central Executive Committee of the Congress disparaged the principle of self-determination.⁶

As early as 1922, Communist Party of China (CPC) adopted policies on minorities.⁷ In 1931, trying to outdo the KMT, the Basic Law (Constitution) of the Chinese Soviet Republic (CSR) of Communist Party of China explicitly provided in Article 14 "the right of national self-determination of the national minorities in China" ... including the right to... separation from China."⁸ In 1949, like the Soviet and KMT, the CPC backed away from such policies. At that time, the "Common Program," adopted by the Chinese People's Political Consultative Conference, provided "regional autonomy" (Article 51) to "concentrated minorities" and added "unity," which prohibited the splitting away of minorities.⁹ Similarly, the "General Program" of

1952,¹⁰ and the 1954 Constitution of China included both autonomy and unity for minorities, continuing China's paradoxical and contradictory approach in its various constitutions.¹¹

The justification of the switch from the right of secession to that of autonomy was based on China's suffering after the first Opium War at the hands of foreign invasion and occupation. This included the 1940's invasion of Manchuria by Imperial Japan,¹² Outer Mongolia's declaration of independence as supported by the Soviet Union, and the fear that Xinjiang might join the Soviet under the guise of self-determination, to be followed by other minorities. An irony has to be noted here: just at the moment when the minorities might have asserted secession or self-determination, with or without foreign help, the provisions were reneged and replaced with "autonomy but unity."

Promulgation, Interpretation and Implementation of the Regional National Autonomy (RNAL), etc.

Reflecting the liberal and progressive phase of the CCP's policy towards minorities, "...to restore the Leninist socialist "golden age" of the 1950s, in 1984, the Party-state promulgated the Regional National Autonomy Law (RNAL)."¹³ But despite giving several concessions to minorities, the very preamble of the RNAL makes it clear that "unity" superseded "autonomy." Clearly reinforcing the mandatory requirement of "unity," Article 5 of RNAL¹⁴ states that the autonomous self-governance must uphold the "*unity*" of the country. Like the Article 115 of the Constitution, the same Article 5 further undermines autonomy by requiring guarantee that undefined "*other laws*" are observed and implemented by autonomous government of minorities. The law on autonomy provides the state's special arrangement to preserve and protect minorities but when it is equated or considered lesser than "other laws" (which could mean any state, departmental or regional laws), it lessens the gravity of the concept of autonomy in China.

Further demonstrating that the concept of autonomy has been diluted and undermined, Article 7 of the RNAL states that "the organs of self-government of ethnic autonomous areas shall place the interests of the state as a whole *above anything else* and make positive efforts to fulfill the tasks assigned by *state organs at higher levels*." Requiring autonomous self-governance to place the undefined "interest of the state as a whole above anything else," (which could be interpreted in many ways) and fulfill the tasks assigned by state organs at higher levels (by departments etc.), further undermines the concept of autonomy. In theory, autonomy requires a separate administrative arrangement where people could be treated and

governed as per their distinctiveness. When the state and state organs supersede or override autonomy, however, then they undermine the very idea of autonomy and special treatment.¹⁵

LEGISLATIVE POWER

The extent of legislative autonomy is debatable, because on the face of it, the RNAL gives room for autonomy by allowing the autonomous congress and government to amend and modify national laws to suit the local culture and conditions [Constitution Article 116 and Article 19 of the Minority Nationality Act (MNA)]. However, the document's following paragraph explicitly states that any modification of the national law must be "reported" to and "approved" by the Standing Committee of the National People's Congress. In other words, both by "delaying or denying," NPCSC could undermine autonomy. Such conditionality renders local legislative modifications and local laws ineffective by requiring "approval" from the Standing Committee. By delaying or not responding to the "report," the Standing Committee effectively kills local legislation. Such dependency on the higher-up institutions essentially nullifies autonomy for the legislative power of the Autonomous regions.

On the other hand, it is interesting to note that the Provincial governments in other parts of China need to simply "report" to the Standing Committee of the National People's Congress (Constitution Article 100) and can implement modified national laws. By requiring "approval" for the autonomous regions while requiring the provinces only to "report" it is clear that the provincial governments appear to enjoy more autonomy in amending and modifying national laws than autonomous governments. It is not a coincidence that Han Chinese is the majority in the provincial governments, while minorities dominate the population in the autonomous regions. The conditionality to seek "approval" for minorities reinforces the argument in favor of the Chinese government's extra sensitivity on the issues of security, justifying its choice of "unity" over "autonomy."

Furthermore, the role of the CPC in enactment of legislation limits the power of the Autonomous regions to introduce laws, and also to amend national laws to suit the local conditions. According to the 1991 document, "Certain Opinions on Strengthening the Party Leadership over the Legislative Work," "the Politburo and CPC congress should review constitutional amendments before submitting to the NPC" and also, autonomous regions require "approval" of laws covering political matters. The CPC influence is conducted by penetrating NPC leadership, setting meeting agendas, and requiring oversight of the drafting process of the laws.¹⁶

Thirdly, in the Tibetan Autonomous Region's (TAR) People's Congress,¹⁷ among the eighteen Chairmen and Vice-Chairmen, fifteen are Tibetan, two Chinese, and one Tibetan Muslim which is somewhat proportionate to the ethnic composition in the area. However, in the Standing Committee of the Regional People's Congress (the legislative body which represents the Congress and meets throughout the year to legislate laws), Tibetan and other minority representation is 69.23%, thereby diluting their impact with more than 30% representation of Chinese members—even though the non-Tibetan population (including Han Chinese) is officially estimated at less than 8% in TAR. This disproportionate representation of the Han Chinese and non-Tibetans in the Standing Committee indicates their dominant influence in the decision making process of the legislature.

EXECUTIVE POWER

The executive or administrative power of the RNAL puts emphasis on employment of minority officials, specifically requiring equitable representation of minorities in the government (Article 17, 18, 22). The RNAL explicitly requires that the Chairman of the Autonomous Region, the prefect of an autonomous prefecture or the head of an autonomous county shall be of minority nationality (Article 17). Also other positions of administration require equitable representation of the minority and other minorities in the area. It is not defined what "equitable" representation mean—it could range from 50% to 90%. Interestingly, of the fourteen Governors and Vice-Governors of TAR, seven are Chinese and the other seven are Tibetan, thereby having exactly 50% power sharing arrangement between the two.¹⁸ It is to be noted that among the up to twenty-nine departments, the most powerful trio—the Organization/Personnel under the TARPC, Finance, and Planning—often remain the exclusive domain of Chinese officials, with only symbolic deputy positions given to the Tibetan officials.¹⁹

The Communist Party of TAR, which is the power center of the region, consists of the Secretary and eleven Deputy Secretaries. Among these positions, seven are filled by Han Chinese and five by Tibetans. Again the Chinese representation is more than 65% and Tibetans are left with only 45% in the power center.²⁰

JUDICIARY (Article 46-47)

The Minority Nationality Act (MNA) does not make the distinction between courts in the autonomous regions and those in other parts of China. It provides two provisions on people's

courts and procuratorates (Article 46, 47) without distinguishing minority nationality culture, local conditions or even traditional laws. As the Chinese judiciary is organized in a hierarchical order, with the Supreme Court at the highest level followed by others in a descending order, there is no special treatment towards courts at minority areas. As the lower court is subject to the higher court, the courts in the Minority areas are subject to the higher court, especially supervision by the Supreme Court (Article 46). Therefore, there is no room for judicial independence or even autonomy.

Moreover, the judiciary is partly dependent on the National People's Congress for its appointment and budget, including salaries, and is susceptible to political influence. Similarly, the local court, which is legally subject to the Supreme Court, is politically susceptible to local congress, particularly the local party thereby leaving less room for judicial autonomy.

The head of the TAR People's court is a Tibetan and the head of the TAR People's Procuratorate is a Chinese. Among the People's Courts and People's Procuratorates at the regional, prefectural (city) and county levels, it is to be noted that combination of both Tibetan and other minorities have only 69.82% judicial representation, which means, the Chinese representation is more than 30%. Furthermore, the figure calculates county levels, where Tibetans are likely to be in absolute majority, which means further increase in Chinese judicial appointments and less Tibetan representation at the regional and prefectural levels.

In Tibet, as in other parts of China, many judges are former PLA officers (including Tibetans), thereby representing conservative sections of the society, particularly concerning national security and social stability. As a result, it is more likely that their ideology and philosophy tilts towards emphasizing "unity" over "autonomy" when they make decisions in cases where the two concepts compete. Other judges are non-Tibetans and most likely Han Chinese, whose views on "unity" and "autonomy" are likely to lean more towards the former than the latter. Further, in every judicial court—similar to all branches of governmental agencies—units of the Communist Party influence the decision-making process of judges, increasing the likelihood of favoring unity over autonomy.

As these facts indicate, room for judicial autonomy is almost non-existent. No wonder there are more convictions on political matters than redress: room for such issues barely exist. Tibetan judges, the potential constituents to favor autonomy, are constrained by the fact that too much emphasis on autonomy could be interpreted as promotion of "local chauvinism"

which is illegal and subject to disciplinary action by the higher-ups both in the judiciary and through CPC.

Conclusion

Tibetans do not enjoy the prescribed autonomy in Tibetan areas in China. Limited autonomy under the Regional National Autonomy Law of 1984 is far less than what was originally promulgated in the Chinese government policies, i.e., the right to secession and self-determination, which were replaced in 1954 with the paradoxical concepts of autonomy and unity. In drafting the Minority Nationality Act of 1984, autonomy was further diluted by the overarching concept of unity, thereby creating paradoxical and contradictory approaches to autonomy for minorities. The implementation of autonomy is further undermined by expansive interpretation of provisions favoring unity while interpreting autonomy narrowly, specifically in the personnel affairs, which are disproportionately dominated by Han Chinese personnel over Tibetans.

There exists only a small degree of executive autonomy, limited legislative autonomy and almost non-existent judicial autonomy. Moreover the overarching local Communist Party is dominated by Han Chinese at the highest decision making body, thereby its influence is palpable in major policies favoring unity over autonomy.

In sum, Tibetans are not yet “masters of their own affairs, exercising the right of self-governance to administer local affairs and internal affairs of their own ethnic groups,” as promulgated and prescribed in the Chinese constitution and Minority Nationality Act of 1984.

Footnotes:

There are 55 minority groups, which constitute a population of 104.49 million, accounting for 8.41 percent of the total population of China.

² The White Paper is titled “Regional Ethnic Autonomy in Tibet” and is published by the Information Office of the State Council of the People’s Republic of China, May 2004, Beijing.

³ China's Regional National Autonomy Law was adopted by the National People's Congress on October 1, 1984 and a few provisions were added and revised by the same body on February 28, 2001.

⁴ The preamble of the Regional National Autonomy Law of 1984, published in the website: <http://www.cecc.gov/pages/virtualAcadindex.phpd?showsingl=9507&PHPSESSID=6e41652125e73876e6b4e050f86dbffa>.

⁵ Sun Yat-Sen, "The Three Principles of the People," in *Prescriptions for Saving China: Selected Writings of Sun Yat-sen*, Julie Lee Wei, E-su Zen, and Linda Chao (eds), Hoover Institution Press, Stanford, California, 1944, p. 224-225.

⁶ Binh G. Phan, *How Autonomous Are the National Autonomous Areas of the PRC? An Analysis of Documents and Cases, Issues and Studies*, July 1996, p. 88.

⁷ In 1922, the Second National Congress of the CPC was held in Shanghai. During this congress the national autonomy issue was raised and discussed. The CPC put forward guidelines for solving nationality questions which said that national minorities should enjoy the right of self-determination and the right of creating independent national republics. Moreover, it was said a federal state should be founded on the basis of the autonomy being practiced in Mongolia, Tibet, and Huijiang. In 1931, the First National Congress of the CSR was held and two important laws were enacted: the Constitutional Outline of the Chinese Soviet Republic; and the Resolution on National Minority Questions Within China. Shi Jun, *Studies on Legal System of Nationality (Minzhu fazhi yanjiu)*, Beijing: Peking University Press, 1986, p. 15-27.

⁸ Michael Palmer, Anthony Dicks, and Yuan Cheng, *Modern Chinese Law: Legislation and Related Materials*, 9 vols. (London: Department of Law, School of Oriental and African Studies, 1992), 1:1.

⁹ Ibid 1:2.

¹⁰ The "General Program" of 1952 provided seven provisions in the Constitution on minorities encouraging the use of local minority languages in administrative, cultural and educational work and reforms to be introduced in consultation with the majority of the people and local leaders.

¹¹ Liu Shaoqi, 'Report on the Draft Constitution of the People's Republic of China' delivered at the First Session of the First National People's Congress of the PRC, September 15, 1954. In Report on the Draft Constitution of the PRC and Constitution of the PRC, 2nd ed., Beijing, Foreign Language Press, 1962, p. 40.

¹² Zhang Erju (ed.), Theories and Practice of Regional National Autonomy in China (Zhongguo minzu quyue zizhi de lilun he shijian), Beijing: China Academy of Social Sciences Press, 1988, p. 61.

¹³ Binh G. Phan, p. 95.

¹⁴ Article 5: The organs of self-government of ethnic autonomous areas must uphold the unity of the country and guarantee that the Constitution and other laws are observed and implemented in these areas.

¹⁵ Article 6 (3) empowers the NAA to enact economic policies but according to the "guidance of state plans." Article 11 protects "normal" religious activities. On the whole, Articles 36 to 45 can be categorized as autonomous powers over "soft" issues, or less politicized issues which the central Party-state can do without.

¹⁶ Yash Ghai, Kelly Loper and Sophia Woodman, China's Constitutional and Legal Framework for Autonomy, Limitations and Possibilities for Tibetan Negotiation, unpublished article with the author, p. 15.

¹⁷ Source: <http://www.chinatibetnews.com/GB/channel4/index.html>

¹⁸ Source: <http://www.chinatibetnews.com/GB/channel4/index.html>

¹⁹ The main departments are: Personnel Department (Zhao Lian for Organization & Sonam Doma as Deputy), Finance Department (Pema Tsewang Secretary and Ting Ye Xian as deputy) and Planning Commission Kesang Tsering as Secretary and Li Quo Yu as deputy, (from 20+ departments)

²⁰ Ibid.

བཅོམ་གཞི་གསུམ་པའི་ཐོག་དྲི་བ་དྲིས་ལན་གནང་ཁག

དྲི་བ། རྒྱ་ནག་གི་ཙྰུ་ཁྲིམས་དང་། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་གི་བཙའ་ཁྲིམས་ནང་མི་རིགས་ཟེར་བའི་དབྱིན་ཡིག་ཆོག་དོད་དུ་ Nationality ཞེས་བཀོད་ཡོད་པ་བར་སྐབས་ནས་རྒྱ་ནག་གི་ཤོག་བྱ་དཀར་པོ་ཟེར་བས་མཆོན་པའི་ཡིག་ཆ་ཁ་གསལ་ནང་ Ethnic ཞེས་འབྲི་གི་འདུག ཆོག་འདི་གཉིས་ལ་ཙྰུ་བའི་ཁྱད་པར་ག་རེ་ཡོད་དམ།

སྒྲོ་བཟང་མེད།

རྒྱ་ནག་གི་གཞུང་ནས་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཞེས་བཅོམ་པའི་སྐབས་སུ་རྒྱ་ཡིག་ནང་དེའི་ཆོག་དོད་ལ་འགྱུར་བ་ཕྱིན་ཡོད་བཅོམ་མི་འདུག་རུང་། དབྱིན་ཡིག་ནང་སྤྱི་མ་ Nationality ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་དང་། དེང་སང་ Ethnic ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ང་རང་གི་བསམ་ཚུལ་ལ་ Nationality དང་། Ethnicity ཡང་ན་ Ethnic Group ཞེས་ག་རེ་ཐེད་སྤྱོད་བྱས་ནའང་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག ཡིན་ནའང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ཐོག་ནས་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་ཆོའི་བསམ་ཚུལ་ལ་ Ethnicity དང་། Ethnic Group ཞེས་བཅོམ་ཆོ། རྒྱ་ཁབ་ནང་ཁྲལ་གྱི་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཤིག་ལ་གོ་གི་ཡོད་པར་ཤོད་གྱི་ཡོད་བཅོམ་མི་འདུག ཡིན་ནའང་མི་རིགས་ཀྱི་ཁོ་དབང་མང་པོ་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། ཨ་ར་ནེས་ཏ་ རྟེན་ལ་རྒྱུ་གྱིས་ Nations and Nationalism ཞེས་པའི་དེབ་ཅིག་བྲིས་ཡོད་པ་དེའི་ནང་། Nationality ཞེས་བཅོམ་པའི་སྐབས་སུ་ Nation ལ་གོ་དགོས་པ་དང་། Nationalities རྣམས་ལ་ Sense of Nationalism ཡོད་པ་རེད་ཅེས་གསུངས་འདུག དེར་བརྟེན་ Nations ཞེས་པའི་སྐབས་སུ་རྒྱ་ཁབ་ཡོད་པ་ཞིག་ལ་བདག་དབང་ཡོད་པ་དང་། མེད་པ་གཉིས་ཀར་གོ་གི་ཡོད་པ་རེད།

ཡང་རོ་ནལ་ཏ་ ཉ་རེ་ཕྱི་གྱིས་ Ethnic Groups and Conflicts in the World ཞེས་པའི་དེབ་ནང་གོ་སོ་སྤྱི་ཡིན་ནའང་རེད། བྱང་ཨལར་ལན་ཏ་ཡིན་ནའང་རེད། ཤར་གྱི་མོར་ཡིན་ནའང་རེད། དེ་ཆོ་ཆང་མ་ Ethnic Groups རང་རེད་ཅེས་བཅོམ་འདུག

ཡང་ཕལ་ལ་ཀར་ ཀོ་རྒྱུ་ཟེར་བ་ཁོང་གིས་ Ethno-Nationalism ཞེས་ Ethnic Group ཡིན་ནའང་ Sense of Nationalism ཡོད་པ་རེད་ཅེས་བརྗོད་འདུག དེའི་གོ་དོན་ནི་མི་རིགས་ཀྱི་ཞེན་ཁོག་གཅིག་ཕྱ་མ་ཡིན་ པར། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཞེན་ཁོག་ཀྱང་ཡོད་ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ཡང་ Nationality ནང་ Ethnicity མ་རེད། Citizenship རེད་ཟེར་མཁམ་ཡོད་པ་རེད། དེ་བཞིན་ Community རེད་ཟེར་བ་དང་། Diaspora རེད་ཟེར་ བ་སོགས་ཆོག་པེད་སྟོན་མང་པོ་གཏོང་མཁམ་ཡོད་པ་རེད།

པོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཐོག་ནས་བཤད་ན། Ethnic Group ཞེས་པེད་སྟོན་བྱས་ན། རྒྱལ་ཁབ་ནང་ཁུལ་གྱི་ གངས་ཅུང་མི་རིགས་ཤིག་ལ་གོ་བ་མ་གཏོགས། ཁོང་ཚོར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཨེ་ཡོད། རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་ ཐོབ་ཐང་ཨེ་ཡོད་ཅེས་པོད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་དག་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཀྱང་དེ་ལྟར་བསམ་གྱི་ཡོད་བཟོ་འདུག འོན་ཀྱང་རྒྱལ་ སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཀྱི་ནང་རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་སྤུལ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། Nations, Nationality, Ethnic Groups, Communities, Citizenship ཞེས་གང་ཡང་འཁོད་ཡོད་པ་མ་རེད། ཡོངས་ཁྲབ་གསལ་བསྒྲགས་འགྲོ་བམིའི་ཐོབ་ ཐང་གི་ཡན་ལག་གཉིས་ཏེ། Convention on Civil and Political Rights ནང་། Convention on Eco- nomic, Social and Cultural Rights ཀྱི་དོན་ཚན་དང་པོ་དང་། གཉིས་པའི་ནང་མི་མང་ Peoples ལ་རང་ ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ཅེས་བྲིས་ཡོད་པ་རེད། Peoples ཞེས་བརྗོད་པའི་སྐབས་སུ་ Ethnic Group ཡང་རེད། Nationality ཡང་རེད། Community ཡང་རེད། Citizenship ཡང་རེད། དེར་བརྟེན་ཆོག་དེ་ ཚོ་ལ་ཁྱད་པར་གང་ཡང་འགྲོ་གི་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག་ལ། ངས་ད་གིན་གཏམ་བཤད་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ་ Ethnicity ཞེས་པའི་ཆོག་འདི་པེད་སྟོན་བྱེད་པ་ལ་ཐེ་ཚོམ་ཡང་སྒྲེ་མ་བྱུང་། གཞི་རྩའི་ང་ཚོས་རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ ཙོད་ཀྱི་ཡོད་པ་ཡིན་ན། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཀྱི་ནང་གསལ་པོ་བཀོད་ཡོད་པ་རེད།

ངག་དབང་ཕུན་ཚོགས།

གསལ་བཤད་ཅིག་ཞུ་བྱུ་ཡོད། གནད་འགག་ཆགས་ཀྱི་འདུག ཅུ་བའི་ད་གིན་སྐྱོད་བྱང་ཆེས་བཀའ་བྲི་གནང་སོང་། གངས་ཅུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཆོག་གཞིའི་ཐད་ Nationality ནང་ Ethnic དེ་གཉིས་དབྱེ་བ་ལག་པོ་ཞིག་འབྱེད་མ་ ཐུབ་པ་ཡིན་ན། འབྱུང་འབྱུར་ང་ཚོ་ལ་རང་བཙན་ནམ། རང་སྲིད་རང་སྲོལ་གི་གནས་བབ་སོན་ཏེ་པོད་དུ་ལོག་པའི་

སྐབས་སུ་ཚུད་རྟོག་མེད་ཡོང་ངམ་བསམ་གྱི་འདུག ཨ་རིར་མཚོན་ན། Ethnic ཞེས་པའི་ཆོག་འདི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༣༡༠ན་
ནང་བཅད་སྟུང་བྱེད་འགོ་ཚུགས་པ་རེད། རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཨ་རིའི་ནང་རྒྱ་ལ་ཁབ་གཞན་དག་ནས་མི་མང་པོ་
ཞིག་ཡོང་གི་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་ལ་གོ་བའི་ཆོག་གཅིག་བཟོ་དགོས་པར་བརྟེན། རྒྱ་ལ་ཁབ་གཞན་ནས་ཨ་རིའི་ནང་
ཚུར་ཡོང་མཁན་གྱི་མི་དེ་ཚོ་ལ་ Ethnic ཞེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཨ་རིའི་ནང་ Asian-American དང་།
Jewish-American ལ་སོགས་པའི་མི་རིགས་ཚོ་པ་ Ethnic Group མང་པོ་ཡོད་པ་རེད། མི་རིགས་དེ་ཚོ་ནང་
ཁྲུལ་ལའང་ཁྱད་ཆོས་འདྲ་མིན་ཡོད་པ་སྟེ། ལུང་པ་གཅིག་ནས་ཡོང་བའི་མི་ཚོགས་མང་པོ་དེ་ཚོའི་ནང་སྐད་ཡིག་
དང་། ཆོས་ལ་སོགས་པའི་ཐོག་ནས་ཟུར་ཐོན་གྱི་རྣམ་དཔྱེ་ཡོད་པ། དཔེར་ན། སྐད་ཀྱི་ཐོག་ནས་ Hispanic ཟེར་
བ་དང་། ཆོས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ Jewish ཟེར་བ་དེ་འདྲ་མང་པོ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད།

ང་ཚོ་བོད་ཀྱི་གནས་སྐབས་ཐོག་ནས་ལུས་ན། ངའི་བསམ་པར་ Nationality ཞེས་པའི་ཆོག་དེ་མཚུངས་
པོ་ཞིང་འདུག མ་འོངས་པར་ང་ཚོས་ཆོག་འདི་རང་བཅད་སྟུང་བཏང་བ་ཡིན་ན། ང་ཚོར་ཁེ་ཕན་ཞིག་ཡོང་གི་རེད་
མ་གཏོགས། ཁྱིམ་ཅ་བ་ནས་ཡོང་ས་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག དཔེར་ན། བོད་རང་བཅན་ཐོབ་པར་ཆ་བཞག་ དེ་དུས་
བོད་ནང་རྒྱ་རིགས་གནས་སྤྱད་ཀྱི་རེད། དེ་བཞིན་ལུང་པ་གཞན་ནས་མི་ཡང་ཡོང་སྤྱད་ཀྱི་རེད། ཁོང་ཚོ་ཚོའི་ Chinese-
Tibetan Ethnic Group ཆགས་འགྲོག་རེད། གལ་སྲིད་ང་རྒྱ་ནག་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ན། Tibetan-Chinese ཆགས་
འགྲོག་རེད། མ་འོངས་པར་ང་ཚོས་ཆོག་འདི་ཚོའི་ཐོག་ལ་སློབ་སྦྱོང་བྱ་རྒྱུའི་དུས་ཚོད་བྱུང་བ་ཡིན་ན། བསམ་སྒྲོག་ཏོང་
རྒྱུའི་ཐོག་ལ་ཕན་ཐོགས་མི་ཡོང་ངམ་བསམ་སྟེ་ལུས་པ་ཡིན།

དྲི་བ། ༡༥ རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཕུས་ཚོགས་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་གཏན་ལ་ཐབ་པའི་མི་
རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་ ༡༧ ནང་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་
ཁྲུལ་ལམ། རྫོང་གི་གཙོ་འཛིན་དང་། དཔོན་རིགས་ཆང་མ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་དེས་བྱེད་དགོས་
པ་དང་། དེའི་གཤམ་འོག་གི་ལས་བྱེད་རྣམས་ཀྱང་མི་རིགས་དེ་དང་། མི་རིགས་གཞན་དག་གི་
ནང་ནས་འོས་འཚམས་བཀོད་སྒྲིག་བྱེད་དགོས་ཞེས་འཁོད་ཡོད་པ་རེད། སྤྱིར་བཏང་བོད་རང་སྤྱོད་
རྫོང་ས་ཟེར་བ་བཙུགས་ནས་ལོ་ ༤༠ ཙམ་དང་། མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་བཅའ་ཁྲིམས་

གཏན་འཁེབས་བྱས་ཏེ་ལོ་ ༡༠ ཙམ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། དུས་ཡུན་དེའི་ནང་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་
 གྲི་གཙོ་འཛིན་དུ་བོད་རིགས་གཅིག་ཀྱང་སྐྱབས་ཡོད་པ་མ་རེད། མ་འོངས་པར་ང་ཚོ་ལ་བཅན་བྱེད་
 བོད་གཞུང་གིས་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་དགོས་འདུན་བཏོན་པ་དེ་དག་ཡིག་ཐོག་ནས་སྤྱད་
 པ་ཡིན་ནའང་། དོན་དངོས་ལག་ལེན་གྱི་ཐོག་ནས་གང་འདྲ་ཡོང་གི་ཡོད་དམ། ང་ཚོའི་ངོས་ནས་
 ཐབས་ཤེས་སམ། རེ་བ་གང་འདྲ་བརྒྱབ་ཆོག་གི་ཡོད་དམ།

༡༥ བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་ནང་ཡོད་པའི་བོད་པའི་ས་ཁུལ་དེ་ཚོ་ལ་སྒོ་ཁ་ཁུལ་དང་། མངའ་རིས་ཁུལ།
 རྒྱ་ཁྱུ་ཁུལ་ཞེས་བེད་སྤྱོད་བྱེད་པ་དང་། རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཕྱི་རོལ་གྱི་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་ལ་བེད་
 ཆེན་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་དང་། དཀར་མཛེས་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ། ཀན་སྒོ་བོད་རིགས་
 རང་སྐྱོང་ཁུལ་ཞེས་སོགས་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་འདུག། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་ནང་རིགས་ཞེས་པའི་
 ཆོག་སྐུར་མི་དགོས་པ་དང་། དེའི་ཕྱི་རོལ་གྱི་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ལ་རིགས་ཞེས་དམིགས་བསལ་གྱིས་
 སྐུར་དགོས་པའི་བྱད་པར་ག་རེ་ཡོད་དམ། དེ་ཁོང་ཚོའི་སྤྱི་གཞིའི་འཛིན་སྤངས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བྱད་
 པར་ཡོད་པ་ཡིན་ནམ། མ་འོངས་པར་ང་ཚོས་དེའི་ཐོག་ལ་བསམ་སྒོ་གཏོང་དགོས་པའི་གནད་འགག་
 ཅིག་ཡིན་ནམ།

༡༦ སྤྱིར་བཏང་བོད་གཞུང་གི་ངོས་ནས་བོད་མི་ཡིན་ནི་ཅིག་ལ་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་ཞིག་དགོས་
 པའི་རེ་འདུན་གནང་གི་ཡོད་པ་རེད། ང་རང་གི་ཤེས་ཚོད་ལྟར་ན། བོད་རིགས་ཁ་གས་ཤིག་ལ་
 མི་རིགས་གཞན་དག་གི་མིང་བཏགས་ཡོད་པ་དེ་འདྲ་ཡོད་འདུག དཔེར་ན། ང་ཚོའི་ངོས་ནས་ང་
 པ་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་བཟོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད་དེ། རྒྱ་མིས་བོད་རིགས་ཆང་རིགས་རང་སྐྱོང་
 ཁུལ་ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ཆང་རིགས་ནི་བོད་རིགས་བསྟོན་མེད་ཡིན་པ་གང་ཞིག་ལ་ཆང་རིགས་
 ཞེས་ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་མོན་རིགས་ཟེར་བ་སོགས་རྒྱ་ནག་ལ་མི་རིགས་ ༥༦ ཡོད་
 པ་དེའི་ནང་བོད་མི་རྣམས་ཀྱང་དུམ་བུ་ཁ་གས་ཤིག་ལ་བགོས་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག། མ་འོངས་

པར་བོད་རིགས་ཡིན་ནོ་ཅོག་ལ་ཆད་མཐོའི་རང་ཁྱིད་རང་སྤྱོད་དགོས་ཟེར་བའི་སྐབས་ལ་ང་ཚོས་
གོང་གི་མི་རིགས་དེ་ཚོ་ལ་གཞིགས་ནས། བསམ་མོ་གང་འདྲ་ཞིག་གཏོང་དགོས་པ་ཡིན་ནམ།

ཆེ་བཟང་སེལ།

མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་གི་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་ ༡༥ ནང་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཀྱི་འགོ་བློན་དེ་བོད་མི་ཞིག་ཡིན་
དགོས་ཞེས་བརྗོད་ཡོད་པ་རེད། འགོ་བློན་ཅས་པ་འདི་ཁྱིད་གཞུང་གི་འགོ་གཙོ་ Governor ལ་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་
གཏོགས། ཏང་གི་དྲུང་ཆེར་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་གཞིའི་ནང་ཏང་གི་དྲུང་ཆེའི་དབང་
ཆའི་སྐོར་བཀོད་ཡོད་པ་མ་རེད། བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ནང་ད་ཕན་ཏང་གི་འགོ་བློན་དེ་བོད་རིགས་མིན་པ་ཁོ་ན་ཆགས་
ཡོད། གཞུང་གི་འགོ་བློན་ལ་མཚན་ན། ད་ལྟའི་ཆར་བྱམས་པ་ཕུན་ཚོགས་གཞུང་གི་འགོ་བློན་ཡིན་ནའང་། འགོ་བློན་
འབུས་མི་ ༡༤ ཡོད་པའི་ནང་ནས་ ༥ བོད་རིགས་དང་། ༩ རྒྱ་རིགས་རེད། ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུའི་དབང་ཆ་ཡོད་
པའི་འགོ་བློན་འབུས་མིའི་བརྒྱ་ཆ་ ༥༠ རྒྱ་རིགས་ཡིན་ན། ཁོང་ཚོར་དབང་ཆ་ཆེ་བ་ཡོད་པ་གསལ་པོ་རེད།

རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་སྤྱི་གཞུང་གི་བྱ་བ་ཁོངས་སྡེ་ཚན་ ༡༧ ཡོད་པ་དང་། རང་སྤྱོད་ལྗོངས་དང་། མངའ་
སྡེའི་བྱ་བ་ཁོངས་སྡེ་ཚན་ ༡༠ ཙ་གྲངས་གཞོན་ཡོད་ནའང་། ད་ལྟ་ཉུང་དུ་གཏོང་བཞིན་པ་རེད། དེའི་ནང་ནས་སྡེ་
ཚན་གལ་ཆེ་ཤོས་གསུམ་ནི་ལས་བྱེད་བསྐོས་འཐེན་བྱེད་མཁན་གྱི་ལས་ཁུངས་དང་། དཔལ་འབྱོར་འདུ་འགོད་བྱེད་མཁན་
གྱི་ལས་ཁུངས་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འཆར་གཞི་འགོད་མཁན་གྱི་ལས་ཁུངས་བཅས་གསུམ་རེད། དེ་ལྟར་ཡིན་པའི་རྒྱ་མཚན་
གང་ཡིན་ཞེ་ན། རྒྱ་ནག་གིས་ལོ་ལྔ་འཁོར་མཚམས་སྤྱི་འཆར་གཞི་རེ་བཅོས་ཏེ་བསྐྱོད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། དཔལ་འབྱོར་
ཐད་དབུས་གཞུང་ནས་རོགས་རམ་གྲུགས་ཆེན་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་བཞིན་ལས་བྱེད་གནས་སྡོའི་འཕུན་དེ་ལས་
བྱེད་བསྐོས་འཐེན་བྱེད་མཁན་གྱི་ལས་ཁུངས་ནས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་ནས་ཡིན། ལས་ཁུངས་དེ་གསུམ་གྱི་
ནང་ནས་དབང་ཆ་ཆེ་ཤོས་ནི་ལས་བྱེད་བསྐོས་འཐེན་བྱེད་མཁན་གྱི་ལས་ཁུངས་ཡིན་པ་དང་། དེ་ལའང་སྡེ་ཚན་གཉིས་
ཡོད་པ་རྟེན། Organization རྒྱ་འཕྲུགས་ཕུལ་ཏེ་དང་། Personnel རྒྱ་མི་དོན་ཕུལ་ཏེ་ ཞེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

Organization Department ཟེར་བ་དེ་ཏང་གི་ཐད་ཀའི་བཀོད་འདོམས་འོག་ཡོད་པ་དང་། ད་བར་དེའི་
འགན་པ་ཁྱེད་མཁན་ཡང་ཀྱའོ་ལེ་ཡན་ཟེར་བའི་རྒྱ་རིགས་ཤིག་ཡོད་པ་རེད། ཁོའི་ལས་རོགས་སྤྱི་བོད་རིགས་བསོད་ནམས་

སྒྲིལ་མ་ཟེར་མཁན་ཞིག་འདུག ཁོ་མོའི་དབང་ཆ་ལ་བརྟུན་ཆོ། ཏང་གི་མི་ ༡༤ དང་། གཞུང་གི་མི་ ༡༤ བཅས་
དབང་ཆ་ཆེ་བའི་མི་སྣ་ཁྲི་ཁྲི་ཁྲི་བས་སུ་སྒྲིལ་སྤྱོད་ཀྱི་མི་འདུག གནས་ཤིང་མ་གཞིར་བཟུང་བྱས་ན། ཁོ་མོའི་གནལ་རིམ་ཆེན་
པོ་ཡིན་ནའང་། དབང་ཆ་དམ་འཕེ་ཞིང་ཤིང་འདུག ཀྱའི་ལེ་ཡན་ནི་ཏང་དང་། མིང་གཞུང་གཉིས་ཀའི་དབང་གནས་
ཆེན་པོ་ཡོད་པ་དེ་འདྲ་རེད། དེར་བརྟེན་ཁོང་གཉིས་བར་ལ་གཅིག་ནས་རྒྱ་རིགས་དང་། བོད་རིགས་ཡིན་པའི་བྱང་
པར་དང་། གཉིས་ནས་དབང་གནས་ཀྱི་ཆ་ནས་བྱུང་པར་ཆེན་པོར་གྱུར་འདུག

Personnel Department ཟེར་བ་དེ་ཡང་གལ་ཆེན་པོར་བརྩི་གི་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། བོད་པའི་ལས་
བྱེད་ནང་རྒྱ་སྤྱོད་དབང་ཆེན་པོ་རེད་ཟེར་བའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་ཞེ་ན། རྒྱ་སྤྱོད་ཀྱིས་ལས་ཁུངས་དེའི་ནང་དབང་
ཆའི་ཐོག་ནས་ཐོ་བྱས་བྱེད་བྱུང་གི་ཡོད་པ་ལ་རེད། བྱམས་པ་ལྟར་ཆོག་པ་དང་། ལེགས་མཆོག་གཉིས་དབང་གནས་
གང་འདྲ་ཡོད་ནའང་། ལས་ཁུངས་དེའི་ནང་ཐོ་བྱས་གང་འདྲ་བྱེད་བྱུང་མིན་ལ་རྒྱ་སྤྱོད་པ་རེད། དེ་བཞིན་དཔལ་
འབྱོར་དང་། འཆར་འགོད་ལས་ཁུངས་ལ་འདྲ་བྱེད་ཀྱི་ཆོས་དབང་ཆ་ཆེ་བ་ཡོད་པ་རེད་འདུག དེར་བརྟེན་གཞུང་གི་ནང་
བོད་མི་ ༥ ཡོད་ནའང་། གནད་འགག་ཡོད་པའི་ལས་ཁུངས་ཁག་རྒྱ་མིས་དབང་བྱ་བ་སྤྱུས་ཡོད་པ་གསལ་པོ་རེད།

ཏང་ལ་མཆོན་ན། མི་ ༡༩ ཡོད་པའི་ནང་ནས་ ༥ རྒྱ་རིགས་རེད། ༤ བོད་རིགས་རེད། དེར་བརྟེན་
མང་ཉུང་གི་ཐོག་ནས་བཤད་ནའང་། ཁོང་ཆོ་མང་བ་རེད་འདུག ཏང་ནི་ཐལ་གཅོད་བྱེད་མཁན་གཙོ་བོ་རེད།

གོང་དུ་རང་སྤྱོད་ཟེར་བ་འདི་ལྟོས་གྲུབ་རེད་ཅེས་གསུངས་སོང་། བོད་ལ་མཆོན་ན། རང་སྤྱོད་གི་ཆོད་གཞི་
མཐོ་པོ་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་པ་དེ་དོན་དངོས་སུ་མི་འདུག་ལྟ་བུ་ཡིན། ཡིན་ནའང་གནད་དོན་འདི་རྒྱལ་སྤྱི་དང་མཆུངས་བསྟུར་
བྱས་ན་མི་འགྲིག་པ། དཀའ་ངལ་ཞིག་ཡོད་པ་རེད། རྒྱལ་སྤྱིའི་བྲིམས་ལུགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་
རང་སྤྱོད་འདི་འདྲ་ཞིག་དགོས་ཞེས་པའི་གཏན་འབེབས་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། ཉེ་ལྷུ་དང་། ཐེ་ལེཔ་ ཨ་ལ་སུ།
ཉེན་རི་ སི་ཀྲཱེ་རྒྱར་བཅས་ཀྱིས་འགྲེལ་བརྗོད་བྱས་ཡོད་པའི་ནང་གཙོ་བོ་མང་གཙོ་གཞི་ལ་བཞག་པའི་གྲོས་ཆོག་ས་
དང་། འཛིན་སྤྱོད་། རང་དབང་ལྡན་པའི་བྲིམས་ལུགས་དབང་འཛིན་བཅས་ལས་གྲུབ་པའི་གཞུང་ཞིག་ངེས་པར་དུ་
དགོས་པ་དང་། གཞུང་དེའི་འགོ་བློན་གྱི་མང་ཆོག་ས་ཀྱིས་འདེམས་བྱས་པའི་མི་རིགས་དེ་རང་གི་མི་ཞིག་དགོས་པ།
དེ་བཞིན་གཤམ་རིག་དང་། དཔལ་འབྱོར། རིག་གཞུང་བཅས་ཀྱི་དབང་ཆ་ཁྱེད་ཀྱི་དགོས་པ་བཤད་ཡོད་པ་རེད།
དེ་ནི་མཁས་པ་ཆོས་གསུངས་པ་ཙམ་མ་གཏོགས། རྒྱལ་སྤྱིའི་བྲིམས་ཀྱི་ཐོག་ནས་གཏན་འབེབས་གང་ཡང་མ་རེད།

ཙ་བའི་རང་སྤྱོད་ཟེར་བ་མི་རིགས་དང་། ཆོས། དཔལ་འབྱོར། རིག་གཞུང་སོགས་གང་ལ་གཞི་བཞག་
རུང་། དེ་གང་འདྲ་ཞིག་དགོས་ཀྱི་རེད་ཅེ་ན། མཐའ་མ་དེར་དབུས་གཞུང་ཡིན་ནའང་རེད། གངས་ཉུང་མི་རིགས་
ཀྱི་ངོས་ནས་ཡིན་ནའང་རེད། ང་ཆོར་དེ་འདྲ་ཞིག་བྱུང་ན་འགྲིགས་ཀྱི་འདུག་བསམ་པའི་མོས་མཐུན་ཡོད་པ་ཞིག་བྱུང་
བ་ཡིན་ན། ཕན་ཚུན་གཉིས་ཀར་ཁེ་ཕན་ཡོད་གི་རེད་བསམ་ཀྱི་འདུག

ཆེ་བཞན་དབང་ཕུག

ངའི་བྱི་བ་ལ་ལན་མ་ལྷས་གོང་བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་སོགས་ཀྱི་ལས་ཤུད་པའི་ནང་བོད་པ་མང་ཉུང་ག་ཆོད་ཡོད་པའི་སྐོར་
ལ་རོབ་ཙམ་ལྷས་ན་བསམ་བྱུང་། ངའི་ལྷ་ཚུལ་ལ། བོད་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་བོད་པའི་ལས་ཤུད་བྱུང་ན་ཡག་གོས་
རེད། རྒྱ་མི་ཞིག་བྱུང་བ་ལས་ཉན་ཉན་ཡག་གི་རེད། ཡིན་ནའང་ཙ་བའི་ཐོག་ནས་ལྷས་ན། ང་ཆོས་དམར་ཤོག་གི་
བྱང་ཆེ་དང་པོ་དེ་བོད་པ་མི་འདུག་ཅེས་དུས་རྒྱུ་དུ་ཤོད་ཀྱི་ཡོད། ཉིན་མ་གཅིག་བསྐྱོས་སྤྱོད་པ་རེད་བསམ་ཀྱི་འདུག བསྐྱོས་
པ་ཡིན་ནའང་ཉ་ལས་རྒྱ་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། དེས་རྩ་བའི་ཐོག་ནས་འགྱུར་ལྷོག་ནམ་ཡང་འགྲོ་གི་མ་རེད། གཙོ་
བོ་མི་དེ་ཆོའི་དབང་ཆ་གང་ནས་བྱུང་འདུག་བཞུ་དགོས་པ་ཡིན། གལ་སྤྱོད་དབང་ཆ་དེ་པེ་ཅིང་ནས་དམར་ཤོག་ཆོགས་
པས་སྤྱད་ཡོད་ན། རྒྱ་མི་གཅིག་ལ་སྤྱད་ཡོད་ནའང་རེད། བོད་པ་གཅིག་ལ་སྤྱད་ཡོད་ནའང་རེད། གཅིག་བྱས་ན་བོད་
པ་དེ་ཉོག་ཙམ་བོད་ལ་ཞེན་ཆེ་བ་ཡོད་འགྲོ་སྐབས་ེ་བོད་པ་ཆོ་རྒྱ་མི་ལས་སྤྱུག་པ་འདུག ང་ཆོས་དེ་གཅིག་པུ་སྤྱང་ལྷོད་
རྒྱ་ཡོད་པ་མ་རེད་བསམ་ཀྱི་འདུག དཔེར་ན། བློན་ཁྲུའི་ཡོན་མར་ཕྱིན་པའི་ཆེས་སྤྱ་རག་ལྷེས་དམར་ཤོག་ཆོགས་པའི་
བྱང་ཆེ་ཨང་དང་པོ་དེ་མ་རེད་དེ། དབང་ཆ་ཆེ་ཤོས་ཁོ་རང་རེད་ཅེས་བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ནང་རྒྱས་ཡོད་མཁན་དེ་
ཆོ་ཆང་མས་ཟེར་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། གལ་ཏེ་རག་ལྷེས་བསྐྱོས་པ་ཡིན་ནའང་། བོད་ལ་དམིགས་བསམ་ཀྱི་འགྱུར་ལྷོག་
ག་རེ་འགྲོ་གི་ཡོད་འགྲོ་ དེར་བཞེན་དམར་ཤོག་ཆོགས་པས་གཙོས་པའི་དཔོན་རིགས་ནང་བོད་པ་ག་ཆོད་སྐབས་ཀྱི་འདུག་
བཞུས་པས་གལ་ཆེན་པོ་མ་རེད། གཙོ་བོ་མི་དེ་ཆོའི་དབང་ཆ་གང་ནས་ཡོད་གི་འདུག་བཞུ་དགོས་པ་རེད་བསམ་ཀྱི་འདུག

དེ་ནས་ང་ལ་བཏང་བའི་བྱི་བ་བོད་པའི་ས་ཁུལ་ནང་མི་རིགས་གཞན་དག་ཡོད་པས། རྒྱུ་མ་ང་ཆོས་ག་རེ་
ཤུད་དགོས་པ་རེད་ཅེས་གསུངས་པའི་སྐོར་ལ་ངས་ལྷ་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད། ཡིན་ནའང་བསམ་སྒྲོ་གཏོང་ཕྱོགས་ལ་སྒྲན་པའི་
གནས་ཚུལ་ཞིག་ལྷས་ན་བསམ་བྱུང་། མི་རིགས་ཟེར་བ་འདི་གང་འདྲ་རེད། གང་འདྲ་ཞིག་ལ་བོད་པ་ཟེར་ཀྱི་ཡོད་

དམ། གང་འདྲ་ཞིག་ལ་རྒྱ་རིགས་ཟེར་གྱི་ཡོད་དམ། དེ་ཆོ་ཆང་མ་ Scientific མ་རེད། རྒྱ་ནག་ནང་གི་མི་རིགས་
ཟེར་བ་དེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ང་གངས་ནང་ཡུ་ནན་ཁུལ་དུ་སྤྱི་ལོ་འཁོར་བཏང་སྟེ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ན། ལྷན་མ་ ༣༠ རེ་
མཆམས་སུ་མི་རིགས་རེ་ཐུག་གི་རེད། ལས་བྱེད་པ་ཆོས་གྲོང་ཆོ་འདི་མི་རིགས་དེ་འདྲ་རེད་ཅེས་གཏན་འཁེལ་བ་ག་
ལྟ་རེད།

མི་རིགས་ཟེར་བ་འདི་གཙོ་བོ་ག་རེ་རེད་ཅེ་ན། ང་རང་ཆོ་སོ་སོའི་སེམས་ནང་ང་འདིའི་ཁོངས་གཏོགས་ཡིན་
བསམ་པའི་ཆོར་བ་དེ་དགོས་ཀྱི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག། གལ་སྲིད་ཆང་མི་རིགས་ཆོར་རང་ཉིད་བོད་རིགས་ཡིན་བསམ་
པའི་ཆོར་བ་ཞིག་ཡོད་པ་ཡིན་ན། ཉན་ཉན་དེ་ལ་ང་ཆོས་ཐབས་ཤེས་དང་། བསམ་སྒྲོག་ཏོང་དགོས་པ་ཞིག་ཡོད་གི་རེད།
དེ་འདྲ་མ་ཡིན་པར་སྐབས་རེ་ང་ཆོས་རྒྱ་ནག་མི་རིགས་ཆེན་པོའི་རིང་ལུགས་ལ་སྦྱོན་བརྩོད་བྱེད་བཞིན་པ་གང་ཞིག་ལ།
ང་རང་ཆོའི་ངོས་ནས་བོད་པ་ཆེན་པོའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོག་འབྱེད་བའི་ཐོག་ནས་གཡས་གཡོན་གྱི་མི་རིགས་ཚུང་
བ་ཆང་མ་ང་ཆོའི་ཡིན། ས་ཆ་དེ་ཆོ་ཆང་མ་ང་ཆོར་དགོས་ཟེར་བའི་བསམ་སྒྲོག་འབྱེད་སེའི་ལ་ང་ཆོས་བསྐྱར་དུ་བསམ་
ཞིབ་བྱ་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་རེད། རྒྱ་གར་ནས་ཆང་མི་རིགས་དེ་བོད་པ་དང་ཐ་དད་ཡིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཤོག་ཏུ་ ༡༠༠
ཟུང་གི་ཅེས་བཤད་པ་ཡིན་ན། ཁོང་ཆོས་ལས་སྤྱོད་པའི་ངང་ནས་འབྲི་རྒྱ་ཡོད་པ་རེད། གཙོ་བོ་ཁོང་ཆོའི་འདོད་པ་
དང་། མི་རིགས་ཀྱི་ཆོར་བ་གང་འདྲ་ཡོད་མེད་དེ་གལ་ཆེ་ཤོས་རེད་བསམ་གྱི་འདུག།

ཆོ་རིང་ལྟ་བུ།

སྤྱིར་བཏང་རྒྱ་མིས་བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་མི་རིགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཕྱེ་སྟེ་མོན་པ་དང་། ཤར་པ་ལ་སོགས་པ་དེ་ཆོ་བོད་
རིགས་མིན་པར་བརྟེན་གྱི་འདུག ང་ཆོས་ལས་བྱེད་པ་ཆོར་སྐད་ཆ་དྲིས་པའི་སྐབས་སུ་དེ་ང་ཆོས་བཅོས་པ་མ་རེད། ཁོ་
རང་ཆོས་ང་ཆོ་བོད་པ་མིན། ཤར་པ་ཡིན། མོན་པ་ཡིན་ནེས་དབྱེ་བ་ཕྱེ་ནས་ཡར་གཞུང་ལ་སྒྲན་ཞུ་འབུལ་གྱི་ཡོད་པ་
རེད་ཅེས་ཚུར་ལན་བྱས་གི་འདུག།

མི་རིགས་ཟེར་བ་འདི་དབྱིན་སྐད་ནང་ Shifting ཞེས་པར་གཡོ་ཚུར་གཡོ་ཞེ་དྲག་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་
འདུག དེང་སང་ཨ་རི་དང་། དབྱིན་ལན་ཏུ་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ན། བལ་པོ་ཞེ་དྲག་མེད་སར་ཁོང་ཆོ་ང་རང་ཆོ་བོད་རིགས་
ནང་བཞིན་ཆགས་འགྲོ་གི་འདུག་ག དེ་བཞིན་བོད་རིགས་མང་པོ་མེད་སར་བོད་པ་ཆོས་ང་ཆོ་སྤྱར་དུ་ཡིན། ལུ་དི་

ཡ་རྒྱར་འགོ་སྤྱོད་ཞེས་བཤད་དེ་སོ་སོས་སོ་སོར་མིང་རེ་བཏགས་ནས་པར་བཞུགས་ཐོབ་ཐང་ཚུད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་
མཚམས་རེ་མི་རིགས་ཟེར་བ་འདི་མི་གཅིག་གིས་གདམས་གྲུ་རྒྱ་ཡོད་པ་དང་། མཚམས་རེ་ཆོགས་པ་བཙུགས་ཏེ་རང་
གོ་ཁེ་ཕན་ག་པར་འདུག་བཞུགས་ནས་གོམ་སྐབས་སྡོ་རྒྱུ་འགན་སྒྲུབ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད། ང་སྤྱོད་མ་པོ་དེ་དུ་འགོ་སྤྱོད་ས་
སྡོ་ཁ་ཁུལ་ལ་ང་ཆོའི་ལས་ཤུད་ཁོ་དཔེ་སྤྱུག་ཆག་ཡོད་པ་རེད། དཔོན་པོ་རྒྱར་ཁོ་གཅིག་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་ཟེར་གྱི་འདུག
རྒྱར་ཡོང་སྐབས་ཨ་ཏཱ་ཏི་འི་མི་གཅིག་འདུག དེར་བརྟེན་མི་རིགས་ཀྱི་དཔེ་བ་འཕྲེད་རྒྱ་དེ་ནི་རྩོག་བྲུ་ཆ་པོ་རེད།

དེ་ནས་ང་ལ་བྱི་བ་གནང་ཡག་ལ། བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ས་ནང་བོད་ཅེས་བེད་སྤྱོད་བཏང་བ་དང་། རང་སྤྱོད་
སྤྱོད་ས་ཀྱི་ཕྱི་རོལ་ལ་བོད་རིགས་ཞེས་བེད་སྤྱོད་བྱས་པའི་ཁྱད་པར་ག་རེ་ཡོད་དམ་ཞེས་གསུངས་སོང་། སྤྱིར་བཏང་
ཆོག་རེ་རེ་བྱས་ཏེ་འགྲེལ་བཤད་རྒྱག་ཁག་པོ་འདུག ཆོ་བརྟན་དབང་ཕུག་ལགས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་རྒྱ་སྐད་མཁྱེན་མཁན་
ཆོས་འགྲེལ་བཤད་པ་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག ང་ཆོས་དབྱིན་ཇི་འི་ནང་ནས་ Ethnic ཟེར་བ་ལ་སོགས་
པའི་ཆོག་གཅིག་བསྐྱར་ནས་དེའི་གོ་དོན་ག་རེ་ཡིན་པ་འགྲེལ་བཤད་རྒྱག་རྒྱ་དེ་ཁག་པོ་ཞི་བྱས་རེད། ལོ་ཙཱ་བ་ཆོས་པལ་
ཆེར་མཁྱེན་གྱི་རེད། ཆོག་ཨ་མ་དེ་ག་རེ་རེད། རྒྱ་ཡིག་ནང་ནས་རེད་པ། ཆོག་གི་འབྲུང་ཁུངས་གང་ཡིན་པ་དེ་ནས་
འགྲེལ་བཤད་བརྒྱབ་ན་ལེགས་པ་ཡོད་པ་རེད། ང་ཆོས་དབྱིན་ཇི་འི་ནང་ Ethnic ཞེས་བྲིས་པ་དེ་ལ་པ་གི་ར་གོ་བ་ལེན་
སྤངས་ཐད་དེ་ཐ་དད་རེད། དབྱིན་ཇི་འི་ནང་ནས་བོད་སྐད་དུ་བསྐྱར་བའི་གོ་བ་ལེན་ཕྱོགས་དང་ཁྱོན་ནས་མཐུན་གྱི་མ
རེད། གལ་སྲིད་དེའི་ཐོག་ལ་ཞིབ་འཇུག་གནང་འདོད་ཡོད་ན། བོད་ཡིག་ཐོག་མ་ཡིན་པར་རྒྱ་ཡིག་ཐོག་ནས་ཆོག་གང་
འདྲ་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་འདུག དེའི་ཐོག་ལ་དཔྱད་པ་གནང་དགོས་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ཡིན་ནའང་ཁྱད་པར་གཅིག་ག་རེ་ཡོད་པ་རེད་ཅེ་ན། རྒྱ་ནག་ནང་བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ས་ལ་ཞིང་ཆེན་རིམ་པའི་
ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་དང་། རང་སྤྱོད་ཁུལ་དེ་ཆོ་ལ་ཞིང་ཆེན་རིམ་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་མ་རེད། ས་ཁུལ་དེ་དག་ནང་མི་
རིགས་གཞན་དག་མང་པོ་ཡོད་པའི་གནས་སྤངས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཞིང་ཆེན་ལས་དམའ་ངའི་ཐོབ་ཐང་ཅུ་མ་ཞིག་རེད། དེ་འདྲའི་
ཁྱད་པར་ཞིག་ཡོད་འགོ་བསམ་གྱི་འདུག།

ཆོ་བརྟན་དབང་ཕུག

བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ས་ཞེས་པའི་སྐབས་སུ་དེའི་ནང་དུ་ཡོད་པ་ཆང་མ་རང་སྤྱོད་ཡིན་པར་ཁུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། ལྷོ་ཁར་

ཟུར་དུ་སྒྲོ་ཁ་རང་སྐྱོང་ཞེས་བརྗོད་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། སྒྲོ་ཁ་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་བྱ་བ་ཁོངས་
 སུ་ཡོད་པ་ས་ཡིན། མཆོ་སྒྲོན་གྱི་འོག་ལ་མཆོ་སྒྲོན་དང་། མཆོ་གར་ཟེར་བ་དེ་ཆོ་མཆོ་སྒྲོན་རང་ཞིང་ཆེན་མ་གཏོགས།
 རང་སྐྱོང་ལྗོངས་མ་རེད་པ། དེར་བརྟེན་དེའི་ནང་རྫོང་དང་། རྒྱལ་ལ་བྱ་བ་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། རོད་རང་
 སྐྱོང་ལྗོངས་ནང་མོན་པའི་ས་བྱུང་དེ་འདྲ་ཡོད་ན། མོན་པ་རང་སྐྱོང་རྫོང་དང་རྒྱལ་ཟེར་བ་བརྗོད་སྟངས་ཀྱི་རེད་བསམ་
 གྱི་འདུག ད་ལྟ་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཞེས་བརྗོད་དུས་བྱ་བ་ཀྱི་ཡོད་པའི་སྟངས་ཆ་རེད།

དྲི་བ། ༡༥ རང་སྐྱོང་མང་པོ་ཞིག་གང་འདྲ་རེད་ཅེ་ན། སོ་སོའི་ཁེ་ཕན་མང་པོ་ཞིག་སྤུངས་སྤྱོད་བྱེད་ཐུབ་པ་དང་
 མཉམ་དུ། ད་དུང་སོ་སོའི་ཁེ་ཕན་ཆེ་རུ་གཏོང་ཆེད་མི་རིགས་གཞན་དང་མཉམ་འབྲེལ་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཡིན།
 གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཁོང་ཆོས་རང་བཅན་བྱས་ན་ཁེ་ཕན་ལས་གྲོང་ཆེ་བ་ཡོད་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་
 ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་རང་སྐྱོང་དང་། གཅིག་གྱུར་གཉིས་ཀ་ཡོང་བའི་ལམ་ལུགས་ཤིག་
 ཡོད་པ་མ་རེད་དམ།

༡༦ གོང་དུ་རྒྱ་ནག་གིས་བྲིམས་མང་པོ་ཞིག་གཏན་འཁེབས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་བྲིམས་ཀྱིས་
 སྐྱོང་བའི་ཕྱོགས་སུ་གོམ་སྐབས་ཤུགས་ཆེན་པོ་སྤྲོ་གི་ཡོད་པའི་སྐོར་གསུངས་སོང་། སྒྲོན་མ་བྲིམས་
 མེད་པ་ཞིག་ལ་བྲིམས་མང་པོ་གསུངས་དུ་གཏན་འཁེབས་བྱས་པ་དེ་ཆོ་རིམ་པས་བྲིམས་ཀྱིས་དབང་
 སྤྱོད་བའི་ལམ་ལུགས་སུ་བསྐྱོད་ཀྱི་ཡོད་པ་ཞིག་མིན་ནམ་བསམ་གྱི་འདུག གལ་ཏེ་འབྲུང་འབྲུར་
 རྒྱ་ནག་ནང་ཅ་བྲིམས་དང་། གངས་ཉུང་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་གི་བཅའ་བྲིམས་ལ་སོགས་པ་དེ་ཆོ་
 ལག་ལེན་དངོས་སུ་བསྐྱར་བའི་སྐབས་བཞིན་གསུངས་པ་ཡིན་ན། ང་ཚོའི་དགོས་འདུན་ཁག་འབྲུབ་ཀྱི་
 ཡོད་དམ། ཡང་ན་གོང་དུ་གསུངས་པའི་མོས་མཐུན་ཡོད་པའི་རང་སྐྱོང་གི་གནས་བབ་ཅིག་རག་
 གི་རེད་དམ།

༡༧ ད་ལྟ་བྲིམས་སུ་བཅད་པའི་རྒྱ་ནག་གི་ཅ་བྲིམས་དང་། གངས་ཉུང་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་གི་བཅའ་
 བྲིམས་སོགས་ཀྱི་ནང་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གཅིག་གྱུར་རམ། བོད་མི་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་

གྱུར་ཡོང་ཐབས་ལ་འགོག་ཀྱིན་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད་དམ། ཡང་ན་དེ་ལྟར་ཡོང་བ་ལ་ཕན་པ་ག་རེ་
ཡོད་དམ།

ཆེ་རིང་ལྷན་ཁྲིམས་ལུགས་

སྤྱིར་བཏང་སྤྱི་ཚོགས་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ནའང་། དབུས་གཞུང་དང་ས་གནས་བར་འགལ་ཆུ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་གར་དང་། ཨ་རི། དབྱིན་ཇི་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཆང་མའི་ནང་ཡོད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་ནག་ནང་ལའང་ཡོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་དག་སེལ་ཐབས་ཆེད་སྤྱིར་ན་རང་དབང་ཅན་གྱི་བྲིམས་ལུགས་དབང་འཛིན་ Independent Judiciary ཞིག་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། དེ་ཡང་སྤྱི་དབང་འཛིན་མཁན་གྱི་ངོས་ནས་ཁ་སྐྱར་མི་ཐུབ་པའི་རང་དབང་ལྡན་པའི་བྲིམས་ལུགས་དང་། བྲིམས་ཁང་གི་དགོས་མཁོ་ཡོད་པ་རེད།

རྒྱ་ནག་ལ་མཚོན་ན། བྲིམས་ལུགས་ལྡན་པའི་ལམ་སྟོན་གསུ་བསྟོད་ཀྱི་ཡིན་ཞེས་གོད་ཀྱི་ཡོད་པ་ལྟར། གལ་ཏེ་རང་དབང་ཅན་གྱི་བྲིམས་ལུགས་དབང་འཛིན་ཞིག་འདྲེན་ཐུབ་པ་ཡིན་ན། དབུས་སའི་བར་གྱི་ཚྩོད་རྒྱུ་དང་། འགལ་བ་ནམས་སྟོན་པམ་ཚུན་གཉིས་ཀའི་འདོད་ཆོ་ཡོངས་སུ་ཁེངས་པ་ཞིག་མ་བྱུང་ནའང་། དེ་དག་སེལ་བར་བྱེད་པའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡོད་སྟེ་མ་པའི་རེ་བ་ཞིག་ཡོད་ཀྱི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག དབྱིན་སྐད་ནང་ཞུས་ན། Must have a mechanism for resolving conflicts ད་ལྟོ་ཐབས་ལམ་འདི་མེད་པར་བརྟེན། གཞུང་གིས་བཀའ་ཇི་གནང་ལ་བརྟེན་པ་ལྟར་ཞུས་ན་མ་གཏོགས། བཀའ་དེ་ནོར་འདུག ང་ཚོ་བྲིམས་ཁང་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན་ཞེས་གོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་མ་རེད།

རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ནས་བཤད་ན། བོད་རང་སྤྱོད་ཡོངས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དེ་རྒྱ་དྲ་ཆེན་པོར་བརྟེན་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། རྒྱ་ནག་ནང་རྒྱ་དྲ་ཆེ་ཤོས་དེ་མཚོ་མཐའི་ཁོང་ཆེན་ཁག་རེད། ཁོང་ཆེན་དེ་ཆོ་ཐུག་པོ་ཆགས་པར་བརྟེན་ནས་ས་གནས་ཀྱི་དབུལ་དེ་དབུས་གཞུང་ལ་ག་རེ་བྱས་ཏེ་འབྲུལ་དགོས་རེད། ཁོང་ཆེན་གཞན་ལ་ག་རེ་བྱས་ཏེ་སྤྱོད་དགོས་རེད་ཅེས་ཚྩོད་པ་རྒྱག་གི་ཡོད་པ་རེད། ས་གནས་དེ་ཆོ་དང་བསྐྱར་ན་པེ་ཅིང་སྤྱོད་པོ་ཆགས་ཡོད་པ་རེད། ཉམས་ཞིབ་པ་ཚོས་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་དང་། ཁོང་ཆེན་བར་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཚྩོད་རྒྱུ་འདི་མ་འོངས་ལོ་དུས་ནང་དེ་བས་ཆེ་རུ་འགྱུངས་ཡིན་པའི་ཆོད་དཔག་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། དེ་འདྲའི་གནས་སྐབས་འོག་བོད་རང་སྤྱོད་ཡོངས་ཀྱི་མི་རིགས་གནད་དོན་དེ་གལ་གནད་ཆེ་བར་མཐོང་གི་ཡོད་པ་མ་རེད།

དེང་སང་ཀྱི་ནག་ནང་ཚོང་བདག་སྒེར་པ་ཚོས་མ་ཅ་ཀྱི་སྒོར་དུང་ཕུར་བཞུལ་བའི་ཀྱང་སི་འཛུགས་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་
 པ་དེ་ཚོ་དང་། གཞུང་བར་འབྲུང་འགྱུར་འགལ་ཆེ་བུང་བ་ཡིན་ན། གང་འདྲ་བྱེད་དགོས་ཅེད། ད་ལྟའི་ཆར་གཞུང་
 གི་ངོས་ནས་ཚོང་བདག་སྒེར་པ་གཅིག་ལམ་སེང་ཅ་མེད་བཟོ་བྱུང་གི་ཡོད་པ་ཅེད། ཡིན་ནའང་ཚོང་བདག་སྒེར་པ་དེ་
 ཚོ་ལུང་པ་འདིའི་ནང་སྒོ་གདེང་འཁེལ་བའི་ངང་ནས་གཞིས་ཆགས་ཐུབ་པ་དང་། ཉིན་མ་གཅིག་ཡར་ལངས་པ་དང་སྒོ་
 རྒྱག་མི་ཐུབ་པའི་ཆ་ཉེན་ནམ། ཐབས་ཤེས་ཤིག་གཞུང་གི་ངོས་ནས་བསྐྱུན་དགོས་པ་ཅེད། དེ་འདྲའི་རྒྱ་མཚན་ལ་བརྟེན་
 ནས་ཀྱི་ནག་གཞུང་གིས་ཁྲིམས་ལུགས་དང་ལྟན་པའི་ལམ་སྲོལ་ཞིག་སྤེལ་གྱི་ཡིན་ཞེས་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་ཅེད། འདི་ནི་སྤྱིར་
 བཏང་ང་ཚོས་བོད་ཀྱི་སྒྲིག་ཏུ་སེལ་རྒྱུའི་ཐབས་ཤེས་གཅིག་པུ་ཅེད་བསམ་པའི་ནོར་འཁྲུལ་གྱི་ལྟ་ཚུལ་ཡོང་གི་ཡོད་པས།
 དེ་འདྲ་མ་ཅེད། ཀྱི་ནག་ལ་གནས་ཚུལ་མང་པོའི་ཐོག་ནས་དབུས་གཞུང་དང་། ཞིང་ཆེན། ས་གནས། ཚོང་བདག་
 སྒེར་པ་འཕམ་ཀྱང་སི་ཆེན་པོ་དེ་འདྲའི་བར་སྒྲིག་ཏུ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོང་གི་ཡོད་པ་ཅེད་བསམ་གྱི་འདུག

ཆེ་བཟན་དབང་ཕུག

རྟོང་ཀོང་ལ་རང་སྐྱོང་ཡོང་བ་དང་། བོད་ལ་མི་ཡོང་བའི་ཐད། རྟོང་ཀོང་དང་བོད་བར་འདྲ་བའི་ཆ་མང་པོ་དངས་རྒྱ་
 ཡོད་པ་ཅེད་དེ། ངས་འདིར་མི་འདྲ་བའི་ཆ་ནམས་ལྷ་རྒྱ་ཡིན། བོད་འདི་ཀྱི་ནག་གི་དམར་པོའི་ལམ་ལུགས་ནང་བཅུག་
 ཟེན་པ་དང་། ང་ཚོས་དེ་མེད་པར་བཟོ་དགོས་པའི་ཅེ་བ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། རྟོང་ཀོང་ནང་ད་ལྟ་དམར་པོའི་ལམ་ལུགས་ཁྲོན་
 ནས་ཡོད་པ་མ་ཅེད། རྟོང་ཀོང་གི་གནས་སྤངས་དེ་ནི་སྤེལ་ ༡༩༥༠ ང་གངས་ཀྱི་བོད་དང་འདྲ་པོ་ཡོད་པ་ཅེད། དེ་
 དུས་བོད་ནང་དམར་པོའི་ལམ་ལུགས་ཆ་ཆང་འཛུགས་རྒྱ་ཡིན་པས་ཚོད་ས་ཡོད་པ་ཞིག་ཅེད། ཡིན་ནའང་ངས་འདིར་
 བོད་ལ་རང་སྐྱོང་ཡོང་གི་མ་ཅེད་ཅེས་ལྟ་གི་མེད། ང་ཚོས་འགོག་ཉེན་ག་ཅེ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད་པའི་སྒོར་ལ་བསམ་སྒོ་གཏོང་
 དགོས་པར་བརྟེན། ད་ལྟ་བོད་ནང་དམར་པོའི་ལམ་ལུགས་ཆ་ཆང་ཞིག་བཅུགས་ཟེན་པ་དང་། ང་ཚོས་རང་སྐྱོང་དགོས་
 ཞེས་བརྗོད་པའི་སྐབས་སུ་དེ་ལ་འགྱུར་ལྟོག་ཆེན་པོ་ཞིག་གཏོང་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་ཅེད། རྟོང་ཀོང་ནང་དམར་པོའི་དུང་
 ཆེ་ལ་སོགས་པ་གང་ཡང་མེད་པས་སྤྱིར་བཏང་ལས་སྒྲ་བ་ཡོད་པ་ཅེད་བསམ་གྱི་འདུག

མོ་བཟང་མེད།

ཁྱིམ་སྒྲིལ་བ་འདི་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན་པའི་སྐོར་ཅི་ག་སྤྱི་མཐུན་གྱི་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་ཟུར་པ་སྐྱེད་ཏེ་སྤྱི་མཐུན་མ་བཅོན་ཁང་དུ་བཞུགས་སྐབས་དེ་བ་སྐད་གྲགས་ཅན་ Power of the Powerless དབང་ཆ་མེད་པའི་དབང་ཆ་འཕུལ་བ་ལྟ་བུ་མེད་པའི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་པ་ཞིག་གིས་ཡོད་པ་རེད། དེའི་གོ་དོན་ནི། དཔེར་ན། ང་ཚོ་བོད་མི་རྒྱུ་མཐུན་རང་གི་ལུང་པ་ཤིར་ཏེ་བཅན་བྱོལ་ལ་གྱུར། བོད་ནང་ལ་མཆོན་ན། བོད་ཀྱི་འཛིན་སྐྱོང་གུ་མེས་ཕྱེད་པ་དང་། རང་དབང་ཡོད་པ་རྒྱུ་མཐུན་གྱི་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་ཡོད་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་ནས་ང་ཚོ་རྒྱལ་པོ་མེད་པའི་མི་རིགས་ཤིག་ཆགས་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ང་ཚོ་ལ་རྒྱལ་པོ་ག་ཅེ་ཡོད་ཅེ་ན། ཁྱིམ་སྒྲིལ་བའི་སྐད་སྐད་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་ལ་ལྟོགས་པ་ལྟོགས་ཡོད་པ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། གཞུང་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ནའང་། ཉེས་ཆད་གཏོང་བའི་སྐབས་སུ་ཁྱིམ་སྒྲིལ་ཁ་ལ་འབྱེད་ནས་ཡོང་གི་རེད། ང་ཚོའི་ཆབ་སྲིད་བཅོན་པ་ཚོར་ང་ཏང་གི་མི་ཡིན། བྱེད་རང་ཚོ་བཅོན་ཁང་དུ་འདུག་གི་ཡིན་ཞེས་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། བྱེད་རང་གིས་ཁྱིམ་སྒྲིལ་འགལ་བྱས་འདུག་ དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བཅོན་ཁང་དུ་འདུག་གི་ཡིན་ཞེས་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་འདྲའི་ཁྱིམ་སྒྲིལ་བའི་སྐད་སྐད་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་ལ་ལྟོགས་པ་ལྟོགས་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་རྒྱལ་པོ་མེད་པའི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་པ་ཞིག་སྤྱི་མཐུན་ལ་གཏོང་བ་ལྟོགས་སྐབས་སུ་བཞུགས་པ་ཡིན།

གྱུ་ཞག་ནང་ལ་མཆོན་ན། ཁྱིམ་སྒྲིལ་ལམ་དུ་འགྲོ་བཞིན་པ་རེད། ཚོང་ཁྱིམ་སྒྲིལ་ཐད་གང་ལ་གང་འཆམས་ཀྱི་ཡར་རྒྱས་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད། གྱུ་ཞག་འཛམ་གླིང་ཚོང་དོན་སྤྱི་མཐུན་ནང་ཞུགས་ཟིན་པར་བརྟེན། ཡིན་གཅིག་དེ་དང་བསྟུན་ནས་འགྲོ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པར་མ་ཟད། དཔལ་འབྱོར་ཐོག་ནས་ཀྱང་རྒྱལ་ཡོངས་དང་། མངའ་སྡེ་སོ་སོར་ཡར་རྒྱས་འགྲོ་བཞིན་པ་རེད། ཁྱིམ་སྒྲིལ་ཐོག་ནས་འགན་སྲུང་མེད་ན། ཕྱི་ནས་ཚོང་གྲགས་མཁན་ཡོང་གི་མ་རེད། ཉེས་ཁྱིམ་སྒྲིལ་ཐད་ཀྱང་དེ་དང་དྲུས་འགྲུར་བ་འགྲོ་བཞིན་འདུག་ དཔེར་ན། དེ་སྤྱི་མཐུན་འཛམ་གླིང་དོན་མཐུན་སྤྱི་མཐུན་བཅད་ཆོག་གི་ཡོད་ནའང་། ད་ཆ་དེའི་སྐོར་ལ་ཁྱིམ་སྒྲིལ་ཁང་མཐོ་ཤོས་སུ་འགྲོ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཁྱིམ་སྒྲིལ་དཔོན་ལྷན་གྱི་ཁྱིམ་སྒྲིལ་ཁང་ནས་དོ་དམ་སྤངས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

གྱུ་ཞག་ནང་ད་ཕན་རང་སྐྱོང་ཁུལ་དང་། རྒྱལ་ཁྲིམ་བ་ ༡༥༠ བྱང་འདུག་ ལྷག་པར་དུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་རང་སྐྱོང་ཁུལ་དང་། རྒྱལ་ཁྲིམ་བ་ ༩༧ གསར་པ་དོན་འཛིན་བྱས་འདུག་ དེར་བརྟེན་རང་སྐྱོང་གི་གོང་བུ་དེ་ཚོ་སྤྱི་མཐུན་ལ་གཏོན་པའི་སྤྱི་མཐུན་ལ་ལྟོགས་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩

བར་གསར་པ་བཅོས་ཡོད་འདུག དེ་ཡང་གངས་རྒྱུ་མི་རིགས་ ༥༥ ཡོད་པའི་ནང་ནས་ ༩༩ ལ་རང་སྤྱོད་ཁུལ་
དང་། རྒྱལ་ཟེར་བའི་གནས་བབ་སྤྱད་ཡོད་པ་དང་། ད་དུང་ ༡༡ ལ་མི་འཕྲོད་རྒྱུ་དགས་པའི་རྒྱུ་ཁྲིམས་གཞན་དང་
མཉམ་སྦྲུག་གིས་རང་སྤྱོད་ཁུལ་དང་། རྒྱལ་གྱི་གནས་བབ་མ་རག་པ་རེད་འདུག དེ་བཞིན་མི་རིགས་ཀྱི་གྲོང་སྡེ་
Township ༡༣༥༦ འདུག དེར་བཞུགས་འགྱུར་བ་ཕྱིན་དང་འགོ་མུས་རེད་ལྟ་བུ་ཡིན།

ཆེ་བཟན་དབང་ཕྱུག

ཆོལ་གསུམ་གཅིག་ཏུ་བསྒྲིལ་བའི་ཐད་ཕྱི་རྒྱལ་བོད་རིག་པའི་མཁས་པ་ཆོས་དེ་ཡོང་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་རེད། དེ་ཆོ་སྤྲོན་
མ་ནས་གཏན་འཁེལ་བྱེད་པས་འགྱུར་ལྡོག་འགོ་རྒྱུ་ཡོད་པ་མ་རེད་ཅེས་བཞེད་ཀྱི་འདུག དེ་ལ་ངའི་ངོས་ནས་མོས་མཐུན་
ཙུ་བ་ནས་མེད། ཙུ་བའི་ཆོལ་གསུམ་གཅིག་ཏུ་བསྒྲིལ་བེར་བའི་བོད་མིའི་དགོས་འདུན་འདི་གཞན་དོན་ཆེན་པོ་ཞིག་རེད།
སྤྱི་ཤར་ཤོད་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད། ཡིན་ནའང་ཁྱ་ཞག་ཁོ་རང་ཆོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འགོ་སྐྱོང་ས་ནས་བཤད་ན་ཡོང་སྲིད་པ་ཞིག་
རེད། དཔེར་ན། ནང་མོག་དེ་ཆེ་རུ་དང་། རྒྱུ་དུ་ཐེངས་མང་པོ་བཏང་བྱེད་པ་རེད། དེས་མ་ཆད་དེང་སང་ཁྱ་ཞག་
གཞུང་གི་ནང་ཞིང་ཆེན་ཁག་བསྐྱར་སྒྲིག་ཅི་ལྟར་བྱེད་དགོས་པའི་སྒོར་ལ་གྲོས་བསྐྱར་མང་དག་བྱས་ཏེ་འཆར་གཞི་སྒྲ་
ཆོགས་ཡོད་པ་རེད། འཆར་གཞི་དེ་ཆོར་བཞུས་ཆོ། ང་ཆོ་བོད་མི་རྣམས་དེ་བས་དུམ་བུ་མང་པོར་གྱེས་རྒྱུའི་ཉེན་ཁ་
ཡོད་ནའང་། དེས་ག་རེ་མཆོན་ཐུབ་ཅེ་ན། ས་ཁུལ་དེ་མཆོམས་ཐད་དེ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ང་གངས་ནང་གཏན་
འཁེལ་བྱེད་ཉེན་ཁ་ཡང་འགྱུར་ལྡོག་འགོ་རྒྱུ་མེད་པ་ཞིག་ཙུ་བ་ནས་མ་ཡིན་པར། ཁྱ་ཞག་རང་གི་འགོ་སྐྱོང་ས་ཀྱི་ཐོག་ནས་
འགྱུར་ལྡོག་འགོ་ས་ཡོད་པ་དང་། འགོ་སྲིད་པ། འགོ་ཆོག་པ། འགོ་དགོས་པ་ཞིག་རེད།

ཆོ་བཟང་མེ་ཆེ།

ཆོལ་གསུམ་གཅིག་ཏུ་བསྒྲིལ་བའི་རང་སྤྱོད་ཟེར་བ་འདི་བྲིམས་དང་། རྒྱ་མཆན་གྱི་ཐོག་ནས་ཡོང་ཐུབ་ངེས་ཡིན་པར་
ཤོད་ཐུབ། ད་ལྟོ་ཤོང་དུ་ཞུས་པ་བཞིན་རང་སྤྱོད་ཁུལ་དང་། རྒྱལ་ཟེར་བ་གསར་པ་བཅོས་ཏེ་འགྱུར་བ་འགོ་མུས་རེད་
ལ། ཁྱ་ཞག་ནང་ཁྲོད་ཆེན་ཞེས་མང་འཕྲེ་གསར་པ་ཞིག་བཅོས་བྱེད་ཅོམ་རེད། དེ་བཞིན་དམིགས་བསལ་དཔལ་འབྱོར་
གྱི་ས་ཁུལ་བཅོ་མུས་ཡིན་འདུག དེར་བཞུགས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་སྐྱོང་ས་ཐོག་ནས་འགྱུར་བ་ཕྱིན་དང་འགོ་མུས་རེད།

ཡང་ཁྲིམས་རང་གི་ཐོག་ནས་ཚོད་པ་ཡིན་ན། ཅ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་ ༤ ནང་གངས་རུང་མི་རིགས་ཤིག་ས་
ཁུལ་གཅིག་ཏུ་མཉམ་སྡོད་བྱས་ཡོད་ཆེ། རང་སྐྱོང་བྱས་ཚོགས་འཁོད་ཡོད་པ་རེད། གངས་རུང་མི་རིགས་ཀྱི་བཅའ་
ཁྲིམས་དོན་ཚན་ ༡༡ ནང་གངས་རུང་མི་རིགས་གཅིག་ལས་མང་བ་ས་ཁུལ་གཅིག་ཏུ་མཉམ་སྡོད་བྱས་ཡོད་ཆེ། ས་
གནས་ཀྱི་གནས་སྐབས་དང་། དཔལ་འབྱོར་གྱི་འགྲོ་སྐབས། ལོ་རྒྱུས་བཅས་ལ་གཞིགས་ཏེ་རང་སྐྱོང་བྱས་ཚོགས་
འཁོད་ཡོད་པ་རེད། བོད་ལ་མཚོན་ན། ས་ཆ་དང་། རི་རྒྱ་སོགས་གཅིག་པ་གཅིག་རྒྱུ་རེད། དཔལ་འབྱོར་གྱི་
འགྲོ་སྐབས་ཀྱང་གཅིག་མཐུངས་རེད། ཚོད་གཞི་ཡོད་ས་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐོག་ནས་གཅིག་གྱུར་ཡིན་མིན་དེ་རེད། ང་
ཚོས་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཕྱིར་མིག་བཟུང་ཆེ། དེ་ལྟེ་བོད་གཞུང་གི་འོག་ཁམས་དང་། ཨ་མདོ་གཉིས་ལ་ཆོས་ཕྱོགས་ནས་
རྒྱལ་པོ་ཞིག་ཡོད་ན་མ་གཏོགས། མེད་ཕྱོགས་ནས་ཐད་ཀར་རྒྱལ་པོ་ཡོད་པ་དང་། མེད་པ་གཉིས་ཀ་ཆགས་བསྐྱེད་ཡོད།
ལྷག་པར་དུ་ཉེ་དུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་མེད་པར་ཆགས་བསྐྱེད་ཡོད་པ་རེད།

འོན་ཀྱང་དོན་ཚན་འདིའི་ནང་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་བཤད་པ་འདི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མིན་པར་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
རེད། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཆ་བཞག་ན། ཀྲོའང་ལ་རང་སྐྱོང་གི་ས་ཁུལ་ཆེ་ཤོས་ལྔ་ཡོད་པ་དང་། ཀྲོའང་ནི་ལོ་
སྐྱོང་ཕྱག་གཉིས་ཀྱི་སྡོན་ནས་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་རེད། ཤེན་ཅང་རང་སྐྱོང་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ནས་ ༡༩༥༩ བར་
རྒྱལ་ཁབ་ཐ་དད་ཀྱི་ངོ་བོར་གཞུང་འཛིན་བྱས་ཡོད་པ་ཤོད་ཀྱི་འདུག་མ་གཏོགས། ང་ཚོ་བོད་ནང་བཞིན་སྤོང་བཅན་གྱི་
སྐུ་དུས་དང་། དེ་ནས་ས་སྐྱེའི་གོང་མ་ནམས་དང་། ༧་རྒྱལ་བ་སྐུ་ཕྱེད་རིམ་བྱོན་བཅས་ཀྱི་སྐུ་དུས་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཐ་
དད་ཀྱི་ངོ་བོར་གཞུང་འཛིན་བྱས་ཡོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་དེ་འདྲ་མི་འདུག སོག་པོ་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་ཁ་གྱུས་པའི་ནང་སོག་
ལ་མཚོན་ནའང་། དེ་སྐུ་ནག་གི་ཁོངས་སུ་མ་ཚུད་གོང་དཔོན་སོ་སོ་བྱས་ཏེ་དུམ་བུར་སོང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་མ་གཏོགས།
བོད་བཞིན་རྒྱལ་པོ་གཅིག་དང་། གཞུང་གཅིག་བཀའ་ཤག་དང་བཀའ་རྒྱུན་བསྐྱོད་གཞག་བྱས་པ་དེ་འདྲ་ཡོད་པ་མ་རེད།
ཉིང་ཤ་ལ་མཚོན་ན། དུའེ་མི་རིགས་ནམས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བྱེད་པར་ཅམ་ལས་རྒྱ་རིགས་རང་རེད། དེར་བརྟེན་ལོ་
རྒྱུས་ཞེས་པའི་གཞི་བཞག་ས་འདི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མིན་པར། མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རང་རེད། དེ་ཡང་སྐད་ཡིག་
དང་། དཔལ་འབྱོར། ཆས་གོས་སོགས་གཅིག་ཡིན་མིན། ས་ཆ་གཅིག་ཏུ་མཉམ་སྡོད་བྱེད་མིན། ཡར་རྒྱས་འགྲོ་
སྐབས་གཅིག་གྱུར་ཡིན་མིན་དེ་ཆོ་ལ་གོ་དགོས་པ་རེད། ཉིང་ཤ་ལ་མཚོན་ན། ཆོས་རང་རེད། ཤེན་ཅང་ནི་ཆོས་
དང་། སྐད་རེད། སོག་པོ་ནི་གཙོ་བོ་སྐད་དང་། ཆོས་ཏོག་ཅམ་ཡོད་པ་རེད་ཟེར་ན་འགྲིགས། ཀྲོའང་ནི་མི་རིགས་

རེད་བརྗོད་པ་མ་གཏོགས། རྒྱུ་ཡན་ཆད་ཡོད་པ་མ་རེད། ཆས་གོས་ཙམ་རེད། གལ་ཏེ་ཤིན་ཙང་ནང་ཡུ་གུར་མི་
 རིགས་བརྒྱ་ཆ་ ༩༠ ལ་རང་སྐྱོང་གི་གནས་བབ་སྤྲད་ཡོད་པ་དང་། གྲོའང་ནང་གྲོའང་མི་རིགས་བརྒྱ་ཆ་ ༩༠ ལ་
 རང་སྐྱོང་གི་གནས་བབ་སྤྲད་ཡོད་པ། སོག་པོའི་མི་རིགས་བརྒྱ་ཆ་ ༥༠ ལ་ནང་སོག་རང་སྐྱོང་སྤྲད་ཡོད་པ། ཉིང་
 གཤི་ནང་རྟེའི་མི་རིགས་མངའ་སྡེ་ ༡༡ ནང་ཁ་འཐོར་བའི་རུབ་རུབ་བཟོས་པར་རང་སྐྱོང་སྤྲད་ཡོད་པ་བཅས་ཡིན་ན།
 ང་ཚོ་བོད་མི་རུབ་རུབ་བྱས་ཏེ་གནས་པར་རང་སྐྱོང་གཅིག་ཅིའི་ཕྱིར་སྤྲོད་ཀྱི་མེད་དམ། ང་ཚོ་ཆོས་དང་། རྒྱུ་ཡིག་
 རིག་གནས། ཡོ་རྒྱས་བཅས་གཅིག་གྱུར་ཡིན་ཞེས་ཚུངས་ཡོད་པ་ཞིག་རེད། དེར་བརྟེན་ཆོལ་གསུམ་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེལ་
 རྒྱུའི་ཐད་ཁྲིམས་དང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྤངས་ནས་ཚུངས་ཡོད་པ་ཞིག་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ཇི་བ། ༡༥ རྒྱ་ནག་གི་ད་ལྟའི་རང་སྐྱོང་གི་ལམ་ལུགས་ལག་ལེན་བསྐྱར་དགོས་པ་ཡིན་ནའང་རེད། མ་འོངས་
 པར་ང་ཚོས་བཤད་པའི་རང་སྐྱོང་ལག་བསྐྱར་བྱ་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་བྱུང་བ་ཡིན་ནའང་རེད། ལས་བྱེད་
 པ་ཚོ་གལ་ཆེན་པོ་ཆགས་ཀྱི་འདུག ད་ལྟའི་གནས་སྤངས་འོག་བོད་ནང་ནམ་དཔྱིད་ལྡན་པ་དང་། འཛོན་
 ཐང་ཡོད་པ། སྤྱིང་སྟོབས་ལྡན་པ་བཅས་ཀྱི་ལས་བྱེད་མི་སྡེ་སྤྱིད་སྤྱིང་བྱ་རྒྱུར་ང་ཚོའི་ངོས་ནས་ཐབས་
 ལམ་ག་རེ་བརྟེན་དགོས་སམ།

༡༦ གོང་དུ་རྒྱ་ནག་ནང་འགྱུར་བ་མང་པོ་ཞིག་འགྲོ་གི་ཡོད་པའི་སྐོར་གསུངས་སོང་། ངའི་དྲི་བ་ནི་རྒྱ་
 ནག་གམ། དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་དབང་སྐུར་ལ་འགྱུར་བ་གང་འདྲ་ཕྱིན་ན་བོད་དོན་ཐོག་རེ་བ་
 ཡོད་པ་ཡིན་ནམ།

ཆེ་རིང་ལྷུ།

སྤྱིར་བཏང་བོད་ནང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ནས་བཟུང་དུའུ་ཡའོ་པང་གི་དབུ་ཁྲིད་འོག་སྤྱིད་བྱས་གུ་ཡངས་བྱུང་སྟེ་འགྱུར་བ་
 ཆེན་པོ་ཕྱིན་ཡོད་པ་རེད། དེའི་རྗེས་སུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ནས་བཟུང་བོད་ནང་ཞི་ཞོལ་འཐབ་ཚུངས་ཀྱི་ལས་འགུལ་བྱུང་བ་
 རེད། རྒྱབས་དེར་རྒྱ་མིའི་དཔོན་རིགས་ནང་ཁྲལ་དུ་ཚོད་སྐྱོང་ག་རེ་བྱུང་ཡོད་ཅིན། བོད་ནང་སྤྱིད་བྱས་གུ་ཡངས་བཏང་

བ་དང་། རང་སྤྱོད་བྱེད་དུ་བཅུག་ཆོ། ཁོང་ཚོ་ཉམས་པ་ཆེ་རུ་སོང་སྟེ་རང་བཅན་འཐབ་ཚད་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་
འདྲ་བྱས་ན་པོད་ནང་བརྟན་མེད་ནམ་ཡང་ཡོང་གི་མ་རེད་ཅེས་པོད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། པོད་ནང་ངོ་ཚྭ་ལ་ཆེན་པོ་བྱང་བའི་
རྒྱ་རྒྱུ་ནི། པོད་ནང་སྤྱི་བྱས་གྱུ་ཡངས་སམ། ལྷག་དགས་པའི་རྒྱ་རྒྱུ་རེད་སྟེ་སྟེ་པའི་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་གི་ལྷ་ཚུ་ལ་
དེ་འདྲ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག།

ལས་བྱེད་པ་སྤྱོད་སྤྱི་བྱ་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་རེད། ང་ཚོས་ལས་བྱེད་དེ་པོད་རིགས་ཡིན་ན། མི་རིགས་ཀྱི་ཞེན་
ཁོག་ཡོད་པར་བསམ་གྱི་ཡོད། ཡིན་ནའང་ང་ཚོས་པོད་ནས་ཐེབས་པའི་བཅོན་པ་ཚོར་སྐད་ཆ་དྲིས་དུས། འོ་རྒྱ་རིགས་
ལས་བྱེད་ཡོད་ན་ཡག་གི་རེད། ཐག་ཚད་པ་འདུག ལས་ཀ་ཡག་པོ་བྱེད་གྱི་འདུག པོད་རིགས་ཡོད་ན་སྤྱི་བྱ་གི་རེད་
ཅེས་ཉམས་སྤྱོད་གསུང་མཁན་ཁ་གསུང་འདུག ལས་བྱེད་པ་ཚོས་རང་གི་ལས་ཀ་ཡག་པོ་བྱེད་དང་མ་བྱེད་དེ་མི་རིགས་
གང་ཡིན་ལ་རག་ལུས་གྱི་མ་རེད། ལས་བྱེད་སོ་སོའི་ཤེས་བྱ་ཡོན་ཏན་དང་། ཡ་རབས་བཟང་སྤྱོད་སོགས་ལ་རག་
ལུས་གྱི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག དེ་ནི་སྤྱི་བྱ་བཏང་གི་ཆ་ནས་ཁྱས་པ་ཡིན།

ཡང་ང་རང་ཚོའི་མི་རིགས་ལ་དབང་ཆ་དང་། ལས་ཀ་ཐོབ་ཚུ་ལ་ནས་བཞུས་ན། བྱེད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་
རེད། ང་རང་ཚོ་པོད་རིགས་མང་པོ་ཞིག་ལ་ལས་ཀ་རག་གི་ཡོད་པ་མ་རེད། སྤྱོད་བྱ་ཐོན་ཏེ་ལས་ཀ་མེད་པར་སྟགས་
གྱི་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་ནག་ནང་མི་མང་པོ་ཞིག་གཞུང་གི་ལས་ཀ་བྱས་ན་མ་གཏོགས། སྤེར་པའི་ཀྱང་སི་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་
མེད་པར་བརྟེན། ལས་བྱེད་པའི་ནང་ཁྱུགས་དགོས་པ་ཆགས་གྱི་ཡོད་པ་རེད། གལ་སྲིད་པོད་དུ་ཡོད་པའི་ང་ཚོའི་མི་
རིགས་ནམས་ལས་བྱེད་པའི་ནང་ཁྱུགས་ཐུབ་ཆོ། སྤེར་གྱི་འཆོ་བ་དང་། བྱིས་ཆང་གི་འཆོ་བ། བྱོང་གསེབ་གྱི་འཆོ་
བ་བཅས་ཡར་རྒྱས་འགྲོ་རྒྱུར་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཏན་ཏན་ཡོང་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག འོན་ཀྱང་
གོང་དུ་ཁྱས་པ་བཞིན་ད་ལྟའི་པོད་ནང་གི་པོད་རིགས་འགོ་བློད་ནམས་རིག་གནས་གསར་བརྟེན་སྐབས་འཆར་ཡོངས་བྱུང་
བའི་མི་ནམས་རེད། ཁོང་ཚོའི་སེམས་ནང་མ་ཁ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་། མ་ཁ་དེའི་ནང་འཛིན་སྐྱེད་ཅིག་ཡོད་པ་རེད། དེར་
བརྟེན་ཁོང་ཚོ་རུས་སྤྱོད་ནང་བཞིན་མགོ་འབྱར་ཅོམ་བྱས་ཏེ་ཡང་མར་ཕྱིར་ཕྱིག་རྒྱག་དགོས་ཆགས་གྱི་ཡོད་པ་རེད། གང་
ཡིན་ཞེ་ན། དེའི་སྐབས་ལ་ཉམས་སྤྱོད་ཡག་པོ་མེད་པའི་དབང་གིས་ལས་ཀ་བྱེད་དུས་ཞེད་སྐད་ཆ་པོ་ཡོད་པ་རེད། གལ་
སྲིད་མི་རབས་གསར་པ་ཚོས་དེ་སྤྱི་བྱ་གནས་གསར་བརྟེན་དུས་སྐབས་ཀྱི་འཛིན་སྐྱེད་མེད་པའི་ཉམས་སྤྱོད་གསར་

པ་ཞིག་འབྱེད་ཡོང་བ་ཡིན་ན། སློབས་ཉམས་ལྡན་པའི་སློབ་མཁན་ལས་ཀྱི་བྱེད་ཐུབ་པའི་གནས་ཚུལ་ཐ་དད་ཅིག་ཆགས་
 སྲིད་ཀྱི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག དཔེར་ན། དེ་སྤྱི་ལོ་གསུམ་པ་ལྟ་བུ་འདྲིམ་སྤྲོད་སྐབས་གྲོལ་དང་། རྟེན་རྩ་ལ་སོགས་
 པའི་དབུ་བྱེད་མཁས་དབྱེད་འདྲིམ་སྤྲོད་ཐེབས་ཆག་ཚོ་ལས་ཤེས་ཡོན་ལེགས་པ་ཡོད་དུས་ཁ་ཚྱེད་ཀྱང་འུག་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་
 པ་མ་རེད། དེ་འདྲ་བོད་ནང་ལའང་ཡོང་སྲིད་པ་རེད། དེང་སང་བོད་ནང་རྩོམ་ཡིག་གི་ཐོག་ནས་བོད་མིས་ཀྱི་རིགས་
 ལས་ལྷག་པའི་འཛོན་ཐང་བརྟན་ཏེ་རྩོད་སྲེད་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

ཀྱི་ནག་གི་བཅོས་སྒྱུར་ལ་བཅན་བྱོལ་གཞུང་གིས་བྱུགས་ཀྱི་སློབ་ཐུབ་ཀྱི་རེད་དམ་ཞེ་ན། སློབ་ཐུབ་ཀྱི་མ་
 རེད་བསམ་གྱི་འདུག ཀྱི་ནག་གི་འབྱུང་འབྱུར་བཅོས་སྒྱུར་ཐད་ལ་ཀྱི་ནག་རང་གི་མཁས་པ་དང་། ཤེས་ཡོན་ཅན་ཆོའི་
 ཁྱོད་དུ་རྩོམ་ཡིག་གི་ལམ་ནས་རྩོད་སྲེད་མང་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེའི་ཐོག་ལ་ང་ཆོ་བོད་རིགས་ཀྱི་ཡིག་ཤེས་མཁན་
 མཁས་ཀྱིས་རྩོམ་ཡིག་སྤེལ་ཏེ་ཐེ་བྱུས་བྱས་པ་ཡིན་ན། ཁོང་ཚོས་ཏན་ཏན་དོ་སྒྲུང་བྱེད་ཀྱི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག ང་
 ཆོས་ཤེས་བྱ་ཡོན་ཏན་གྱི་ཐོག་ནས་ཁོང་ཆོ་ལ་འགྲན་བསྡུར་དང་། ཁ་གཏད་གཅིག་ཐུབ་པ་ཡིན་ན། བ་རོལ་པོའི་སློ་
 ཁ་ང་ཆོའི་ཕྱོགས་སུ་སྒྱུར་བྱེད་ཐུབ་པ་ཡོང་གི་རེད་ལ། ང་རང་ཆོ་བོད་མི་རིགས་ལའང་རིན་ཐང་ཞིག་སྤེབས་ཀྱི་རེད། དོན་
 མེད་ཁ་ཚྱེད་ཀྱི་གིན་བཞུད་ན། མེད་ལ་རིན་ཐང་ཁྱོད་ནས་མི་འདུག་བསམ་གྱི་རེད་ལ། སྐད་ཆ་ལའང་ཉན་གྱི་མ་
 རེད། དེར་བརྟེན་ང་ཆོས་ཤེས་བྱ་ཡོན་ཏན་ཁོ་ནའི་ཐོག་ནས་འཐབ་རྩོད་ཅིག་བྱེད་ཀྱི་ཡིན་ན། ང་ཆོའི་རྩོད་ལ་དོ་སྒྲུང་
 ཞིག་སྤེབས་ཐུབ་ཀྱི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ཆེ་བརྟན་དབང་ཕྱུག

ཀྱི་ནག་དམར་ཤོག་ལ་འགྱུར་ཞོག་གང་འདྲ་ཕྱིན་ན། བོད་མིའི་ཐོབ་ཐང་རྩོད་རྒྱུ་གོ་སྐབས་དང་། རྩལ་པ་ཐོན་གྱི་རེད་
 གསུངས་པ་འདི་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་ཞུ་ཁག་པོ་རེད། སུས་ཀྱང་ཤོད་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད། ཡང་ཕྱོགས་གཞན་ནས་སྐབས་
 བདེ་པོ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག ཞུ་ཁག་པོ་རེད་ཅེས་པ་གང་ཡིན་ཞེ་ན། སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་འགྱུར་ཞོག་ཟེར་བ་དེ་སུས་ཀྱང་སྤོན་
 དཔག་དང་། ཐག་གཅོད་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད། གནས་ཚུལ་མང་པོར་རག་ལུས་ཡོད་པ་རེད། ཡང་སྐབས་བདེ་པོ་
 གང་འདྲ་རེད་ཅེ་ན། ཀྱི་ནག་དམར་པོའི་སྲིད་གཞུང་དེ་ཇི་ཅམ་གྱིས་རྩལ་པ་རྒྱུ་དུ་ཕྱིན་པ་དེ་ཅམ་གྱིས་བོད་མིའི་རང་

དབང་འཐབ་ཚོད་བྱ་རྒྱུ་གོ་སྐབས་དང་། རྒྱས་པ་ཆེ་རུ་འགྲོ་གི་རེད། ཡང་རྒྱ་ནག་ནང་དབང་གྲགས་ཆེ་བའི་དབུ་ཁྲིད་
མའོ་དང་། ཏིང་ཞའོ་ཕིང་ལྟ་བུ་བྱུང་སྟེ་བོད་དོན་ཐོག་ཐག་གཅོད་ཡག་པོ་བྱ་རྒྱུ་སྐབས་བདེ་བ་ཡོང་སྟེན་པ་རེད།
དཔེར་ན། དེ་ལྷ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ང་གངས་ནང་མའོས་གང་བཤད་རེད། མིན་ཟེར་མཁན་སུ་གཅིག་ཀྱང་ཡོད་པ་མ་
རེད། དེ་འདྲ་བྱུང་ན། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་དེ་བྱེད་བདེ་བ་ཡོང་རྒྱུ་ཡིན། དེ་ལས་ཐོག་སྟེ་མའོངས་པར་རྒྱ་ནག་དམར་
པོའི་གཞུང་གི་དབང་འཐབས་ཀྱང་དུ་སོང་སྟེ་མང་གཙོ་བྱུང་བ་ཡིན་ནའང་། མི་རིགས་མང་པོ་ཞིག་ལ་བསྐྱན་དགོས་པའི་
ཆ་ནས་དཀའ་ངལ་ཆེ་རུ་འགྲོ་སྟེན་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ཐོ་བཟང་སེལ།

ཆོ་རིང་ཤུག་ལགས་ཀྱིས་ཤེས་ཡོན་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་ན། རྒྱ་ནག་དང་མཉམ་དུ་ཚོད་ཐེང་བྱ་རྒྱུ་གོ་སྐབས་འཛིན་ཐུབ་
ཀྱི་རེད་གསུངས་སོང་། དེ་ལ་ངའི་ངོས་ནས་མོས་མཐུན་ཡོད། དཔེར་ན། ཁེ་ན་ཏའི་ཁོངས་གཏོགས་བྱུ་ཤེལ་མི་རིགས་
ནམས་ཤེར་ན་ཅིའི་སྐད་རྒྱག་མཁན་རེད། ཁོང་ཆོས་ཁེ་ན་ཏའི་གཞུང་ལ་ཐོབ་ཐང་ཚོད་པའི་སྐབས་སུ་སེམས་ཤུགས་ཆེ་
ཤོས་ཡོད་མཁན་སུ་རེད་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་དུས་ཤེར་ན་ཅིའི་སྐད་རྒྱག་མཁན། དབྱིན་ཇིའི་སྐད་ཀྱང་ཤེས་མཁན། ལས་
ཀ་ཡོད་མཁན་བཅས་ཤེས་ཡོན་ཆེ་བ་ཆོ་རེད་འདུག་ཅེས་ཐོན་ཡོད་པ་རེད། ཤེར་ན་ཅིའི་སྐད་གཅིག་ཤུ་རྒྱག་མཁན་ཤེས་
ཡོན་དམའ་བ་ཆོ་ཞན་ཞིག་ཡོད་པ་གང་ཞིག་ལ་དེ་ཙམ་གྱི་ཤུགས་ཆེན་པོ་མེད་པ་རེད། དེའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་བརྟགས་
ཆོ། རང་ཉིད་ལ་ཤེས་ཡོན་ཡོད་པའི་ཆ་ནས་ལས་ཀ་དང་། རྒྱ་ནོར་ཡོངས་སྤྱོད་ལ་སོགས་པ་གཏན་འཇགས་སུ་ཡོད་
དུས། མི་རིགས་ཀྱི་བསམ་ཐོའི་ཐོག་ནས་རང་གི་ལུང་པའི་འཛིན་སྤྱོད་རང་ཉིད་ནས་བྱེད་དགོས་པ་དང་། རང་ཉིད་
ནས་ཐག་གཅོད་དགོས་པ། གཞན་གྱི་བཀོད་བྱས་འོག་ག་རེ་བྱས་ཏེ་འགོ་དགོས་རེད་བསམ་པ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་
མཚུངས་བོད་ནང་ལ་ཡིན་ནའང་། བོད་མིའི་འགོ་བྱེད་ནམས་རྒྱ་མིའི་དཔོན་རིགས་ཆོར་མགོ་སྐྱར་ཙམ་བྱེད་དགོས་ཀྱི་
ཡོད་པ་རེད། དེ་འདྲའི་གནས་སྐབས་སུ་ང་ཁོང་ཆོར་གྱིས་ཞུམ་ག་རེ་བྱས་ཏེ་བྱེད་དགོས་རེད་བསམ་པའི་སྒྲིབས་པ་
དང་། ང་རྒྱལ་དེ་ཏོག་ཙམ་ཤེས་ཡོན་ཆེ་བ་དང་། ལས་ཀ་གཏན་འཇགས་སུ་ཡོད་མཁན་ཆོར་མང་བ་སྐྱབས་རྒྱུའི་རེ་
བ་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་མིའི་ངོས་ནས་ཁོང་ཆོའི་སྒྲ་ཐོགས་སྤར་རྒྱ་དང་། གོ་གནས་སྤོད་རྒྱ་སོགས་སྟོན་བྱས་གང་འདྲ་ཞིག་
འཛིན་དགོས་པའི་ཐོག་ལ་བསམ་ཐོའི་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

མ་འོངས་པར་རྒྱ་ནག་ལ་འགྱུར་བ་གང་འདྲ་ཕྱིན་ན། ང་ཚོར་རང་དབང་ཆེ་བ་རག་རྒྱུ་ལྟེ་ལྟེ་བ་ཡོད་དམ་ཞེ་
 ན། ལྷ་བའི་ཐོག་ནས་རྒྱ་ནག་མང་གཙོར་གྱུར་ཆོ། རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ལ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་། རང་དབང་
 སོགས་མང་བ་རག་གི་རེད། དེ་མཚུངས་བོད་ལའང་ཡོང་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག སྤྱི་ཡོངས་མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་
 ཚོད་ལེན་གྱི་ཐོག་ནས་བཤད་ཆོ། ད་ལྟོ་རྒྱ་ནག་གི་གཅིག་རྒྱུད་ལམ་སློལ་འོག་གྲུང་བྱན་ཏང་མི་རེ་གཉིས་ཀྱིས་ཐག་གཅོད་
 གྱུར་དབང་ཡོད་སྟབས། ང་ཚོར་རེ་བ་ཆེ་བ་དང་། ཁོང་ཚོའི་ངོས་ནས་ཀྱང་ཐག་གཅོད་བྱ་སྟབས་བདེ་བ་ཡོད་འགྲོ་བསམ་
 གྱི་འདུག མང་གཙོའི་གཞུང་ཡིན་ན། གྲོས་ཚོགས་ནང་བརྒྱ་ཆེད་ཀྱི་ཡིན་ཟེར་རྒྱུ་མཚོན་པའི་མང་གཙོའི་རྒྱལ་
 ཁབ་གཞན་དག་དང་མཚུངས་པར་ཐག་གཅོད་མ་བྱུང་བར་ལུས་སྲིད་པ་རེད། བལ་ཡུལ་ནང་གཟིགས་དང་། མང་
 གཙོ་ཡིན་ནའང་། ཡང་དག་པ་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད།

གོང་དུ་ལུས་པ་བཞིན་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་མང་བ་དགོས་རྒྱུ་གལ་ཆེན་པོ་རེད། རྒྱ་དཔོན་རེ་གཉིས་ཡག་པོ་
 ཡོད་ཀྱི་རེད། ཡིན་ནའང་ང་ཚོའི་འཐབ་ཚྭ་འདི་མི་རིགས་ཀྱི་འཐབ་ཚྭ་ཅིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་བོད་འདི་ཡག་སྟག་ལ་
 མ་ལྟོས་པར་བོད་མིས་འཛིན་དགོས་པ་དང་། ལས་བྱེད་ཆ་ཆང་བ་བོད་རིགས་ངེས་པར་དུ་དགོས་པ་ཡིན། དེ་ནི་ཚོད་
 གཞི་གལ་ཆེན་པོ་ཞིག་རེད་བསམ་གྱི་འདུག ང་ཚོས་གཞུང་ཡག་སྟག་གི་སྐད་ཆ་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། གལ་ཏེ་རྒྱ་
 རག་གཞུང་གིས་རྒྱ་དཔོན་འཛིན་ཐང་ཆེ་ཤོས་དང་། ཡག་ཤོས་བོད་ནང་གཏོང་གི་ཡིན། གཞུང་གཙང་མ་གཙང་རྒྱང་
 བྱེད་ཀྱི་ཡིན། བྱེད་རང་ཚོའི་བདེ་སྟག་ཡོངས་རྫོགས་བསྐང་གི་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ན་ང་ཚོས་ཁས་ལེན་བྱེད་ཀྱི་རེད་པས།
 བྱེད་ཀྱི་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་བྱང་ཆེས་གཙོས་པའི་ལས་བྱེད་ཆ་ཆང་བ་བོད་རིགས་ཡིན་
 པའི་གཞུང་ཞིག་བཙུགས་ཟིན་པའི་རྗེས་ལ་ཡག་སྟག་གང་འདྲ་བྱུང་ནའང་ང་ཚོས་ཁས་ལེན་རྒྱུ་རེད། དཔེར་ན། བལ་
 ཡུལ་ནང་མང་གཙོའི་ལམ་ནས་བདམས་པའི་གཞུང་སྲོ་ལྷག་ཡོང་གི་ཡོད་ནའང་། ཁོ་རང་ཚོས་བདམས་པའི་གཞུང་རེད།
 ཁས་ལེན་མ་བྱེད་ཀྱི་མེད་རེད། ཡིན་ནའང་ལེགས་པ་ཞིག་ཡོང་རྒྱུ་ལྟེ་ལྟེ་བ་ཡོད་པ་རེད། ཡག་སྟག་གང་འདྲ་ཡོང་རུང་
 ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་དེ་ང་ཚོར་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ལས་བྱེད་མང་བ་བོད་རིགས་དགོས་འདུག་བཤད་
 ཚོག་པ་དེ་ང་ཚོའི་ཐོབ་ཐང་རེད་ལ། དེ་ལྟར་ཤོད་རྒྱུ་ང་ཚོའི་ལས་འགན་ཞིག་ཀྱང་རེད། ཡག་སྟག་གང་ཡོང་ནི་གནས་
 རྒྱལ་ཡོངས་སུ་ཐ་དད་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ਭੈਂਦਰ ਸੂਰਾ

སྤྱིར་བཏང་བྱ་བ་ཕྱོགས་པའི་མཁས་པ་དང་། བོད་དོན་གྲུབ་སྐྱོར་བ་ཆོས་ཀྱི་ནག་མང་གཙོར་གྱུར་ན། བོད་རང་བཙན་
 ཚད་ལེན་བྱེད་པར་རེ་བ་ཆེ་བ་ཡོད་པ་དང་། ཡང་ཁ་གསུངས་ཀྱིས་ཁག་ཏུ་འགྲོ་གི་རེད་ཅེས་ཤོད་མཁན་སྣ་ཆོགས་ཡོད་པ་
 རེད། དངོས་གནས་བྱས་ན། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ཕྱོགས་ནས་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་སེལ་རྒྱུ་ལས་སྒྲ་པོ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག
 གང་ཡིན་ཞེ་ན། བོད་ཀྱི་ས་ཆའི་ཐོག་རྒྱ་ནག་མི་མང་གི་ཆོར་བ་དེ་རྒྱ་གར་མི་མང་གིས་ཀམ་མིར་ས་ཆའི་ཐོག་བཙུངས་
 པའི་ཆོར་བ་ནང་བཞུགས་པ་ནས་ཡོད་པ་མ་རེད། བོད་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁོངས་རེད། རྒྱ་ནག་ནས་ཁ་བྲལ་ཐབས་མེད་
 ཅེས་བརྗོད་པ་དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གུང་བླ་ཏང་གིས་ཉི་དྲུས་བཅོས་པའི་བསམ་སྒྲོགས་ར་པའི་གཞི་རེད་མ་གཏོགས། མི་རབས་
 ནས་མི་རབས་བརྒྱུད་དེ་རྒྱ་མིས་དེ་འདྲ་བསམ་སྒྲོག་ཏོང་གི་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཅུ་བ་ཉིད་ནས་མ་རེད། དཔེར་
 ན། རྒྱ་མིའི་སྒྲན་ངག་དང་། གཞས་ཆོག་ནང་ལྟོ་རྒྱ་མཆོའི་མཐའ་ནས་བྱ་བ་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་བར་ང་ཆོའི་པ་ཡུལ་
 ཡིན་ཞེས་བྲིས་ཚུང་མཁན་གཅིག་ཀྱང་བྱུང་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་འདྲ་བསམ་སྒྲོའི་ནང་ལ་འཁོར་ཚུང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད།
 རྒྱ་མི་མང་ཆོགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོའི་ནང་བོད་དེ་ཁ་བྲལ་གྱུར་ཏེ་རང་བཙན་ཆགས་པ་ཡིན་ནའང་། ཁོང་ཆོའི་སྣང་དུམ་བྱར་
 གས་པ་ལྟ་བུའི་གནས་ཚུལ་ཡོང་གི་མ་རེད། དེ་དངོས་གནས་བྱེད་པར་ཡོད་པ་རེད། གལ་སྲིད་རྒྱ་གར་ནང་ཀམ་མིར་
 སྤྱད་དགོས་རེད་བཤད་ཆོ། རྒྱ་གར་བ་མང་པོའི་སྣང་དུམ་བྱར་གས་པ་ལྟ་བུའི་ཆོར་སྤང་ལྷགས་ཆེན་པོ་ཡོང་གི་རེད།
 གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཀམ་མིར་ཟེར་བ་དེ་མི་རབས་ནས་མི་རབས་བརྒྱུད་དེ་རྒྱ་གར་གྱི་ས་ཆ་ཡིན་ཤག་གི་བསམ་སྒྲོའི་ལྷགས་
 ཆེན་པོ་ཡོད་པ་དང་། སེེ་ཁ་འབབ་ Indus River དེ་ནས་ཡོང་གི་ཡོད་བསམ་པའི་རྒྱ་གར་མི་མང་གིས་ས་ཆ་དེའི་
 ཐོག་བསམ་སྒྲོའི་འདྲིན་སྤངས་ཐད་དེ་ཐ་དད་རེད།

གལ་མེད་ཀྱི་ནག་གཞུང་གིས་ཐག་བཅད་དེ་བོད་མྱུང་པ་ཡིན་ན། མི་ཁ་གསུམ་གྱིས་ངོ་ཚྭ་བྲས་ན་མ་གཏོགས།
 རྒྱ་མི་མང་ཆེ་བས་ངོ་ཚྭ་བྲེད་ཀྱི་མ་རེད། ཉ་ལྷ་བོད་རྒྱ་མིའི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་པ་ཆེད་པ་དེ་ཁོང་ཆོས་ཤེས་ཀྱི་འད་ཡོད་
 པ་མ་རེད། རྒྱ་མི་དེ་ཆོ་བྱུག་དྲུས་བོད་ག་པར་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་ང་ཆོ་ལ་ཚུར་རྐྱད་ཆ་འདི་གི་འདུག བོད་འདི་རྒྱ་ནག་
 གི་ཁ་བྲལ་ཐབས་མེད་པའི་གཅིག་ཀྱི་ཤིང་བྱ་ཡིན་ཟེར་པ་དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གསར་དུ་བཟོས་པའི་རྐྱད་ཆ་ཞིག་
 རེད་མ་གཏོགས། དེ་ག་རུས་པའི་གཏིང་ན་ཡོད་པའི་བསམ་ཚུལ་ཞིག་ཅ་བ་ནས་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

དྲི་བ། ༡༥

ཁ་ཉིན་བཀའ་ཁྲི་མཆོག་གིས་བཀའ་སློབ་གནང་བའི་ནང་། ང་ཚོས་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་ཐོག་ནས་མི་
རིགས་ས་གནས་རང་སྲིད་རང་སྲོལ་ཚུན་བཞིན་པ་འདི་ཙུ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་ཆེན་ ༤ དང་། ༡༡
སོགས་བྲངས་ཏེ་འབྲེལ་བ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པའི་སྐོར་གསུངས་སོང་། གོང་དུ་གསུང་བཤད་གནང་
བའི་ནང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་དེ་ཙུ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་ཆེན་ ༡༡ ནང་ཚུད་ཀྱི་ཡོད་པ་
མ་རེད་ཅེས་གསུངས་སོང་། གལ་སྲིད་དོན་ཆེན་ ༡༡ ནང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཚུད་ཀྱི་མེད་
ན། ང་ཚོའི་ཚུན་གཞི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྲོལ་འདི་གོང་གསལ་དོན་ཆེན་ ༡༡ ཆ་རྒྱུན་འོག་
ཚུན་རྒྱ་དཀར་ངལ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་དམ།

༡༦

ང་ཚོས་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱས་འོག་མང་གཅོའི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་ལམ་སྲོལ་ཞིག་ཚུན་ཀྱི་ཡོད།
གོང་དུ་རྒྱ་ནག་གི་ད་ལྟའི་དམར་ཤོག་གམ། ཆོགས་པ་གཅིག་གི་ལམ་ལུགས་དེ་དོར་རྒྱ་དཀར་ལས་
ཁག་པོ་ཡིན་པའི་སྐོར་འགྲེལ་བཤད་གནང་སོང་། གནས་སྐབས་དེ་འདྲའི་འོག་ང་ཚོའི་དམིགས་ལུལ་
མང་གཅོའི་དགོས་འདུན་འདི་ད་ལྟའི་ཆར་བསྐྱབ་རྒྱ་དཀར་ངལ་ཅན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་དམ། དེ་འདྲ་
ཡིན་ན། དམར་ཤོག་གམ། ཆོགས་པ་གཅིག་གི་ལམ་ལུགས་དང་། མང་གཅོའི་བར་ལ་མོས་
མཐུན་ཡོད་པའི་ལམ་ལུགས་གསུམ་པ་ཞིག་རྙེད་ཐབས་ཡོད་དམ།

ཐོ་བཟང་སེལ།

དཔལ་ལྷན་བཀའ་ཁྲི་མཁས་དབང་ཟམ་གདོང་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་ཁ་སང་ཙུ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་ཆེན་ ༤ དང་། ༡༡
༡༡༩ ནས་ ༡༢༩ བར་ཞེས་སོགས་གསུངས་སོང་། ངས་དོན་ཆེན་ ༡༡ འོག་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་བཤད་ཆོག་
གི་མ་རེད་ཅེས་ཞུས་མེད། རྒྱ་མི་དང་མཉམ་དུ་སྐད་ཆ་གོད་སྐབས་དོན་ཆེན་ ༡༡ དེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་ཆེད་
མངགས་དོང་གོང་དང་། མ་ཀའོ། ཐེ་ཅན་བཅས་ཀྱི་དོན་དུ་བཟོས་པ་རེད་ཅེས་གོད་ཀྱི་འདུག དོན་ཆེན་ ༡༡ དེ་རྒྱ་
ནག་གི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ལོའི་ཙུ་ཁྲིམས་ལ་བསྐྱར་བཅོས་བྱེད་སྐབས་བརྒྱུག་པ་རེད། དེའི་ནང་ག་རེ་འཁོད་ཡོད་ཅི་ན།

The State may establish Special Administrative Regions when necessary. The system to be instituted in Special Administrative Regions shall be prescribed by law enacted by the National People's Congress in the light of the specific conditions. ཞེས་འཁོད་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་གལ་ཆེ་གོས་ནི་དམིགས་བཀའ་གྱི་ཆེ་ཆུན་ནམ། ཆ་ཆུན་གསལ་པོ་ Specific condition དགོས་ཞེས་པ་དེ་རེད། འདིའི་ནང་མི་རིགས་ཞེས་བརྟག་ཡོད་པ་མ་རེད་ཅེས་ཁོང་ཚོས་གོད་གྱི་ཡོད་པ་རེད།

འོན་ཀྱང་ང་ཚོས་བོད་འདི་གངས་རྒྱལ་མི་རིགས་གཞན་དང་འདྲ་གི་མེད། དམིགས་བསལ་ཡིན། དེར་བརྟེན་དོན་ཚན་ ༡༡ ང་ཚོར་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུའི་ཆ་ཆུན་ཚང་གི་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་ཆོག་པ་ཡིན། གང་ཡིན་ཞེ་ན། གཅིག་ནས་བོད་ཀྱི་ཚོས་དང་། རྒྱུ་ཡིག་རིག་གཞུང་། ས་བབ། ལོ་རྒྱུས་མོགས་གང་ཅིའི་ཐོག་ནས་བརྟག་ཀྱང་། ཐ་དད་གྱི་ངོ་བོ་ལྡན་པའི་གནས་ལུགས་རྒྱུ་ཞིབ་བྱངས་རྒྱ་ཡོད་པ་རེད། གཉིས་ནས་བོད་འདི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་རྒྱ་ནག་དམར་པོ་སླེབས་ཏེ་གངས་རྒྱལ་མི་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་བསྐྱེལ་བྱས་ཟིན་པའི་རྗེས་ལ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལོར་གཞི་ནས་གཅིག་བསྐྱེལ་བྱས་པ་རེད། གསུམ་པར་བོད་ལ་གངས་རྒྱལ་མི་རིགས་གཞན་སྲ་དང་མཉམ་དུ་འདྲ་བཞག་མྱོང་མེད་པའི་གྲོས་མཐུན་དོན་ཚན་ ༡༢ ཞེས་པ་ཞིག་དམིགས་བསལ་གྱིས་བཞག་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་མཚན་དེ་འདྲར་བརྟེན་ནས་ང་ཚོ་དོན་ཚན་ ༡༡ འོག་ཚུད་གྱི་ཡོད་ཅེས་རྗོད་ས་ཡོད་པ་ཞིག་རེད། རྒྱ་མཚན་དོན་ཚན་ ༡༡ དེ་དོར་གོང་དང་། མ་གཏོག་གི་ཐེ་ཕན་ལ་མ་གཏོགས་ཁྲབ་གྱི་མེད་ཅེས་བརྗོད་གྱི་ཡོད་ནའང་། དེའི་རྗེས་སུ་དམིགས་བསལ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ས་ཁུལ་བཞི་བརྟགས་པ་དེ་ཚོ་ཆང་མ་ཆ་ཆུན་འདིའི་འོག་ནས་བྱུང་བ་རེད། དེར་བརྟེན་ཁྲབ་ཁོངས་འདིའི་ནང་ང་ཚོ་ཡང་འདྲུག་རོགས་གནང་ཞེས་བཤད་ཆོག་པ་ཡིན།

ཆེ་བརྟན་དབང་ཕྱུག

ཆབ་སྲིད་གྱི་ལམ་ལུགས་གསར་པ་ཞིག་རྟེན་གྱི་རེད་དམ་གསུངས་ཐད། ངས་ད་གིན་རྒྱ་ནག་གི་དམར་པོའི་ལམ་ལུགས་དེ་འགྱུར་ཕྱོག་བྱ་རྒྱུར་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རེད་ཞུས་པ་ལས། འགྱུར་ཕྱོག་ཡོང་རྒྱ་ཅ་བ་ནས་ཡོད་པ་མ་རེད་ཅེས་ཞུ་མ་བྱུང་། ངའི་རེ་བ་ལ་འགྱུར་ཕྱོག་བྱུང་ན་ཡག་ཤོས་རེད། ད་ལྟ་སྤྱི་ཚབ་ཚོགས་པ་ཐེབས་གྱི་ཡོད་པ་དེ་ནས་ཐག་གཅོད་ཅིག་བྱུང་རོགས་བྱས་ན་བསམ་པ་དེ་ནི་ངའི་ཆེ་ལམ་ལྟ་བུ་ཡིན། འོན་ཀྱང་ང་ཚོ་མི་རིགས་གཅིག་དང་། རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གི་ངོས་ནས་བཤད་ན། ད་ལྟའི་དུས་སྐབས་སུ་མི་རིགས་རང་ཉིད་འཛོག་གནས་བྱུང་བ་བྱ་རྒྱུ་

འདིན་གལ་ཆེ་ཤོས་རེད། དེའི་ཆེད་དུ་མང་གཙའ་ལམ་དུ་ཕྱིན་ནས་ཕན་གྱི་འདུག་ན། དེ་རང་ཐོག་འགྲོ་བྱ་རེད། ཡང་
དེས་མ་ཕན་པར་ལམ་ཁ་གཞན་ཞིག་གི་ཐོག་འགྲོ་དགོས་ཡོད་ན་འང་འགྲོ་བྱ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག གལ་སྲིད་བྱ་ནག་གཞུང་
ནས་པོད་ལ་རང་སྐྱོང་སྐྱོད་ཀྱི་ཡིན། ཡིན་ན་འང་མང་གཙའ་ན་འགྲོ་བྱས་ཀྱི་མ་རེད། དེའི་ཐོག་ཐབས་ལམ་གཞན་
ཞིག་འཛོལ་གྱི་ཡིན་ཞེས་བཤད་ན། ང་ཚོས་དེའི་ཐོག་ལ་འགྲོ་དགོས་རེད་མ་གཏོགས། མང་གཙའ་མེད་ན་བྱེད་ཀྱི་མིན་
ཞེས་བརྗོད་ན་མ་འགྲིགས་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

རྩ་བའི་མང་གཙའ་ཞེས་པ་རྩ་བ་ཆེན་པོ་དང་། མཐོང་ཆེན་པོ་རེད། འོན་ཀྱང་མང་གཙའ་ཁ་ལ་འཁྱེར་ནས་གཞན་
ཚང་མ་མིག་ལམ་དུ་མ་གྱུར་ན་མ་འགྲིགས་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག འཛམ་གླིང་ནང་མང་གཙའ་ཡང་མིན་པ། དམར་
ཤོག་ཀྱང་མིན་པའི་རང་སྐྱོང་གི་དཔེ་མཆོན་དེ་འདྲ་ཡོད་སྲིད་ཀྱི་རེད། ད་ལྟ་སྐྱོ་བུར་དུ་སེམས་ནང་དྲན་གྱི་མི་འདུག་
ན་འང་། དེ་འདྲའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡོད་སྲིད་ཀྱི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ཆེ་རིང་ལྷ་ཀྱུ།

ད་ལྟ་བོད་ཀྱི་ཞི་མོལ་གྱི་འབྲེལ་མཐུད་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐར་རེད། བོད་རྒྱལ་དཀར་ལྗོན་འདི་ལམ་སེང་གཙང་སེལ་ཐུབ་
ཀྱི་དངོས་གནས་ཁག་པོ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག སྤྱིར་བཏང་ང་རང་ཨ་རིས་གཙོས་པའི་ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་ཁག་ཏུ་འགྲོ་སྐབས།
ད་བོད་མི་ཚོར་ག་རེ་ཡོད་གི་རེད། བྱེད་ཆོ་སྐད་ཆ་བཤད་དེ་ལོ་བཞི་ཙམ་འགྲོ་གི་ཡོད་ན་འང་གྲུབ་འབྲས་ཅི་ཡང་ཐོན་མ་
སོང་། བྱེད་ཆོའི་འབྲས་མི་ཚོར་ཡོན་ཏན་དང་། འཛོན་ཐང་ཡོད་པ་མ་རེད། རྒྱ་མི་ནམས་ནི་མགོ་མཁྱེན་པས་པོ་ཞི་དག་
རེད། བྱེད་ཆོ་ལ་མགོ་སྐྱོར་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད་ཟེར་བ་སོགས་མང་པོ་ཤོད་མཁན་འདུག ངས་ཁོང་ཚོར་ག་རེ་ཤོད་
ཀྱི་ཡོད་ཅི་ན། ཨ་རིས་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་ཐོག་ནས་བྱ་ནག་ལ་ཡོན་གྱི་འཛུལ་ཐང་སྤར་བྱེད་གྲོས་མོལ་བྱེད་པར་ལོ་ ༣༠
ཙམ་འགོར་འགྲངས་བྱུང་བར་བྱེད་རང་ཚོས་གང་ཡང་ཤོད་ཀྱི་མི་འདུག ང་ཚོས་བྱ་ནག་ལ་ས་ཆ་འཁྱེར་ཤོག་ཟེར་
ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཨ་རི་སྒོ་བས་ལྷགས་དང་། ལུས་པ་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་རེད། མཁས་པས་ཁེངས་བསྐྱེད་ཡོད་པ་རེད། མཛུབ་
མོའི་སེན་མོ་ཙམ་གྱི་གནས་ཚུལ་ཚུང་རྩ་གཅིག་ལ་དུས་ཚོད་ལོ་ ༣༠ ཙམ་འགོར་བ་ག་རེ་བྱས་པ་རེད་ཅེས་ཤོད་ཀྱི་
ཡོད། ང་ཚོ་ལོ་ཉུང་ཤས་ལས་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་མ་རེད། ད་དུང་སྐྱབ་ཀྱི་མི་འདུག་ཟེར་ན་ག་རེ་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། གནས་
ཚུལ་དེ་འདྲ་མ་རེད། ཨ་རིས་ད་བར་བྱ་ནག་དང་མཉམ་དུ་འབྲེལ་བ་བྱས་ཏེ་ག་རེ་ཐོབ་ཡོད་པ་རེད། ཁེ་སྐོན་ག་རེ་

བྱང་ཡོད་པ་རེད། ལྷོ་བས་ཤུགས་དང་། ལུས་པ། མཁས་དབང་སོགས་མང་པོ་ཡོད་ཟེར་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར། ཐ་ན་གནམ་གྲག་ཅིག་ཚུར་འབྱེར་ཡོང་བྱུང་གི་ཡོད་པ་མ་རེད། ང་ཚོས་རྒྱ་ནག་ལ་ཚོད་ཆེན་ཆེན་པོ་བྱེད་དགོས་པའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཏུ་སླེབས་ཡོད་པས། བྱ་བ་དེ་སྐྱབ་བྱུང་བ་ཚུར་དཔེ་མི་སྲིད་པའི་དཀའ་ངལ་ཡོད་པ་རེད། རྟོག་ཁྲིས་མང་པོ་གཡུག་དགོས་རེད། ལ་མང་པོ་འཛོགས་དགོས་རེད། དེའི་བར་ལ་རྒྱ་ནག་ནང་འགྱུར་བ་མང་པོ་ཞིག་འབྱེ་སྲིད་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

རྒྱ་ནག་མང་གཙོར་གྱུར་ནས་ང་ཚོར་རང་དབང་འཛོལ་རྒྱ་ལས་སྒྲ་བ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། ཏ་གོ་རྒྱ་ཡོད་པ་མ་རེད། གཅིག་བྱས་ན་ཁག་ཏུ་འབྱོག་གི་རེད། དཔེར་ན། རྒྱ་གར་ནང་སྲིད་དོན་ཚོགས་པ་གཅིག་གིས་ཀཤ་མེར་པག་ཆུན་ལ་སྲོད་དགོས་རེད་བཤད་ན། ཁོང་ཚོ་ལ་རྒྱ་ལ་ཁ་ཐོབ་གི་མ་རེད། འོས་ཤོག་ལྷག་མཁན་མ་རག་ན་ཐོབ་གི་མ་རེད་པ། གལ་སྲིད་རྒྱ་ནག་ནང་ཚོགས་པ་གཅིག་གིས་ང་ཚོར་བོད་རང་བཙན་སྲོད་དགོས་རེད་བཤད་ནའང་། རྒྱ་མི་སུ་གཅིག་གིས་ཀྱང་འོས་ཤོག་མ་ལྷགས་ན་ང་ཚོ་ག་རེ་བྱེད་དགོས་རེད། གཅིག་བྱས་ན་དེ་དུས་བོད་མི་ཚོ་འདོད་པ་ཡོངས་སུ་ཁེངས་ཏེ་རང་བཙན་བྱེད་གི་ཡིན་ཤོད་མདོག་ཁ་པོ་མ་རེད། ང་ཚོ་འདིའི་ནང་ལ་བསྐྱད་ན་སྲིད་པོ་འདུག་ཤོད་མདོག་ཁ་པོ་རེད། དེ་དུས་ང་ཚོས་ཚོད་ལེན་བྱེད་པའི་གནད་དོན་འདི་ངོ་པོ་གསར་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཟིན་པ་རེད།

རྒྱ་མིས་ང་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་སྐད་ཆ་ཤོད་པ་དེ་ནི་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གིས་གནོན་ཤུགས་སྤྲད་ནས་བྱུང་བ་མ་རེད། ཁོང་ཚོས་མི་རིགས་ཀྱི་འགལ་བའི་གནད་དོན་ཞིག་ཡོད་པ་ཏན་ཏན་ཤེས་གི་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་ནག་ནང་ག་དུས་ཡིན་ནའང་རྟོག་བྱ་མང་པོ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད། དབུས་གཞུང་དང་། ཞིང་ཆེན། སློར་པ་བཙས་ཀྱི་བར་ལ་འགལ་བའི་འཕྲོ་འགྱུར་སྐྱ་ཚོགས་ཤིག་ཡོང་གི་ཡོད་པར་བརྟེན་ནས་རང་བཞིན་གྲིས་བཙས་སྒྱུར་མ་བྱེད་མཐུ་མེད་ལ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད། བོད་ལའང་དེ་མཚུངས་ཀྱི་བཙས་སྒྱུར་ཞིག་ཕྱི་ལོག་ནས་ཤུགས་བརྒྱབ་པ་དང་། ནང་ལོག་ནས་རེ་བ་བཏོན་པ་བཙས་ཀྱིས་ཡོང་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

བོད་ཚོ་ལ་ཁ་གསུམ་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེལ་ཟེར་བའི་གནད་དོན་འདི་ནི་ང་ཚོ་ཕྱི་ལ་ཡོད་པའི་བོད་མི་གཅིག་ཕྱིའི་འཕྲོད་སྐྱེལ་མ་རེད། ཁྱེད་ཚོ་མང་པོ་ཞིག་གིས་བདེ་རོང་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་གི་ཚོམ་ཡིག་བདག་གི་རེ་སྒྲིན་ཞེས་པ་ལྷགས་སྒྲིག་གནང་ཡོད་ཀྱི་རེད། དེ་ནི་བོད་ནང་ཡོད་པའི་བོད་མི་གཅིག་གིས་བྲིས་པའི་ཏ་ལས་དགོས་པའི་ཚོམ་ཡིག་ཅིག་རེད། ཁོང་གིས་ཀྱང་བོད་ཚོ་ལ་གསུམ་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེལ་བ་ཞིག་དགོས་ཞེས་གསུངས་འདུག བོད་ནང་དེའི་ཐོག་ལ་ཚོད་ཆེན་མང་

པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་དང་། ཞིང་ཆེན་ལྗོངས་ནང་བོད་ཡིག་སྐྱོག་དེབ་གཅིག་གྱུར་
བཅོ་དགོས་པའི་དགོས་འདུན་འདོན་ཀྱི་ཡོད་པ་སོགས་འཐབ་ཚིན་རྒྱུན་བསྐངས་བྱེད་ཐུས་རེད།

གལ་ཏེ་རྒྱ་ནག་གི་དབུ་བྱེད་ཆོ་བསམ་རྒྱ་ཆེན་པོ་གཏོང་བྱུང་མཁན་བྱུང་བ་ཡིན་ན། ང་ཆོ་ལ་རེ་བ་ཆེ་ཤོས་ཡོད་
པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག གལ་ཏེ་རྒྱ་ནག་གི་དབུ་བྱེད་དབང་ཐང་ཆེ་ལ་སྤྱུག་སྤྱོད་པོ་དང་། འགྲུལ་བསྐྱོད་ཕྱན་ཅམ་
བྱས་པར་དྲག་པོའི་ཐབས་ལམ་སྤྱོད་མཁན་དེ་འདྲ་བྱུང་བ་ཡིན་ན། ང་ཆོ་ལ་རེ་བ་དེ་ཅམ་ཡོད་པ་མ་རེད། སྤྱུགས་གཅིག་
ནས་མི་རབས་ལ་འདང་བྱེད་པར་ཆེན་པོ་འགྲོ་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག ད་བར་རྒྱ་ནག་གི་གྲང་བྱན་ཏང་ངམ། སྤྱི་ཚོགས་
ནང་ད་བྱིན་ཆུ་ཐང་ལ་སོགས་པའི་མི་རབས་ནན་གས་དཔལ་བོ་དེ་འདྲ་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་ཆོར་བོད་རང་བཅོན་སྤྱོད་དགོས་
བཤད་ན། འོ་ག་རེ་ཟེར་གྱི་ཡོད། ང་ཆོས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༠ ནས་འགོ་བཙུགས་ཀྱིས་རྒྱ་ཡི་ལྷ་མོ་ལྟ་བུ་སྤྱོད་པར་
རྒྱ་ཆེན་མར་བོད་ལ་གོ་མ་བཞོད་བྱས་ཏེ་དམག་བརྒྱབ་པ་ཡིན། ང་ཆོས་མི་ཆེ་གང་ཆང་དམག་བརྒྱབ་པའི་བྱས་རྒྱུ་
དེ་ཁྱེད་ཆོས་ནག་བསུབ་བཏང་ན་འགྲིགས་ཀྱི་མ་རེད་ཅེས་ཤོད་མཁན་གྱི་མི་ཐོག་གཅིག་ལྟ་བུ་ཡོད་པ་རེད། མི་ཐོག་དེ་
མདུག་བསྐྱེལ་བའི་རྒྱུ་ལ་རྒྱ་ནག་ནང་མིའི་སེམས་ཀྱི་ཆོར་སྤང་ལ་འགྱུར་བ་ཞིག་འགྲོ་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག ལྷ་རུ་
སྤྱ་ཁ་འཐོར་གྱུར་པའི་སྐབས་སུ་རྒྱ་ཡི་ལྷ་མོ་ལ་འཕྲུག་པ་ཅོད་ལ་སོགས་པའི་མི་ཐོག་དེས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༧ ལོའི་གནས་ཚུལ་ནམས་དྲན་
ལམ་དུ་འཁོར་གྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། དེར་བརྟེན་ང་ཆོའི་སྐབས་ལ་ལྷ་མོ་ལྟ་བུ་སྤྱོད་པ་ལྟ་བུ་སྤྱོད་པ་རེད། ཟ་རྒྱ་འཐུང་རྒྱ་མེད། གྲང་བྱན་
ཏང་གིས་ཡག་པོ་བྱས་བྱུང་ཟེར་མཁན་གྱི་མི་ཐོག་དེ་རྒྱ་ནག་འགྲོ་གི་རེད། ངས་རྒྱ་ནག་དུ་རྒྱ་མི་ཁྱེད་རང་ཆོས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་
ཚོགས་རྒྱུ་ལ་འཕྲུག་པའི་སྐབས་ཀྱི་བཟུ་གཞི་དང་། མནར་གཅོད། གལ་ཤིས། ཞིང་བྱན་ལམ་ལུགས་སོགས་ཀྱི་སྐོར་བཤད་
དེ་ཆོ་ཡོད་པ་མ་རེད། ང་ཆོ་བོད་མིའི་ཕ་མ་ཆོས་རང་གི་ཕྱ་གུར་ག་རེ་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད་ཅེ་ན། རིག་གནས་གསར་
བརྗེའི་སྐབས་སྤྱུག་པོ་ཐུངས་སྐོར་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། སྤྱི་ཚོགས་རྒྱུ་ལ་འཕྲུག་པའི་ནང་སྤྱུག་པོ་བཏང་སྐོར་
ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད་ཅེས་ཤོད་ཀྱི་ཡོད། དེར་བརྟེན་མི་རབས་ཀྱི་བྱེད་པར་ཞིག་ཏན་ཏན་འགྲོ་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

དྲི་བ། བོད་རྒྱུ་ལ་བར་གྱི་འགྲུལ་བའི་གནད་དོན་ཐད་བོད་གཞུང་གིས་ངོས་འཛིན་གནང་སྐད་སྟེ། རྒྱ་ནག་གི་དབང་
སྤྱོད་སྐད་སྟེ། ལམ་སྤྱོད་དེ་འགྲིགས་ཀྱི་མི་འདུག་གསུངས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ད་ལྟོ་བོད་རྒྱ་ཞི་མོ་ལ་
དང་། ལྷག་པར་དུ་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྤྱོད་བྱས་ཐོག་ནས་འབྱུང་འགྱུར་བོད་ལ་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་

སྲིད་རང་སྐྱོང་དགོས་ཀྱི་དེ་ནི་གཞི་ཅིའི་ཀྱ་ནག་ཀྱི་ཁབ་དང་། མི་མང་གི་ཁེ་ཕན་ལ་ཐུག་ཡོད་བཞིན་གྱི་ཡོད་
པར་བརྟེན། ཁེ་ཕན་དེ་དག་ཀྱ་ནག་གིས་དྲང་ལེན་བྱེད་མི་ཐུབ་པའི་འགག་ཅ་གཙོ་བོ་གང་ལ་ཐུག་ཡོད་དམ།

ཆེ་རིང་ལྷན།

གནས་ཚུལ་དེ་ཁྱད་མཚར་པོ་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག ང་ཚོའི་ཕྱོགས་ནས་དང་། འཛམ་གླིང་གླིང་ཐོག་ནས་ག་
རེ་ལེགས་པ་མཐོང་བ་དེ་ཀྱ་མི་ཁོ་རང་ཚོའི་ཁེ་ཕན་གྱི་ཐོག་ནས་དེ་འདྲ་མཐོང་ཐུབ་གྱི་མེད་ཤས་ཆེ། ཁོང་ཚོའི་ངོས་ནས་
བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སྤྱད་པ་དེས་བྱེད་རང་ཚོར་ཁེ་ཕན་འགྲིགས་ངེས་བྱུང་ཡོད། དེ་ག་རེ་བྱས་ཏེ་མཐོང་ཐུབ་གྱི་མི་
འདུག་ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ཀྱ་ནག་གིས་བོད་བདག་འཛིན་བྱེད་དགོས་པའི་གནས་ཚུལ་དེ་ག་རེ་རེད་ཅེ་ན། ཀྱ་ནག་
གི་སྤྱང་སྐྱོབ་ National Security དང་། དམག་དོན་གྱི་ཆ་ནས་གལ་ཆེན་པོར་གྱུར་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག
སྤྱི་མ་བོད་ནང་འཇུག་དགོས་པའི་དམིགས་ཡུལ་ནི། ཀྱ་ནག་ཁོ་རང་ཚོའི་ལུང་པའི་ཀྱལ་གཅེས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་
སྒྲུབ་སྤེལ་པའི་གནས་ཚུལ་མང་པོ་ཞིག་ལ་རག་ལུས་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ཀྱ་ནག་གིས་ག་རེ་མཐོང་ཐུབ་གྱི་མེད་
ཅེ་ན། དེང་སང་ཀྱ་ནག་ཀྱི་ཁབ་དེ་དཔལ་འབྱོར་དང་། དམག་དོན། དེ་བཞིན་ཀྱལ་གླིང་ཐོག་སྤྱོད་སྤྱོད་ལྷན་གྱི་མེད་
ལུས་པ་ཆེན་པོར་གྱུར་ཡོད་པར་བརྟེན། བོད་ཐོག་སྤྱོད་གཏོང་བྱེད་དགོས་པ་གང་ཡང་མཐོང་གི་མེད་ཅིང་། འདས་
པའི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་ཁ་ཤས་ནང་ཀྱ་ནག་ལ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཡར་ཀྱས་ཏེ་ལས་དགོས་པ་བྱུང་བའི་དབང་གིས་དེང་སང་ཁོ་
རང་ཚོ་མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་ཆེན་པོ་བྱེད་པའི་དུས་སྐབས་ཞིག་ཡིན་པས་མ་ཆད། ཀྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་མ་འོངས་
ཀྱི་དུས་རབས་ཞིག་ཏུ་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་ཆེན་པོའི་ངོས་འཛིན་ཡང་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ཕྱོད་བཟང་མེ་ཆེ།

ཀྱ་བོད་དབར་ཞི་མོ་ལ་མི་ཡོང་བའི་ཀྱ་རྒྱུན་མང་པོ་ཡོད་པ་རེད། གཙོ་བོ་ནི་ཕན་ཚུན་དོགས་པ་ནམ་ཏྟག་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་
དང་། ཡིད་ཆེས་མེད་པའི་དབང་གིས་རེད་བསམ་གྱི་འདུག དཔེར་ན། ང་ཚོས་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་ཐོག་ནས་ཆད་མཐོའི་
རང་སྐྱོང་དགོས་ཟེར་བ་ལ། ཁོང་ཚོས་ཀྱབ་ཏུ་རང་བཅན་བོད་ཀྱི་འདུག་བསམ་པ་དང་། ཡང་ཁོང་ཚོས་རང་སྐྱོང་
སྤྱོད་གྱི་ཡིན་ཟེར་དུས་ང་ཚོས་ཁ་ནས་བཤད་པ་མ་གཏོགས། དོན་དངོས་ཐོག་རང་སྐྱོང་སྤྱོད་གྱི་མ་རེད་བསམ་གྱི་ཡོད་

པ་རེད། དེ་བཞིན་ང་ཚོས་སྐྱེ་མདུན་ཕར་ཕེབས་པ་ཡིན་ན། རྒྱ་ནག་ལ་ཞི་བདེ་འབྱུང་བར་ཕན་གྱི་རེད་བསམ་གྱི་ཡོད་
 ནའང་། ཁོང་ཚོས་སྐྱེ་མདུན་ཕེབས་ན། བོད་ནང་བོད་མི་ས་ཡ་གཅིག་ཙམ་ཡར་ལངས་ཏེ་བོད་འབྲུག་སློང་མི་ཡོང་ངམ།
 རྒྱ་ནག་ནང་བོད་འབྲུག་མི་ཡོང་ངམ་བསམ་པ་དེ་འདྲིའི་ཕན་ཚུན་དབར་ཡིད་ཆེས་མེད་པའི་དོགས་པ་ནམ་ཏྲེག་ཤུགས་ཆེན་
 པོ་ཡོད་པ་རེད། དེ་ལྟར་ཡོང་བའི་རྒྱ་མཚན་ག་རེ་རེད་ཅེ་ན། སྤྱིར་བཏང་ང་ཚོ་ཕན་ཚུན་བར་གོ་ནོར་མང་པོ་ཞིག་ཐེབས་
 གྱི་ཡོད་པ་རེད། ང་ཚོས་རྒྱ་ནག་གི་གནས་ཚུལ་ཁག་ཆགས་ཤོག་གི་བརྒྱུད་ལམ་ནས་ཤེས་གྱི་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་
 ང་ཚོའི་གནས་ཚུལ་ནམས་མི་གསུམ་པ་ཞིག་བརྒྱུད་དེ་ཤེས་གྱི་ཡོད་པ་དེ་འདྲིའི་དབང་གིས་རེད། ང་ཚོ་ཐད་ཀར་མི་དང་
 མི་ཐུག་སྟེ་སྐད་ཆ་ཤོད་ས་མེད་པའི་རྒྱ་ནག་གིས་ཕན་ཚུན་གོ་ནོར་ཐེབས་ཏེ་དོགས་པ་ནམ་ཏྲེག་མང་པོ་ཞིག་ཡོང་གི་ཡོད་པ་
 རེད། དེར་བརྟེན་ང་ཚོ་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་བ་བྱས་ཏེ་ཡིད་ཆེས་བསྐྱེད་དུ་འཇུག་རྒྱ་དང་། དོགས་པ་ནམ་ཏྲེག་མེད་པར་
 བཟོ་རྒྱུའི་ཁོར་ཡུག་ཅིག་ངེས་པར་དུ་བསྐྱེད་དགོས་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ཁོར་ཡུག་དེ་མེད་དུས་ང་ཚོས་ག་རེ་བཤད་པ་ཡིན་
 ནའང་། འབྲེལ་ལོག་རྒྱག་ས་ཞིག་ཆགས་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། ང་ཚོ་བོད་མི་ཚོའི་ན་བར་རྒྱ་ནག་ཅེས་ཐོས་མ་
 ཐུག་དུ་སེམས་གྱི་ཚོར་བའི་ནང་སྤྱུག་ཆག་ཁོ་ན་མ་གཏོགས། དང་པོ་དང་། ཡག་པོ་ཡོད་པར་བསམ་གྱི་མ་རེད་པ། དེ་
 མཚུངས་རྒྱ་ནག་གིས་བཅན་བྱོལ་བོད་གཞུང་ཞེས་ཐོས་དུས་ལོག་སྤྱོད་པ་དང་། ཁ་བྱལ་རིང་ལུགས་པ་ཁོ་ནར་བསམ་
 གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ཁོར་ཡུག་ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་རེད། དེ་ལྟར་བྱུང་བ་ཡིན་ན། ང་ཚོའི་བར་
 དོན་དམ་གྱི་ཞི་མོལ་འགོ་འཇུགས་ཐུབ་པའི་རེ་བ་ཡོད་པ་རེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་བསྟོན་མེད་ཡིན་པ་དང་། ཐེ་ཕན་རྒྱ་ནག་གི་ཁོངས་གཏོགས་ཡིན་
 པ། ཁ་བྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་སྤེལ་མཚམས་འཛོག་དགོས་པ་བཅས་དོན་ཆེན་ ༩ རྒྱན་དུ་དངས་གྱི་ཡོད་པ་རེད།
 ད་དུང་ཁོང་ཚོས་སྐད་འབོད་ཁྲིམ་སྒྲོར་བྱས་མི་ཆོག་ དེ་ཁ་བྱལ་རིང་ལུགས་པའི་བྱ་སྤྱོད་རེད་ཅེས་ཤོད་གྱི་ཡོད་པ་རེད།
 ངས་རྒྱ་མི་ཚོ་ཐུག་དུས་ག་རེ་ཤོད་གྱི་ཡོད་ཅེ་ན། སྐད་འབོད་ཁྲིམ་སྒྲོར་ཉུང་དུ་གཏོང་དགོས་ན། སྐྱེ་ཆབ་གང་མང་གདན་
 འདྲན་ཞུ་དགོས་རེད། སྐྱེ་ཆབ་གང་མང་གདན་ཞུས་ཀྱིས་བཀའ་བསྐྱར་གཏོང་ཟབ་དུ་སོང་བ་ཡིན་ན། སྐད་འབོད་བྱེད་
 མཁན་ཉུང་དུ་འགྲོ་གི་རེད། བཀའ་བསྐྱར་རྗེ་ཟབ་དུ་སོང་སྟེ་ཞི་མོལ་དངོས་གཞི་བྱུང་བ་ཡིན་ན། དེ་མཚམས་སྐད་འབོད་
 བྱེད་མཁན་མེད་པར་འགྲོ་གི་རེད། དེ་ཚོ་ཆང་མ་བྱེད་རང་ཚོའི་ལག་དྲུ་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་ཤོད་གྱི་ཡོད།

ཇི་པ། ཆེ་རིང་གྲུ་ལགས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་ནང་འགྱུར་བ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་དང་། དེ་ལྟར་འགྲོ་དགོས་པ་གཤམ་ཆེན་པོ་རེད་
 ཅེས་གསུངས་སོང་། རྒྱ་ནག་གི་འགྱུར་བ་དེ་དག་མང་གཙོའི་ལམ་ཕྱོགས་སུ་འགྱུར་ཚུགས་འགྲོ་བྱའི་རེ་བ་ཆེ་
 ལོས་ཡོད་དམ། དེ་ལྟར་རེ་བ་ཆེན་པོ་ཡོད་ཆེ། ཁ་སང་ད་རིང་མི་རིགས་ཀྱི་སྐྱོར་ལ་བཀའ་མོལ་མང་པོ་ཞིག་
 གནང་བ་བཞིན། མི་རིགས་གང་དེ་མཆོན་པར་བྱེད་པའི་བྱད་ཆོས་སྐད་ཡིག་དང་། ཆོས། རིག་གཞུང་
 སོགས་གཤམ་ཆེན་པོ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག གཤམ་ཏེ་དེ་ཆོ་སྤངས་སྦྱོབ་བྱ་བྱ་ང་ཆོའི་མཐར་ཐུག་གི་དམིགས་ཡུལ་
 ཡིན་ན། དབུ་མའི་ལམ་གྱི་གཞི་རྩ་འཛིན་ས་གཅིག་ཡང་དག་པའི་མང་གཙོ་བོ་ལོ་ཆ་རྒྱུན་དེ་རེ་ཞིག་བཞག་
 ནས་རང་དབང་གང་འཆམས་ཡོད་པའི་བོད་དུ་ཕྱིར་ལོག་བྱས་ཏེ་ལས་འགུལ་སྤེལ་ཆོ། གོང་གསལ་དམིགས་
 ཡུལ་བསྐྱབ་བྱུར་ཐུགས་པན་གསོས་པ་མི་ཡོང་ངམ།

ཆེ་རིང་གྲུ།

དེའི་སྐྱོར་ལ་གོང་དུ་བཀའ་མོལ་མང་པོ་ཞུས་ཟིན་པ་ལྟར་རེད། རྒྱ་གར་མང་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཡིན་ནའང་། ཀམ་
 མི་རིམ་རྣམས་ཀྱི་སྤེལ་བྱུང་གི་ཡོད་པ་མ་རེད། མང་གཙོའི་ལམ་ལུགས་གིག་རྩ་བ་ཚུགས་པའམ། གཏན་འབེབས་བྱུང་
 བ་དང་དེ་འཕྲལ་བོད་ཀྱི་དཀའ་རྙོག་སྤེལ་བྱུང་པའི་བྱུང་བ་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། རྒྱ་ནག་དེ་མང་གཙོར་གྱུར་པ་ཡིན་
 ནའང་། བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ལས་འཕྲོས་པའི་རྙོག་ཟིང་སུ་མཐུད་དེ་གནས་ཀྱི་རེད། ཡིན་ནའང་སྤྱིར་བཏང་བོད་ནང་
 ལ་རང་དབང་དང་། ཐོབ་ཐང་ལ་སོགས་པ་མང་པོ་ཞིག་གི་ཐོག་འགྱུར་བ་འགྲོ་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ཇི་པ། ༡༥ བོད་ནང་རང་སྤྱོད་ལག་ལེན་བྱུང་པར་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་ལ་རག་ལུས་སྐྱོར་བཀའ་མོལ་བྱུང་
 སོང་། ངས་འདི་ལ་མོས་མཐུན་ཞུ་གི་ཡོད་ལ། དེ་འདྲའི་རྒྱ་མཆོན་འོག་ལ་གོང་ས་ལྷན་པས་མགོན་
 ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་བོད་ནས་གསར་དུ་ཕྱེབས་མཁན་ཆོར་བཀའ་སློབ་གནང་དུས། ཕ་གིར་ཡོད་པའི་
 བོད་མི་ཆོས་སོ་སོའི་བྲིམས་མཐུན་གྱི་ཐོབ་ཐང་རྩོད་བྱུང་པ་དགོས་ཀྱི་རེད་ཅེས་ཡང་ནས་ཡང་དུ་
 གསུངས་ཀྱི་འདུག འོན་ཀྱང་གོང་དུ་གསུངས་པ་ལྟར། ཕ་གིར་ཡོད་པའི་བོད་མི་ཆོས་གནས་སྤངས་
 དམིགས་བསལ་ཅན་ཞིག་གི་འོག་ནས་ཐོབ་ཐང་རྩོད་དགོས་སྤངས་འཛིགས་སྤང་ཞིག་ཡོད་པ་རེད།

དཀའ་ལས་ཁག་པོ་ཡོད་པ་རེད། དེར་བཞེན་ང་ཚོ་ཕྱི་ལོག་ལ་ཡོད་པའི་བོད་མི་ཚོས་ཁོང་ཚོར་རང་
གི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་པའི་སྐུལ་འདེད་གཏོང་བྱེད་ཀྱི་ལཱ་ལ་རྒྱ་ལོད་དམ།

༡༥ ཉེ་བའི་བྱ་ནག་གི་གནས་ཚུལ་འཕེལ་ཕྱོགས་ལ། བྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཟླ་ ༡༡
ཚེས་ ༢༠ ཉིན་དུ་ཡའོ་པང་འབྲུངས་ནས་ལོ་ ༧༠ འཁོར་བའི་བྱ་ནག་གསོའི་ཚོགས་འདུ་བྱ་
གཏན་འཁེལ་ཡོད་པ་ཚོ་འདུག དུ་ཡའོ་པང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གར་སྟེགས་ནས་ཕབ་པའི་བྱ་རྒྱུ་མང་པོ་
ཡོད་པའི་ནང་ནས་གལ་ཆེ་བོས་གཅིག་ནི། བྱ་ནག་གི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ལ་སྒྱུར་བཅོས་གཏོང་
དགོས་པ་དང་། མི་རིགས་ཐོག་འཛིན་པའི་རྒྱུ་འབྱུང་རམ། སྲིད་བྱུས་ཐད་ནས་དཀའ་ངལ་འཕྲད་
པར་སོང་གཤིས། དུ་ཡའོ་པང་ལ་བྱ་ནག་གསོ་བྱེད་དང་མ་བྱེད་དེ་བྱ་ནག་ནང་ཁྲུལ་དུ་རྩི་གསང་པོ་
བྱེད་དགོས་པའི་ Sensitive གནས་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་པ་ཞིན་དུ། དེ་ལྟར་ཐག་གཅོད་བྱེད་པ་དེ་བྱ་
ནག་གཞུང་དང་། ལྷག་པར་དུ་དུ་ཅིན་ཐོའི་དགོངས་བཞེད་ག་རེ་ཡིན་ནམ། དེའི་ཐོག་ལ་རྒྱུ་
པ་ཚོའི་གཞིགས་ཚུལ་ག་རེ་ཡོད་དམ།

ཆེ་རིང་ལྟུ།

སྒྱུར་བཏང་བོད་ཕྱི་ནང་བར་ཐད་ཀའི་འབྲེལ་བ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་འམ། ཡང་ན་གྲུ་ཡངས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཕར་ཚུར་འགྲོ་འོང་
དང་། དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཐོག་ནས་རོགས་རེས་བྱ་བྱ་ཁག་པོ་རེད། ཡིན་ནའང་དེང་སང་བོད་ནང་ནས་ཨ་རི་དང་། ཡོ་
རོབ་ཁྲུལ་ལ་སློབ་སྦྱོང་གནང་དུ་ཕྱེབས་མཁན་མང་པོ་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་ཚོ་མངལ་དུས་ཡིད་སློན་སྒྲུ་འོས་པ་འདུག ཏ་
ལས་དགོས་པའི་མི་འཛོན་ཐང་ཡོད་མཁན་དང་། སློབ་སྦྱོང་ལ་བཅོན་པ་དེ་འདྲ་མང་པོ་ཕྱེབས་ཀྱི་འདུག ང་རང་སླེར་
གྱི་ངོས་ནས་ཁོང་ཚོ་ལ་སེམས་ཤུགས་སྤར་བྱེད་དང་། རོགས་པ་ག་རེ་བྱེད་དགོས་པའི་ཐོག་ལ་ཐབས་ཤེས་གང་ཡོང་བྱ་
རྒྱུའི་བསམ་སློབ་གཏོང་གི་ཡོད། ང་ཚོ་འདི་ཁྲུལ་ལ་གཞུང་འབྲེལ་མ་ཡིན་པའི་རོགས་སྒྱུར་ཚོགས་པ་དེ་འདྲ་ཡོད་ན། བྱ་
ནག་གི་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ཁག་གི་ནང་འདི་ནས་བོད་ཡུལ་ཚོ་སློབ་སྦྱོང་དུ་གཏོང་བྱུ་ན་ཡག་པོ་ཡོང་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག
ཡིན་ནའང་མཐར་ཐུག་ས་དེ་དཔལ་འབྱོར་རེད། གོ་སྐབས་ཡོད་པ་ཡིན་ནའང་འགྲོ་སོང་གཏོང་བྱ་མེད་ན། གང་ཡང་
ཡོང་གི་མ་རེད། དེང་སང་བཅོན་བྱུ་གཞུང་ཕར་བཞག ཕྱི་ཁྲུལ་དུ་ཡོད་པའི་བོད་མི་ཚོས་ཀྱང་བོད་ནང་ལས་ཀ་བྱ་

ཕྱི་དང་། དངུལ་གྱི་རོགས་རམ་བྱ་ཕྱི་དཔེ་མི་སྲིད་པའི་ཁག་པོ་རེད་འདུག ང་ཚོའི་སེམས་ཀྱི་ནང་ལ་དེ་ལྟར་བྱེད་འདོད་
ཡོད་ནའང་། ཕྱི་མིའི་དོགས་པ་ནམ་ཉིད་འོག་ཁ་ཡོད་ལག་ཡོད་ཀྱི་ལས་ཀ་བྱེད་ཐུབ་ཕྱི་ཁག་པོ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

ཕྱི་ནག་གི་གནས་ཚུལ་དང་། ཕྱི་རྒྱལ་གཞན་དག་གི་གནས་ཚུལ་འདྲ་གི་མ་རེད། ཕྱི་ནག་ལ་འགྱུར་བ་ཉོག་
ཙམ་ཕྱིན་པ་ལམ། ཡང་ན་དཔོན་པོ་ཚོ་གལ་བསྟར་སྤྱི་གཞུང་གལ་མཆོས་སུ་འཁེལ་མ་འཁེལ་དེ་འདྲ་ལ་ང་ཚོས་སྤྱི་
ཡོངས་ནས་ཚོད་དཔག་བྱེད་ཁྲལ་ཙམ་ལས། ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་ཁག་གཞན་ནང་བཞིན་འགྱུར་བའི་གནས་ཚུལ་ནམས་མངོན་
གསལ་དོད་པོ་ཡོད་པ་མ་རེད། དུའུ་ཡའོ་པང་ལ་སྤྱོད་མ་ཉེས་ལྷ་གཡོགས་ཏེ་གོ་གནས་ཐབ་པ་ལམ། མིང་མ་འབོད་པའི་
གནས་ཚུལ་ཞིག་བྱུང་བ་རེད། གལ་ཏེ་དུའུ་ཡའོ་པང་ལ་བསྐྱར་དུ་གྲུང་བྱས་ཏང་གིས་བརྩི་བཀུར་བྱེད་པའི་འགོ་བྱེད་མི་
སྤྱི་གཞུང་ཏུ་ངོས་ལེན་བྱས་པ་ཡིན་ན། ཁོང་གི་སྲིད་བྱས་ཁག་ལ་འང་ངོས་ལེན་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པར་བརྟེན།
དུའུ་ཡའོ་པང་གི་དགོངས་པ་དང་། སྲིད་བྱས་དེ་ཚོ་ཡང་དག་པ་ཡིན་པར་ངོས་ལེན་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་སྲིད་ཀྱི་རེད་བསམ་
གྱི་འདུག འོ་ན་སྲིད་བྱས་ཡང་དག་པ་དེ་ཚོ་བསྐྱར་དུ་ལག་བསྟར་བྱེད་ཀྱི་རེད་དམ་ཞེ་ན། དེ་ནི་གནས་ཚུལ་ཐ་དད་རེད།
གཅིག་བྱས་ན་དེ་ནི་ཁོ་རང་ཚོས་མི་གཞན་ལ་ནམ་འགྱུར་བསྟན་ཕྱི་ཙམ་ཡིན་འགོ་བོད་ནང་ལ་མཚོན་ན། མི་ཆང་མས་
དུའུ་ཡའོ་པང་ལ་དགའ་ཚོར་ཆེན་པོ་བྱེད་པ་དང་། དཔོན་པོ་དེས་བོད་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་བྱང་བར་བརྩི་གི་འདུག ཕྱི་
ནག་ནང་དུ་འང་དུའུ་ཡའོ་པང་ལ་བརྩི་བཀུར་ཆེན་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པས་མ་ཆད། སངས་སེམས་ཡོད་པའི་དཔོན་རིགས་
ཞིག་ཏུ་བརྩི་གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་དུའུ་ཡའོ་པང་ལ་ཇེས་བྱས་བྱེད་པ་འདིས་དུའུ་ཅིན་ཐའོ་རང་ཉིད་དུའུ་ཡའོ་པང་
དང་ཉེ་པོ་ཡོད་པའི་ནམ་འགྱུར་ཞིག་ཐོན་པ་ཡིན་ན། ཁོ་རང་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆེ་རུ་འགོ་བའི་ཐབས་ཤེས་ཞིག་ཡིན་སྲིད་ཀྱི་
རེད། འདི་ཚོ་ཆང་མ་ང་ཚོས་གནས་ཚུལ་གང་ཐོན་པ་ལ་བརྟེན་ཏེ་ཚོད་དཔག་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། དངོས་སུ་
ཡིག་ཆ་དེ་འདྲ་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། དུའུ་ཅིན་ཐའོའི་ཐུགས་སེམས་ལ་ག་རེ་ཡོད་པ་ངས་ལུང་བསྟན་ནི་རྒྱག་ཤེས་
ཀྱི་མ་རེད། བོད་ཕྱི་ཁག་པོ་འདུག

དྲི་བ། ༡༥ ནམ་པ་ཚོས་གསུངས་པ་ལྟར་ན། ཕྱི་ནག་གི་དེ་ཡོད་ཅ་བྱིམས་འདི་ལ་གྲུང་བྱས་ཏང་གིས་སྤོན་འཕྲི་
སྤོར་གཅོག་གང་ཡང་བྱས་ཆོག་པའི་གནས་སྟངས་ཞིག་ཡོད་པ་འདིའི་ཐོག་ནས། གལ་སྲིད་ཅ་བྱིམས་
ཀྱི་དགོངས་དོན་དང་། གྲུང་བྱས་ཏང་གི་སྲིད་བྱས་བར་འགལ་ཆེ་བུང་བ་ཡིན་ན། གྲུང་བྱས་ཏང་

གི་སྲིད་བྱས་དེ་སྡོན་དུ་བཏང་ནས་གལ་ཆེ་བར་བཅི་གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་འདྲའི་ཆབ་སྲིད་ཚོགས་པ་
 རྒྱུ་པ་ཞིག་གིས་དབང་སྒྱུར་བའི་རྒྱ་ནག་དེ་ལ་བཙན་བྱོལ་བོད་གཞུང་གི་ངོས་ནས་གྲོས་མོལ་གནང་
 རྒྱ་དེ་བདེན་པ་དང་། འཆེ་བ་མེད་པ། དྲང་པོ་བཙས་སྤང་བ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་དམ། ཡང་ན་དྲང་པོ་
 མིན་པ་དང་། བདེན་པ་མིན་པ། བྲིམས་མཐུན་མིན་པ་བཙས་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་དམ།

༡༥ གལ་སྲིད་དེ་ལྟའི་གྲོས་མོལ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་གྲོས་ཐག་ཅིག་ཚོད་པ་ཡིན་ནའང་། ད་
 ལྟའི་ཆར་རྒྱ་ནག་ལ་རང་དབང་ཅན་གྱི་བྲིམས་ཁང་ཞིག་མེད་ཅོན། དེ་ལྟའི་གྲོས་ཐག་དེ་ལ་རྒྱ་ནག་
 གིས་བཅི་སྤང་དྲང་ལེན་བྱེད་ཀྱི་རེད་སྟེ་པའི་ཡིད་ཆེས་ཡོང་བའི་གཞི་རྩ་འདྲིལ་ཡུལ་ག་རེ་ཡོད་དམ།

ཆོ་བཟང་མེད།

རྒྱ་ནག་ནང་ཏང་གི་སློག་འདུགས་ལམ་སྲོལ་ལ་བརྟེན་ནས་ལས་ཁུངས་ཁག་ཚང་མར་ཏང་གི་དྲུང་ཆེ་རེ་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་
 ཚོས་ཐག་བཅད་པ་ཡིན་ན། ཅ་བྲིམས་ཡིན་ནའང་དོག་བརྩིས་གཏོང་བྱེད་ཀྱི་རེད་ཅེས་གསུངས་པ་དེ་འདྲ་རང་ལས་སྒྲ་
 པོ་ཨེ་ཡིན་བསམ་གྱི་འདུག སྤྱིར་བཏང་རེད། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐོག་ནས་གལ་གནད་ཆེན་པོ་དེ་འདྲར་བྱག་པ་ཡིན་ན། ཏང་
 གི་ཐག་གཅོད་ཀྱིས་བྲིམས་ལུགས་ལ་དོག་བརྩིས་གཏོང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཤས་ཆེ་བ་མ་གཏོགས། རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་
 འཐུས་ཚོགས་ནས་བྲིམས་གཏན་འབེབས་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ་སློག་སྲོལ་གཞིར་བཟུང་འཐུས་མི་གཅིག་གིས་གྲོས་འཆར་
 བཏོན་པ་དེ་བྲིམས་ཟིན་ཚོགས་ཚུང་ལ་ཡུལ། བྲིམས་ཟིན་ཚོགས་ཚུང་ནས་ཚོག་སྦྲོར་ལ་འགྱུར་བ་གཏོང་འོས་བཏང་སྟེ་
 གཙང་བཟུ་བྱས་ཇེས་གྲོས་ཚོགས་སུ་ཡུལ་བ་དེར་བཞུགས་ཀྱིས་བསྟར་དང་། རྒྱལ་སྦྲོར་བྱངས། དེ་ནས་གྲོས་ཚོད་
 བཞག་སྟེ་བྲིམས་གཞི་གཏན་འབེབས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་དུ་བྲིམས་སློག་ཁག་ལ་འགྱུར་བ་ཕྱིན་པའི་གནས་ཚུལ་
 ཞུས་པ་དེ་ཆོར་འདི་འདྲའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པ་རེད།

ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐོག་ནས་བརྗོད་ན། རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་ཚོགས་ནས་དཔྱད་མི་དགུ་ཅན་གྱི་འགོ་ཁྲིད་
 ཚོགས་ཚུང་འདེམས་སྐབས་ཅང་ཅོ་མིན་རང་གིས་རྒྱལ་སྦྲོར་བྱེད་པའི་ཨ་ཅག་གཉིས་འོས་གཞིའི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པ་རེད།
 ཡིན་ནའང་ཁོང་རང་གཉིས་ལ་འོས་ཤོག་ཐོབ་ཡོད་པ་མ་རེད། ཁོང་གསལ་མི་དགུའི་ནང་ནས་ལོ་ཀན་ལྷ་ཤུར་མཚོན་

ན། འོས་ཤོག་ཉུང་ཤོས་ཐོབ་མཁན་གས་རེད། དེར་བརྟེན་གྱིས་ཚོགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ནམ་འགྱུར་ཞིག་སྟོན་གྱི་ཡོད་པ་
དང་། རྒྱ་ནག་ནང་དུ་འང་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། རྩ་བའི་རྒྱ་ནག་འདི་བྲིམས་ལུགས་གཞིར་བཟུང་
འགྲོ་མཁན་ཞིག་མ་རེད་དེ། དེའི་ཐོག་ལ་བསྟོན་རྒྱུའི་འབད་བརྩོན་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་གསལ་པོ་རེད། ཉང་གི་ངོས་ནས་
བཤད་ནའང་། གལ་སྲིད་མ་འོངས་པར་བྲིམས་ལུགས་ཐོག་བསྟོན་མ་བྱུང་པ་ཡིན་ན། ཁོང་ཚོའི་འགོ་བྲིད་དེ་ཡུན་རིང་
གནས་མི་བྱུང་པའི་ཞེད་སྐང་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་འདྲའི་རྒྱ་མཚན་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོང་ཚོས་བྲིམས་ལུགས་བེད་སྟོན་
གྱིས་ཡུན་རིང་གནས་བྱུང་པའི་འབད་བརྩོན་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ང་ཚོའི་ངོས་ནས་ཀྱང་བྲིམས་ལུགས་བེད་སྟོན་བྱས་
ཏེ་སོ་སོའི་ཐོབ་ཐང་ཚུན་བྱུང་པ་དགོས་ཀྱི་རེད། དེའི་ཆེད་དུ་གོང་དུ་ཆོ་བརྟན་དབང་ལྷན་ལགས་ཀྱིས་གསུངས་པ་བཞིན་
ང་ཚོར་བྲིམས་ཚུན་པའི་དགོས་མཁོ་ཡོད་པ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག ། །

Cultural and Linguistic Contexts of Schooling Tibetan Children in TAR

*Nawang Phuntsog, Associate Professor of Education,
California State University, Fullerton, USA*

Introduction

From the not-so-distant era when Tibet had only handful state-organized formal schools to the present-day reality of educating Tibetan children in multicultural, multilingual, multiethnic settings, the road to school houses for Tibetan children has been nothing but long, winding, tortuous, and perilous. Given the fact Tibet was then a sovereign state with considerable control over its mono-cultural citizens, its failure to provide a minimally reasonable secular education to all its karma-abiding denizens is indeed a national tragedy. As Tibet moves gingerly into the 21st century, the scrutiny of its schooling conditions is taking place under a deplorable context. It is at this historical crossroad that this writer takes a nostalgic homeward journey armed with the goal of assessing the status of schooling, language, and religion in his native land, a place that now appears more stranger than his adopted country.

Many nations in the world are culturally, linguistically, and ethnically diverse to more or some extent. Massive voluntary or involuntary migration of individuals for better educational and employment opportunities has primarily brought about unprecedented demographic changes in these countries. Generally, democratic societies have embraced cultural diversity as a source of creativity, inspiration, and enrichment for their citizens. However, the transformation of Tibet from a mono-cultural nation to a multiethnic, multilingual, multicultural state is symptomatic of its unwilling colonial relationship with Mainland China which has occupied it since 1959. Given the current reality constructed in a metaphysical jungle where the mighty defines what the meek ought to be, this inquiry is contextualized within the purview of Mainland China's constitution. More specifically, scholars have frequently cited in literature the Fifth Constitution's articles 119 and 122 (adopted in 1982) as legal and constitutional basis for preferential policies for National Minorities (Bass, 1998; Ciren, 1997; Postiglione, 2003; Wang & Zhou 2003). For example, article 119 clearly states that "autonomous regions should have autonomy in the administration of education and should protect their cultural heritage in order to vigorously

provide financial, material and technical assistance to minority nationalities in order to accelerate economic and cultural development. More importantly, the Law of the People's Republic of China on Regional Autonomy enacted in 1984 stipulates that all national minorities have the right "to conduct their affairs in their own languages, and to independently develop education in order to train specialized personnel of national minorities". The policy toward religion among minorities has been one of relative tolerance only allowing state-approved religious organizations who may engage in activities that do not interfere with the legal and political system. China's stated policy is that religious beliefs are still among the attitudes hindering economic and educational development. Finally, the 1995 Education Law, article 12, declares that "schools and other educational institutions primarily for minority nationalities may use the spoken or written language in common use among the ethnic groups or in the locality as the education of instruction".

The relegation of Tibetans to a minority status in their own land is the direct result of its colonization by Mainland China. Now they are one of the 55 recognized nationalities in China. Consequently, the schooling of Tibetans is taking place within the context of a heavily centralized Chinese education system with a standardized national curriculum in all subject areas. According to Harrell & Ma Erzi (1999) the Chinese system is characterized by attempts to provide universal elementary education with a uniform curriculum laden with a nationalist message. They further point out that the system relies heavily on centralized examination which determines access to higher education or employment opportunities. Textbooks are referred to as "uniformly written teaching materials" and are written and even printed centrally. This top-heavy system thus ignores "wide variations in geography, agriculture, climate, language, and local customs as the same subjects are taught with the same materials almost all over the country" (p. 219).

Although the state uses a monolithic term, national minority, to lump all nationalities together as if they are bound together by an invincible umbilical chord to the Mainland, several non-Tibetan scholars who specialize on national minorities in China have noted that Tibetans are distinctively different from other nationalities in terms of their religion, language, and culture (Bass, 1998; Mackerras, 1999; Postiglione, 1999; 2004). It is no wonder that Tibetans are the least assimilated group despite the State's draconian measures to strip off their identity.

No other minority group has had such a long history of cultural traditions as Tibetans. It is against this backdrop that this literature review is undertaken.

Descriptors such as Mainland China, National Minorities, Schooling, Language, and Religion were used to locate scholarly publications that may relate to schooling issues of Tibetan children in Tibet. This process resulted in 107 documents and additional descriptors such as—Tibetan education and national minorities—helped narrow down to seven journal articles. A two-pronged approach is adopted for this inquiry. Published in 1998, *Education in Tibet* by Bass is considered to be a ground-breaking scholarly work presenting a comprehensive overview of education policies and practices in Tibet since China took over its control in 1959. First, a baseline of what policies and practices exist in the Post-Mao era is developed primarily based on the works of Bass (see Table 1 and 2). This outcome is then compared and contrasted with existing literature describing current schooling and language status in Tibet. Language is more closely related to schooling, and this paper has therefore attempted to focus relatively more on these two topics.

First, an attempt is made to offer an overall context of the schooling of Tibetan children. Secondly, specific aspects of schooling such as curricula, language, and enrollment are addressed. Finally, a concluding statement is offered as a way to reiterate important findings of this inquiry.

Schooling Context

In a world where most of the nations are multiethnic, state-sponsored schools are being increasingly challenged to ensure equal educational opportunities for all ethnic groups. Internationally, individual citizens and the global community expect schools to treat all cultures with respect and that curricula represent cultural diversity in each nation. As societal agencies, schools are therefore contested sites where national, individual, and community interests intersect and struggle for prominence and recognition. However, after a critical analysis of education in Post-Mao era, Lin (1993) concludes that “schools have been run essentially as a political organization” with a clear mandate to exert “powerful influences on students to adopt habits, beliefs, values, and thinking patterns aligned with the political ideology (p. 3)”. Obviously, textbooks vigorously emphasize the promotion of the concept of “democratic centralization” which means that the minority must obey the majority and the majority must obey the central communist party which must obey the Politburo. Schools are thus charged with the vital responsibility of

inculcating unquestioned faith in the political hierarchy that exists prominently in Mainland China. Thus the existing educational infrastructure in TAR exists basically to kowtow the party line policy and is therefore a tool serving its master rather than children.

Although the state has initiated a wide range of preferential policies from time to time for national minorities, it has clearly not deviated from its central mission of assimilating completely all children into the dominant Han culture under the concept of “civilizing agency”. Placing a premium on Han Chinese cultural capital, everything in school curricula from the history textbook to a story problem in mathematics books carries the message that China is a unified, glorious country with a great past (Harrell & Erzi, 1999). Thus preferential practices have invariably a political purpose under an educational veneer. To this end, Lin (1997) claims that preferential policies in Tibet were “designed to enhance political stability in an otherwise unstable area by making it appear that Tibetans are truly autonomous in language and culture”. She further affirms that the appearance of autonomy was the only thing accomplished by this policy as “the absence of minority language textbooks and bilingual teachers are evidence of the lack of commitment of the Chinese government to honestly implement bilingual education in Tibet”.

The schooling policy is constructed under the rubric of Han cultural and linguistic chauvinism with its overall “civilizing” focus for national minorities who would move within a universal social-evolutionary scale from primitive, through slave, to feudal, capitalist and socialist (Harrell & Erzi, 1999). Wang and Zhou (2003) believe that preferential policies are practiced partly “out of the ideology to legitimize the rule and leadership of the Chinese government in minority areas in addition to the self-perceived Han economic and cultural superiority and generosity to help (p. 87).” Tibetan children are thus victims of a system fraught with political, educational, social, and structural inequalities. Day by day, minute by minute, they are being removed farther from one’s familiar cultural environment essential for nurturing one’s identity and roots. This uprooting experience in one’s own land is painful and disorienting for children and parents alike. Tibetan children are now being schooled in a manner that will neither prepare them for employment nor for reclaiming one’s identity. Thus a soul-less generation of Tibetans is on the rise on the roof of the world where they are unable to recognize voices from the past that seem to reach out as if answering their inner yearnings. Schools have performed a ritual that alienates Tibetan children from their roots to the extent that they are indeed strangers in their own region.

As in many multiethnic nations, debates about the role of schooling and language in China are shaped by two powerful discourses of equality and national unity. Walzer, (1983), a social philosopher, believes that societies may be described the way they address equality in a “simple or complex” orientation. In societies practicing “simple equality” all students learn the same things while in those from a “complex equality” perspective students are encouraged and directed to go beyond the common store of knowledge (Walzer, 1983). Rather than maintaining a healthy tension between these competing pressures, China has deliberately structured school curricula to forge a glorious and united motherland often with total disregard to perceptions of national minorities. Interestingly, Chinese leaders thereby make an assumption that linguistic and cultural unity is a prerequisite for national unity. In complex societies individuals have multiple identities, and schools that explore ways to nurture these identities indeed ensure national unity. In other words, an individual can be ethnic as well as a nationalist.

The promulgation of preferential policies are orchestrated and showcased involving several different administrative agencies who all work as “interlocking apparatuses”. In other words, all agencies work to corroborate party line statements and thus the uniformity of voices in all different levels is itself a call for suspicion rather than an affirmation of ground reality in school enrollment or expansion. Curiously, there is no one guarding the guardians and thus the significance and the extent of implementation of these policies remain at best a mystery perhaps known only to the policy-makers. The gap between policy and practice is widening and is even more mystified in the Tibetan region where only a selected handful of scholars are allowed access to carefully guarded public information regarding schooling and other related issues. The fact remains that cultural discontinuity between homes and schools has greatly contributed to the lack of academic achievements and high drop-out rates among Tibetan children.

Language

The issue of Tibetan language and Tibetan-medium education is always fraught with problem so long as Tibetan language itself is not offered officially the same status and use in government, schools, higher education, and commerce. Because of its perceived strong relationship with national identity and its alleged separatist implications, the Chinese leadership has always maintained an uneasy and skeptical outlook on it. It is so unfortunate that in a region where 90% of the population still speak and use the Tibetan language, children are deprived of access to their

native tongue. The over-emphasis on Han language in schools and government offices has resulted in making Tibetan cadres handicapped in their native language and are thus unable to carry out the functions with Tibetan-speaking populace. It has created a two tiered perception of education. Tibetan language is also viewed as backward with feudalistic vestiges, and its use has always been discouraged despite the political rhetoric.

The grand gap between the stated policy and practice is most conspicuous in Tibet and is as striking as the landscapes between the region and the Mainland. Startling statistics enumerated in various official pronouncements and publications obfuscate more than what they reveal in terms of literacy, enrollments, and schooling conditions in general. It was reported in 1996 that 98% of primary schools offered Tibetan medium education but it does not tell us whether these are community or state-run schools. In 1993, there were 1,866 community-based schools while the state-run totaled 1,185. The community schools generally tend to be very poor in terms of facilities and resources. It is well-known fact that many of these schools are conducted in make-shift sites which may disappear or continue uninhabited until the next monitoring season. It is no wonder that only 54% of school-age children in pastoral and rural areas are enrolled in primary schools with grades 1 to 3. In another report published by the Tibetan Nationality Educational Science Research Institute in 1989, they found 2,250 primary schools in the region offering Tibetan language instruction but counted only one Tibetan language lower middle school class. A world of difference exists between Tibetan language and Tibetan medium instruction: the first emphasizes only language development while latter academic and language both. It is inconceivable that this massive transformation from a Tibetan language instruction in 1989 to Tibetan medium education took place in 1996 when there has always been a shortage of Tibetan language teachers. The increment in enrollments belie the fact that Tibetans are still one of the 10 least illiterate nationalities in China according to nationwide survey by Lamontagne (1999).

Bass (1998) and Postiglione (2004) similarly concur that there is a huge gap between the stated goals of Tibetan language development and its actual status. Statistically, the success rate of Tibetan language development and school enrollments is very impressive and one is likely to assume that substantial progress has been made in these areas. According to Bass (1998) there was a general tendency to inflate enrollments figures in mid 1980s when enrollment was used as a single most important indicator of educational progress. Thus there appears to be

tremendous pressure at all levels to manipulate the data so that the statistical significance correlates with the politically driven pronouncements.

State officials offer a number of obstacles hindering their efforts in the implementation of Tibetan language policy guidelines. For example, a wide range of factors including reluctance on the part of officials to use Tibetan (many Tibetan officials trained in China do not know the language), financial considerations (high paying jobs only for Chinese speakers), and lack of qualified teachers (Bass, 1998). Given that 90% of population in Tibet communicate in their native language according to the 1998 official statistics, the denial of language right is shocking in itself. The politicians are adept in making statements that would either denounce or trumpet the usefulness or otherwise of Tibetan culture and language.

Bass (1998) describes a 1982 pilot project conducted in three areas, Lhasa, Gyantse, and Lhokha to test the relative merits of teaching Tibetan students in Chinese or Tibetan. It was found that students taught in Tibetan medium fared better than others but the project was discontinued under the pretext of the lack of teaching materials and qualified teachers. However promising bilingual or Tibetan medium instructions may appear, substantive changes are less likely in Tibet unless a strong language policy with equal status to all ethno-linguistic groups is instituted. This policy should not be constructed under the rubric of a Han linguistic chauvinism with its overall "civilizing" focus nor within a universal social-evolutionary scale from primitive, through slave, to feudal, capitalist and socialist (Harrel and Erzi, 1999). Although law guarantees equal status to all minority languages with Mandarin, the latter is the official language of government agencies, the media and most educational institutions. Job access is largely determined by one's linguistic proficiency in Mandarin. Worse still, scholars tend to regard minority languages as barriers for cultural and economic development.

In another study Stites (1999) analyzed four national language groups in China as a way to examine how language policies and practices construct cultural markers and differences. He makes a sobering conclusion that Tibetan language-based schooling has a long way to go as subject-matter instruction still relies primarily on Han language and texts. He further suggests that "China has no choice but to make every effort to construct a viable bilingual education system for its national minority students" and warns that "without providing mother tongue instruction, China can not possibly enroll and keep monolingual linguistic minority children in school" (p. 124). As for the future of Tibetan language, Stites (1999) believes that Tibetan

language with its long history, well developed literature and institutional base, has a greater potentiality to become “weapons in the struggle against central control and objectives”.

Curricula

School curriculum is at the heart of educational process. Educators, scholars, and politicians alike have always recognized the role of curriculum in shaping and developing attitudes, habits, and beliefs of children. Curriculum is thus a powerful socializing tool often used by institutions for social reproduction and political indoctrination. Lin (1993) examined socialization as it is expressed in the Chinese national curriculum. After content analysis of more than thirty primary and secondary textbooks in World and Chinese History, Chinese language, English Language, Moral Education, Citizenship Education, and History of Social Development, Lin (1993) concludes that students were still “taught to reason with predetermined formulae that aim at inculcating exclusive beliefs in communism”. She also concludes that much of the text materials reiterated statements made in government media documents. Using a Marxist framework, history textbooks highlight the evolution of human society as moving through four stages: the slavery stage, the feudal stage, the capitalist stage, and the communist stage (Lin 1993). Textbooks showed that democracy in a capitalist system is a deception and a tool to oppress the working class, the Proletariat (Lin, 1993).

In language arts, particularly fables, role models are used as a way to socialize children into the communist political ideology. Lin (1993) describes a fable with the theme of dealing with a difficult and dangerous situation. The fable instructs that a good way to win in a contest is to use one’s strength to deal with other’s weaknesses. Students are further advised that “in dealing with sly, powerful enemies, one should not show any kindness or leniency” (p. 13). Conspicuously lacking in the texts are fables and role models from national minority groups.

In an analysis of educational problems in Tibet, Nima (1997) criticizes the lack of coherence and alignment between school curriculum and Tibetan culture which he describes as “a resplendent pearl in the treasure house of world cultures (p. 12) with a long history”. He further laments that “when we open textbooks used in today’s compulsory education, we find very little of the best elements of Tibetan culture. Tibetan children are only required to memorize the poems of Li Bai and Du Fu and no mention at all is made of the biography of King Gesar (p. 13).” Nima (1997) is also pragmatic when he suggests that one must take stock of one’s culture and discard those elements that hinder social development and then learn from

other cultures through exchanges to ensure vitality to mutual exchanges and to prevent drying up like stagnant pool of water.

Concluding Thoughts

Ironically, at the dawn of the 21st century, the proliferation of so-called Han-civilizing schools poses greater threat to the very survival of Tibetan culture and identity than the shortage of schools that once plagued free Tibet. The schooling of Tibetan children is now taking place within the context of a highly centralized one-size-fit-all Chinese system established to ensure Han cultural and linguistic superiority.

Consequently, the food for thought for Tibetan children is now being prepared entirely in the colonial kitchen by a Chinese Chef who unabashedly declares that his culinary cuisine is the most delectable for all irrespective of one's differences in acquired taste. The top heavy nationalized curriculum downplays the culture and identity of ethnic minorities. The failure of Tibetan children to create a gourmet is thus due to the absence of ingredients known and familiar to them since birth. Academic learning is a social-cultural phenomenon that goes beyond the schooling contexts. Learning is enhanced by instructional contexts which incorporate students' prior knowledge and experiences.

The absence of culturally and linguistically responsive ingredients in school curriculum can be disorienting and troubling for highly impressionable young children. This experience can be so psychologically unsettling that it is as if one looks at the mirror only to find that one does not exist. In a similar vein, scholars have noted that many minority children become self-abased when they find no references to their own culture or history in school materials (Bass, 1998; Harrel & Erzi, 1999; Nima, 1997; Postiglione, 2004). As a result, many children lose self-esteem and interest in schooling. High drop-out rate, low enrollment, and high illiteracy among Tibetans are symptoms of a cancerous malaise rapidly ebbing into the Tibetan psyche in general. It is in the best interest of Mainland China to find a cure for the ailment rather than tinkering with symptoms. The patient is still alive and kicking. The socio-cultural perspective of education recognizes that learning is enhanced when it occurs in contexts which are socio-culturally and linguistically meaningful to the learners. The authentic antidote is indeed readily available in the ancient treasure house of Tibetan culture which offers a viable path to the process of educating Tibetan children.

References:

- Bass, C. (1998). *Education in Tibet: Policy and Practice since 1950*. London: Zed books.
- Ciren Baima (Padma-Tshering), 1997. Reflections on the work of Tibetan-Language Instruction. *Chinese Education & Society*, 30(4), 49-59
- Clothey, R. (2001). China's minorities and state preferential policies: Expanding opportunities? Paper presented at the Comparative International Education Society conference, Washington, D.C., March 15, 2001
- Constitution of the People's Republic of China (1987). Beijing: Foreign Language Press.
- Harrell, S. & Erzi M. (1999). Folk Theories of success: Where Han aren't always the best. In Postiglione, Gerard A. (Ed.), *China's National Minority Education*, (pp. 213-241). New York: Falmer Press.
- Lin, J. (1997). Brief summary of the history of evolution of school education in the ganzhi Tibetan region. *Chinese Education & Society*, 30(5), 7-25.
- Lin, J. (1993). *Education in Post-Mao China*. Connecticut: Westport
- Nima, B. (1997). The way out for Tibetan education. *Chinese Education & Society*, 30 (4), 7-20
- Lamontagne, J. (1999). National minority education in China: A nationwide survey across counties. In Postiglione, Gerard A. (Ed.), *China's National Minority education*, (pp. 133-171). New York: Falmer Press.
- Nima, B. (1997). The way out for Tibetan education. *Chinese Education & Society*, 30 (4), 7-20
- Postiglione, G.; Zhiyong, Z. & Jiao, B. (2004). From ethnic segregation to impact integration: State schooling and identity construction for rural Tibetans. *Asian Ethnicity*, 5 (2), 195-219.
- Stites, R. (1999). Writing cultural boundaries: National minority policy, literacy planning, and bilingual education. In Postiglione, Gerard A. (Ed.), *China's National Minority Education*, (pp. 95-130). New York: Falmer Press.

Walzer, M. (1983). *Spheres of justice: A defense of pluralism and equality*. New York: Basic Books.

Wang, C. & Zhou, Q. (2003). Minority education in China: from state's preferential policies to dislocated Tibetan schools. *Educational Studies*, 29 (1), 85-104

Table 1: Important dates in the Post-Mao Tibetan education

Year	Political Agencies	Policy Statements and Provisions
1978	National College & University Entrance Exam Board	<p>University entrance exam reintroduced only in Han Language.</p> <p>National minorities are given bonus points to offset the language barrier.</p>
1980 April	The First Tibet Forum in Beijing	<p>The forum outlined plans for the economic and education development in the region, urged vigorous revival of Tibetan culture, education, and science with a socialist orientation.</p> <p>Urged the transfer of Han cadres out of TAR and train Tibetan cadres.</p> <p>"Putting More Tibetans in the Saddle" was the slogan.</p> <p>In reality, there is no indication if Han personnel transfer ever took place. In fact more Hans encouraged migrating to Tibet under the pretext of economic development in the late 1980s.</p>
1980 May		Hu Yaobang, the General Secretary of the CCP, repeatedly expressed apology to Tibetans for the excesses of the preceding decades.
1982	The 5 th Constitution of PRC	Provisions made for the autonomy in the administration of education, protect cultural heritage vigorously, provide financial support etc. for accelerating economic and cultural development.
1984	The Second Tibet Forum	Urged the use of Tibetan language in primary schools, requested teachers from other Chinese provinces to TAR, and urged sending secondary students to Central China for education.
1984	Intellectual Aide Scheme as Central Govt. education support for TAR	This plan included sending selected Tibetan children for secondary schools in Central China; sending teachers from other provinces to TAR, and creating links between institutions in TAR with similar ones in China to improve teaching and school management in TAR.
1984	The Law of PRC on Regional Autonomy	Provisions made to conduct affairs in minority language.

		Independently develop education to train specialized personnel
1987	TAR People's Congress published a major policy statement. 10 th Panchen Rinpoche and Ngapo Jigme played a key role.	<p>Urged the study, use, and development of spoken and written Tibetan. Urged the use of Tibetan language in all government, media, and court systems along with the Chinese.</p> <p>Guiding committees on Work in Written and Spoken Tibetan were established at prefectural, city, municipal and county levels for the development of Tibetan language and translation of Chinese Government documents and other texts into Tibetan. By 1998, TAR had 500 translators at different official sites.</p> <p>Lhasa riots took place and monasteries were under surveillance for "splittist activities".</p> <p>School curriculum emphasized more Chinese culture and language.</p>
1989		<p>Tibetan secondary school opened in Beijing.</p> <p>Experimental Tibetan language schools operated (1989-1996).</p> <p>Tibet was under martial law (1989-1990).</p>
1993	Designated the Year of Education in TAR	Expenditure on education was doubled from the 1990 level.
1994		Han Chinese students from TAR were included as a part of Tibetan group to Mainland for secondary schools.
1996		Abolished Tibetan language instruction at secondary level due to economic and political reasons.
1996-now		De-emphasis of Tibetan language and culture in schools.
1997		Introduced Chinese language instruction from the first grade.
1998-present		<p>Tibetan children from rural areas after primary schools are sent to inland boarding schools in TAR where they are segregated with other minorities.</p> <p>Han language is the common one for many of them. Thus they are less to speak in Tibetan language.</p>

Table 2: Literary, Schools and Religion in Post-Mao Era: A Snapshot

Literacy	<p>1982 census reported 70% adult Tibetans non-literate</p> <p>1999 survey found that Tibetans are one of the least literate groups in China</p> <p>2002 reported that the illiteracy rate in Tibet was 43.82%</p>
Language in primary school	<p>From 1984 onward primary schools were divided along nationality lines in TAR. Tibetan students were taught in Tibetan medium while their counterparts in separate Chinese medium.</p> <p>It was reported in 1989 that 2,250 primary schools offered Tibetan language instruction.</p> <p>In 1996, it was reported that 98% of all primary schools were in Tibetan medium.</p> <p>In 1998, it was claimed that 99.42% of primary schools use Tibetan medium.</p>
Number of schools and enrollments	<p>In 1993: State Primary Schools = 1,185 Community Schools = 1,866</p> <p>In 1994: Total Schools 3,477 with a total enrollment of 2,32,976 Total number of teachers 11,514 with student teacher ratio of 20:2 Of the above, rural schools constituted 3,289 with 1-3 years of schooling</p> <p>Source: China's Ethnic Statistical Yearbook, 1995</p>
Religion and Cultural integration in curriculum	<p>Do not prohibit but restrict religion is a party-line policy, often restriction is highly constrictive</p> <p>In early 1980s, children started attending monasteries.</p> <p>Poor secular education compels many parents to send children to monasteries—</p> <p>One reason 1987 pro-independence movement in which monks and nuns played key roles, government propaganda denounced monasteries and Buddhism as major obstacles to progress and education in TAR</p>
Enrollment in Primary school	<p>In 1994 primary enrollment was 66.6%, still lower than in 1982 by 11.4%.</p>
Rural	<p>Poor primary school conditions led many parents to send their children to monasteries</p>

Urban	In 1990 it was reported that 54% school-age children in pastoral and rural areas were enrolled in primary schools, which was an increase of 19% from 1985 when it was only 35%.				
Secondary School	<p>Tracking in schools: general schools, key schools and TAR students in central China secondary schools.</p> <p>Between 1978-1980, 14 new schools opened in TAR. When communes disbanded 24 schools closed in years 1963-1981.</p> <p>In 1979, total enrollment in schools was 19,788 and fell down to 16,767 in 1982 (due to closure of schools, perhaps)</p> <p>Enrollments low as only 12.5% school-aged in schools in TAR in 1995. This is to be increased to 14.1% by 2000.</p>				
Students in TAR Schools	1986	1990	1991	1993	1994
	25,011	22,478	26,187	30,641	33,915 (vocational included)
TAR students in China	4,000	5,000	7,000	10,000	13,000
TAR students in exile	6,000				
% of TAR students in China	14	18	21	25	28
Number of schools	27				

Sources: Bass (1998) Page 152

རང་དབང་གི་གནས་སྟངས་ལ་རོབ་ཙམ་བརྟུ་བ།

གཞུང་འབྲེལ་གྱིས་ཕྱི་ཕྱོད་ཀྱི་ཚོམ་སྒྲིག་པ་སློ་བཟང་སྒྲིན་པ་ལགས།

དོན་ཆན་དང་པོ། གྲུང་གཞི།

སྤྱི་ལོ་ ༡༠༠༥ ལོའི་རྒྱ་དམར་ནས་ཐོང་དུ་བོད་རང་སྤྱོད་རྒྱུ་མེད་པ་བཅུགས་ནས་ལོ་བཞི་བཅུ་ལའོར་བར་རྟེན་
 འབྲེལ་དང་། ཐོད་ཀྱི་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་གི་བཅའ་ཁྲིམས་གཏན་འབེབས་བྱས་ནས་ལོ་ནི་བུ་ལའོར་
 བར་དན་གསེ་བྱེད་པ་ཟེར་པའི་བྱེད་སློ་སྒྲ་ཆོགས་ཤིག་སྤེལ་བཞིན་ཡོད་པར་བརྟེན་རང་གཞུང་བཀའ་ཤག་ནས་གནད་
 འོན་ཏེ་དག་ལ་ཐུགས་སྤང་ཆེན་པོ་གནང་བ་མ་ཟད། ཐོད་གཞུང་གི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ལ་རྒྱ་གཞུང་གི་བྱེད་སློ་ཁག་
 བོ་ཞིབ་ཐུའི་གནས་ཚུལ་ལ་དབྱེ་ཞིབ་དང་། རྒྱག་པར་རྒྱ་དམར་གི་དྲིལ་བསྐྱགས་གནས་ཚུལ་ལ་བདེན་རྩུན་དབྱེ་
 ཞིབ་བྱེད་རྒྱ་ནི་བོད་ཀྱི་རང་དབང་འཐབ་ཅོད་ཀྱི་གཡོལ་ཐབས་མེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འགན་འཁུལིག་དུ་གཏན་འབེབས་
 ཀྱི་མཛད་རྒྱས་འོག་ཏེ་རིང་ཕྱན་ཤེས་བྱ་ཚུལ་སྒྲིག་པར་རྒྱ་ནག་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་ཁྲིམས་སྒྲིལ་
 དང་བོད་ཀྱི་ཆོས་དད་རང་དབང་གི་གནས་སྤངས་ལ་དབྱེ་ཞིབ་ཀྱི་དཔུང་ཚུལ་དང་། གཏམ་བཤད་དགོས་
 པའི་བཀོད་སྒྲིག་ལྟར་ཕྱན་ནས་ ༡༥ གྲེང་གཞི་དང་། ༡༥ རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་དབང་འཛིན་པས་ཆོས་དད་སྐྱོར་
 འཛིན་པའི་སྤྱི་དུས་སྐྱོར་དང་། ༡༥ རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་ནང་གསལ་པའི་ཆོས་དད་
 རང་མོས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒྲིལ་སྐྱོར་༤༥ རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་གི་བཅའ་
 ཁྲིམས་ནང་གསལ་པའི་ཆོས་དད་རང་མོས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒྲིལ་སྐྱོར་༥༥ ཏུས་ཆོད་འཕོ་འགྱུར་གི་གནས་སྤངས་
 ལ་ཏུས་མཆོམས་སྤྱེ་ནས་དངོས་ཡོད་གནས་སྤངས་ལ་དཔུང་གྲེང་བྱེད་པ། ༦༥ མིག་སྤེའི་བོད་ཀྱི་ཆོས་དད་
 རང་དབང་གི་གནས་སྤངས་༧༥ རྒྱ་དམར་གི་གཅིག་སྤྱད་སྤྱོད་ལམ་སྒྲིལ་གི་ནོར་འཁྲལ་སྤྱི་དང་། ཐོད་
 ཐོག་འཛིན་པའི་གཞི་རིམ་ནོར་འཁྲལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་རྒྱ། ༨༥ འབྲུང་འགྱུར་གི་འདེམས་ཁ་དང་རེ་བ།
 ༩༥ རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཐོང་དུ་ལག་བསྟར་བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་པའི་གཞི་རིམ་སྤྱི་དུས་སྤྱི་དབུས་ཁར་བྱུང་གི་

ཚུལ་དུ་ལུ་ཁྱེ་བཅས་དོན་ཚན་བརྒྱུད་དུ་ཕྱི་ནས་གནས་ཚུལ་ངོ་སྤྲོད་དང་མཆམས་སྦྱོར་ལུ་ཁྱེ་ལགས་ན་ཐུགས་པན་
ཐན་བུ་གསོས་པའི་རེ་བ་ཡོད།

དོན་ཚན་གཉིས་པ། ལྷ་ནག་དམར་པོའི་དབང་འཛིན་པས་ཚོས་དང་སྒྲོར་འཛིན་པའི་

མི་དང་རྩས་དང་བཟུ་ཚུལ་སྒྲོར།

ལྷ་ནག་ནི་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་འཛིན་མཁན་སྲིད་ཏང་གཅིག་གིས་དབང་སྒྱུར་བའི་ལྷ་ཁབ་གཅིག་ཡིན་
པར་བརྟེན་ལྷ་ཁབ་ཀྱི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྐངས་ཐད་ནས་བཤད་ན། མར་ཁེ་སི་རི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་བའི་རྒྱུད་འཛིན་
མཁན་ཞིག་གིས་ཚོས་ལུགས་ནི་རང་བྱུང་ཁམས་ལས་འདས་པའི་ལྷ་ལ་ཡིད་ཆེས་དང་། དད་པ་བྱེད་པ་ནི་འབྲུལ་སྐང་
ཅན་དང་། ཚོས་ལུགས་ནི་འཛིན་ཏེན་ཀྱི་ལྷ་བ་ལས་སྤྱི་ཅི་ཡོག་པ། རང་བྱུང་ཁམས་ལས་འདས་པ། ཐ་མ་སྤྱི་
ཚོགས་རིང་ལུགས་དང་། གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ལ་ལྷ་ཁབ་འདྲུས་མཆམས་སུ་ཅ་བརྒྱགས་འགྲོ་རྒྱུའི་ཆོད་བགམ་དང་
ལྷ་གྲུབ་འཛིན་པར་མ་ཟད། ཁོ་པ་ཚོས་ལྷ་ནག་གཏན་གཤམ་གསལ་བུ་ཐབས་ཁག་ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་ཡོད།
༡༥ ཚོས་ལུགས་ཐོག་མར་བྱུང་བ་དང་། དར་རྒྱས་འགྲོ་བ། མཐར་ཅ་མེད་འགྲོ་བ་བཅས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཡོད་
པས་སྲིད་འཛིན་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་མེད་པ་བཟོ་མི་རུང་ལ། སྲིད་འཛིན་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་
དེ་དར་རྒྱས་ཀྱང་གཏོང་མི་རུང་བར་ངོས་འཛིན་གྱིས་སྒྲུལ་འདེད་བྱེད་པ། ༡༦ ཅ་བྲིམས་ནང་སྤྱི་དམངས་ལ་ཚོས་
ལ་དད་པ་བྱེད་པའི་རང་དབང་གི་ཆ་རྒྱུན་ཅམ་བཏོན་ཡོད་པ་ཁས་ལེན་བྱེད་པ། ༡༧ ལྷ་མེད་སྤྱི་བ་དྲིལ་བསྐྱགས་
བྱེད་དགོས་པ་ནི་ལྷ་གྲུབ་གཙོ་བོ་ཡིན། ༡༨ ཚོས་ལུགས་ཐེད་སྤྱད་ནས་བྲིམས་འགལ་ཉེས་གསོག་གི་བྱེད་སྤྱོད་
སྤེལ་རིགས་ཟེར་བར་བཀག་འགོག་དང་རྒྱ་དེག་གཏོང་དགོས་པའི་ཆོད་བགམ་བཟོས་ཡོད་པ། ༡༩ ཚོས་ལུགས་
ཐད་ཀྱི་འགལ་ཆུ་ནི་མི་དམངས་ནང་ཁྲུལ་གྱི་འགལ་ཆུར་ངོས་འཛིན་བྱས་མོད། འོན་ཀྱང་བརྟན་ལྡང་ལ་གཞོད་
སྟོན་གཏོང་བ་ཟེར་བའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་ཆོད་དམ་བྱེད་རྒྱུའི་ཆ་རྒྱུན་གསལ་པོ་བཏོན་པ། ༢༠ ཕྱི་ལྷ་ཀྱི་ཚོས་
ལུགས་སྤྱི་འཇུགས་དང་མི་སྡེར་སུ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་རུང་ལྷ་ནག་ལྷ་ནང་གི་ཚོས་ལུགས་ལས་དོན་ལ་ཐེ་ཏུས་བྱེད་
མི་ཚོགས་པའི་འགག་དོ་ཆེན་པོ་ཞིག་བཙུགས་པ། ༢༡ ལྷ་ལ་གཅེས་ཚོས་ལུགས་ཚོགས་པ་ནི་ཏང་དང་ལྷ་ཁབ་
ཀྱིས་དད་ལྡན་མང་ཚོགས་ལ་འབྲེལ་བ་བྱེད་པའི་ཟམ་པ་ལྷ་བྱར་འཛིན་ནས་དམིགས་བསལ་གྱི་རྒྱུ་སྦྱོར་ཆ་རྒྱུན་ཡོད་

གནས་ལྟན་པའི་ཀྱང་གོ་མི་དམངས་ཆབ་སྲིད་གྲོས་མོལ་ཚོགས་འདུའི་ཐུན་མོང་ཙུ་འཛིན་ཟེར་པའི་ནང་ཀྱ་ནག་མི་དམངས་
 གྱི་མཐུན་ཀྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་གནས་པའི་མི་རིགས་ཚང་མར་ཚོས་དད་རང་འདུགས་བྱེད་པའམ་བརྒྱུར་བཅས་
 བྱེད་མིན་རང་དབང་ཡོད་ཅེས་གསལ་ཡོད། བྱེ་ལོ་ ༡༩༥༤ ལོར་བྱལ་བསྐྱགས་བྱས་པའི་ཀྱ་ནག་མི་དམངས་གྱི་
 མཐུན་ཀྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཙུ་ཁྲིམས་ཀྱི་ལེའུ་གཉིས་པའི་དོན་ཚན་སོ་དྲུག་པའི་ནང་ཀྱ་ནག་མི་དམངས་གྱི་མཐུན་ཀྱལ་ཁབ་
 ཀྱི་སྤྱི་དམངས་ལ་ཚོས་དད་ཅི་བྱེད་ཀྱི་རང་དབང་ཡོད། ཀྱལ་ཁབ་གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཚོགས་པ་
 གང་རུང་དང་། སྤྱི་བོ་སྤྱི་ཀྱང་བཅན་ཤེད་ཀྱིས་སྤྱི་དམངས་ལ་ཚོས་དད་བྱེད་དུ་འདུག་པའམ། ཚོས་དད་བྱེད་དུ་
 མི་འདུག་པའི་རིགས་གང་ཡང་མི་ཚོགས་ཚོས་དད་ཡོད་པའི་སྤྱི་དམངས་དང་ཚོས་དད་མེད་པའི་སྤྱི་དམངས་སུ་ལའང་
 མཐོང་ཆུང་བྱས་མི་ཚོགས་ ཀྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་ལྟར་བྱེད་སྒོ་སྤྱད་སྒྲོབ་བྱེད་ཀྱ། སྤྱི་བོ་སྤྱི་ཀྱང་
 ཚོས་ལུགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱི་གསོལ་ལ་གཏོར་བཅག་དང་། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་ལུས་ཁམས་བདེ་ཐང་ལ་
 གནོད་སྤྱོད། ཀྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྒྲོབ་གསོའི་ལམ་ལུགས་ལ་འགལ་སྤྱོད་གཏོར་བའི་བྱ་ངན་བྱས་མི་ཚོགས་ ཚོས་ལུགས་
 ཀྱི་ཚོགས་པ་དང་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཐོག་བྱེད་ཀྱལ་སྤོབས་བྱགས་ཀྱི་བཀོད་པར་ནན་མི་དགོས་ཞེས་གཏན་འབེབས་
 བྱས་ཡོད།

དོན་ཚན་བཞི་པ། ཀྱ་ནག་མི་དམངས་གྱི་མཐུན་ཀྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་གི་

བཅའ་ཁྲིམས་ནང་གསལ་པའི་ཚོས་དད་རང་མོས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་སྟོར།

ཀྱ་ནག་མི་དམངས་གྱི་མཐུན་ཀྱལ་ཁབ་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་གི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་ལེའུ་དང་པོ་སྤྱིའི་ཙུ་འཛིན་
 ཀྱི་དོན་ཚན་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ནང་མི་རིགས་རང་སྤྱོད་ས་གནས་ཀྱི་རང་སྤྱོད་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་མི་རིགས་ཁག་གི་སྤྱི་
 དམངས་ལ་ཚོས་དད་རང་མོས་ཀྱི་རང་དབང་ཡོད་པའི་འགན་སྤྱད་བྱ་ཀྱ། ཀྱལ་ཁབ་གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་དང་སྤྱི་
 ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་པ་གང་རུང་དང་། སྤྱི་བོ་སྤྱི་ཀྱང་བཅན་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་དམངས་ལ་ཚོས་དད་བྱེད་དུ་འདུག་
 པའམ་མི་འདུག་པའི་རིགས་གང་ཡང་མི་ཚོགས་པ་དང་། ཚོས་དད་ཡོད་པའི་སྤྱི་དམངས་དང་ཚོས་དད་མེད་པའི་སྤྱི་
 དམངས་སུ་ལའང་མཐོང་ཆུང་བྱས་མི་ཚོགས་ ཀྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་ལྟར་བྱེད་སྒོ་སྤྱད་སྒྲོབ་བྱེད་ཀྱ། སྤྱི་
 བོ་སྤྱི་ཀྱང་ཚོས་ལུགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱི་གསོལ་ལ་གཏོར་བཅག་གཏོར་བ་དང་། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་ལུས་

ཁམས་བདེ་ཐང་ལ་གནོད་པ་སྐྱེལ་བ། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སློབ་གསོའི་ལམ་ལུགས་ལ་འགལ་སྟེན་བཟོ་བའི་བྱ་ངན་བྱས་མི་
 ཚོགས་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ཚོགས་པ་དང་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཐོག་ཕྱི་རྒྱལ་སློབ་སྐྱོལ་གྱི་བཀོད་པར་ཉན་མི་
 དགོས་ཞེས་འཁོད་ཡོད་པ་དང་། ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལོའི་ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༢༩ ཉིན་བཞག་པའི་གྲོས་མཐུན་དོན་
 ཚན་ ༡༥ ཟེར་བའི་དོན་ཚན་བདུན་པའི་ནང་། “ཀྱང་གོ་མི་དམངས་ཆབ་སྲིད་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་གྲང་ཐུང་ཀང་ལིང་
 ནང་ཐག་བཅད་པའི་ཚོས་ལུགས་ལ་དད་པ་རང་མོས་བྱས་ཚོགས་པའི་སྲིད་བྱས་ལག་ལེན་བྱས་ཏེ་བོད་མི་དམངས་ཀྱི་
 ཚོས་ལུགས་དང་། ཡུལ་གྱི་གོམས་པའི་གཤིས་ལུགས་སོགས་ལ་བརྩི་འཛིན་བྱེད་རྒྱུ། དགོན་པ་དང་། བླ་ཆང་ལ་
 སྤྱང་སྦྱོབ་བྱེད་རྒྱུ། དགོན་པ་བླ་ཆང་གི་ཡོང་སྒོར་ཀྱང་དབྱང་ནས་བསྐྱར་བཅོས་མི་བྱེད་རྒྱུ” ཞེས་འཁོད་ཡོད། ང་
 ཚོས་འདས་པའི་ལོ་ངོ་ལྔ་བཅུའི་ཐོག་མའི་དུས་རབས་ལ་ཕྱིར་མིག་བརྒྱས་ཆེ་བྲིམས་སློབ་ཁག་ཏུ་གསལ་བ་ལག་བརྟར་
 བྱས་ཆེ་སྒོ་འཛིན་ས་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱ་དམར་རང་ཉིད་ནས་ཐོག་མ་ཁས་ལེན་བྱས་ཞིང་། རང་ཉིད་ནས་བཟོས་
 པ་རང་ཉིད་ནས་གང་བྱང་ཅིས་མེད་བཏང་བ་སྟེ་བྲིམས་དང་སྒྲིག་སློབ་གང་ཡིན་ཡང་ཤེལ་སློབ་ནང་གི་མོག་མོག་ལྟ་
 བྱར་གྱར་གྱི་ཡོད།

དོན་ཚན་ལ། དུས་ཚོད་འཕོ་འགྱུར་གྱི་གནས་སྤངས་ལ་དུས་མཚམས་ཕྱི་ནས་དངོས་ཡོད་
 གནས་སྤངས་ལ་དཔྱད་སྡེད་བྱེད་པ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལོ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ བར་གྱི་གནས་སྤངས་ལ་བལྟ་བ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལོར་མཁའ་མཆོག་སྐུ་ཐྱང་བཅུ་བཞི་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་ལུགས་གཉིས་
 ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐུགས་འགན་བཞེས་འཕུལ་བོད་ནང་རྒྱལ་བརྟན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་སློ་མོ་ཕྱི་
 ཞིང་། གོམ་སྐབས་དང་པོ་ནི་བོད་ཀྱི་བཅོན་ཁང་ཁག་ནང་ཡོད་པའི་བཅོན་པ་ནམས་སྒྲོད་འགྲོལ་དང་། བོད་ཀྱི་ཆབ་
 སྲིད་དང་། སྤྱི་ཚོགས། ཚོས་དང་རིག་གནས་ཀྱི་འཛིན་སྐྱོང་སྟེལ་གསུམ་གྱི་དེ་སྟེལ་ལམ་སློབ་ཁག་བྲིན་ཡོངས་ལ་
 ལེགས་བཅོས་གནང་རྒྱུའི་ཐུག་ལེན་འགོ་འཛུགས་གནང་ཡོད། ལ་གོང་ས་ལྷུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་ཕྱི་ལོ་
 ༡༩༥༡ ལོ་ནས་བོད་གཞུང་བཀའ་ཤག་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་མཐོ་རིམ་དབུ་

བྱིས་ཁག་དང་བཀའ་བྱོལ་ཡང་ཡང་གནང་སྟེ་བོད་ཀྱི་སྤྱད་སྦྱོར་ལམ་སྟེ་ལོ་ཤིང་ས་ནས་བསྐྱར་བཅོས་ཕྱག་ལེན་
 གནང་རྒྱུ་ལྷན་དཔེ་དགོངས་བཞུགས་ནས་ཀླུ་ཁབ་ཀྱི་མཐོ་རིམ་དབྱིབས་ཀྱི་ལུ་ལྷན་པའི་བསམ་བློ་གཅིག་འགྱུར་གྱི་མང་གཞི་
 ཆེན་པོ་ཞིག་གཏོང་གནང་བ་དང་། ལྷན་པར་བྱེ་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་ཡགོང་ས་ཡུལ་མགོན་ཆེན་པོའི་ལམ་སྟེན་
 འོག་སྟོན་ཆེན་རིམ་པའི་བཀའ་སྟོན་གཅིག་གི་དབྱུ་བཞུགས་འོག་བཀའ་སྟོན་གཅིག་དང་། ནུང་ཅིས་གཉིས། གཞུང་
 འབས་མེར་སྐྱ་དང་། གདན་ས་གསུམ་གྱི་སྐྱེ་ཆ་བཅས་ཁྱོད་ཆོག་མེས་མེས་ལུ་ལྷན་པའི་དཔེ་པོའི་སྐྱེ་ཆོག་མེས་ལེགས་བཅོས་
 ལས་ཁུངས་འཛུགས་གཉེན་གནང་སྟེ་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། སྐྱེ་ཆོག་མེས། རིག་གནས། ཀླུ་བཞུགས་འཛིན་
 སྦྱོར་སྟེ་ལ་གསུམ་གྱི་ལས་དོན། ཐ་ན་གཞུང་གི་ཁུལ་བསྐྱེད་ལམ་ལྷན་པར་ལེགས་བཅོས་གཏོང་རྒྱུ་འཆར་གཞི་
 ཏུ་ཅང་ཡག་པོ་ཞིག་བསྒྲིགས་ཡོད། ཀླུ་བཞུགས་འཛིན་སྦྱོར་ནས་ཁུས་ན་གང་ཉིད་ནས་རིམ་མེད་ཀྱི་གསན་བསམ་པ་
 མཐར་མོན་ཏེ་དཔག་གི་འཕྲིན་ལས་ལ་བརྟེན་ནས་རིམ་མེད་ཆོས་བརྒྱུད་ཁག་ཕྱགས་མཐུན་ཞིང་། བྲིམས་གཙང་པའི་
 ཀླུ་བཞུགས་བྱེ་གཙང་ནང་གཙང་ཞིག་དར་རྒྱས་གནང་རྒྱུ་ལྷན་པར་བཅོས་ཀྱི་འཆར་གཞི་ཁག་ཕྱག་ལེན་ལམ་དུ་
 པོ་ཞིག་བཏོང་ཡོད། འོན་ཀྱང་སྟོ་པམ་པ་ཞིག་ལ་སྐབས་དེར་ཀྱུ་གཞུང་ནས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་བོད་དུ་དམག་སྤྱོད་
 ལས་ཁུངས་བཙུགས་ནས་བོད་ལ་དྲག་པོའི་བཅོངས་འགྲོལ་གཏོང་རྒྱུ་འཛིན་སྐྱེ་ལྷན་པར་བཅོས་པ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་
 ཞིག་ནས་བོད་གཞུང་གི་དབྱུ་འཛུགས་གནང་བའི་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་འཆར་གཞི་ཁག་ཕྱག་ལེན་ལམ་དུ་སྤོང་བ་ཡིན་ན་
 ཀྱུ་ནག་གཞུང་ཕྱོགས་ཀྱི་བཅོས་བསྐྱར་གྱི་དམིགས་ཡུལ་འགྲུབ་ཀྱི་མེད་པར་བརྟེན་ཀྱུ་ཕྱོགས་ནས་མི་འདོད་པའི་རྣམ་འགྱུར་
 བཞུགས་པར་མ་ཟད། དེ་ལྟར་ལམ་སྟོང་མི་ཡོང་བའི་ཆེད་གཡོ་བྱས་མང་པོ་ཞིག་ལག་ལེན་བསྐྱར་ཡོད།

བྱེ་ལོ་ ༡༩༥༦ ལོའི་ཟླ་ ༩ པའི་ནང་བོད་རང་སྦྱོར་སྡེ་ཁག་གྱུ་ཡུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ཟེར་བའི་སྤྱོད་དབང་གི་
 རོ་བོ་ལྷན་པའི་ལས་ཁུངས་གིག་བཙུགས་པར་མ་ཟད། དེའི་དབང་ཆ་གཙོ་བོ་ཀྱང་གྲང་བོད་ལས་དོན་ལྷན་ཁང་ཟེར་
 བས་བཟུང་ནས་བོད་གཞུང་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་གི་སྤྱོད་དབང་ཁ་འཐོར་ཉམས་རྒྱུ་དུ་གཏོང་ཐབས་བྱས་པར་མ་ཟད།
 བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཆོག་མེས་བཅོས་བསྐྱར་བྱ་རྒྱུ་འགན་དབང་བོད་གཞུང་ལ་ཡོད་པའི་དེ་སྟེ་སྟེ་གྲོས་མཐུན་གྱི་དོན་ཆེན་ལ་བརྟེན་
 མེད་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་བཅོས་བསྐྱར་བྱ་རྒྱུ་ལས་འགན་བོད་རང་སྦྱོར་སྡེ་ཁག་གྱུ་ཡུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ཟེར་བར་སྤྱད་པ་
 དང་། མདོ་སྟོད་ཆོལ་ཁའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་འབྲི་ཆུ་གར་རྒྱུ་ཀྱི་ཁམས་དང་། མདོ་སྟོད་ཨ་མདོའི་ཁུལ་བཅས་
 སུ་དྲག་པོའི་བཅོས་བསྐྱར་བྱས་ཏེ་མཆོད་རྒྱན་གཏོང་ཅ་བཅན་འཕྲོག་བྱས་པ་དང་། དགོན་སྡེ་ལྷ་ཁང་གཏོར་བཞག

གླ་དཔོན་གྱིས་གཙོས་པའི་ཡ་རྒྱལ་བརྟན་མི་རིགས་ལ་གཅིས་ཞེན་ཆེ་བའི་མི་སྣ་འདྲིན་བཟུང་བྱས་པ་སོགས་གྱིས་ཀྱི་
 དམར་གྱི་རང་གཤིས་ངོ་མ་གསལ་པོ་མངོན་པར་བརྟན་ཁུལ་དེའི་བོད་མི་སྤྱན་རླབས་ཆོག་མཉམ་སྦྲེལ་བྱེད་པའི་ངོ་རྒྱལ་
 གྱི་ལམ་དུ་ཞུགས་ཏེ་ཚོལ་ལན་སྤྲད་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་ཁག་གཅིག་རང་ཡུལ་ལ་ཆགས་ཐབས་བྱལ་ཏེ་རྒྱལ་ས་ལྷ་སའི་
 རྒྱལ་ས་སུ་ཉེན་གཡོལ་དུ་འབྱོར་ནས་གཅིག་ལ་གཉིས་བརྒྱད་གྱིས་ཀྱི་དམར་གྱི་གདོང་རིས་ངོ་མ་བོད་མི་མང་ཡོངས་
 གྱིས་གསལ་པོ་མཐོང་བྱལ་བ་བྱུང་ཡོད། བོད་དུ་བཅན་གྱུགས་ལ་བརྟན་ནས་དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྐྱར་བྱས་
 པ་དེ་ནི་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ངོ་བོ་ཁ་བྱལ་དང་། བོད་མིའི་ཆོས་དད་རང་དབང་ལ་བཅན་གཞོན། བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་
 གྱི་མང་གཞི་བཅན་འཕྲོག་བཅས་ཀྱི་ཅ་བའི་སྲིད་བྱས་ནག་པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། དེ་བས་བཟོད་སྒྲོམ་བྱེད་ཐབས་བྱལ་
 བ་ཞིག་ལ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོའི་ཟླ་ ༩ ཆོས་ ༩ ཉིན་ཡུག་ལ་ཡ་རྒྱལ་ས་མགོན་ཏུ་ལའི་སྐ་མ་མཆོག་ནམ་ཀུན་དང་
 མི་འབྲུབ་ར་རྒྱའི་དམག་སྐར་དུ་གཟིགས་མོར་གདན་འདྲན་ཞུས་ཏེ་འདྲིན་བཟུང་བྱེད་རྒྱུའི་རྒྱུ་གཡོ་ཆབས་ཆེ་ཞིག་
 བཤམས་ཏེ་བོད་རྒྱལ་བརྟན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྒྲ་སྲོག་གཙོད་ཐབས་བྱས་པར་བརྟན་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༩ ཆོས་ ༡༠
 ཉིན་བོད་ཀྱི་བརྟན་སྲིད་བདེན་དོན་དང་། ཡུག་ལ་ཡ་རྒྱལ་ས་མགོན་ཏུ་ལའི་སྐ་མ་མཆོག་བཅས་ལ་བཅངས་པའི་ལྷག་
 བསམ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་བསྐྱེད་མཆོན་པའི་རང་དབང་ཚོད་ལེན་གྱི་ལས་འགུལ་རྒྱ་ཆེ་སྤེལ་བས་རྒྱ་དམར་
 ནས་ཟིང་འབྲུག་ཞོད་འཇགས་ཀྱི་མིང་ཐོག་ནས་དྲག་གཞོན་ཆབས་ཆེ་བྱས་ཡོད་པ་དང་། ཡུག་ལ་ཡ་རྒྱལ་ས་མགོན་
 ཆེན་པོས་དབུས་བོད་གཞུང་བཀའ་ཤག་ བོད་མི་འབུམ་ཕྱག་ཉེ་བ་བཅས་བཅན་བྱོལ་དུ་མ་ལེབས་ཐབས་མེད་གྱུར་ཡོད།

བོད་དུ་ཟིང་འབྲུག་ཞོད་འཇགས་གཏོང་བ་དང་དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྐྱར་ཟེར་བ་གཉིས་དུས་གཅིག་ཏུ་
 སྤེལ་བར་བརྟན་བོད་མི་སེར་རྒྱ་དམག་སར་བསད་པ་ནམས་ཕུད་དེ་མིན་དྲག་པོའི་འགོག་ཚོལ་ནང་ཞུགས་པའི་ཉེས་
 མིང་སྒྲ་ཆོག་མཉམ་སྦྲེལ་བྱེད་ཀྱི་ཞུང་ཞབས་དང་། དགོན་སྡེ་གྲ་ཆང་གི་མཁན་ལས་ཟུར་སོགས་འགན་ཁུར་བ། ཆོང་
 རིགས་པ། ཡུལ་སོ་སོའི་གཙོ་དྲག་དང་ཀན་པོ། དེ་བཞིན་ཞིང་འབྲོག་ཐོན་སྐྱེད་འགོ་པ་ཆེ་རྒྱུད་། མདོར་ན་
 དཔལ་འབྱོར་རུང་ཁ་མཐོ་ཙམ་ཡོད་པའི་སེར་རྒྱ་མི་མང་པལ་མོ་ཆེ་དོད་མ་བཅོན་འཇུག་དང་། མཁར་དབང་
 བཅན་ལེན་བྱས་ཡོད། དེར་བརྟན་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༣ ལོར་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་རྒྱ་གཞུང་ལ་སྤྲད་
 པའི་ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་ནང་ “བོད་ཀྱི་ཟིང་འབྲུག་དེ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་། མི་འཕོར་མང་བ། དུས་ལུན་རིང་བ་
 སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་བྱུང་བ་རེད་” ཅས་གསུངས་ཡོད།

བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་སྤྱི་དང་། ལྷག་པར་ནང་པ་སངས་རྒྱུ་པའི་ཆོས་ཀྱི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་ནི་ལྷ་བ་རྟེན་འབྲུང་
 དང་། སྤྱོད་པ་འཆེ་བ་མེད་པ་གཉིས་སུ་བསྟུ་ཞིང་། སྤྱོད་པའི་ཆ་ནས་ལུས་ན་བྱམས་བཅེ་གཞན་པམ་དང་། ལྷག་
 བསམ། བཟོད་བསྟན། ཆོག་ཤེས་སོགས་ནི་གཞི་རྩའི་མིའི་རིན་ཐང་ལྷ་བ་གོང་འཕེལ་གཏོང་བའི་རིག་པའི་གཞུང་
 ལུགས་ཀྱི་བྱུང་འཕགས་དོན་སྟོང་ལྡན་པ་དང་། ལྷ་བའི་ཆ་ནས་གཞི་དངོས་པོའི་གནས་ལུགས་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་
 ཡུན་སྟུང་ཆོགས་པའི་རིག་གཞུང་དུ་གྱུར་ཡོད། དེར་སྐབས་མི་ནམས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་སངས་རྒྱུ་ཆོས་ལུགས་ནི་དེར་
 རབས་ཆེན་རིག་དང་འགན་ཁུངས་ལུང་པའི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་ཆེན་རིག་ལྡན་ཆེ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་བཞིན་ཡོད། དམར་
 པོས་དབང་སྐུར་བའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནི་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་འཛིན་མཁན་སྤྱད་ཏང་གཅིག་ཡིན་པར་བརྟེན་
 ཁོ་པ་ཆོའི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྤངས་ཐད་ནས་བཤད་ན། མར་ཁེ་སིའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་བའི་རྒྱུད་འཛིན་མཁན་ཞིག་གིས་
 “ཆོས་ལུགས་ནི་རང་བྱུང་ཁམས་ལས་འདས་པའི་ལྷ་ལ་ཡིད་ཆེས་དང་། དད་པ་བྱེད་པ་ནི་འབྲུལ་སྤང་ཅན་དང་། ཆོས་
 ལུགས་ནི་འཛིན་རྟེན་གྱི་ལྷ་བ་ལས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་པ། རང་བྱུང་ཁམས་ལས་འདས་པ། ཐ་མ་སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་
 དང་། གུང་ཁན་རིང་ལུགས་ལ་རྒྱལ་ཁའི་དུས་མཚམས་སུ་ཅ་བརྒྱགས་འགྲོ་རྒྱུའི་” ལྷ་གྲུབ་འཛིན་ཅིང་ཆོད་བགས་
 བྱས་ཡོད། དེར་བརྟེན་དེ་བས་དམར་པོའི་ལྷ་གྲུབ་འཛིན་མཁན་སྤྱད་ཏང་ཞིག་ནས་ཆོས་ལུགས་སྤང་སྦྱོབ་དང་། ཡར་
 རྒྱས་གཏོང་མི་སྤྱད་ལ། དེ་བས་རྒྱ་ནག་མི་རབས་གསར་པའི་ཆོས་དད་རང་མོས་སྤྱད་བྱས་ནང་ཆོས་ལུགས་དང་སྤྱི་
 ཆོགས་རིང་ལུགས་གཉིས་འཆམ་མཐུན་ཡོང་བ་ཟེར་བ་ནི་བཞད་གད་ཀྱི་གནས་ཡིན།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ལ་བཅན་གཞོན་གྱི་གྲོས་མཐུན་དོན་ཆེན་བཅུ་བདུན་ཁས་ལེན་བྱེད་དུ་བཅུག་པར་མ་ཟད།
 ལྷག་པར་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་མང་གཙོའི་བཅོས་བསྐྱར་བྱེད་རྒྱའི་གཏན་འབེབས་བྱས་པ། དེ་རྗེས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༩
 ལོ་ནས་གཙང་བཤེར་བཞི་དང་། སྤོབ་གསོ་ཆེན་པོ་གསུམ་གྱི་ལས་འགུལ་བཅས་ཀྱི་ནང་བོད་ཀྱི་བོད་སྟོང་སྤྱད་གཙོ་བོར་
 གྱུར་པའི་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་མང་པོའི་ནང་རིས་མེད་དགོན་རྩེ་མང་པོ་གཏོར་བཅོམ་བྱས་པ་དང་། ལྷག་པར་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༦
 ལོ་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་ལས་འགུལ་འགོ་འདྲེགས་བྱས་པ་ནས་བཟུང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༧ ལོ་བར་བོད་ལ་ཆོས་དད་རང་
 མོས་ལྷ་ཞོགས་ཆོས་ཀྱི་མིང་ཅམ་འབོད་མི་ཆོག་པའི་མི་ཡུལ་གྱི་དཔྱལ་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། ཐ་ན་དུས་ཡུན་
 དེའི་རིང་རྒྱ་ནག་ཆབ་སྲིད་གྲོས་མོལ་གྱི་རྒྱལ་ཡོངས་ཆོགས་ཆེན་ཡང་སྐོང་ཆོགས་བྱུང་མེད་པར་བརྟེན་མི་རིགས་
 དང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཟེར་བ་སྐྱོང་ཐབས་བྱལ་ཡོད།

དེ་ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༣ ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་ཀྲུན་གཟིགས་པའི་ཆེན་སྐྱེད་པ་མཆོག་ནས་སྤྱི་ལོ་
 ༡༩༦༣་ལོར་ཕུལ་བའི་ཡིག་འབྲུག་གི་སྐོར་ལྟོ་ཞི་དཔེ་མཚོན་ལེགས་ཤོས་ཡིན་པར་བརྟེན་འདིར་བྱང་ཅམ་ཞིག་
 བཀོད་ན། དགོན་སྡེར་དམངས་གཙུག་པོའི་བཅོས་བསྐྱར་བྱེད་སྐབས་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་སྤྱི་དྲུས་ནི་དོན་ལྡན་གསུམ་
 ཡིན་ཞིང་། འདི་འབྲས་ཚང་ཡོང་ཆེད་ཅིས་ཀྱག་གསུམ་ཞེས་པ་ལག་ལེན་བསྟར་བ་རེད། འོན་ཀྱང་ཞིབ་ཏུ་ཐུའི་ལག་
 བསྟར་བྱེད་སྐབས་མིངས་དད་སེལ་དགོས་ཟེར་བའི་འོག་ཆོས་ལུགས་ལ་དོན་ལྡན་བྱེད་དགོས་པ་དང་གཅིག་སྐྱེ་གསུང་
 ཐུགས་ཉེན་མེད་པ་བཟོ་དགོས་པ་དང་གཉིས། ཐབས་ཤེས་ཡོད་ཀྱི་ཅལ་སྐྱེ་གསུང་གིས་གྲ་བཙུན་སྐྱེ་བབ་དུ་བཙུག་ཀྱི་དང་
 གསུམ་བཅས་རེད། དེ་དག་ནི་གཙོ་བོའི་ལས་འགན་ཆགས་ཡོད་པ་དང་། དོན་ལྡན་གསུམ་དང་ཅིས་གསུམ་དེ་ནི་ཉེས་
 ཅན་སྤང་གི་གསོད་པ་ལས་ཉེས་མེད་ལུགས་གསོད་པར་རམས་པའི་རང་བཞིན་དུ་གྱུར་ཡོད། ལས་བྱེད་པ་ཆོས་དགོན་
 སྡེར་ཡོད་པའི་གྲ་བཙུན་ཆོས་སྐྱེ་བབ་དུ་འདུག་ཀྱི་འདི་ཁོང་ཆོའི་ལས་འགན་གཙོ་བོ་ཞིག་ལ་དོས་འཛིན་བྱས་ཡོད་པ་
 དང་། ཉིན་མཆོན་བསྟར་དེ་ཆབ་སྤྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་ལ་ཁག་བཏགས་ནས་འདུ་ཁང་ནང་ཆོས་ལུགས་ནི་མིངས་དད་དང་
 དུག་ཡིན་པ་སོགས་ཀྱི་སྤྱོད་གསོ་དེའི་བསྐྱེད་སྐྱེ་གསུམ་ཆེ་བྱས་ནས་བཙན་ཤེད་གིས་དགེ་འདུན་པ་ནང་ཁྲལ་ཕན་ཚུན་
 སྦྱོན་བཞེད་དང་ཐེར་འདོན་བྱེད་དུ་བཙུག་ནས་དགོན་སྡེར་ཆང་མའི་ནང་འཐབ་ཅོད་ཀྱི་བ་རྒྱལ་གྱི་འཕུར་དུ་བཙུག་
 ཡོད། དེ་སྐབས་མུ་མཐུད་ཆོས་ལ་དད་པ་བྱེད་འདོད་ཡོད་ཅེས་ཤོད་མཁན་གྱི་གྲ་བཙུན་ནམས་ལ་མིངས་དད་བྱེད་མཁན་
 རེད་ཟེར་བ་དང་། གསར་བཞེར་དག་འཁེན་མེད་མཁན་རེད་ཟེར་བ་སོགས་ཀྱི་ཞུ་མོ་གཡོགས་ནས་བཟོད་པར་དགའ་
 བའི་འཐབ་འཛིངས་བཏང་ཡོད། བྱ་ཐབས་གདུག་རྩལ་ཆེ་ཤོས་ནི་གྲ་བཙུན་ནམས་བཙན་ཤེད་གིས་སྐྱེ་བབ་དུ་བཙུག་
 པ་དེ་རེད། སྤྱོད་སྤྱོད་ཆོགས་འདུའི་སྐབས་གྲ་བཙུན་མི་རེ་དོ་རེར་སྐྱེ་བབ་ཀྱི་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་མུ་མཐུད་དགོན་པར་
 སྤྱོད་ཀྱི་ཡིན་ཞེས་བཙན་ཤེད་གིས་སྐད་ཆ་དེས་པ་དང་། གལ་ཏེ་དགོན་པར་མུ་མཐུད་སྤྱོད་འདོད་ཡོད་བཞེད་ན། ལས་
 བྱེད་པ་དང་དུར་བཙོན་ཅན་ཟེར་བ་དེ་ཆོས་ཁྱོད་ལ་སྤྱོད་གསོ་ཡག་པོ་ཐེབས་ཀྱི་མི་འདུག་ལྟར་པའི་ནང་གི་མིངས་དད་
 སེལ་མི་འདུག་ཅེས་བཤད་དེ་རྩལ་སྤྱོད་ཆེན་པོས་འཐབ་འཛིངས་གཏོང་བ་དང་། ཐ་ན་བཀག་ཉར་དང་འཛིན་བཟུང་
 བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཡང་བྱུང་ཡོད། དེ་ལྟ་བུའི་བཙན་ཤེད་འོག་ཕྱགས་ལས་གྲུབ་པའི་མི་ཞིག་ཡིན་ན་མ་གཏོགས།
 མུ་མཐུད་དགོན་པའི་ནང་སྤྱོད་འདོད་ཡོད་བཞེད་མཁན་སུ་ཞིག་ཡོང་གི་རེད་དམ། ལོ་ན་དུག་རྩལ་ཕན་པའི་དགེ་
 འདུན་པ་བགྲས་སོང་དེ་ཆོ་ཡང་རང་ཉིད་ཀྱི་མི་ཆེ་མང་ཆེ་བ་བསྐྱེད་སའི་དགོན་པའི་ནང་མུ་མཐུད་སྤྱོད་ཐབས་བྲལ་བ་

མཐོང་སྡེ་སྤྱི་བཟུང་ཁས་ལེན་མི་བྱེད་ཀྱི་མེད་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། རང་ཉིད་སྤྱི་ལོ་མེད་ཆོར་ཕྱིར་ལོག་བྱེད་སྐབས་
 ལོ་ན་མཐོ་བས་བཟུང་ཆང་སྤྱི་གཟུགས་མེད་ལ། ཐོན་སྤྱི་དང་ལ་ཚོ་ལ་ནང་ཁུགས་མི་བྱུང་པ་བཅས་ཀྱིས་ལུས་སེམས་
 གཉིས་ཀར་དཀའ་ངལ་བསམ་བཞིན་ལས་འདས་པ་ཞིག་བྱུང་ཡོད། དེ་བས་ཆབས་ཆེ་བ་ཞིག་ལ་དགོན་སྡེ་འགའ་ཞིག་
 ནང་ལས་བྱེད་པས་གཞིགས་གཅིག་ལ་གྲུ་པ་ཆོ་སྒར་བསྐྱེད་ནས་བཞག་པ་དང་། གཞིགས་གཅིག་ལ་བཙུན་མ་
 དང་དེ་མིན་བྱེད་ཆོ་སྒར་བསྐྱེད་ནས་བཞག་ཏེ་སྤྱི་ཉིད་ཐོན་རིམ་བཞིན་བཟུང་ཆང་བསྐྱེད་ཏུ་བཙུག་པའི་གནས་
 ཚུལ་བྱུང་ཡོད། ཡང་དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྐྱར་སྐབས་མི་གཞན་གྱི་རྒྱ་དངོས་ལ་ཏམ་སེམས་ཅན་དང་། དབང་
 ཆ་འཛིན་རྒྱུ་ཏམ་སེམས་ཅན་གྱི་གྲུ་པ་འགའ་ཞིག་གིས་སྤྱི་བཟུང་ཆོས་ལ་ངོ་ཚོད་བྱས་པ་དང་། དགེ་འདུན་པ་
 གཞན་ལ་རྒྱུད་དེག་བཏང་བར་བརྟེན་ལས་བྱེད་པ་ཆོས་མི་དེ་ཆོ་ཉི་གསར་བཞེའི་ལས་འགུལ་གྱི་རྒྱུ་འཛིན་པ་སྤྱི་
 སྤྱོད་ཅན་ཞིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་དང་། ལས་འགུལ་མཐུག་སྤྱི་བཟུང་མི་དེ་ཆོ་དགོན་པའི་དམངས་
 གཙོ་བདག་གཉེར་ཁང་གི་འགོ་བློན་ཀན་གཞིན་གྱི་འོས་མིར་བཏོན་ཏེ་དགེ་འདུན་པ་ནམས་ལ་ཁོང་ཆོ་འགོ་བློན་དུ་
 འོས་འདེམས་བྱེད་དུ་བཙུག་ཡོད། སྐབས་དེར་མི་འགའ་ཞིག་བསམ་སྤྱོད་གོ་རྟོགས་མཐོ་པོ་མེད་པའམ། ཡང་
 ན་འཛིན་སྤྱི་བཟུང་དབང་གིས་སྤྱི་ཆ་དང་པོ་བོད་མ་རྒྱས་པར་དུར་བཙོན་ཅན་དེ་ཆོ་དམངས་གཙོ་བདག་གཉེར་ཁང་གི་
 འགོ་བློན་ལ་མ་བདམས་ཀྱི་མེད་བྱུང་ཡོད། དགོན་པ་འེ་ཟུང་གི་དམངས་གཙོ་བདག་གཉེར་ཁང་ཡག་པོ་ཡོད་པ་ལྟར།
 དེ་མིན་བཟུང་ཆ་ ༡༠ ལ་དགེ་འདུན་པས་དགའ་པོ་བྱ་རྒྱུ་ཕར་བཞག་ངོ་ཚོད་བྱས་ཡོད་པ་རེད། སྤྱི་གཞུང་ནས་
 ཆོས་དད་རང་མོས་ཡིན་ཞེས་དྲིལ་བསྐྱེད་ལུགས་ཆེ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཆོས་བྱེད་པ་ལ་གྲུ་བཙུན་དང་། སྤྱི་
 བརྟན། ལྷག་དཔེ། དགོན་པ་བཅས་ཡོད་དགོས་པ་ཡིན། དེ་དག་ལ་གཏོར་བཞིག་བཏང་ནས་ཆོས་དད་རང་མོས་
 ཡིན་ཞེས་བཞིན་ན། དེ་ནི་མི་ཞིག་ཁོའི་མདུན་ལ་ཡོད་པའི་ཟས་ཆང་མ་འཕྲོག་ནས་ད་དུང་ཁོ་ལ་ཟས་ཡག་པོ་བཟོ་ཞེས་
 བཤད་པ་དང་གཅིག་པ་མ་རེད་དམ། དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྐྱར་མ་བྱས་གོང་བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱི་ལ་ཁུལ་
 ལ་དགོན་པ་ཆེ་ཆུང་ཁྱོན་བསྡུ་མས་ ༣༥༠༠ ལྷག་ཅུ་ཡོད། དེ་རྗེས་དགོན་པ་ ༢༠ ལས་ལྷག་མེད། ལོ་གཉིས་
 གསུམ་ནང་དགོན་པ་བཟུང་ཆ་ ༡༢ ཅུ་གཏོར་ཞིག་བཏང་ཡོད། དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྐྱར་གོང་གྲུ་བཙུན་ཁྱོན་
 བསྡུ་མས་ ༡༡༠༠༠༠ ལྷག་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ནང་ནས་གྲུ་བཙུན་བྲི་གཅིག་ཅུ་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་བྲོས་བྲོལ་དུ་ཕྱིན་པ་དེ་
 དག་ལྟར། བཅོས་བསྐྱར་རྗེས་ལ་གྲུ་བཙུན་ ༢༠༠༠ ལྷག་ཅུ་མེད་པར་ལོ་གཉིས་གསུམ་ནང་གྲུ་བཙུན་བཟུང་ཆ་

༧༩ ཅམ་ཉུང་དུ་སྒྱེན་ཡོད། བོད་ཤར་ཕྱོགས་མདོ་སྨོད་སྨྲ་བ་ལྟེ་གནས་སྤངས་ནི་དེ་བས་ཞན་པ་ཡོད་ཅིང་། མདོ་
 སྨྲ་བ་ལྟེ་གནས་པ་བརྒྱ་ཆ་ ༧༥ ནས་ ༧༧ བར་གཏོར་བཞིག་བཏང་ཡོད་པ་དང་། འཕྲོས་ལྷག་དགོན་པ་ཉུང་
 བས་ཀྱི་དབང་ཆ་ཡང་ཆོས་ལུགས་ལ་སྒྱུ་བ་ལྟར་དེ་རྒྱལ་བྱེད་མཁན་མི་འགའ་ཞིག་ལ་སྤྱད་ཡོད་པས་དོན་དངོས་ཐོག་
 དགོན་པ་དེ་ཆོ་ཆོས་བྱེད་སའི་ལྷོ་གནས་ཞིག་ནས་ཆོས་ལ་དེ་རྒྱལ་བྱེད་སའི་ལྷོ་གནས་ཞིག་ལ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་
 ཆེད་བསྐྱེམས་གནང་ཡོད་པས་གཞི་དུ་འཆོའཕྲེགས་པའི་ཆོས་དད་མི་མང་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཉམ་ཉེས་དེ་དག་གཏན་ནས་
 བརྟེན་ཐབས་མེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ བར་གྱི་གནས་སྤངས་ལ་བརྟེན་བཞུགས།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་ཏང་གི་ཀྲང་ལྷུ་ཆང་འཛོམས་གྲོས་ཚོགས་ཐེངས་གསུམ་པ་ཚོགས་རྗེས་ཀྱི་ལོ་འཇམ་དང་། བོད་
 ནང་ཆོས་དད་རང་དབང་ཐོག་ཕྱན་བུའི་གྲུ་ཡང་བཏང་ཡོད་པ་ནི་དངོས་བདེན་ཡིན་ལ། གནས་སྤངས་དེ་དང་ཆོས་ཁས་
 ལེན་མ་བྱས་པ་བྱེད་མྱོང་མེད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོའི་ཟླ་ ༩ གུ་ནག་དཔུས་དམར་པོའི་ཚོགས་པས་ཀྱི་ལོ་འཇམ་དང་།
 ཀྱི་འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་འགྱུར་དང་། མི་རིགས། ཆོས་ལུགས་བཅས་ལས་དོན་སྡེ་ཚན་ཁག་ལ་ “མགོ་བཏགས་
 རིང་ལུགས་པའི་ལམ་ཕྱོགས་ལག་བརྟུར་བྱེད་མཁན་” ཟེར་བའི་ཉེས་ལྷན་དེ་ཕྱད་ཐུབ་ཅམ་བྱུང་བ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩
 ལོར་རྒྱ་གཞུང་ནས་རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་གཞུང་བཙུགས་པའི་རྗེས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་གྱི་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་དང་
 པོ་སྐོང་བ་དང་། ཆོས་དད་རང་མོས་ཀྱི་གནད་དོན་ཁ་གསལ་ཅི་ཞིག་ནང་འཇུག་སྒྲིལ་མཁན་བྱས་པ་དང་། སྤྱི་
 ཡོངས་ནས་བཤད་ན་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལོ་འཇམ་དང་ཆོས་ལུགས་དང་། མི་རིགས་གནད་དོན་ཐད་ཕྱན་བུའི་གྲུ་ཡང་སྤྱི་
 བྱས་ལྷག་གཏོང་བྱུང་ཡོད། བོད་ལ་མཆོན་ན་བོད་ཆོས་ཁ་གསུམ་ཁྱོན་ཡོངས་ནང་དགོན་སྡེ་ཁ་གསལ་སྤྱོད་བྱེད་དང་།
 འཇུགས་སྒྲིལ། གྲུ་བཙུན་ཆོས་ལུགས་སོགས་ཀྱི་གོ་སྐབས་ཕྱན་བུ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་པ་ནི་བོད་མི་ཆོས་རྒྱུན་གཏན་བར་
 བཞུགས་ཀྱི་ཉི་མ་ཞེས་བརྟེན་སྤྱོད་ཀྱི་ལྟ་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་སྐབས་བཙུག་གཅིག་པའི་དམར་པོའི་འཐུས་མིའི་ཆང་འཛོམས་གྲོས་ཚོགས་ཐེངས་
 གསུམ་པ་ཚོགས་རྗེས་ཀྱི་གནས་སྤངས་ཀྱི་ལོ་འཇམ་དང་། ལྷག་པར་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་དེ་སྤྱི་དང་བརྟུར་ན་དངོས་གནས་
 ཆོས་དད་རང་དབང་ཐོག་ལྷག་གཏོང་ཆེ་ཅམ་བྱུང་སྟེ་དེ་སྤྱི་དམར་བྲག་འོག་སྤྱོད་བརྒྱུ་བའི་དགོན་པ་དང་། ལྷ་ཁང་ཁ་གསལ་

ཆོས་སྒྲིམ་བྱ་དང་། དེ་མུ་ཀྱི་དམར་དམག་དབྱང་ལ་བྱག་པོའི་ཀོལ་ལན་སྒྲིག་པའི་གདོང་ཐུག་གནས་ཚུལ་མ་བྱུང་བའི་དགོན་
པ་ཁག་ཅིག་ཆོད་གཞི་ངེས་ཅན་གྱི་ཆ་ཀྱི་འོག་ཉམས་གསོ་བྱེད་ཆོག་པའི་གོ་སྐབས་ཐོབ་པ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༠ ལོ་ནས་གྲ་
བཅུན་གསར་པ་ཕྱན་བྱ་དགོན་པར་ཆོས་ཞུགས་ཆོག་པའི་རང་དབང་སྤྲད་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༡ ལོར་ཀྱི་ནག་དམར་པོའི་ཆོགས་པས་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་གྱི་ཆོགས་འདུ་སྐོང་ཆོགས་བྱས་
ཏེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༤ ལོའི་དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྐྱར་དང་། གཙང་བཤེར་བཞི། རིག་གནས་གསར་བཅའི་
ལས་འགུལ་སོགས་ནང་དོན་མེད་གྱོད་གཞི་དང་། གྱོད་གཞི་རྒྱུན་མའི་གནོད་འཆེ་ཆབས་ཆེ་འཕྲོག་པའི་ཆོས་ལུགས་
གྱི་དགོན་སྡེ་དང་། བྱེད་སྒོ། ཆོས་བྱེད་མི་སྡེའི་ཉེས་ཞུ་ཁག་ཕུད་དེ་དག་སེལ་གྱི་སྲིད་བྱས་དོན་འཁྲོལ་བྱེད་རྒྱུའི་
གཏན་འབེབས་བྱས་པ་དེ་ནི་ཀྱི་ནག་དམར་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་བཅུགས་ཚུན་གྱི་ཆོས་དད་རང་དབང་
དང་། ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྒོའི་ཐད་དངས་ཕྱོགས་དང་། རྒྱུག་ཕྱོགས་ཀྱི་ཉམས་སྲོང་ཕྱོགས་བསྐྱེམས་བྱས་པཞིག་
དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༣ ལོའི་སྐབས་ཁྲ་པའི་རྒྱལ་ཡོངས་འཐུས་མིའི་ཆོགས་ཆེན་ཐེངས་ཁྲ་པའི་ཐོག་ཆོས་དད་རང་
མོས་སྐྱོར་གྱི་དེ་མུའི་ཙ་ཁྲིམས་ཀྱི་ནང་དོན་ཁ་གསལ་ལ་བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་བསྐྱར་བཅོས་བྱས་ཏེ་ཆོས་དད་རང་མོས་སྐྱོར་
ཤུགས་ཆེ་ཙམ་དུ་ལ་བསྐྱགས་དང་། གུ་ཡང་ཕྱན་བུཞིག་བཏང་ཡོད་པ་ནི་སྐབས་དེའི་ཆོས་བྱེད་མི་སྡེ་ཞིག་དང་། ཆོས་
ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་སྒོའི་ནང་ཞུགས་མཁན་ཞིག་ཡིན་ན་རེ་པའི་དོད་རྩུང་ཞིག་བྱུང་ཡོད་ལ། སྤྱི་ཆོགས་ནང་དུ་འང་
ཆོས་དད་གྱི་རྣམ་པ་ཞིག་དེ་སྐབས་མངོན་རྒྱ་ཡོད་པ་རེད།

བོད་ལ་མཆོན་ན་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༠ དང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༤ ལོར་ཀྱི་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་
བཞུགས་མོལ་ཆོགས་འདུ་ཐེངས་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་ཟེར་བ་སྐོང་ཆོགས་བྱས་པའི་ཐོག་ཀྱི་ནག་གཞུང་ནས་བོད་ཐོག་
འཛིན་པའི་གཡོན་ཐལ་གྱི་ལམ་ཕྱོགས་དང་། བྱེད་སྒོ་གསུམ་གྱི་སྲིད་བྱས་འགའ་ཞིག་མེད་པ་བཟོས་པ་དང་། བོད་ལ་
ངོས་འཛིན་བསྐྱར་མ་བྱ་རྒྱུའི་ལམ་ཕྱོགས་དང་སྲིད་བྱས་འགའ་ཞིག་གཏན་འཁེལ་བྱུང་བ། རྒྱག་པར་སྐབས་དེའི་རྒྱ་
ནག་དམར་པོའི་སྤྱི་ཁབ་དྲུང་ཆེ་དུ་ལུ་ཡའོ་པང་སོགས་བོད་རང་སྐྱོང་རྒྱུངས་ཟེར་བའི་མངའ་ཁུལ་དུ་ལས་དོན་རྟོགས་
ཞིབ་གནང་བར་ཕེབས་སྐབས་མི་མང་རྣམས་ཉམ་ཐག་དབུལ་ཕོངས་ཀྱི་གནས་སུ་རྒྱུང་བ་གཟིགས་ནས་ཁོང་གིས་དངོས་
ཐོག་བདེན་འཆོལ་གྱི་བཀའ་མོལ་འགའ་ཞིག་གསུངས་ཡོད་པའི་ནང་། “ཀྱི་ནག་དབུས་གཞུང་ནས་བཏང་བའི་རོགས་
དངུལ་རྣམས་ཡར་རྒྱུང་གཙང་པོའི་ནང་བསྐྱར་བཞིན་པ་རེད་དམ་ཞེས་ཁོང་སྐད་ཅན་གོར་བ་དང་། བོད་རྒྱུངས་ཀྱི་དངོས་

ཡོད་ནང་གི་གནས་ཚུལ་ནི་དབུལ་པོངས་དང་རྗེས་ལུས་རེད་” ཅེས་པའི་མངུག་བརྗོད་མཁས་བསྟོན་གནང་ཡོད་པ་དེ་
 ཡིན། སྤྱི་ཁྱབ་དྲུང་ཆེ་དུལ་ཡའོ་པང་གིས་བོད་ཀྱི་དོན་དངོས་གནས་ཚུལ་ཁས་སྐྱེད་ཏེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོ་དང་ཕྱི་
 ལོ་ ༡༩༩༤ ལོ་སོ་སོར་ཀྱང་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་བཞུགས་མོལ་ཆོགས་འདུ་ཐེངས་གཉིས་ཆོགས་པ་
 དེའི་ཐོག་བོད་ཀྱི་དམིགས་བསལ་ཁྱད་ཆོས་ནམས་ཁས་སྐྱེད་ཏེ་གོང་གསལ་ཆོགས་འདུ་གཉིས་ཀྱི་ཀྱང་གུང་གུང་དབྱང་
 གི་ཡིག་ཆ་ “༡༩༩༤ ཡང་ ༤ རང་ཁྱལ་དེལ་བསྐྱགས་ཡིག་ཆའི་” རང་བོད་ལ་དོས་འཛིན་བསྐྱར་མའི་དོན་
 ཆུན་བརྒྱུད་བཏོན་ཡོད་པ་སྟེ། ༡༥ བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཤེས་རྟོགས་བྱེད་དགོས་པ་དང་། ༡༦ རྒྱ་ནག་
 གཞུང་གི་བོད་ཀྱི་ལས་ཀའི་བྱེད་སྒྲུབ་དང་། ལས་འགན། སྤྱི་བྱས་བཅས་གཏན་འབེབས་དང་། བྱེད་ཐབས་
 ཆང་མ་ངེས་པར་དུ་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་པ་དང་། བོད་མི་མང་གི་ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་ཀྱི་མོས་མཐུན་དང་རྒྱབ་སྐྱོར་
 ཐོབ་པ་བྱེད་དགོས། ༡༧ གོང་གསལ་དང་མ་མཐུན་ན་སྤྱི་བྱས་ལ་བཟོ་བཅོས་རྒྱག་པའམ་སྒྱག་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་
 པ། ༡༨ རང་ཤེད་དང་། སྤྱོད་པ་རེ་བ། སྤྱིར་བཏང་ཅན། གྲིས་བརྟུབ་པ་ལྟར་བཅས་ཀྱི་འགོ་ཁྲིད་སྤྱོད་ཚུལ་
 ཀྱི་བྱེད་སྐྱེད་མཁན་འགོག་བྱེད་དགོས་པ། ༡༩ བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་ཡུལ་གོ་མས་ལ་བཅི་འཛིན་བྱེད་རྒྱུར་
 ལྟ་སྒྲུལ་བྱེད་རྒྱ། ༢༠ མི་རིགས་ཀྱི་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་དང་ཆོས་དད་རང་མོས་ཀྱི་སྤྱི་བྱས་འཐུས་
 སྐོའ་དང་ཁྲིའི་རྒྱ། ༢༡ གཞིན་ཐལ་སྤྱི་བྱས་དང་། མ་ཉེས་ཁ་གཞིག་གི་ཁྲིད་གཞི་དང་། ཁྲིད་གཞི་
 རྒྱན་མའི་གནས་ཚུལ་གཙང་གསལ་དང་སྤྱི་བྱས་དོན་འཁྲོལ་ཡོང་བ་བྱེད་རྒྱ། ༢༢ བོད་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་
 པའི་རང་བཞིན་ཁས་མ་སྐྱེད་ན་བོད་མི་མང་ཁ་བྱལ་འགྲོ་ངེས་ཡིན་པ་བཅས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་
 གང་ལ་གང་འཆམས་ཁས་ལེན་བྱས་ཏེ་ལེགས་བཅོས་གཏོང་རྒྱའི་ལས་དོན་འགོ་འཛུགས་བྱས་ཡོད།

བོད་རང་སྐྱོང་ཚོངས་ཟེར་བའི་ནང་ཏང་ཨུད་འཐབ་སྤྱོད་གས་གཅིག་འགྱུར་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ཏང་སྤེལ་
 ༩༠ ཡིག་ཡང་ ༩༡ ཟེར་བའི་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་བསམ་འཆར་བསྐྱེད་ལེན་གྱི་ཡིག་ཆ་དོན་ཆུན་
 ༥ དང་ནང་གསལ་ ༩༩ བཟང་སྤྱོད་ལེགས་བཅོས་ཆེ་ཙམ་ཡོད་པ་ཞིག་བཏོན་ཡོད་པ་སོགས་བོད་ལ་དུས་
 སྐབས་ཤིག་རིང་དབུགས་ངལ་གསོ་བའི་དངོས་པན་ཆེ་ཙམ་བྱུང་ཡོད། འོན་ཀྱང་སྒོ་པམ་པ་ཞིག་ལ་སྒྱུ་ཞབས་
 དུལ་ཡའོ་པང་སྤྱི་བྱས་སྤྱོད་ལེགས་ཐོག་རྒྱན་རིང་གནས་མ་ཐུབ་པ་དང་། སྐབས་དེར་བོད་དང་རྒྱ་ནག་ནང་གཞིན་ཐལ་
 ཀྱི་མགོ་བསྐྱགས་ཏེ་བོད་ནང་སྤྱི་བྱས་བཟང་པོ་ཁག་རྒྱན་རིང་གནས་མ་ཐུབ་པར་མ་ཟད། དུལ་ཡའོ་པང་སྤྱི་བྱས་

སྒྲུག་ལས་ཕབ་པའི་རྒྱ་རྒྱུ་ཞིག་པོད་ལ་སྒྲུག་གཏོང་གི་སྲིད་བྱས་ལག་བརྟུར་བྱས་པར་ཐུག་ཡོད། གང་ལྟར་
 པོད་ལ་སྲིད་བྱས་ལེགས་ཅམ་བྱུང་བ་དུའུ་ཡོད་པར་སྐབས་བྱུང་བ་ཡིན་པར་བརྟེན་པོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་ནི་རྒྱ་
 རག་གི་དབུ་བྱིད་བཟང་པོ་ཞིག་དུ་ཡོངས་ཁྱབ་ངོས་འཛིན་བྱེད་པ་དང་འབྲེལ་ཁོང་སྲིད་སྒྲུག་ནས་ཕབ་པ་དང་མཉམ་
 དུ་པོད་ལ་འཛིན་པའི་རྒྱ་རྒྱུ་གི་སྲིད་བྱས་བཟང་པོ་ཁག་ཀྱང་རིམ་པས་མཐུག་བསྐྱེལ་བ་ཏུ་ཅང་གསལ་པོར་
 བྱུར་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོའི་ཕྱི་ཟླ་ ༡༩༩༩ བར་གྱི་གནས་སྐབས་ལ་བརྟུག་

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོའི་ཕྱི་ཟླ་ ༩ རང་ཐོན་པའི་ “རྒྱ་རྒྱུ་གུང་ཁྱེད་ཏང་ནང་ཁྱུ་ལྱི་གསང་བའི་སྒྲན་ཞུ” ཟེར་བ་
 ཞིག་བཏོན་པ་དེའི་ནང་སྐབས་དེའི་པོད་རང་སྐྱོང་སྐྱོངས་དམར་པོའི་ཆོགས་པའི་དྲུང་ཆེ་དུའུ་ཅིང་ཐའོ་ཡིས་ “པོད་
 ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་ནང་ཆོས་ལུགས་དང་། ཆོས་ལུགས་མི་སྣའི་གནས་བབ་མཐོ་དྲགས་པར་བརྟེན་ངེས་པར་དུ་པོད་ཀྱི་ལས་
 འོན་ཐག་གཅོད་ཡག་པོ་ཞིག་བྱེད་དགོས་ན། ཐོག་མར་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གྲགས་རྒྱུན་ཚུང་དུ་གཏོང་བ་དང་། ཆོས་
 ལུགས་མི་སྣའི་གནས་བབ་དམར་ཅུ་གཏོང་དགོས་” ཞེས་བཀོད་ཡོད། གང་ལྟར་གནས་ཚུལ་དེའི་རྒྱ་བྱུ་ཕྱི་ལོ་
 ༡༩༤༩ ལོའི་ཕྱི་ཟླ་ ༡ ཆོས་ ༢༤ ཉིན་ཀྱན་གཟིགས་པའི་ཆེན་སྐྱེས་པ་ཐུ་པ་མོ་པུར་ཚོད་ཁ་གས་ནང་བརྟུན་
 གཞི་བཞེས་ཏེ་དགོངས་པ་ཆོས་དབྱིངས་སུ་ཐིམ་པའི་ཡིད་ཤིན་དུ་སྐྱོ་བའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་ཡོད། གནད་དོན་དེ་ནི་རྒྱ་
 གཏན་རང་བཞིན་ཞིག་གཏན་ནས་མིན་པར་པོད་དང་པོད་མི་རིགས་ལ་མཆོན་ན་པོད་ཀྱི་སངས་རྒྱས་བརྟུན་པ་དང་།
 པོད་མི་རིགས་ཀྱི་དོན་དུ་སྐབས་ཆེའི་མཇུག་རྒྱུ་ཡོད་པའི་སྤྱི་མཆོག་ཞིག་མེད་པར་བྱུར་ཡོད། དུས་དེ་ནས་ད་ལྟ་
 བར་པོད་ནང་གི་ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་སྣ་དང་། ལྷག་པར་མི་རིགས་ལས་བྱེད་ནང་ར་བསད་ན་ལུག་བརྟུར་བའི་དཔེ་བཞིན་
 པའི་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མོ་པུར་གཤེགས་པའི་དབང་གིས་མི་རིགས་དང་ཆོས་ཕྱོགས་ལས་དོན་གྱི་མི་སྣའི་ནང་འགྲུལ་འགྲོགས་
 རྒྱ་ཐབས་བྲལ་བའི་གྲགས་རྒྱུན་པ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། སྤྱི་ཞབས་དུའུ་ཅིང་ཐའོ་ལ་མཆོན་ན་ཁོང་པོད་ནས་
 རྒྱ་རྒྱུ་དབུས་དམར་པོའི་ལྷན་ཁང་བར་སྤྱེལ་འདྲེན་ཞུ་མཁན་ཐད་འཕུར་གནམ་གྱ་ལྟ་བུར་བྱུར་པ་པོད་ནང་ཡོངས་གྲགས་
 ཀྱི་སྤྱི་གཞིར་བྱུར་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོའི་ཟླ་ ༡༠ པའི་ནང་རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་སྤྱི་ཁྱབ་དྲུང་ཆེ་ཙང་ཙེ་མིན་གྱིས་དམར་པོའི་ཆབ་
སྲིད་ཅུས་ཀྱི་ཞུགས་འདུག་ཅོ་སྒྲིང་བྱས་ཏེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༢ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༡༢ ནང་ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༡
ནས་བཟུང་པོད་ནང་སྤེལ་བྱ་རྒྱུ་ལྟེན་གྱི་ལས་འགུལ་རིམ་པ་བྱང་བའི་གནས་ཚུལ་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པར་
མ་ཟད། ཙང་ཙེ་མིན་གྱིས་སྐབས་དེར་པོད་འདི་དུས་ནམ་ཡང་རྩིས་ལུས་ཀྱི་ནམ་པར་གཏན་ནས་འཛོག་རྒྱུ་མིན་ལ།
ཡང་པོད་འདི་རྒྱ་ནག་ནས་གཏན་ནས་ཁ་བྱལ་དུ་འཇུག་རྒྱུ་མིན་ཞེས་བཤད་པ་དང་། ཁོ་པས་པོད་ཀྱི་ལས་དོན་གྱི་པས་མ་
སྒོ་གཅིག་གྱུར་དང་། བྱ་ཐབས་ཀྱིས་ཁ་ལོ་བསྐྱར་བ། བཏན་མིང་ལ་སྐྱུལ་འདེད་གཏོང་བ་བཅས་ཀྱི་ཙེ་དོན་ཟེར་བ་
གསུམ་བཏོན་ཡོད། ཙེ་དོན་གསུམ་པེ་དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གྱུ་ལོངས་ནས་བཤད་ན་དུག་བཞིའི་གནད་དོན་ཐད་དབང་འཛིན་
པའི་ནང་ལྟ་ཚུལ་མི་མཐུན་པ་ཡོད་པ་གཅིག་གྱུར་གྱིས་གཡོན་ཕྱོགས་སུ་སྒྱུར་བའི་སྒྲིན་བདེན་ནག་པོ་ཞིག་དང་། པོད་
ཀྱི་གནད་དོན་ནས་བཤད་ན་པོད་ནང་རང་དབང་འཐབ་ཅོད་ཀྱི་ལས་འགུལ་ཐད་དབང་འཛིན་པའི་བར་ལྟ་ཚུལ་མི་མཐུན་
པ་ཡོད་པ་ཐག་གཅོད་ཀྱི་གཡོན་ཐལ་ལམ་ཕྱོགས་སུ་ཕྱོགས་པའི་གཏམ་བཤད་ནག་པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།

པོད་རང་སྒྲིང་ཟེར་བར་མཆོན་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོར་རྒྱ་ནག་གྱུ་ལོངས་སྤྱི་ཁྱབ་ཁང་གིས་གྱུ་ལོངས་
ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་གྱི་ཆོགས་འདུ་སྐྱོང་ཆོགས་བྱས་པ་དང་། ཆོགས་འདུ་གྲོལ་རྩིས་ “ཆོས་ལུགས་ལས་
དོན་གང་ལེགས་སྐྱབ་རྒྱུའི་གནད་དོན་འགའ་ཞིག་སྒྲོར་གྱི་ཀྱང་ཀྱང་ཀྱང་དབྱང་དང་། གྱུ་ལོངས་སྤྱི་ཁྱབ་ཁང་གི་
བདེ་ཐོ” ཟེར་བ་ལོངས་བསྐྱགས་བྱས་ཡོད། ཡིག་ཆ་དེའི་ནང་དོན་ཆན་ ༡༤ ནང་གཅོ་བོ་བྲིམས་ལ་བཞུན་
ནས་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ལ་དོ་དམ་བྱེད་པ་དང་། ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ཁག་གྱུ་ཁབ་བཏན་མིང་དང་། གོང་འཕེལ་
ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་བསྐྱར་བཏོད་དང་བྲིད་སྒྲིན་བྱེད་དགོས་པའི་ནན་བཤད་བྱས་ཡོད།

གོང་གསལ་ཆོགས་འདུའི་གཏན་འཁེབས་ཁག་འཕྲལ་མར་རྒྱ་ནག་གཞུང་འབྲེལ་བརྒྱུད་ལམ་ཁག་ནས་དྲིལ་བསྐྱགས་
བྱས་ཏེ་ “ཆོས་དད་རང་མོས་ཞེས་པ་དེ་ནི་ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྒྲོར་ཆད་བཀག་གང་ཡང་མེད་པའི་དོན་མ་ཡིན་པར།
ཆོས་ཕྱོགས་མི་སྣ་དང་། དད་ཅན་མང་ཆོགས་ནི་དང་ཐོག་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་གྱུ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་དམངས་
ཡིན་པས་གྱུ་ཁབ་དང་། མི་དམངས་ཀྱི་ཙེ་བའི་ཁེ་ཕན་ཡང་དང་པོར་འཛོགས་དགོས་པ་དང་། ཙེ་བྲིམས་དང་།
བཅའ་བྲིམས། བྲིམས་སྒྲོལ། སྤྱི་བྱས་བཅས་ལ་བརྩི་སྲུང་ཞུ་བའི་འོས་འགན་ཁུར་དགོས། ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་ངས་
པར་དུ་ཙེ་བྲིམས་དང་། བྲིམས་སྒྲོལ་གྱིས་གཏན་འཁེབས་བྱས་པའི་ཁེ་དབང་དང་། འོས་འགན་གྱི་བྱ་བ་ཁོངས་ནང་

བྱེད་སྒྲིལ་དགོས་པ་ལས་མི་གང་ཞིག་ཡིན་རུང་ཆོས་ལུགས་པོའི་སྤྱད་དེ་ཏང་གི་འགོ་བྱེད་དང་། སྤྱི་ཚོགས་རིང་
ལུགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་ལ་ངོ་ཚོལ་བྱེད་མི་ཚོགས་པ་དང་། ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྒྲིལ་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱིག་ལམ་དང་། ལས་
ཀའི་སྤྱིག་ལམ། འཛོལ་འཕྲིལ་ལམ་བཅས་ལ་འགོག་རྒྱ་བཟོ་མི་ཚོགས་ཀྱི་ ཅེས་ཅིན་བདེ་བཏང་སྤྱི་དེ་ནས་བཟུང་བྱ་
གཞུང་གི་ཆོས་ལུགས་ཐད་འཛིན་པའི་ལྟ་ཚུལ་དང་། དེ་སྤྱི་ལངས་སྤྱོད་ལ་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་སྤྱོད་སྤྱོད་ལས་
ཀྱི་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་ཡོད།

བོད་ལ་མཆོན་ན་དེ་འཕྲལ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ཟླ་ ༥ པར་བོད་སྤྱི་དམར་པོའི་བྱུང་ཆེ་དུའུ་ཅིང་ཐོའོ་ནས་སྤྱིངས་
དམར་པོའི་འཐུས་མིའི་ཚོགས་ཆེན་ཐེངས་བཞི་པའི་ཐོག་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་བདེན་སྟོང་ལ་འགན་ལེན་དང་། དཔལ་
འབྱོར་གོང་འཕེལ་ལ་འགན་ལེན། མི་མང་གི་འཛོལ་ཡར་རྒྱས་འགན་ལེན་ཟེར་བའི་ཅ་དོན་བཏོན་པ་དང་། ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༩༡ ལོའི་ཕྱི་ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༣༠ ཅིན་སྤྱིངས་ཏང་ཨུད་ཀྱི་ལས་དོན་ཚོགས་འདུ་ཟེར་བའི་ཐོག་བོད་རང་
སྤྱོད་སྤྱོངས་ཀྱི་འགོ་གཙོ་བྱུང་མཆོན་ཞེས་བྱས་སྤྱི་ལོ་གཏམ་བཤད་ནང་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ཐོག་དོ་དམ་
བྱེད་ལུགས་ཆེ་རུ་གཏོང་བྱུང་བཏོད་བྱུང་བཏང་ཡོད། ཁོ་པའི་གཏམ་བཤད་ནང་འཁོད་དོན་ “༡༩༩༥ ལོ་ནས་
བཟུང་ལྟ་སར་དུས་ཟིང་གི་དོན་རྒྱུན་ཐེངས་མང་བྱུང་བའི་ཐོག་ནས་ར་འཕྲོད་བྱུང་དོན། ཆོས་ལུགས་པོའི་སྤྱད་དེ་རང་
སྤྱོད་ལས་ལ་སེམས་འཕྲོལ་བྱེད་པ་དང་། རང་སྤྱོད་ལས་འཐབ་ས་འཕྲོག་རེས་བྱེད་པ་དེ་ནི་དུ་ལའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་བྱ་ཐབས་
གལ་ཆེ་ཞིག་ཡིན་པ་རེད། དེའང་གཙོ་གནད་དུ་ཐག་གཅོད་བྱ་བྱུང་གནད་དོན་འགའ་ཞིག་ཡོད་པ། **གཅིག་**
ནི། རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གི་དབང་སྤྱོད་ལས་སྤྱོད་ལུགས་ཀྱིས་ཆོས་ལུགས་པོའི་སྤྱད་དེ་ཞི་བའི་རིམ་འགྱུར་བྱེད་པའི་བྱ་
ཐབས་གལ་ཆེར་བརྩིས་ནས་རང་སྤྱོད་ལས་སེམས་འཕྲོལ་དང་གཏོར་བཤིག་གི་བྱ་སྤྱོད་ཟུམ་མི་ཆད་པར་སྤྱི་ལོ་ཡོད་
པ་དེར་དགོས་ངེས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་ཀྱི་སྤྱོད་ཀྱི་འདུང་མེད་པ་དང་། **གཉིས་ནི།** ས་ཁུལ་རེ་བྱུང་དང་། ཆོན་པ་
རེ་བྱུང་གིས་ཆོས་ལུགས་ལས་ཀར་དོ་དམ་བྱེད་ལུགས་མི་འདུང་བར་ལྷག་དུགས་པའི་རྒྱུ་ཀྱིས་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་སྤྱི་
འཛིན་དང་། ཁྱིམ་ས་འཛིན། སྤྱོད་གསོ་བཅས་ལ་ཐེ་གཏོགས་བྱེད་པ་དང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བྱེད་སྒྲིལ་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་
སྤྱིག་ལམ་དང་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་སྤྱིག་ལམ་ལ་འགན་རྒྱ་བཟོ་བའི་སྤྱོད་ཚུལ་ཐོན་པ། **གསུམ་ནི།** ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་
པས་ཆོས་ལུགས་པོའི་སྤྱད་དེ་ཁ་བྲལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་སྤྱོད་ལ། **བཞི་ནི།** དགོན་སྡེའི་དམངས་གཙོ་བདག་གཉེར་ཨུ་ལོན་
ལྷན་ཁང་འགའ་ལས་ཆབ་སྲིད་དྲངས་གཙང་མིན་པའི་གནད་དོན་ཆབས་ཆེ་བ་བཅས་རེད། དགོན་སྡེ་རིམ་པ་དབྱེ་བའི་

དོ་དམ་ལག་བསྟར་བྱེད་དགོས། རིམ་པ་ཁག་གི་ཏང་སྲིད་ཅུ་འཇུགས་དང་འབྲེལ་ཡོད་སྡེ་ཆ་ན་གྱིས་དོ་དམ་བྱེད་ཡོད་པ་དང་། དོ་དམ་བྱེད་མཁས་པ། བྱིས་ལུགས་ལྟར་དོ་དམ་བྱེད་པའི་ཉམས་སྲོང་ལེགས་གས་ཚྭ་གས་བསྡུ་མས་བཅས་བྱས་ནས་ལུགས་པའི་གནད་དོན་སྒྲུ་ཆོགས་ཐག་གཅོད་ཡག་པོ་བྱེད་དགོས་པ་དང་། ཆོས་ལུགས་པེད་སྤྱད་ནས་བྱིས་ལུགས་ལེགས་གས་ཀྱི་བྱེད་སྒྲུབ་བར་རྒྱ་དེག་ཆ་ནན་གཏོང་བ་དང་། དགོན་སྡེའི་མང་གཙོ་བདག་གཉེར་ཅུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་འགོ་བློན་གྱི་དབང་ཆ་དེ་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དགའ་ཞེན་དང་ཆོས་ལུགས་ལ་དགའ་ཞེན་བྱེད་མཁན་གྱི་བཙུན་གྱི་ལག་ཏུ་བཟུང་བྱུང་བའི་འགྲོ་ལམ་ཐོག་སླེབས་ཐུབ་པ་བཅས་བྱེད་དགོས་” ཞེས་བཤད་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ལོའི་ཕྱི་ཟླ་ ༡ ནང་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་སྲིད་སྤྱི་ཁྲབ་ཁང་ཟེར་བས་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གི་ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྒྲུབ་དོ་དམ་བྱེད་སྤྱོད་ཀྱི་གཏན་འབེབས་བཀའ་རྒྱུ་ཨང་ ༡༤༤ དང་། ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྒྲུབ་སྤྱི་ལུ་ལྟུང་དོ་དམ་སྤྱོད་ལེགས་བཀའ་རྒྱུ་ཨང་ ༡༤༥ འབྲེམས་སྤེལ་བྱས་པ་དང་། དེ་འཕལ་རྒྱལ་སྲིད་སྤྱི་ཁྲབ་ཁང་ཆོས་དོན་རྩ་སྟེར་བས་བྱེད་སྤྱོད་སྤེལ་ཏེ་བཀའ་རྒྱུ་ཨང་ ༡༤༥ ཆ་ཆང་ལག་བསྟར་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་ཡོངས་ནང་ “ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྤྱོད་སྤེལ་ལུ་ཁག་ཐོ་འགོད་བྱེད་ཐབས་” ཞེས་པའི་བཀོད་ཁྲབ་ཁྲབ་བསྐྱགས་བྱས་ཡོད།

བཀོད་ཁྲབ་དེའི་ནང་དེབ་སྤྱིལ་གྱི་ཆ་རྒྱུན་ཆང་མིན་གྱི་ཆད་གཞི་འདི་འདྲ་ཞིག་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད་པ་སྟེ། “ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྤྱོད་སྤེལ་ལུ་ཆང་མར་གཏན་འཇགས་གྱི་ས་གནས་དང་། མིང་། རྒྱུན་གཏན་ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྤྱོད་རྒྱགས་མཁན་དང་ལྷན་མི་མང་བཅས་ཡོད་དགོས་པ། ཆོས་དང་མང་ཆོགས་ལས་གྲུབ་པའི་དོ་དམ་བྱེད་མཁན་ཅུ་འཇུགས་དགོས་པ། ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྤྱོད་འཛིན་སྲོང་གི་འགན་ཁུར་མི་སྣ་དང་། ཡང་ན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཉམས་ལེན་དང་འཆམས་པའི་འཛིན་སྲོང་འགན་ཁུར་གྱི་ལག་ལེན་མཁན་དགོས་པ། དོ་དམ་ལྷན་པའི་སྤྱི་གསལ་ཡོད་པ། དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཡོང་སྤྱོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཏན་འབེབས་ལྟར་བྱིས་ལུགས་མཐུན་ཡིན་དགོས་པ་” བཅས་ཡིན་པ་དང་། ཡང་ “ཆ་རྒྱུན་མ་ཆང་བར་དོ་དམ་བྱེད་དགོས་པ་ནི་གོང་གསལ་ཆ་རྒྱུན་མ་ཆང་བའོ། ཡང་ན་དངོས་གསལ་དོད་པའི་གནད་དོན་ཡོད་པའི་ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྤྱོད་སྤེལ་ལུ་ཆང་མར་རིམ་པ་སྲིད་གཞུང་ནས་དེབ་སྤྱིལ་ཕྱིར་འབྱུངས་ཀྱི་བཀག་འགོག་བྱེད་པའོ། ཡང་ན་གནས་སྐབས་དེབ་སྤྱིལ་གྱི་ཆོད་འཛིན་བྱེད་ཆོག་པ། བྱིས་ལུགས་ཀྱིས་ས་ཆ་གང་ཐུང་བདག་འཛིན་དང་། ཁྱོད་ཁྱོད་ཀྱི་འཆར་འགོད་ཀྱི་སྤྱི་གསལ་དང་འགལ་བ། སྤྱོད་པའི་ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྤྱོད་

སྤེལ་སྒྲིལ་གཉེར་བ། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལས་གནས་མི་སྤྱར་རྒྱས་ནས་རང་དགར་བྱེད་སྒོ་སྤེལ་སྒྲིལ་གཉེར་བ། ཆོས་
 ལུགས་ཀྱི་དར་ཆ་འབྱེད་ནས་ལྷ་གསོལ་འདྲེ་གསོལ་སོགས་མེད་དད་ཀྱི་ལས་འགུལ་སྤེལ་བ་སོགས་ལ་རིམ་ཁག་སྤྱིད་
 གཞུང་ནས་དོ་དམ་ནན་པོ་བྱེད་དགོས་པར་མ་ཟད། ལྷག་པར་དེབ་སྤྱིལ་གྱི་ཆོག་མཆན་སྤྱོད་རིགས་མི་ཆོག་” ཅེས་
 འཁོད་ཡོད། བོད་རང་སྤྱོད་ལྷོངས་ལ་མཆོན་ན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་གོང་གསལ་གཏན་འབེབས་གཞིར་བཟུང་འཕུལ་
 མར་ “ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྒོ་སྤེལ་ཡུལ་ཐོ་འགོད་བྱེད་ཚུགས་ཐད་ཀྱི་བོད་རང་སྤྱོད་ལྷོངས་ཀྱི་བསམ་འཆར་” ཟེར་
 བ་དང་། “ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྒོ་སྤེལ་ཡུལ་ལ་ལོ་འཁོར་ཞིབ་བཤེར་བྱེད་རྒྱུའི་ལས་དོན་ཐད་ཀྱི་བོད་རང་སྤྱོད་ལྷོངས་
 ཀྱི་ལག་བརྟར་བསམ་འཆར་” ཟེར་བ། དེ་བཞིན་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ལ་དོ་དམ་བྱེད་རྒྱུའི་བོད་རང་སྤྱོད་ལྷོངས་ཀྱི་
 གནས་སྐབས་ལག་བརྟར་བྱས་ཐབས་ཟེར་བ་སོགས་གཏན་འབེབས་ཡོངས་བསྒྲགས་བྱས་ཏེ་བོད་ནང་དགོན་པ་གྲ་ཆང་
 དང་། ལྷ་ཁང་ཡོད་དོ་ཙམ་ལ་ཞིབ་བཤེར་ཐོ་འགོད་བྱས་པར་མ་ཟད། གྲ་བཅུན་གྱི་གངས་ཆད་དང་། དགོན་པ་
 གསར་སྐྱེན་དང་ཉམས་གསོར་དོ་དམ་བྱགས་ཆེ་བྱས་ཡོད་པ་དང་། བོད་མཆོ་སྤྱོད་དང་། ཀམ་སུའུ་ ཡུན་ནན།
 ཟླ་ཁོན་སོགས་ཀྱི་བོད་རིགས་སྤྱི་ཁྱེད་ཁག་ཆང་མའི་ནང་ཞིབ་བཤེར་དང་ཐོ་འགོད་བྱས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ལོ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༠ བར་གྱི་གནས་སྐབས་ལ་བརྟུག་

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ཕྱི་ཟླ་ ༥ ཆོས་ ༢༠ ནས་ཉིན་བཞིའི་རིང་རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་ཆོགས་པ་དང་། རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱི་ཁྱེད་
 ཁང་ཟེར་བས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྤྱོད་ཀྱི་བཞུགས་མོལ་ཆོགས་འདུ་ཐེངས་གསུམ་པ་ཟེར་བ་སྤྱོད་ཆོགས་བྱས་
 ཏེ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོ་ནས་བསྐྱར་བཅོས་སྒོ་དེའི་རྗེས་ཀྱི་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་སྤྱི་བྱས་ལ་བསྐྱར་
 ཞིབ་དང་། འབྱུང་འབྱུར་ལོ་ལྷའི་རིང་གི་ཆབ་སྤྱིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། ཆོས་རིག་སོགས་ལ་འཛིན་པའི་ཐག་གཅོད་
 རང་བཞིན་གྱི་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད། ཆོགས་འདུ་དེའི་ཐོག་རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་སྤྱི་ཁྱེད་རྒྱུང་ཆེ་ཅང་ཙམ་མིན་གྱིས་
 མངོན་གསུམ་འཛེམས་མེད་ཀྱི་སྒོ་ནས་ “ཏང་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ལས་དོན་ཀྱི་པོའི་ནང་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་དེ་གལ་
 ཆེའི་འཐབ་བྱས་ཀྱི་གནས་སུ་འཛོགས་དགོས། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ལག་པོ་སྤྱིལ་པ་དང་། བོད་རིགས་དང་། རྒྱ་རིགས།
 དེ་བཞིན་མི་རིགས་གཞན་དག་བར་གྱི་མཐུན་སྦྲིལ་ལ་བྱགས་སྤྱོད་རྒྱག་པ་དེར་ཀྱང་དུ་མི་རིགས་ཀྱི་མཐུན་སྦྲིལ་
 ཆེན་པོར་བྱགས་སྤྱོད་རྒྱག་རྒྱུར་གལ་ཆེའི་དོན་སྤྱིར་ལྟན་ཡོད། བོད་ཀྱི་བརྟན་སྡོང་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བརྟན་སྡོང་

དང་འབྲེལ་བ་ཡོད། བོད་ཀྱི་འཕེལ་ཁྱེད་ཀྱི་འཕེལ་ཁྱེད་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད། བོད་ཀྱི་བདེ་འཇགས་
 རི་ཁྱེད་ཀྱི་བདེ་འཇགས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་མཐོང་ཆེན་བྱེད་པའི་དོན་དངོས་ཁྱོད་ཡོངས་
 ཀྱི་ལས་དོན་ལ་མཐོང་ཆེན་བྱེད་པ་ཞིག་དང་། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་རྒྱུ་སྐྱོར་བྱེད་པའི་དོན་དངོས་ཁྱོད་ཡོངས་ཀྱི་
 ལས་དོན་ལ་རྒྱུ་སྐྱོར་བྱེད་པ་ཞིག་རང་རེད་” ཅེས་བཤད་ཡོད་པ་དང་། ཡང་ཁོང་གིས་ “ཀྱང་དབྱང་གིས་ང་
 ཚོ་དང་དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་བར་གྱི་འགལ་བའི་ཆོས་ལ་དད་པ་བྱེད་མིན་དང་། རང་སྐྱོང་བྱེད་མིན་གྱི་གནད་དོན་མ་
 ཡིན་པར་མེས་ཀྱིས་གཅིག་གྱུར་སྤྱད་སྐྱོབ་དང་། ཁ་བྲལ་ལ་ངོ་རྒྱུ་བྱེད་པའི་གནད་དོན་ཞིག་ཡིན། དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་
 ཀྱིས་རང་བཅན་བྱས་ན་མི་འགྲིགས་ལ། ངོ་ཤོ་འགྱུར་བའི་རང་བཅན་བྱས་ན་འང་མི་འགྲིགས་ཤིང་། གལ་ཏེ་དྲུ་ལའི་
 རྒྱ་མམས་བོད་རང་བཅན་གྱི་ལངས་སྤྱོད་དོན་ཚེ་ང་ཚོས་ག་དུས་ཡིན་ཡང་ཁོང་མེས་ཀྱིས་དྲུ་ལའི་གནད་དོན་
 དགའ་བསུ་ཞུ་བྱ་ཡིན། དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་ཀྱིས་མེས་ཀྱིས་ཁ་བྲལ་གཏོང་བའི་ལངས་སྤྱོད་མ་དོན་ཚེ་ང་ཚོས་ངེས་
 པར་དུ་ཁ་བྲལ་ལ་ངོ་རྒྱུ་བྱེད་པའི་འཐབ་ཚོད་མཐའ་གཅིག་དུ་བྱས་ནས་མཐར་ཐུག་གི་རྒྱུ་ཁ་བྲལ་བྱེད་
 དགོས་” ཞེས་ངན་སྐྱུ་ལ་ཤུགས་ཆེ་བྱས་པར་མ་ཟད། ལྷག་པར་ཅང་ཅེ་མིན་གྱིས་ “དེ་སྤྱི་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ནང་
 བྱང་སྐྱོང་བའི་འགལ་འཛིན་རེ་འགའི་འགན་ཀྱང་དབྱང་གིས་ཁྱུ་རྒྱུ་ཡིན་” ཞེས་བཤད་ཡོད་པ་རེད།

ཡང་སྤྱི་གོས་ཀྱི་འགོ་གཙོ་ལེས་རུས་དོན་གྱིས་གཏམ་བཤད་ནང་ “རང་རྒྱལ་དུ་མི་སྐྱེར་དང་། ཆོས་ལུགས་
 ཁག་ཐེ་བའི་ཚོགས་པ་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་རུང་ཆང་མས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ལ་སྤྱད་སྐྱོབ་དང་། མི་མང་གི་
 ཁེ་ཕན་སྤྱད་སྐྱོབ། མི་རིགས་མཐུན་སྦྲིལ་སྤྱད་སྐྱོབ། རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་འགྱུར་སྤྱད་སྐྱོབ་བཅས་བྱེད་དགོས་པ་ལས།
 རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་འགལ་བ་དང་། མི་མང་གི་ཁེ་ཕན་ལ་གནོད་པ། མི་རིགས་ཁ་བྲལ་གཏོང་བ། མེས་
 རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་གཏོང་བའི་གཏོང་བ་བཅས་གཏན་ནས་མི་ཆོག་དེ་ནི་བྱ་སྤྱོད་གང་ཞིག་བཙམས་སྐབས་ཙུ་བའི་
 ཆད་འཛིན་ས་ཡིན་” ཞེས་དང་། “དྲུ་ལའི་ནི་བོད་རང་བཅན་ཐོབ་ཐབས་བྱེད་མཁན་ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་ཆབ་
 སྤྱི་རུ་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱི་བྱེད་འགོ་པ་ཡིན་པ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་དགའ་འཛིན་སྐྱོབས་ཤུགས་ཀྱི་ལག་ཆ་ཡིན་པར་མ་ཟད།
 བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་བཟུན་ལྷིང་མེད་པའི་འབྱུང་རྒྱུ་གཙོ་བོ་ཡིན་ལ། བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟུན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སློལ་རྒྱུ་
 གོ་རིམ་འཛུགས་སྐྱོན་ལ་བར་ཆད་གཏོང་མཁན་གྱི་བཀག་དྲོ་ཆེ་བོས་ཀྱང་ཡིན་” ཞེས་ནན་བཤད་བྱས་ཡོད། རྒྱ་
 དམར་མཐོ་རིམ་དབང་འཛིན་པའི་གཏམ་བཤད་དེ་དག་གི་གོ་དོན་གཙོ་བོ་ནི་དེ་སྤྱི་ཞབས་དུ་ལའོ་པའི་གིས་བོད་ལ་

ལྷན་གཏོང་སྲིད་བྱུས་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་ནིར་འབྲུལ་དུ་ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་གཏམ་བཤད་ནག་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་
དང་། ཚོགས་འདུ་དེའི་གཏན་འབེབས་ཁག་གིས་བོད་ཀྱི་ཆོས་དད་རང་དབང་གི་གནས་ཚུལ་སྒྲིམ་ཅི། རྒྱ་ནག་གཞུང་
གི་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་རྩ་བའི་སྲིད་བྱུས་ཁྱོན་ཡོངས་ནས་རྒྱ་དམར་གྱི་གཡོན་ཐལ་ཅན་གྱི་དེ་སྲེའི་གདུག་རྩུབ་ཆེ་བའི་
སྲིད་བྱུས་དང་། བྱ་ཐབས་ཁག་སྐར་ཡང་མགོ་བོ་བཏོགས་ནས་སྲིད་བྱགས་སུ་གྱུར་ཡོད།

གོང་གསལ་ཚོགས་འདུ་ཁྲོལ་ཏེ་དུས་ཡུན་རིང་པོ་མ་སོང་བར། བྱེ་ལོ་ ༡༩༩༤ བྱེ་ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༤ ཉིན་
བོད་རང་སྐྱོང་ཁྲོངས་སྒྲིག་བཤེར་ལྷན་ཁང་ཟེར་བ་དང་། ཁྲོངས་ལྷ་སྐུལ་ཐིང་ཟེར་བའི་ལས་ཁུངས་སྤོང་གིས་ “༩༤
ཡིག་ཆ་ཨང་ ༥༤” ཟེར་བ་བྲུབ་བསྒྲགས་བྱས་ཏེ་ཐོག་མར་དམར་པོའི་ཚོགས་པ་ནང་ཁྲུལ་བཅས་སྒྲིག་དང་། དེ་
རྗེས་བོད་ཀྱི་ནང་པའི་དད་ལྷན་ནམས་ཀྱི་ཆོས་དད་རང་དབང་ལ་བཅན་གནོན་བྱེད་རྒྱུའི་གཤམ་གསལ་གཏན་འབེབས་
ཁག་བྱས་ཡོད་པ་རེད། གཏན་འབེབས་ནང་ “གྲུང་ཁྲན་ཏང་ཡོན་དང་། རྒྱལ་ཁབ་འཛིན་སྐྱོང་ལས་ཁུངས་ཀྱི་
ལས་དོན་མི་སྣས་ཁ་བྲལ་ལ་ངོ་ཚྏ་བྱེད་པའི་འཐབ་ཅོད་ནང་ཏང་སྲིད་སྒྲིག་ཁྲིམས་ལས་འགྲུལ་མཁན་ལ་ཐག་གཅོད་
བྱེད་རྒྱུ་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་ནང་། ༡༥ གྲུང་ཁྲན་ཏང་ཡོན་དང་འགོ་ཁྲིད་ལས་བྱེད་པས་བོད་རང་དབང་ཅོད་
ལེན་མཁན་ལ་ངོ་ཚྏ་གྱིས་བོད་བརྟན་ཉིང་ཡོང་བ་བྱེད་རྒྱུ་ལས་འགན་ཨང་དང་པོར་བཙུག་ཀྱང་། ༡༥ རྒྱ་སྲིད་ཀྱི་
མི་ཡིན་ཁྲུལ་བྱས་ཏེ་ཡགོང་ས་མཆོག་དང་བཅན་བྱོལ་གཞུང་ལ་གསང་འཕྲིན་མཁོ་སྤྲོད་དང་། རང་དབང་གི་ལས་
འགྲུལ་སྤེལ་མཁན་ཁག་དམར་པོའི་སྐྱོད་སྐྱུག་དང་ལས་གནས་ཁག་ནས་ཕྱིར་འབྲུད་ཀྱིས་ཉེས་ཆད་ནན་པོ་གཅོད་རྒྱུ།
༡༥ རང་གི་བྱ་སྤྲུག་བཅན་བྱོལ་བོད་མིའི་སློབ་གྲུར་གཏོང་མི་ཆོག་པ་མ་ཟད། བཏང་བྱིན་པ་དུས་བཀག་ནང་ཕྱིར་
ལོག་དགོས་པ། ཕྱིར་ལོག་མི་བྱེད་མཁན་ལ་ཉེས་ཆད་ནན་པོ་གཅོད་རྒྱུ། ༡༥ ཡགོང་ས་མཆོག་ནས་བྱ་སྤྲུག་སྐུལ་
སྐྱེའི་ཡང་སྲིད་དུ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་ཁས་ལེན་མི་བྱེད་པ་མ་ཟད། དེ་ལྟར་མ་བྱས་ཆེ་ཉེས་ཆད་ནན་པོ་གཅོད་རྒྱུ།
༡༥ རང་བྱིམ་དུ་ཡགོང་ས་མཆོག་གི་སྐུ་པར་དད་ཅེན་དུ་ཉར་མི་ཆོག་པ་མ་ཟད། ཉར་ཆེ་ཉེས་ཆད་ནན་པོ་གཅོད་
རྒྱུ། ༡༥ རྒྱལ་ཁྲོངས་ལས་བཞུལ་ཏེ་ཡགོང་ས་མཆོག་མཇུག་ཁ་དང་། ཡང་ན་བོད་རང་དབང་གི་ལས་འགྲུལ་
ནང་ཞུགས་ཆེ་ལས་གནས་ཁག་ནས་ཕྱིར་འབྲུད་དང་། ཉེས་ཆད་ནན་པོ་གཅོད་རྒྱུ། ༡༥ རང་དབང་འཐབ་ཅོད་
ལ་གདུང་མེས་མཉམ་བསྐྱེད་དང་། ཡང་ན་ལངས་སྤྱོད་པ་ལྟན་པོ་མེད་མཁན་འགོ་ཁྲིད་ལས་བྱེད་པ་སོ་སོའི་འགན་
འཁུར་ཅད་གཅོད་དང་། དེའི་འགོ་ཁྲིད་གོང་མ་ཁག་གི་འགན་འཁུར་ཅད་གཅོད་ཀྱིས་གནས་ཚུལ་ཡོད་མཁན་ལ་ཉེས་ཆད་

ནན་པོ་གཙོད་ཀྱི། ༡༥ གཏན་འབེབས་དེ་དག་གྲང་ཐུན་ཏང་ཡོན་དང་། འགོ་ཁྲིད་ལས་བྱེད་པ་སྒྲིམ་ཅི་ནས་ཡོལ་
བཏང་བེན་པའི་ལས་བྱེད་ལས་བཟོས་ཀྱང་ལག་བསྟར་བྱེད་དགོས་པ། ༡༦ གོང་གསལ་དུས་བཀག་ནས་དངོས་
སྲུ་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུ་” བཅས་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད་པ་ནི་ལྷག་ཆུ་བཙད་དེ་རྫིང་བྱ་སྐྱམ་ཐབས་ཀྱི་བྱ་ཐབས་ཤིག་
དང་། ར་བས་དེ་ལྷག་བཅར་དུ་འཇུག་པའི་དཔེ་ལྟར་གྱི་སྲིད་པ་ནི་གྱི་བྱ་ཐབས་ཤིག་དུ་གྱུར་ཡོད། གོང་གསལ་གྱི་
བྱ་ཐབས་དེ་དག་ཟླ་དྲུག་གི་རྗེས་པོད་རིགས་ས་ཁྲུལ་གཞན་ཁག་དུ་ཆུ་བྱ་བྱ་བ་དང་ལག་བསྟར་བྱས་ཡོད།

པོད་ཀྱི་ལས་དོན་གྱི་བཞུགས་མོལ་ཆོགས་འདུ་ཐེངས་ ༩ པའི་ཆུ་ནག་གཞུང་གི་ཐག་གཅོད་རང་བཞིན་གྱི་
ཆོགས་འདུའི་ཞིབ་ཐུའི་གནས་ཚུལ་ནམས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ཕྱི་ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༩ ཉིན་པོད་སྡོད་དམར་པོའི་ཆོགས་
པའི་དྲུང་ཆེ་གཞོན་པ་རག་ཤིས་ནས་པོད་རང་སྐྱོང་རྫོང་ས་སྐབས་དྲུག་པའི་ཆུ་ལྷན་ཆོགས་འདུ་ཐེངས་བདུན་པའི་ཐོག་
ཡོངས་བསྐྱགས་བྱས་ཡོད་ཅིང་། གཏན་འབེབས་ཡིག་ཆའི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་དོན་ཆུན་བཅུ་བཞི་པའི་པོད་རང་། ཆུ་
གཞུང་ནས་དུས་རབས་གསར་པའི་ནང་པོད་དབང་བསྐྱར་གྱི་ཆབ་སྲིད་དང་། རོར་སྲིད། ཆོས་ལུགས། ཕྱི་ཕྱོགས་
དྲིལ་བསྐྱགས། རིགས་མཐུན་རྒྱུ་སྐྱོར། མི་དོན་བཀོད་སྲིག་སོགས་ཀྱི་བྱེད་སྒྲུབ་སྐོར་ཡིན། ལྷག་པར་
”གོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོར་ངོ་མྱོལ་དང་། ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ལ་དོ་དམ་ནན་དུ་གཏོང་རྒྱུའི་དོན་ཆུན་
ཁྲའི་སྲིད་བྱས་དང་བྱ་ཐབས་ཁག་གསལ་བཏོན་ཡོད། ཡིག་ཆ་དེའི་ནང་འཁོད་པར་པོད་འདི་བཟན་ཉིང་མི་ཡོང་
པའི་ཆུ་ཆེན་གཙོ་བོ་ནི་དུ་ལའི་རུ་ཆོགས་ཀྱིས་ཁ་བྲལ་གཏོང་བའི་བྱེད་སྒྲུབ་དེ་ཡིན། དུ་ལའི་རུ་
ཆོགས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཕྱོགས་དབང་འཛིན་སྟོབས་ལྷགས་ལ་བརྟེན་ནས་ “པོད་རང་བཙན་” ཡོང་
བའི་རེ་ངན་འཆང་གི་ཡོད་པ་དང་། རྒྱལ་ཕྱོགས་ཀྱི་དབང་འཛིན་སྟོབས་ལྷགས་ཀྱིས་དུ་ལའི་རུ་
ཆོགས་ཀྱིས་ “པོད་རང་བཙན་” དགོས་ཟེར་བ་དེ་འཕྱར་ནས་ཀྱང་གོར་ཟེར་སྒྲོང་བ་དང་། ཀྱང་
གོ་འདི་ཁ་ཕྱལ་གཏོང་རྒྱུའི་རེ་ངན་འཆང་གི་ཡོད་པ་རེད། ང་ཆོས་པོད་ཀྱི་བཟན་ཉིང་སྐྱང་སྐྱོང་ཡག་པོ་བྱེད་རྒྱུ་
དེ་པོད་དུ་དུས་བདེ་ཞོད་འཇགས་ཡོང་བ་བྱེད་རྒྱུའི་ཆེད་ཡིན་པ་ཙམ་མ་ཟད། དེ་ལས་གལ་འགངས་ཆེ་བཞིག་ལ་
མེས་ཆུལ་གོང་བྱ་གཅིག་གྱུར་སྐྱང་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱུ་དང་། ཆུལ་ཁབ་ཀྱི་བདག་དབང་སྐྱང་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱུ། ཀྱང་གོ་
འདི་ “རྒྱལ་ཕྱོགས་ཅན་ལ་སྐྱུར་རྒྱུ་” དང་ “ཁ་ཕྱལ་” གཏོང་རྒྱུའི་རྒྱལ་ཕྱོགས་དབང་འཛིན་སྟོབས་ལྷགས་
ཀྱི་རེ་ངན་ཆེག་མེད་དུ་གཏོང་རྒྱུ་བཅས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཡིན་པའི་མཐོ་ཆད་དེ་ལྷ་བུའི་ཐོག་ནས་པོད་དུ་ཁ་ཕྱལ་ལ་ངོ་མྱོལ་བྱེད་

པའི་འཐབ་ཚིན་ལ་ལྟ་དགོས་པ་མ་ཟད། འཐབ་ཚིན་འདི་སྤེལ་དགོས་པར་ངོས་འཛིན་དང་དེའི་དོན་སྤྱིང་དེ་བས་གསལ་
 ཤེས་ཐུབ་པ་བྱེད་དགོས། ང་ཚོས་ངེས་པར་དུ་དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་ཀྱི་གདོང་རིས་ངོ་མ་དེ་གསལ་པོ་བཟོ་ཐུབ་པ་
 དགོས། དྲུ་ལར་མཚོན་ན་རྒྱུ་སྤྲོལ་གྱི་ཚོས་ལུགས་ཐོག་གྲུ་བཙུན་དང་དད་ལྡན་མང་ཚོགས་ཀྱི་ཁྲིད་དུ་གྲགས་
 པ་ངེས་གཏན་ཞིག་ཡོད་རུང་། དྲུ་ལ་དང་དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་ལ་རྒྱབ་གཏོད་བྱས་ཏེ་སྤྱི་རྒྱལ་དུ་བྲོས་བྲོལ་
 སོང་རྗེས་བོད་རང་བཙན་ཡོང་རེ་བྱེད་མཁན་ཁ་ཕྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཚོགས་པ་ཞིག་དུ་གྱུར་པ་དང་། གྲུང་
 བོར་ངོ་ཚྭ་ལྟེན་མཁན་རྒྱལ་སྤྱིའི་དགར་འཛིན་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱི་ལག་ཆ་ཞིག་དུ་གྱུར་པ་རེད། དྲུ་ལས་འུད་སློག་བྱེད་
 པའི་ “བོད་རང་བཙན” ཟེར་བ་དང་། “ཆད་མཐོའི་རང་སྤྱོད” ཟེར་བ། “བོད་ཆེན་པོ” ཟེར་བ་སོགས་
 ཀྱི་འདོད་གཏམ་དེའི་ངོ་བོ་ནི་གྲུང་ཁན་ཏང་ལ་ངོ་ཚྭ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཁས་ལེན་མི་བྱེད་པ། མི་
 དམངས་ཀྱི་སྲིད་དབང་མགོ་དྲིང་བསློགས་ནས་མེས་རྒྱལ་ཁ་ཕྱལ་གཏོང་བ་དང་། མི་རིགས་མཐུན་སྦྲེན་གཏོར་
 བཞིག་བཏང་སྟེ་ཁོ་ཚོས་བོད་ལ་དབང་སྒྱུར་བྱེད་པའི་གནས་བབ་སྒྲར་གསོ་བྱེད་རྒྱ་དེ་རེད། རང་སྤྱོད་སྲུ་
 ཁ་ཕྱལ་ལ་ངོ་ཚྭ་བྱེད་པའི་འཐབ་ཚིན་གྱི་གཙོ་གནད་ནི་དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་ལ་འཐབ་ཚིན་བྱེད་རྒྱ་
 དེ་ཡིན། སྒྲུ་ལ་གསོད་དུས་ངེས་པར་དུ་སྒྲུ་ལ་མགོ་རྩོག་དགོས་པས་དེ་ལྟར་མ་བྱུང་ན་འཐབ་ཚིན་
 འདི་མཐའ་འཁྲོལ་བ་ཞིག་ཡོང་ཐབས་བྲལ་བ་རེད། ང་ཚོ་དང་དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་དབར་གྱི་འཐབ་ཚིན་
 ཀྱི་ངོ་བོ་ནི་ཚོས་ལ་དད་པ་ཡོད་མིན་དང་། རང་སྤྱོད་བྱེད་མིན་གྱི་གནད་དོན་ཞིག་མ་ཡིན་པར་མེས་རྒྱལ་
 བོར་བུ་གཅིག་གྱུར་སྒྲུང་སྤྱོད་དང་། ཁ་ཕྱལ་ལ་ངོ་ཚྭ་བྱེད་པའི་གནད་དོན་ཞིག་དང་དགྲ་དང་རང་སྤྱོགས་
 དབར་གྱི་འགལ་བ་ཞིག་རེད་ལ། ད་ལྟའི་དུས་སྐབས་སུ་གནས་པའི་བོད་ཀྱི་གྲལ་རིམ་འཐབ་
 ཚིན་གྱི་གཅིག་སྒྲུད་ཀྱི་མངོན་ཚུལ་ཞིག་ཀྱང་རེད། འཐབ་ཚིན་འདི་ནི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་
 བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱས་པ་ནས་བཟུང་གི་མི་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་གྱི་དུས་ཡུན་རིང་པོའི་ནང་གནས་པའི་ཁ་ཕྱལ་
 དང་ཁ་ཕྱལ་ལ་ངོ་ཚྭ་བྱེད་པའི་འཐབ་ཚིན་གྱི་རྒྱུན་མཐུད་པ་ཞིག་རེད། དམངས་གཙོའི་བཙན་བསྒྱུར་གྱི་
 འབྲས་བུ་དང་། བསྒྱུར་བཙན་སྒྲོལ་བྱེད་འབྲས་བུ་སྒྲོལ་མཐའ་གཅིག་དུ་བྱེད་དགོས། དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་ཀྱིས་མེས་རྒྱལ་
 ཁ་ཕྱལ་གཏོང་བའི་ལངས་སྤྱོགས་མ་དོར་ཆོང་ཆོའི་དབར་གྱི་འགལ་བ་འདུམ་ཐབས་མེད་པས་དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་ལ་
 ངོ་ཚྭ་བྱེད་པའི་འཐབ་ཚིན་དེ་མཐའ་མའི་རྒྱལ་ཁ་ཕྱལ་ཐོབ་བར་མཐའ་གཅིག་དུ་བྱེད་དགོས་ཞེས་དང་།

ཡང་ཡིག་ཆའི་ནང་ “ང་ཆོའི་ལས་བྱེད་རིམ་པ་ཁག་དང་། ལྷག་པར་རྫོང་རིམ་པ་ཡན་གྱི་འགོ་བྱེད་ལས་བྱེད་
 པ་ཆོས་འཐབ་ཚུད་དེའི་ངོ་བོ་དང་། ཅ་དོན། མང་ད་ཚྭ་གས། སྤྱི་དང་ལྷན་གྱི་བྱ་ཐབས་སོགས་ལ་ངོས་འཛིན་དང་ནམ་
 འགྱུར་གསལ་ཐག་ཆོད་དགོས་པ་ལས། ཟ་རི་ཟ་རི་གཏན་ནས་བྱེད་མི་རུང་། འདི་ནི་གི་གསོན་ཆགས་འཛིག་ལ་
 ཐུག་པའི་བྱ་བ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་ལས་དོན་དག་སྒྱུར་བ་ཏང་ཞིག་མིན་” ཞེས་དང་། ཡང་ “པོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་
 དང་གྲ་བཙུན་པ་ལ་ཆེ་བ་རྒྱལ་གཅིས་ཁྲིམས་སྤྱང་ཞུ་མཁན་ཡིན་པ་ང་ཆོས་ཁས་ལེན་དགོས་པ་དང་། ཚུགས་མཚུངས་
 ཏུ་ལའི་རུ་ཆོགས་ཀྱིས་ཆོས་ལུགས་པེད་སྤྱད་ནས་ཁ་ཕྱལ་གྱི་སྤྱོད་ངལ་སྤེལ་བའི་དངོས་དོན་དེའང་མཐོང་བ་བྱེད་དགོས།
 ཉེ་ལམ་དགོན་སྡེ་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་ཆད་ལ་སྤངས་འཛིན་མེད་ཁར་གྲ་བཙུན་གྱི་གངས་འཛོར་ཆོས་ཆེར་འཕམ་འགོ་བ་
 དང་། དགོན་སྡེ་འགའ་ཞིག་ནི་ཏུ་ལའི་རུ་ཆོགས་ཀྱིས་རྫོང་ས་ནང་ཁྲལ་དུ་ཁ་ཕྱལ་སེམ་འཇུག་གྱི་སྤྱོད་ངན་སྤེལ་བའི་
 རྟེན་གཞི་གཙོ་བོར་གྱུར་པ་དང་། གྲ་བཙུན་ཁྲིམས་འགལ་ཅན་ཉུང་ཤས་ཀྱིས་ཟིང་ཆ་སྤོང་མཁན་གྱི་གདོང་ལེན་པ་
 བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དགོན་སྡེ་ནི་གྲ་བཙུན་གྱི་འཚོ་བ་སྦྱེལ་ཡུལ་དང་ཆོས་བྱེད་སའི་གནས་གིག་ཡིན་མོད། འོན་
 །ཀྱང་དེར་ཆོས་ཀྱི་གནས་ལུགས་ལ་ཞིབ་འཇུག་མི་བྱེད་པ་དང་། བརྟན་པ་དར་རྒྱས་མི་གཏོང་བ། འདུལ་ཁྲིམས་མི་
 སྤྱང་བར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ངོ་བོ་ལྟན་པའི་ཁ་ཕྱལ་གྱི་སྤྱོད་ངན་སྤེལ་གྱི་ཡོད་པ་དེ་དགོན་སྡེའི་སྤྱིང་པོ་དང་རྒྱབ་འགལ་དུ་སྤང་
 ཟེན་ལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བྱུང་ཁོངས་ནས་ཀྱང་བཀལ་བ་རེད།” དགོན་པ་གཅིག་ཁ་ལོ་སྒྱུར་ན་གྱུང་བྲན་ཏང་གི་ས་ཁྲལ་
 གཅིག་ཁ་ལོ་སྒྱུར་བྱུང་བ་དང་གཅིག་པར་བརྟེན་བའི་ “ཏུ་ལའི་རུ་ཆོགས་ཀྱི་རེ་ངན་དེ་ལ་དམིགས་ནས་ས་གནས་
 དང་། ཁྱོད་ཁྱེད། རྫོང་བཅས་ཁག་གིས་གནས་ཚུལ་ཡོད་པའི་དགོན་པར་བཅོས་སྒྲིག་ནན་པོ་བྱེད་དགོས་པ་དང་།
 ཁ་ཕྱལ་རིང་ལུགས་རུ་ཆོགས་ལ་དངོས་འབྲེལ་སྤྱོད་ནས་ཉག་ཏུ་ཟིང་ཆའི་ནང་ཐེ་ཞུགས་བྱེད་མཁན་གྱི་དགོན་པར་
 དུས་བཀག་བཅོས་ནས་བཅོས་སྒྲིག་ཡག་པོ་བྱེད་དགོས་པར་མ་ཟད། དགོན་པ་སྤོ་བརྒྱབ་ནས་བཅོས་སྒྲིག་བྱས་ཀྱང་
 འགྲིག་ཁ་ཕྱལ་གྱི་དུས་ཟིང་ནང་ཞུགས་མཁན་གྲ་བཙུན་ལ་སྤོ་བ་གསོ་བརྒྱབ་ཀྱང་ཉན་འཛིག་མེད་མཁན་རིགས་ཁྲིམས་
 འཛིན་ལས་ཁྲུངས་ནས་ཁྲིམས་ལུགས་གཞི་བཟུང་ཐག་གཅོད་ནན་པོ་བྱེད་དགོས། གང་བྱུང་དུ་དགོན་པ་གསར་བཞེངས་
 བྱེད་པ་དང་། གང་བྱུང་དུ་གྲ་བཙུན་བསྐྱུ་བའི་རྒྱུ་ཡན་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བཀག་ཐོག་སྤྱིན་དགོན་པ་གསར་
 བཞེངས་བྱེད་དགོས་ལ་རང་སྤྱོད་རྫོང་ས་མི་རིགས་ཆོས་དོན་ལུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་ཞིབ་མཆན་ཞུ་དགོས་པ་ལས་
 བཀའ་འབྲེལ་མ་བྱུང་བར་རང་མཆོམས་ཀྱིས་དགོན་པ་བཞེངས་མི་ཆོག གྲ་གངས་གཏན་འཁེལ་ཟེན་པའི་དགོན་

པ་ཁག་གི་གྲ་གངས་ལ་ཚོད་འཛིན་གང་ནན་ཐོག་གྲ་གངས་ཀྱི་ཚད་ལས་བཟུལ་མི་རུང་བ་དང་། བཟུལ་ཡོད་པ་
ནམས་ཞིབ་བཤེར་སྤྱིར་སློག་ཤེད་དགོས། གྲ་གངས་གཏན་འཁེལ་མ་བྱུང་བར་གང་མགྲོགས་གཏན་འཁེལ་ཤེད་
དགོས་” ཞེས་བཤད་ཡོད་པ་རེད།

ཡང་ཡིག་ཆ་དེའི་ནང་དགོན་པའི་དོ་དམ་དང་འཛིན་སྐྱོང་སྒྲོར་འཁོད་པར་ “དགོན་པའི་གྲ་གངས་གཏན་
འཁེལ་བཅོས་ཐོག་དགོན་སྡེ་སྤྱི་དང་། རྒྱལ་པར་དུ་རྒྱུན་དུ་གནད་དོན་རྒྱགས་སའི་དགོན་སྡེའི་དོ་དམ་ལ་ཤུགས་སྒྲོན་
རྒྱག་དགོས། དམངས་གཙོ་བདག་གཉེར་ལུ་རྒྱན་ནི་སྤྱི་གཞུང་ལ་རོགས་འདེགས་ཀྱིས་དགོན་སྡེ་དོ་དམ་ཤེད་མཁན་
གཞི་རིམ་རྩ་འཛུགས་ཤིག་ཡིན་པས་དགོན་སྡེའི་དམངས་གཙོ་བདག་གཉེར་ལུ་རྒྱན་གྱི་ཁོངས་མི་ལེགས་
འདེམས་ཐོག་འགོ་བཟུང་གི་དབང་ཆ་དེ་དངོས་གནས་དང་གནས་རྒྱལ་གཅེས་ཁྲིམས་སྤྱི་དང་ཚོས་
ཁྲིམས་སྤྱི་མཁན་ཚོས་སྤྱོད་མི་སྤྱི་ལག་དུ་འཛིན་ཐུབ་པ་ཤེད་དགོས། གྲ་བཙུན་ལ་རྒྱལ་གཅེས་
རིང་ལུགས་དང་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་སློབ་གསོ་གཏོང་རྒྱུར་ཤུགས་སྒྲོན་རྒྱག་དགོས་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་ཡང་སྤྱི་
ངོས་འཛིན་གྱི་ལས་ཀར་མཛུབ་བཟུང་བྱ་རྒྱུའི་སྒྲིབ་ཁབ་གི་འབྲེལ་ཡོད་གཏན་འཁེལ་གཞིར་བཟུང་
ཐོག་རང་སྤྱོད་ཀྱི་དོན་དངོས་དང་ཟུང་འབྲེལ་གྱིས་ལག་བསྟར་ཤེད་ཐབས་ཞིབ་ཕྲ་གང་མགྲོགས་བཅོས་ནས་
དེ་ཐད་ཀྱི་ལས་ཀ་དུར་ཐག་སྡེལ་ཏེ་རང་འགྲུལ་དབང་ཆ་འཛིན་ཐུབ་པ་བྱས་ཏེ་དུ་ལའི་རུ་ཚོགས་ཀྱིས་སྤྱི་ལོ་
ཡང་སྤྱི་དངོས་འཛིན་ཤེད་རྒྱུའི་ཐད་ཐེ་དུས་ཀྱིས་དགོན་སྡེ་ཁ་ལོ་བརྒྱུར་རྒྱུར་སྒྲོན་འགོག་ཤེད་དགོས་” ཞེས་
འཁོད་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦ ཕྱི་ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་རང་སྐྱོང་སྤྱི་ཚོང་སྡེ་བའི་སྐབས་དུག་པའི་འཐུས་ཚོགས་ཐེངས་
བཞི་པའི་ཐོག་པོད་རང་སྐྱོང་སྤྱི་ཚོང་སྡེ་བའི་དམར་པོའི་དྲུང་ཆེ་བྱིས་ཁུའི་ཡོན་གྱིས་གཏམ་བཤད་ནང་ “པོད་ཀྱི་ཚོས་
ལུགས་ཀྱི་ཤུགས་རྒྱུན་ནི་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡིན། ང་ཚོའི་ཏང་གི་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་གྱི་སྤྱི་དབུས་ནི་ཚོས་དད་རང་མོས་
དང་། རྒྱན་ལྗན་གྱི་ཚོས་ལུགས་ཤེད་སློ་སྤྱི་དང་སྤྱི་དང་རྒྱ་དེ་ཡིན། དེའི་ཐད་རྒྱལ་ཁབ་ནས་ཀྱང་གྲོན་དངུལ་མང་
པོ་ཞིག་བཏང་ནས་དགོན་པ་ནམས་གསོ་དང་། རྒྱན་ལྗན་གྱི་ཚོས་ལུགས་ཤེད་སློ་སྤྱི་དང་རྒྱུར་སྤྱི་དང་གྱི་ཡོད་
ཅིང་། དུས་མཚུངས་ཁྲིམས་ལུགས་ལྟར་དགོན་པ་དོ་དམ་ཡང་ཤེད་གྱི་ཡོད་པས། ཚོས་ལུགས་ཐེད་སྤྱད་ནས་རྒྱལ་
ཁབ་དང་། མི་དམངས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་ལ་གནོད་པའི་བྱ་སྤྱོད་གང་རུང་སྡེལ་མི་ཚོག་ དེང་སྐབས་རང་སྤྱོད་ཀྱི་གྲ་

བཙུན་མང་ཆེ་བས་ཁྱིམ་སྤྱང་དང་། རྒྱལ་གཅེས་ཆོས་གཅེས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་། དགོན་པའི་ནང་
 ངན་སེམས་མཁྱེན་པ་བཟུང་གིས་དྲུ་ལའི་ཡི་རྩེས་སུ་འབྲངས་མཁན་ལོག་སྤྱོད་པ་རེ་བྱུང་ཡོད་པ་དེ་ཡང་
 མཐོང་བ་བྱེད་དགོས་ལ། དགྲར་འཛིན་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱིས་ག་དུས་ཡིན་རུང་དྲུ་ལའི་ཡི་རྩེས་ལུགས་
 ཀྱི་ཤུགས་ཀྱིན་དང་། ལོག་སྤྱོད་པ་དེ་ཆོ་བཤེད་སྤྱད་ནས་དགོན་པ་ནམས་ཁོ་པ་ཆོས་རྒྱུངས་ནང་ཁྲལ་
 དུ་ཁ་བྲལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་སྟེལ་སའི་རྟེན་གཞི་ཞིག་ལ་འགྱུར་རྒྱུ་འི་རེ་ངན་འཆང་གི་ཡོད་པའང་མཐོང་བ་
 བྱེད་དགོས། དགྲ་པོས་ཆོས་ལུགས་པེད་སྤྱད་ནས་ཁ་བྲལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་སྟེལ་བ་དང་། དགོན་པ་ཁ་ལོ་
 སྤྱར་ནས་ང་ཆོ་བའི་མི་དམངས་སྤྱི་དབང་མགོ་རྟིང་སྟོག་བཞིན་དུ་ང་ཆོས་ཐབས་ཟད་པ་ལྟ་བུས་བཞུས་
 ནས་བསྐྱད་ན་གང་ནས་འགྲིགས་སམ། དྲུ་ལའི་རུ་ཆོགས་ཀྱི་ཁ་བྲལ་གཏོར་བཞིག་གི་བྱ་སྤྱོད་ལ་དྲུང་
 དེག་བཏང་ནས་ཀྱ་ཆེའི་ཆོས་དད་མང་ཆོགས་ཀྱི་རྒྱན་ལྡན་གྱི་ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྟོ་སྤྱང་སྤྱོད་བྱེད་ཆེད་
 རེས་པར་དུ་རྒྱུངས་ནང་ཁྲལ་གྱི་དགོན་པ་ཁག་ལ་དབྱེ་བ་ཡོད་པའི་སྟོ་ནས་དག་ཐེར་བྱེད་དགོས་པ་
 དང་། རྒྱལ་གཅེས་ཆོས་གཅེས་བྱེད་མཁན་དང་། ཆོས་ཁྱིམ་སྤྱང་མཁན་གྱི་གྲུ་བཙུན་ནམས་ལ་
 མཐའ་གཅིག་དུ་རྒྱུ་སྤྱོད་བྱེད་པ་དང་དུས་མཚུངས་དྲུ་ལའི་རུ་ཆོགས་ཀྱི་བཀོལ་སྤྱོད་ལོག་ཡོད་པ་
 དང་། ཟིང་ཆ་ཡང་ཡང་སྟོང་མཁན་གྱི་གྲུ་བཙུན་གནས་པའི་དགོན་པ་ཁག་ལ་སེམས་ཐག་གཙང་བཅད་
 ཀྱིས་དག་ཐེར་བྱས་ནས་དགོན་པའི་དངས་གཙང་བྱད་འཕགས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་། ནང་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྟོ་མ་ཁྱིམ་
 སྤྱང་སྤྱོད་ཀྱིས་རང་རྒྱུངས་ཀྱི་དགོན་པ་ཁག་དགྲ་པོའི་བཀོལ་སྤྱོད་དང་། བེད་སྤྱོད་ལོག་མི་འགོ་བ་བྱེད་
 དགོས་” ཞེས་ངན་སྐུལ་བྱས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༥ ལོའི་ཕྱི་ཟླ་ ༥ ཆེས་ ༡༩ ཉིན་ཡགོང་ས་ཡུལ་མཁོན་དྲུ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་བོད་ཀྱི་
 སྟོལ་རྒྱན་ཆོས་སྤྱི་དལ་སྟོལ་དང་། ལྷག་པར་གཞིས་རྩེ་བཀྲས་རྒྱན་དགོན་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་གཞིས་བྱེས་དད་ལྡན་
 མི་མང་གི་རེ་འདུན། བྱད་པར་ཀྱན་གཟིགས་པར་ཆེན་སྐྱེས་ལོ་ལྟོན་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་འབྲེལ་བ་ཡོད་
 པའི་རྩ་རྒྱའི་ཐུགས་དམ་ཟན་བཏགས་སྤྲ་རྩེ་ཆེ་མཐུན་དུ་བྱུང་བ་ལྟར་ཡགོང་ས་མཆོག་གིས་རྒྱ་དམར་གྱི་བཙན་
 གཞོན་ལོག་གནས་པའི་བོད་ནག་རྒྱ་རྩེ་འབྲངས་པ་ཁྱེད་དཔེ་འདུན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་པར་ཆེན་སྐྱེས་ལོ་ལྟོན་པའི་
 ཡང་སྤྱི་དལ་བྲལ་དུ་ངོས་འཛིན་གནང་བ་དང་འབྲེལ་བྱ་གཞུང་ལ་ལྷག་བསམ་ཞོལ་མེད་ཀྱི་མཉམ་ལས་ཡོང་

བའི་རེ་སྐྱལ་གནང་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱ་གཞུང་ནས་དེར་ཁས་ལེན་མ་ཞུས་པར་མ་ཟད། དེ་འབྲུལ་པར་ཆེན་རིན་པོ་
 ཆེའི་ཡང་སྲིད་འབྲུལ་བྲལ་དགེ་འདུན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་དང་། ཡབ་ཡུམ། བཀྲས་ལྷན་དགོན་པའི་མཁན་པོ་བྱ་བྲལ་བྲམས་
 པ་འཕྲིན་ལས་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་བཙན་བྱིད་བྱས་ཏེ་ད་བར་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་པ་དང་། མེད་གའི་སྤྱི་ཟླ་
 ༡༡ ཆོས་ ༩ ཉིན་པོད་ཀྱི་མཚོ་སྡོན་དང་། ཀན་སུའུ། ཡུན་ནན། ཟེ་ཁྲོན། ནང་སོག་པོད་རང་སྤྱོད་སྡོད་ས་
 ཟེར་བ་བཙས་ཞིང་སྡོད་ས་ལྡེའི་པོད་ཀྱི་ནང་པའི་སྐ་སྐྱལ་དང་། མི་གྲགས་གངས་ ༢༠ བཀལ་བ་པེ་ཅིང་དུ་
 སྤྱོད་ནས་ ༡༡ ཡོང་ས་མཚོ་གནས་ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་པར་ཆེན་ཡང་སྲིད་ངོས་ལེན་མི་བྱེད་རྒྱ་དང་།
 ༡༢ ཟླ་སྐྱལ་ངོས་འཛིན་ཁག་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་ཐད་མོས་མཐུན་བྱེད་རྒྱ། ༡༣ བཀྲས་ལྷན་དགོན་
 པའི་དབུ་བྱིད་བྱ་བྲལ་རིན་པོ་ཆེར་དགག་རྒྱག་ཐེར་འདོན་བྱེད་རྒྱ་བཙས་པར་མོས་མཐུན་བྱེད་དུ་བཙུག་པར་མ་ཟད།
 རྒྱལ་སྲིད་སྤྱི་བྲལ་ཁང་ནས་སྐབས་དེར་སྤྲད་སྐྱ་སྐྱལ་ངོས་འཛིན་ཐད་ཅ་དོན་དོན་ཚན་ཁྲ་བཏོན་ཡོད་པ་སྟེ། ༡༤ རྒྱལ་
 གཅེས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཅ་དོན་རྒྱན་འབྲོངས་དང་། ༡༥ དགོན་པས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལ་འགན་ཁུར་
 ཀྱི་ཅ་དོན་རྒྱན་འབྲོངས། ༡༦ རྒྱལ་ནང་བཙད་འཛོལ་ལུ་བའི་ཅ་དོན་རྒྱན་འབྲོངས། ༡༧ ཀྱང་དབྱང་
 ལ་ཆོག་མཆན་འགོད་རྒྱར་འབྲུལ་རྒྱའི་ཅ་དོན་རྒྱན་འབྲོངས། ༡༨ རང་རང་དགོན་པར་བྲི་གསོལ་གྱི་ཅ་
 དོན་རྒྱན་འབྲོངས་བཙས་ཀྱི་ཅ་དོན་བཏོན་ཡོད་པས་དེ་དག་ནི་རྒྱ་གཞུང་གི་ཅ་བྲིམས་དང་བཙའ་བྲིམས་སོགས་བྲིམས་
 སྤོལ་ཁག་དང་མི་མཐུན་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐག་གཅོད་གཅིག་དང་། རྒྱ་དམར་གྱི་སྤངས་འཛིན་འོག་འདེམས་སྐྱུག་
 བྱས་པའི་སྐྱལ་སྐྱེའི་ཞིན་ཕྱིན་དེའི་ངོ་བོ་དང་། རྒྱལ་སྡོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་གོང་གསལ་གཏན་འབེབས་ནས་གསལ་
 པོར་གྱུར་ཡོད། ལས་འགུལ་དེ་དག་པོད་རང་སྤྱོད་སྡོད་ས་ཟེར་བ་གཅིག་པུ་མ་ཡིན་པར་སྤྲུལ་པོད་རིགས་ས་ཁུལ་
 གཞན་ཁག་ཏུ་འགོ་འཇུགས་ཀྱིས་ལག་བསྟར་བྱས་ཡོད།

པོད་རང་སྤྱོད་ལ་མཚོན་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོའི་སྤྱི་ཟླ་ ༩ ནང་པོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་ཏུ་སྲིད་གཞུང་རིམ་
 པའི་འགོ་བྱིད་ཀྱི་སྡེ་བྱིད་བྱས་པའི་རྒྱལ་གཅེས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སློབ་གསོའི་ལས་དོན་རུ་ཁག་ཟེར་བ་སྤྱི་གཞུགས་བྱས་
 ཏེ་དགོན་སྡེ་མང་ཆེ་བའི་ནང་ཆེད་གཏོང་གཏན་སྡོད་བྱས་པ་དང་། དགོན་པ་འགའ་ཞིག་ནང་སྤྱི་བདེ་མངགས་
 གཏོང་ཁང་ཡང་འཇུགས་གཉེར་བྱས་པ་སོགས་རྒྱལ་གཅེས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སློབ་གསོ་དང་། གཙང་བཞེར། རྩང་
 དེག་ཆ་ནན་གཏོང་བའི་གདུག་རྩུབ་ཆེ་བའི་ལས་འགུལ་གཅིག་མཇུག་གཉིས་མཐུད་སྤེལ་བ། ཡོངས་བྲལ་རང་

བཞིན་ཞུན་པའི་ངང་ཆོས་བྱེད་དགོན་སྡེ་དང་། གཞི་རིམ་མི་མང་བཅས་པའི་ནང་གཙང་བཞེར་ལས་འགུལ་སྡེལ་
ཏེ་ཡགོང་ས་ཡུལ་མགོན་ཆེན་པོའི་སྐུ་པར་ཚུན་དད་ཉེན་དུ་ཉར་མི་ཆོག་པར་བསྐྱོ་འདོགས་བསྐྱར་འདེབས་ཀྱི་
དགག་ཀྱག་ཐེར་འདོན་ཟེར་བའི་ལས་འགུལ་ཤུགས་ཆེ་སྡེལ་བ་སོགས་པོད་ཀྱི་ཆོས་བྱེད་དགོན་སྡེ་དང་། དད་
ཞུན་མི་མང་ལ་སྐར་ཡང་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་གཉིས་པ་ཕྱིར་ལོག་བྱས་པ་ལྟར་གདུག་རྩལ་མནར་གཅོད་ཆད་
མེད་བཏང་སྟེ་བོད་མིའི་ཆོས་དད་རང་མོས་དང་། ཆོས་མཐུན་བྱེད་སྒྲོར་མི་ཆོས་ལས་འདས་པའི་གནོད་འཆེ་
དང་། གེགས་བར་ཆེན་པོ་བཟོས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ཕྱི་ཟླ་ ༥ ཆོས་ ༡༥ ཉིན་བོད་རང་སྐྱོང་ཁྲུང་ས་སྐབས་ ༥ པའི་མི་མང་འཐུས་ཚོགས་
ཐེངས་དང་པོའི་ཐོག་སྲིད་གཞུང་གི་འགོ་གཙོ་ལེགས་མཆོག་གིས་སྡེལ་བའི་སྲིད་གཞུང་ལས་དོན་སྟན་ལྷུའི་ནང་འཁོད་
པར་མེས་ཀྱལ་གོང་བུ་གཅིག་གྱུར་སྤུང་སྐྱོབ་དང་ཁ་ཕྲལ་ལ་ངོ་མྱོལ་བྱེད་རྒྱ་ནི་ང་ཚོའི་མདུན་དུ་འཕྲད་པའི་ཆབ་
སྲིད་ཀྱི་ལས་འགན་ཨང་དང་པོ་ཡིན། ང་ཚོ་དང་དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་བར་ཀྱི་འཐབ་ཅོད་ནི་གཅིག་སྤྱད་མཆོན་ཚུལ་
ཞིག་ཡིན་པ་དང་། བཅན་ཀྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱིས་བོད་ལ་བཅན་འདྲུལ་བྱས་ཚུན་ཡུན་རིང་གནས་པའི་གཅིག་གྱུར་
དང་ཁ་ཕྲལ་གྱི་འཐབ་ཅོད་ཀྱི་རྒྱུ་མཐུད་པ་ཞིག་ཡིན། དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་ཀྱིས་མེས་ཀྱལ་ཁ་ཕྲལ་གཏོང་རྒྱུའི་སྤྱོད་
ངན་སྐད་ཅིག་ཙམ་ཡང་མཆོམས་འཛོག་བྱས་མེད་པ་མ་ཟད། རུབ་ཕྱོགས་དབང་འཛིན་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་
ལ་བཞེན་ནས་མི་རིགས་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དར་ཏུགས་བསྐྱེད་ཏེ་གང་སར་གཏམ་འཆལ་བཀྲམས་ནས་བོད་
ཀྱི་གནད་དོན་ཀྱལ་སྤྱི་ཅན་དུ་སྐྱར་ཐབས་བྱེད་པ་མ་ཟད། “ཐའེ་ཕུན་རང་བཅན་” སྟོབས་ཤུགས་དང་ངན་
འབྲེལ་བྱས་ཏེ་རྩས་ངན་མི་འདྲ་བ་ཟམ་མི་ཆད་པར་གཤོམ་པ་དང་། བྱེད་སྤྱངས་འདྲ་མིན་སྤྱད་ནས་ “བོད་
རང་བཅན་” དང་བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་ཞིང་བྲན་ལམ་ལུགས་རོ་ལངས་རྒྱག་རྒྱུའི་རེ་ངན་འགྲུབ་ཐབས་བྱེད་
ཀྱི་ཡོད། ང་ཚོ་དང་དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་བར་ཀྱི་འཐབ་ཅོད་ནི་སྐམ་བཞིང་ཞུན་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཐབ་ཅོད་ཅིག་ཡིན་
པ་ངས་པར་དུ་ངོས་འཛིན་གསལ་པོ་བྱེད་དགོས་པ་དང་། ལངས་ཕྱོགས་བཞན་པོ་ལངས་ཐུབ་པ་བྱ་རྒྱུ་ནི་ལས་བྱེད་
ལས་བཟོ་ཆང་མར་བཏོན་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁྲུང་བྱ་གལ་ཆེ་གོས་དང་ཆེས་རྩ་བ་ཡིན། དར་ཆ་གསལ་སྟོན་དང་མདུང་
ཅེ་ཁ་སྤྱོད་ཀྱིས་དྲུ་ལར་མུ་མཐུད་ཐེར་འདོན་དགག་ཀྱག་གཏོང་བའི་བྱེད་དགོས་པ་དང་། ལས་བྱེད་པ་དང་མང་ཚོགས་
ཆོས་དྲུ་ལའི་རུ་ཚོགས་ཀྱི་ལོག་སྤྱོད་ངོ་བོར་ངོས་འཛིན་གསལ་པོ་བྱས་ནས་དེའི་རྒྱུ་འབག་སྒྲ་ཚོགས་ཐེར་འདོན་བྱས་

ཏེ་ཏཱ་ལའི་ནི་པོད་རང་བཅན་གྱི་ལྷོག་གཡོ་བཤོམས་མཁན་ཁ་ཕུལ་རིང་ལུགས་ཆབ་སྲིད་རུ་ཆོག་གི་སྤྱི་འགོ་གཙོ་
 ཡིན་པ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་གི་ཀྲང་གོར་ངོ་རྒྱལ་བྱེད་མཁན་སྒོ་བས་ཤུགས་ཀྱི་ལག་ཆ་འབྲུལ་མེད་ཡིན་པ། པོད་
 ཀྱི་སྤྱི་ཆོག་ས་ཟང་ཟེང་བཟོ་བའི་སྤྱིའི་འབྲུང་ཙ་ཡིན་པ། པོད་བརྒྱད་ནང་བཞུགས་ཀྱི་རྒྱུན་གཏན་སྤྱིག་ལམ་འཇུགས་རྒྱར་
 འགོག་རྒྱུན་བཟོ་མཁན་ཆེ་ཤོས་ཡིན་པ་བཅས་སྤར་བས་གསལ་ལྟོགས་ཐུབ་པ་དང་། སེམ་འཇུག་ལ་ངོ་རྒྱལ་བྱེད་
 པའི་འཐབ་ཚད་ལ་སློ་ཀྱན་ནས་ཤུགས་སྒོན་རྒྱག་པ་དང་། ས་མཚམས་ནས་ཕར་འགོ་རྒྱར་འོང་བྱེད་མཁན་ལ་
 ངོ་དམ་ནན་པོ་བྱེད་དགོས་པ་དང་། རྒྱུན་བྱོས་ཀྱི་བྱེད་སྤྱོད་ལ་རྒྱུད་རྟེན་མཐའ་གཅིག་ཏུ་གཏོང་བ་དང་། ལོག་
 སྤྱོད་ཀྱི་འིལ་བསྐྱགས་དང་དངོས་པོར་ཞིབ་བཤེར་བཀག་འགོག་གི་ལས་དོན་ལ་ཤུགས་སྒོན་རྒྱག་དགོས། ཏཱ་ལའི་
 རུ་ཆོག་གི་སྤྱི་དགོན་སྡེར་སེམ་འཇུག་བྱེད་རིགས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བཀག་འགོག་དང་གཙང་སེལ་དང་། ཏཱ་ལའི་
 རུ་ཆོག་གི་སྤྱི་ཆབ་སྲིད་དང་། བསམ་སྒོ། སྒོ་བ་གསོ། རིག་གནས་སོགས་ཀྱི་ཐད་སེམ་འཇུག་བྱེད་པར་དོ་
 སྤང་ཆེན་པོ་བྱས་ཏེ་མི་ཁ་ཤས་ཀྱིས་ “མི་རིགས་དང་། ཆོས་ལུགས་སོགས་ཀྱི་དར་ཏྲགས་འཕུར་ནས་མང་
 ཆོག་ས་མགོ་བསྐྱར་བསྐྱེད་བྱེད་ཀྱིས་ཁ་ཕུལ་གཏོར་བཤིག་བྱེད་སྤྱོད་སྤེལ་རིགས་བཀག་འགོག་བྱེད་དགོས། ཉམས་
 མྱོང་ཕྱོགས་བསྐྱོམས་ཟམ་མི་ཆད་པ་བྱས་ནས་ཏཱ་ལའི་རུ་ཆོག་གི་སྤྱི་ཐབས་རྩ་བ་བསྐྱར་རིགས་དུས་ཐོག་ཏུ་གེས་
 ཏྲོགས་ཐུབ་པ་དང་། ཞིབ་འཇུག་ནན་ཏན་བྱས་ཐོག་དམིགས་ས་ཡོད་པའི་སློ་ནས་ལས་ཀ་སྤེལ་ཏེ་དག་པོར་འཐབ་
 ཚོད་བྱེད་རྒྱུའི་ཐད་སྤྲུལ་ཁ་རང་སྒྱུར་ཐུབ་པ་བྱེད་དགོས་” ཞེས་གཅིག་རྒྱབ་གཉིས་སྒོན་གྱིས་ངན་སྒྲུལ་བྱས་ཡོད།

འདི་ཕྱོགས་རང་དབང་ལུང་པའི་ནང་གནས་ཚུལ་འབྱོར་བ་ཁག་དང་། ལྷག་པར་འགོ་བཅིང་ཐོབ་ཐང་སྤྱིག་
 འཇུགས་ཁག་དང་། པོད་ཀྱི་འགོ་བཅིང་ཐོབ་ཐང་དང་། མང་གཙོ་འཕེལ་རྒྱས་ལྟེ་གནས་ཁང་གིས་འགྲེམས་སྤེལ་
 བྱས་པའི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་གཅིག་ཕྱི་པོད་ནང་གི་འགོ་བཅིང་ཐོབ་ཐང་གི་སྒྲན་ཐོའི་ནང་དཔང་རྟགས་ཁུངས་བཅན་
 གྱིས་གངས་ཐོ་གསལ་བཏོན་བྱས་པ་ལྟར་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦ ལོ་གཅིག་ཕྱི་ནང་པོད་རང་སྤྱོད་ཚུངས་ཟེར་བའི་
 ནང་གི་ས་ཁུལ་ཁག་དུག་དང་། མྱོང་ཁྱེར་གཅིག་ནང་གི་དགོན་སྡེ་ཡོངས་ལ་ལས་དོན་ཆོག་སྤྱོད་ཆེད་གཏོང་བྱས་
 པའི་དགོན་སྡེ་གངས་ ༡༦༡ ལ་ཞིབ་བཤེར་བྱས་པའི་ནང་ལ་ཡོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་གཡོ་
 བ་མེད་པའི་དད་གུས་ལྷུ་བ་དང་། རྒྱ་དམར་གྱི་རྒྱལ་གཅིས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྒོ་བ་གསོ་དང་ལེན་མི་བྱེད་མཁན། རང་
 ལོ་བཙོ་བརྒྱད་མ་སོན་པ། དེ་བཞིན་དེ་སྤྱོད་རང་དབང་གི་ཞི་རྒྱལ་དང་འབྲེལ་ཡོད་སོགས་ཉེས་མིང་སྤྲོ་ཆོག་སོགས་

གྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་གཅིག་པུར་བོད་རང་སྐྱོང་ཁྲུང་ས་ཟེར་བའི་ནང་གྲ་བཙུན་གྲངས་ ༡༩༩༩ དགོན་པ་ཁག་ནས་
 བྱིར་འབུད་བྱས་པ་ཁྲུང་ས་སྐྱེལ་བྱས་ཡོད། དགོན་སྡེར་ལས་དོན་རྩ་ཁག་ཟེར་བ་བཏང་ནས་ཀྱལ་གཅིས་རིང་ལུགས་
 གྱི་སློབ་གསོའི་ལས་འགུལ་སྤེལ་བ་བོད་རང་སྐྱོང་ཁྲུང་ས་གྱི་ས་ཁུལ་གཅིག་པུར་མ་ཡིན་པར་རྒྱ་དམར་གྱི་བཙན་
 གནོན་འོག་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་མདོ་སྟོད་སྐད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁྱོན་ཡོངས་ནང་སྤྲུལ་སྤྱོད་ལག་བརྟུར་བྱས་པ་ཁྲུང་ས་
 སྐྱེལ་ར་འཕྲོད་བྱས་ཡོད། ཡང་གྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོའི་བོད་ཀྱི་འགོ་བ་མའི་ཐོབ་ཐང་དང་། མང་གཙོ་འཕེལ་
 རྒྱས་ལྟེ་གནས་ཁང་གི་སྟན་ཐོའི་ནང་གྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོའི་ཟླ་ ༩ ནང་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་སུ་ཡོད་
 པའི་བདེ་ཆེན་རྫོང་དོན་གྲུབ་སྤྱི་དགོན་པར་ལས་དོན་རྩ་ཁག་འབྱོར་ནས་ཀྱལ་གཅིས་རིང་ལུགས་གྱི་སློབ་གསོའི་
 ལས་འགུལ་གོང་ཁྱར་སྤེལ་འགོ་ཚུགས་ཡོད་པ་དང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོའི་ཟླ་ ༩ ནང་བེ་ཁྱོན་ཞིང་ཆེན་
 ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ཆུ་ཆེན་རྫོང་ཨ་རིགས་དགའ་ལྷན་ཆོས་འཕེལ་སྤྱི་དགོན་པར་ལས་དོན་རྩ་ཁག་འབྱོར་ནས་
 དགོན་པར་དགེ་འདུན་གྲངས་ ༣༥༠ ཡོད་པ་ནས་གྲངས་ ༩༠ མ་གཏོགས་ཆང་མ་བྱིར་འབུད་བྱས་པ། ཡང་
 དཀར་མཛེས་གསེར་གྲུལ་རྫོང་ཆོས་འཁོར་དགོན་དུ་ལས་དོན་རྩ་ཁག་འབྱོར་ནས་དགེ་འདུན་ ༡༠༠ ཡོད་པ་
 ནས་གྲངས་ ༩༠ བྱིར་འབུད་བཏང་བ། བྱ་ཁྲུང་དགོན་པར་དགེ་འདུན་གྲངས་ ༥༠༠ ཡོད་པ་ནས་གྲངས་
 ༣༠༠ བྱིར་འབུད་བཏང་བ། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ གྱི་ཟླ་ ༥ ནང་མཚོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་ཆབ་ཆ་རྫོང་བྲག་དཀར་
 དགོན་པར་ལས་དོན་རྩ་ཁག་འབྱོར་ནས་དགེ་འདུན་གྲངས་ ༣༥༠ ཡོད་པ་ནས་གྲངས་ ༡༥༠ ལས་གཞན་
 ཆང་མ་བྱིར་འབུད་བྱས་པ། ཡང་གྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོའི་ཟླ་ ༥ མགོ་ལོག་ཆིག་བསྐྱེལ་རྫོང་དར་ཐང་དགོན་
 པར་ལས་དོན་རྩ་ཁག་འབྱོར་ནས་དགོན་པར་དགེ་འདུན་གྲངས་ ༡༡༠༠ ཡོད་པ་ནས་ ༣༠༠ ལས་གཞན་
 ཆང་མ་བྱིར་འབུད་བྱས་པ། ལོ་དེ་གའི་ཟླ་ ༩ ནང་བེ་ཁྱོན་ནང་ཡོད་པ་རྫོང་འབྲོང་རྩ་དགོན་དང་། ཀའི་
 དགོན་གཉིས་ལ་ལས་དོན་རྩ་ཁག་འབྱོར་ནས་འབྲོང་རྩ་དགོན་ནས་དགེ་འདུན་གྲངས་ ༡༡༠ བྱིར་འབུད་བཏང་
 བ་དང་། ར་པ་ཀའི་དགོན་པར་དགེ་འདུན་གྲངས་ ༣༣༠༠ བཀལ་བ་ཡོད་པ་ནས་ ༤༠༠ མ་གཏོགས་སྟོད་མི་
 ཆོག་པའི་བཀའ་བཏང་ཡོད། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོའི་དབྱིད་ཀར་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ནང་ཡོད་པའི་བསང་རྒྱ་རྫོང་
 སྡེར་དགོན་པར་ལས་དོན་ཆོགས་རྒྱུང་འབྱོར་ནས་དགེ་འདུན་ ༩༠ བྱིར་འབུད་བཏང་བ་སོགས་གྱི་ལོ་ ༡༩༩༩
 ལོ་ནས་གྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ བར་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་ནས་གྲ་བཙུན་ཁྱོན་བསྡེམས་

གངས་ ༥༩༡ འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་དང་། གྲ་བཙུན་གངས་ ༡༡༩༠༧ དགོན་པ་ཁག་ནས་
 བྱིར་འབུད་བྱས་པའི་ར་སྟོད་ཁྲངས་སྒྲེལ་བྱས་ཡོད། གོང་གསལ་གདུག་རྩུབ་ཆེ་བའི་བྱ་སྟོད་ཁག་ནི་བོད་
 གཞུང་མང་གཅིག་པུ་མ་ཡིན་པར་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཉེས་ཡང་ཆོག་པ་དང་། ཨེ་ཤ་ཡ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆོག་ས་
 པ། ཨ་རིའི་ཕྱི་སྲིད་ལས་ཁྲངས་ཀྱི་ཆོས་དད་རང་དབང་གི་ལོ་འཁོར་སྟན་ཐོ་སོགས་ནང་གཅིག་རྒྱབ་གཉིས་
 སྟོན་གྱིས་ཁས་ལེན་དང་ཁྲངས་སྒྲེལ་བྱས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༦ ནས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁྱོད་ཡོངས་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་ནང་ལས་དོན་རུ་ཁག་ཟེར་
 བ་སྒྲིག་འཇུགས་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་གཅིས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྟོབ་གསོའི་ལས་འགུལ་ཟེར་བ་དང་། གཙང་བཤེར་ཟེར་བ། རྩང་
 དེག་ཆ་ནན་ཟེར་བ། བཅོས་སྒྲིག་ཟེར་བ་སོགས་མིང་སྟོན་ཆོག་ས་བཏགས་ནས་ལས་འགུལ་སྒྲེལ་བ་དང་། ཁོ་པ་ཆོས་
 གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་སྟོབ་སྟོང་གི་ཡིག་ཆ་ཁག་དུག་ཡོད་པ་སྟེ་ ༡༽ རྒྱལ་གཅིས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྟོབ་གསོའི་
 བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟོབ་སོའི་བཟུང་བ་ཟེར་བ་དང་། ༢༽ ཁ་བྲལ་ལ་ངོ་མྱོལ་བྱེད་པའི་སྟོབ་གསོའི་བཟུང་བ། ༣༽ བྱིས་ས་
 ལུགས་ཤེས་བྱའི་སྟོབ་སོའི་བཟུང་བ། ༤༽ ཆོས་ལུགས་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་སྟོབ་གསོའི་བཟུང་བ། ༥༽ དུས་བབ་དང་
 སྲིད་བྱུས་སྟོབ་གསོའི་བཟུང་བ། ༦༽ སྤྱི་དམངས་ཀྱི་ཀུན་སྟོད་སྟོབ་གསོའི་བཟུང་བ་ཟེར་བ་བཅས་ཡིན་པ་དང་། དེ་
 དག་འགོ་ནས་མཇུག་བར་རྒྱ་དམར་གཞུང་ནས་དྲིལ་བསྐྱགས་དང་། འཁྱོག་བཤད་བྱེད་བཞིན་པའི་བརྗོད་ཆོག་གི་
 རྣམ་ཡིན་པ་དང་། དེ་བས་ཆོས་བྱེད་མི་སྣས་བཟོད་སྟོམ་བྱེད་ཐབས་བྲལ་བའི་གནད་དོན་ནི་ཡགོང་ས་ཡ་སྐྱབས་མགོན་
 ཏུ་ལའི་སྐུ་མ་མཆོག་ལ་ཉེས་མིང་སྟོན་ཆོག་ས་བཀལ་ནས་དྲང་བདེན་གྱི་དྲི་ཙམ་མེད་པའི་ལོག་ཏོག་གི་བསྐྱར་འདེབས་
 རྒྱགས་ཆེ་བྱས་ཡོད་པ་སོགས་ཆོས་མིན་གྱི་ནང་དོན་ཁོ་ན་ལས་ཆོས་ཀྱི་ནང་དོན་ཆོག་འབྲུ་གཅིག་ཙམ་ཡང་རྟོག་རྒྱུ་
 མེད་པ་རེད། དེ་བས་ཐེར་འདོན་བྱེད་དགོས་པའི་གནད་དོན་ཞིག་ནི་བོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་དང་། རྣམ་པར་
 རྒྱལ་བཟུན་འཛིན་སྟོང་སྒྲེལ་གསུམ་གྱི་མངོན་འཛིན་ཕུལ་དུ་བྱུང་བའི་མཁན་སྐུ་སྤྱུལ་དང་། དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་
 ཁག་འཆར་གཞི་ཐུན་པའི་སྟོན་པ་དགོན་པ་དང་། གྲ་བཙུན། དད་ལྡན་མི་མང་བཅས་དང་ཁ་ཕྱལ་ནས་ཁྲོགས་མེད་
 ཁེར་རྒྱུང་དམ། ཡང་ན་ཉེས་མིང་སྟོན་ཆོག་ས་བཀལ་ནས་མེད་པ་བཟོ་རྒྱུའི་ལས་འགུལ་སྒྲེལ་ཡོད།

དེ་ཡང་གཤམ་དུ་དཔེ་མཆོན་འགའ་ཞིག་བཀོད་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༧ ལོའི་ཟླ་ ༡ ནང་ཀུན་གཟིགས་པའཆ་ཆེན་
 རིན་པོ་ཆེ་སྟོན་བྱུང་དགོངས་པ་གཞན་དོན་དུ་གཤེགས་པ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༥ ལོའི་ནང་པའཆ་ཆེན་ཆུང་སྲིད་རིན་པོ་

ཆེ་དགེ་འདུན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་དང་། བཀྱིན་རྩུན་དགོན་པའི་མཁན་པོ་བྱ་བལ་རིན་པོ་ཆེ་བྱམས་པ་འཕྲིན་ལས་འཛིན་བཟུང་
 བྱས་ཏེ་ད་ཆ་གར་སོང་ཆ་མེད་གྱུར་པའི་གནས་སུ་སྤྱོད་བཞུགས་ཏེ་ བྱ་ལོ་ ༡༩༩༩ བྱེ་ཟླ་ ༡༠ ཆོས་ ༡༩ ཉིན་རྒྱ་གཞུང་
 ནས་མདོ་ཁམས་དཀར་མངའ་སྡེ་དགེ་བཤེས་བསོད་ནམས་ཡུན་ཚོགས་ཉེས་པ་གང་ཡང་མེད་པར་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཏེ་
 བཙོན་ཁང་ནང་གནས་སྤངས་ཇོ་བོ་ལོག་གནས་དགོས་བྱུང་བཞུགས་ བྱ་ལོ་ ༢༠༠༡ བྱེ་ཟླ་ ༩ ཆོས་ ༡༩ ཉིན་མདོ་
 ཁམས་གསེར་རྟ་ནང་བརྟན་སྒྲོབ་མྱིང་དུ་རྒྱ་དམར་གྱི་ལས་དོན་རུ་ཁག་འབྱོར་ནས་བྱེ་ཟླ་ ༥ ཆོས་ ༡༩ ཉིན་
 དགོན་པའི་གནས་འཛིན་ལྷ་མ་མཁན་ཆེན་འཛིགས་མེད་ཡུན་ཚོགས་བཀག་ཉར་དང་རྒྱ་གཞུང་ཆོས་ལུགས་བྱེད་སྒྲོ་
 སྤེལ་མི་ཚོགས་པའི་དམངས་ཏུ་བྱས་པ། བྱེ་ཟླ་ ༦ པར་ནང་སྒྲོབ་གྲུའི་གྲུ་གཤམ་ ༢༠༠༠ ལྷག་ཙམ་ཅ་བཞགས་བཏང་
 བ་དང་། དགོན་པར་རྒྱ་མི་རིགས་ཐེ་བའི་བྱེ་ནང་སྒྲོབ་གཉེར་བ་ ༡༠༠༠༠ བརྒལ་བ་ཡོད་པ་ནས་སྒྲོབ་གཉེར་བ་གྲུ་
 བཙུན་ ༡༩༠༠ བྱེར་འབྱུང་བྱས་པ། བྱ་ལོ་ ༢༠༠༩ བྱེ་ཟླ་ ༡ ཆོས་ ༢ ཉིན་མཁན་ཆེན་མཆོག་ཁྲིམ་ཏུ་འོ་ནང་
 སྒྲོ་བུར་དགོངས་པ་གཞན་དོན་དུ་གཤེགས་པའི་ཡིད་སྦྱོའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་ཡོད་པ། བྱ་ལོ་ ༢༠༠༩ བྱེ་ཟླ་ ༩ ཆོས་
 ༢ ཉིན་མདོ་ཁམས་ལེ་ཐང་སྤྱལ་སྤྱོད་བརྟན་འཛིན་བདེ་ལེགས་རིན་པོ་ཆེ་སྒྲོ་བུར་འཛིན་བཟུང་བྱས་པར་མ་ཟད། མི་
 རིང་བར་སློག་ཐོག་གི་ཉེས་ཁྲིམས་བཅད་ནས་ད་ཆ་ཁོང་གི་གནས་སྤངས་ཇོ་བོ་ལོག་ངང་གནས་ཡོད་པ། གཞན་ཡང་
 མདོ་སྨད་ཁུལ་གྱི་ཐང་རིན་པོ་ཆེ་དང་། ཆེ་ཤོས་རིན་པོ་ཆེ། ཨ་ལག་གར་གདོང་སོགས་བརྟན་དང་འགྲོ་བར་མངའ་
 འཕྲིན་ཆེ་བའི་སྤྱོད་བྱ་དམ་པ་མང་པོ་ཞིག་སྤྱོད་ལ་ཆེན་པོའི་ངང་དགོངས་པ་གཞན་དོན་དུ་གཤེགས་པ། བོད་ནང་ཆོས་
 དད་རང་མོས་ལ་བཅན་གཞོན་གྲགས་ཆེ་བྱས་པར་བརྟན་ནས་རྒྱ་དམར་རང་ཉིད་ནས་རེ་བ་ཆེན་པོ་རྒྱག་ཡུལ་ཨ་ཀྲུ་
 རིན་པོ་ཆེ་དང་། དཔལ་ལྷན་རྒྱལ་བ་ཀུམ་པ་སྤྱོད་བཙུ་བཙུན་པ་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་རང་དབང་ལུང་པར་བཅན་བྱོལ་
 དུ་མ་ཐེབས་ཀྱི་མེད་བྱུང་བ་སོགས་རྒྱ་དམར་གཞུང་ནས་བོད་དུ་མི་རིགས་ས་ཁོངས་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་སོགས་ཁྲིམས་
 སྤེལ་གང་ཞིག་བཟོས་ཀྱང་དོན་དངོས་ཐོག་མིང་ཙམ་ཁོ་ན་ཡིན་པ་གོང་གསལ་གནས་ཚུལ་ནས་ར་འཕྲོད་བྱུང་བ་
 ཡིན། གོང་གསལ་གྱི་རྒྱ་གཞུང་གི་གདུག་རྒྱུ་བཞེས་པའི་སྤྱོད་བྱས་དང་། བྱ་ཐབས་དེ་ཆོ་ནི་རྒྱ་ནག་རང་གི་ཅ་ཁྲིམས་
 ནང་ཆོས་དད་རང་མོས་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་གཏན་འཁེབས་བྱས་པ་ཁག་དང་། རྒྱལ་འགལ་ཆབས་ཆེ་བྱས་པར་
 མ་ཟད། ལྷག་པར་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་གི་བཅའ་ཁྲིམས་ལེན་
 དང་པོའི་དོན་ཆེན་བཙུ་གཅིག་པའི་ནང་གསལ་བའི་ “རྒྱལ་ཁབ་གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་

པ་གང་རུང་། སྤྱི་པོ་སྤྱི་ཤིང་བཅོན་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་དམངས་ལ་ཆོས་དད་བྱེད་དུ་མི་འདུག་པའི་རིགས་གང་ཡང་མ་ཆོག་” ཅེས་པའི་ནང་དོན་དང་ཡོངས་སུ་རྒྱུ་པ་འགལ་བྱས་པར་མ་ཟད། དེ་བས་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་ནག་ཉེས་བསགས་པ་རང་ཡིན།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༡ ལོ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༤ བར་གྱི་གནས་སྐབས་ལ་བརྟེན་པ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༡ ཕྱི་ཟླ་ ༤ ཆོས་ ༡༥ ཉིན་ནས་ཉིན་གསུམ་རིང་རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་ལྷན་ཁང་དང་། རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱི་ཁྲབ་ཁང་ནས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སློར་གྱི་བཞུགས་མོལ་ཆོགས་འདུ་ཐེངས་བཞི་པ་ཟེར་བ་སློང་ཆོགས་བྱས་ཞིང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་དུས་རབས་གསུམ་པའི་བོད་དབང་སྐྱུར་གྱི་ཆབ་སྤྱོད་དང་། རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་ཐབས་བྱས་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་ནང་གཙོ་བོ་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སློར་གྱི་བཞུགས་མོལ་ཆོགས་འདུ་ཐེངས་གསུམ་པའི་གཏན་འབེབས་རྒྱུ་འབྱེད་ཀྱི་མང་གཞིའི་ཐོག་ད་དུང་ ༡༥ དཔལ་འབྱོར་འདུགས་སྐྱེན་ཏེ་མཁྱོགས་སུ་གཏོང་བྱེད་དང་། ༡༥ བསྐྱར་བཅོས་སློང་བྱེད་གཏོང་ཟབ་དུ་གཏོང་བྱེད་དང་། ༡༥ མི་རིགས་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཐོག་དོ་དམ་གྱི་ཤུགས་སྤོར་བྱེད་དང་། ༡༥ བོད་ཀྱི་ཕྱི་ཕྱོགས་དེལ་བསྐྱགས་ལས་ཀྱི་ཤུགས་ཆེར་གཏོང་བྱེད་དང་། ༡༥ ལོ་གོང་ས་ལྷན་ཐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་དང་། ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་ཟེར་བར་འཐབ་ཅོད་བྱེད་ཤུགས་ཆེར་བྱེད་དང་། ༡༥ བོད་ནང་དམར་པོའི་སྤྱི་གཞུང་གསུམ་པ་བཏན་དང་། སྤྱི་སྤྱོད་དམ་དུ་གཏོང་བྱེད་ཆུ་བཅས་ལ་གྲོས་འཆར་བྱས་ཡོད་པ། ཆོགས་འདུ་དེའི་ཐོག་རྒྱ་ནག་གི་དཔོན་སྐྱེད་ཐབས་ཅང་ཅེ་མིན་ནས་སྒྲར་ཡང་ “བོད་ཀྱི་གོང་འཕེལ་དང་། བཏན་ཉིང་། བདེ་འཇགས་བཅས་ནི་རྒྱུ་ཐོན་འབྱེད་ཆེ་མོའི་འཐབ་དུས་ལག་བརྟེན་བྱེད་བྱེད་ཆུ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལ་མི་རིགས་མཐུན་སྦྲེལ་དང་། སྤྱི་ཆོགས་བཏན་ཉིང་ཡོང་བྱེད་ཆུ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་དང་། མེས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་དང་བདེ་འཇགས་ཡོང་བྱེད་ཆུ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལ། རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱི་མཆོན་སྐྱོན་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་འཐབ་ཅོད་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད། ཉང་ཡོངས་ཀྱི་སློ་མཐུན་ཆོས་ངེས་པར་དུ་ཉང་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལས་ཀའི་ཁྱོད་ཡོངས་ལ་དམིགས་ཏེ་ཆབ་སྤྱོད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་། སེམས་ཁུལ་བྱེད་སེམས། ཁྱོད་ཡོངས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། འགན་འཁུར་སེམས་བཅས་ཆེར་བཏང་སྟེ་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ལག་པོ་སྐྱུ་བྱེད་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་ལ་ངོས་འཛིན་གཏོང་ཟབ་བྱེད་དགོས་” ཞེས་དང་། ཡང་ཁོ་པས་ “ཅུ་བ་རང་ནས་བཤད་ན་དུ་ལའི་རུ་ཆོགས་ཀྱིས་རུལ་

སུངས་ཉམས་དམས་ཡིན་པའི་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འཛིན་ཞིང་བྲན་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཆབ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པས་དུས་མཐུན་
ཡར་རྒྱས་ཡོང་རྒྱུ་དང་། གཏན་ནས་མི་འཆམ་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། བོད་ཀྱི་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་དམངས་ཀྱི་རྩ་བའི་ཁོ་
ཕན་དང་ཡོངས་སུ་རྒྱབ་འགལ་དུ་སོང་བ་ཞིག་ཡིན་” ཞེས་བཤད་བྱས་ཡོད། ཁོང་གསལ་རྒྱ་དམར་གྱི་སྲིད་བྱས་
དང་། སྲིད་བྱས་ཀྱི་གཏམ་བཤད་ཁག་བོད་རང་སྤྱོད་ཟེར་བ་དང་། བོད་རིགས་ས་ཁུལ་ཁག་གྲིན་ཡོངས་ནང་དུ་ལ་
བརྒྱགས་ཤུགས་ཆེ་དང་། བྱ་ཐབས་སྣ་མང་བཅོས་ནས་སྤུལ་འདེད་བྱས་ཡོད།

བོད་རང་སྤྱོད་ལ་མཚན་ན། ཁོང་གསལ་ཚོགས་འདུའི་ནང་དོན་བྱི་ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༥ ཉིན་ལྷ་སར་རྫོང་རིམ་
པ་ཡན་གྱི་ལས་བྱེད་པར་རྫོགས་བྱས་པ་དང་། རྫོགས་ཚོགས་འདུའི་ཐོག་བོད་རྫོད་དམར་པོའི་དྲུང་ཆེ་ཀའི་ཅིང་ལུང་
ནས་རྒྱས་སྐྱོང་བྱས་ཡོད་པ་རེད། ཁོ་པས་ཡུལ་ས་ཡུལ་ས་མགོན་ཆེན་པོ་དང་། བོད་མིའི་དྲང་བདེན་འཐབ་ཅོད་
ལ་འབྲེག་བཤད་དང་འབྲེལ་ཚུར་གྲོ་སྤྲོད་བྱས་ཆེར་བྱས་ཡོད་པ་རེད། ཁོ་པས་བཞུགས་པར་ “ཀྱང་དབྱང་
གི་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྤྱོད་ཀྱི་བཞུགས་མོལ་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་བཞི་པའི་ཐོག་ཆོ་བརྟན་འགྱུར་མེད་
ངང་དུ་ལའི་རུ་ཚོགས་དང་། ཀྱང་གོར་རོ་རྒྱལ་བྱེད་མཁན་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱིས་ཀྱང་གོ་
ཁ་བྲལ་གཏོང་བ་དང་། བོད་རང་བཅན་ཟེར་བའི་སྒྲིག་གཞི་བཤམས་པ་དང་འཐབ་ཅོད་བྱས་ཏེ་བོད་
ཀྱི་བརྟན་ལྷིང་དང་གོང་འཕེལ་སྤྱང་སྤྱོད་དང་། མེས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་དང་། བདེ་འཇགས་སྤྱང་
སྤྱོད་བྱེད་རྒྱ་ནི་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་གྱི་གལ་ཆེའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགན་ཞིག་དུ་མཛུབ་སྟོན་བྱས་ཡོད་
པ་དང་། ཚོགས་འདུའི་ཐོག་དུ་ལའི་རུ་ཚོགས་དང་འཐབ་ཅོད་བྱེད་པའི་བྱེད་སྒྲིག་ནི་དར་ཆ་གསལ་
བཏོན་དང་། མདུང་ཅེ་ཁ་སྤྱོད། རང་འགྲུལ་བཅོས་སྤྱོད། མང་གཞི་བརྟན་དུ་གཏོང་རྒྱུ་བཅས་
ཡིན་པ་ཁ་གསལ་བཏོན་ཡོད་པ་དང་། དེར་བརྟན་མ་ལག་རྩ་བཅོས་བྱ་རྒྱུ་མཐའ་འཁྲོངས་བྱེད་དགོས་
པ་དང་། རྩ་བ་བཅོས་རྒྱ་ནི་གལ་ཆེན་པོ་རེད་” ཅེས་དང་། ཡང་མུ་མཐུད་བཞུགས་པར་ “རྒྱ་ཆེའི་ཏང་
ཡོན་དང་། ལས་བྱེད་པ། ལྷག་པར་དུ་འགོ་བློད་ལས་བྱེད་པས་མར་ཁོ་མི་རིང་ལུགས་ཀྱི་གལ་རིམ་དཔྱེད་བྱེད་
ཀྱི་ལྷ་བ་དང་། སྲིད་རྒྱས་གཞི་བཟུང་དུ་ལའི་རུ་ཚོགས་ནི་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འཛིན་ཞིང་བྲན་བདག་པོའི་གལ་རིམ་གྱི་
ཁོ་ཕན་དང་། ཆབ་སྲིད་ཚོགས་པའི་ཆབ་བྱེད་མཁན་ཞིག་ཡིན་པ། ཁ་བྲལ་དང་ཁ་བྲལ་ལ་རོ་རྒྱལ་བྱེད་པའི་འཐབ་
ཅོད་ནི་དགྲ་དང་རང་སྤྱོད་ཀྱི་རོ་པོ་རྒྱན་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཐབ་ཅོད་གཅིག་ཡིན་པ་རོ་པོ་འཛིན་གཏོང་བྱས་

ཏེ་ཏུ་ལས་མི་རིགས་དང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དར་ཆ་འབྱེད་ནས་པོད་མི་རིགས་ཀྱི་མགྲིན་ཆ་བ་པ་ཡིན་མདོག་ཤེད་
པའི་རྩན་གཏམ་ཐེར་འདོན་གྱིས་ཆབ་སྲིད་ཐད་རིག་པ་དང་ས་གསལ་དང་། རྫོང་བརྟན་འགྱུར་མེད་ཤེད་དགོས་པ་
དང་། མི་རིགས་མཐུན་སྦྲིལ་སྤྱད་སྦྱོབ་ཤེད་པའི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་ལ་ངོས་འཛིན་གཏོང་ཟབ་བྱས་ནས་ཁ་
བྲལ་ཐབས་མེད་པ་གསུམ་གྱི་ཙ་དོན་རྒྱུན་འབྱོར་ཤེད་དགོས་པ། གྲུང་ཁྲན་ཏང་ཡོན་གྱིས་དངོས་གཙོ་སྒྲིབ་པའི་
རྩ་མེད་སྒྲིབ་རྒྱུན་འབྱོར་དང་། དེ་ལ་བསྐྱགས་ཤེད་རྒྱ་དམ་འཛིན་བྱས་ནས་ཆོས་ལ་དད་པ་རྩ་བ་ནས་ཤེད་མི་
ཆོག་པ། མི་རིགས་ཁག་བར་གྱི་རིག་གནས་སྒྲེལ་རེས་ནི་རིགས་གནས་གོང་འཕེལ་གཏོང་བའི་ཆོས་ཉིད་ཡིན་
པར་ངོས་འཛིན་གཏོང་ཟབ་བྱས་ཏེ་རིག་གནས་ཁ་བྲལ་ལ་ངོ་རྒྱལ་གཏོང་ཟབ་ཤེད་དགོས་པ་བཅས་རེད་” ཅས་ནན་
བཤད་བྱས་ཡོད་པ་རེད།

ལང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡ ལོའི་ཟླ་ ༡༢ ནང་རྒྱ་ནག་དབྱུས་དམར་པོའི་ཆོགས་པ་དང་། རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱི་བྱུང་ཁང་
གིས་རྒྱལ་ཡོངས་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ཆོགས་འདུ་སྐྱོང་ཆོགས་བྱས་པ་དང་། ཆོགས་འདུའི་ཐོག་སྤྱི་དཔྱད་འཛིན་ཅང་
ཅེ་མིན་ནས་འབྲུང་འགྱུར་ལས་དོན་སྐྱོར་གཏམ་བཤད་སྒྲེལ་ཏེ་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ཐོག་སྤྱི་དཔྱད་དམ་འཁུར་
ཤེད་བྱགས་ཆེ་རུ་གཏོང་རྒྱ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་བརྟན་སྡོམ་ཡོང་བར་གལ་ཆེའི་གནས་བབ་བཟུང་ལུགས་ནན་བཤད་
བྱས་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་གིས་ “ཆོས་ལུགས་གནད་དོན་ནི་སྤྱི་དཔྱད་དམ་འཁུར་ཁེ་མར་གནས་པ་ཞིག་
གཏན་ནས་མིན་པར་དེ་ནི་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས། མི་རིགས་སོགས་
ཐད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་། དངོས་ཡོད་ཀྱི་འགལ་བ་དང་འདྲེས་ནས་གནས་ཡོད་པས་དེ་ནི་དམིགས་
བསལ་གྱི་རྒྱུ་འཛིངས་ཁྲན་པ་ཞིག་ཡིན་” ཞེས་བཤད་པ་ནི་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ཐོག་གཞུག་རྒྱུ་བ་ཆེ་
བའི་མདུང་ཅེ་སྤྱི་དཔྱད་དམ་འཁུར་གཏད་ཡོད་པ་གསལ་པོར་མཆོན་བྱས།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༤ ཕྱི་ཟླ་ ༥ ཆོས་ ༩ ཉིན་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱི་བྱུང་ཁང་གི་ཐད་ཀའི་བཀའ་བཀོད་འོག་པེ་
ཅིང་དུ་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ཡར་རྒྱས་དང་གོང་སྒྲེལ་གྱི་འཐབ་བྱས་རྫོ་འདྲིའི་རྩན་ཆོགས་ཐེར་བ་བཙུགས་པ་ཡོངས་
བསྐྱགས་བྱས་པ་དང་། རྩན་ཆོགས་དེའི་འགན་འཛིན་ཁྲིམས་ཀྱི་ལས་དང་། ཁྲིན་ཁྲུའི་ཡོན། ཨ་ཤོ་རག་སྤྱིས།
ཀུའུ་ཐེ་ཆོན་བཅས་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་དབྱུས་གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་དང་ཆོན་པ་ ༤༤ ནས་མི་སྣ་བསྐྱོ་
གཞག་བྱས་ཡོད། མིག་སྤྱི་ཆོགས་པ་དེ་ནི་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ཐོག་བྱས་ཁྲི་ཤེད་མཁན་གྱི་ཙ་འཕྲུགས་ཡོད་པའི་

སྒྲིག་འཇུགས་ཤིག་དུ་གྱུར་ཡོད། ང་ལྟ་ཚོགས་པ་དེའི་ལས་དོན་བཟང་ཞན་གྱི་གྲུབ་འབྲས་ཐོན་མེད་ཀྱང་། རྒྱ་ནག་
དབྱུས་གཞུང་གི་ཐད་ཀའི་སྤངས་འཛིན་ལུགས་ཆེར་སོང་བའི་ལྷ་ཚོག་ཅིག་གསལ་བར་མངོན་བཞིན་ཡོད་པས་ངེས་
པར་དོ་སྤངས་བྱེད་དགོས་པའི་གནད་དོན་དུ་གྱུར་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༤ ཕྱི་ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༣༠ ནས་ཉིན་གཉིས་རིང་ལྷ་སར་ཤིན་ཏུ་གསང་བྱ་དམ་པོའི་འོག་རྒྱ་
ནག་དབྱུས་འཐབ་ཕྱོགས་ལྷན་ཁང་གི་འགོ་གཙོ་གཞིན་པ་ཀླུ་ཤེ་ཚོན་དང་ཀྱང་ཙུང་ལེས་བཀའ་བཀོད་འོག་མཚོ་
སྒྲོན་དང་། ཟེ་ཁྲིན། ཡུན་ནན། ཀན་སུའུ། ཤིང་ཅང་། ནང་སོག་ བོད་རང་སྐྱོང་རྫོངས་ཟེར་བ་བཅས་ཀྱི་
ཞིང་རྫོངས་བདུན་གྱི་ནང་པའི་ཆ་སྤྱུལ་དང་ཚོས་ཕྱོགས་ཀྱི་འགན་ཁུར་མི་སྣ་སྐོང་ཚོགས་བྱས་ཏེ་བོད་བརྒྱུད་ནང་
པའི་སྐབས་དང་པོའི་ཆ་སྤྱུལ་ལྷན་ཚོགས་ཟེར་བ་བརྒྱགས་ཡོད། ཚོགས་པ་དེའི་ལས་འགན་གཙོ་བོ་ནི་
༡༥ བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་དང་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་བྱེད་སྒོ་སྤེལ་ཡུལ་བརྟན་ལྡིང་ཡོང་བར་སྤྱན་པའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་
ཐབས་དང་བྱས་འདོན་རོགས་བྱེད་རྒྱ་དང་། ༡༦ པའ་རྩས་རྒྱལ་མཚན་ནོར་བུ་གསེ་སྐྱོང་དང་། ཁོ་པས་བོད་
ཀྱི་ཚོས་ཕྱོགས་བྱེད་སྒོ་ཆེ་ཁག་གཙོ་སྐྱོང་གི་ངན་རོགས་བྱེད་རྒྱ། ༡༧ བོད་ཀྱི་ཆ་སྤྱུལ་ངོས་འཛིན་གྱི་རྒྱ་དམར་
ཀྱི་ལས་དོན་ལ་ངན་རོགས་བྱེད་རྒྱ། ༡༨ བོད་ཀྱི་ཚོས་ཕྱོགས་མི་སྣ་རྒྱ་ནག་དང་ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་གྱ་ཁག་ལ་སྒྲིག་
འཇུགས་བྱས་ཏེ་གཏོང་བྱའི་ལས་དོན་ལ་ཐབས་བྱས་འདོན་རོགས་བྱེད་རྒྱ། ༡༩ ལོག་སྒྲོན་ཅན་དོལ་རྒྱལ་རྩེས་
འབྲངས་པ་གསེ་སྐྱོང་དང་ངན་རོགས་བྱེད་རྒྱ་སོགས་ཡིན་པ་རེད། ལས་འཛིན་ཚོགས་མི་མི་གྲངས་ ༡༦ བསྐོ་
གཞག་བྱས་ཡོད་པ་དང་། ཚོགས་པ་དེའི་མི་སྣའི་གྲུབ་ཆ་དང་། ལས་འཛིན་པའི་ལས་ཀའི་གཏན་འཁེབས་ཁག་ རྒྱ་
གཞུང་གི་རེ་བའི་དམིགས་ཚད་སོགས་གང་ཐད་ནས་བོད་ཀྱི་ཚོས་ལུགས་ལས་དོན་མི་སྣས་སྒོ་འཆབ་ཆེན་པོ་བྱེད་
པའི་ངན་གཡོའི་ནག་ཚོགས་ཤིག་དུ་གྱུར་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༤ ཕྱི་ཟླ་ ༡༣ པའི་ཚེས་ ༡༩ ཉིན་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱི་ཁྲབ་ཁང་གི་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོས་
ལུགས་ལས་དོན་སྤེལ་ཡིག་འགྲེམས་བསྒྲགས་བྱས་པ་དང་། སྤེལ་ཡིག་དེ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ལོར་བཏོན་པའི་
སྤེལ་ཡིག་གི་ཁག་གཉིས་ནས་རྒྱ་ནག་གི་ཚོས་ལུགས་ཚོགས་པ་དང་། ཚོས་ལུགས་བྱེད་སྒོ་སྤེལ་ཡུལ། སྤྱི་དམངས་
ཀྱི་ཚོས་ལུགས་བྱེད་སྒོ་སྤེལ་ཡུལ་བཅས་ལ་དོ་དམ་བྱེད་པའི་སྤེལ་ཡིག་ལ་ལེགས་བཅོས་བྱས་པ་ཞིག་དང་། དེར་དོན་ཚན་

ཉི་ཤུ་ཙམ་པའི་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཕྱི་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་ཤེད་སྒྲིའི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོའི་དོན་མ་སྒྲིལ་ཡིག་ལ་ལེགས་པཅོས་གང་ཡང་མེད་པར་རང་སོར་བཞག་ཡོད། གང་ལྟར་དེ་སྤྱི་ལས་བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་འགྲུལ་བ་ཆེ་བ་བཏང་མེད། ལྷག་པར་ཕྱི་རྒྱལ་ནས་ནང་སར་ཆོས་ལུགས་ཤེད་སྒྲིའི་མཁའ་ལ་དོན་མ་གྱི་སྒྲིལ་ཡིག་རང་སོར་བཞག་པར་བརྟེན། ཆོས་ལུགས་ལ་རྒྱལ་མཆོམས་དཔེ་བ་མེད་པ་དང་། ཆོས་དད་ལ་མི་རིགས་དཔེ་བ་མེད་པའི་མང་གཞིར་སྒྲིུག་ནས་འགོག་ཀྱིན་བཅོས་ཡོད་པ་དང་། ཆོས་ལུགས་སྤེལ་རེས་དང་། དར་རྒྱས་བཅས་པར་སྤར་བཞིན་གནོད་འཆེ་ཆབས་ཆེ་བཅོས་ཡོད།

སྤྱི་ཞབས་མང་ལེས་ཁྲུང་ནི་པེ་ཅིང་དུ་གཏན་སྡོད་ཤེད་མཁའ་རྒྱ་ནག་གི་ཉམས་ཞིབ་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་ནི་རྒྱ་ནག་དབུ་བྱིན་ཆོས་མཁྱེན་རྟོགས་ཡོད་པའི་མི་སྤྱི་ཞིག་ཡིན་ལ། བཅན་གྲོལ་བོད་མི་མང་པོ་ཞིག་ནས་ཀྱང་ཁོང་གིས་བོད་དང་རྒྱ་ནག་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་ལ་ཉམས་ཞིབ་བྱས་པའི་སྤྱི་ཞི་མང་པོ་བྱས་པ་མཐོང་ཁྱོད་ཡོད་པའི་གཟུ་བོར་གནས་པའི་རྒྱ་མི་རིགས་ཤེས་ཡོན་ཅན་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་འོ་མ་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་དུ་སྤྲུལ་ཐེངས་མང་བསྐྱོད་དེ་བོད་ནང་གི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལ་ཞིབ་འཇུག་མི་དམན་པ་ཞིག་གནང་སྟེ་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ཕྱི་ཟླ་ ༩ ཆོས་ ༩ ཉིན་པེ་ཅིང་གིས་ “བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ཡན་ལུས་དང་དེར་འཕྲོག་པའི་གཏོར་བཅོམ་” ཞེས་པའི་དབུད་ཚོམ་ཞིབ་རྒྱུ་ཞིག་ཡོངས་བསྒྲགས་གནང་ཡོད། དབུད་ཚོམ་དེའི་ནང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐབས་བྱས་དང་། བྱ་ཐབས་གསུམ་གྱིས་བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་ཆོས་ལུགས་ཙམ་བཞགས་གཏོང་བའི་གདུག་རྒྱུ་བ་ཆེ་བའི་བྱ་སྤྱོད་ལག་བསྟར་ཤེད་བཞིན་པའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཁག་ཐེར་འདོན་བྱས་ཡོད། ཚོམ་ཡིག་ནང་ཆབས་ཆེའི་གནད་དོན་གསུམ་ཐེར་འདོན་བྱས་ཡོད་པ་སྟེ།

༡༥ དགེ་འདུན་སྡེའི་གཙོ་འཛིན་དེ་ཉིད་མང་ཚོགས་ཀྱི་གཙོ་འཛིན་དུ་འགྱུར་མི་བཅུག་པའི་གནད་དོན་དང་།

༢༥ ད་ཡོད་དགེ་འདུན་སྡེའི་གཙོ་འཛིན་ནམས་རིམ་བཞིན་མེད་པར་བཅོ་བཞིན་པའི་ངན་འཆར་སྒྲོར།

༣༥ དགེ་འདུན་སྡེའི་གཙོ་འཛིན་འདེམས་བསྐྱོའི་དབང་ཆ་གཞུང་ཕྱོགས་ནས་དམ་འཛིན་བྱས་ནས་བོད་ཀྱི་ནང་ཆོས་ཁྱོན་ཡོངས་ནས་ཙམ་མེད་གཏོང་རྒྱུའི་རེ་ངན་བཅང་བཞིན་ཡོད་པ་མཇུག་བསྡུས་གནང་འདུག་པ་ནི་དངོས་གནས་ཕྱོགས་སུ་མ་ལྟོང་པའི་དང་གཏམ་གྱི་ཐེར་འདོན་ཞིག་ཡིན།

དོན་ཚན་དུག་པ། མིག་སྒྲིལ་པོད་ནང་གི་གནས་སྐབས་དང་ཚེས་དྲུག་དང་དབང་སྟོར།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཕྱི་ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༧ ཉིན་ཀྲ་གཞུང་ནས་དུས་རབས་གསར་པའི་བོད་ཀྱི་ཕྱི་ཕྱོགས་དྲིལ་བསྐྱགས་ལས་དོན་གྱི་ཀྲུལ་ཡོངས་ཚོགས་ཆེན་ཐོག་སྤྱད་འཛིན་དུ་ཅིང་ཐའོ་ནས་བོད་དོན་གྱི་ཅ་དོན་དུག་ཟེར་བ་བཏོན་ཡོད། ཅ་དོན་དུག་ནང་རྒྱན་འཁྱོངས་ཤེད་དགོས་པ་གསུམ་ཡིན་པ་དང་། ༡༥ ཀྲང་གོ་གྲང་ཁན་ཏང་གི་འགོ་ཁྲིད་རྒྱན་འཁྱོངས་ཤེད་རྒྱ། ༢༥ སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་རྒྱན་འཁྱོངས་ཤེད་རྒྱ། ༣༥ མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་ལམ་ལུགས་རྒྱན་འཁྱོངས་ཤེད་རྒྱ་ཟེར་བ་ཡིན་པ་དང་། སྤང་སྐྱོབ་གསུམ་ཟེར་བ་བཏོན་པ་ནི། ༡༥ མེས་ཀྲུལ་གཅིག་གྱུར་ལ་སྤང་སྐྱོབ་དང་། ༢༥ བོད་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་བརྟན་ལྗོངས་སྤང་སྐྱོབ། ༣༥ སྤང་སྐྱོབ་ཀྱི་ཀྲུལ་སྤྱིའི་ཁོར་ལུག་ལ་སྤང་སྐྱོབ་ཟེར་བ་བཅས་བཏོན་ཡོད་པ་ནི་དུ་ཅིང་ཐའོ་ནས་ཀྱང་མར་གྱི་ཆེས་མཐོའི་དབང་འཛིན་བྱས་ནས་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཕྱོགས་རྒྱ་པོའི་ཐོག་བཏོན་པའི་ཁོ་པའི་ལངས་ཕྱོགས་དང་གདོང་རིས་གསར་པ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གསལ་ཅ་དོན་དེ་དག་ནི་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་སྤྲོས་ཅི། བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཁྱོད་ཡོངས་ལ་འཕྲད་པའི་བཅན་གཞོན་དང་། འགོག་རྒྱུན་གྱི་མང་ཚོ་གསར་པ་ཞིག་བཙུགས་པ་མངོན་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཕྱི་ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༢༥ ཉིན་པེ་ཅིང་དུ་རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་སྤྱི་ཁབ་དྲུང་ཆེ་དུ་ཅིང་ཐའོ་ནས་གཙོ་སྐྱོང་འོག་ཀྱང་དམར་མཐོ་རིམ་དབང་འཛིན་ལས་ཁྲུངས་ཆབ་སྲིད་རྩ་སྟེན་ཟེར་བས་ “དུས་རབས་གསར་པ་དང་དུས་མཚམས་གསར་པའི་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་ཞིབ་འཇུག་དང་བཀོད་སྒྲིག་” ཟེར་བའི་བརྗོད་གཞིའི་ཚོགས་ཆེན་སྐོང་ཆོགས་བྱས་ཡོད། དེ་ཉིན་ཀྲ་དམར་གཞུང་འབྲེལ་བརྒྱད་ལམ་ནས་ཐག་གཅོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཡོངས་བསྐྱགས་བྱས་པར་ཅ་དོན་གཙོ་བོ་ཡོད་པ་ནི། ༡༥ བོད་ཀྱི་ལས་དོན་གྱི་གལ་ཆེའི་ངོ་བོའི་རང་བཞིན་དང་། ༢༥ འདས་པའི་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་ཕྱོགས་བསྡེམས། ༣༥ མ་འོངས་ལས་དོན་གྱི་བཀོད་སྒྲིག་བཅས་ཡིན་པ་རེད། ༡༥ བོད་ཀྱི་ལས་དོན་གྱི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་ནང་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ནི་ཏང་དང་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ལས་དོན་ཁྱོད་གལ་ཆེའི་གནས་བབ་བརྒྱུད་ཡོད་ཅིང་། རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་སྤང་སྐྱོབ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་བདེ་འཇགས། མི་རིགས་ཁག་ཁྱོད་ཡོངས་ནས་དར་རྒྱས་ཡོང་བའི་མང་གཞིར་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་དང་། ༢༥ རྒྱ་དམར་གྱི་ཐད་ཀའི་འགོ་ཁྲིད་དང་། རྒྱལ་ཁབ་དང་། རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་རིགས་སྐྱོར་ལ་བརྟེན་ནས་ལོ་ ༤༠ ནང་བོད་ལ་གནམ་ས་སྒྲ་འོག་གི་འགྲུར་ཞུགས་བྱུང་བ། ད་ཆ་དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཕྱར་མཚོངས་ལྷ་ཤུའི་གོང་སྤེལ་དང་། ཆབ་སྲིད་དུས་

བབ་ཙ་བའི་བདེ་འཁོད་ཚུགས་སུ་གོང་འཕེལ་བྱུང་བའི་གྲུབ་འབྲས་བྱུང་བ་ཁས་ལེན་བྱས་པ། ༡༥ སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩་ལོ་ནས་སྤྱི་ལོ་༢༠༠༥་ལོ་བར་གྱི་འགོ་ཁྲིད་འོག་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་རྒྱ་ཆུང་འཕྲོང་སྤངས་དང་། ༡༦ ལོ་ལྷོད་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་ལམ་ལུགས་དམ་འཛིན་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་དང་། བརྟན་ཉིད་གི་དོན་ཆེན་གཉིས་ལ་སྤར་བས་འགན་སྲུང་བྱེད་དགོས་པ་བཤད་ཡོད། ཡང་ནི་བ་ཕྱི་ལོ་བྱ་བ་བས་ནང་ ༡༧ རྒྱ་གཞུང་དབུས་ས་ནས་མོར་སྤྱོད་ཀྱི་རིགས་སྤྱོད་སྤར་བས་ལུགས་ཆེར་གཏོང་བྱ་དང་། ༡༨ དཔལ་འཕྱོར་གྱི་གྲུབ་ཆར་སྤར་བས་ལེགས་སྒྲིག་བྱ་བྱ། ༡༩ སྤྱི་ཚོགས་བྱ་གཞི་ཐོག་ལུགས་སྤྱོད་བྱ་བྱ། ༢༠ འབྲུང་ཁམས་སྤྱོད་དང་ཐོན་ཁུངས་ཐོན་ཆུང་ཐད་དོ་དམ་ལུགས་ཆེར་གཏོང་བྱ། ༢༡ ཞིང་འབྲོག་གོང་འཕེལ་གྱི་ལས་འགན་ཡང་དང་པོར་བཅུ་བྱ། ༢༢ མི་རིགས་དང་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ཐད་དོ་དམ་ལུགས་ཆེར་གཏོང་བྱ། ༢༣ གཞི་རིམ་དམར་པོའི་ཙ་འཇུགས་དང་། འགོ་ཁྲིད་དབུང་ཁག་འཇུག་སྤྱོད་ལུགས་ཆེར་གཏོང་བྱ་བཅས་རེད། མཇུག་ཏུ་དམིགས་བཀའ་ནན་བཤད་བྱས་པར་བོད་ནང་ཁ་བྲལ་དང་གཏོར་བཞིག་གི་བྱེད་སྒོར་སྒོ་བརྟན་འགྱུར་མེད་ཀྱི་ངོ་ཚོལ་དང་། རྒྱ་ནག་གཅིག་གྱུར་དང་། མི་རིགས་མཐུན་སྦྲིལ། རྒྱལ་ཁབ་བརྟན་ཉིད་ཡོང་ཆེད་བོད་ཀྱི་བརྟན་ཉིད་སྤྱོད་ཀྱི་ལས་དོན་ཁག་སྒོ་བརྟན་འགྱུར་མེད་དང་སྒོ་ཀླན་ཡག་པོ་སྤེལ་དགོས་ཞེས་བཤད་འདུག།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཕྱི་ཟླ་ ༧ ཆོས་ ༡ ཉིན་ “བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤངས་བཙུགས་ནས་ལོ་ ༤༠ འཁོར་བར་རྟེན་འབྲེལ་ཞུ་བ་” ཟེར་བའི་དངོས་གཞིའི་མཛད་སྒོར་སྤྱོད་སྤངས་པའི་རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་མི་རབས་བཞི་པའི་འགོ་ཁྲིད་ཡང་རིམ་བཞི་པ་སྤྱོད་སྤངས་ཇ་ཆིང་མིང་གིས་གཞུང་འབྲེལ་མཛད་སྒོའི་གཏམ་བཤད་ནང་ “དུས་མཚམས་གི་རིང་གི་རྒྱ་དམར་ཀྱི་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་སྤྱོད་སྤངས་ནི་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྤྱོད་ཀྱི་བཞུགས་མོལ་ཆོགས་འདུ་ཐེངས་གསུམ་པ་དང་། ཐེངས་བཞི་པ། གྲུང་དབྱེད་གི་མི་རིགས་ལས་དོན་ཆོགས་འདུ་བཅས་ཀྱི་གཏན་འཁེབས་ཁག་ཡིན་” ཞེས་ནན་བཤད་གནང་ཡོད། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ཀྱི་བཞུགས་མོལ་ཆོགས་འདུ་ཐེངས་གསུམ་པ་ནི་ལོ་རབས་བརྒྱེད་ཙ་པའི་ནང་རྒྱ་ནག་གི་དབུ་ཁྲིད་སྤྱོད་སྤངས་ཏུ་ཡའོ་པར་སྤྱོད་སྤངས་འཇུགས་སྤྱོད་ནང་སྤྱོད་སྤངས་དེའི་རྒྱ་དམར་ཀྱི་གཞི་ཐོག་ཐལ་སྤྱོད་སྤངས་མང་པོ་ཞིག་མོར་འབྲུལ་དུ་ངོས་འཛིན་གནང་སྟེ་ཡོ་བསྐང་གནང་བའི་དངོས་དོན་དང་གཉིས་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱོད་སྤངས་མང་པོ་ཞིག་གཏན་འཁེབས་གནང་བ་ཁག་ཆོགས་འདུ་ཐེངས་གསུམ་པ་ནི་ལོ་རབས་བརྒྱེད་ཙ་པའི་ནང་མོར་འབྲུལ་དུ་འཛིན་ནས་སྤྱོད་སྤངས་སྤྱོད་སྤངས་ཡང་གཞི་ཐོག་ཐལ་གྱི་མཇུག་མ་བཏེགས་པའི་ནང་དོན་ནག་པོའི་ཆོགས་འདུ་ཞིག་ཡིན་

པ་དང་། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་བཞུགས་མོལ་ཆོག་ལ་འདྲ་ཐེངས་བཞི་པས་ཆོག་ལ་འདྲ་གསུམ་པའི་གཡོན་ཐལ་
 གྱི་ནོར་འབྲུལ་ཅན་གྱི་སྲིད་བྱས་ཁག་ལ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་རྒྱབ་གཉེར་དང་། ཆོག་ལ་འདྲའི་ཐོག་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་
 ཐང་ “ལྷ་བ་གཅིག་དང་དོན་ཆེན་གཉིས་ཀྱི་” སྲིད་བྱས་ཟེར་བ་བཏོན་ཡོད། (ལྷ་བ་གཅིག་ནི་དཔལ་འབྱོར་
 འདུགས་སྐྱེན་བྱེད་རྒྱ་ལྷ་བ་དང་། དོན་ཆེན་གཉིས་ནི་བཏན་ལྷིང་དང་། གོང་སྤེལ་རྩེ་མགྲོགས་སུ་
 གཏོང་རྒྱ་ཟེར་བ་རེད། བཏན་ལྷིང་ནང་ལ་གོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ནི་བོད་བཏན་ལྷིང་
 མི་ཡོང་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་པོ་ཡིན་པ་དང་། སྤེལ་གསོད་དུས་སྤེལ་མགོ་རྩོག་དགོས་པ་) ཟེར་བ་ནན་
 བཤད་བྱས་ཡོད། ང་ཆོས་སྤྱི་ལོ་ལྷ་ཆེང་ཡིང་གི་གོང་གསལ་གཏམ་བཤད་ཐུང་དུ་དེའི་ཐད་ནས་རྒྱ་གཞུང་གི་བོད་
 ཐོག་འཛིན་པའི་ནང་མའི་སྲིད་བྱས་ཀྱི་དོག་གལ་ད་དུང་དམ་པོར་གནས་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཕྱོགས་རྒྱུང་པའི་རིང་
 ལུགས་ཀྱི་ངན་གཡོ་དེ་དག་ད་དུང་ཉ་ཅང་གསལ་པོར་མངོན་བཞིན་ཡོད་པར་བརྟེན་མིག་སྤྲད་དུས་མཆོམས་ཤིག་
 རིང་ད་དུང་བོད་རང་སྤྱོད་རྒྱུང་ཟེར་བ་དང་། བོད་རིགས་ས་ཁུལ་ཁག་གི་གནས་སྡངས་ལ་ང་ཆོས་དེ་བས་སེམས་
 འཆབ་དང་། རྒྱ་དོགས་མི་བྱེད་ཀ་མེད་ཀྱི་གནས་སུ་སྤྱུང་ཡོད།

ཡང་སྤྱི་ཟླ་ ༡ ཆོས་ ༡༠ ཉིན་གྱི་སྤྱི་ཤོ་རྩེ་ཆེང་ཡིང་གིས་བོད་སྤྱོད་རྒྱ་དམར་གྱི་ཁྲུ་རིམ་པ་ཡན་གྱི་འགོ་
 བློད་ལས་བྱེད་ཀྱི་ཆོག་ལ་ཆེན་ཐོག་སྤར་ལས་ལྷག་པའི་སྐོན་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོག་ལ་བཏན་ལྷིང་སྤྱང་སྤྱོད་གི་ལས་དོན་ལག་
 པོ་སྤྱབ་དགོས་པའི་སྐོར་སྤྱེལ་སྤྱོད་གི་གཏམ་བཤད་སྤེལ་སྤྱབས་ནན་བཤད་བྱས་པར་ “སྤྱི་ཆོག་ལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་
 འཆམ་མཐུན་སྤྱི་ཆོག་ལ་འདུགས་སྐྱེན་བྱེད་པར་སྤྱི་ཆོག་ལ་བཏན་ལྷིང་སྤྱང་སྤྱོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྤར་ལས་ལྷག་པ་སྤེལ་
 རྒྱུར་མཐོ་ཆད་ཀྱི་ཐང་བྱ་བཏོན་ཡོད། བོད་ལ་དུ་ལའི་རུ་ཆོག་ལ་གཞོད་འཆོ་དང་། རུབ་ཕྱོགས་དགར་
 འཛིན་སྤྱོད་སྤྱུགས་ཀྱི་ནང་འཛིངས་འཕྲད་ཡོད། ང་ཆོས་རེས་པར་དུ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ངོས་འཛིན་མཐོ་ཆད་
 ཀྱི་ཐོག་ནས་ཁ་བྲལ་ལ་ངོ་ཚོལ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདེ་འཇགས་དང་མངའ་ཁོངས་ཆ་ཆད་སྤྱང་སྤྱོད་བྱེད་པའི་
 ལས་འགན་ཉ་ཅང་མེད་པོ་ཡོད་པས་གཅིག་ནས་བྲིམས་ལྟར་ཁ་བྲལ་གྱི་གཞོད་འཆོའི་བྱ་སྤྱོད་ལ་དུང་དེག་ནན་
 པོ་གཏོང་དགོས་པ་དང་། གཉིས་ནས་སྤྱི་ཆོག་ལ་བདེ་འཇགས་ཕྱོགས་བསྐྱས་བཅོས་སྤྱོད་ལ་བྱགས་སྤོན་རྒྱག་
 དགོས་པ། གསུམ་ནས་ཏང་གི་མི་རིགས་དང་། ཆོས་ལུགས་སྲིད་བྱས་ལག་བསྟར་ནན་ཏན་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་གཅིས་
 ཆོས་གཅིས་དང་། འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་དོན་གོང་སྤེལ་གཏོང་དགོས་” ཞེས་ངན་སྤྱེལ་བྱགས་

ཆེ་བྱས་ཡོད་པ་དེའི་ཐོག་ནས་མིག་སྒེའི་ཀྱ་དམར་གྱི་སྤྱང་བྱས་ཀྱི་མདྲང་ཅེ་ཡང་སྤྱང་གང་འདྲ་ཞིག་ལ་གཏས་ཡོད་པ་དང་། བཅོས་མའི་འབྲལ་སྟོན་དེ་དག་གི་རང་གཤིས་དམར་རྩིན་དུ་ཐོན་ཡོད།

ཕྱི་ཟླ་ ༡ ཆོས་ ༡༧ ཉིན་ཀྱ་དམར་སྐྱ་ཆ་བཙོགས་པའི་ཁོངས་མི་ཀྱལ་ཁབ་མི་རིགས་དོན་གཅོད་ལྷན་ཁང་གི་དམར་པོའི་སྤྱི་གཤམ་ལྷན་ཁང་གི་འགན་འཛིན་དུ་ཕུ་ཅན་དང་། ཀྱལ་ཁབ་ཆོས་དོན་ལས་ཁུངས་ཀྱི་འགན་འཛིན་གཡས་ཞལ་ལྷན་ནས་བོད་རང་སྤྱོད་ཟེར་བའི་མི་རིགས་དང་ཆོས་ལུགས་ལས་རིགས་ཀྱི་འགོ་བློན་ལས་བྱེད་པར་ཐུག་འཕྲད་སྐབས་ནན་བཤད་བྱས་པར་ “བོད་ཀྱི་མི་རིགས་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཀྱལ་གཅེས་མི་སྣ་ཁག་གིས་བོད་བསྐྱོད་ཆན་གས་པའི་སྤྱི་ཆོས་དར་སྤེལ་བཏང་སྟེ་དཔྱེ་མཆོམས་གཉིས་གསལ་པོ་བྱེ་རྒྱུ་དང་། འགན་ཁི་གཅིག་ཡག་པོ་འབྲུར་བའི་དཔེ་སྟོན་དུ་གྱུར་པ་བྱེད་དགོས། (དཔྱེ་མཆོམས་གཉིས་གསལ་པོ་བྱེ་རྒྱུ་ཟེར་བ་ནི་མགོང་ས་མཆོག་ལ་དད་པ་དང་ཆོས་ལུགས་ལ་དད་པ་བྱེད་རྒྱུ་གཉིས་དཔྱེ་བ་བྱེ་རྒྱུ། ཆོས་ལུགས་ལ་དད་པ་དང་རྫོངས་དད་ལ་དད་པ་བྱེད་རྒྱུ་དཔྱེ་བ་བྱེ་རྒྱུ། འགན་ཁི་གཅིག་ནི་གྲུང་ཁན་ཏང་མི་དང་། འགོ་བློན་ལས་བྱེད་པས་ཆོས་ལ་དད་པ་དང་། ཆོས་ཀྱི་བྱེད་སྒྲུབ་ལུགས་མི་ཆོག་པའི་འགན་ཁི་འབྲུར་རྒྱུ་ཟེར་བ་ཡིན།) མི་རིགས་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཀྱལ་གཅེས་མི་སྣ་རྣམས་ནས་མིག་སྒེའི་ཀྱལ་སྤྱི་ཀྱལ་ནང་གི་དུས་བབ་ལ་ཡང་དག་པའི་ངོས་འཛིན་བྱས་ཏེ་ཀྱལ་གཅེས་དང་ཡར་ཐོན་གྱི་དར་ཆ་མཐོན་པོར་བསྐྱེད་སྟེ་ཁ་བྲལ་ལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་རྒྱུ་ཤིང་དང་། དགོན་པར་ཀྱལ་གཅེས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྒོ་བ་གསེ་མུ་མཐུད་གཏོང་རྒྱུ། མི་རིགས་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཡག་པོ་སྐྱབ་སྟེ་བོད་རྫོངས་འཕུར་མཆོངས་ལྟ་བུའི་གོང་སྤེལ་དང་། སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་དུས་བབ་གཞི་ཅིའི་བཏན་སྤྱིང་ཡིན་པ་ནས་ཡུན་རིང་བདེ་འཁོད་ཡོང་བར་ལེགས་སྐྱོས་འབྲལ་དགོས་” ཞེས་ངན་སྐྱལ་བྱས་ཡོད།

དེས་ན་གོང་གསལ་ཀྱ་ནག་གི་བྲིམས་སྟོན་དང་དབུ་བྲིད་ཁག་གི་གཏམ་བཤད་དུ་མ་བུ་དེ་དག་དང་། ཁོང་རྣམ་པའི་ཕྱི་ལོ་བག་ཡངས་པའི་མཛུམ་མདངས་ཀྱི་རྣམ་འབྱུར། ནང་གི་དོག་གལ་བར་ཕྱི་ནང་མི་མཚུངས་པའི་འབྲལ་སྟོན་ཁག་ལ་ཕན་ནས་སྒོ་པམ་ཆད་མེད་བྱེད་པར་མ་ཟད། མིག་སྒེའི་ཀྱ་དམར་དབུ་བྲིད་གསར་པ་ཁག་གི་སྤྱང་བྱས་ཀྱི་གཏམ་བཤད་ཁག་ནས་མིག་སྒེའི་བོད་ནང་གི་གནས་སྤངས་ནི་ཆོས་གཉན་འཕྲང་ཆེ་བའི་དུས་སུ་སྤེལ་སྟོན་ཡོད་ཅེས་བསྐྱར་བསྐྱགས་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན། ཕན་ནས་ནན་བཤད་ཞུ་རྒྱུར། གོང་གསལ་ཀྱ་གཞུང་གི་བྲིམས་དང་། སྤྱི་གསལ་སྤྱི་བྱས་ཀྱི་གཏམ་བཤད་ཁག་དེ་དག་དངོས་དོན་ཐོག་ཀྱ་ནག་གི་བཞིན་རས་མིན་ན་དེ་བས་མཐོ་རིམ་དབང་འཛིན་

པ་འགའ་ཞིག་གི་ཚོད་བཀམ་ནོར་འབྲུལ་ཅན་དང་། བཟུ་གྲུབ་ནོར་འབྲུལ་ཅན། ངོས་འཛིན་ནོར་འབྲུལ་ཅན། འདེམས་ཁ་ནོར་འབྲུལ་ཅན་བཅས་ཀྱི་རུལ་སྲུངས་ཀྱི་དྲི་ངན་ཁ་བའི་གཡོན་ཐལ་རུ་ཚོགས་ཀྱི་བཅོས་པའི་ཆབས་ཆེའི་གནོད་འཚེ་ཞིག་དང་། ནོར་འབྲུལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་རྒྱུ་ལས་གཞན་གྱི་ཁག་དཀྱི་བྱེད་ས་མེད།

དོན་ཚན་བདུན་པ། རྒྱ་དམར་གྱི་གཅིག་སྟུང་སྤྱོད་སྤྱོད་ལམ་སྲོལ་གྱི་ནོར་འབྲུལ་སྤྱི་དང་པོ་དེ་ཐོག་འཛིན་པའི་གཞི་རིམ་ནོར་འབྲུལ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ།

ཕན་ནས་དུས་དང་ནམ་པ་ཀུན་དུ་དོ་སྣང་དང་ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་རྒྱ་ནག་སྤྱོད་སྤྱོད་ལམ་སྲོལ་གྱི་ནོར་འབྲུལ་གཙོ་ཆེ་གསལ་གསལ་ཁག་ཡིན་པ་དང་། དེ་དག་ལ་དཔུང་ན་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་ནོར་འབྲུལ་ཁག་གི་བཞིན་རས་གསལ་བར་མངོན་གྱི་ཡོད། ༡༥ རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་རུལ་སྲུངས་སུ་གྱུར་པའི་ལྷ་གྲུབ་དང་། དེ་གཞི་རྩར་བཞག་པའི་གཅིག་སྟུང་གྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་ལམ་སྲོལ་ནི་མི་རིགས་ས་ཁུལ་ཁག་དུ་འཛིན་པའི་སྤྱོད་བྱས་ཀྱི་ནོར་འབྲུལ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འབྲུང་ཙུང་ཡིན་པར་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་གི་བསྐྱར་བཅོས་དང་། གོང་འཕེལ། ཚུལ་མཐུན་མི་ཡོང་བའི་འགག་རྒྱ་གཙོ་བོར་ཡང་གྱར་ཡོད། ༡༦ རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཙུང་ཁྲིམས་དང་། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་གི་བཅའ་ཁྲིམས་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་ཁྲིམས་སྲོལ་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཡང་། ཡང་དག་མིན་དང་། འཕུས་སྒྲིལ་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར་ཁྲིམས་ལུགས་དབང་འཛིན་ལས་ཆབ་སྤྱོད་དང་གང་ཟག་དབང་བསྐྱར་གྱི་གལ་རིམ་མཐོ་བའི་བྱེད་འཕགས་ཀྱི་ནོར་འབྲུལ་ཆབས་ཆེ་ཡོད་པ། ༡༧ རྒྱ་ནག་གི་ཁྲིམས་འཛིན་དང་། ཁྲིམས་བཟོ། འཛིན་སྤྱོད་། དེ་མིན་དབུས་ས་བཅས་བར་དབང་ཆེའི་དབྱེ་མཚམས་གསལ་པོ་མེད་པར་མ་ཟད། དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་དམར་པོའི་གཅིག་སྟུང་དབང་འཛིན་གྱི་བཀའ་བཏོད་དང་། སྤྱོད་བྱས་ཁག་ཆེས་སྒྲ་ན་མེད་པའི་དཀོན་མཆོག་ལྷ་བྱར་བཅི་བཀྱར་ཞུ་དགོས་པའི་ཆབས་ཆེའི་འགལ་ཆེ་དང་། ནོར་འབྲུལ་ཡོད་པ། ༡༨ ཁྲིམས་དང་སྒྲིག་སྲོལ་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཡང་དབང་བཞག་ཡིན་མིན་དང་། ལུགས་མཐུན། འཕུས་ཆང་བཅས་ཡིན་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར་ཁྲིམས་ཀྱི་དབང་སྐྱར་འོག་འཇུག་མཁན་དང་། འགྲོ་མཁན་མེད་པའི་ནོར་འབྲུལ་ཆབས་ཆེ་གནས་པ། ༡༩ རྒྱན་ལྷན་མ་ཡིན་པའི་སྐབས་འཕུལ་སྤྱོད་བྱས་དང་། བཏོད་བྱེད་ཀྱི་ཙུང་འཛིན་ལག་བསྟར་མང་བའི་ནོར་འབྲུལ་ཆབས་ཆེ་བ་སོགས་ཀྱི་སྤྱོད་འཛིན་གྱི་ནོར་འབྲུལ་དང་། འགོག་རྒྱུ་གྱི་འབྲུང་ཙུང་འཛིན་ཆེན་ཡོད། ཕན་ནས་གོང་གསལ་ལ་ཆེད་བསྐྱོམས་བྱེད་སྐབས་

རྒྱ་དམར་དབང་འཛིན་པ་དང་། རྒྱ་གཞུང་གི་བོད་ཐོག་བཅོས་པའི་ཆབས་ཆེའི་ནོར་འབྲུལ་ལ་དཔུང་ཞིབ་བྱས་ཆེ་བོད་
 ནང་གི་བོད་མིའི་མངོན་འདོད་འགྲུབ་པའི་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། ཆོས་ལུགས། ཤེས་རིག བརྟན་ཉིང་།
 མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྲོལ་བཅས་པ་ཡང་དག་ཚུལ་མཐུན་ལག་བསྟར་མ་ཐུབ་པའི་ནོར་འབྲུལ་གྱི་འབྲུང་ཙ་དང་།
 འགོག་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ནི་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཙ་ཁྲིམས་དང་། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྲོལ་གི་
 ཁྲིམས་སྲོལ་ཁག་ཆ་ཆང་བ་ལག་བསྟར་བྱས་ཏེ་ལག་བསྟར་བརྒྱུད་རིམ་ནང་གཡོལ་ཐབས་མེད་པའི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་
 དེ་ནོར་འབྲུལ་བྱུང་བ་མ་ཡིན་པར་གཙོ་བོ་ནི་རྒྱ་ནག་དབང་འཛིན་པས་ཁྲིམས་དང་སྤྱི་གསལ་ལས་ཡོངས་སུ་བཀལ་ཏེ་
 བོད་ཀྱི་གཞི་རིམ་གནད་དོན་ཐད་སྡོད་བརྒྱུད་དག་ལ་ལངས་བ་ལྟ་བུའི་ངོས་འཛིན་དང་། འདྲ་ཤེས་ཀྱི་འཛིན་སྟངས་
 ཐད་ཆབས་ཆེའི་ནོར་འབྲུལ་བྱུང་སྟེ་ཏང་ཁྲིམས་དང་། སྤྱི་ཁྲིམས་ཀྱིས་བཅོས་པའི་ནག་ཉེས་ཤིག་ཏུ་བློ་ཚོམ་སྤྱོད་ཅིང་
 མེད་པའི་དཔུང་དཔོག་ཐུབ་པར་མ་ཟད། བརྒྱུད་རིམ་དེ་དག་ནང་བོད་མིའི་ཕྱོགས་ལ་ནོར་འཛོལ་གྱི་འགན་འབྲི་གང་
 ཡང་མེད་པར་དེ་བས་སྒོ་སྤྲོལ་ཆེན་པོ་སྤྱེ་གི་འདུག

རོན་ཆན་བརྒྱུད་པ། འབྲུང་འབྲུར་གྱི་འདེམས་ཁ་དང་འེ་བ།

ཕྱན་ནས་དེ་རིང་གོ་སྐབས་འདི་བརྒྱུད་བོད་རྒྱའི་དཀའ་ལྷོག་གཙང་མེལ་དང་། བོད་ནང་བོད་མིའི་ཆོས་དད་ཀྱི་རང་
 དབང་ཐེ་བའི་མངོན་འདོད་ཁག་ཡོངས་སུ་བསྐྱབ་པའི་ཐབས་ལམ་ཐད་ནན་བཤད་དང་། དན་སྐྱལ་ཞིག་ལྷུ་འདོད་
 བྱུང་། བོད་རྒྱའི་བར་མཐོ་ཆད་ནས་བཤད་ན་ཁྱོད་ཡོངས་ནས་ད་དུང་ཁྱོད་གི་ང་གསོན་ལྟ་བུའི་འགལ་ཆེ་བྱགས་
 ཆེ་གནས་ཡོད་པ་དང་། མ་མཐར་ཡང་ད་ལྟའི་གནས་སྟངས་ནི་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་རང་གཞན་གཉིས་སྤྱུག་གི་
 མ་མེལ་ཐབས་མེད་ཀྱི་དཀའ་ངལ་ཞིག་ཏུ་གནས་ཡོད་པ་བརྗོད་ག་ནས་དགོས། བོད་རྒྱའི་བར་གྱི་དཀའ་ངལ་ཡང་
 དག་པའི་ཐག་གཅོད་དང་། བོད་ཀྱི་ཆོས་དད་རང་དབང་ཐེ་བའི་བོད་མིའི་གཞི་རྩའི་མངོན་འདོད་ཀྱི་རང་དབང་
 ཁག་སྐར་གསོ་ཡོང་བའི་གཙོ་བོའི་བརྗོད་ལམ་གྱི་གདམས་ཁ་གཉིས་ཡོད་པ་ནི། **གཅིག་ནི་**བོད་རང་བཙན་གཙང་
 མའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བདག་དབང་གནད་དོན་ནས་ཕྱིར་བཤོལ་སྐད་ཅིག་ཙམ་ཡང་མི་བྱེད་པར་རང་བཙན་རང་བདག་
 གི་འཐབ་ཚོད་མཐའ་འབྲེངས་བྱེད་རྒྱ་དང་། **གཉིས་ནི་**ཡགོང་ས་ཡུལ་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ནས་འདོན་གནང་
 མངོད་པའི་བོད་རྒྱ་གཉིས་སྤྱན་གྱི་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་ཆབ་སྲིད་ལྟ་བུའུ་དང་། རིགས་ལམ་ལ་བརྟན་ནས་བོད་མིའི་

མངོན་འདོད་བསྐྱབ་ཀྱི་དེ་ཡིན། ཕྱན་ནས་གཉིས་སྟེན་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་ཐབས་ལམ་དེ་ནི་ད་དུང་དུས་ལས་ཡོལ་
མེད་པར་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་ཚྭ་གསལ་གཉིས་བར་གནས་པའི་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་དཀའ་ལྷོག་ཁག་ཡང་དག་པར་སེལ་བའི་
བཀོད་ལམ་གཅིག་ཉིད་ཡིན་པར་ཆེས་བླ་ན་མེད་པའི་ངེས་པ་བརྟན་པོས་སྒྲུབ་སྤེལ་གཏོང་བ་ཀྱི་ཡིན། ཕྱན་ནས་འདེམས་
ཁ་བྱས་པའི་དབུ་མའི་ལམ་འདིར་བྱུང་དུ་འཕགས་པའི་དངོས་དོན་རང་བཞིན་གྱི་ཙ་དོན་ལྟན་པ་དང་། ཆད་མཐོའི་
རིག་གཞུང་གི་རྒྱབ་ཚྭ་ངས་མང་པོ་ཞིག་འདུག།

༡༥ མིག་སྤེལ་འཛམ་གླིང་གི་འཕྲོ་འགྱུར་ནས་བཤད་ན། འཛམ་གླིང་འདི་ཁྱོན་ཡོངས་ནས་ཆབ་སྲིད་སྡེ་མང་
ཅན་དང་། དཔལ་འབྱོར་གོ་ལ་ཅན་གྱི་ཁ་ཚྭ་གསལ་ཆེན་པོ་གཉིས་ཀྱི་སྟོན་བསུ་བའི་དུས་རབས་ཀྱི་འཕྲོ་འགྱུར་ཁྲོད་འཕེལ་
ཀྱས་འགོ་བཞེན་པ་དང་། འཕེལ་ཀྱས་ཀྱི་ཁྲོད་མང་གཙོ་དང་། གོང་འཕེལ། བསྐྱར་བཅོས། བསྐྱར་སྒྲིག་བཅས་
ནི་མིའི་རིགས་ཀྱི་འབད་ཐབས་ཀྱི་དམིགས་ཆད་གཙོ་བོར་གྱུར་ཡོད། མིག་སྤེལ་འཕྲོ་འགྱུར་ཆེ་བའི་ཁོར་ཡུག་འདིའི་
ནང་རྒྱལ་སྤྱིའི་གནས་ཚུལ་ལྟ་བུ། ས་ཁུལ་ཆུང་དུ་ཞིག་གི་གནད་དོན་ཚུན་ཕྱོགས་རྒྱུད་པ་ཐག་གཅོད་ཀྱི་དུད་པའི་སྒོལ་
རྒྱུན་ཁག་རིམ་བཞིན་དུས་ལས་འདས་པ་དང་ཙ་མེད་འགོ་བཞེན་ཡོད། ༡༦ རང་རེའི་རང་དབང་འཐབ་ཚུད་ཀྱི་
མདུན་དུ་གནས་པའི་རྒྱ་ནག་གི་བསྐྱར་བཅོས་གོང་སྤེལ་གྱི་གནད་དོན་ནས་བཤད་ན། རྒྱ་ནག་ཆེས་མཐོའི་དབང་འཛིན་
པའི་ནང་མེས་ཀྱི་འཆར་སློ་ཁག་ཡང་སྟེང་བཟང་ཞན་གྱི་དོ་བོ་ཅི་འདྲ་ཞིག་ལ་གནས་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར་རྒྱ་ནག་ནི་
ཟུར་ཆད་ཤིན་ཏུ་མགོ་གསལ་པོའི་འཕྲོ་འགྱུར་གྱི་བར་བཞུགས་ཀྱི་དུས་མཚམས་ཞིག་ཏུ་སྒྲིབས་ཡོད་པས་སྤར་བཀོད་ཟིན་
པའི་ལམ་ལ་སྒྲར་ཡང་ཕྱིར་སྒྲོག་རྒྱག་ཡུལ་མེད་པ་ཆོག་ཐག་བཅད་ནས་བརྗོད་ཆོག། ༡༧ བོད་ཀྱི་དཀའ་ལྷོག་
གི་གནད་དོན་ནས་བཤད་ན། ༡༨ གོང་ས་༡༩༨༩ལོ་མགོ་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་ལོ་རབས་ ༡༠ དུས་འགོ་ནས་བཟུང་བྱ་
ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་དང་མཉམ་ལས་ཀྱི་གཉིས་སྟེན་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་དགོངས་འཆར་འདོན་གནང་
མཛད་པར་མ་ཟད། གང་ཉིད་ཀྱི་སྐྱ་ཆེ་བྱིལ་པོའི་རིང་གོང་གསལ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆེན་དགོངས་བཞེད་དང་། འཆེ་མེད་
ནི་བའི་ཐབས་ལམ་བརྒྱད་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཡང་དག་པའི་ཐག་གཅོད་ཀྱི་འགག་སློ་གཙོ་བོ་དེ་གཙང་མ་བཤངས་
ཟིན་པས་ད་ཆ་རྒྱ་གཞུང་གི་མི་བདེན་རྒྱུན་སྒྲིག་དང་། སློ་འདོགས་སྐྱར་འདེབས་ཀྱི་ཁྲོམ་ར་དེ་ཉིན་བཞིན་མ་
བཟུང་པར་མིག་གི་མཐོང་བཞིན་དུ་ཆུང་དུ་འགོ་བཞེན་ཡོད། ༡༩ བོད་ཀྱི་བར་མཉམ་ལས་ཀྱི་ཙ་དོན་ཁག་

ནི་ཡགོང་ས་མཆོག་དང་། བཅན་ཤོལ་པོད་མི་ཕྱོགས་རྒྱུ་པས་བཏོན་པ་གཅིག་ཕུ་གཏན་ནས་མ་ཡིན་པར་གྲོས་
 འགོ་འཐུས་སྒྲིལ་ཆང་མིན་དང་། ཡང་དག་མིན་ལ་མ་སྒྲིལ་པར་རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་མི་རབས་དང་པོའི་འགོ་བྱིན་
 མའོ་ཅེ་རྒྱུ་ནས་སྤར་ནས་ “ང་ཚོ་བྱིས་ཆང་གཅིག་གི་མི་རེད། བྱིས་ནང་གི་ལས་ཀ་གྲོས་བསྐྱར་
 བྱས་ནས་བསྐྱབ་ན་ཡག་པོ་འགྲུབ་ཐུབ་ཀྱི་རེད” ཅེས་བཤད་ཆུང་ཡོད་པ་དང་། དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་ཁྲན་
 དབྱི་ནས་དེ་སྔ་ “ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་བྱས་ཏེ་མཚོ་སྡོན་དང་། ཀན་སུཊུ། ཟི་ཁྲོན། ཡུན་ནན་
 བཅས་ཀྱི་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་ཤར་རྒྱུད་པོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་དང་། པོད་རང་སྤྱོད་
 མཉམ་འབྲེལ་བྱས་ནས་གཅིག་འགྱུར་རང་སྤྱོད་ཞིག་འདུགས་རྒྱུའི་གྲོས་འགོ་” འདོན་ཆུང་ཡོད། རྒྱ་
 དམར་གྱི་མི་རབས་གཉིས་པའི་འགོ་བྱིན་ཏིང་ལོའི་མིང་ནས་ “རང་བཅན་མ་ཚད་ན་པོད་ཀྱི་གནད་དོན་
 གང་ཡང་ཁྲེང་ཆོག་པའི་གྲོས་འགོ་བཏོན་པ་དང་། སྤྱི་ཞབས་རྒྱུ་ཡོའི་པང་ནས་ཀྱང་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩
 དུས་ཟིང་གི་གནས་ཚུལ་བསྐྱར་ནས་པོད་ཀྱི་གནས་བབ་གསར་པའི་ཐོག་གྲོས་མོལ་གྱི་གྲོས་འཆར་
 བཏོན་པ་དང་། ཡོངས་ཁྲབ་ངང་ཀྱང་དབྱང་གི་ཡིག་ཆ་ཡང་ ༩༡ པ་བཏོན་” ཡོད། ཡང་གིང་
 ཅང་སྒྲོར་གྱི་ཀྱང་དབྱང་གི་ཡིག་ཆ་ཡང་ ༩༦ (༡༩༩༣) ནང་ཀྱང་དབྱང་ནས་རྒྱལ་སྤྱང་དང་། བྱི་འབྲེལ།
 ཆོད་སྒྲིག་གི་དབང་ཆ་འགའ་ཞིག་འཛིན་རྒྱུ་ལས། གིང་ཅང་དང་། པོད་སྤྱོད་ས། ནང་མོག་བཅས་ལ་དེ་མིན་
 གྱི་དབང་ཆ་སྤྱོད་དགོས་གིང་། རྒྱ་རིགས་ལས་བྱེད་ནི་གྲོས་འདི་དང་སྒོ་འདི་བྱེད་ཡུལ་ཁོ་ན་བྱེད་དགོས་ཞེས་
 བཞུན་ཡོད།

རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་མི་རབས་གསུམ་པའི་འགོ་བྱིན་ཅང་ཅེ་མིན་དང་། དམར་པོའི་འགོ་བྱིན་རྒྱུ་ཅིང་ཐོའི་གཉིས་
 ཀས་ “པོད་ཀྱི་བརྟན་སྡོང་དང་། བདེ་འཇགས། གོང་འཕེལ་བཅས་ཆང་མ་རྒྱལ་ཁབ་རྒྱལ་པོའི་བརྟན་
 སྡོང་དང་། བདེ་འཇགས། གོང་འཕེལ་བཅས་དང་འབྲེལ་ཡོད” ཅེས་བཤད་ཡོད། བྱི་ལོ་ ༡༩༩༠
 ལོར་ཀན་སུ་པོད་རིགས་རང་སྤྱོད་ཁུལ་གྱི་པོད་རིགས་ལས་བྱེད་ཁག་མིང་འགོད་ཀྱིས་ “རྒྱ་གཞུང་ལ་པོད་རིགས་
 ཡོངས་སྤྱོད་གཅིག་འགྱུར་ཡིན་པའི་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ས་སམ་ཡང་ན་ཤར་རྒྱུད་པོད་རང་སྤྱོད་འདུགས་
 སྤྱོད་གྲོས་འགོ་འདོན་ཆུང་” ཡོད། ཀུན་གཟིགས་པའི་ཆེན་སྤྱི་མཆོག་ལ་བཙུ་པ་མཆོག་ནས་ “གཅིག་འགྱུར་གྱི་

བོད་རིགས་རང་སྤྱོད་འདུགས་སྤྱི་ལོ་ལྟ་ནི་ཚུལ་དང་མཐུན་པ་དང་། བློ་མཁས་དང་མཐུན་པ་ཞིག་ཡིན་
 ལ་ཀྱང་ཆེད་བོད་མི་མང་གི་བསམ་འདུན་དང་མཐུན་པ་ཞིག་རེད། དེ་ནི་ཆ་ཀྱི་འཛོམས་མིན་གྱི་གནད་
 རྟོན་ཞིག་ཡིན་པ་ལས་ཕྱིར་བཤེལ་བྱེད་པའམ་ལོག་སྤྱོད་ཟེར་བའི་གནད་དོན་གང་ཡང་མ་རེད་” ཅས་གསུང་
 གྱུར་ཡོད། རྒྱ་དམར་གྱི་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་བགྲེས་སོང་ཕུན་དབང་ལགས་ནས་ཀྱང་གོང་ཆར་གྱི་གོས་འགོ་འདོན་
 གྱུར་ཡོད། དེ་བས་རྒྱ་ནག་གི་ཤེས་ཡིན་ཅན་དང་། དམངས་གཙོ་དོན་གཉེར་བའི་བོད་རྒྱ་མཉམ་ལས་གྱི་འབྲོག་སྤྱོད་ཀྱི་ཆུང་
 ི་ཞིག་གཏན་ནས་མིན་ལ། དེ་དག་ལ་སྒྲན་པའི་ལས་འགུལ་ཡང་ཆུང་ི་ཞིག་གཏན་ནས་ཡིན། ང་ཚོས་རྒྱ་དམར་ལ་ནན་
 བཤད་དགོས་པ་ནི་ད་ཆ་གལ་ཆེ་གོས་ནི་སྤྱི་ལོ་ལྟ་ནི་ལ་ཟླ་བ་མི་འདོད་པའི་འདོད་ཚུལ་ངས་པར་དུ་སྤོང་བྱུང་བའི་སྒོ་སྒྲོབས་
 བསྐྱེད་དེ་ “ཁྱོད་ཡོངས་ནས་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཐོག་ངོས་འཛིན་བསྐྱར་མ་” དགོས་ཀྱི་མང་གཞིའི་འོག་
 བོད་རྒྱ་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་བརྟོན་པའི་གོང་གསལ་ཆ་ཀྱི་ཁག་གི་ཐོག་གོམ་སྒྲོབས་སྤྱོད་ཀྱི་གཉིས་སྒྲན་འོས་འཚམས་ཀྱི་
 མཉམ་ལས་ཀྱི་སྒྲོམ་གཞི་ཞིག་རྟེན་གྱི་ཐུབ་པར་འགན་འཁུར་ལེན་ཀྱི་ཀྱི་ནག་དབང་འཛིན་པ་རང་ངོས་ཀྱི་བསྐྱར་བཅོས་
 ཆེ་གོས་ཀྱི་ཐ་མའི་གདམས་ཁ་དེ་ཡིན།

ལ་གོང་ས་ལ་སྒྲོབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་དང་། བཅན་ཤྱོལ་བོད་གཞུང་ནས་བོད་རང་དབང་ཅོད་ལེན་གྱི་
 འཐབ་ཅོད་བདེན་པ་བདེན་ཐོག་འཁྱོལ་ཐབས་གནང་བཞིན་པ་ནི་བོད་གངས་ཅན་སྤྱོད་ཀྱི་ཡུལ་དང་། མི་རིགས་།
 རིག་གཞུང་། ཁོར་ཡུག་བཅས་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་པར་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་གསལ་སྟོན་གནང་བར་མ་ཟད།
 བོད་རྒྱ་ཐུན་མོང་ཁེ་ཕན་གྱི་བསྐྱོད་ལམ་གཅིག་རང་ཡོད་པ་ནི་རྒྱ་ནག་དབང་འཛིན་མཐོ་རིམ་དབུ་བྱེད་ནམས་ནས་
 ངས་པར་དུ་ལ་གོང་ས་ལ་སྒྲོབས་མགོན་ཏུ་ལའི་སྤྱོད་མ་མཆོག་གིས་འདས་པ་ལས་ད་ཆར་གལ་ཆེ་བའི་དགོངས་པའི་
 འོག་བོད་རྒྱ་གཉིས་སྒྲན་གྱི་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་ཟབ་ཡངས་དཀྱེལ་ཆེད་དགོངས་པ་དང་། ལྷག་པར་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥
 ལོའི་གསུམ་བཅའི་དུས་དྲན་གྱི་ཡོངས་ཁྲབ་གསུང་འཕྲིན་ནང་གང་ཉིད་ནས་ཇི་སྲིད་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་གྱི་འགན་
 ཁུར་བཞེས་པ་དེ་སྲིད་དུ་བོད་རང་བཅན་ཅོད་ལེན་མི་གནང་བར་འཆེ་མེད་ཞི་བ་དང་། གཉིས་སྒྲན་དབུ་མའི་
 ལམ་གྱི་ཐོག་མདུན་བསྐྱོད་གནང་རྒྱུའི་ཐུགས་བསྐྱེད་དང་། བཅན་ཤྱོལ་བོད་གཞུང་ནས་ལ་གོང་ས་ཏུ་ལའི་སྤྱོད་མ་
 མཆོག་གི་དབུ་མའི་དགོངས་པའི་བྱེད་སྟོན་ཇི་བཞིན་འགྲུབ་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྟ་བུ་དང་། རིག་ལམ་། དོན་དངོས་

བྱ་དངོས་བཅས་གཞུང་ཚྭ་ལྷན་གྱི་ལྷན་བསམ་དག་པའི་གྲ་སྒྲིག་དང་། དམངས་ཁྲོད་གཞི་རིམ་ཆབ་སྲིད་གོ་རྟོགས་
 གོང་སླེལ་གྱི་མ་མེད་པའི་མངའ་ཚོགས་ལ་ཡང་དག་པའི་དོས་འཛིན་བྱེད་རྒྱུ་མང་གཞིའི་ཐོག་ནི་ཆར་རྒྱ་ནག་དབང་
 འཛིན་ཐུན་མོང་ནས་ “འཆམ་མཐུན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དང་། འཆམ་མཐུན་གྱི་བརྟན་སྡིང་” ཟེར་བའི་
 འཕྲོད་སྤྱོད་བརྟན་པ་དེ་དག་དངོས་དོན་ལམ་དུ་བསྐྱོད་ཐུབ་པ་བྱས་ཏེ་པོད་རྒྱ་ཚྭ་ལྷན་གཉིས་ཐུན་མོང་འབད་འཐབ་
 དང་། ཐུན་མོང་དར་རྒྱས་ཐོག་འགན་ཁུར་ལེན་རྒྱུར་ལྷན་བསམ་བློ་ལ་མེད་ཀྱི་འཕྲོད་སྤྱོད་རྒྱ་དང་། དེ་
 ལས་ལྷོག་སྟེ་པོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཚྭ་ལྷན་གྱི་ཆར་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཐབས་བྱས་ཆེ་དེ་ནི་པོད་ཀྱི་ཙ་པའི་གཅོང་ནད་
 ཀྱི་ནད་གཞི་ལྷ་མཐུད་གནས་རྒྱུར་མ་ཟད། ཚྭ་ལྷན་གཞན་ཞིག་ནས་མིག་ན་བ་ལག་པས་བཅོས་པའི་དཀའ་སྤྱོད་ལྷན་གྱི་
 རྒྱ་ལས་མདུན་ལམ་གཞན་མེད་པ་སྦྲར་ཡང་དོན་སྤྱོད་རྒྱ་ལོན།

བྱ་ལོ་ ༢༠༠༥ བྱ་ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༢༤ ཉིན་བེས། །

བཤོད་གཞི་བཞི་པའི་ཐོག་དྲི་བ་དྲི་ས་ལན་གནང་ཁག

དྲི་བ། བོད་རྒྱ་ཞི་མོ་ལ་ལམ་སྟོང་ཡོང་བར་ཐབས་ཤེས་དང་། ལམ་སྟོན་དེ་འདྲ་གནང་རྒྱ་ཡོད་དམ།

སློ་བཟང་སྦྱིན་པ།

སྦྱིར་བཏང་མ་འོངས་སྟོན་དཔག་བྱ་རྒྱ་ཤིན་ཏུ་ནས་ཁག་པོ་ཡིན་ནའང་། ང་ཚོས་དབུ་མའི་ལམ་ཐོག་བསྐྱོད་ན་ལག་ལེན་འཁེལ་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡོང་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག རྒྱ་ལ་སྦྱིའི་ལམ་ཕྱོགས་ནི་དཔལ་འབྱོར་གོ་ལ་ཅན་དང་། ཆབ་སྲིད་སྡེ་མང་ཅན་བཅས་འཕེལ་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་ཐོག་ལ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། དཔལ་འབྱོར་སྡེ་ཚན་ནང་གོ་ལ་ཅན་དང་། སྡེ་མང་ཅན་གཉིས་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད་དེ། གཙོ་ཆེ་གོས་གོ་ལ་ཅན་ཡིན་པ་རེད། ཆབ་སྲིད་སྡེ་མང་ཅན་ནང་རྒྱ་ལ་པོའི་རིང་ལུགས་དང་། མང་གཙོ། དམར་ཤོག་བཅས་འདྲ་མིན་སྒྲ་ཚོགས་ཡོད་པ་རེད། དེང་སང་རྒྱ་ནག་གིས་མང་གཙོའི་རིང་ལུགས་ལ་ཞིབ་འཇུག་མང་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། གལ་སྲིད་རྒྱ་ནག་ནང་ནི་འགྱུར་གྱི་རེ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་ཡིན་ན། རྒྱ་ནག་གི་སྦྱོའི་ཚོགས་དེ་མང་གཙོའི་རིང་ལུགས་ལ་རིམ་སྒྱུར་ཡོང་རྒྱ་དེ་རེད། གང་ལྟར་དཔལ་འབྱོར་གོ་ལ་ཅན་དང་། ཆབ་སྲིད་སྡེ་མང་ཅན་མ་གཏོགས་ལམ་ཁ་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་མ་རེད། རྒྱ་ནག་ཀྱང་སྦྱིར་བཅོས་འདོའི་ནང་ཐིམས་ཐིན་པ་རེད་མ་གཏོགས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ནང་། ༡༩༥༠ ནང་བསྐྱར་ལོག་བྱེད་ཐུབ་ཐབས་ཡོད་པ་མ་རེད། རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྦྱིར་བཅོས་དཔལ་དྲགས་པའི་རྒྱུ་ཁྱིས་བཅོས་སྦྱར་འགྲོ་གི་མེད་ཅེས་བཤོད་ན་འགྲིགས་ཀྱི་ཡོད་ནའང་། འཛིན་སྐྱོང་དང་། བྲིམས་སྒྲུབ་ཀྱི་སྒྲིམ་གཞིའི་ནང་འགྱུར་བ་མང་པོ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། མི་དམངས་འཐུས་མིའི་ཚོགས་ཆེན་གྱིས་དེ་སྔ་དང་མི་འདྲ་བར་སྟོག་དྲ་མང་པོ་འདོན་གྱི་ཡོད་པ་དང་། དབང་ཤུགས་ཆེ་རུ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད།

བཅོས་སྦྱར་གྱི་དཀའ་ངལ་ཆེ་གོས་ནི་གོང་དུ་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཆེ་རིང་ཤུག་ལགས་ཀྱིས་གསུངས་པ་བཞིན་བྲིམས་བཟོ་དང་། བྲིམས་འཛིན། འཛིན་སྐྱོང་བཅས་ཀྱི་དབང་ཆ་ཁ་གསལ་མེད་པ་དེ་རེད། དེའི་ནང་ལའང་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། སྤུན་ཅ་པའོས་སྲིད་སྟོན་གྱི་དམ་བཅའ་བཞེས་སྐབས་འཛིན་སྐྱོང་གི་སྤྱི་གསོལ་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་གཏོང་གི་ཡིན་ཞེས་ཁས་ལེན་གནང་བས་མ་ཆད། རྒྱ་ལ་སྦྱིའི་བྱུང་ཁལ་གི་ལྷན་ཁང་མང་པོ་ཞིག་

བསྐྱུ་གསོག་བརྒྱུ་སྒྲིག་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་དེ་དག་ཡང་དག་པ་དང་། འཕུས་སྒྲིཛ་བཞིག་ཡོང་
མེན་ནི་གནས་ཚུལ་ཐ་དད་རེད།

དཀའ་ངལ་ཆེ་ཤོས་ནི་གོང་སྒྲིཛ་བཞིན་བཅས་བཟོ་དང་། བཅས་འཛིན། འཛིན་སྒྲིཛ་བཅས་ཀྱི་བར་དབང་
ཆ་ཆ་བཞོས་བྱེད་མི་ཐུབ་པ་དང་། དེའི་ཐོག་གུང་བྱམ་ཏང་གི་འགོ་བློན་གྱིས་དབང་སྒྲུར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། དེ་
སྔ་ཀྱན་གཉིས་ཀྱི་འཛིན་གྱི་དབང་ཆའི་གཏན་འབེབས་ཁ་གསལ་མེད་ཀྱང་། ན་ནིང་གི་འཛིན་ཆེན་པོའི་དབང་ཆ་དང་བཅས་
དང་སྒྲིག་གཞིའི་ཐོག་ནས་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ཀྱན་གཉིས་འདི་འཕོ་འགྱུར་ཆེན་པོ་ཞིག་འགྲོ་བྱེད་
བར་བཞུགས་ཀྱི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཏུ་སྒྲེབས་ཡོད་པ་དང་། བར་བཞུགས་ཀྱི་དུས་བབས་དེ་ལམ་ཁ་ཡག་པོ་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་གི་ཡོད་
མེད་གཙོ་བོ་ཀྱན་གཉིས་མི་མང་གི་བསོད་ནམས་དང་། གངས་ཅུང་མི་རིགས་སོ་སོའི་མི་རིགས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་
ལེགས་པོ་ཡོད་མེད། ཁོང་ཚོར་བསོད་ནམས་ཡོད་མེད། དེ་བཞིན་དབུ་བྲིད་ཡག་པོ་ཡོད་མེད་སོགས་ལ་རག་ལུས་ཡོད་
པ་རེད། གང་ལྟར་དུས་སྐབས་ཤིག་ལ་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ནམ། བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ལ་བསྒྲུར་ཞིབ་བྱེད་དགོས་པའི་
འཕོད་སྒྲ་ཞིག་ཡོང་གི་རེད་བསམ་གྱི་འདུག

དྲི་བ། ཨ་རིའི་ནང་གངས་ཅུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཤེས་རིག་སྲིད་བྱུས་གང་འདྲ་ཞིག་ལག་བརྟུར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་དམ། མ་
འོངས་པར་སྲིད་བྱུས་དེ་རིགས་བོད་ལ་དཔེ་སྒྲངས་ཐུབ་ན་དགེ་མཚན་ཡོང་བྱུ་ཡིན་ནམ།

ངག་དབང་ཡུན་ཚོགས།

ཨ་རིའི་ནང་མངའ་སྡེ་སོ་སོས་ཤེས་རིག་གི་སྲིད་བྱུས་གཏན་འབེབས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། སལ་ཆེར་དབུས་གཞུང་གི་
ཐེ་བྱས་མེད་ཅེས་བརྗོད་ན་འགྲིགས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཉེ་ཆར་ No Child Left Behind ཞེས་པའི་ Legislation
ཞིག་གཏན་འབེབས་བྱས་པར་བརྟེན་ཡུན་བྱེད་ཐེ་བྱས་བྱུང་བ་ལས། དེ་མིན་མངའ་སྡེ་སོ་སོས་གཏན་འབེབས་བྱེད་ཀྱི་
ཡོད་པ་རེད། ལྷག་པར་དུ་མངའ་སྡེའི་ཤེས་རིག་དང་འབྲེལ་བའི་ཡིག་ཆ་སོགས་ཀྱི་ནང་ Ethnic Group སྒྲིཛ་
འཁོད་དགོས་པར་མ་ཟད། གནད་དོན་དེ་ཆོའི་ཐོག་ལ་སྒྲིབ་གྲུའི་དགེ་སྒྲོབ་བར་སྐད་ཆ་གོད་དགོས་པ་ཡིན། ལྷག་པར་
དུ་དབང་དཔར་སྒྲུབ་བྱེད་མཁན་ཚོས་གོང་གསལ་དགོས་མཁོ་དེར་ངེས་པར་དུ་སྤང་བཅི་བྱེད་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། གལ་

མིའི་སྒྲིམ་པ་ལྟ་བུ་གི་ནང་ Ethnic Group གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་འབྲེལ་བའི་རི་མོ་སྤྲོད་མེད་ན། བོད་སྤྱི་ཤིང་ནམ་
 ཡང་བཏང་ཆོག་གི་ཡོད་པ་མ་ཟེད། དེར་བརྟེན་ཨ་རིའི་ནང་ Ethnic Group གྱི་ལེགས་བྱང་དང་། ཉམས་
 མྱོང་། ལོ་རྒྱུས་སྤྲོད་མེད་ཆེན་གྱི་ཡོད་པ་ཟེད། ཨ་རིར་འཛིན་གྲ་གཅིག་གི་ནང་སློབ་ཤུག་ ༡༥ ནས་
 ༣༠ བར་ལུང་པ་འདྲ་མིན་སྒྲ་ཆོག་ནས་ཡོང་བའི་མི་རིགས་ཁག་ཡིན་སྟབས། དགེ་ཆེན་ནམས་ཀྱིས་སློབ་ཤུག་ཆོའི་
 རྒྱུ་ལྡན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྲོད་ཆ་འདྲི་གི་ཡོད་པ་མ་ཟེད། སྤྱ་གྲུའི་ཕ་མ་དང་མཉམ་དུ་འཇོགས་འདྲུ་འཆོག་གི་ཡོད་
 པ་ཟེད། དེ་ལྟར་བྱེད་དགོས་པའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་སྤྱ་གྲུ་ནམས་སློབ་གྲུའི་ནང་དགའ་པོ་དང་། སྤྱི་པོ་བྱང་ན་
 སློབ་སྦྱང་ཐོག་དོ་སྣང་དང་། བརྟེན་འགྲུས་སྤྱི་ཤིང་ཡོད་པས་ཟེད། རི་མོ་ཞིག་བྲིས་པ་ཡིན་ནའང་། མི་གཅིག་གི་
 རི་མོ་ཁོ་རྒྱུ་མ་ཡིན་པར་འདྲ་མིན་སྒྲ་ཆོག་སྤྱི་ཤིང་ཡོད་པ་དེས་སྤྱ་གྲུའི་བསམ་བློ་གཏོང་ཕྱོགས་ལ་ཁྱད་པར་འགྲོ་གི་ཡོད་
 པ་ཟེད། ཕལ་ཆེར་བྱེད་རང་ཆོས་གཟིགས་ཡོད་ཀྱི་ཟེད། སྤྱ་གྲུ་ཆོས་རི་མོ་འབྲི་སྐབས་ཐོག་མར་སོ་སོ་རང་ཉིད་དམ།
 ཡང་ན་སོ་སོའི་སྤྱི་ཤིང་ཞིག་གི་འདྲ་རིས་འབྲི་གི་ཟེད། ཨ་རིའི་ནང་བཏག་ཞིབ་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ་སྤྱ་གྲུ་ཁ་གསུམ་གྱིས་
 བཞག་བཅོས་བྱས་ཏེ་གཏོང་རིས་དཀར་པོ་དང་། ཉན་པོ་དེ་འདྲ་བཅོ་གི་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་ཡོད་པ་ཟེད། དེར་
 བརྟེན་སྤྱ་གྲུ་ནམས་ལ་སོ་སོའི་རྒྱུ་ལྡན་དང་། ལོ་རྒྱུས་སྤྲོད་ཆེན་མེད་ན་ཇ་དག་པོ་དང་། Negative ལ་
 བརྟེན་གི་ཡོད་པ་ཟེད།

རྩི་བ། བོད་ནང་རྒྱལ་གཅིས་ཆོས་གཅིས་ལ་སྤྲོད་པའི་དག་གཞོན་གྱི་ལས་འགུལ་ནམས་ཀྱི་ནག་དབུས་གཞུང་རང་
 ནས་བཀའ་བཏང་བ་ཞིག་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་བོད་ནང་གི་དབང་འཛིན་པ་ཆོས་རལ་གྱི་གནམ་གཡུགས་ཀྱིས་
 ཐག་གཅོད་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་ནམ།

ངག་དབང་སྤྱི་ཆོག་སྤྲོད།

རྒྱ་ནག་གིས་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་། རྒྱུ་ཡིག་ ལེགས་བྱང་སྤྲོད་ཆེན་མེད་མ་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་དང་། རྒྱལ་
 ཁབ་ལར་རྒྱས་འགྲོ་རྒྱུར་བཀག་འགོག་བྱེད་མཁན་གྱི་དོ་ཆེན་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་ལས། ཡང་དག་པའི་
 ངོས་འཛིན་ཞིག་ནམ་ཡང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་ཟེད། རྒྱ་ནག་གི་རྩ་བའི་རྩ་ཚུལ་དེ་ལ་ངོས་འཛིན་ནས་འགྱུར་བ་འགྲོ་གི་མེད་

པའི་བཟོ་འདྲ་ཞིག་མཐོང་བྱུང་། ཅུ་ཁྲིམས་སྒྲིག་གི་ནང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཡོད་མིན་ལ་མ་
ལྟོས་པར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ཆོས་དང་། རིག་གཞུང་། ལྷན་ཡིག་ ལེགས་བྱང་བཅས་འགོག་སྒྲིཅ་ཞིག་ལ་
ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་འདུག

སྒྲིཅ་བཟང་སྒྲིཅ་པ།

བོད་ནང་དམ་བསྐྱུགས་བྱེད་པ་དེ་ཆོ་ཆང་མ་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་གིས་ཐད་ཀར་བཀའ་བཏང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ལྷག་
པར་དུ་དམར་ཤོག་ཆོགས་པའི་འགོ་བློད་ཆོས་བཀའ་བཏང་བ་ཞིག་རེད། ངས་གོང་དུ་ཞུས་པ་བཞིན་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་
སྐོར་གྱི་བཞུགས་མེད་ཆོགས་འདྲེ་ཐེངས་གསུམ་པ་འཆོགས་པ་ནས་བཟུང་གནས་སྤངས་ཇི་སྤྱུག་དུ་ཕྱིན་ཡོད་པ་རེད། ཆོགས་
འདྲེ་དེ་ཀྱང་དབྱང་དང་། རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱི་ཁབ་ཐུན་མོང་ནས་སྤྱོད་ཆོགས་བྱས་པ་དང་། ཆོགས་འདྲེ་ཐོག་གཏམ་
བཤད་བྱེད་མཁན་གཙོ་བོ་ཅང་ཅེ་མིན་དང་། ལེ་རོ་དོན་གཉིས་རེད། ད་ཆ་བོད་ཀྱི་བཞུགས་མེད་ཆོགས་འདྲེ་ནད་
རོ་དེ་ཁྲབ་བཅལ་དུ་ཕྱིན་པ་ལས་ཉུང་དུ་ཕྱིན་ཡོད་པ་མ་རེད། དེར་བརྟེན་མིག་སྤྱོད་དང་། དུས་མཚམས་གཅིག་གི་རིང་
བོད་ཀྱི་གནད་དོན་དེ་ཁག་དུ་འགོ་རྒྱུ་ཡིན་པ་རེད། དུའུ་ཅིན་ཐའོས་བདོན་པའི་ཅ་དོན་དོན་ཆན་དུག་ནང་རྒྱན་འབྲེངས་
བྱེད་དགོས་པ་གསུམ་སྟེ། གྲང་བྱན་ཏང་གི་འགོ་བློད་རྒྱུན་འབྲེངས་དང་། སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་རྒྱུན་འབྲེངས། མི་
རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་རྒྱུན་འབྲེངས་བཅས་དང་། སྤང་སྤྱོད་གསུམ་སྟེ། མེས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་སྤང་སྤྱོད་དང་།
མི་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་བརྟན་ཉིང་སྤང་སྤྱོད། ཕན་ཡོད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྤྱོད་བཅས་ལ་བརྟུས་ན། ད་དུང་
དམ་བསྐྱུགས་ཆེ་རུ་འགོ་ས་རེད། ཁོང་གིས་བརྟན་ཉིང་ནི་དམིགས་ཆད་ཀྱི་གཙོ་བོ་ཡིན། སྤྱི་ཆོགས་བརྟན་ཉིང་མེད་
ན། དཔལ་འབྱོར་སྒྲིག་ལམ་རྒྱས་གང་ཡང་འགོ་བྱུང་ཀྱི་མ་རེད། དེར་བརྟེན་བརྟན་ཉིང་ནི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཅ་
དོན་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ཡོད་པ་རེད། ཅ་དོན་དེ་འདྲ་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་སྤྱི་བྱས་བཟུང་བ་ཡིན་ན་ང་དག་ཆེ་རུ་འགོ་རྒྱུ་རེད།
ཉེ་ཆར་ཀྱང་དབྱང་ཆབ་སྤྱི་བྱས་ནས་དུས་རབས་གསར་པའི་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་ཆོགས་འདྲེ་ཞིག་འཆོགས་ཡོད་
པ་རེད། བོད་ཀྱི་གནད་དོན་འདི་ཆད་གཞི་མཐོ་པ་དེ་འདྲ་ཞིག་དུ་སྤྱོད་པས་དགོས་དོན་གང་ཡིན་ནམ། སྤྱོད་པས་གནན་ཞིག་
ནས་བརྟུས་ན་ཡག་པོ་ཡིན་སྤྱི་མོད་ཀྱང་། ཆོགས་འདྲེ་ནད་གོང་འཁོད་ཅ་དོན་དེ་ཆོ་བྱངས་འདུག ཡིག་ཆ་གཅིག་
གི་ནང་ཆོས་ལུགས་སྤྱི་བྱས་དམ་བསྐྱུགས་བྱེད་ཀྱི་ཡིན་ཞེས་ཀྱང་འཁོད་འདུག

དི་བ། ཉེ་ཆར་རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་ཚོན་ཕྱི་ཅ་པའོས་བོད་ནང་སློབ་གྲིའི་དགེ་ཆན་ཆོར་སྐྱ་ཆ་དམའ་པོ་ཡོད་པ་དང་། དེ
བཞིན་རྒྱ་ནག་གི་མཐོ་སློབ་ཁག་ནས་ཐོན་པའི་ན་གཞིན་མང་པོ་ཞིག་བོད་དུ་སློབ་དག་བྱེད་དུ་ཡོང་གི་ཡོད་པའི་
གནས་ཚུལ་ཐོན་གྱི་འདུག རྒྱ་རིགས་དེ་ཆོ་བོད་སྐད་ཤེས་ཀྱི་མེད་སྐབས་བོད་ཕྱག་ཆོར་སློབ་བྱིད་གང་འདྲ་
སེ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་དམ།

ངག་དབང་ཡུན་ཚོགས།

ང་ལ་ཤེས་རིག་ཐོག་འགྲོ་སྐྱོང་ག་ཚོད་གཏོང་གི་ཡོད་མེད་ཀྱི་གངས་ཐོ་མེད། ཡིན་ནའང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་བོད་
ནང་ཤེས་རིག་ཐོག་འགྲོ་སྐྱོང་གཏོང་ཆད་ལྟ་གཉིས་ཀྱིས་སྤར་འདུག དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་གི་མཐོ་སློབ་ཁག་ནས་ཐོན་པའི་
རྒྱ་རིགས་ནམས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ནས་བརྒྱུད་བོད་ལ་སླེབས་འགོ་ཚུགས་ཡོད་པ་དང་། བྱིད་རང་གིས་གསུངས་པ་
བཞིན་སྐད་བདེ་འཕྲོད་ཀྱི་མེད་སྐབས་ཕ་མ་ཚོས་ཕུ་ལྷ་སློབ་གྲུར་གཏོང་གི་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་ཡོང་གི་ཡོད་འདུག དགེ་
ཆན་གྱི་སྐྱ་ཐོགས་ལ་མཚོན་ན། ཏོག་ཙམ་སླྱེ་པོ་ཡོད་པའི་བཟོ་འདྲ་ཞིག་འདུག་ནའང་། ཅ་བའི་རྒྱ་སྒྲོར་ Yuan དེ་
ཙམ་སློད་ཀྱི་འདུག་ཅེས་ཁྱེད་པའི་གནས་ཚུལ་རག་སོན་མ་བྱུང་། ཁྱོད་གསེབ་ཁག་གི་གནས་སྐབས་སླྱེ་པོ་ཡོད་པའི་
ཆ་ནས་གཞུང་ནས་སློབ་ཡོན་སློད་སྒྲུབ་འདུག་ནའང་། དངུལ་འབོར་ཇི་ཙམ་སློད་ཀྱི་ཡོད་མེད་ཤེས་མ་བྱུང་། འོན་ཀྱང་
ཕ་མ་ཁ་གསུག་གིས་སློབ་ཡོན་གྱི་དངུལ་འབབ་སྒྲེར་བེད་སྤྱད་དེ་ཕུ་ལྷ་སློབ་གྲུར་གཏོང་གི་ཡོད་ཆོད་མི་འདུག སློབ་ཡོན་
དེ་ཡང་སློད་འགོ་བཙུགས་ཏེ་ལོ་མང་པོ་ཕྱིན་མི་འདུག ། །

༡༡། །གུང་ཁྲན་ཏང་ཟེར་བ་དེ་དོན་ལ་ག་རེ་ཡིན་ནམ།

བལ་ཡུལ་དུ་བཅའ་བཞགས་བསྟན་འདོན་ཀྱན་བྱས་ལགས།

༥ དེ་རིང་གི་བཅོམ་གཞི་འདི་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་རེད་འདུག་མོད། གཏམ་བཤད་ཀྱི་དུས་བཀའ་གྲུང་གྲུང་རེད་འདུག་ འདིར་
བཞགས་མཁན་ཆང་མས་རྒྱ་ནག་ལོ་རྒྱུས་སྤང་གི་གཞི་ཅིའི་དོན་དག་ཆེ་ཁག་ལ་རྒྱུས་མང་འོྟག་ཅམ་ཡོད་ཤག་རེད། གལ་
སྤྱད་ཆ་རྒྱུས་གང་ཡང་མེད་ཆོ། དེ་རིང་འོྟག་ཅམ་ཁག་པོ་ཡོད་གི་རེད།

ང་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ལས་ལོ་གཉིས་ཆེ་བ་ཡོད། རྒྱལ་ཁབ་དེའི་ནང་སྡོད་ཡུན་རིང་། ང་
ལོ་གཅིག་འཕྲོ་གཅིག་མཐུད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལས་འགུལ་མང་པོ་ཞིག་བརྒྱད་མྱོང་། དཔེར་ན། ༡༩༥༥ ལོའི་ངོ་ལོག་ཟིང་
འབྲུག་ཞོད་འཇགས་དང་གསར་བརྗེ་ངོ་ལོག་པ་དྲག་གནོན། ༡༩༥༩ ལོ་ནས་ ༡༩༦༡ ལོ་བར་གྱི་མུ་གེ་དང་ཆོས་
ལུགས་རྩ་གཏོར། ༡༩༦༤ ལོའི་བཞི་གཅིང་ལས་འགུལ། ༡༩༦༦ ལོར་འགོ་རྒྱུགས་པའི་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་
ཆེན་པོ་དང་། ༡༩༥༩ ལོའི་གནམ་བདེ་སློ་མོ་ཆེའི་དུག་བཞི་དོན་རྒྱུན་སྒྲིལ་དངོས་སུ་བརྒྱད་པས། ངའི་མི་ཆེའི་བརྒྱད་
རིམ་དེ་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ཏང་གི་དབང་བསྐྱར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་ཞིག་ཏུ་བཞག་ཆོག་ལ། རྒྱ་ནག་ཏུ་ལོ་ངོ་སུམ་ཅུ་
རིང་དང་བཅའ་བྱོལ་ནང་ལོ་བཅུ་ལྷག་འཁོ་བ་བསྐྱལ་བས། སེམས་ཆོར་འདྲ་མེན་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་གི་འདུག

དེ་རིང་འདིར་བཞགས་ནམ་པར་ངས་སྟན་མེང་བསྟོན་རྒྱུའི་ཁ་ཡིག་ལ་ ‘སྤྱང་གི་དང་ལུག་’ གམ་ཡང་ན་
‘གུང་ཁྲན་ཏང་ཟེར་བ་དེ་དོན་ལ་ག་རེ་རེད་དམ་’ ཞུ་གི་ཡོད། ཁ་ཡིག་འདི་འདྲ་ཞིག་ག་རེ་བྱས་ནས་བདམས་པ་ཡིན་
ཟེར་ན། ངས་ཐོག་མར་སྤྱང་གྲུང་གྲུང་ཞིག་བཅོམ་འདོད་བྱུང་། སྡོན་མ་རྩ་རྒྱ་གཞི་ཏུ་འཛོམས་པའི་འབྲོག་ཁུལ་ཞིག་
ཏུ་མི་ཆང་ཞིག་གནས་བཅས་ཡོད་པ་དང་། མི་ཆང་དེས་ལུག་འཁོ་སྤྱོད་ལ་བཞེན་ནས་རང་དབང་དང་དགའ་སྤྱོད་འཁོ་
བསྐྱེལ་གྱི་ཡོད་པ་རེད། མཚན་མོ་གཅིག་ལ་སྤྱང་གི་ཞིག་ལུག་ཁྱུར་རྒྱགས་ནས་ལུག་གཅིག་བསད་དེ་བྱེར་སོང་བ་རེད།
ནམ་ལངས་པ་དང་བྱིམ་གྱི་བྱ་ཡིས་སྤྱང་གིས་ལུག་བྱེར་བ་ཤེས་ནས་ཡང་བསྐྱར་ཡོང་དོགས་ལུག་རའི་ནི་འབྲིས་སུ་ས་
དོང་ཞིག་བྱས། ནམ་ཐྱེད་ཅམ་ལ་སྤྱང་གི་དེ་ཡང་བསྐྱར་ཡོང་བ་དང་ཏག་ཏག་ས་དོང་ནང་ལྟུང་། བྱས་མཐོང་སྟེ་རྒྱག་
པ་ཞིག་བྱེར་ནས་གསོད་པར་རྩོམ་སྐབས། ཡ་ཆ་ཡོང་ནས་སྤྱང་གིའི་ཉམ་ང་བའི་ནམ་འགྱུར་དེ་མཐོང་ཞིང་། སྤྱང་

གིས་ད་དྲུང་པ་བྱ་གཉིས་ལ་ཆེ་ཐར་གཏོང་རོགས། རྗེས་སུ་ལུག་གསོད་ཀྱི་མིན་ཞེས་ལྷ་བ་འཐེན་པ་མཐོང་བས། པ་
 ཀན་སེམས་སྟེ་ནས་བྱ་བ་གཤམ་པ་དང་། སྤྱང་གི་བསད་ན་སྟོག་བཅད་པའི་སྟོག་པ་ཆབས་ཆེན་གསོག་པ་དང་། སྤྱང་གིར་
 བུམས་སྤྱོད་བྱས་ན་ཚུར་གཞིད་སྟེ་ལ་གྱི་མ་རེད་ཅེས་བུ་ལ་ཁ་ཏ་བྱས། དེ་ནས་པ་ཀན་གྱིས་ཉིན་ལྟར་རང་ཉིད་ཀྱི་བཟའ་
 མི་བྱ་བའི་ཤ་རྩ་མས་སྤྱང་གིར་བྱིན་པ་མ་ཟད། སྤྱང་གི་དེར་ཆ་རུའི་སྟོག་པ་ཞིག་ཀྱང་གཡོག་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཉིན་
 རྟག་པར་སྤྱང་གི་དེར་དམར་ཟས་སྤངས་ནས་དགེ་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་པའི་ཆོས་བཤད་བྱས། ཡ་མཚན་པ་ཞིག་ལ། གོ་
 མེད་ཆོར་མེད་ངང་པ་ཀན་གྱི་ལུག་རྩ་མས་ཉིན་རེ་བཞིན་རྗེ་ཉུང་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད། ཉིན་ཞིག་བྱ་དེས་སྤྱང་གིས་ནམ་བྱེད་
 ལ་ལུག་བསད་དེ་ཤ་རུས་གཅིག་ཀྱང་མ་ལུས་པར་སྟོག་ཟ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དངོས་སུ་མཐོང་ཞིང་། དེའི་སྟོར་པ་ཀན་ལའང་
 བཤད། ཡིན་ནའང་པ་ཀན་གྱིས་སྤྱང་གིས་གོན་པ་བརྗེས་ཟེན་ཏེ། ལུག་སྟགས་གོན་ནས་ལུག་ཟ་བ་ག་ལ་སྤྱིད་ཅེས་གཏན་
 རྟག་ཡིད་ཆེས་བྱས་མེད་པ་རེད། དེ་ནས་དུས་ལུག་རིང་པོ་མ་འགོར་བར་པ་ཀན་དེའི་ལུག་ཡོངས་སུ་རྟོགས་པ་སྤྱང་གིས་
 བཟས་ཆར་བ་རེད། ཉིན་ཞིག་སྤྱང་གི་དེ་པ་ཀན་སར་ཡོང་སྟེ། ང་གོད་ཁོག་སྟོགས་ནས་ཤི་གཤམ་བྱེད་ཀྱི་འདུག་བྱེད་
 རང་མ་ཐོས་ན་ཐབས་ཤེས་གཞན་མི་འདུག་ཅེས་བརྗོད་སྐབས། པ་ཀན་གྱིས་གཞི་ནས་སྤྱང་གིར་དམར་ཟས་སྤོང་དུ་
 འདུག་ཀྱང་དེ་ཡོང་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་ཏེ། བྱ་སྐད་བཏང་སྟེ་སྤྱང་གི་གསོད་དུ་བརྟུག་པ་རེད། སྤྱང་འདིས་
 ག་རེ་མཚོན་གྱི་ཡོད་པ་རེད་དམ་ཟེར་ན། སྤྱང་གི་དང་ལུག་གཉིས་མཉམ་དུ་གནས་ཐབས་མེད་པ་དང་། སྤྱང་གི་ཡོད་
 ས་དེར་ལུག་ལ་ནམ་ཡང་རང་དབང་དང་བདེ་འཇགས་མེད་པ་དེ་མཚོན་གྱི་ཡོད། འདིར་གསལ་བཤད་ལྷ་རྒྱ་ཞིག་ལ།
 ངའི་སྤྱང་འདི་ཡ་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆའི་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྤྱིད་རྩས་ལ་ལྷ་གི་མེད། དབུ་མའི་ལམ་གྱི་དགོངས་གཞི་ནི་ཏ་ཅང་
 རྒྱབས་ཆེན་དང་ཡང་དག་པའི་དགོངས་པ་ཞིག་ཡིན་པས། ངས་དེར་རྒྱུ་སྤྱོད་གཙང་མ་ལྷ་གི་ཡོད། ངས་དམིགས་
 ས་ནི་གཞིས་བྱེས་བོད་མིའི་ཁྱོད་ཀྱི་བསམ་སྟོའི་འབྲེལ་སྟོན་ཞིག་ལ་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད།

བཅན་ཤྱོལ་ནང་མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་རྒྱ་མི་ཡག་པོ་འདུག་ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་མ་རེད་དེ། རྒྱ་དམར་ལ་རེ་བ་ཆེན་
 པོ་རྒྱག་མཁན་ཡོད་པ་རེད། དམངས་གཙོ་རྒྱལ་ཁབ་ནང་འཆར་ཡོངས་བྱུང་བའི་མི་ཁག་ཅིག་གིས་རྒྱ་དམར་གྱིས་ང་
 ཆོ་བོད་ལ་ཆད་མཐོའི་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ངས་ཡིན་པ་དང་། ང་ཆོས་རྒྱ་ནག་གི་ཁྲིམས་ལུགས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་མིའི་ཐོབ་
 ཐང་རྩོད་ལེན་བྱེད་བསམ་གྱི་ཡོད་རེད། གནད་དོན་གཞན་ཞིག་ནི་མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་རྒྱ་ནག་དང་རྒྱ་མི། རྒྱ་ནག་དང་

ཀྱ་དམར། གྲང་ཁྱན་ཏང་དང་ཀྱ་མི་སྟགས་ཀྱི་གོ་དོན་མཛོགས་པར། ཚང་མར་ཀྱ་མི་ཞེས་འབོད་ཀྱི་འདུག ཀྱ་མཚན་
དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ངས་གོང་གི་བརྗོད་གཞི་དེ་བདམས་པ་ཡིན།

ཚང་མས་མཁྱེན་གསལ་ལྟར། ང་ཚོའི་མི་དམངས་ནམས་ད་དུང་ཀྱ་ནག་གྲང་ཁྱན་ཏང་གི་དབང་བསྐྱར་ལོག་
གནས་ཡོད་པ་དང་། ང་ཚོར་འཐབ་ཚྱོད་བྱ་ཡུལ་གྱི་ཁ་གཏད་གཅིག་ལས་མེད་པ་དེ་ནི་ཀྱ་ནག་གྲང་ཁྱན་ཏང་ཡིན། དེར་
བརྟེན། ནམ་རྒྱུ་མི་དང་མི་དབར་འབྲེལ་གཏུགས་སྐབས་ཡར་ཕྱོགས་རྒྱས་ལོན་བྱ་རྒྱུ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན་པ་ནང་བཞིན།
ང་ཚོས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགུལ་ག་རེ་སྤེལ་ཡང་། ཐོག་མར་ཁ་གཏད་དེ་ག་འདྲ་ཞིག་ཡིན་མིན་རྒྱས་ལོན་བྱ་རྒྱུ་དེ་གལ་
ཆེན་པོ་རེད། ཀྱ་ནག་གྲང་ཁྱན་ཏང་གི་རང་གཤེས་དང་བྱད་ཆོས་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཐུབ་པ་ཡིན་ན། ད་གཞི་དང་ཚོའི་
སྲིད་ཇུས་དང་ཞིབ་ཐུའི་བྱེད་ཐབས་གཏན་འབེབས་བྱེད་ཐུབ། དེ་བཞིན་དུ་ཀྱ་ནག་གྲང་ཁྱན་ཏང་ཆ་རྒྱས་ལོན་པ་ཡིན་ན།
གཞི་ནས་དེའི་ཁྲིམས་དང་སྒྲིག་གཞི་ཁག་གཤེས་ཏོགས་བྱེད་ཐུབ། ང་ཚོ་བོད་མི་རིགས་ལ་དག་གཞོན་བྱེད་མཁན་ངོ་མ་
ནི་བོད་རིགས་ཉུང་ཤས་ཤིག་ཚུད་པའི་གྲང་ཁྱན་ཏང་ཡིན་པ་ལས་ཀྱ་རིགས་མི་དམངས་མིན། ང་ཚོས་རང་དབང་དམངས་
གཙོ་ཚྱོད་ལེན་གྱི་གོ་རིམ་ནང་ཁ་གཏད་དུ་གྲང་ཁྱན་ཏང་འཛིན་པ་ལས། ཀྱ་ནག་གི་ཀྱ་རིགས་མི་དམངས་དང་ཀྱ་རིགས་
ལས་བྱེད་དཀྱིས་མ་ནམས་ཁ་གཏད་དུ་འཛིན་མི་རུང་ཞིང་། ཁོ་ཚོའང་གྲང་ཁྱན་ཏང་གི་མནར་གཅིད་ཕྱོག་མཁན་ཡིན།
གལ་སྲིད་ཀྱ་རིགས་མི་དམངས་དང་ཀྱ་ནག་གྲང་ཁྱན་ཏང་དབར་དབྱེ་མཚམས་གསལ་པོ་འབྱེད་མ་ཐུབ་པ་ཡིན་ན། རྗེས་
མ་རིགས་རྒྱུད་འཁོན་ཚྱོད་ཀྱི་འཆོ་བའི་ལས་སུ་འགྱུར་ནི་ཡོད། དེར་བརྟེན་ང་ཚོས་ཀྱ་ནག་དང་ཀྱ་དམར་གཅིག་མཛུངས་
མིན་པ་དང་། ཀྱ་རིགས་དང་ཀྱ་དམར་ཡང་གཅིག་མཛུངས་མིན་པ་གསལ་ཏོགས་ཐུབ་དགོས། དེ་བཞིན་དུ་ཀྱ་དམར་
གྱི་སྒྲེར་སྤྲོམ་དག་གཞོན་དེ་མི་རིགས་གཉའ་གཞོན་མ་ཡིན་ཏེ། ཀྱ་དམར་གྱིས་མི་རིགས་དབྱེ་འབྱེད་མེད་པར་ཚང་མར་
གཉའ་གཞོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ལ། ཀྱ་དམར་གྱི་དབང་བསྐྱར་ལོག་མི་རིགས་ཚང་མ་གཅིག་མཛུངས་སུ་གཉའ་གཞོན་ཕྱོག་
མཁན་ཡིན། ཀྱ་དམར་གྱི་དབང་བསྐྱར་ལོག་ཁག་ནང་ཀྱ་རིགས་མང་ཆེ་བ་ཡིན་པ་སྒྲིས་མེད་ཀྱང་། དེས་ཀྱ་རིགས་
ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་གྲུ་ཡངས་ཡོད་པ་གང་ཡང་མཚོན་གྱི་མེད། ཀྱ་དམར་གྱིས་རང་གི་ཡུལ་མི་ནམས་རིགས་རྩས་
དབྱེ་འབྱེད་བྱས་ཏེ་ཀྱ་རིགས་ལ་ཁོ་དབང་ལྷག་མ་སྤྱད་རིགས་བྱུང་ཁྱོད་མེད། ཀྱ་དམར་གྱི་ཆོད་གཞི་ནི། མི་སྒྲེར་སོ་
སོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལངས་ཕྱོགས་དང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྟ་བུ། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ནམ་འགྱུར་ལ་བརྟེན་ནས་མིའི་གོ་གནས་གཏན་

འཕེབས་དང་། ཐོབ་ཐང་བཞོ་འགྲམས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེས་ན་ང་ཚོ་བོད་རིགས་ཐེ་བའི་གངས་རུང་མི་རིགས་སྐོར་ཞིག་
ལ་མི་རིགས་གཉའ་གནོན་གྱི་ཚོར་བ་ཅིའི་ཕྱིར་འབྱུང་གི་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། དེ་སྡོན་སོ་སོའི་ལུང་པར་གྲང་ཁྱན་ཏང་གི་རྟོག་
ཟུང་བྱུང་སྐྱོང་མེད་པ་དང་། ཁོ་ཚོ་ཚང་མ་གྲང་ཁྱན་ཏང་གིས་ “བཅེངས་འགྲོལ་” བཏང་བ་ཡིན་ལ། གྲང་ཁྱན་ཏང་
ནི་ཕལ་ཆེ་བ་རྒྱ་རིགས་ལས་གྲུབ་པ་ཡིན་སྟབས། གྲང་ཁྱན་ཏང་གི་ལམ་ལུགས་དེ་མི་རིགས་གཞན་ཞིག་གིས་རང་མི་
རིགས་ལ་བཅོན་འགེལ་བྱས་པའི་ལམ་ལུགས་ཤིག་ཏུ་འདོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་གྲང་ཁྱན་ཏང་གི་སྲིད་དབང་སྒྲེར་གཙོད་
ཀྱི་དྲག་གནོན་དེ་མི་རིགས་གཞན་པས་རང་མི་རིགས་ལ་དྲག་གནོན་བྱས་པར་མཐོང་གི་ཡོད།

གནད་དོན་གཞན་ཞིག་ནི། རྒྱ་ནག་གིས་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་གི་བཅའ་ཁྲིམས་སོགས་ཁྲིམས་དང་
སྒྲིག་སྲོལ་མང་དག་ཅིག་གཏན་འཕེབས་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱ་ནག་དེ་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱིས་དབང་བསྐྱར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་
མ་ཡིན་པར། གང་ཟག་གིས་དབང་བསྐྱར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན། དེས་བཅོས་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་ཡོངས་སུ་རྒྱ་གསུམ་
པ་ཐོག་མར་གྲང་ཁྱན་ཏང་གི་དབང་བསྐྱར་ལ་ཁེ་ཕན་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས། ལོ་ ༥༦ ཁོང་ནས་བཟུང་རྒྱ་ནག་སྐྱམ་
ས་ཆེན་མོ་དེ་གྲང་ཁྱན་ཏང་གིས་བཟུང་བ་དང་། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་ཀྱི་ཁེ་དབང་ཡོངས་སུ་རྒྱ་གསུམ་པ་གྲང་ཁྱན་ཏང་གིས་
བཅོན་འགྲོལ་བྱས་ཡོད། གངས་རུང་མི་རིགས་ཐེ་བའི་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་ཐམས་ཅད་དུས་དེ་ནས་བཟུང་སོ་སོའི་སྲིད་
གཞུང་དང་སོ་སོའི་ཁྲིམས་ལུགས་མེད་པར་ཆགས་པ་དང་། སོ་སོའི་དམག་དཔུང་དང་སོ་སོའི་ཉེན་རྟོག་པའང་མེད་པར་
ཆགས་ཡོད། དེང་གི་ཆར་རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་གཞུང་དང་ཁྲིམས་ལུགས། རྒྱ་གར་འཛུགས་ཡོངས་སུ་རྒྱ་གསུམ་པ་གྲང་ཁྱན་ཏང་
གི་བདག་ཏུ་བཟུང་ཡོད་པ་དང་། “ཏང་” ཟེར་བ་དེ་རྒྱ་ནག་ཏུ་གོང་ན་མེད་པ་ཞེས་པ་དང་དོན་གཅིག་མིང་གི་ནམ་གངས་
ཆགས་ཡོད་ལ། “རྒྱལ་ཁབ་” ནི་ད་དུང་ “ཏང་” གི་ཁོར་གཏོགས་དང་། “རྒྱལ་ཁབ་” ནི་ “ཏང་” གི་ཆེད་དུ་གནས་
པ་དང་། “ཏང་” ནི་མི་དམངས་ཀྱི་སྤྱལ་བ་ཡིན་པ་དང་། “རྒྱལ་ཁབ་” ཀྱི་མཆོན་རྟགས་སུ་བཞག་སྟེ། ཏང་ལ་དགའ་
ཞེན་དང་ཏང་གི་མགོ་བྱེད་ལ་དགའ་ཞེན། རྒྱལ་ཁབ་ལ་དགའ་ཞེན་ནམས་འདྲེས་བསྐྱེད་བྱས་ཡོད། རྒྱལ་སྤྱོད་ཀྱི་ཆབ་
སྲིད་ནི་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་འོག་གི་འཛིན་སྐྱོང་བྱེད་ཐབས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་། དེ་ནི་ཁྲིམས་ལུགས་དང་འོས་འཕེན།
མི་མང་གི་མངོན་འདོད་ལ་བསྟུན་དགོས། འོན་ཀྱང་ཁྲིམས་ལུགས་དེ་རྒྱ་ནག་སྲིད་གཞུང་ལ་མཆོན་ན། དེས་སྤྱི་བར་
གསུམ་དུ་ཡོངས་བསྐྱགས་བྱས་པའི་ཁྲིམས་དང་སྒྲིག་སྲོལ་ནམས་གཤམ་འོག་མི་དམངས་ནས་བརྩི་སྲུང་བྱ་དགོས་པ་ལས་
སྲིད་གཞུང་གིས་སྲུང་བརྩི་བྱེད་དགོས་ཀྱི་མེད།

ཁྲིམས་ལུགས་དབང་བསྐྱར་གྱི་གོ་དོན་ནི་ཁྲིམས་ལུགས་དེ་དབང་ཆའི་མཐར་ཐུག་གི་ཆད་གཞི་ཡིན་པ་དང་།
 གལ་སྲིད་སྲིད་གཞུང་གི་མགོ་བྱེད་དབང་ཆ་དེ་ཁྲིམས་ལུགས་ལས་བཞུགས་པ་ཡིན་ན། ཁྲིམས་ཚད་པས་སྲིད་གཞུང་ཁྲིམས་
 ལ་སྐྱར་ཆོག་པ་དང་། ཁྲིམས་ཁང་གིས་ཁྲིམས་ལུགས་དང་འགལ་བའི་སྲིད་གཞུང་གི་བྱ་སྤྱོད་ནུས་མེད་བཏང་ཆོག་པ་
 ཡིན། ང་ཚོས་ཀྱང་ནག་ཏུ་མཐོང་བའི་དོན་དངོས་ནི། ཁྲིམས་དང་སྒྲིག་གཞི་ཞེས་པ་གཉིས་ཡིན་ཡང་ཀྱང་མར་ནང་ཁྲུ་
 གྱི་མགོ་བྱེད་མི་སྣ་ཟེར་བ་དེ་ཚོས་གཏན་འབེབས་བྱེད་པ་དང་། ཀྱང་མར་གྱིས་ཀྱལ་ཀྱུད་དབང་བསྐྱར་གྱི་སྒྲིལ་ཀྱན་ད་
 དུང་ག་མ་ཉམས་པར་ཉར་ཆགས་བྱས་ཡོད། ང་ཚོས་ཁྲིམས་ལུགས་དབང་བསྐྱར་དང་གང་ཟག་དབང་བསྐྱར་གྲེང་སྐབས།
 ཁྲིམས་ལུགས་དབང་བསྐྱར་གྱི་སྒྲིལ་ཆོག་གིས་འགྲོ་བ་མའི་ཐོབ་ཐང་འགན་སྲུང་བྱེད་པ་གཙོ་བོར་འཛིན་ཅིང་། འགྲོ་བ་
 མི་རྒྱུས་ཀྱི་ཁབ་ལས་གལ་ཆེ་བར་འཛིན་གྱི་ཡོད། ཀྱང་མར་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ནི་དབང་བསྐྱར་བྱེད་པོས་དབང་བསྐྱར་
 ཡུལ་ཚོས་སྲུང་བཅི་ཞུ་སྟེད་བཅོས་པ་ཞིག་སྟེ། དབང་བསྐྱར་བྱེད་མཁན་གྱི་དབང་ཆ་གོ་གནས་བཏན་སྲུང་གཅིག་པུར་
 དམིགས་པ་ཞིག་ཡིན། ཀྱང་ནག་གི་ཁྲིམས་ལུགས་རྒྱུ་མཐུན་གོང་མ་ཀྱལ་པོ་དེའི་འདོད་པ་ལྟར་རང་དགར་བསྐྱར་བཅོས་བཏང་
 ཆོག་པ་དང་། དེ་སྟོན་མའི་ཅེ་ཏུང་གི་སྐབས་སུ་ཁོ་རང་ནི་སྒྲན་མེད་པའི་མགོན་སྐབས་དང་། ཀྱང་ནག་གི་ཆེས་མཐོའི་
 ཁྲིམས། ལས་དོན་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་སྒྲོབ་སྟོན་གྱི་རྩ་འཛིན་ཡིན་ལ། དེ་རྗེས་ཏིང་འཕྲོ་ཐིང་གི་རིགས་པའི་གཞུང་
 ལུགས་དང་། ཅང་ཅེ་མིན་གྱི་མཚོན་བྱེད་གསུམ། དེང་སང་དུ་ཅིན་ཐའོ་ཡི་ཆོན་རིག་ལ་བརྟེན་ནས་འཕེལ་ཀྱས་སྒྲི་
 བ་སོགས་ཐམས་ཅད་ཆེས་མཐོའི་ཁྲིམས་ཡིན། སྤྱིར་ན་ཁྲིམས་ལུགས་ཟེར་བ་དེ་དྲང་སྟོང་མས་ཞིག་ཡིན་དགོས་པ་སྟོས་
 མེད་ཀྱང་། ཀྱང་མར་གྱི་དབང་བསྐྱར་བྱེད་པོ་དག་གི་ཁྱད་པའི་ནང་། ཁོ་ཚོ་དང་མི་དམངས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ཁྲིམས་
 གྱི་འབྲེལ་བ་མ་ཡིན་པ་དང་། ཁྲིམས་དོན་ལག་བསྟར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་སྟབས། མགོ་སྐྱོར་དང་དྲག་གཞོན་སོགས་སྤྱོད་
 ངན་གང་ཞིག་ཀྱང་སྤེལ་ཆོག་གི་ཡོད། ཁོ་ཚོའི་ཁྱད་པའི་ནང་ཉ་ལམ་དབང་ཆའི་གོ་དོན་མ་གཏོགས་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་
 གོ་དོན་གང་ཡང་ཡོད་བཅོ་མི་འདུག ཁྲིམས་ལུགས་ཞེས་པ་ཁོ་ཚོའི་མཐོང་སྣང་དུ་དབང་ཆའི་བྱེད་ཐབས་ཅམ་ཞིག་ལས་
 མངོན་གྱི་མེད། མི་རྒྱུས་ཏང་སངས་དགོས་པའི་དྲག་བཞི་དོན་ཀྱི་ནི་དེའི་དཔེ་མཚོན་ལག་གོས་ཞིག་རེད། འདི་ལྟ་
 བུ་འགྲོ་བ་མའི་དཔལ་ཡོན་དང་ཅད་དེ་ཀྱབ་གྱིས་སྤྱོགས་པའི་བྱ་སྤྱོད་ནི་སྲིད་དབང་སྐྱར་སྤྱོད་པའི་རང་སྣང་གང་བྱེད་དང་།
 དབང་ཆ་བེད་ལོག་ཏུ་སྤྱད་པའི་འབྲས་བུ་མངོན་སུམ་པ་དེ་ཡིན། ཀྱང་མར་གྱི་ལམ་ལུགས་འོག ཆབ་སྲིད་དང་ཆབ་
 སྲིད་ཀྱི་ཁ་སྤྱོགས་ནི་དུས་གཏན་དུ་གཙོ་བོའི་ཡང་གཙོ་ཡིན། དུས་གཞུང་དབང་ཆ་གཅིག་སྟེད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་

དེ་ཆགས་སྒྲངས་ནི་མཆོད་རྟེན་གྱི་བང་རིམ་བཞིན་དུ་གྲུབ་ཡོད་པ་དང་། འོག་མ་འོག་མ་དེས་གོང་མ་གོང་མ་ལ་འགན་
 ཁུར་དགོས་པ་དང་། རྒྱ་ནག་གི་གོང་མ་རིམ་བུར་ནང་བཞིན། ཏང་ནི་བྱུང་དབང་གྲུལ་རིམ་དང་། འགོ་བྱིད་ནི་སྲིད་
 དབང་སྒྲེར་གཅོད་པ་ཆགས་ཡོད། མི་དང་མིའི་དབར་དབང་ཆ་སུ་ཆེ་བ་དེ་བདག་པོ་དང་། དབང་ཆ་སུ་ཆུང་བ་དེ་གཡོག་
 པོ་ཡིན། དེར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གི་གཞི་རྩའི་གནད་དོན་ནི་སྲིད་དོན་ཆོགས་པ་གཅིག་གིས་སྲིད་དབང་སྒྲེར་གཅོད་ཀྱི་ལམ་
 ལུགས་ལ་ཐུག་ཡོད། ག་རེ་བྱས་ནས་དེ་ལྟར་བརྟེན་པ་ཡིན་ནམ་ཟེར་ན། ཆང་མས་རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་དབང་གྲུབ་སྒྲངས་
 ལ་གཟིགས་ན་མཐུན་བྱུང་བ་ཡིན། རྒྱ་ནག་གི་མང་ཆོགས་དེ་འཛམ་གླིང་རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་གི་མང་ཆོགས་དང་མི་འདྲ་
 བ་ཡིན། རྒྱ་ནག་གི་མང་ཆོགས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རིམ་པ་དང་པོའི་སློག་འཛུགས་གཉིས་ཁུར་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་སྟེ། གཅིག་
 ནི་ཏང་ཀྲང་དབྱེད་ཡིན་པ་དང་། ཅིག་ཤོས་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་གི་ཆེ་ཆུང་ཡིན། གི་ཆུང་འདི་གཉིས་ཀྱི་གཞི་བྱོན་
 ཏུ་ཅང་ཆེ་ཞིང་། འདི་གཉིས་ལས་ཀྱང་ཏང་གི་སློག་འཛུགས་དེ་སྲིད་གཞུང་ལས་རྒྱ་ཆེ་བ་ཡོད། དཔེར་ན། རིག་གནས་
 གསར་བརྟེན་སྐབས། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཀྲུའི་འཕུལ་རྒྱུ་འོ་ཆེ་མམ་པར་བརྒྱབ་རྟེན། རྒྱ་ནག་ཏུ་ལོ་བདུན་བརྒྱད་ཅུ་ལྷམ་རིང་
 རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཀྲུའི་མེད་པར་ཏུང་པི་སུ་ཀྲུའི་ལས་ཆབ་ཏུ་བསྐྱོས་ནས་བཞག་པ་རེད། དེའི་རྗེས་ཐོག་མར་ཏང་གི་ཀྲུའི་
 ཞི་བསྐྱོས་པ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཀྲུའི་ཞི་གོ་གནས་དེ་ཏང་གི་ཀྲུའི་སྐོར་ལྟོགས་བྱེད་དུ་བརྒྱག་པ་རེད། དེར་བརྟེན།
 རྒྱ་ནག་ཏུ་ཏང་ཟེར་བ་དེ་དབང་ཆ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་བདག་གིར་འཛིན་མཁན་དེ་ཡིན། དེར་སང་གི་རྒྱ་ནག་སྲིད་གཞུང་
 དེ་དོན་ལ་ ‘རྒྱ་ནག་’ གི་སྲིད་གཞུང་མ་ཡིན་པར། རྒྱ་དམར་གྱི་ཆོགས་པ་གཅིག་གིས་སྒྲེར་རྗེས་བྱས་པའི་སྲིད་དབང་
 ཞིག་ཡིན། རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་ཁབ་བརྒྱུགས་ཚུན་ནས་བཟུང་། འཛམ་གླིང་མགོ་ཚིངས་ཐབས་སུ་ཏང་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་
 འབྲེལ་བ་འབྲས་བུས་བྱས་ཡོད། རྒྱལ་ཁབ་འདིའི་ནང་སྲིད་རྒྱས་དང་བྲིམས་ལུགས་ཡོད་དོ་ཅིག་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་
 གི་ཁོ་དབང་སྲུང་སྦྱོབ་གཅིག་པུའི་སྒྲོད་དུ་བཅོས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། མི་དམངས་ནི་མེད་སྤྱོད་དང་དོ་དམ་བྱ་ཡུལ་ཙམ་
 ལས་གང་ཡང་མིན། ལོ་མང་རིང་བོད་རིགས་སྤྱོད་ཅི་རྒྱ་རིགས་ཆོས་ཀྱང་དམངས་གཙོའི་ལམ་སྲོལ་འོག་གི་འོས་བསྐུའི་
 ཁོ་དབང་ལོངས་སུ་སྤྱད་ཆོང་མེད་ལ། རྒྱ་ནག་དབང་འཛིན་ཤོག་ཁག་གི་བསམ་འདོད་དང་མི་མཐུན་པའི་གཏམ་སྤྱོད་
 ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཆབ་སྲིད་སྟེལ་གྱི་ཡོད་ལུགས་འབྲེལ་ལོག་རྒྱུ་ཆོག་པ་དང་། ཐ་ན་དེའི་ནང་རྒྱལ་དམངས་ཆོས་
 རྒྱ་ནག་གི་བྲིམས་ལུགས་སུ་ཁོ་ཆོར་སྤྱད་པའི་ཁོ་དབང་སྟེ། སྤྱོད་ཆོད་དང་། འདུ་འཛོམས། ཆོས་དད་རང་མོས་སོགས་
 ལ་བྲིམས་མཐུན་ལོངས་སུ་སྤྱོད་སྐབས་ཀྱང་ཆག་སྒོ་འབྱུང་སྟེ། སྤྱིར་ན་དབུས་དང་ས་གནས་ཀྱི་མགོ་བྱིད་གཙོ་བོ་འོས་

བསྐྱེད་ལམ་ནས་འདེམས་བསྐྱོད་ཀྱི་ཉི་མའ་ཟག་དབང་བསྐྱར་མཐུག་བསྐྱེད་ཀྱི་ཁྱེད་ཐབས་སྐབས་བདེ་ཤིས་དེ་ཡིན་
 མོད། དེང་སང་གི་ཀྱང་ནག་སྲིད་གཞུང་དང་གཞུང་འཛིན་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་ཁོ་ཚོའི་སྲིད་དབང་ཤོར་དོགས་ལ་འཇིགས་
 ཏེ་འོས་བསྐྱེད་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མེད། གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་ལོ་མང་རིང་ཁྲད་པ་བྱས་བཤལ་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས། མི་མང་
 པོ་ཞིག་གིས་ཏང་དང་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་གོ་འཛོལ་བྱུང་སྟེ། ‘ཏང་གི་ཁེ་ཕན་ཡོད་ཚད་ལས་མཐོ་བ་ཡིན་’ ཟེར་བ་དང་།
 ལ་ལས་ ‘ཏང་གི་ཁེ་ཕན་ནི་མི་དམངས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་ཡིན་པ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁེ་ཕན་ཡིན་’ ཟེར་གྱི་ཡོད། གྲུང་ཁྲན་
 ཏང་ཁོ་རང་གིས་ ‘གྲུང་ཁྲན་ཏང་མེད་ན་ཀྱང་གོ་གསར་པ་མེད།’ ‘གྲུང་ཁྲན་ཏང་མེད་ན་བོད་རྫོང་ས་གསར་པ་མེད།’
 ཅེས་སྒྲིག་བཞིན་པ་དང་། ལ་ལས་གྲུང་ཁྲན་ཏང་མེད་ན་ནི་མ་འདྲ་མེད་པར་ཆགས་འགྲོ་བར་འདོད་ཀྱི་ཡོད། མི་ནམས་
 བྱས་པའི་དུས་ནས་ ‘ཏང་གི་སྐད་ཆ་ལ་ཉན།’ ‘ཏང་གི་ཕྱ་གྲུ་ཡག་པོ་བྱེད་’ དགོས་པའི་གོ་བ་བསྐྱོན་གྱི་ཡོད་པ་དང་།
 གཞས་ཆོག་ཏུ་འང་ ‘ངས་ཏང་གི་བཀའ་དྲིན་ཨ་མ་དང་བསྐྱར།’ ‘ཏང་ཨ། དགའ་གུས་ཀྱི་ཨ་མ།’ ‘ཏང་གི་བཀའ་
 དྲིན་ཀྱི་མཆོ་ལས་ཟབ།’ ‘ཕ་ཉེ་མ་ཉེ། གྲུང་ཁྲན་ཏང་དེ་བས་ཉེ།’ སོགས་ལྟ་བུ་དང་། དེ་བཞིན་ཐུགས་རྗེ་ཆེའི་སྐད་
 ཆ་འདྲ་ཤོད་སྐབས། སྔོན་ལ་ཏང་ལ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བ་དང་། དེའི་རྗེས་སུ་སྲིད་གཞུང་ལ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཟེར་གྱི་ཡོད།
 དམག་དཔུང་གི་འཕོད་ཆོག་ནི་ ‘ཏང་གིས་མེ་མདའ་བཀོད་འདོམས་བྱེད་’ ཅེས་ཟེར་བ་དེ་ཡིན།

རྒྱ་ནག་གི་ཆེད་མཁས་པས་བྲིམས་དཔོན་གྱི་སྒྲིག་ཆས་རྩས་འགོད་བྱས་པའི་གོང་བའི་སྟེང་གསེར་མདོག་གི་སྒྲིག་
 གུ་བཞི་ཡོད་པ་དེ་དག་གི་མཆོན་དོན་སྟེང་ནས་གསལ་བྱ་རིམ་པ་བཞིན་ཏང་དང་མི་དམངས་། བྲིམས་ལུགས་། རྒྱལ་
 ཁབ་ཅེས་བཅོས་ཡོད་པ་རེད། བྱེད་རང་བྲིམས་དཔོན་ཡིན་ཡང་། ཏང་ནི་ནམ་ཡིན་ཡང་བྲིམས་ལུགས་དང་རྒྱལ་ཁབ་།
 མི་དམངས་ཀྱི་གོང་ན་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་དམར་ནི་ནམ་ཡིན་ཡང་ ‘རྒྱབས་ཆེན་གཟི་བརྗིད་ཡང་དག་པའི་ཏང་’ ཡིན་
 པར་སྒྲིག་གི་ཡོད། སྤྱིར་ན་རྒྱལ་ཁབ་དང་སྲིད་དོན་ཆོགས་པ། བྲིམས་ལུགས་དང་དབང་ཆ་བཅས་ནི་གོ་དོན་ཅད་དེ་
 མི་འདྲ་བཞིག་ཡིན་མོད། རྒྱ་ནག་ཏུ་རྒྱལ་ཁབ་དང་སྲིད་གཞུང་། བྲིམས་ལུགས་དང་དམག་དཔུང་། མི་དམངས་
 དང་ས་ཆ་སོགས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་གྲུང་ཁྲན་ཏང་ལ་བདག་གི་ཡོད། སྲིད་དབང་སྟེར་སྟོམ་གྱི་ལམ་ལུགས་འགྲོ་དབང་
 ཆ་ནི་ཆོ་སྒྲིག་དང་རྒྱ་མོར་ཡོངས་སྤྱོད་ཡིན་པ་དང་། དབང་ཆ་ཤོར་ན་ཡོད་ཚད་ཤོར་གྱི་ཡོད། རྒྱ་མཆོན་དེའི་རྒྱན་གྱིས་
 རྒྱ་དམར་དེ་དབང་ཆ་ལ་དགའ་དད་ཆེ་བ་ཡོད། མི་ཁ་ཤས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་ལའང་བྲིམས་བཅོལ་ས་ཁྲངས་མི་དམངས་འབྲུས་
 མི་ཆོགས་ཆེན་ཡོད་པ་མ་རེད་དམ་ཟེར་སྲིད། དམངས་འབྲུས་ཀྱི་ལས་ཀ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཏང་གི་ཆོ་རྒྱུད་ནས་ཐག་

གཙོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། དེང་སང་ཕྱ་ནག་དམངས་འཐུས་ཀྱི་རྒྱུན་ལས་འཐུས་མིའི་ཁྲིད་བརྒྱ་ཆ་ ༡༠ ཉང་ཡོན་
 ཡིན། དེ་དོན་དངོས་སུ་མི་དམངས་ཀྱི་འཐུས་མི་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད་དམ་ཉང་གི་འཐུས་མི་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།
 འཐུས་མི་ ༡༧༠༠ རྣམས་ཙམ་ཡོད་པ་དེའི་ནང་སྤྱི་མཐུན་ཚོད་ལས་རིགས་ནས་ཡོང་མཁན་མི་དྲུག་གསུམ་བདུན་ཙམ་མ་
 གཏོགས་མེད། དཔེར་ན། བོད་རིགས་རག་སྤེས་ལ་མཆོན་ན། ཁོ་རང་གི་གོ་གནས་དེ་ཀྱུན་གཟིགས་པའི་ཆེན་སྒྲིལ་གོང་
 མ་དང་འབྲེལ་མཆུངས་ཡིན་མོད། དམངས་འཐུས་རྒྱུན་ལས་ཆོགས་འདུའི་སྡེ་ཁོར་གྱི་ ‘སྒྲགས་པ་’རེད། ‘དམངས་འཐུས་
 ཀྱིས་ལག་པ་བཀྲག་ཙམ་བཀྲག་ཙམ། སྤྱི་གོས་ཀྱིས་ལག་པ་བཅད་ཙམ་བཅད་ཙམ་’ ཞེས་གོད་སྒྲོལ་ཡོད་པ་ནང་བཞིན་
 བྱས་ན་འགྲིག་གི་ཡོད་པ་རེད། མི་ཁ་གསུམ་གྱིས་ད་དུང་ཕྱ་ནག་ལ་སྤྱི་མཐུན་ཁང་དང་སྤྱི་མཐུན་དཔོན་ཡང་འདུག་ཡང་ཟེར་
 སྤྱོད། བདེན་པ་རེད། གོ་ཐོས་ལ་འཇར་མན་གྱིས་རོགས་པ་བྱས་ནས་ཕྱ་ནག་གི་སྤྱི་མཐུན་དཔོན་ཆོར་སྤྱི་མཐུན་ཆས་གོན་
 རྒྱུ་ཡོད་པ་ཆགས་པ་རེད་ཟེར་གྱི་འདུག དེ་ཕྱོད་ཁོ་ཆོས་དམག་ཆས་གོན་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་སྤྱི་མཐུན་ཆས་དེའི་
 འོག་ན་སྤྱི་མཐུན་ཞིབ་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་དང་སྤྱི་མཐུན་གཙོད་ལ་སྤངས་འཛིན་བྱེད་མཁན་ཕྱ་ནག་ཉང་གི་ཆོ་རྒྱུད་ཞིག་ཡོད། དེའི་
 མིང་ལ་སྤྱི་མཐུན་ལུ་ལྷན་ཟེར་བ་དང་། སྤྱི་མཐུན་དོན་ཐག་གཙོད་བྱེད་མཁན་ངོ་མ་དེ་ཡིན། ཁོ་ཆོས་ཀྱིས་དེ་ཁང་པའི་
 རྒྱལ་ལོགས་མིག་གིས་མི་མཐོང་སར་སྤོད་པ་དང་། ཉང་གི་སྒྲིལ་ཆབ་ས་ནས་ཉང་གིས་གྲོད་གཞི་དེ་ཐག་གཙོད་ག་འདྲ་
 བྱེད་འདོད་ཡོད་མེད་ཤེས་ཏོགས་བྱུང་ཤིང་། གྲོད་གཞི་དེ་ཐག་གཙོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ལྷན་པས་རེར་གྲོད་གཞི་ ༡༥ ཙམ་
 དུས་གཅིག་ལ་ཐག་གཙོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ཡིན་ནའང་ཁོ་ཆོས་ཀྱིས་དེ་སྤྱི་མཐུན་ཁང་ལ་ཕྱིན་ཕྱོད་མེད་པ་དང་། ཁོ་ཆོས་
 དཔང་ཏོགས་ལ་བརྩམས་ཕྱོད་མེད་ལ། དཔང་པོའི་སྤྱི་ཆའང་གོ་ཕྱོད་མེད། ཁོ་ཆོས་ཐ་ན་ལྷ་གཏུགས་ཡི་གེར་ཡང་བརྩམས་
 ཕྱོད་མེད། ཕྱ་ནག་གི་རིམ་པ་ཆང་མའི་སྤྱི་མཐུན་དཔོན་རྣམས་དམར་ཤོག་གི་བཀོད་རྒྱས་འོག་ཡོད་པ་དང་། སྤྱི་མཐུན་དཔོན་
 བསྐྱོ་བཞག་དང་འཕྲོ་འགྲུར་གྱི་དབང་ཆ་ཕྱ་ནག་ལ་ཡོད་པས། ཉང་གིས་གང་བྱས་ཡིན།

སྤྱི་དབང་སྐར་ཕྱོག་གི་ལམ་ལུགས་འོག་བཅའ་སྤྱི་མཐུན་ཡོད་ཆོག་ཀྱང་སྤྱི་མཐུན་ལུགས་དབང་བསྐྱུར་མེད་པ་སྤྱི་
 དབང་སྐར་ཕྱོག་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཐུན་མོང་གི་བྱེད་ཆོས་ཡིན། ཕྱ་ནག་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཙ་སྤྱི་མཐུན་ཡོད་པ་དང་། གྲུང་ཁྲན་ཉང་
 ལ་ཉང་གི་སྤྱི་མཐུན་གཞི་ཡོད་ནའང་། མའོ་ཅི་ཉུང་དང་ཉིང་ཞའོ་མིང་ལྷ་བྱས་རང་དགར་ཙ་སྤྱི་མཐུན་དང་སྤྱི་མཐུན་གཞིར་འགལ་
 ཆོག་གི་ཡོད། གྲུང་ཁྲན་ཉང་མགོ་བཅུགས་པ་ནས་སྤྱི་དབང་འཛིན་སྐྱོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ནང་། ཁ་སང་རྒྱུན་འབྲུངས་བྱས་
 པའི་ཙ་དོན་དེ་རིང་གལུགས་པ་དང་། སང་ཉིན་ཡང་བསྐྱུར་བཅོས་བསྐྱུར་བྱས་པ་གང་མང་ཡིན་ལ། དཔེར་ན། ཉང་

བཙུགས་ནས་ལོ་དྲུག་ཕྱི་རིང་རྒྱལ་འཛམས་ཆོགས་ཆེན་ཐངས་བཙུག་ཆོགས་པའི་རིང་ཏང་གི་སློག་གཞིར་ཐངས་
 བཙུག་བསྐྱར་བཅོས་བྱས་པ་དང་། སྤྱི་དབང་བཟུང་ཆེས་ཀྱི་ལོ་ལྔ་བཙུའི་རིང་ཅ་ཁྲིམས་ལ་བསྐྱར་བཅོས་ཆེན་པོ་
 ཐངས་ལྔ་བཏང་ཡོད། གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་ ‘སློག་ལམ་སྤང་སློབ་དང་། སློའོགས་བཏུན་ལྟོང་’ གི་མིང་ཐོག་ནས་
 ཁྲིམས་དང་སློག་གཞི་ཁག་རང་སྤང་གང་བཟུར་བཅོས་བཏང་བ་དང་། མི་དམངས་ཀྱི་འདོད་འདུན་མེད་པའི་
 བྱ་སྤྱོད་ནམས་གསར་བརྗེ་དོ་ལོག་པའི་ཉེས་མིང་བཀལ་ཏེ་དག་གཞོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དཔེར་ན། ༡༩༩༩ ལོར་ཏིང་
 ལའེ་མིང་གི་སྐད་ཆ་གཅིག་གིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དངོས་གཞི་དམག་དཔུང་བསྐྱོངས་ནས་ལག་ན་མཆོན་ཆ་ཁབ་འབྲེག་ཅམ་
 མེད་པའི་སློབ་མའི་སྟེང་ཕྱགས་ཁབ་འཁོར་ལོ་བཏང་བ་དང་། ༡༩༩༩ ལོར་ཅང་ཅི་མིན་གྱིས་ཆབ་སྲིད་ཕྱི་རྒྱུ་ཀྱི་རྒྱན་
 ལས་མང་ཆེ་བས་དོ་རྒྱལ་བྱས་པ་སྤང་མེད་དུ་བཞག་སྟེ། ཟླ་བ་གསུམ་ནང་ཚུན་ཆོས་འཁོར་སྒྲོམ་སྐབས་ཆོགས་པ་ཅ་མེད་
 གཏོང་དགོས་པའི་བཅན་བཀའ་བཏང་བ་རེད། རྒྱ་དམར་གྱིས་ ༡༩༩༩ ལོ་ནས་བཟུང་དམངས་གཙོ་འཕྲུགས་སྐྱོན་
 བྱེད་ཀྱི་ཡིན་ལུགས་བསྐྱགས་ཡོད་མོད། དམངས་གཙོ་བཙུགས་ཡོད་དམ། ༩༩ རྗེས་ནས་ཡང་བསྐྱར་སློའོགས་
 རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པའི་དམངས་གཙོ་འཕྲུགས་ཀྱི་ཡིན་ལུགས་བསྐྱགས་མོད། དམངས་གཙོ་མཐོང་རྒྱ་ལྔ་
 ཅི། དམངས་གཙོའི་རེ་བ་ཅམ་ཡང་མཐོང་གི་འདུག་གམ།

རྒྱ་ནག་ལ་ད་ལྟའི་ཆར་ག་རེ་ཆང་གི་མེད་དམ་ཞེ་ན། ངས་བཞུས་ཆེ་མ་ཆང་བ་དེ་ནི་འོས་ཤོག་རེད། བཟའ་
 བཏུང་ཆགས་སྟེད་རྒྱ་ནག་འབྲེད་མོགས་དེང་སང་རྒྱ་ནག་གིས་སྒོད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད་དེ། སྒོད་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པ་དེ་འོས་ཤོག་
 རེད། དེང་རབས་ཅན་ལ་སྒོད་བཞིན་པའི་འཛམ་གླིང་སྟོབས་ལྡན་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་དང་། མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོགས་བདེ་
 འཕྲུགས་ལྡན་ཆོགས་ཀྱི་རྒྱན་བཞུགས་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ལ་འོས་ཤོག་རྒྱང་རྒྱང་ཞིག་ཀྱང་ཆང་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པ་དེ་ནི་སྟོང་རྗེའི་
 ཡུལ་རང་རེད། རྒྱ་དམར་གྱིས་མེ་མདའི་ཁ་ནས་སྤྱི་དབང་ཐོན་པར་དོས་འཛིན་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། འོས་ཤོག་བསྐྱ་
 སྐམ་ནང་ནས་སྤྱི་དབང་ཐོན་པ་ཁོ་ཆོས་ནམ་ཡང་དོས་ལེན་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མེད། རྒྱ་ནག་གི་མི་དཀྱུས་མ་ཞིག་ལ་བྱིད་
 རང་གིས་ད་བར་འོས་ཤོག་ལ་ལག་པ་ཐངས་ག་ཆོད་འཆང་ཚྱོད་ངམ་དྲིས་དང་། རྒྱ་ནག་ལྟ་བུ་མི་དམངས་པལ་ཆེ་བས་
 འོས་ཤོག་ལ་ལག་པ་འཕྲུས་མ་ཚྱོད་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་འཛམ་གླིང་འདིའི་སྟེང་ཉུང་གས་ཤིག་ལས་ཨེ་ཡོད་དམ། དཔེར་
 ན། དུའུ་ནན་བཙན་འཕྲུལ་ཁང་གིས་ ‘ཁྲོད་ཅི་ལུས་ཅིན་’ ༼སྤྱལ་འབྲེད་སྒྲུ་མ།༽ ཟེར་བའི་བྱད་མེད་ཀྱི་སྒྲུ་གཞས་
 འགན་བསྐྱར་ཀྱི་ལེ་ཆན་ཞིག་བཙུགས་པར། རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ནས་མིང་ཐོ་འགོད་མཁན་ཆེན་འབུམ་ལྔ་བཞི་ཅམ་བྱང་

བ་དང་། མི་བྱེ་བ་གཉིས་ལྷག་གིས་ཉིན་རྒྱུ་པར་དེར་ལྟ་བཞིན་ཡོད་ལ། དེའི་སྐོར་འགོད་མཁན་གསར་འགྱུར་བརྒྱུད་
 ལམ་བརྒྱ་ལྷག་བྱུང་ཡོད། ལེ་ཆན་དེ་སྤྱིར་བཏང་གི་ལེ་ཆན་ཞིག་ཡིན་མོད། རྒྱ་ནག་སྐམ་ས་ཆེན་མོར་མིང་གྲགས་ཆེས་
 ཆེར་བྱུང་སྟེ། གསར་འགྱུར་ལས་རིགས་དང་སྒྲིག་བརྒྱན་ལས་རིགས་སུ་དོ་སྣང་སྟེབས་པ་མ་ཟད། གྲུང་དབྱུང་ཐེ་
 བའི་ཆབ་སྲིད་ལས་རིགས་སུ་འདུག་དོ་སྣང་ཆེན་པོ་སྟེབས་ཡོད། ལེ་ཆན་དེར་རྒྱ་དམར་ཞེད་སྣང་སྟེབས་དགོས་དོན་ནི།
 ལེ་ཆན་ཁྱིལ་པོ་འདྲ་མཉམ་གྱི་འོས་བསྟུའི་ལམ་ནས་ཡོང་གི་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། རྒྱ་དམར་གྱིས་ཆབ་སྲིད་འོས་བསྟུ་ལྟ་བུ་
 ཅེད་མོའི་འོས་བསྟུ་ལའང་ཞེད་སྣང་བྱེད་གྱི་ཡོད། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་རྒྱ་ནག་ཏུ་སྤྱུལ་འབྱེད་སྐྱེ་མ་འོས་བསྟུ་བྱས་ཆོག་
 གི་ཡོད་ན། སྤྱུལ་འབྱེད་སྐྱེ་བ་ག་རེ་བྱས་ནས་འོས་བསྟུ་བྱེད་ཆོག་གི་མེད་པ་རེད་དམ། ང་ཚོས་ལག་ཐོག་ས་ཁ་པར་བརྒྱུད་
 ནས་ང་ཚོའི་སྤྱུལ་འབྱེད་སྐྱེ་བ་ཞིག་བདམས་ཆོག་ཅེས་བརྗོད་གྱི་ཡོད། སྤྱུལ་འབྱེད་སྐྱེ་བ་ཟེར་བ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་མགོ་བྱེད་
 ལ་གོ་གི་ཡོད། མི་ལ་ལས་ད་དུང་ ‘མི་ཆོ་འདིར་སྤྱི་འཛིན་ཞིག་འོས་འདེམས་བྱེད་བསམ་ན་ཡོང་སྤྱི་མདོག་མི་འདུག་
 ངས་བུ་མི་སྟོང་རྗེ་མོ་ཞིག་བདམས་ཆོག’ ཅེས་སོགས་དམངས་གཙོ་ལ་མངོན་དུ་ཕྱོགས་པའི་བསམ་ཚུལ་འདོན་གྱི་ཡོད།

དེ་བཞིན་དུ་ལོ་རབས་ ༡༠ དཀྱིལ་ནས་ལོ་རབས་ ༧༠ མཇུག་བར་ཐའེ་ཕན་དུ་དམངས་གཙོ་ལམ་ལུགས་
 མགོ་ཚུགས་པ་དང་། ཐབས་དང་པོར་འོས་བསྟུ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་དབང་འཕོ་འགྱུར་བཏང་སྟེ། རྒྱ་ནག་གི་ལོ་རྒྱུས་
 རྟེན་རྒྱུར་མེད་པའི་སྤྱི་ལ་བཟང་ཞིག་བཏོད་པ་དེས། རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་མཐུན་གྱི་རྒྱ་ནག་ཐོག་ཏུ་གཙགས་བྱ་གནད་དུ་ཁེལ་བ་
 ཞིག་བཙུགས་ཡོད། ད་ལོ་སྤྱི་མཉམ་བྱས་པ་ལྟར་ན། རྒྱ་ནག་གི་ཤར་རྒྱུད་མཆོ་འགྲམ་ས་ཁུལ་གྱི་མི་རེའི་ཡོང་འབབ་
 ཨ་སྐོར་ ༡༩༥༠ ཡིན་པ་དང་། རང་ས་ཁུལ་དུ་ཨ་སྐོར་ ༣༥༠ ལས་མེད་ལ། ཐའེ་ཕན་གྱི་མི་རེའི་ཡོང་འབབ་ཨ་
 སྐོར་ ༡༩༥༠༠ ཟེན་ཡོད། རྒྱ་ནག་གིས་ཐའེ་ཕན་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་ལ་ལམ་ལུགས་གཉིས་ཟེར་བའི་འོག་ཏུ་འཇུག་
 འདོད་བྱེད་གྱི་ཡོད། ལམ་ལུགས་དེ་ག་རེ་རེད་དམ་ཟེར་ན། དེས་དོང་གོང་གི་རང་དབང་རྗེ་ཉུང་དང་དཔལ་འབྱོར་
 རྗེ་སྤྱུག་མང་ཆོགས་གྱི་མི་འདོད་པ་རྗེ་མང་དུ་བཏང་སྟེ། ན་ནིང་ཕྱི་ཟླ་ ༧ ཆེས་ ༡ ཉིན་མི་འབྲུམ་ཁྲ་ཅམ་ནས་ངོ་
 སྤོལ་ཁྲོམ་སྐོར་བྱས་པའི་ལམ་ལུགས་དེ་ཡིན། ཐའེ་ཕན་དུ་འོས་བསྟུ་ཆེན་མོ་ཐབས་འགའ་བྱས་རྗེས། མང་ཆོགས་
 གྱིས་ལམ་ལུགས་གཉིས་ཟེར་བ་དེར་མི་འདོད་པ་མངོན་གསལ་དུ་རྗེ་ཆེར་འགྲོ་བཞིན་པ་དང་། ཁོ་ཚོའི་འདོད་པ་ནི་ལམ་
 ལུགས་གཅིག་སྟེ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཁོ་ན་ཉིད་དེ་ཡིན། ལྷག་པར་དུ་ད་ལོ་གོ་མིང་ཏང་གིས་ཐད་ཀར་དམངས་
 གཙོའི་འོས་བསྟུ་ལ་བརྟེན་ནས་ཆོགས་གཙོ་གསར་པ་སྤྱད་བྱིན་ཅིང་འདེམས་བསྐོས་བྱས་ཡོད་པ་དང་། སྤྱད་བྱིན་ཅིང་ཡིས་

རྒྱ་ནག་དམངས་གཙོ་དང་གཅིག་གྱུར་ཐད། རྒྱ་བཞི་དོན་རྒྱུན་དཀར་འདོན་མ་བྱས་པར་དུ་གཅིག་གྱུར་གྱི་སྐད་ཆ་མི་
 བཤད་པའི་འགྲེལ་བརྗོད་གསར་པ་གནང་ཡོད། རྒྱ་དམར་ནི་ལྷག་ཆུགས་གོན་པའི་སྤྱང་གི་སྟེ། དེས་སློག་གཅོད་པར་
 མིག་མི་འདྲུམ་ཞིང་། བཟས་ཆར་ནས་ཁྱོད་ལ་ད་དུང་ཁོ་རང་བཟང་རབས་བཤད་དུ་འདུག་གི་རེད། ཏང་འདི་ལྟ་བུ་
 ཞིག་གིས་ང་ཚོར་ཆད་མཐོའི་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་རེད་དམ། རྒྱལ་ཁབ་འདི་ལྟ་བུ་ཞིག་གི་ནང་དུ་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་ལ་ལམ་
 ལུགས་གཉིས་དང་ཆད་མཐོའི་རང་སྤྱོད་མངོན་འགྱུར་བྱེད་བསམ་པ་ནི་སྤྱང་གི་ར་དམར་ཟས་སྤོང་དུ་འདུག་ཀྱི་རེ་བ་
 འཛིན་པ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཡིན། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐབ་བྱ་ནི། གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་ཁས་ལེན་གང་བྱས་ཆང་མ་ཁ་དན་
 ཆོག་ལ་མི་གནས་པས། དེར་ཡིད་ཆེས་བྱེད་མི་རུང་ཞིང་། སུ་ཞིག་གིས་གནད་དོན་གང་ཞིག་གི་སྟེང་ནས་གྲུང་ཁྲན་
 ཏང་ལ་ཡིད་ཆེས་བྱས་ན། གནད་དོན་དེའི་སྟེང་རང་ཉིད་ལ་གྲོང་རག་ངེས་ཡིན། ལྷག་པར་དུ་ང་ཚོ་བོད་རིགས་ཀྱིས་
 འདིར་ཡིད་གཟབ་བྱེད་དགོས།

གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་ག་རེ་བྱས་ནས་འདི་ལྟར་བྱེད་པ་ཡིན་ནམ། དེ་དོན་དངོས་ཐོག་སྲིད་དོན་ཚོགས་པ་ག་འདྲ་
 ཞིག་ཡིན་ནམ། དེ་རི་ལྟར་མགོ་འབུས་པ་དང་། དེས་རི་ལྟར་རྒྱལ་ཁབ་འཛིན་སྤྱོད་བྱེད་མིན། དེའི་མདུན་ལམ་ཅི་
 ཡིན། ང་ཚོ་བོད་མི་ཚོས་དེར་རེ་བ་ག་འདྲ་ཞིག་འཛིན་དགོས་མིན་ཐད་ངས་བསམ་ཚུལ་ཐུང་ཅམ་ཞུ་འདོད་བྱུང་། གྲུང་
 ཁྲན་ཏང་ག་རེ་རེད་དམ་ཟེར་ན། མཐོང་མ་ཐག་དྲི་བ་ལས་སྒྲ་མདོག་མཐོང་ཡང་ལས་སྒྲ་བོར་ལན་རྒྱག་ཐུབ་པ་ཞིག་
 མིན། གྲུང་ཁྲན་ཏང་ཞེས་པའི་ཐ་སྟངས་དེའི་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་ ‘གྲུང་’ ཞེས་པ་ ‘སྤྱི་བ’ ཞེས་པའི་སྤྱོད་ཡིན་ཞིང་། སྲིད་
 དོན་ཚོགས་པ་ཞིག་གི་མིང་ཐོག་ནས་མངོན་སྐབས། མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་སྒྲ་མིང་ས་སུ་འདུག་ཐུབ། འོན་ཀྱང་གྲུང་ཁྲན་
 ཏང་ཟེར་བ་ནི་སྲིད་དོན་ཚོགས་པ་སྤྱིར་བཏང་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། དེ་ནི་འབྲུང་བོས་རྒྱུད་བརྒྱུམས་པའི་ལོག་ཆོས་ཀྱི་
 ཚོགས་པ་ཞིག་ཡིན།

ལོ་ངོ་ལྔ་སྟོང་ལྷག་གི་རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་ཡོན་ལོ་རྒྱུས་སུ་གྲུང་ཁྲན་ཏང་ཟེར་བའི་སྲིད་དོན་ཚོགས་པ་ཞིག་བྱུང་ཚུང་
 མེད་པ་དང་། ‘གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་’ ཟེར་བའི་ལྟ་བུ་བཅིག་ཀྱང་བྱུང་ཚུང་མེད། ཅིའི་ཕྱིར་ནི་རབས་ལོ་རྒྱུས་སུ་རྒྱ་
 ནག་ཏུ་གྲུང་ཁྲན་ཏང་ཟེར་བ་ཞིག་བྱུང་བ་དང་། དེ་ད་དུང་སྲིད་དབང་བཟུང་བ་རེད་དམ་ཟེར་ན། མན་རྩའི་དུས་མཇུག་
 ནས་ཀྱང་དུ་མི་མེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དུས་མགོ་བར། རྒྱ་ནག་ཏུ་སྤྱི་ནས་བདེ་བ་གསལ་དང་ནང་ཁུལ་བཅོས་བསྐྱར་གྱི་ལོ་འཁྱོམ་
 བྱགས་ཆེ་བྱུང་བ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཕྱི་ལོ་རྟོག་ཟིང་དང་དཀའ་ངལ་ནང་དུ་སྤྱུང་ཡོད། དུས་དེར་མི་སྐོར་ཞིག་ར་གི་

ཡ་ནས་ཡོང་བའི་འབྲེལ་མཐུད་པ་ཁག་ཅིག་དང་འཕྲད་པ་དང་། ཆ་རྒྱས་གང་ཡང་མེད་པའི་ཕྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བསམ་སྒོ་
 ཞིག་རྒྱ་ནག་དུ་བྱངས་པས། རྒྱ་ནག་སྐམ་ས་ཆེན་པོའི་སྤྱི་འཐོ་བའི་མེ་མདའ་དང་རྩོན་གྱི་སྒྲུ་གུ་ལ་བཞེན་པའི་གུང་ཁྲན་
 རིང་ལུགས་ཀྱི་དམར་པོའི་སྲིད་དབང་བཙུགས་པ་རེད། ༡༩༣༡ ལོར་གུང་ཁྲན་ཏང་བཙུགས་པ་ནས་ ༡༩༤༩ ལོར་
 སྲིད་དབང་བཟུང་བའི་དུས་རིམ་ལ་བརྟེན་ན། གུང་ཁྲན་ཏང་གི་འཆོ་བ་དང་གཡོ་སྒྱུ་མེད་ན། དེར་སྲིད་དབང་ཐོབ་ཐབས་
 མེད། རྒྱ་དམར་སྤྱི་དར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ནི་ངན་རྒྱ་ཡོངས་སུ་ཆང་བའི་བརྒྱུད་རིམ་ཞིག་ལས། དེར་གཟི་བཞིན་གྱི་ལེ་ཆ་ན་
 གང་ཡང་མེད། དེས་གུང་ཁྲན་ཏང་ལ་བྲིམས་མཐུན་གྱི་རང་བཞིན་གང་ཡང་ཆང་མེད་པ་དང་། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་
 ཀྱི་གུང་ཁྲན་ཏང་བདམས་པ་མ་ཡིན་པར། གུང་ཁྲན་ཏང་གིས་གཡོ་འཕྲལ་གྱིས་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་དབང་འོག་དུ་བཙུག་
 པ་མཚོན་ཡོད། གུང་ཁྲན་ཏང་བཙུགས་མ་ཐག་པ་ནས་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་དེ་བདེན་པ་མཐར་ཐུག་དུ་བཞག་པ་དང་།
 མར་ཁེ་སི་དཀོན་ཅིག་དུ་བཀྲ། འག་པོའི་གསར་བཞེད་དང་གལ་རིམ་འཐབ་ཅོད། འབྲོར་མེད་གལ་རིམ་སྲིད་དབང་
 སྒྲེར་འཛིན་སྐོག་གཅིག་དུ་བསྒྲུབ་ཏེ་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་ཆགས་སུ་བཙུག་ཡོད། ཆང་མས་དགོངས་པ་བཞེས་
 དང་། དེའི་མཐུག་འབྲས་ག་འདྲ་ཞིག་འབྱུང་ངམ། གསར་བཞེད་འོ་སྤྱོད་ལ་སྲིད་དབང་ཐོབ་ཐབས་སུ་འག་པོའི་གསར་
 བཞེད་དང་དུ་མྱངས། འག་པོའི་གསར་བཞེད་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལུང་ཁྲངས་གལ་རིམ་འཐབ་ཅོད་ལ་གཏུགས། གསར་བཞེ་
 བས་རྒྱུས་སྲིད་དབང་སྲུང་སྐྱོབ་སྒྲད་གལ་རིམ་དཔྱེ་འབྱེད་བྱས། དེ་ནས་གལ་རིམ་འཐབ་ཅོད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་གཞིར་
 བཟུང་བཙུག་པོས་གཉའ་གཞོན་བྱས་པས། དུས་གཏན་དུ་མི་སྐྱོར་ཞིག་འག་གཞོན་བྱེད་དགོས་པ་ཆགས་ཡོད། འདི་ལྟར་
 མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་དུ་སྤྱོད་ཏམ་ཆེན་པོས་བསམ་སྒོ་བཙན་འཛུལ་དང་། ཆབ་སྲིད་བཙན་འཛུལ། རིག་
 གཞུང་བཙན་འཛུལ་བྱས་ཡོད། ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་རིང་སློང་གཤམ་ཆེ་བའི་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་
 ལ་ཁྱིམ་ཡོང་བ་ནི་དམག་འབྲུག་དང་། དབུལ་ཕོངས། འག་གཞོན་དང་སྲིད་དབང་སྒྲེར་གཅོད་ཡིན། གུང་ཁྲན་ཏང་
 གིས་དར་དམར་དེ་ནི་ ‘སྤྱོད་གཤམ་གས་དཔའ་པོའི་ཁྲག་ལས་གུབ་’ ལུགས་སྒྲོག་མོད། གུང་ཁྲན་ཏང་དམར་པོ་ལ་
 དད་པ་བྱེད་པ་དེ་ནི་དོན་དངོས་སུ་བྱུངས་ཁྲག་ལ་དད་པ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། འག་པོའི་གུང་ཁྲན་ཏང་གིས་སྲིད་དབང་འཕྲོག་
 ལེན་གྱི་ལག་ཆ་དང་། བྱེད་ཐབས་གཅོ་བོ་ཡིན་ལ། གུང་ཁྲན་ཏང་གི་དབང་ཆ་འབྱུང་ཁྲངས་ནི་མེ་མདའ་དང་སྒྲུ་གུ་
 ཡིན། རྒྱ་མ་དེས་འཆོ་བའི་འཛིགས་སྒྲུལ་དང་། ཕྱི་མ་དེས་བསམ་སྒོར་འཛིགས་སྒྲུལ་བྱེད། རྒྱ་དམར་གྱི་སྤྱི་འཐོ་
 དབང་བསྐྱར་ནི་འཆོ་བ་དང་གཡོ་རྩོན་མཉམ་འདྲེས་ལས་བྱུང་ཞིང་། མེ་མདའ་དང་སྒྲུ་གུ་གཉིས་ལས་གཅིག་ཀྱང་མེད་

དུམི་རུང་། རྒྱ་དམར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ནི་འཁོན་ཚོད་དང་འབྲུག་འཛིང་གིས་ཁེངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་ཡིན། དཔེར་ན། རྒྱལ་
ཁབ་གྱི་སྲིད་འཛིན་ཟུར་བ་ཤང་གིན་གྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༧ ལོའི་དུག་བཞི་དམར་གསོད་སྐབས། རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་དབང་དེ་
མི་ཕྱེ་བ་གསུམ་གྱི་སློག་བཏང་ནས་སྒངས་པ་ཞིག་རེད། ལུས་འཕྲོག་འདོད་ན་མི་ཕྱེ་བ་གསུམ་གྱི་མགོ་བྱིར་ནས་བཞེ་རུ་
ཤོག་ཅིས་བཞོད་པ་ལྟ་བུ་རེད།

འདིར་ཐོག་མར་ང་ཚོས་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས་ཤིག་ལ་བརྟུ་བར་བྱ།

༡༩༡༩ ལོའི་ཟླ་ ༡༠ ནས་ ༡༩༣༥ ལོའི་ཟླ་ ༡ བར་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་སྐོར་བསྐྱེལ་འགོག་ཞོལ་བེངས་ལྟ་
བ་ཕམ་ཉེས་བྱུང་སྟེ། ཁྱོང་གསེབ་གྱི་སྲིད་དབང་མང་དག་ཅིག་ཤོར་བ་དང་། རྟེན་གཞི་རྩེ་རྒྱུ་རྒྱུར་ཏེ་གོ་མིན་ཏང་
གིས་ཙ་གཏོར་གཏོར་ཉེར་གཏུགས་པ་ན། རི་འགོག་དམག་འབྲུག་གིས་གྲུང་ཁྲན་ཏང་བསྐྱབས་པ་རེད། དམར་དམག་
ལེ་དབར་ཁྲི་ཡི་རྒྱུང་བསྐྱོད་ཟེར་བ་ནི་རྒྱ་བཙོགས་སུ་བྱོས་བསྐྱོད་གྱིས་ཕྱི་སློག་དང་ར་ཤི་ལ་ཐག་ཉེ་སར་བསྐྱོད་དེ། དམག་
ཕམ་ན་ར་ཤི་ལར་བྱོས་ཅིས་ཡིན། དེ་བཞིན་དུ་ས་དེར་རི་བོན་གྱི་དམག་མི་མེད་པས་བདེ་འཇགས་ཀྱང་ཡིན། ལོ་གཅིག་
གི་རྗེས་ནས་དམར་དམག་ཏུ་འཛུལ་ལ་སླེབས་སྐབས་དམག་འཛིན་བརྒྱུད་ཁྲི་ནས་དུག་སྟོང་ཙམ་ལས་ལྷག་མེད། དེ་དུས་
གོ་མིན་ཏང་ལ་དམག་མི་ས་ལ་བརྒྱུད་ལྷག་ཡོད། ལོ་བརྒྱུད་གྱི་རི་འགོག་དམག་འབྲུག་ནང་གོ་མིན་ཏང་གི་དམག་མི་ས་
ལ་གསུམ་དང་བཞི་འབུམ་ཆིག་ཁྲི་ལྷག་དམག་སར་ཤོར་བ་དང་། གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་དམག་མི་དུག་འབུམ་ཆིག་ཁྲི་དམག་
སར་ཤོར་ཡོད། གོ་མིན་ཏང་གི་རྩི་ཤོག་ཡན་གྱི་དམག་དཔོན་ ༣༠༦ ཤོར་བ་དང་། གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་གཅིག་ལས་
ཤོར་མེད། རི་བོན་གྱིས་དེ་དུས་མགོ་བཏགས་ལུ་ས་གོ་མིན་ཏང་ཡིན་པ་ལས་གྲུང་ཁྲན་མིན། གྲུང་ཁྲན་ཏང་ནི་རི་བོན་
གྱིས་བཙན་འཇུག་གྱི་གོ་སྐབས་དང་བསྐྱུན་ནས་སྟོབས་ལུགས་རྒྱས་པ་དང་། རི་འགོག་དམག་འབྲུག་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་
ནས་ལོ་གསུམ་རྗེས། རི་བོན་བཙན་འཇུག་བར་གཡུལ་བཤམས་ཏེ་ཁྱོང་གྲུང་ཆབས་ཆེན་ཕོག་པའི་གོ་མིན་ཏང་གི་ལག་
ནས་སྲིད་དབང་འཕྲོག་པ་དང་། ཨེ་ག་ཡའི་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་དང་པོ་དེ་མགོ་ཉིང་བསྐྲོགས། འོན་ཀྱང་རྒྱ་དམར་གྱི་
སློབ་དཔེ་ཁག་ཏུ་གོ་མིན་ཏང་གིས་རི་བོན་ལ་འགོག་ཞོལ་མ་བྱས་པ་དང་། གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་མགོ་བྱིད་དེ་རི་འགོག་དམག་
འབྲུག་ལ་སྐབས་ཆེན་གྱི་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་ལུགས་སྐྱོག་གི་ཡོད།

མན་དུ་རྒྱལ་རབས་མགོ་ཉིང་བསྐྲོགས་རྗེས་རྒྱ་ནག་ཏུ་བྱུང་བའི་ནང་འབྲུག་བྱུང་བེངས་རེ་དང་། རི་འགོག་
དམག་འབྲུག་ལོ་བརྒྱུད་ནས་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་སྲིད་དབང་བཙུགས་པའི་བར་དུ་བསམ་གཞིགས་བྱེད་སྐབས། མིའི་ཆོ་སློག་

གོར་བ་གཅིག་པུའི་གྲོང་གུང་དེ་དག་ཀྱང་རྒྱ་ནག་ཏུ་འཆར་ཡོངས་ཤུང་བའི་མི་ཚང་མའི་དྲན་སྦྲང་དུ་གསལ་ལ་བྱིང་རེ་
ཡོད་ལ། སྲིད་དབང་འདི་ནི་རྒྱ་ནག་གི་མི་བགྲང་གིས་མི་ལང་བའི་ཁྲག་དང་ལེམ་པོ་བཅིགས་པ་ལས་ཤུང་བ་ཞིག་ཡིན་
ཞེས་བརྗོད་ཆོག ང་ཚུང་དུའི་དུས་སུ། གནམ་ལོག་ཏུ་མི་སྤྲུག་ཤོས་ནི་ཨ་རི་ནང་ཅང་ཅེ་ནི་དང་། མི་ལག་ཤོས་ནི་
མའོ་ཀུའུ་ཞི་དང་གུང་ཁྲན་ཏང་རེད་ཅེས་ཟེར་གྱི་འདུག འདི་ནི་ང་ཚུང་དུས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཤེས་བྱ་ཡོངས་རྫོགས་ཡིན།

གོ་མིན་ཏང་དང་གུང་ཁྲན་ཏང་བསྐྱར་ན། གོ་མིན་ཏང་གིས་སྒྲུབ་ཆོགས་པ་གསོ་བ་དང་། གུང་ཁྲན་
ཏང་ནི་གཞུང་རྒྱུས་ཆོགས་པ་གསོ་གི་ཡོད། གོ་མིན་ཏང་ལ་ཆོགས་དངུལ་རྒྱ་སྒྲོར་དུང་ཕུར་བརྒྱ་ཙམ་ཡོད་པ་དེ། གུང་
ཁྲན་ཏང་གི་ད་ལྟའི་འགྲོ་སྲིད་གཏོང་ཆད་ལ་བརྟུན་ན། གཟུལ་འཁོར་གཉིས་ཀྱི་འགྲོ་སྲིད་རེད། རྒྱ་དམར་གྱིས་ད་དུང་
ཨ་རིའི་སྲིད་འཛིན་འོས་བསྐྱའི་སྐབས་འགྲོ་སྲིད་ཆེ་རབས་ལུང་སྒྲོགས་ཤེད་བཞིན་ཡོད་མོད། ༡༠༠༤ ལོའི་སྲིད་འཛིན་
འོས་བསྐྱའི་སྤྱི་ཡོངས་འགྲོ་སྲིད་ཏུ་ལམ་རྒྱ་སྒྲོར་དུང་ཕུར་བརྒྱ་ཙམ་ལས་སོང་མེད། རྒྱ་དམར་གྱི་ཏང་གི་གྲོན་དངུལ་
དེས་འཛམ་གླིང་སྤྱང་གུང་ཁྲན་མ་ཡིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་གཞུང་འཛིན་ཆོགས་པ་ཆང་མ་གསོ་དགོས་ཀྱང་
ད་དུང་ལྷག་མ་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་ཆོ། དེ་ཁ་པོ་བཤད་པ་གང་ཡིན་མིན། གུང་ཁྲན་ཏང་ལ་ཕྱི་ཚུལ་དུ་སྒྲུབ་གྱི་རྒྱ་དངོས་
གང་ཡང་མེད། ༡༩༩༩ ལོ་ནས་བཟུང་དེས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མིང་ཐོག་དང་མི་དམངས་ཀྱི་མིང་ཐོག་ནས་རྒྱ་ནག་སྐམ་
ས་ཆེན་མོའི་སྤྱང་གི་རྒྱ་ཁོར་དང་། ས་ཆ། གཏེར་རྒྱས་སོགས་བདག་གིར་བཟུང་ཞིང་། ལོ་ ༥༥ རིང་གུང་ཁྲན་ཏང་
གི་དབང་བསྐྱར་གྱི་བརྒྱད་རིམ་ནི་རྒྱ་ཁོར་བསྐྱར་བཞོའི་འབྲུབ་སྟོན་ཞིག་ལས་མ་འདས། གུང་ཁྲན་ཏང་གི་སྤྱི་ཆོན་གང་
གིས་ཀྱང་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ལས་ཀ་མི་ཤེད་པ་དང་། ཐོན་སྐྱེད་སྤྱི་ཆོན་གྱི་ལས་ཤེད་བསྐྱོ་གཏོང་འཕེ་འགྱུར་ཅི་ཤེད་གུང་ཁྲན་
ཏང་གི་ལག་པར་ཡོད། འཛམ་གླིང་སྤྱང་སྲིད་དོན་ཆོགས་པ་མང་དག་ཅིག་ལ་ཆོགས་དངུལ་མི་འདང་བའི་དཀའ་ངལ་
འབྱུང་གི་ཡོད་པ་ནི། དེ་དག་གིས་གཞུང་དངུལ་ལ་ལག་པ་འཆང་དཀའ་བའི་སྐབས་ཀྱིས་ཡིན། ཁེ་ལིན་ཀོ་ལི་ཀྱིས་སྲིད་
འཛིན་ཤེད་རིང་། སྲིད་འཛིན་གཞོན་པས་པོ་བྱང་དཀར་པོའི་ཁ་པར་ཤེད་སྤྱད་དེ་ཆོགས་པ་ནང་ཁུལ་གྱི་ལས་ཤེད་ཅིག་
ལ་ཆོགས་པའི་ཞལ་འདེབས་བསྐྱེད་སྐྱོང་སྐྱོང་སྐྱོང་བྱས་པ་གྲོས་ཆོགས་འཐུས་མི་ཞིག་གིས་དེ་ནི་སྲིད་འཛིན་གཞོན་པས་
གཞུང་རྒྱ་སྒྲོར་ཤེད་བཏང་བ་ཡིན་ལུགས་སྒྲོན་འཇུགས་བྱས་ཡོད། གུང་ཁྲན་ཏང་འདི་ནད་ཡམས་ལྟར་རྒྱ་ནག་ཏུ་ཁྱབ་
རྒྱས། སྤྱི་ཆོགས་སྤྱང་གི་འཆལ་པོ་དང་ལེ་ལོ་ཙན་བསྐྱོངས་ཏེ། ས་ཞིང་བགོ་བཤའ་དང་རྒྱ་ཁོར་འཕྲོག་ལེན། བརྟན་
བཅོས་ལོག་གཡེམ་སོགས་མངོན་སུམ་འཛམ་གླིང་དུ་ཤེད་དུ་བརྒྱག་པས། མི་མང་པོ་ཞིག་ཆོགས་པ་འདིའི་ནང་ཞུགས་

པ་དང་། གྲུང་ཁྱེད་ཀྱིས་གསུངས་པའི་མིང་ཐོག་ནས་སྤྱད་པ་དག་དང་མ་ཙུང་ཙུང་མེད་དུ་བཏང་བ་དང་། ཁོ་
 ཚོའི་རྒྱ་ཁྱིམ་ཡོངས་སྤྱོད་འཕྲོག་ལེན་བྱས། དེང་སང་གྲུང་ཁྱེད་ཀྱི་སྤྱད་པ་གསུངས་པ་ནམས་སྒྲིག་ཟུལ་སྤངས་ལ་
 རོལ་ཏེ། དེ་སྤྱི་མ་ཙུང་ལས་ལྷལ་འགྱུར་གྱི་བག་མེད་འཚོ་བ་སྦྱེལ་བཞིན་ཡོད། གྲུང་དབྱེད་རྒྱུན་ལས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་
 ནམས་ལས་གནས་འཁྱུར་རྗེས་ས་གནས་སོ་སོར་སྤྱོད་པ་ཡོད་པ་དང་། ཆབ་སྲིད་རྩལ་གྱི་འབྲུས་མི་ལས་འཁྱུར་ ༡༥༠
 ཙམ་ལ་ལོ་རེའི་གཞུང་དངུལ་འགྲོ་བྱོན་གྱི་སྒོར་དུང་ཕུར་ ༡༠ ཙམ་དང་མི་རེར་ཆ་སྒྲིམས་སྒོར་གྱེ་བ་གཅིག་ཙམ་
 འགྲོ་བྱོན་ཡོད། དུའུ་དང་ཁིང་ཆེན་རིམ་པའི་དཔོན་རིགས་ལས་འཁྱུར་བ་ལྟ་སྟོང་ལྟག་ལ་མི་རེར་ལོ་རེར་གཞུང་དངུལ་
 འགྲོ་བྱོན་གྱི་སྒོར་འབུམ་བདུན་ཙམ་ཡིན། དེ་དག་དང་ནད་དེ་གོ་ཞོག་པའི་གནས་སྤངས་ཤིག་ནི། དེང་སང་མཐོ་སྒྲོབ་
 ཏུ་རྒྱགས་འཕྲོད་མཁན་སྒྲོབ་ཕྱག་འཛོར་ཆེན་ཞིག་སྒྲོབ་ཡོན་སྤྱོད་མ་ཐུབ་པར་པ་མས་སོ་སོའི་ནང་ཁྲོལ་ཚོང་བསྐྱར་དང་།
 ཁ་གསུང་རང་སྲོག་གཅོད་ཀྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་ལས་འཁྱུར་དཔོན་རིགས་བརྒྱ་ཙམ་ལ་ལོ་རེར་སྒོར་དུང་ཕུར་བརྒྱ་ཙམ་
 འགྲོ་བ་དེ། ཅང་ཅེ་མིན་གྱི་འཛོག་ཐེངས་གཅིག་ལ་རྒྱ་ནག་གི་དངུལ་འབྲེལ་ཡོད་པའི་ཁེ་རེ་རྒྱན་དངུལ་ཁང་ཞིག་ཏུ་སྒོར་
 དུང་ཕུར་ ༡༠༠ བཞག་པ་དང་བསྐྱར་ཆེ་དེ་ཙམ་མང་པོ་རེད་མི་འདུག

དེ་མིན་ང་ཚོས་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྱེད་ཀྱིས་སྤྱོད་དབང་བཟུང་རྗེས། བོད་ཐེ་བའི་རྒྱ་ནག་ཡོངས་ལ་དབང་བསྐྱར་
 བྱས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་གང་འདྲ་ཞིག་ཆགས་ཡོད་མེད་དང་། དོན་དངོས་ཐོག་རྒྱ་ནག་དེ་ཡང་སྤྱིང་གང་འདྲ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་
 ཡོད་མེད་ཀྱི་གནས་སྤངས་ལ་སྐབས་བདེའི་དོན་དངོས་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་འགའ་ཞིག་འཛོག་པ་བརྒྱད། རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྱེད་
 དེ་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་མིན་གསལ་པོར་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་གི་རེད།

གསལ་བཤད་ཞུ་དགོས་པ་ཞིག་ལ། ང་ཚོས་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྱེད་ལ་བཞུགས་པོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཁོ་ནར་བཞུ་
 རྒྱུ་མེད་པར། རྒྱ་ནག་གི་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་བཞུས་ན། ཆ་ཆང་པོ་དང་གཏིང་ཟབ་པོའི་སྒོ་ནས་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྱེད་
 ལ་རྒྱས་མང་འགཞི་ནས་འོན་ཐུབ།

༡༥ རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྱེད་ཀྱིས་སྤྱོད་དབང་བཟུགས་ཏེ་མི་ལོ་ལྔ་བརྒྱ་དང་ལྔ་སྟོང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་དག་གཞོན་དང་བྱུང་
 ཁག་གཞིས་ཀྱི་བྱིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དམར་གསོད་གཏོང་རྒྱུ་ནི་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྱེད་ཀྱིས་དབང་བསྐྱར་
 བྱེད་རྒྱུར་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་བྱ་ཐབས་ཁོ་ན་ཡིན། ཟུ་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོའི་རྗེས་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྱེད་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་སྤྱིའི་

མི་འཛོར་གྱི་ཕྱེད་ཀྱི་ཡན་ལ་གནོད་སྐྱོན་བཏང་ཡོད། སྔ་མོན་ཤོན་པོ་མི་ཏེ། སྔ་མོན་ཤོན་ཐུག་ཆགས་ཀྱི་ ཞེས་པའི་
 ཆགས་ཤོག་ཐོག་ཀྱི་ནག་དམར་ཤོག་ཆོགས་པས་གནོད་འཆེ་བཏང་ནས་འཆེ་སྐྱོན་སོང་པའི་གངས་འཛོར་ནི་བྱེ་བ་བརྒྱད་
 ལྷག་ཙམ་ཟིན་གྱི་ཡོད་པར་ཆོད་ཅིས་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་འགྲོ་བ་མིར་བྱུང་པའི་འཇམ་གླིང་དམག་ཆེན་ཐངས་
 གཉིས་ཀྱི་ནང་འདས་གོངས་སོང་པའི་བསྐྱེམས་འཛོར་ལས་བཞུལ་ཡོད་ཅེས་འཁོད་ཡོད། སེ་ཏུ་ཡིན་གྱི་གདུག་རྩུབ་དྲག་
 གནོན་འོག་ཆེ་སྤྱོད་ཤོར་པའི་གངས་འཛོར་ནི་བྱེ་བ་གཉིས་ཙམ་ཟིན་གྱི་ཡོད་པ་དེ་ཨུ་རུ་སུ་སྤྱོན་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་འཛོར་
 གྱི་བརྒྱ་ཆ་གཅིག་ཟིན་གྱི་ཡོད། རྒྱ་ནག་གིས་མི་འཛོར་བྱེ་བ་བརྒྱད་ཙམ་གྱི་ཆེ་སྤྱོད་འཕྲོག་པ་དེ་འང་ཕལ་ཆེར་བརྒྱ་ཆ་གཅིག་
 ཙམ་ཟིན་གྱི་ཡོད། ཀམ་པོ་ཏེར་གྱི་དམར་ཤོག་གིས་དྲག་གནོན་གདུག་རྩུབ་འོག་མི་འཛོར་ས་ཡ་གཉིས་ཙམ་དམར་བསད་
 བཏང་ཡོད་པ་དེས་རྒྱལ་ཁབ་དེའི་མི་འཛོར་གྱི་བཞི་ཆ་གཅིག་ཟིན་གྱི་ཡོད། དེར་སྐབས་བྱུང་གོ་རེ་ཡའི་ནང་མི་འཛོར་
 ས་ཡ་གཅིག་ཙམ་ལྷོགས་ཤི་ཐེབས་ཡོད་པར་ཆོད་ཅིས་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་དག་དམར་ཤོག་ཆོགས་པས་ཁྲག་གི་བྱ་ལོན་
 འཇལ་རྒྱུར་བསྐྱད་ཡོད་པ་གཉིས་ཡིན། ཉི་ཤོད་གིས་ལོ་རབས་སུམ་ཅུའི་རྗེས་ནས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོ་བར་རྒྱ་ནག་
 ནང་བཅན་འཇུལ་བྱེད་སྐབས་ཏ་ཅང་དྲག་རྩུབ་ཀྱི་སྤྱོད་ངན་སྤེལ་ཡོད་ཅིང་། སྐབས་དེར་མི་ཁ་གས་ཀྱིས་ཆོད་ཅིས་བྱས་
 པར་གཞིགས་ན་རྒྱ་མི་བྱེ་བ་བཞི་མ་ཟིན་ཙམ་འཆེ་སྐྱོན་བྱུང་ཡོད་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་གྱི་ཡོད། ཡིན་ནའང་རྒྱ་ནག་གི་
 འགོ་ཁྲིད་མའི་ཅི་ཏུང་གིས་ཞིང་ལས་སྤྱོད་རྩལ་ལག་བརྩུར་བྱས་པའི་འོག་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོ་ནས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༦༡ ལོ་
 བར་གྱི་ལོ་གསུམ་ཁོ་ནར་རྒྱ་ནག་ནང་མི་གངས་བྱེ་བ་གསུམ་ནས་ལྔ་བར་ལྷོགས་ཤི་ཐེབས་ཡོད་པར་ཆོད་ཅིས་བྱེད་གྱི་
 ཡོད། རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲུང་དབྱུག་གཞུང་ཏང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་ཁང་སོགས་ཀྱིས་མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ཙམ་སྤྱིག་བྱས་
 པའི་ ‘རྒྱལ་ཁབ་བརྒྱལ་ས་ཚུན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆབ་སྲིད་ལས་འགལ་གྱི་དངོས་དོན་བཀོད་པ་’ ཞེས་པའི་སྟན་ཐོའི་
 ནང་། རིག་གསར་སྐབས་ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད་གངས་ཐོ་ཁག་ནི་མི་འཛོར་ས་ཡ་བཞི་དང་འབུམ་གཉིས་ལྷག་ཙམ་བཀག་ཉར་
 ཅད་ཞིབ་བྱས་པ་དང་། མི་འཛོར་ས་ཡ་གཅིག་དང་བདུན་འབུམ་ཉིས་བརྒྱད་སྟོང་ལྷག་ཙམ་དུས་མཉན་ཆེན་འདས་སུ་
 བཏང་བ། མི་འཛོར་ཆེག་འབུམ་སུམ་བཞི་སྟོང་ལྷག་ཙམ་གསར་བཅེར་ངོ་རྒྱལ་གྱི་ཉིས་མིང་འོག་སྤྱོད་ཐོག་གི་ཉིས་བེམས་
 བཅད། མི་འཛོར་ཉིས་འབུམ་སུམ་བཞི་བདུན་སྟོང་ལྷག་ཙམ་དྲག་པོའི་འཐབ་ཅོད་ནང་ཆེ་སྤྱོད་ཤོར་བ་དང་། མི་འཛོར་
 ས་ཡ་བདུན་དང་སུམ་བཞི་ལྷག་ཙམ་མས་སྐྱོན་བཏང་སྟེ་དབང་པོ་སྐྱོན་ཅན་དུ་གྱུར་ཡོད། དུད་བྱིས་གངས་བདུན་བྱི་ཆེག་
 སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་ཅ་མེད་དུ་བཏང་ཡོད་ཅེས་འཁོད་ཡོད་ཀྱང་། རིགས་གཅིག་མཁས་ཅན་ཆོས་རྒྱ་ནག་རྫོང་ཁག་

གི་ལོ་རྒྱུས་ནང་བཀོད་པའི་བསྐྱེད་མཐུན་ཐོར་གཞི་བཅོལ་ཏེ་གྲངས་ཀྱི་གསལ་བཏོན་བྱས་ཡོད་པའི་ནང་། ཉུང་མཐར་རིག་གསར་སྐབས་མི་འཛོམས་ལ་བདུན་དང་བདུན་འབུམ་སུམ་ཁྲི་ཙམ་དུས་མིན་རྒྱུན་འདས་སུ་བཏང་ཡོད་པ་དང་། མི་འཛོམས་བྱེ་བ་བརྒྱད་ཙམ་ལོ་ངོ་ ༥༦ ལ་ཆ་སྒྲིམས་བྱས་ན་ཉིན་རེར་མི་གྲངས་བཞི་སྟོང་ཙམ་འཆི་སྐྱོན་བྱུང་ཡོད་པ་དེ་ནི་ཉིན་ལྟར་གནམ་བདེ་སྒྲིམ་འཛིན་ཐང་ཆེན་གྱི་སྡེ་བ་གསོད་བྱུང་བ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཡིན། གཞན་ཡང་ད་དུང་རྒྱ་ནག་གི་ཤར་ཏུར་གི་སི་ཐན་དང་པོད། ནང་སོག་ ཡུན་ནན་སོགས་ས་ཁུལ་དུ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སྡེ་བ་གསོད་བཏང་བའི་འབྲེལ་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དེ་བས་རྙེད་སོན་དཀའ། རིག་གསར་འགོ་རྒྱུས་སྐབས་དམར་གསོད་བཏང་བ་ལྟུང་། རྒྱ་ནག་ནང་རང་གི་རྒྱལ་པའི་མཐོ་རྒྱུས་ཤིག་འཕུར་ཡོད། རིག་གསར་གྱི་ཐོག་མའི་དུས་སྐབས་སུ་གསལ་ཙན་གྱི་ཤེས་ཡོན་ཙན་དང་ཆོས་ལུགས་མི་སྣ་འཛོམས་ཆེན་ཞིག་འཕུག་ཐབས་ཟད་ངང་འཆི་ལམ་དུ་བསྐྱོད་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་རྒྱལ་ཡོངས་ས་གནས་ཁག་ཏུ་སེམས་བཟང་ཙན་གྱི་ཉེས་ཙན་པ་གྲངས་ལས་འདས་པ་བཀག་ཉར་བྱས་ཡོད་པའི་ནང་ཁྱ་གྲུབ་མི་མཐུན་པའི་མི་སྣ་དང་ཆོས་འཁོར་སྒྲིམ་སྒྲུབ་ཀྱི་སྒྲིམ་སྒྲུབ་པ། གསང་བའི་ཆོས་ཆོགས་ཀྱི་ཆོགས་མི། བོད་ཀྱི་མི་སྣ། ཤར་ཏུར་གི་སི་ཐན་གྱི་མི་སྣ། ནང་སོག་གི་མི་སྣ་སོགས་ཚུད་ཡོད། མི་དེ་དག་གི་ནང་ཁ་ཤས་དྲི་གཅོད་གཏན་ནས་མི་བྱེད་པར་ཐད་ཀར་ངལ་རྩོལ་སྒྲོབ་གསོ་རུ་ཁག་ཟེར་བའི་ནང་བསྐྱལ་ནས་བཀག་ཉར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། ཁོ་ཆོ་སོ་སོར་ཁྲངས་སྒྲེལ་དག་འབུད་དང་གོང་རིམ་ལ་ཞུ་གདུགས་བྱེད་རྒྱུ་ཐོབ་ཐང་ཡང་འཕྲོག་གི་ཡོད། རྒྱ་ནག་དཔོན་རིགས་ཀྱི་གཞུང་འབྲེལ་ཡིག་ཆར་གཞི་བཟུང་ན་མཐོ་ཆད་མི་འཛོམས་དུག་ཁྲི་ཙམ་ཟེན་པའི་ཆོས་འཁོར་སྒྲིམ་སྒྲུབ་ཆོགས་པའི་སྒྲིམ་སྒྲུབ་པར་དྲི་གཅོད་གང་ཡང་མ་བྱས་པར་ངལ་རྩོལ་སྒྲོབ་གསོ་རུ་བ་དང་རིག་འཆོ་མ་ཟེན་པའི་སྒྲན་ཁང་ནང་བསྐྱལ་ཏེ་བཀག་ཉར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ནང་ཁུལ་གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། མི་འཛོམས་སྟོང་ཕྱག་བདུན་ལྷག་ས་གནས་ཁག་གི་བཀག་ཉར་ཁང་དང་ངལ་རྩོལ་སྒྲོབ་གསོ་ཁང་། བཅོན་ཁང་། རིག་འཆོ་མ་ཟེན་པའི་སྒྲན་ཁང་སོགས་ཀྱི་ནང་མནར་གཅོད་ཁོ་ནའི་འོག་རྒྱུན་འདས་སུ་གྱུར་ཡོད། ཆ་སྒྲིམས་བྱས་ན་ཉིན་རེར་མི་བདུན་དམར་གསོད་གཏོང་གི་ཡོད་པ་དེས་རྒྱ་ནག་ནི་འཛམ་གླིང་ནང་སེམས་བཟང་ཙན་གྱི་བཅོན་པ་བཀག་ཉར་བྱེད་སའི་གཅིག་བརྒྱས་ཀྱི་བཅོན་རྩ་ཆེ་ཤིས་དེ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པ་གསལ་པོར་མངོན་གྱི་ཡོད། ཉེ་དུས་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་ད་དུང་མི་མང་ཤོག་སྒྲོར་དུང་ཕྱར་ལྡ་བརྩ་ཙམ་བཏང་སྟེ། དེང་རབས་ཙན་གྱི་བཅོན་ཁང་གསར་རྒྱག་བྱ་རྒྱུ་འཆར་གཞི་འགོད་བཞིན་ཡོད་པ་མ་ཟད། ད་དུང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སོག་ཁྲིམས་ཀྱི་ཉེས་པ་གཅོད་རྒྱ་དེ་ནི་སྤྲོད་དབང་ཞི་བཟན་ཡོང་རྒྱུར་ཞབས་འདེགས་སུ་སྤྱོད་བཞིན་

ཡོད། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཉེས་ཡངས་ཚོགས་པས་ཚོད་ཅིས་བྱས་པ་ལྟར་ན། རྒྱ་ནག་གིས་ལེ་རེར་ཉུང་མཐར་མི་གངས་དྲུག་
 རྒྱུང་ཙམ་ལ་སློག་ཐོག་གི་ཉེས་ཁྲིམས་གཙོད་གྱི་ཡོད་པ་དེས་འཇམ་སྒྲིང་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གིས་ལེ་རེར་སློག་ཐོག་གི་ཉེས་ཁྲིམས་
 བཅད་པའི་བརྒྱུ་རྒྱུ་ཡན་ཟེན་གྱི་ཡོད། རྒྱ་ལོ་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི་ཞིག་གིས་མཁོ་
 བཏོན་བྱས་པའི་ཡིག་ཆར་གཞིགས་ན། དོན་དངོས་ཐོག་ལེ་རེར་སློག་ཐོག་ཏུ་བཏང་བའི་མི་གངས་ཁྲི་གཅིག་ལས་བཞུ་ལ་
 གྱི་ཡོད་ལུགས་གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད། བསྐྱར་བཅོས་སྒོ་དཔྱེའི་སྤྱི་དྲུས་ལག་བསྟར་བྱས་ཤེས་ ‘བཏུན་ལྷིང་ནི་ཡོད་
 ཆད་གྱི་གཙོ་བོའི་ཡང་གཙོ་ཡིན’ ཟེར་བ་དེ་ནི་ཉེན་རྒྱུ་པའི་དྲག་ཤུགས་དང་བདེ་འཇགས་ཆེན་པ་ཡོངས་གྱི་དབང་ཆ་
 འཛིན་བྱེད་གྱི་སྤང་འཁོར་དེ་ཡིན། ལོ་རབས་ཁྱེད་པའི་ནང་གཡས་སྒྲུགས་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་དང་ལོ་རབས་དྲུག་ཅུ་པའི་ནང་
 རིག་གནས་གསར་བཤེ། ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་པའི་ནང་མང་གཙོའི་ལས་འགལ་ལ་དྲག་གཞོན་དང་དྲག་བཞིའི་རྩེབ་གསོད།
 ལོ་རབས་དགུ་བཅུ་པའི་ནང་ཆོས་འཁོར་སྒྲོམ་སྒྲུབ་ལ་དྲག་གཞོན། དེང་སྐབས་ད་དུང་དྲ་རྒྱ་དྲག་གཞོན་དང་བཀག་
 འདོམས་ཤུགས་ཆེ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ལུ་མཐུད་ནས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་མི་སྣ་ཁག་དང་ཆོས་འཁོར་སྒྲོམ་སྒྲུབ་གྱི་
 མི་སྣ། མང་གཙོ་དོན་གཉེར་ཅན། སྤྱི་གཞུང་ལ་བསམ་འཆར་འདོན་མཁན་གྱི་མི་སྣ་ཁག་བཅས་ཆང་མར་དྲག་གཞོན་
 བྱེད་བཞིན་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་གཏོར་སྐྱོན་དང་དྲག་གཞོན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་དེ་ཆོ་ནི་ད་བར་མཆམས་འཛིག་གཏན་ནས་
 བྱས་ཐོང་མེད། དེ་རྒྱ་ལོ་ངོ་ཁྱེད་པའི་དྲུག་རིང་ཆབ་སྲིད་རྩིས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་སྒྲེར་འཛིན་འོག་རྒྱ་ནག་དེ་རྒྱ་ཤེས་སུ་ཆབ་
 སྤྱི་ཀྱི་ལས་འགལ་ཐེངས་གངས་ཉི་ཤུ་ལྷག་བརྒྱད་དགོས་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། ཐེངས་གངས་བདུན་བརྒྱུད་ཙམ་དུས་འགྱུར་
 བྱུང་ཡོད་པ་རེད། ཤེ་ཅིང་ནས་དུས་དང་ནམ་པ་ཀུན་དུ་ཉི་ཤོང་གི་འགོ་བྱིན་ ‘དཔལ་བོའི་མཆོད་ཁང་’ དུ་མཇལ་བར་
 སྐྱོན་བཟོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཡིན་ནའང་ཤེ་ཅིང་གནམ་བདེ་སྒྲོ་མོར་མཐོ་ཅི་ཏུང་གི་དྲན་གསེལ་ཁང་ཡོད་པ་དེ་ནི་ཁོ་ཆོའི་
 ‘མཆོད་ཁང་’ ཆགས་ཡོད། དེ་ནི་ཁོ་ཆོའི་ངོས་ནས་བཤད་ན་ངོ་ཆ་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན། གང་ལགས་ཤེ་ན། ཉི་ཤོང་
 བས་དམར་གསོད་བཏང་བའི་མི་འཁོར་ལས་མཐོ་ཅི་ཏུང་གི་གདུག་རྩུབ་འོག་ཁྱེད་འདས་སུ་ཁྱུར་བའི་མི་འཁོར་དེ་མང་
 བ་ཆགས་གྱི་ཡོད།

དེ་རྒྱ་ཕྱན་ཨོ་སི་གྱི་ལི་ཡ་དང་པོད་གྱི་ལྷ་སར་སྤྱོད་མཁན་གྱི་རྒྱ་རིགས་ཤིག་ཐུག་འཕྲད་བྱུང་བས་ཕྱན་གྱིས་ཁྱེད་
 རང་གི་ཆོར་སྤང་ཆེ་ཤོས་དེ་གང་ཡིན་ཞེས་དྲིས་པར། ཁོས་ངའི་ཆོར་སྤང་ཆེ་ཤོས་དེ་ཨོ་སི་གྱི་ལི་ཡ་ར་དཔོན་རིགས་
 དང་ཉེན་རྒྱུ་པ་མཐོང་རྒྱ་མེད་ལ་ད་དུང་ཞིབ་དཔྱད་པ་དང་ཁྲིམས་ཁང་སོགས་ཀྱི་རྒྱུངས་འཁོར་དེ་བས་མཐོང་རྒྱ་མེད།

ཆང་མ་མཐོང་ཕྱི་མེད་པས་གོགས་མེད་ཁེར་བྱ་གི་ཆོར་སྤང་ཞིག་ཡོང་གི་འདུག མི་སུས་ཀྱང་ཕྱན་ལ་ལྟོག་ཤིང་
མཁན་མི་འདུག བདེ་འཇགས་ཅ་བ་ནས་མི་འདུག་པས་སེམས་ནང་སྟོང་པ་སྟོང་བྱ་བ་ཆགས་ཀྱི་འདུག་ཅེས་བརྗོད། རྒྱ་
ནག་གི་གོང་ཁྲིའི་ཆེ་ཁག་བཤད་མི་དགོས་པར་ལྟ་སའི་ཁྲོམ་གཞུང་ནང་ཕྱིན་ཏེ་བཞུགས་ཆོ། རྒྱུ་ལོ་ཁོར་གྱི་ཨང་ཏགས་
བརྒྱ་ཆ་བདུན་ནི་དམག་དཔུང་གི་མི་ཅི་ཅི་བཞུགས་པ་དང་ཁྲིམས་ཁང་། དེ་མིན་ཏང་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་རིང་འདུག

༡༥ གཡོ་ཁྲམ་དང་སྐྱུག་རྩན་བཤད་ཕྱི་ཀྱང་ཁྲན་ཏང་གིས་མི་མང་ལ་བཅན་གནོན་ཤིང་པའི་ཐབས་ཤེས་ལག་
ཤོས་དེ་ཡིན། དེ་ནི་འདས་ཟེན་པར་གཡོ་བཅོས་དང་། ད་ལྟར་སྤྲོས་གསང་། ཕྱི་ཕྱོགས་ལ་བཀག་སྡོམ། ནང་ལ་མགོ་
སྒྲེར་གཏོང་བ་སོགས་ལས་མཆོན་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན།

ལོ་རྒྱུས་ནི་རྒྱ་ནག་གྲང་ཁྲན་ཏང་གིས་བཅན་གནོན་ཤིང་པའི་ཐབས་ལམ་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན། སྤྱི་མོའི་ཁྲན་ཆེད་ཀྱི་ཁྲ་
གོ་དང་ཕྱིས་ཀྱི་རིག་གསར་ལོ་རྒྱུས་ རྒྱ་དེའི་ནང་བོད་ཆུང་ཡོད། ལ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་སྤྲོས་གསང་དང་གཡོ་བཅོས།
བཅོས་འགྲེལ་སོགས་ཤིང་གྱི་ཡོད་པ་དེ་དང་ཆབས་ཅིག དེ་སྤེལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གཏོང་རིས་ཡོངས་རྫོགས་མངོན་པར་ཤིང་
རྒྱུའི་འབད་བཅོན་ཆང་མ་ཡང་སྟེང་རྩེ་མེད་པར་བཀག་འགོག་དང་ཅ་མེད་བཅོ་གི་ཡོད། དེར་བརྟེན་སྐྱུག་རྩན་བཤད་
ཕྱི་ཀྱང་ཁྲན་ཏང་གིས་སྤྱོད་གཞན་ལ་ཏང་གི་ལོ་རྒྱུས་འབྲེ་རུ་མི་འདུག་
པ་དང་། ཁོར་ཆོས་ཁྲུངས་བཅན་པའི་ཏང་གི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བཅེར་ཞིག་འདོན་བྱུང་གི་མེད་པ་རེད། དེ་ནི་ཁོ་པའི་ལོ་རྒྱུས་
ནི་ཏང་གི་ཆེས་མཐོན་ཞག་ཡིན་པ་དང་། དེར་སྤྲོས་གསང་དང་རྩན་བཅོ་ཤིང་རྒྱུའི་གནས་མང་པོ་ཡོད་པའི་རྒྱུ་གིས་
ཡིན། སྤར་ནས་ད་བར་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཆོགས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་མཛོད་ཆང་མར་དོ་དམ་གྱི་ཆེན་པོ་ཤིང་
ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་རྒྱལ་ཕྱན་མཆོན་ཆས་ཀྱང་གཏོར་སྒྲོན་གཏོང་མི་བྱུང་པའི་ལོ་རྒྱུས་མཛོད་ཁང་དེའི་ནང་རྒྱ་ནག་
གྲང་ཁྲན་ཏང་གིས་མི་གཞན་ལ་བཞུན་མི་ཡོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གསང་བ་སྤྲོས་ཡོད། རྒྱ་ནག་གྲང་ཁྲན་ཏང་གི་ལོ་རྒྱུས་
ཀྱི་སྒྲོབ་གསེ་ཐོག་མ་ཉིད་ནས་ཏམ་བཅོས་དང་བཅོས་སྒྲིག་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་ཡིན་པ་ལས་དེ་ནི་དོན་དངོས་དང་གཏན་
ནས་མཚུངས་ཀྱི་མེད། དེ་དང་ཕྱོགས་མཚུངས་གྲང་ཁྲན་ཏང་གི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲོབ་གསེ་བཅེར་བ་དེས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
སྒྲོབ་གསེའི་ཆབ་མཆོན་ཤིང་གྱི་ཡོད། གྲང་ཁྲན་ཏང་ནང་ཁུལ་དུ་བྱོད་གིང་གསོན་གྱི་འཐབ་ཅོད་ནོར་ར་ཅན་གྱིས་ཁེངས་
ཡོད་ཀྱང་། ད་ཆ་མང་ཆེ་བ་ད་དུང་འགོ་བས་སྤང་བྱས་ནས་ཆ་ཆང་ཕྱིར་མངོན་བྱུང་གི་མེད། ཉིན་ཞིག་དྲི་ངན་གྱིས་

སྐྱུ་གུ་ལེ་ལོ་ལྷན་དེ་དག་སྐྱེ་བོ་ཀུན་གྱི་མིག་ལམ་དུ་འཆར་ངེས་ཡིན། དེར་སྐབས་ཀྱི་ནག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་དངོས་དོན་གྱི་གནས་ཚུལ་མང་དག་ཅིག་ཕྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཀྱལ་ཁབ་ཁག་དུ་དཔར་སྐྱོན་འགྲེམས་སྤེལ་བྱས་ཟིན་པ་མ་ཟད། ད་དུང་ཁག་གཅིག་སྐྱོན་དང་གཟུགས་མཐོང་བ་སྐྱོན་འཕྲེན་ཡང་བཟོས་ཡོད་པ་རེད། གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་སོ་སོའི་ཆོགས་པའི་སྐྱེས་སྐར་ཚུན་ཆད་རྩན་བཟོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༣༡ ཟླ་བ་ ༥ ཚེས་ ༡ ཉིན་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཆོགས་པ་སྐབས་དང་པོའི་ཀྱལ་ཡོངས་འཐུས་མི་ཆོགས་ཆེན་བརྒྱན་ཡོད་ལུགས་བཞིན་ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་། དོན་དངོས་ཐོག་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་ནི་ལོ་གཅིག་གི་གོང་བརྒྱན་ཟིན་ཡོད། གལ་སྲིད་དོན་དངོས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འདི་དག་ཁས་ལེན་བྱས་ཆེ་མའི་ཅེ་དུང་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་གསར་གཏོད་བྱེད་མཁན་དེ་མིན་པའི་རྒྱུ་གྱིས་ཡིན། རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གསར་གཏོད་བྱེད་མཁན་དེ་གཡས་ཕྱོགས་མགོ་བདུགས་རིང་ལུགས་པའི་ནོར་འཁྲལ་ཅན་གྱི་ཁྲིན་དུ་བྱ་གི་ལུ་ཉེས་ཅན་པ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་རྒྱབས་ཆེན་དང་གཟེ་བཞིན། ཡང་དག་པའི་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་འོད་ཟེར་ལྡན་པའི་གཟུགས་བརྒྱན་ལ་གཞིན་སྐྱོན་ཕོག་གི་ཡོད་པ་མ་ཟད། ད་དུང་རྒྱབས་ཆེན་གྱི་གཙོ་འཛིན་མའི་ཀྱུ་ལོ་ཞིའི་ཆེས་མཐོའི་སྐྱོན་གྲགས་ལའང་གཞིན་སྐྱོན་བཟོ་གི་ཡོད།

ང་ཚོས་སོ་སོའི་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐྱེད་སྐབས། རྒྱ་ནག་ཐང་ཀྱལ་རབས་དང་འགྲན་ཅོད་བྱུང་པའི་བྱ་རྒྱུད་ཀྱལ་རབས་ནི་པོད་ཀྱི་མངའ་ཐང་ཅེར་སོན་པའི་དུས་རིམ་ཞིག་ཡིན་མོད། གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་ལོ་རྒྱུས་སྐྱེ་བའི་སྐྱུག་འོག་དུ་སྐྱེའུ་རྒྱུས་དེ་དག་མང་ཆེ་བ་རྒྱ་བཟའ་གོང་ཚོའི་བྱས་རྒྱུས་ཡིན་པ་དང་། གལ་སྲིད་ ‘ཨ་ཅག་’ འདི་མིན་ཆེ་ང་ཆོའི་པོད་མི་རིགས་ལ་རབས་ཚུལ་ལྡན་བཞིན་རྒྱ་མར་བཞག་ཆང་མ་ ‘ཆུ་མོ་’ ཤ་སྐྱག་ཡིན་པ་རྩ་ལ་དུ་སྐྱོན་གྱི་ཡོད། དམན་ནས་བརྒྱན་མོ་འདི་ཆུ་མོའི་མི་རིགས་ཤིག་གི་མཉམ་མར་སྤྱད་པ་དེར་ནང་དོན་གཏོང་བའི་ཡོད་མེད་ཀྱི་དཔྱད་སྐྱེད་བྱེད་འདོད་མེད། འོན་ཀྱང་འདི་ལྟ་བུའི་ ‘ལོ་རྒྱུས་དངོས་གཙོའི་རིང་ལུགས་’ ཀྱི་ལྟ་བུ་དེ་དངོས་གནས་བཞིན་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན།

རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་ག་དུས་ཡིན་ནའང་ ‘མི་མང་ལ་ཞབས་འདེགས་ལུ་དགོས།’ ‘མི་མང་གི་གཞུང་ཞབས།’ ‘མི་མང་གི་ཞབས་ལུ་དམག་’ ‘མི་མང་གི་ཞབས་ལུ་བ་’ སོགས་འཕོད་སྒྲ་སྒྲོགས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། དེ་ཚོ་ཆང་མའི་སྤོང་ ‘མི་མང་’ ཞེས་པའི་ཡིག་འབྲུ་གཉིས་སྟོན་གྱི་ཡོད། རྒྱ་ནག་མི་མང་ཀུན་གྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར་ ‘མི་མང་’ ཞེས་པ་དེ་གཏན་ནས་གནས་ལུབ་ཀྱི་མེད་པ་དང་། གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་ག་དུས་ཡིན་ནའང་ ‘མི་མང་’ ལ་བྱང་གཏམ་

བཅོམ་དུ་འཇུག་གི་མེད། དེ་སྔ་དབང་ཆ་རག་མེད་སྐབས་གུང་ཁྲན་ཏང་གིས་སོ་ནམ་པར་ས་ཁོང་སྤོང་གྱི་དང་བཅོ་པར་
 བཅོ་གྲ་འཇུགས་སྒྱ། ཤེས་ཡོན་ཅན་ལ་རང་དབང་དང་མང་གཙོ་སྤོང་གྱི། ཞི་བདེར་གནས་སྒྱ་སོགས་ཁས་ལེན་གྱི་
 གྲི་ཡོད་ཀྱང་། ད་ཆ་གཅིག་ཀྱང་ལག་ལེན་དུ་འཁེལ་བྱུང་གི་མེད། གཡོ་སྒྱུ་ཁོ་ནའི་འོག་ཚུད་པའི་སྒྱ་ནག་གི་མི་རབས་
 གཅིག་འདས་ཟིན་པ་དང་། སྒྱ་ནག་གི་མི་རབས་གཞན་ཞིག་མུ་མཐུད་གུང་ཁྲན་ཏང་གི་རྒྱན་གཏམ་གྱི་གཡོ་རྒྱས་འོག་
 ཚུད་བཞིན་ཡོད་པས། འདི་ནི་སྒྱ་ནག་མི་མང་གི་སྒྱུ་སྒྲུང་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་དགོས་པ་ཞིག་དང་བཀྲ་མི་ཤིས་པའི་གནད་དོན་
 ཞིག་ཀྱང་ཡིན། གུང་ཁྲན་ཏང་གིས་སྒྱ་ཆེའི་མི་མང་ལ་རི་བོ་ཆེན་པོ་གསུམ་རྩ་གཏོར་གཏོར་དགོས་ཞེས་ག་དུས་ཡིན་ནའང་
 སྒྲུལ་སྤོང་གྱི་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་ ‘བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་’ དང་། ‘བཀའ་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་རིང་ལུགས།’
 ‘དཔོན་ངན་མ་རྩའི་རིང་ལུགས་’ བཅས་ཡིན། དོན་དངོས་ཐོག་གུང་ཁྲན་ཏང་གིས་རྗེས་སུ་བསྐྱབས་པའི་ལས་དོན་
 མཐའ་དག་སོ་སོ་རང་ཉིད་ནས་རྒྱ་ཁྲུང་ས་བཏོལ་ཡོད་པར་བརྟེན། རི་བོ་ཆེན་པོ་གསུམ་བསྐྱར་ལོག་གྱི་ཡོད། དེ་དང་
 སྐབས་སྒྱ་ནག་ནང་ས་བདག་དང་མ་རྩ་རིང་ལུགས་ཡོད་དམ་མེད་ཅེ་ན་དེ་དག་ཆང་མ་ཡོད་པ་རེད། རེད་དམ་མ་རེད།
 བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་དང་ཕྱི་ཕྱོགས་ཆོང་པ། ཕྱི་ཕྱོགས་མ་རྩ་བཅས་ཆང་མར་ཁོ་ཆོས་དགའ་བསུ་ཆད་མེད་ཞུ་གི་
 ཡོད་པ་མ་ཟད། ད་དུང་དགའ་བསུ་ཞུ་རྒྱུ་རྗེས་ཟིན་གྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གཞུང་དང་ཆོགས་པ་གང་འདྲ་
 ཞིག་ཡིན་རུང་ཆང་མ་མི་སེམས་འགྲུག་ཐུབ་པའི་འཛོད་ཆོག་སྒྲུང་བར་འགྲོ་བ་རེ་ཡོད་པ་དེ་དག་ནི་སོ་སོའི་ཆབ་སྲིད་གྱི་
 དགོས་འདུན་མདོན་འགྱུར་ཡོང་ཆེད་གྱི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་དམག་འབྲུག་རིམ་བུར་ནང་གནོད་འཚོ་ཆེ་
 ཤོས་ཕོག་མཁན་ནི་མི་སེར་དཀྲུག་མ་ཆོ་ཁོ་ན་རེད། གཅིག་བྱས་ན་འདི་ནི་ལས་དབང་ཡིན་སྲིད། སེར་སྒྱུ་མི་མང་དུས་
 ཏུ་ཏུ་མྱུད་རྗེས་གྱི་ལས་དབང་ལས་ཐར་ཐབས་ཡོད་པ་མ་རེད། དྲག་ཤུགས་གསར་བརྗེའི་མཇུག་འབྲས་རིམ་བུར་
 ཤེས་ག་དུས་ཡིན་ནའང་དྲག་ཤུགས་གཞན་ཞིག་གི་འགོ་བཙུགས་པར་འགྱུར་གྱི་ཡོད། སྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ཏང་གི་གནམ་
 འོག་ནི་སོ་ནམ་པས་བསྐྱུན་པ་ལས་བྱུང་བ་དང་། སྤོང་གསེབ་གྱི་མི་སེར་ནི་དེ་བས་སྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ཏང་གི་ཆེད་དུ་ཡོད་
 ཆད་ལེགས་སྦྱས་སུ་འབྱུང་མཁན་དེ་ཡིན། འོན་ཀྱང་སྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ཏང་གིས་དབང་ཆ་བཟུང་རྗེས། སོ་ནམ་པར་
 མཐོང་ཆུང་ཁོ་ན་གཏོང་གི་ཡོད་པ་དང་། སྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཆོགས་པས་སྲིད་དབང་བཟུང་རྗེས་དྲང་བདེན་གཏན་ནས་
 མ་ཡིན་པའི་ལམ་ལུགས་བཅོས་ནས་ཐེམ་ཐོའི་ལམ་ལུགས་ཟེར་བ་བཅོས་ཏེ། བཅན་ཤེད་གྱིས་ ‘ཞིང་ལས་མི་འཛོར་’
 དང་ཞིང་ལས་མ་ཡིན་པའི་མི་འཛོར་’ དེ་བཞིན་ཡོད། སོ་ནམ་པ་ཆོར་འཕྲོད་བརྟེན་སྤྲོན་བཅོས་གྱི་ཉེན་སྲུང་དང་

ལས་ཤོར་སྒྲིབ་གསོ། གས་ཡོལ་བཅས་མེད་པ་དང་བྱན་གཡར་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། སོ་ནམ་པ་ཆོ་ནི་རྒྱ་ནག་གི་གནས་
སྤངས་སྒྲིབ་ཤིས་ཀྱི་རིམ་པའི་གས་ཡིན་པ་དང་། དཔུ་ཁལ་ཕྱི་ཤིས་ཀྱི་གལ་རིམ་དངོས་གནས་དེ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད། སོ་
ནམ་པ་ཆོས་གསོག་འཛིག་མ་ཙཱ་དང་སྤྱི་ཕན་མ་ཙཱ། སྤྱི་འཛིན་དོ་དམ་མ་ཙཱ། ཅག་ཅིག་སྒྲིབ་ཡོན། སྤྱི་སྒོ་བཀའ་དོད།
ཡུལ་དམག་འཇུགས་སྤྱན་སྒྲིབ་བཅར་གྱི་དོད། བྲོང་གསེབ་གཞུང་ལམ་འཇུགས་སྤྱན་གྱི་དོད། དེ་མིན་གཟིགས་སྒྲིབ་
དོད་སོགས་སྤྱད་དགོས་ཀྱི་ཡོད། གཞན་ཡང་ད་དུང་གཞུང་འབྲུ་དང་སོ་ནམ་པའི་ཁལ། ས་ཁལ། དམིགས་གསལ་
ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ཁལ། བགས་ཁལ་སོགས་སྤྱད་དགོས་ཀྱི་ཡོད། དེ་མིན་ཁལ་རིགས་མི་འདྲ་བ་སྤྱི་མིན་སྤྱི་ཆོགས་ཡོད་
པ་རེད། ཁལ་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་ ‘ཞིང་ལས་མི་འབོར་མ་ཡིན་པ་’ ཆང་མས་ཁལ་འབབ་འདི་དག་སྤྱོད་དགོས་
ཀྱི་མེད།

རྒྱ་གཏམ་བཤད་རྒྱ་དང་དཀྱུག་གིང་བརྒྱབ་རྒྱ། གཡོ་ཁལ་བྱེད་རྒྱ་ནི་གྲང་ཁལ་ཏང་གི་རང་བཞིན་ཡིན་པ་དང་
ཁ་གཤགས་ཆད་ཆང་མ་དེ་རང་ཡིན། རྒྱ་གཏམ་ཁོ་ནར་བཞེན་ནས་རྒྱ་མཐུད་པའི་ལམ་ལུགས་འདིར། རྒྱ་གཞིའི་
རང་བཞིན་གྱི་ཉེས་དོན་བྱུང་རྗེས་ཡང་དང་པོར་སྒྲིབ་དགོས་པའི་ལས་དོན་ནི་དོན་དངོས་ལ་འགེབས་སྤྱད་བྱ་རྒྱ་དང་། ལུ་
མཐུད་རྒྱ་གཏམ་བཅོ་རྒྱ་དེ་ཡིན་པ་ལས་ཉེས་པར་ཙཱ་གཅོད་གཏན་ནས་བྱེད་ཀྱི་མེད་པ་དང་། ཅོར་འབྲལ་ལ་ངོས་ལེན་
ནི་དེ་བས་བྱེད་ཀྱི་མེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ག་དུས་ཡིན་ནའང་གསར་འགོད་ལ་དོ་དམ་བཀའ་འདོམས་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་
བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། མི་སྡེར་ནས་ཆགས་ཤོག་གཉེར་བ་དང་དཔེ་ཆ་དཔར་སྤྱན་འབྲེམས་སྤེལ་གཏན་ནས་བྱེད་དུ་འཇུག་
གི་མེད། ང་རྒྱར་བཀའ་འགོག་བྱེད་ཆེད་སྤྱི་ལོ་ ༡༠༠༠ ལོའི་རྗེས་འགྲོ་གོན་ཨ་སྒོར་དུང་ཕུར་བརྒྱད་ཙམ་བཏང་སྟེ་
‘གསེར་ལུབ་ལས་གྲ་’ ཟེར་བ་བཙུགས་ནས། རྒྱ་ནག་ནང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ང་ལམ་དང་འབྲེལ་མཐུད་བྱེད་ཐུབ་པའི་སྤྱད་ལམ་
དུག་ཡོད་པ་དེ་ཆོར་ཡང་ཆོད་འཛིན་བཀའ་འདོམས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། སྡེར་ངོས་ནས་གཟུགས་མཐོང་བརྟན་འཕྲིན་
སྤྱད་སྐར་གྱི་གནམ་སྤྱད་བསྐར་ཆོག་གི་མེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་རྒྱ་ཆེའི་སེར་སྤྱི་མང་ཆོགས་ལ་སྤྱི་དགའ་ནས་གསར་
གཉེར་བྱས་པའི་གཟུགས་མཐོང་བརྟན་འཕྲིན་དང་རྒྱུད་འཕྲིན་གྱི་སྐད་བདེ་མ་གཏོགས་ཉན་མི་ཆོག་པ་དང་། ཕྱི་ཕྱོགས་
ཡུལ་ཁག་གི་གཟུགས་མཐོང་བརྟན་འཕྲིན་གཏན་ནས་བསྐར་འཇུགས་ཆོག་གི་མེད། དེང་སྐབས་དེར་འགྱུར་ལྷོག་བྱུང་
ནས་སྐར་མ་རིམ་པ་གཉིས་ཅན་གྱི་གསོལ་མགོན་ཁང་དུ་གཞི་ནས་འཇུགས་ཆོག་གི་ཡོད་ཀྱང་། ཕན་གྱིས་ཕྱི་ཕྱོགས་

ཡུལ་ཁག་གི་གཟུགས་མཐོང་བརྟན་འཕྲིན་བརྟན་པར་ད་དུང་སྐར་མ་རིམ་པ་གཉིས་ཀྱི་གསལ་མགོན་ཁང་ནང་མཆོན་གཅིག་
ཞག་སྔོན་བྱེད་དགོས་སམ།

ཀྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ཏང་གིས་གསར་འགོད་པར་བཀག་འདོམས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་ནི་སྔོན་དབང་སྐར་གཙོད་ལམ་
ལུགས་ཀྱི་བཅན་གཞོན་ལ་ཤུགས་སྒྲོན་བྱེད་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཡིན་པ་དང་། དེ་ནི་མང་གཙོའི་བྱེད་ཁུངས་ཀྱི་གསར་འགོད་རང་
དབང་གིས་ཀྱ་ནག་གི་མི་མང་ལ་དངོས་དོན་གྱི་གནས་ཚུལ་རྣམས་གསལ་པོར་བཞིན་པའི་ཀྱ་ནག་གིས་ཡིན། བྱེ་ཕྱོགས་
ཀྱི་གསར་འགོད་པས་ཀྱ་ནག་གི་ཀྱ་ཆེའི་མི་མང་ ‘དུག་སེལ་’ དང་ ‘དུག་འདོན་’ གྱི་ནུས་པ་ཞིག་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད།
སྔོན་དབང་སྐར་འཛིན་ལམ་ལུགས་ཀྱིས་སྤྱོད་རང་དབང་དང་གསར་འགོད་རང་དབང་། མི་མང་གི་གནས་ཚུལ་
ཤེས་པའི་དབང་ཆ་སོགས་ལ་ཞེད་སྐར་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ཀྱ་ནག་སྐམ་ས་ཆེན་མོར་ད་ལྟ་གསར་དུ་དར་བའི་
མ་ལག་ཁག་གཉིས་འབྲུག་བཞིན་ཡོད། དེ་ནི་དོན་དངོས་ཀྱི་ཀྱ་ནག་དང་འབྲེལ་བའི་ཀྱ་ནག་གཉིས་ཡིན། དོན་དངོས་ཀྱི་
ཀྱ་ནག་གི་གསར་འགྱུར་བརྒྱུད་ལམ་ནི་རྩོད་གཏམ་གྱིས་བྱུར་བྱུར་གཏམས་ཡོད་ལ། འབྲེལ་བའི་ཀྱ་ནག་ནི་དེ་ལས་ལྡོག་སྟེ་
ཀྱ་ནག་དམངས་ཁྲོད་སྤྱོད་སྤྱོད་དོན་རྣམས་ཇི་མ་ཇི་བཞིན་གསལ་སྒྲོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དཔེ་མཆོན་ཞིག་བཞག་
ན། ཤོག་བྱའི་སྟེང་དུ་བཀོད་པའི་གསར་འགྱུར་ནང་དུ་ཀྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ཏང་གིས་མི་ཤུགས་དང་དངོས་ཤུགས་ཀྱི་འགྲོ་
གྲོན་ཕོན་ཆེ་བཏང་སྟེ་ ‘མཆོན་བྱེད་གསུམ་’ ཟེར་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དྲིལ་བསྐྱགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་། འབྲེལ་བའི་སྟེང་
འཕྲ་སྔོན་ཀྱི་སྐད་སྒྲིག་ཁྲིངས་ནས་དེར་ ‘ཆུ་ཆོད་གསུམ་’ ཞེས་མིང་བཏགས་ཡོད། བྱེད་རང་ནས་ཀྱ་ནག་གི་གསར་
འགྱུར་ལྟ་སྟོག་བྱ་བར་ ‘ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱན་’ དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། གནད་དོན་ཞིབ་ཆ་ཁག་ཅིག་གིས་གསར་འགྱུར་
ཀྱི་བྱེད་ཁུངས་སུ་ད་དུང་བཤད་མི་ཤེས་པ་དང་འགྲེལ་བཞིན་གཏན་ནས་བྱེད་མི་བྱུང་བའི་གསང་བ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད། མི་
ཁག་ཅིག་གིས་ཀྱ་ནག་གི་གསར་འགྱུར་བརྟན་པའི་མན་ངག་དེ་ནི། ལྡོག་ཕྱོགས་ནས་བརྟན་དགོས་ཞེས་བཞིན་ཀྱི་ཡོད། དཔེར་
ན། ད་ལོ་ཀྱའི་གྲོ་ལྔ་ཞིང་ཆེན་ཁིང་ཐང་རྫོང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་ལོ་ངོ་དྲུང་ལྷུར་གཉིས་དང་བྱེ་བ་བདུན་སོང་བའི་དོ་བཞོས་
ཡི་གེ་རྟོག་སོན་བྱུང་བའི་དོན་ཀྱི་དེ་དོན་སྟེང་དུ་ ‘ཀྱང་གོ་གུང་ཁྲན་ཏང་སྟོངས་’ ཞེས་པའི་ཡིག་འབྲུ་ཆེན་པོ་དུག་བྲིས་
ཡོད་ཀྱང་། ཀྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ཏང་གི་མགོན་ཆོས་ཤིན་ཏུ་འབྱུང་བའི་ཀྱང་དྲུང་གཟུགས་མཐོང་བརྟན་འཕྲིན། མི་དམངས་
ཉིན་ཆ་གསལ། ཀྱལ་ནང་གི་གསར་འགྱུར་ཆོན་པ་བརྒྱ་ལྷག་གིས་གནས་ཚུལ་འདི་བཀོད་ཡོད་པའི་ནང་ ‘སྟོངས་’ ཞེས་

པའི་ཡིག་འབྲུ་དེ་བསུབ་ནས་མཐོང་རྒྱ་མེད་པར་གྱུར། འོན་ཀྱང་འདྲ་དཔར་སྟེང་ ‘སྟོངས་’ ཞེས་པའི་ཡིག་འབྲུ་ཆེན་
 པོ་དེ་མངོན་གསལ་དོད་པོས་མིག་ལམ་དུ་གསལ་པོར་འཆར་གྱི་ཡོད། དམངས་ཁྲོད་དུ་རྒྱ་ནག་གསར་འགྱུར་ཆོན་པ་
 ཁག་ནི་གྲང་ཁྱེད་ཏང་གི་བྱི་ཞིག་ཡིན་པར་དཔེ་མཚོན་འཛོག་གི་ཡོད། དམངས་ཁྲོད་ཀྱི་སྒྲུ་གཞས་ཤིག་གི་ནང་ ‘ཁོ་ནི་
 ཏང་གི་བྱི་ཞིག་རེད། ཏང་གི་སློ་ཆེན་སྲུང་མཁན་ཡིན། སུ་ལ་བརྟན་ན་དེ་ལ་སྒྲུགས། ག་ཆ་ད་སྒྲུགས་དགོས་དེ་ཆ་ད་
 སྒྲུགས།’ ཞེས་པའི་སྒྲུ་གཞས་གཏོང་གི་ཡོད། རྒྱ་ནག་ངལ་ཚོ་ལ་མི་མང་གི་ཉིན་རེའི་འཆོ་བའི་ནང་། མི་རྒྱུས་ཆོ་
 མེད་བཅོས་མའི་ཆབ་སྲིད་སློབ་སྦྱོང་གི་རྒྱུར་སྒྲུག་སྒྲུང་ཆེན་པོ་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་དང་། ‘ཆབ་སྲིད་ནན་བཤད་’ དེ་རིམ་
 བཞིན་ཁལ་མངོན་སྲོ་བཅོས་སུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད། དེ་ནི་མི་རྒྱུས་ལ་མགོ་བསྐྱོར་བསྒྲུབ་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་ཆང་མས་ཤེས་
 གྱི་ཡོད་པའི་རྒྱུ་ཁྱིམ་ཡིན། གར་སྟེགས་སྟེང་འོག་གཉིས་ཀའི་མི་ཆང་མས་སྒྲོ་ངས་སེམས་གསལ་ཡིན་རུང་། དེའི་
 རྒྱུ་ལྟོ་ལ་མཁན་མེད། ད་དུང་མི་ཁ་ཤས་ཀྱིས་དམར་ཤོག་ཆོགས་པའི་སྲིད་རྒྱུ་ནི་ཟླ་བ་དང་མཚུངས་ཞིང་ཆོས་གཅིག་
 དང་བཅོ་ལྔ་གཉིས་མི་འདྲ། ཁོས་དེ་རིང་ Yes དང་སང་ཉིན་ No ལའགྱེ་རེད། བྱིད་རང་ནས་དེ་རིང་ལྟག་
 བསམ་ཟོལ་མེད་གྱི་སློ་ནས་རོགས་རམ་བྱས་ཀྱང་སང་ཉིན་གཅིག་བྱས་ན་བྱིད་རང་གསོད་སྲིད། མདོར་ན་གྲང་ཁྱེད་
 ཏང་ཁ་དན་ཆོག་ལ་གཏན་ནས་གནས་གྱི་མེད་ཅེས་བཞེད། དཔེ་མཚོན་ཞིག་བཞེད་ན། སྤྱི་ལོ་ ༡༠༠༥ ཟླ་བ་གསུམ་
 པར་ཅ་ཁྲིམས་བཟོ་བཅོས་བྱེད་སྐབས་ ‘སྟེར་བདག་རྒྱ་དངོས་ལ་སྲུང་སྦྱོབ་’ ཅེས་པ་ཅ་ཁྲིམས་སུ་གཏན་ལ་ཐབ་ཡོད་
 ཀྱང་། དཔྱིད་ཀ་སྟེངས་དུས་རྒྱལ་ཡོངས་ས་གནས་ཁག་གི་མི་མང་བྲི་ཆོ་བརྒྱ་ཙམ་གྱིས་རྒྱལ་ས་པེ་ཅིང་དུ་མཉམ་འཛོམས་
 བྱས་ཏེ། ས་གནས་ཁག་གི་སྲིད་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་མི་སྣས་ཁྲིམས་འགལ་གྱིས་བཅན་བཟུང་དང་བཅན་ཤེད་གྱི་སློ་
 བས་སྟེར་ཁང་བཞིག་ནས་སྤྱི་བརྒྱུད་པར་ངོ་ཚྭ་ལ་བྱས་ཡོད། ད་དུང་དཔེ་མཚོན་གཞན་ཞིག་བཞེད་ན། རྒྱ་ནག་གྲང་
 ཁྱེད་ཏང་རང་ཉིད་ནས་ཅ་ཁྲིམས་ནང་གཏན་ལ་ཐབ་པའི་དོང་ཀོང་དུ་ལག་བརྟན་བྱེད་བཞིན་པའི་ ‘རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་
 ལ་ལམ་ལུགས་གཉིས་’ གྱི་སྲིད་རྒྱུ་ཟེར་བ་ཆང་མ་རྒྱུན་ལ་གསྟག་ཡིན། ལོ་ངོ་ལྔ་བརྒྱུ་ལྔ་མེད་ཅེས་པ་དེ་
 ལོ་ངོ་ལྔ་འེན་ ‘དོན་ཆོན་ཉེར་གསུམ་’ ཅན་གྱི་ཁྲིམས་ངན་བཟོས་ཏེ་ལམ་ལུགས་གཉིས་ལམ་ལུགས་གཅིག་ལ་འགྱུར་
 བཞིན་ཡོད། གྲང་ཁྱེད་ཏང་གིས་ད་དུང་རྒྱ་ཆེའི་མི་མང་གི་དཀའ་སྤྱད་འབད་འཐབ་གྱི་ངལ་ཚོ་ལ་ལས་བསྐྱུན་པའི་འབྲས་
 བུ་རྒྱ་འབྱེར་བྱས་ཏེ། ལོ་ངོ་ཁ་ཤས་ནང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་བ་དེ་ནི་སོ་སོ་རང་ཉིད་ཀྱི་གྲུབ་འབྲས་ཡིན་
 པར་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་དང་། ད་དུང་རྒྱ་ཆེའི་མི་མང་རྒྱམས་ལ་ཐུགས་རྟེན་གསུང་བཀུར་ཞུ་བྱེད་འདུག་གི་ཡོད་ལ། རྒྱ་ནག་

གྲུང་ཁྲན་ཏང་མེད་ན་འདི་དག་ཚང་མ་ཡོང་ཐབས་མེད་པ་ལྟ་བུར་བརྟེན་གྱི་ཡོད། དོན་དངོས་ཐོག་དཔལ་འབྱོར་གྱི་འཕེལ་
ཀྱས་ནི་ལྟ་ནག་མི་མང་གིས་ལྟ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་འཆིང་ལྟ་ལས་ག་ལེ་ག་ལེར་བཀོལ་ཏེ་རིམ་བཞིན་འདྲུགས་སྐྱེན་བྱས་
པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས་ལྟ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་དང་འབྲེལ་བ་སྤྱི་ཙམ་ཡང་མེད། ཚང་མས་ཤེས་གསལ་ལྟར་གྲུང་ཁྲན་ཏང་
མེད་པའི་ཀྱལ་ཁབ་མང་པོ་ཞིག་ནང་སྤྱི་མོན་ས་ཚང་མ་དེ་ལས་ལེགས་པ་ཡོད་པ་རེད།

༡༥ ལྟ་ནག་ནང་ཚབས་ཆེའི་རུལ་སྤངས་གང་སར་གནས་ཡོད་པ་དེ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འདོད་པ་མི་ཁེངས་པའི་
རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ཞིག་ཆགས་ཡོད་པ་དང་། མིག་སྔར་ལྟ་ནག་སྤྱི་ཚོགས་ལ་བརྟན་ལྡིང་མེད་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན་
པ་མ་ཟད། ལྟ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་སྲིད་དབང་ཐོག་ནས་ཚབས་ཆེན་པོ་བཟོ་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ཞིག་གྲུང་ཆགས་ཡོད་
པ་རེད།

ད་སྐབས་ཀྱལ་ཡོངས་གོང་འོག་གཉིས་སུ་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་ལས་བྱེད་པས་རྒྱ་བཟང་ན་ལེན་བྱེད་པ་དང་། རྒྱལ་
མིན་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་སྤེལ་པ། རྒྱལ་ཡུང་དམངས་གཞོན་སྐོག་སྤྱི་ཚོགས་མཐའ་མེད་པར་བྱེད་གྱི་ཡོད། ལྟ་ནག་
ནང་ཏ་ལམ་གྲུང་ཁྲན་ཏང་དང་སྲིད་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་བྱེ་བ་གཉིས་ཙམ་ཡོད་པ་དང་། ཉེ་དུས་དཔོན་རིགས་ས་ཡ་
བརྒྱད་ཙམ་ལ་རུལ་སྤངས་ཀྱི་ཉེས་བསགས་པའི་ཉེས་མིང་བཀལ་ཏེ་ཁྲིམས་གཙོད་ནན་པོ་བྱས་ཡོད། ལྟ་ནག་ནང་ལོ་
རེར་མི་ས་ཡ་གཅིག་ལ་ཉེ་བས་གོང་རིམ་ལ་ཁྲིམས་གཞུགས་ཁ་མཆུ་བཙུགས་ཏེ་ད་དུང་ཅན་རྟེན་མི་ཐུབ་པའི་རུལ་སྤངས་
བ་དེ་དག་ཐེར་འདོན་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ད་ལོའི་ལོ་སྟོན་བར་གྲུང་ཁྲན་ཏང་དང་སྲིད་གཞུང་སྡེ་ཁག་གི་གཞུང་དངུལ་སྐོར་
སྤྱོད་ཀྱི་ལས་བྱེད་དང་དེ་དག་གི་ནང་མི་སྐོར་ཁག་ནས་ ‘སྐོར་གི་ཆོང་ལས་ཉེན་སྲུང་’ ཟེར་བཞོས་པ་སྤྱི་བསྐོར་མས་
མ་དངུལ་མི་མང་ཤོག་སྐོར་དུང་ཕྱར་ཁྲ་བརྒྱ་བརྒྱད་ཅུ་ཀྱ་བདུན་ཙམ་ཟིན་གྱི་ཡོད། སྐོར་གྱི་གཞུང་དངུལ་གཡར་བ་དང་
གཞུང་དངུལ་ཆད་ལྷག་སོང་བ། ད་བར་རྒྱན་བཟོ་བྱས་ནས་ཅིས་གསུབ་བཏང་ཟིན་པ་མི་མང་ཤོག་སྐོར་དུང་ཕྱར་ཁྲ་
བརྒྱ་ཉེ་ལྷ་ཅ་ཁྲ་དང་ཁྲི་ཆོ་སུམ་སྟོང་སུམ་བརྒྱ་ཙམ་བྱུང་ཡོད་པ་རེད། སྤྱི་ལོ་ལྟ་ནག་ནང་སྐོག་བྱས་པའི་དངུལ་འབོར་
མཐོ་ཆད་མི་མང་ཤོག་སྐོར་དུང་ཕྱར་དུག་སྟོང་བརྒྱད་ལྷ་ཅུ་ཙམ་ཟིན་གྱི་ཡོད། ལྟ་ནག་ཆོང་གཉེར་ལྷན་ཁང་གིས་
གཞུང་འབྲེལ་ཐོག་བཏོན་པའི་བསྐོས་ཅིས་གངས་ཀར་གཞིགས་ན། ལྟ་ནག་ནང་སྐོག་བྱེད་མཁན་གྱི་དཔོན་རིགས་
བརྒྱད་སྟོང་སུམ་བརྒྱ་ཙམ་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་སོང་བ་ཡོད་པ་དང་། གཞན་ཡང་སྐོག་རྒྱུ་ལེན་མཁན་གྱི་དཔོན་རིགས་

དུག་སྒོར་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་རྒྱུ་མཉམ་པ་དུ་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་ཡོད་ཅེས་འཁོད་ཡོད། རྒྱུ་མཉམ་པ་ལེན་མཁན་གྱི་དཔོན་པོ་ནི་
 དེ་དག་གི་རྒྱལ་གཉེན་མ་དངུལ་ཨ་སྒོར་དྲུང་ཕུར་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་འབྲེར་ཡོད། ཚོད་དཔག་བྱས་པར་གཞིགས་ན། ཉེ་
 བའི་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུའི་ནང་། དབང་ཆའི་མ་དངུལ་གྲུབ་པ་དེས་མི་ཉུང་ཤས་ཤིག་ལ་འབྲེར་ཡོང་བའི་རྒྱ་དངོས་ཏེ་ལམ་མི་
 མང་ཤོག་སྒོར་དྲུང་ཕུར་ཁྲི་ཚོ་སུམ་ཅུ་ཙམ་བྱུང་ཡོད་པ་དེ་ནི་ཨ་སྒོར་དྲུང་ཕུར་ཁྲི་ཚོ་གསུམ་དང་དུག་སྒོར་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་
 ཟིན་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་དངོས་འདི་ནི་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོར་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་རྒྱལ་མང་ཐོན་སྐྱེད་སྤྱིའི་རིན་ཐང་ GDP
 གི་ལྷན་གསུམ་དང་ཕྱེད་ཀ་ནས་བཞིའི་བར་ཟིན་གྱི་ཡོད། སོ་ན་ཁྲུས་ཁང་ Suona Bath དུ་གཟུགས་པོ་ཁྲུས་པའི་འགྲོ་
 སོང་ཁོ་ནར་མི་མང་ཤོག་སྒོར་དྲུང་ཕུར་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་འགྲོ་སོང་བཏང་ཡོད་པ་དང་། ཟ་བཏུང་ཚོད་མེད་བྱས་པར་ལོ་
 རེར་མི་མང་ཤོག་སྒོར་དྲུང་ཕུར་ཉིས་སྒོར་ཙམ་གྱི་འགྲོ་སོང་བཏང་ཡོད། ཉོང་ཀོང་དུ་རྒྱ་ནག་གི་སྒྲེར་གྱི་མ་དངུལ་ཨ་
 སྒོར་དྲུང་ཕུར་བཞི་བརྒྱ་ནས་ལྔ་བརྒྱའི་བར་གྱི་མ་ཤེར་བཅུགས་ཡོད། ལོ་སི་ཨན་ཇི་ལི་སི་དང་ལུ་ཀུ་ཀོ་ཏོ་གཉིས་ནང་
 ལག་དངུལ་སྤྲད་དེ་ཐོག་བཅུགས་ཅན་གྱི་ཁང་པ་ཉོ་མཁན་གྱི་རྒྱ་ནག་པ་གངས་ལས་འདས་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་ནག་གི་ལོ་
 རེའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཡོང་སོང་གི་སྒྲུལ་ཅིས་ནང་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུའི་རིང་ཨ་སྒོར་དྲུང་ཕུར་སྒོར་ཕྲག་མང་པོ་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་སྒྲོ་འདུགས་
 ཟིན་པ་གསལ་བཤད་བྱེད་གྱི་ཡོད། རྒྱ་ནག་གྲང་ཁྲན་ཏང་གིས་ཕྱི་རྒྱལ་དངུལ་ལོར་དྲུང་ཕུར་ཆིག་སྒོར་སུམ་བརྒྱ་བདུན་ཅུ་དོན་དགུ་
 སྐབ་བྱས་ལུགས་རང་བཟོད་བྱེད་གྱི་ཡོད་ཀྱང་། ཕྱི་རྒྱལ་དངུལ་ལོར་དྲུང་ཕུར་ཆིག་སྒོར་སུམ་བརྒྱ་བདུན་ཅུ་དོན་དགུ་
 ཙམ་བྱ་ལོན་ཡོད་པས་དེ་ནི་བཟོད་བསྐྱུགས་བྱེད་དགོས་པའི་གནད་དོན་ཞིག་གང་ཡང་ཆགས་གྱི་མེད། དབང་ཆས་མི་
 ཉུང་ཤས་ཤིག་ཕྱག་པོར་གྱུར་པ་དང་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་དངུལ་མཛོད་སྒོར་རྒྱུང་བཟོས་ཡོད། བཟོ་པ་ལས་མེད་དུ་གྱུར་པ་དང་
 སོ་ནམ་པ་དངུལ་པོར་གཏོང་གི་ཡོད། མོར་སྤྱད་པོན་ཆེ་སྤྱད་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ཆོས་ལེན་སྤྱད་དེ་བཟའ་བཏུང་ཚོད་
 མེད་དང་རྒྱལ་སྤྱོད་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་འཁོར་རྒྱུ་གས་ཉོ་བ་ལས་དངུལ་པོའི་ས་ཁུལ་གྱི་སྒོ་བ་གསོར་མཐོང་ཆེན་གཏན་ནས་བྱེད་
 གྱི་མེད་ལ། མ་དངུལ་ནི་དེ་བས་གཏོང་གི་མེད། རྒྱ་ནག་ནི་ད་ཆ་འཛམ་གླིང་གི་གྲགས་ཅན་ཚོར་རྟགས་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་འཁོར་
 ༼པན་ཁྲིའི་༽ རྟགས་ཅན་གྱི་འགྲོ་ཁྲུང་ས་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ཆགས་ཟིན་པ་དང་། འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་
 དེ་སོ་སོའི་རྒྱལ་ཁབ་དུ་ཡུལ་བསྐོར་སྤྱོད་འཆམ་དུ་ཡོང་བཅས་འགྲན་ཚོད་ཤུགས་ཆེ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། འཛམ་གླིང་དཔལ་
 འཕྱོར་མཉམ་སྤྱོད་ལྷན་ཚོགས་ OECD ཀྱིས་བཏོན་པའི་སྒྲན་ཐོའི་ནང་། རུལ་སུངས་ཀྱིས་བཟོས་པའི་གྲོང་གུན་དེ་
 རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་ནང་ཐོན་སྐྱེད་སྤྱིའི་རིན་ཐང་གི་བརྒྱ་ཆ་གསུམ་ནས་ལྔ་བར་ཟིན་གྱི་ཡོད་པ་དེ་ཏེ་ལམ་མི་མང་ཤོག་སྒོར་

དུང་ཕུར་བཞི་སྟོང་བརྒྱ་མེད་དགྲ་བརྒྱ་ནས་དུང་ཕུར་དྲུག་སྟོང་བརྒྱ་ཕྱུ་མེད་པ་བར་ཟིན་གྱི་ཡོད་ཅེས་འཁོད་ཡོད་
 པ་རེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སློམ་ཅིས་གངས་ཀར་གཞིགས་ན། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ནས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོའི་བར་རྒྱ་
 ནག་གིས་རུལ་སྤངས་ཉེས་བསགས་པ་སྤུམ་འབུམ་བརྒྱད་ཁྲི་བདུན་སྟོང་སྤུམ་བརྒྱ་ལྔ་བརྒྱ་དང་གཉིས་ཟིན་ཡོད། རྒྱ་ནག་
 ནང་གནད་དོན་འདི་དག་ཐོན་པའི་རྩ་བ་ནི་བྲིམས་ལས་དབང་ཆ་ཤུགས་ཆེ་བ་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། གོ་གནས་སྤར་བ་དང་།
 དབང་ཆ་འཛིན་པ། དབང་ཆ་དངུལ་ལ་བརྒྱུ་བ་འདི་དག་ནི་མིག་སྔའི་རུལ་སྤངས་པས་སྡོན་ལ་ཕྱག་པོར་འགྱུར་བའི་ཐབས་
 ལམ་རང་ཡིན། ལོ་གས་གོང་མི་ཁག་ཅིག་ནས་བརྗོད་པར་གཞིགས་ན། རྒྱ་ནག་གིས་ཨ་རི་ཉམས་དམས་སུ་གཏོང་
 བའི་ཐབས་ཤེས་དོན་དངོས་ཐོག་ཏུ་ཅང་སྟབས་བདེ་པོ་ཡོད་ཅིང་། དེ་ནི་རྩལ་ཕྲན་མཆོན་ཆ་བཅད་སྟོང་གཏོང་དགོས་མེད་
 ལ་དམག་འཐབ་དེ་བས་རྒྱག་དགོས་མེད། རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་ནས་རྗོད་པའི་དམར་ཤོག་ཆོགས་པའི་དུང་ཆེ་བརྒྱ་
 ཅམ་ཨ་རི་ལ་ལས་འགན་སྒྲུབ་པར་བཏང་བ་དེ་གཅིག་ཕུས་ཨ་རི་ཉམས་དམས་སུ་གཏོང་བ་ལ།

༤༥ རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཆོགས་པས་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་རྒྱ་དེ་ནི་ལག་ཐབས་ཤིག་ཡིན་པ་ལས་
 དམིགས་ལུལ་དེ་མིན་ཅིང་། ཁོའི་དམིགས་ལུལ་གཙོ་བོ་དེ་ནི་ཁོའི་སྤྱད་དབང་གི་བྲིམས་མཐུན་རང་བཞིན་ཡོང་ཐབས་
 དང་མི་མང་བཀག་འདོམས། སྤྱད་དབང་བརྟན་སྤྱད་བྱེད་རྒྱ་བཅས་ཡིན།

ད་ཆ་རྒྱ་ནག་གི་ GDP འཕར་དོན་གཙོ་བོ་ནི་མ་དངུལ་དང་ངལ་རྩིས་ལྷན་ཤུགས་། ཐོན་ཁུངས་སྤྲོས་
 བྱེད་ཆེ་བཏང་བར་བརྟན་པ་དང་། དེ་ནི་ཞིབ་ཆགས་གཏན་ནས་མེད་ལ་ཏ་རེ་ཏ་རེའི་སྒོ་ནས་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་འགྲོ་སྤངས་
 ཤིག་ཡིན་པས་རྩིས་ཆད་ཏུ་ཅང་དམའ་བོ་ཡོད་ལ། ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་འཛུགས་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་ཡོད། ལོ་རེ་རེ་མིང་ཐོག་
 ནས་ GDP བརྒྱ་ཆ་བརྒྱད་ནས་དགྲ་བར་འཕར་གྱི་ཡོད་ཀྱང་། ཁེ་གཙང་ཡོང་འབབ་བཅའ་ཁེ་གཙང་གཙང་མའི་ཡོང་
 འབབ་མཐོ་པོ་མེད་པ་དང་སྤྱི་ཆོགས་གསོག་འབབ་ཏུ་ཅང་དམའ་བོ་ཡོད། ཕྲན་ནས་སྡོན་ལ་དཔེ་མཆོན་ཞིག་དངས་ན།
 རྒྱ་ནག་གི་ལོ་མང་རིང་གི་ GDP འཕར་ཆད་མཐོ་རུ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་དེ་གཙོ་བོ་གཏན་འཇགས་མ་དངུལ་བཏང་བར་
 བརྟན་མ་རྩ་མཐོ་པོ་གཏོང་དགོས་ཤིང་ཕན་འབྲས་ཏུ་ཅང་དམའ་བོ་ཡོད། དཔེར་ན། ཐོན་རྫས་རེའི་ཐོན་ཁུངས་ཟད་
 ཆད་ཐད་རྒྱ་ནག་ནི་ཨ་རིའི་ལྷ་བ་བཞི་དང་གངས་རྒྱུ་གསུམ་ཟིན་པ་དང་། འཇར་མན་དང་ཡ་རན་སིའི་ལྷ་བ་བདུན་དང་
 གངས་རྒྱུ་བདུན། ཉི་ཏོང་གི་ལྷ་བ་བརྒྱ་གཅིག་དང་གངས་རྒྱུ་ལྔ་བཅས་ཟིན་གྱི་ཡོད། རྒྱལ་ནང་ནས་ཐོན་སྐྱེད་བྱས་

པའི་ MP3 གཅིག་གི་རིན་པོ་མ་ལ་སྒོར་བདུན་ཅུ་དྲུག་གནས་ཀྱི་ཡོད་པའི་ནང་། ཕྱི་ཀྱལ་གྱིས་ལ་སྒོར་བཞི་བརྒྱ་
 ཞེ་ལྔ་ཆེད་ཁའི་རིན་འབབ་དུ་འབྱེད་འགྲོ་གི་ཡོད། རྒྱ་ནག་ཁེ་ལས་ཀྱི་ཁེ་གཙང་གཙང་མ་ལ་སྒོར་གཅིག་དང་གངས་རྒྱུ་
 རྒྱ་ལས་མེད། ལོ་མང་རིང་ལས་གྲུབ་པའི་འཕེལ་ཀྱས་ཆེན་པོ་ཟེར་བའི་ལྷ་སྐྱུང་དེ་ནི་དོན་དངོས་ཐོག་རྒྱ་མ་རྒྱུ་རྒྱ་
 ཞིག་ཡིན་པས། རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་མགོ་བོཾངས་སུ་བརྒྱག་པ་དང་ཆབས་ཅིག་རྒྱ་ནག་མི་མང་གིས་ཕྱི་ཆའི་རིན་
 དོད་གཏོང་དགོས་ཀྱི་ཡོད། དེ་དང་ཆབས་ཅིག་ད་ཆ་རྒྱ་ནག་གིས་འཛམ་གླིང་གི་རྒྱས་པའི་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་སྤྱུ་
 ཅུ་རྒྱས་ཟད་དུ་གཏོང་གི་ཡོད། ཡིན་ནའང་འཛམ་གླིང་གི་ GDP གླིའི་གསོག་ཆད་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་བཞི་འབྲི་ཐོན་རྒྱས་དང་
 ངལ་རྩོལ་རིན་ཐང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་བྱེད་ཀྱི་མེད་པ་དེ་ལས་རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་ལས་ཆེད་དམའ་པོ་ཡོད་པ་དེ་གེས་
 ཐུབ་ཀྱི་ཡོད། GDP ལྡན་པས་བདེའི་ཐོག་ནས་བཞོད་ན་དེ་ནི་རྒྱལ་ནང་ཐོན་སྐྱེད་གླིའི་རིན་ཐང་གི་བཞུ་མས་ཐོ་ཡིན། རྒྱལ་
 ནང་ཐོན་སྐྱེད་གླིའི་རིན་ཐང་གི་བཞུ་མས་ཐོ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གི་དཔལ་འབྱོར་ལས་ལུགས་ནང་གི་རིན་ཐང་མ་ལག་
 ལ་གཞི་བཟུང་བ་ཞིག་ཡིན། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྐྱོབ་དང་མི་མང་གི་གཟུགས་པོའི་བདེ་ཐང་སྒོས་གཏོང་
 དང་། བོན་པའི་བདེ་འཇགས་དང་མི་རབས་རྒྱས་མའི་བྱ་ཐུག་ཆོར་བསམ་སྒོ་གཏོང་རྒྱ་དོར་ནས། མིང་ཐོག་གི་ GDP
 འཕར་སྒྲོན་ཡོང་རྒྱ་ཁོར་ནར་འབད་བཅོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་ཚོགས་རྒྱུན་མཐུད་འཕེལ་ཀྱས་འགོ་རྒྱུའི་འགོག་
 རྒྱུན་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན། ཡར་ཐོན་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་ཀྱས་འགོ་བཞིན་པ་དེ་ནི་བརྒྱ་ཆ་བདུན་ཅུ་དྲུག་རྒྱ་
 རྒྱུ་ཐོན་གྱི་ལག་རྩལ་ལ་བརྟེན་པ་དང་། བརྒྱ་ཆ་ཉི་ཤུ་ཅུ་རྒྱས་པའི་འབྱུང་ཁུངས་དང་རྒྱ་ཆས། མི་ཤུགས་བཅས་
 ལ་བརྟེན་དགོས་ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱ་ནག་གི་གནས་ཚུལ་ནི་དེ་དག་དང་ཉག་ཉག་རྒྱུ་འགལ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད། དམར་ཤོག་
 ཚོགས་པ་ཡལ་བར་དོར་བའི་རྒྱུ་རྒྱུ་ལས་དཔལ་འབྱོར་བསྐྱར་བཅོས་དང་ཆབ་སྲིད་བསྐྱར་བཅོས་གཉིས་ཆབས་
 ཅིག་ཏུ་ལག་བརྒྱར་བྱས་པའི་དུས་ཐུང་གི་དཀའ་སྤྱུག་ཁུངས་པ་བརྒྱད། ད་ཆ་འཕེལ་ཀྱས་ཤུགས་ཆེ་འགོ་བཞིན་པའི་འགོ་
 ལས་ཐོག་བསྐྱོད་རྒྱུའི་འགོ་བཅུ་མས་ཡོད། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ནས་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོའི་བར་རྒྱ་ལོའི་ GDP རྒྱ་
 ཕྱི་བཞུ་མས་བརྒྱ་ཆ་ཉི་ཤུ་ཅུ་དག་དང་གངས་རྒྱུ་དག་ཙམ་འཕར་སྒྲོན་བྱུང་ཡོད་པས་གོང་མའི་འཆོ་བའི་རྒྱ་ཆད་མངོན་
 གསལ་དོད་པོ་ལགས་སུ་ཕྱིན་ཡོད། རྒྱུ་ཕྱོགས་ཆོང་ལས་ཁག་ནས་ལུ་རུ་སྤྱར་གསར་དུ་དར་བའི་མ་རྩ་འཛོགས་པའི་
 གནས་ལུ་འདིར་གོ་མ་ཞེང་ཆེན་པོས་བསྐྱོད་འགོ་རྒྱུགས་ཡོད། ལུ་རུ་སྤྱི་འཛམ་གླིང་ནང་ཡོད་དབང་འགྲུགས་པའི་
 མ་རྩ་འཛོགས་ལུ་ལྱལ་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོའི་ཨང་རིམ་བརྒྱུ་བདུན་ནས་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོའི་ཨང་རིམ་བརྒྱད་

པར་སྒྲེབས་ཡོད་པས། འཛམ་གླིང་ནང་དགའ་མོས་ཆེ་ཤོས་བྱེད་སའི་མ་གནས་འཛོགས་བརྒྱའི་ནང་ཐོག་མར་ཚུད་ཡོད།
ཀྱ་ནག་མི་མང་མང་ཆེ་བའི་བསམ་སྒྲོའི་ནང་དབུལ་ཞིང་མོངས་ལ་རྗེས་ལུས་ཅན་དང་རིགས་རྩས་དབར་འགལ་ཀྱིན་བར་
ཆད་མེད་པར་ཡོང་བཞིན་པའི་ཀྱ་གར་ཡང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོར་དཔལ་འབྱོར་བསྐྱར་བཅོས་བཏང་བའི་རྗེས་འཕེལ་
ཀྱས་མངོན་གསལ་དོད་པོས་མགྲོགས་སུ་བྱེན་ཡོད་པ་དང་། ལེ་རེའི་དཔལ་འབྱོར་འཕར་ཆད་བརྒྱ་ཆ་བདུན་ནས་བརྒྱད་
བར་འཕར་ཡོད། ཀྱ་གར་ནང་ཚུང་ཆ་ཆང་བའི་ཁྲོམ་རྫའི་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་མ་ལག་ཡོད་པ་དང་སྤྱོད་མེད་
གྱི་དབུལ་ཅའི་སྤེལ་གཞི་ཡོད་པ། ཚུང་བྱང་ཆུབ་པའི་མང་གཙོའི་ལམ་ལུགས་དང་སྤྱི་ཞིང་བརྟན་པའི་ཀྱལ་མང་སེམས་
ཁམས་བཅས་ཡོད་པས། ཀྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་ཐུན་མོང་ཐོག་དེ་ནི་འཕེལ་ཀྱས་གྱི་རྒྱལ་པ་ཆེན་པོ་ལྷན་པའི་ཀྱལ་ཁབ་
གཅིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

གཞན་ཡང་ཀྱ་ནག་དཔལ་འབྱོར་ལ་མ་གཟུགས་ཀྱི་ངང་འཕེལ་ཀྱས་འགྲོ་བཞིན་པ་དེས་ནག་ཉེས་གསར་པ་བཟོ་
བཞིན་ཡོད་པ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་འཁོན་འཛིན་གྱི་ཀྱ་བསྐྱར་པ་དང་དུས་བཀག་འབར་མདེལ་སྤྱས་བཞག་ཡོད། མོངས་
ཆོད་ངང་ཐོན་འབབ་དང་མགྲོགས་ཆད་ཁོན་འབད་བཅོན་བྱས་པ་དེས་ཁོར་ཡུག་དང་སྤྱི་དངོས་ལ་ཡུན་རིང་རང་བཞིན་
གྱི་གནོད་སྤྱོད་བཟོ་བ་དང་། སྤྱི་ཁམས་ཀྱི་འཛད་སྤྱོད་ཆད་ལས་བཞལ་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ལས་གཞི་ལ་ཆད་ལས་བཞལ་
བའི་མ་དབུལ་འཛོག་པ་དང་ད་དུང་ཆད་གཞི་ལས་བཞལ་བའི་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་མ་ཅར་བརྟན་པ་སོགས་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་
གྱི་གནད་དོན་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་གྱི་ཡོད།

དེ་མིན་ཀྱ་ནག་ནི་འཛམ་གླིང་ཁྲོན་ཡོངས་ཀྱི་འགྲོ་བཞིའི་རིགས་གནས་སྤོད་བྱེད་པར་འཆམས་པོ་གཏན་ནས་མེད་
པའི་ཀྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་འགྱུར་བཞིན་ཡོད། དཔེར་ན། གཙང་ཆུ་མཆོའུ་སོགས་ཀྱི་སྤྱགས་བཅོག་གིས་ད་བར་མི་དུང་
ཕུར་གསུམ་ཙམ་འབྲང་ཆུ་གཙང་མ་མེད་པར་གྱུར་ཡོད་པ་དང་། འཛམ་གླིང་ཁྲོན་ཡོངས་ཀྱི་སྤྱགས་བཅོག་ཆེ་ཤོས་
ཅན་གྱི་གྲོང་ཁྱིམ་ཨང་ཉི་ཤུའི་ནང་ཀྱ་ནག་དེ་ཨང་བཅུ་དྲུག་ནང་ཚུད་ཡོད། འདི་ལྟ་བུའི་གྲོང་ཁྱིམ་ནང་འཚོ་གནས་བྱེད་
བཞིན་པའི་ཕུ་གུ་ཚོས་ཉིན་ལྟར་དུག་ལྷན་ཆངས་གཟུགས་རྩལ་ལེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་ནི་ཐ་མག་སྤྱི་མ་གཉིས་འཐེན་པ་དང་
མཚུངས་ཀྱི་ཡོད། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༠ ལོར་སྒྲེབས་དུས་གདོད་མའི་ནགས་ཆལ་ནམས་མེད་པར་གྱུར་ཡོད་པ་སྟེ། མཚོ་
སྤོན་ཞིང་ཆེན་ཞིང་འབྲོག་ལས་ཁུངས་ལྷ་ཐང་ཆཅན་པའི་དོ་དམ་མི་སྣ་པེ་མེང་ཀྱུད་ཀྱིས་བཙོན་པར་གཞིགས་ན། མཚོ་
སྤོན་ཞིང་ཆེན་ནང་ལྷ་ཐང་བརྒྱ་ཆ་བདུན་ཅུ་ཐམ་པ་སྤྱི་རྒྱུས་ཉམས་པ་དང་། ཡུལ་གཤམ་བོད་རིགས་རང་སྤྱོད་ཁུལ་ནི་

འབྲི་ཆུ་དང་མ་ཆུ། རྒྱལ་མོ་རྩལ་ཆུ་བཅས་ཀྱི་འབྲུང་གནས་ཡིན་པས་ཁྲལ་འདྲིའི་ཚུ་རྩ་བ་ཆུ་ཆ་དགུ་བཅུ་ཐམ་པ་ཆད་
 གཞི་མི་འདྲ་བའི་སྒོ་ནས་སྟེ་ནུས་ཉམས་ཞན་དུ་གྱུར་ཡོད། མིག་སྤར་ཆུ་པོ་གསུམ་གྱི་འབྲུང་གནས་ཤེས་ར་འགྱུར་ཆད་
 རྒྱ་ཁྱིན་ལོ་རེར་མུའུ་བྱི་བརྒྱད་ཙམ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་རུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་པ་རེད། སྟེ་ཁམས་ཇེ་སྤྱུག་དུ་སོང་བ་དང་རིམ་བཞིན་
 འབྲོག་པ་མང་ཆོགས་ས་གནས་དེ་གར་རྒྱུན་གཏན་གྱི་སྒོ་ཕུགས་གསོ་ཆགས་ཤེད་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པར་བརྟེན། རང་ཡུལ་
 རོར་ནས་གཞན་ཡུལ་དུ་ ‘འབྲོག་སྤང་’ གི་འཆོ་བ་མ་སྟེལ་རང་སྟེལ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པས། ‘སྟེ་ཁམས་ཀྱི་སྤྱུབས་
 བཅོལ་’ བར་འགྱུར་བཞིན་ཡོད་པ་རེད། མ་ཆུའི་འབྲུང་གནས་སུ་ཆགས་པའི་ཆུ་དམར་ལེབ་རྩོད་གི་འབྲོག་པ་ཞིག་
 ནས་བརྗོད་པར་གཞིགས་ན། དུས་རབས་སྔོན་མའི་ལོ་རབས་དགུ་བཅུ་པའི་ནང་ཁྱིམ་ཆང་ནང་མི་གྲངས་ལྔ་ཡོད་པ་
 དང་། ལུག་བརྒྱད་རྒྱ་ཙམ་གསོ་འཕེལ་ཤེད་ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་། ད་ཆ་ཁྱིམ་ཆང་དུ་ལུག་ལྔ་བཅུ་ཙམ་ལས་མེད་པས་འཆོ་
 བའི་ཐོག་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་འཕྲད་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ཁོས་ད་དུང་དེ་རིང་གི་གནས་བབ་འདི་ལྟ་བུ་བཟོ་མཁན་ཆང་
 མ་སྟེ་ཁམས་ཉམས་ཞན་དུ་གྱུར་བ་ལས་བྱུང་བ་དང་། ཚུ་ཐང་གིས་ལུག་དེ་བས་མང་བ་གསོ་འཕེལ་ཤེད་ཐུབ་ཀྱི་མེད་
 ཅེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད།

ཁྱིན་ཡོངས་ནས་ལོ་དགུ་ཆོན་གྱི་སྒོ་བ་གསོའི་ལམ་ལུགས་ལག་བསྟར་བྱས་པའི་རྗེས། སྒོ་བ་གསོར་བསྐྱར་བཅོས་
 དང་འཕྲོད་བརྟེན་ལ་བསྐྱར་བཅོས། རྫོད་ཁང་ལ་བསྐྱར་བཅོས་བྱས་པ་དེ་དེ་མ་ཐག་དུ་རྒྱ་ནག་རྒྱ་ཆེའི་མི་མང་གི་མགོ་
 བོར་གསར་དུ་ཐོན་པའི་རི་བོ་ཆེན་པོ་གསུམ་ཆགས་པ་དང་། རྒྱ་ནག་མི་མང་ནམས་ཁྱིན་ཡོངས་ནས་སྒོ་བ་གྱར་སྒོ་བ་སྤྱོད་
 ཤེད་པར་བསྐྱོད་མི་ཐུབ་པ་དང་ནད་བཅོས་ཤེད་མི་ཐུབ་པ། རྫོད་ཁང་ཉི་མེ་ཐུབ་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་རྒྱ་ཆེའི་ཁིང་པ་
 ཆོའི་གནས་སྤངས་དེ་བས་སྒོ་བ་ཡོད། མི་ཁག་གཅིག་གིས་ ‘སྒོ་བ་གྱར་མ་བསྐྱོད་དབུལ་པོ་ཆགས་རྒྱུར་སྤྱུག་ སྒོ་བ་
 གྱར་བསྐྱོད་ན་ལམ་སང་དབུལ་པོར་འགྱུར་’ ཞེས་བརྗོད་དེ་ཁིང་པ་ཆོའི་དོན་དངོས་ཀྱི་གནས་སྤངས་མཆོན་པར་ཤེད་
 ཀྱི་ཡོད། སྒོ་བ་གསོར་བསྐྱར་བཅོས་ཤེད་པ་དེས་སྤར་ཡོད་ཀྱི་ཙུ་བའི་བྱད་ཆོས་དང་རྒྱས་ཆད་ཡོངས་རྫོགས་མཐའ་གཅིག་
 དུ་རྒྱས་མེད་དུ་གྱུར་བ་དང་། ཆང་མ་ཁྱིམ་རྩ་ཅན་དང་ཆོང་ལས་ཅན་གྱི་ལམ་ཀྱི་གཤེད་བསྐྱོད་ནས། ཕུག་བདག་ཆོང་
 པ་ཆོའི་མ་ཙུ་འཛོག་གནས་ཆགས་པ་དང་མཐོ་རིམ་དཔོན་རིགས་ཆོའི་བུ་ཕུག་ནམས་ཀྱི་ལྟ་ཡུལ་དུ་འགྱུར་བཞིན་ཡོད་པ་
 རེད། དུང་པེ་དགོ་འོས་སྒོ་བ་གྲ་ཆེན་མོ་ནས་ལེགས་གྲུབ་བྱས་པའི་ཁིང་ཆེན་དུག་དང་རྫོང་བཅུ་བཞི། ཁིང་གོང་བཅུ་
 བདུན་བཅས་ཀྱི་དམའ་རིམ་སྒོ་བ་འབྲིང་ལ་བརྟག་དབྱུད་བྱས་པའི་ཡིག་ཆར་གཞིགས་ན། ཆ་སྒྲིམས་སྒོ་བ་མཆོམས་བཞག་

པའི་སློབ་ཕྲུག་བརྒྱ་ཆ་བཞི་བརྒྱ་ལས་བཞུ་ཡོད་པ་དེ་ཀྱལ་ཁབ་ནས་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་བརྒྱ་ཆ་གསུམ་གྱི་ཆད་ལས་
 བཞུ་ཡོད་ཅེས་འཁོད་ཡོད། ‘གྲོད་དོན་ཞིབ་འདུག་’ ལྷན་ཐོན་གསལ་འཛིན་གསུམ་གྱི་བར་གཞི་གསལ་ན། རྒྱ་ནག་གི་
 སློབ་གསོའི་བར་ཁྱད་ཉེན་ཆབས་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་ཆད་གཞི་དེ་དཔལ་འབྱོར་ཐོག་གི་དབུལ་ཕུག་གི་བར་ཁྱད་ལས་དེ་བས་
 ཆེ་བ་དང་མངོན་གསལ་དོད་པ་ཡོད། ལྷན་ཐོ་འདི་འབྲི་མཁན་གྱི་བརྗོད་གཞི་ཆོགས་ཚུང་ནས་པེ་ཅིང་དང་ཐེན་ཅིང་།
 ཟུང་ཏེ་བཅས་གྲོང་ཁྱེར་གསུམ་གྱི་ཆ་སྣོམས་གངས་ཀ་དེ་ཤར་ཕྱོགས་ཚུ་ཆད་ཀྱི་གཞི་འཛིན་སར་བཞག་པ་དང་། ཀོང་
 ཤེ་དང་ཀྱའེ་ཀྱའོ། ཡུན་ནན། ཀན་སུའུ། མཚོ་སྒྲོན་བཅས་ཞིང་ཆེན་དང་མྱོང་ས་ལྗེའི་ཆ་སྣོམས་གངས་ཀ་དེ་རུབ་ཕྱོགས་
 ཀྱི་གཞི་འཛིན་སར་འཛིན་གཞི་ཡོད་པ་རེད། དེས་གྲོང་མིའི་འགྲོ་སོང་གི་གཏོང་སློང་དང་སློབ་གསོའི་གཏོང་སློང་གཉིས་བསྟར་
 བ་བརྒྱད། ཤར་ཕྱོགས་གྲོང་ཁྱེར་གསུམ་དང་རུབ་ཕྱོགས་ཞིང་ཆེན་དང་མྱོང་ས་ལྗེའི་ཞིང་ཁུལ་གྲོང་མིའི་འཛད་གྲོན་ཚུ་
 ཆད་ཀྱི་ཁྱད་པར་དེ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོའི་ལྷུ་གུ་གཉིས་དང་གངས་ཚུང་བརྒྱད་ནས་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༢ ལོའི་ལྷུ་གུ་གསུམ་
 དང་གངས་ཚུང་བརྒྱན་གསུམ་བར་ཚུ་ཆེ་རུ་ཕྱིན་ཡོད་པ་དང་། དུས་མཚུངས་ཞིང་ཁུལ་གྱི་ཆ་སྣོམས་སློབ་གསོའི་གཏོང་
 སློའི་བར་ཁྱད་དེ་ལྷུ་གུ་གསུམ་དང་གངས་ཚུང་བརྒྱན་གཅིག་ནས་ལྷུ་གུ་གསུམ་དང་གངས་ཚུང་བརྒྱད་བར་ཚུ་ཆེ་རུ་
 ཕྱིན་ཡོད་པ་རེད། དེ་ནས་རིམ་པ་མི་འདྲ་བའི་བྱ་ཕྲག་ཆོ་མཐོ་རིམ་སློབ་གསོ་ཐོབ་ནས་ལས་འཛུགས་སྐབས་ཀྱང་གཅིག་
 མཚུངས་གཏན་ནས་མེད་པ་ཤེས་ཤིང་གསལ་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་རེད། པེ་ཅིང་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ ‘མཐོ་རིམ་སློབ་གསོ་
 གཞི་ཚུ་ཆེ་རུ་གཏོང་རྒྱ་དང་སློབ་ཐོན་སློབ་མའི་ལས་ཀ་བཀོད་སྤྱིག་’ ཅེས་པའི་བརྗོད་གཞིའི་ཆོགས་ཚུང་གིས། ཆད་
 མངགས་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོའི་ཀྱལ་ཡོངས་མཐོ་སློབ་ཐོན་སློབ་མའི་ལས་ཀའི་གནས་སྡངས་ཀྱི་དྲི་གཞིར་ཤིན་ཏུ་
 ཞིབ་བྱས་ནས་ཤེས་ཤིང་གསུམ་གྱི་བར་གཞི་གསལ་ན། བྱིས་ཆང་གི་རྒྱབ་མྱོང་ག་ཆད་ཡག་པ་ཡོད་པ་དེ་ཅིས་ཀྱིས་སློབ་
 ཐོན་སྐབས་ཀྱི་ལས་ཀ་དོན་འབྲེལ་བྱེད་ཆད་དང་སྤྱི་ལོ་
 ཀར་འབྲེལ་ལམ་བྱ་བརྒྱད་པ་དང་དབང་ཆར་བརྟེན་ནས་བྱ་ཕྲག་གི་ལས་ཀ་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེར་བརྟེན་ཨ་
 མ་གཉིས་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་གནས་བབ་ཇི་ཅམ་མཐོ་བ་དང་དབང་ཆ་ཇི་ཅམ་ཆེ་བ། སྤྱི་ཆོགས་འབྲེལ་ལམ་ཇི་ཅམ་ཟབ་པ་
 ཡོད་པའི་ཐོན་ཁུངས་དེ་དག་སྤྱལ་སློང་དང་པེད་སྤྱོད་བྱས་ཏེ་བྱ་ཕྲག་ཆོའི་སློབ་འདུག་དང་ལས་འཛུགས་འདེགས་ཀྱི་
 རུས་པ་དེ་བས་མཐོ་བ་ཡོད། སྤྱི་ཁུངས་དབུལ་སྤོངས་བྱིས་ཆང་གི་གཞིན་རྒྱ་ཆོ་སློབ་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཇི་ཅམ་ལེགས་
 པ་ཡོད་ཀྱང་སྤྱི་ཁུངས་དབང་ཆ་ཡོད་པའི་མཐོ་རིམ་དཔོན་རིགས་ཀྱི་བྱ་ཕྲག་དང་ལམ་ཐིག་གཅིག་གི་སྤྱོད་བྱ་བརྒྱད་བྱུང་

རྒྱ་ནི་དཀར་ཆེགས་ཏ་ཅང་ཆེ་བའི་གནས་ཤིག་ཡིན། བེ་ཅིང་འབྲོད་བསྟེན་ལྷན་ཁང་གི་འགན་འཛིན་གཞིན་པས། རྒྱ་
 ཡོངས་མི་མང་བརྒྱ་ཆ་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་སྤྱི་ཚེས་ལྷོད་རྒྱ་མེད་པར་བཞེན་སྤྱི་ཁང་དུ་སྡོད་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པ་དང་སྤྱི་ཚེས་ཏ་
 ཅང་མཐོ་པོ་ཡོད། ཞིང་པའི་ཡུ་གུ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོར་བསྡོད་སྐབས་ཐོ་འགོད་རིན་འབབ་དང་ཅག་ཅིག་སློབ་ཡོན་སོགས་
 སྡོད་རྒྱ་མེད་པས་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་མ་ཐུབ་པར་ནང་མི་ཁག་གཅིག་རང་གི་རྒྱ་དགོས་པའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་ཡོད། རྒྱ་
 བྱང་ས་ཁུལ་གྱི་ལོ་ན་སོན་པའི་སྤྱི་ཚེས་པ་མི་གསུམ་གྱི་ལོ་འཁོར་གཅིག་གི་ཡོང་འབབ་དེས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་གཅིག་གཞིན་ས་
 གསོ་སྦྱང་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་ཅང་ཅེ་མིན་གྱིས་དབང་ཆ་བཟུང་བའི་རྗེས་ཚུ་ལོག་དང་ཐན་པ། སེར་
 བ། འབུ་སྒྲིན། གྲུ་མགོ་ཉིང་ལོག་པ། ཁྲོམ་པ་ལྡིབ་པ། རྩེངས་འཁོར་དུང་ཐུག་བརྒྱབ་པ། ཉེན་ཆ་བས་ཆེ་བའི་དོན་རྒྱུན་
 སོགས་རབ་དང་རིམ་པར་བྱུང་ཡོད་པ་རེད། གཞན་ཡང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་དར་ཆ་བསྐྱེད་རྒྱ་ནི་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་
 གི་གཡོ་ཁྲམ་གྱི་བྱེད་ཐབས་དེ་བྱི་འབྲེལ་ཐོག་མདོན་གྱི་ཡོད། རྒྱ་ནག་གི་གནས་གྲུ་མངགས་ཉི་བྱེད་ས་མ་རན་སི་དང་
 ཨ་རི་གཉིས་སུ་ལ་སྡོད་ཀྱི་ཡོད་དམ། འདི་དག་ཚང་མ་སྤྱི་ལོ་མེད་ཐོབ་ཐང་ཐད་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་ལ་མཐོ་
 བཤད་དམའ་བཤད་བྱས་ཡོད་མེད་ལ་བཟོ་གི་ཡོད། དབུལ་ཞིང་ཡོངས་པའི་ནི་པ་ལི་རྒྱལ་ཁབ་འདིར་མཚོན་ན། དེ་ནི་
 སྤྱི་ཁྱིའི་ལོག་གི་ཉི་ཆོང་བརྒྱབ་པ་ལྷར་ལག་གཅིག་ལ་གྱི་འབྲེར་བ་དང་ལག་གཅིག་ལ་དབུལ་འབྲེར་བ་ལྟ་བུ་ཡིན། རྒྱ་ནག་
 གི་དཔལ་འབྱོར་ཁེ་ཕན་དེས་རྒྱ་བུ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆོང་པ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་དང་སྤྱི་ཆོང་བ་གཉིས་དམ་པོར་བསྐྱམས་ཡོད། བྱང་
 ཨ་མེ་རི་ཀའི་དྲ་རྒྱའི་བཟོ་གྲྭ་ཁག་གཅིག་ནས་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་དྲ་རྒྱ་བཀག་འདོམས་བྱེད་རྒྱུར་མཁོ་བའི་ཐོན་
 རྫས་ཆེད་མངགས་མཁོ་སྡོད་བྱས་ཡོད། དྲ་རྒྱ་སྡོད་འབྲེད་མཁན་ཁག་གཅིག་ནས་རྒྱ་ནག་ནང་འཇུག་ཆེད་རང་འགྲུལ་
 གྱི་སྒྲིན་ས་ ‘རང་ཁྲིམས་’ སྤང་རྒྱུའི་རེ་བ་བཏོན་ཏེ། རྒྱ་ནག་གིས་མི་དགའ་བའི་གནས་ཚུལ་ལ་དོན་མེད་སེམས་ཁུལ་
 བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

མཐའ་དོན། བརྒྱུར་བཅོས་སྒོ་དབྱེ་བྱས་ཏེ་ལོ་ངོ་ཉི་ལྔ་ལྷག་སོང་ནས་ད་བར་དཔལ་འབྱོར་དང་ཆབ་སྲིད་རྒྱུད་
 པའི་གནད་དོན་མང་དག་ཅིག་མིག་ལམ་དུ་འཆར་ཐུབ་པ་ནི་གཤམ་གསལ་ལྟར་ཡིན། དཔལ་འབྱོར་ཉམས་ཉེས་འགྲོ་
 བ་མིག་མདུན་དུ་འཆར་བ་དང་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་སྤྱི་དབང་ཁྲིམས་མཐུན་ཡིན་མིན་ལ་དོགས་སྦྱོང་། རྒྱ་ནག་
 དབུས་གཞུང་ནོར་སྤྱི་ཡོང་སྒོ་ཉུང་དུ་འགྲོ་བ། ཁྱོད་གསེབ་ནང་རུས་རྒྱུད་དར་འགོ་རྒྱུགས་པ་དང་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་
 རིམ་ཁག་ཅ་འཇུགས་ཐོར་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་བ། སྤྱི་གཞུང་ནས་ཁྱོད་གསེབ་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁྱོད་ཆེད་དོད་མ་བྱེད་ཀྱི་གསེབ་ཉམས་

དམས་སུ་འགྲོ་བཞིན་པ། དམག་དཔུང་དང་དྲག་ཆས་ཉེན་རྟོག་པ་ནག་ཚོང་ནང་ཞུགས་པ་དང་བཟོ་པ་བྱོན་ཆེ་ལས་ཀ་
ཤོར་བ། འབྲང་རིམ་དང་དམའ་རིམ་གྱི་སྲིད་གཞུང་དཔོན་རིགས་ཁག་ཁྱེད་ནས་སྒྲིག་བྱས་སྐོག་ཟ་རུལ་སྤངས། སྤྱི་ཚོགས་
ནང་དཀར་ནག་གཉིས་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་དབང་འཛིན་དང་དྲུག་ཇས་གང་སར་བྱལ་བ། འཆལ་སྤྱོད་འདོད་སྲིད་གྱི་ཉི་
ཚོང་གང་སར་ཁེངས་བ་དང་ཕུལ་བྱུང་གི་ཤེས་ལྡན་མི་སྤྱི་དང་བདེན་ཕྱོགས་ཞིན་གྱི་ཚོར་བ་བརྒྱགས་པ། འགྲོ་བ་མིའི་
ཐོབ་ཐང་གི་གནད་དོན་དང་མི་འཛོམས་ཀྱི་གནད་དོན་སོགས་ཚང་མ་དཔལ་འབྱོར་ཆབ་སྲིད་འཛིག་ཉེན་དུ་གྱུར་པའི་ཕྱོགས་
བསྐྱུས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཡིན།

༥༩ གུང་ཁྲན་ཏང་གི་ཕྱགས་བསམ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་འདྲ་མཉམ་ཡིན་ལ། སྤྱི་ཚོགས་འདྲ་མཉམ་གྱི་མཐའ་འཇུག་
ནི་གུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་འགྲུབ་རྒྱ་དེ་ཡིན། འོན་ཀྱང་དེ་དང་དུས་ལ་མཚོན་ན། གུང་ཁྲན་ཏང་གི་དབང་བསྐྱར་འོག་གི་
རྒྱ་ནག་དེ་འཛམ་གླིང་འདྲིའི་སྐང་དབུལ་ཕྱུག་གི་དེ་བག་ཆབས་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་དུ་གྱུར་ཡོད།

རྒྱ་ནག་དུ་བཅོས་བསྐྱར་སྒོ་འབྲེད་བྱས་ཇེས་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་ཇེ་མགྱོགས་སུ་བྱིན་ཡོད་པ་ནི་དངོས་
ཡོད་གནས་ཚུལ་རེད། འོན་ཀྱང་མི་མང་གི་ལག་དྲུ་ཤོག་སྒོར་མེད་ལ། འཚོ་བ་ད་དུང་དབུལ་ཞིང་ཐོངས་པའི་གནས་
སུ་ཁྱུང་ཡོད། རྒྱ་ནག་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྒྲིམ་གཞིར་དབྱེ་ཞིབ་ཅིག་བྱས་ན་དེ་ནི་མཚོན་རྟོག་གི་གཟུགས་དབྱིབས་ལྟར་ཡིན་
ཞིང་། གཏིང་འོག་ནི་སྤྱི་མི་འཛོམས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༩༩ ཙམ་བེན་པའི་གཞི་རིམ་མི་མང་ཡིན་པ་དང་། ཅེ་མོར་གནས་
པ་ནམས་ནི་སྤྱི་མི་འཛོམས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༥ ལས་མེད་པའི་དབང་ལྡན་འབྱོར་ལྡན་གྱི་མཐོ་རིམ་པ་ཡིན། དེ་ཡང་ཡོང་
འབབ་ཆུང་ཤོས་བརྒྱ་ཆ་བརྒྱའི་ཁྲིམ་ཚང་གི་རྒྱ་ཚོར་རྒྱ་ནག་ཁྲིམ་ཚང་ཡོངས་ཀྱི་རྒྱ་ཚོར་གྱི་བརྒྱ་ཆ་གཉིས་བེན་གྱི་མེད་
ལ། ཡོང་འབབ་མཐོ་ཤོས་བརྒྱ་ཆ་བརྒྱའི་ཁྲིམ་ཚང་གི་རྒྱ་ཚོར་རྒྱ་ནག་ཁྲིམ་ཚང་ཡོངས་ཀྱི་རྒྱ་ཚོར་གྱི་བརྒྱ་ཆ་བཞི་བརྒྱ་
ཡན་བེན་གྱི་ཡོད། དོན་དངོས་སུ་གྲོང་ཁྲིམ་དང་གྲོང་གསེབ་བར་གྱི་ཡོང་འབབ་བར་བྱུང་ཐུབ་ཐུམ་དུག་ཙམ་ཆགས་
ཡོད་པ་དང་། སྤྱི་མི་འཛོམས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༩༠ བེན་པའི་ཆེས་དབུལ་ཐོངས་མི་འཛོམས་ཀྱི་ཡོང་འབབ་བམ་འཛད་གྲོན་དེ་
སྤྱི་ཡོང་འབབ་བམ་འཛད་གྲོན་གྱི་བརྒྱ་ཆ་བཞི་དང་གངས་ཆུང་བདུན་ལས་བེན་མེད་ཅིང་། སྤྱི་མི་འཛོམས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་
༩༠ བེན་པའི་འབྱོར་ལྡན་མི་འཛོམས་ཀྱི་ཡོང་འབབ་བམ་འཛད་གྲོན་དེ་སྤྱི་ཡོང་འབབ་བམ་འཛད་གྲོན་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ལྔ་བརྒྱ་
ཙམ་བེན་ཡོད། ད་ལྟའི་ཆར་རྒྱ་ནག་དུ་མ་རྩ་བྱེ་བ་ཅན་གྱི་འབྱོར་ལྡན་མི་འཛོམས་ས་ཡ་ལྔ་ཙམ་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ཁྲོད་

དུ་མི་འཕོར་ཉིས་ཁྱི་ཙམ་གྱི་མ་ཙ་དུང་ཕུར་ལས་བཀལ་ཡོད། འོན་ཀྱང་གྲང་གསེབ་ཞིང་འབྲོག་ཁུལ་གྱི་མི་མང་གི་ལོ་
 རེའི་ཆ་སྟོམས་ཡོང་འབབ་ཀྱི་སྒྲིབ་ ༦༠༠ ཙམ་ལས་མེད། རྒྱ་ནག་ནོར་སྲིད་ལས་ཁུངས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཤིག་གིས་
 གནས་ཚུལ་བཞིན་པར་གཞིགས་ན། དབུལ་ཁང་ནང་གི་གསོག་དབུལ་བརྒྱ་ཆ་ ༦༠ དུད་གངས་བརྒྱ་ཆ་ ༡༠ ཡི་
 ལག་ཏུ་ཡོད། དཔོན་ཆེན་ནམས་ཀྱི་ཁྲིད་ཟུངས་གཅིག་ལ་འབུམ་གཉིས་ཙམ་གཏོང་མཁན་ཡོད་ལ། མི་སེར་དགུས་
 མའི་ཕུ་གྱ་མཐོ་སྒྲོབ་ཏུ་ཡིག་ཆད་འཕྲོད་ཀྱང་ཨ་མས་ཀྱི་སྒྲིབ་ཉིས་སྟོང་ཙམ་གྱི་དེབ་སྒྲིལ་འགྲོ་གྲོན་སྒྲོད་མ་ཐུབ་པར་རང་
 ཤི་བརྒྱབ་པའི་གནས་ཚུལ་ཡོང་བཞིན་ཡོད། ཕྱི་རྒྱལ་དུ་རྒྱ་ནག་ཉམས་ཞིབ་པ་ནམས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་གནད་
 དོན་བཞིན་དུས་དབུལ་ཕུག་ཏེ་བག་གཅིག་ཕུར་མ་གཏོགས་དོ་སྣང་བྱེད་ཐུབ་མེད། དོན་དངོས་སུ་རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་
 གནད་དོན་དབུལ་ཕུག་ཏེ་བག་གཅིག་ཕུ་མིན་པར། དེའི་ངོ་པོ་གཞན་དག་དང་མི་འདྲ་བ་ཆགས་བསྐྱད་ཡོད། དཔེར་
 ན། རྒྱ་གར་དང་ཨ་རི་ལ་སོགས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ལའང་དབུལ་ཕུག་ཏེ་བག་ཆེན་པོ་ཡོད། འོན་ཀྱང་དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་དང་
 ཁྲིམ་རྒྱུ་རྒྱུས་བཟོས་བཞག་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་ཆོ་འཆོ་བའི་ཐད་དབུལ་ལོངས་ཡིན་ཀྱང་རང་དབང་ཆེན་པོ་ཡོད།
 འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་ལ་མཆོན་ན། དེ་ནི་དབང་ལྡན་ཆོགས་པས་འཆོ་བར་བརྟེན་ནས་བཙན་འཕྲོག་བྱས་པའི་རྒྱུ་ཞིག་ཡིན་
 རྟེན་ལ། གལ་སྲིད་ཕུག་པོ་ཆགས་འདོད་ཡོད་ན་དང་པོ་ཏང་ནང་འཇུག་དགོས་པ་དང་། དབང་ཆ་ཡོད་ན་ཐམས་ཅད་
 ཡོད་པ་ཞིག་ཆགས་བསྐྱད་ཡོད།

༤༥ ཆང་མས་མཁྱེན་གསལ་བཞིན་རིག་གཞུང་ནི་མི་རིགས་ཤིག་གི་སློག་ཅ་ཡིན། དེ་ནི་དངོས་པོའི་གྲུབ་
 ཆ་རིགས་རྒྱུད་དང་ས་ཆ་ལྟར་གལ་ཆེ་བའི་བསམ་པའི་གྲུབ་ཆ་ཞིག་ཡིན། མི་རིགས་ཤིག་གི་དཔལ་ཡོན་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་
 པའང་མི་རིགས་དེའི་རིག་གཞུང་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བཞིན་ཀྱི་ཡོད། གལ་སྲིད་མི་རིགས་ཤིག་གི་རིག་གཞུང་ཐད་
 དེ་གཏོར་ཆར་ན་མི་རིགས་དེ་མེད་པར་གྱུར་པའི་རྟགས་མཆན་ཡིན།

ལོ་རྒྱུས་ཐོག་མཛེས་རྒྱུག་འོད་སྟོང་འབར་བའི་དཔལ་ཡོན་བསྐྱུན་སྦྱང་ཡོད་པའི་མི་རིགས་རྙིང་པ་དེ་དག་གཅིག་
 བྱས་ན་ཁོ་ཆོའི་རིགས་རྒྱུད་ད་ལྟའང་གནས་ཡོད་སྲིད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་ཁོང་ཆོའི་མི་རིགས་དེ་སློབ་རྒྱུན་རིག་གཞུང་
 མེད་པར་གྱུར་པ་དང་ཆབས་ཅིག་ཐལ་བའི་དུལ་ལྟར་ཆགས་ཟིན། མི་ལོ་ ༥༠༠༠ ལྷག་གི་དཔལ་ཡོན་ཆད་སྦྱང་མེད་
 པའི་རྒྱ་ནག་ལྟ་བུར་མཆོན་ན། དེའི་རིག་གཞུང་ལ་གཏོར་བཞིག་གཏོང་བ་ནི་ནག་ཉེས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན། རྒྱ་དམར་

གྲིས་སྒོལ་རྒྱན་གཏོར་བ་དང་ཆབས་ཅིག་རྒྱན་ཆད་མེད་པའི་ཆབ་སྲིད་ལས་འགུལ་ལ་བརྟེན་ནས་སོ་སོའི་ཏང་གི་རིག་གཞུང་
 ཞིག་གསར་སྐྱུན་བྱས་ཡོད། ཏང་གི་རིག་གཞུང་དེས་མི་རབས་ཀྱི་གསུམ་ཕྱེད་པོ་ཞིག་གི་ཁྲད་པར་བསྐྱར་བཅོས་བཏང་
 བ་མ་ཟད། མི་རབས་གསར་པ་ཕྱི་ལོ་ཞིག་ལ་འཇུག་ཏེ་སྐྱོན་ཐེབས་ཡོད། སློབ་གསོ་དང་ཁོར་ལུག་མི་གཅིག་པའི་
 འོག་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་སེམས་ཁམས་ཀྱང་མི་མཚུངས་པ་ཞིག་སྐྱུན་བཞིན་ཡོད། རྒྱ་གར་དུ་སྤྱང་གི་འོག་སྐོས་
 ཕྱག་ལ་སྤྱང་གི་འོག་རང་ག་ཤིས་འཇགས་ཡོད་པའི་ཡོངས་གྲགས་རེད། རྒྱ་ནག་ལ་མཚོན་ན། རྒྱ་དམར་གྲིས་དཀར་
 ནག་དབྱེ་འབྱེད་མེད་པར་ལོ་རྒྱུས་ལ་འཁྱོག་བཤད་དང་། ཡང་རྫོགས་མཐའ་མེད་པའི་འཕྲོར་མེད་གུལ་རིམ་སྲིད་དབང་
 སྐར་འཛིན་བྱས་པ། སློབ་གྲྭ་ནས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་བར་མི་རབས་ནས་མི་རབས་ལ་ཁྲག་དྲི་བྱོ་བའི་ཆབ་སྲིད་བསམ་པའི་
 སློབ་གསོ་བཅོན་བཀའ་བྱས་ཏེ་ཡང་སྤྱི་ཚེ་མེད་པའི་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་འདུ་ཤེས་བཅོན་འཇགས་བྱེད་དུ་འཇུག་གི་ཡོད།
 སློབ་ཕྱག་ཆོ་རྒྱུད་དུས་ནས་ལོ་རྒྱུད་གཏོང་ལེན་རུ་མེ་ཞེས་པར་འཕྲུལ་བཅུག་སྟེ་སྐར་སྐར་དམར་པོ་ཞིག་རྟག་པར་སྐར་འདྲིགས་
 དགོས་པ་དང་། དུས་རབས་ག་དུས་ཡིན་ནའང་མི་ཚོགས་གང་རུང་ཞིག་ལ་འཐབ་ཚྭ་བྱེད་དགོས་པ་ཏེ། ད་ལྟོ་དུས་
 སྐབས་འདི་ནི་ཆོས་འཁོར་སྒྲོམ་སྐྱབ་ཚོགས་པར་འཐབ་ཚྭ་སྐྱོན་བཟོ་བྱེད་པའི་དུས་རབས་ཤིག་ཡིན། རྒྱ་མཚན་དེ་
 དག་ལ་བརྟེན་ཏང་གི་རིག་གཞུང་གིས་གཞོན་སྐྱོན་ཆེན་པོ་ཐེབས་པའི་རྒྱ་མི་དང་རྒྱ་ཡུལ་གྱི་མིའི་བར་བསམ་སྒྲིལ་འབྱེར་
 སོ་ལ་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད། ཏང་གི་རིག་གཞུང་གི་ངོ་བོ་ནི་སྲིད་དབང་སྐར་སྒྲོམ་ཡིན་ཞིང་། ཏང་དེའི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་
 ཚྭ་དང་གུལ་རིམ་འཐབ་ཚྭ་གཅིག་ཕུར་ཞབས་ཞུའི་ཆེད་ཡིན་པ་དང་། དེར་བསམ་སྒྲོད་དང་། སྒྲ་བཟོ་དང་། འདུ་འཛོམས།
 ཆོས་དད་བཅས་ཀྱི་རང་དབང་མེད་ལ། དྲག་གཞོན་དང་སྐར་སྒྲོམ་གཅིག་ཕུར་བརྟེན་ནས་དེའི་སྲིད་དབང་སྐྱོང་དགོས།

རྒྱ་དམར་གྱི་ཆོག་མཛོད་དུ་གཡོ་སྤྱོད་མགོ་སྐོར་རང་བཞིན་གྱི་ཆོག་གིས་ཁེངས་ཤིང་། ཁོ་ཆོས་ནམ་རྒྱན་ནང་
 འཁྲུག་ལ་བཅིངས་འགྲོལ་འཐབ་འཁྲུག་ཅེས་བཟོ་བྱེད་དེ་ཏ་ལ་མ་མི་མང་ནམས་གཉའ་གཞོན་འོག་བཅིངས་འགྲོལ་བཏང་བ་
 ནང་བཞིན་བཟོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། ང་ཆོ་བོད་མི་ནམས་ནས་བཅིངས་འགྲོལ་མ་བཏང་གོང་དང་བཅིངས་འགྲོལ་བཏང་
 རྒྱུ་ཞེས་བཟོ་བྱེད་སྒོ་ལ་ཡོད། དེ་བཞིན་ ༡༩༥༩ ལོའི་རྗེས་ལ་རྒྱལ་ཁབ་བཅུགས་རྗེས་ཞེས་བཟོ་བྱེད་ཀྱང་དོན་དངོས་སུ་
 རྒྱ་དམར་མ་དར་གོང་ནས་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཁབ་ཡོད་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན། གྲུང་ཁྲན་ཏང་མེད་ན་ཀྱང་གོ་གསར་པ་མེད་
 ཅེས་པ་དང་། གནམ་ས་ག་ཆད་ཆེ་རུང་ཏང་གི་བཀའ་དྲིན་ལས་ཆེ་བ་མེད། ཐམས་ཅད་ཏང་གི་དྲིན་གྱིས་ཡིན། གཅེས་
 པའི་སློག་གིས་ཏང་ཀྱང་དབྱང་སྤྱང་སྤྱོད་བྱེད། རྒྱལ་ཆེ་ལ་གཟི་བཞིན་ཡོད་པ། ཡང་དག་པའི་ཏང་། མི་འཕེན་མི་

གསོད་བྱས་པ་ནི་མེ་ལོ་ ༣༠ ཡི་ལྗེང་འཇགས་ཆེད་དུ་ཡིན། རྒྱ་ནག་འཛོར་ན་འཛམ་བུ་གླིང་གི་ཆག་སྒོ་ཡིན་སྟབས་
གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་འགོ་འཁྲིད་སྤྱི་བཟན་ཡོང་བར་སྤངས་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་སྟབས་མདོར་ན་ཐམས་ཅད་ཏང་དེའི་ཆབ་སྲིད་ལ་
ཞབས་འདེགས་ཆེད་དུ་ཡིན་ཞིང་། ཁོ་ཚོས་ཚུལ་མིན་ལ་ང་སྟིང་ཇེ་མེད་པའི་ཏང་གི་རིག་གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་གི་སྲོལ་
རྒྱུན་རིག་གཞུང་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཡོད།

སྟབས་ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་ཅེས་པ་ནི་དམག་དོན་དང་དཔལ་འབྱོར་གཅིག་པུའི་སྟབས་ཆེན་མིན་པར། གལ་ཆེ་གོས་
ནི་མིའི་ནང་སེམས་སྟབས་ཆེན་པོ་དགོས། གལ་སྲིད་བྱིད་ནི་བཟང་སྟོང་ལྡན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་ཡིན་ན་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ཉིད་
གཞི་ནས་སྟབས་ཆེན་ཆགས་སྲིད། དེང་སང་ང་ཚོས་ཨ་རི་སྟབས་ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་རེད་ཅེས་བརྗོད་པའི་རྒྱ་མཚན་ཡང་
དམག་དོན་དང་དཔལ་འབྱོར་སྟབས་ཆེན་ཡིན་པ་གཅིག་པུའི་རྒྱུ་ཁྱིམ་མིན་པར། གཙོ་ཆེ་གོས་ནི་མིའི་ནང་སེམས་སྟབས་
ཆེན་ཡིན་པས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད། འོ་ན་མིའི་ནང་སེམས་ཞེས་པ་དེ་གང་ནས་མཚོན་དགོས་བརྗོད་ན། ཨ་རིའི་མི་མང་ཆེ་
བར་དད་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་མཚོན་གྱི་ཡོད། འཛམ་གླིང་ཐོག་མི་རིགས་གང་ཞིག་ཡིན་རུང་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཆང་མ་ལྟ་
དང་དགོན་མཚོག་ལ་དད་མོས་ཡོད་པ་ཤ་སྟག་ཡིན། དེ་ལྟའི་དད་པ་ཞིག་ཡོད་པའི་རྒྱུ་ཁྱིམ་ཆང་མའི་སེམས་ནང་ལས་
རྒྱ་འབྲས་ཤིག་བཙུག་ཡོད་པ་དང་། རང་སེམས་རང་གིས་བརྟལ་ཏེ་བཟང་སྟོང་ལྡན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་རྒྱ་འབྲིངས་
བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད། གནའ་དུས་ནས་ད་བར་རྒྱ་ཡིག་གི་ཆོས་ལུགས་སུ། བར་ཡིག་གི་ཀོང་ཅའི་ལུགས་དང་
ནང་པ་གང་ཡིན་རུང་ཆང་མ་དེ་ལྟར་ཡིན། འོ་ན་ཀྲང་གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཅ་བའི་མཛུབ་སྟོན་བསམ་སྒྲིལ་ལྟ་
སྒྲིལ་ཡིན་ཞིང་། དེར་བརྟེན་ནས་ལས་རྒྱ་འབྲས་བཙུག་མི་དགོས་ལ། གནའ་རྒྱ་བཙན་འཕྲོག་དང་། འཁོར་སྤོང་འཆེ་
བའི་ལས་ནི་ཁོ་ཚོའི་ཅ་དོན་ལྟ་བུ་ཡིན། གྲུང་ཁྲན་གཞུང་ལུགས་སྲོལ་གཏོད་པ་ལྟ་བུ་སེམས་ཚོས་ལུགས་ནི་བསམ་པའི་ཉལ་
ཐ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་གཙོ་བོ་འང་མི་ཆང་མ་ལྟ་དང་དགོན་མཚོག་ལ་དད་པར་གྱུར་ན་ཁོས་བརྟན་པའི་
གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ལ་དད་པ་བྱེད་མཁན་མེད་པར་དོགས་ནས་བཤད་བཞག་པ་ཞིག་རེད། རྒྱ་དམར་ནས་ཀྲང་སྲིད་
དབང་ཐོག་མ་བཙུགས་དུས་ནས་དད་པའི་མ་ལག་མཐའ་དག་མེད་པར་བཅོས་པ་དང་། དེའི་ཉེར་ལེན་ལས་དེང་སང་
རྒྱ་ནག་སྤྱི་ཚོགས་སུ་འཛིན་ཏེན་ལ་རབས་ཀྱི་སྟོང་པར་གཏོར་བཞིག་ཆབས་ཆེན་པོ་སྟེ་ཐོག་རྩལ་དང་གཞན་ཆོང་མ་
རྒྱ་མཛོད་བཅོལ་བ་ལྟར་གང་སར་བྱུང་བའི་། ཐ་མག་ནག་པོ་སྟོག་ཆོང་རྩལ་འཐེན་གྱི་མེ་ཕྱེ་བསྐྱར་འབར་དང་། དཔོན་
ཇག་སྟོག་འབྲེལ་བྱེད་པ། སྟོག་རྩལ་དང་རྒྱ་འབྲུག་སྟོག་ཟ་རུལ་སྤངས་བཅས་སྤྱི་ཚོགས་ལ་གཞོན་པའི་རྒྱུད་ནག་

སྒྲིབ་ལྟར་ཁྲུབ་གདལ་དུ་ཕྱིན་ནས། དེང་སང་འཛམ་བུ་གླིང་འདིའི་སྒྲིང་རྒྱ་ནག་ལྟ་བུ་འཛིག་ཏེན་ཡ་རབས་ཀྱི་སྒྲིང་པ་
ཉམས་དམས་སུ་སྤོང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་ཀྱང་མེད་ཅེས་བརྗོད་ཆོག རྒྱ་ནག་གིས་ཅ་ལག་རྩན་མ་བཅོས་ནས་འཛམ་
གླིང་ཏོན་ཐོར་དགོས་པ་ཆགས་ཤིང་། བ་ན་བཟའ་བཙའི་རིགས་ཨ་རག་དང་། བ་མག་སྒོ་དང་། སྤུ་གུའི་བརྟུང་བྱ་འོ་
ཅམ་ཡན་ཆད་ནས་རྩན་མ་བཅོས་ཏེ་སྤུ་གུ་གངས་ལས་འདས་པ་གི་རུ་བཙུག་ཡོད། ནན་ཅིང་གཙུག་ལག་སྒྲོབ་གཉེར་
ཁང་གི་མཁའ་དབང་ཆེའི་བླ་མ་ཆེན་གྱིས་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པར་གཞིགས་ན། རྒྱ་ནག་དུ་ནག་པོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཅ་འཇུགས་
སུ་ཞུགས་མཁན་ས་ཡ་ལས་བཟུལ་ཞིང་། ཅ་འཇུགས་རེ་རེའི་རྒྱབ་ལོགས་སུ་རྒྱ་དམར་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་སམ།
ཁྲིམས་དཔོན། ཉེན་ཁྲོག་པ་བཙས་ཀྱི་རྒྱབ་ཏེན་ཡོད་པ་དང་། དེ་དག་ནི་རྒྱ་ནག་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཆེ་ཤོས་དེ་
ཆགས་ཡོད།

པ་༥ གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་མང་ཚོགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུའི་རང་དབང་དང་། སྤྱི་བརྗོད་རང་དབང་། མི་ལུས་
རང་དབང་བཙས་རང་དབང་ཆེན་པོ་གསུམ་ཅད་དེ་འཕྲོག་ཡོད།

དེང་རབས་ཆབ་སྲིད་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱིས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དབང་ཆའི་འབྲུང་ཁྲུང་ས་དེ་འཆོ་བ་དང་། རྒྱ་
ནོར། ཞེས་ཡོན་བཙས་གསུམ་ལ་བརྟེན་ནས་ཡོང་དགོས་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། གྲུང་ཁྲན་ཏང་གིས་སྒྲེར་སྒྲོམ་
དང་འཆོ་བར་བརྟེན་ནས་མི་མང་གི་རྒྱ་ནོར་འཕྲོག་གི་ཡོད་པ་དང་། དེ་ལས་སྤྱུག་པ་ཞིག་ནི་མི་མང་གི་གསར་འགྱུར་
རང་དབང་དང་། བསམ་སྒྲུ་དང་འདྲ་ཞེས་ཀྱི་རང་དབང་འཕྲོག་སྟེ་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དབང་ཆ་མཐའ་དག་སྤར་མཐིལ་དུ་
འཛིན་བྱུང་པའི་དམིགས་ལུལ་སྤྱུབ་ཀྱི་ཡོད། དོན་དངོས་སུ་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་བཟང་ངན་ཡིན་མིན་གྱི་ཐིག་ཆ་དང་འཇལ་ས་
ནི་རྒྱལ་ཁབ་དེར་སྤྱི་བརྗོད་རང་དབང་ཡོད་མེད་དེ་ཡིན་ཞིང་། དམངས་འདོད་མཆོན་བྱེད་ཀྱི་མང་གཞི་དེའང་འོས་འདེམས་
ཀྱི་ལམ་ལུགས་དེ་ཡིན། འོན་འདིར་ངོ་བོ་ཞིག་སྤོབས་པ་ནི་རྒྱ་དམར་གཞུང་དང་འགོ་འཁྲིད་ནམས་རྒྱ་ནག་མི་མང་གི་
གདམ་ག་ཡིན་ནམ། ཁོ་ཆོ་རྒྱ་ནག་མི་མང་གིས་འོས་འདེམས་བྱས་ཏེ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་ནམ། ལན་གིན་དུ་གསལ་པོ་
ཡིན། རྒྱ་དམར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བརྟེན་ཅམ་བྱས་ན། རྒྱ་དམར་གྱི་མི་རབས་དང་པོའི་གཙོ་འཛིན་ནམས་བྲག་པོར་བརྟེན་
ནས་གོ་གནས་ཐོབ་པ་ལུད། ཕྱིས་སུ་ཆང་མ་གཏན་འབེབས་སམ་གསོ་སྦྱོང་ལ་བརྟེན་ནས་ཡོང་བ་ག་སྤྱུག་ཡིན། ཡང་
འདིར་དོགས་འདྲི་གཉིས་ཡོད་དེ། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཙོ་འཛིན་གསོ་སྦྱོང་བྱས་ཏེ་ཡོང་བུ་བཞིག་ཡིན་ནམ། གལ་སྲིད་

ཡིན་ན་སྲིད་འཛིན་སྒྲོབ་གྲུ་ཞིག་ཆེད་འཇུགས་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་ལ་སྲིད་འཛིན་འགའ་ཞིག་གསོ་སྦྱང་བྱས་ན་ག་འདྲ་འདྲུག་
དོགས་འདྲི་གཉིས་པ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཙོ་འཛིན་གཏན་འབེབས་བྱས་ན་འགྲིག་གམ། གལ་སྲིད་འགྲིག་ན་བཀའ་བཀོད་
རྒྱལ་པོའི་ལམ་ལུགས་དང་ཁྱད་པར་གང་ཡོད།

དཔེ་ཞིག་ལམ་ལུགས་སྟེ་བཞིན་ན། རྒྱ་ནག་གོ་འདྲ་ཀྱོའུ་ཕུ་ཡུས་ཁུས་ཐའེ་ཅི་གྲོང་ཁྲེའི་ཡུལ་མི་ནམས་ཀྱིས་ད་ལོ་སྤྱི་
ཟླ་ ༥ པའི་ནང་ཁྲེ་དཔོན་འཕོ་འགྱུར་གཏོང་དགོས་པའི་གྲོས་འཆར་བཏོན་པའི་ལས་འགུལ་དེ་རྒྱ་ནག་དུ་ཞིང་པ་ནམས་
ཀྱིས་ཆ་ཆ་ལུར་ལུར་ངང་མང་གཙོ་ཚོད་ལེན་གྱི་ལས་འགུལ་ཞིག་ཆགས་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་ནང་གི་མཁས་པ་ནམས་དང་།
རྒྱལ་སྤྱིའི་གསར་ལམ་ཁག་གིས་དོ་སྣང་བྱ་ཡུལ་ཞིག་དུ་གྱུར་ཡོད། ཀོ་འདྲ་ཀྱོའུ་ཕུ་ཡུས་ཁུས་ཐའེ་ཅི་གྲོང་ཁྲེའི་ཡུལ་མི་
༡༠༠༠ ལྷག་ལས་མེད་པའི་གྲོང་པ་རྒྱུ་རྒྱུ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཁོ་ཚོས་ཁྲེ་དཔོན་ཞིག་འཕོ་འགྱུར་གཏོང་དགོས་པའི་
ཆེད་དུ་དཀའ་ལས་ཆད་མེད་མུངས། གྲོང་ཁྲེ་དེར་དེ་སྔོན་ས་ཞིང་མུའུ་ ༡༠༠༠ ལྷག་ཡོད་ཅིང་། དེའི་ནང་དུ་མུའུ་
༡༠༠༠ ལྷག་མ་རྒྱུ་ལམ་ལུགས་ལྟར་གྲོང་ལྷན་གྱིས་གཅིག་གྱུར་འཆར་འགོད་དང་བཅད་སྤྱོད་བཏང་བ་དང་། ལྷག་
མ་ནམས་དུད་ཆང་སོ་སོར་བགོས་ཡོད། གཏན་འབེབས་ལྟར་ན། ས་ཞིང་བོགས་མ་གང་བཏང་བ་ཡུལ་མི་ཐམས་ཅད་
ཀྱི་མ་རྒྱུ་དེར་སེམ་ཡོད་པ་དང་། དངུལ་གང་ཡོང་བ་ཡུལ་མི་ཐམས་ཅད་ལ་ཐོབ་སྐྱལ་དང་སྤྱོད་ཀ་བགོ་དགོས་ཀྱི་ཡོད།
དེ་ནི་ཡུལ་མི་ནམས་ཀྱི་ཡོང་འབབ་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་ད་ཆ་ཡུལ་མི་ནམས་ལ་ཚུལ་མཐུན་ཐོབ་སྐྱལ་
ཐོབ་མེད་པ་མ་ཟད། རྒྱ་སྒྲོར་དུང་ཕུར་ཅམ་གྱི་བོགས་བཏང་མ་དངུལ་ཡང་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར། ཁྲེ་དཔོན་ཁྲིན་
ཅིན་ཅིན་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་ཁྲེ་བའི་དཔོན་པོ་ནམས་ཀྱི་འཕྲོ་བའི་རྒྱ་ཆད་དེ་སྔོན་ཡུལ་མི་སྤྱིར་བཏང་དང་གཅིག་མཚུངས་
ཡིན་ཀྱང་། ཁྲེ་བའི་དཔོན་པོ་ཆགས་ནས་དུས་ཐུང་ལོ་གསུམ་གྱི་ནང་ཁང་པ་ཐོག་ཅིག་ཅན་འགའ་ཞིག་དང་། ལུ་མ་འཁོར་
རྒྱུ་རྒྱུ་ཁ་ཤས་ཡོད་པའི་འབྲོར་ལྷན་ཅན་དུ་གྱུར་ཡོད་ལ། ཡུལ་མི་ནམས་ནས་ལོ་རེར་རྒྱ་སྒྲོར་བརྒྱ་ཕྱག་ཁ་ཤས་ཀྱི་
ཐོབ་སྐྱལ་མ་གཏོགས་རག་གི་མེད། ད་ལོའི་སྤྱི་ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་ཡུལ་མི་ནམས་ཀྱིས་འབྲེལ་ཡོད་ཁྲིམས་
ལུགས་གཞིར་བཟུང་། ཁྲེ་དཔོན་ཁྲིན་ཅིན་འཕོ་འགྱུར་གཏོང་དགོས་པ་དང་། གྲོང་ལྷན་འགོ་འཁྲིད་གསར་འདེམས་
དང་གྲོང་ལྷན་གྱི་ཅིས་ཁྲར་ཅིས་ཞིབ་དགོས་པའི་གྲོས་འཆར་བཏོན། གྲོང་མི་ཆང་མས་གྲོང་ལྷན་ལས་བྱེད་ཀྱིས་ཅིས་
ཁྲ་སྤྱོད་སྤྱོད་འཆར་གྱི་གནས་ཚུལ་རྟོགས་ཤིང་། དཔང་རྟགས་མེད་བརྒྱགས་སུ་མི་འགོ་ཆེད་ཡུལ་མི་ནམས་རྒྱ་ཆད་
༡༩ རེས་མོས་ཀྱིས་ཅིས་ཁང་བསྐྱོར་སྤང་བྱས། སྤྱི་ཟླ་ ༦ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་ཕུ་ཡུས་ཁུས་སྲིད་གཞུང་ནས་ཉིན་རྟོག་

པ་ ༥༠༠ ཙམ་མངགས་གཏོང་བྱས་ནས་ཅིས་ཁང་དུ་ཅིས་ཁྲ་བཙན་འཕྲོག་བྱས་པ་མ་ཟད། ཡུལ་མིའི་སྐྱེ་ཆ་བཤེན་
 བཟུང་དང་། ཡུལ་མི་བརྩམས་པ་གསུམ་སྟོན། ཡུལ་མི་གཉིས་ལ་མས་སྟོན་ཆ་བས་ཆེན་པོ་ག དེ་བཞིན་ལོ་ན་ ༩༠
 ལྷག་གི་མོ་མོ་ཕྱང་གོ་གྲིན་ཉིན་ཉིན་པས་དུང་དེ་ག་ལོག་རྩས་པ་བཙག་པ་དང་། ལོ་ན་ ༡༥ ཙན་གྱི་ཕྱ་གྲུ་ཞིག་ལ་མས་
 སྟོན་ཆ་བས་ཆེན་པོ་ག དེས་མ་ཆད་དུང་མུ་མཐུད་ཡུལ་མིའི་འགོ་བློད་ནམས་འཛིན་བཟུང་དང་། ངོ་སྟོན་འཕྲེད་དར་
 བཙན་འཕྲོག་ ཀོའང་གོ་འུ་ནས་ཉིན་ཞིབ་དུ་ཡོང་བའི་སྟོབ་ཕྱག་ནམས་བཀག་འགོག་བཙས་བྱས། སྤྱི་ཟླ་ ༩ ཆོས་ ༡༡
 ཉིན་ཕུ་ཡུས་ཚུས་སྲིད་གཞུང་ནས་འཕྲོ་འགྱུར་གྲོས་འཆར་དངོས་སུ་ངོས་ལེན་མ་བྱས་པ་དང་། རྒྱ་མཚན་ནི་གལ་སྲིད་
 དེ་དང་ལེན་བྱས་ན་གྲོང་སྡེ་དེ་བས་མང་བ་ཡར་ལངས་དཔེ་ལྟ་བུས་ན་ག་ནས་འགྲིག་ ཆང་མས་ཅིས་ཞིབ་དགོས་པའི་
 རེ་བ་བཏོན་ན་འགོ་བློད་ལས་བྱེད་ཇི་ཙམ་ལ་དབ་གསིག་པོ་ག་རེད་དམ་ཞེས་ཟེར། འོན་ཀྱང་ཡུལ་མི་ནམས་ཀྱང་གཉའ་
 མི་སྐྱར་པར་དེ་ཉིན་རང་དུ་ཡུལ་མི་ ༩༠ ཚུས་སྲིད་གཞུང་གི་སྟོན་འགྲུམ་དུ་ཟས་བཙད་ངོ་སྟོན་བྱས་པ་དང་། གཞན་
 ནམས་འང་མ་སྟོན་ཞི་སྟོན་བྱས་པ་མ་ཆད། ད་དུང་ཚུས་སྲིད་གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་
 གྲོང་རྩོན་ཅ་འཇུགས་བཙའ་བྲིམས་དང་འགལ་བའི་བྱ་སྟོན་ལ་ཟས་བཙད་ངོ་སྟོན་ཞེས་པའི་འཕྲེད་དར་ཆེན་པོ་དཔུངས་
 འཇུགས་བྱས་པ་དང་། འགའ་ཞིག་གིས་ཟས་བཙད་གསལ་བསྐྱགས་དཔར་སྟོན་བརྒྱབ་སྟེ་རྒྱ་ཆེའི་འགྲུལ་པར་གྲགས་
 ཆེ་བཀྲམས། དེ་བཞིན་ང་ཚོར་མང་གཙོ་དང་བྱང་བདེན། བྲིམས་གྱི་དབང་བསྐྱར་དགོས། ང་ཚོ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་བདག་
 པོ་ཡིན་ལ། སོ་སོའི་ལས་དབང་སོ་སོས་བདག་འཛིན་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ཅེས་སྟོན་ཆོག་གྲགས་ཆེ་སྟེ་ལ། དེ་དུས་
 ཉིན་ཉིན་པས་ཡང་བསྐྱར་ཡུལ་མི་གསུམ་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་མ་ཆད། ད་དུང་གསར་འགོད་པ་བཀག་ཉར་བྱས་པ་
 དང་། གསར་འགོད་པའི་པར་ཆས་སོགས་བཙན་ཉར་བྱས། ཉིན་ཉིན་པའི་བྱ་སྟོན་ལ་ཡུལ་མི་ནམས་ཀྱིས་གདོང་ལེན་
 བྱས་མེད་ཅིང་། འཛིན་བཟུང་བྱས་མེད་པའི་ཡུལ་མི་ནམས་ཀྱིས་མུ་མཐུད་ཟས་བཙད་ངོ་སྟོན་བྱས་པ་དང་། ཡུལ་
 མི་དེ་བས་མང་བ་ལས་འགྲུལ་དུ་མཉམ་ཞུགས་བྱས།

སྤྱི་ཟླ་ ༩ ཆོས་ ༡༡ ཉིན་ཚུས་སྲིད་གཞུང་གིས་འཕྲོ་འགྱུར་གྲོས་འཆར་ལ་ངོས་ལེན་བྱས་ཀྱང་། དེའི་ཕྱི་
 ཉིན་ཡང་བསྐྱར་ཉིན་ཉིན་པ་ ༥༠༠ ཙམ་བཏང་སྟེ་རྒྱ་མདའ་ཡིས་ཡུལ་མི་ཆ་འདྲེད་བྱས་པ་དང་། ཡུལ་མི་ནམས་
 ཀྱིས་ཉིན་གྲངས་ ༥༠ ལྷག་རེས་མོས་བསྐྱར་སྤང་བྱས་པའི་ཅིས་ཁྲ་ཆང་མ་བཙན་འཕྲོག་བྱས་པ་མ་ཟད། ཡུལ་མི་
 ༤༩ འཛིན་བཟུང་དང་། བྲིམས་ཚུན་སྐྱེ་ཆ་བཤེན་ཞུང་གར་བློད་ཆ་མེད་དུ་གྱུར། སྤྱི་ཟླ་ ༩ ཆོས་ ༡༤ ཉིན་ཐའེ་རུ་

ཁྱོད་ལྟེ་ཏང་ཡན་ལག་ཅ་འདྲུགས་ཀྱིས་སྤྱི་ཆེས་ ༡༥ ཉིན་གྱི་ཟླ་དོ་འོས་འདེམས་དགོས་ལུགས་སྒོ་བྱར་དུ་བྱུང་བསྐྱགས་
 བྱས་ཤིང་། ཆེས་ ༡༥ ཉིན་གྱི་འོས་འདེམས་བྱེད་སར་ཉིན་རྟོག་པ་ ༡༠༠ ཅམ་ཡོད་པ་དང་ཡུལ་མི་ ༤༠༠ ལྷག་
 འཛོམས་པ་མ་ཟད། ད་དུང་དོན་རྒྱུན་དེར་དོ་སྣང་བྱེད་པའི་བྲིམས་ཚོད་པ་དང་སྒྲོབ་དཔོན་ཆེན་པོ་འང་ཡོད། འོས་འདེམས་
 ཀྱི་མཐའ་འབྲས་ནི་ཡུལ་མི་ནམས་ཀྱིས་བརྟོན་པའི་མི་ ༥ ལ་འོས་ཐོབ་པ་དང་། ཏང་ཡན་ལག་ཅ་འདྲུགས་ཀྱིས་གཏན་
 འཁེབས་བྱས་པའི་ཏང་མི་ ༤ དང་ལས་བྱེད་གཅིག་བཅས་ཆང་མ་འོས་མ་ཐོབ་པར་གྱུར། ཐའེ་ཅི་ཁྱོད་ལྟེ་དོན་
 རྒྱུན་དེར་རྒྱ་ནག་གི་མཁས་དབང་ཕྱོས་ཅེ་ཡུག་གིས་དབྱེད་གཏམ་སྤེལ་དོན། ད་བར་དུ་ཡུལ་མི་ནམས་ཀྱི་བྱེད་སྤྱངས་
 ནི་ཚུལ་མཐུན་བྲིམས་མཐུན་ཡིན་ལ། གཞུང་ཕྱོགས་ཀྱི་བྱེད་སྤྱངས་ནི་བྲིམས་ཐོག་ཏུ་གཞི་འཛིན་ས་གང་ཡང་མེད་པ་
 ཞིག་ཡིན་ཞེས་བརྗོད། འོན་ཀྱང་ཕྱ་ཡུས་ཚུས་སྤྱིད་གཞུང་གིས་དོན་རྒྱུན་དེར་མཐའ་ཕྱོས་བརྒྱབ་དུས། དོན་རྒྱུན་དེ་ནི་
 དོན་དངོས་མི་ཤེས་པའི་ཡུལ་མི་ཉུང་ཤས་ཞིག་གཞན་གྱི་མགོ་བསྐྱར་འོག་ཚུད་དེ་བྲིམས་འགལ་འདྲ་འཛོམས་ལས་འགལ་
 ནང་ཞུགས་པ་དང་། ཁྱོད་ལྟེ་རྒྱ་ནག་ལས་དོན་སྤེལ་བར་འགོག་རྒྱུ་ཆེན་པོ་བཅོས་ཏེ་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་ལ་
 བག་ཆགས་ངན་པ་ཞིག་བསྐྱར་ཡོད་ལུགས་བརྗོད། དོན་རྒྱུན་དེའི་ཁྲོད་ཡུལ་མི་མང་པོ་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཡོད་པ་དང་།
 ཡུལ་མི་ནམས་ནས་གོང་རིམ་ཏང་ཅ་འདྲུགས་ཀྱིས་ཁོང་ཆོའི་བྲིམས་མཐུན་རེ་འདུན་སྒྲོང་བར་རེ་བ་ཆེན་པོ་བཅངས་ཡོད་
 ཀྱང་རེ་སྟོང་དུ་གྱུར། ཐ་ན་འགའ་ཞིག་གིས་སྐབས་དེ་དུས་གོའང་ཏུང་དུ་གཟིགས་བསྐྱར་ཕེབས་པའི་སྤྱིད་མོན་ཕུན་ཅུ་
 པའོ་ལ་རེ་བ་བཅངས་ཀྱང་དོན་ཕན་བྱུང་མེད། འོན་ཐའེ་ཅི་ཁྱོད་ལྟེ་དོན་རྒྱུན་གྱི་ངོ་བོ་དངོས་དེ་གང་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་
 ནི་ཐའེ་ཅི་ཁྱོད་ལྟེ་ཡུལ་མི་ནམས་ཀྱིས་གྲང་ཁྲན་ཏང་ལ་སོ་སོའི་དཔལ་འབྱོར་ཁེ་ཕན་དང་ཆབ་སྤྱོད་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་
 བྱས་པ་ཞིག་རེད། དེར་གྲང་ཁྲན་ཏང་གིས་དང་ལེན་བྱེད་ག་ལ་ཡོད། གལ་སྤྱིད་དེ་དང་ལེན་བྱས་ན་གྲང་ཁྲན་ཏང་གི་
 རྒྱ་དབང་གཉིས་ཀ་ཤོར་གྱི་ཡོད་པ་མ་ཟད། སྤྱིས་སུ་ཁྱོད་ལྟེ་བྲི་ཕྱག་སྟོང་ཕྱག་མང་པོས་དེར་དཔེ་ལྟ་བྱེད་པར་ཞེད་
 ཀྱི་ཡོད།

རྒྱ་ནག་ཏུ་རྒྱ་མི་ཡོངས་ཀྱིས་སྒྲོམ་པ་རྒྱ་འདོད་ལྟར་མང་གཙོ་དང་། རང་དབང་། འགོ་བཅིའི་ཐོབ་ཐང་བཅས་
 ཡོངས་སུ་སྤྱད་རྒྱ་ཡོང་བར་རེ་བ་ཞིན་ཡོད་ཀྱང་། གྲང་ཁྲན་ཏང་གི་དབང་བསྐྱར་འོག་འགྲུབ་ཐུབ་པའི་རེ་བ་གིན་ཏུ་
 རྒྱུད། ད་ལྟ་རྒྱ་ནག་ཏུ་ཆོས་དད་དང་སྤྱོད་པ་བརྗོད། ༥་རྒྱ་ཕེད་སྤྱོད་བཅས་ཀྱི་རང་དབང་སྤྱ་ཅམ་མེད་ཀྱང་། གལ་སྤྱིད་
 གྲང་ཁྲན་ཏང་ལ་སྤྱོད་བརྗོད་མ་བྱས་ན་གཞན་བྲིམས་འགལ་གྱི་ལས་ཀ་གང་བྱས་རུང་རང་དབང་ཆེན་པོ་ཡོད།

དཔེར་ན། བོད་ལ་མཚོན་ན་ཆང་མས་མཁུན་གསལ་ལྟར་གཞང་ཆོང་མའི་གནད་དོན་གི་ཏུ་ཆབས་ཆེན་ཆགས་ཡོད།
ཨ་རིས་བོད་པའི་འགྲོ་བམའི་ཐོབ་ཐང་གི་སྟན་ཐོ་ལ་གཞིགས་ན། ལྷ་ས་གཅིག་ཕུར་གཞང་ཆོང་མ་ཆེག་ཁྲི་ལྷག་བཞལ་
གྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་དེ་དག་གྲང་ཁྲན་ཏང་གིས་སྤང་མེད་ཀྱི་ཡན་དུ་གཏོང་གི་ཡོད།

༡༩ དེང་སང་གི་ཀྱུ་ནག་གི་ཀྱུ་ཆའི་མང་ཆོགས་དང་གེས་ཡོན་པ་ནམས་ཀྱི་མི་འདོད་པ་དེ་མཐའ་ལ་བྱག་ཡོད་
པ་སྟེ། ལས་མཚམས་འཛོག་པ་དང་། འདུ་འཛོམས། རོ་ལོག་སོགས་གཅིག་འཕྲོ་གཅིག་མཐུད་དུ་འབྲུང་གི་ཡོད་པ་
དང་། དམངས་ཡོངས་ཀྱི་ཁོ་དབང་རྩྱུ་ལེན་གྱི་ལས་འགུལ་གང་སར་ཆ་འུར་ངང་སྤེལ་བཞིན་ཡོད།

རིག་གསར་གྱིས་ཀྱུ་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་ཐོར་ཞིག་ཏུ་བཏང་ཡོད་ལ། ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་པའི་ལོ་མཇུག་ཏུ་
ཏིང་འཁོལ་ཐོང་གིས་ཞི་མའི་གཞུང་ལུགས་བོད་པ་ནས་བཟུང་། དབུལ་ཕྱག་གི་བར་ཁྱད་ཆེས་ཆེར་བྱུང་ཞིང་། གྲང་
ཁྲན་ཏང་མི་རྒྱུ་ས་མོ་མའི་དབང་ཆར་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བུ་ཁྱེད་ཀྱི་འབྱོར་ལྷན་པ་ཆགས་པ་དང་། གཞུང་
གཉེས་བཅོ་གྲ་བརྒྱ་ཆ་ ༩༠ ཙ་སྟོང་དུ་ཀྱུར་ནས་བཅོ་པ་སྐྱེ་མང་པོ་ལས་མེད་ཆགས་ཏེ། ནད་མནར་ལ་སྤྲོན་བཅོས་
བྱེད་མི་བྱལ་ལ་ཕྱ་གྲུ་སྟོབ་འཇུག་མི་བྱལ་པའི་དཀའ་ངལ་དུ་སྟུང་། དེར་བརྟེན་ད་ལྟོ་ཀྱུ་ནག་ཏུ་མང་ཆོགས་ཀྱིས་ཏང་དང་
གཞུང་ལ་མ་འདོད་པའི་རྒྱུ་འབྱུང་ལྷན་ཆེ་སྟོན་བཞིན་པ་དང་། ས་ཆ་མང་པོར་རོ་སྟོལ་གྱི་ལས་འགུལ་ཡང་ལྷགས་
ཆེ་སྤེལ་གྱི་ཡོད། ཀྱུ་ནག་དབུས་ཉེན་རྟོག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་མགོ་གཙོ་ཀྱི་ཡུན་ཁུང་གིས་ན་ནིང་ཀྱུ་ལོངས་སུ་མང་ཆོགས་
ཀྱིས་གཞུང་ལ་རོ་སྟོལ་བྱས་པའི་ཐེངས་གངས་དེ་ལོ་བཅུ་ལྔ་པའི་སྟོན་གྱི་ཆེག་ཁྲི་ནས་བདུན་ཁྲི་བཞི་སྟོང་བར་འཕར་ཡོད་ལ།
མི་གུངས་སྐྱེ་ལ་གསུམ་དང་འབུམ་བདུན་ལྷག་དེ་དང་འབྲེལ་བ་ཆགས་ཡོད་ཅེས་བཤད། དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཁ་འཐོར་
དུ་བྱུང་པའི་གནས་ཚུལ་གསུང་ཡོད་ཞིང་། གལ་སྲིད་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་འདུས་ཏེ་བྱུང་བཞིག་ཡིན་ན་དེའི་རྣམ་པ་ ༡༩
ལོའི་གནས་བཤེས་སྟོན་ཆེ་ཐང་ཆེན་གྱི་ལས་འགུལ་ལས་ལྷལ་བཅུ་ལྷག་ཁ་འཐོར་བཞི་སྟོན་མེད་ཅེད།

པེ་ཅིང་གྲོང་ཁྱེར་མཐོ་རིམ་མི་མང་ཁྲིམས་ཁང་གི་འགོ་འཛིན་གཞོན་པ་དུ་རོང་གིས་རོ་སྟོང་བྱས་དོན། ཟླ་
ལོ་ ༡༠༠༠ ལོ་ནས་ད་བར་པེ་ཅིང་གྲོང་ཁྱེར་གཅིག་ཕུར་མི་སེར་གྱིས་དཔོན་པོ་ཁྲིམས་གཏུགས་བྱས་པའི་གྲོང་དོན་
༡༦༣༧༧ བྱུང་ཞིང་། དེ་ལྟ་མི་ལོ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་བསྟོམས་འཐོར་ལས་ད་དུང་མང་བ་ཆགས་ཡོད། ཀྱུ་ནག་ཀྱུ་ལ་སྲིད་
སྤྱི་ཁྲབ་ཁང་གི་སྟོན་ཆེན་ལས་ཁུངས་ ༡༩ ནད་དུ་ལས་ཁུངས་ ༡༡ ཁྲིམས་ཁང་དུ་བསྐྱལ་ཡོད་ལ། དེ་སྟོན་གཙོ་བོ་

ཉེན་རྟོག་དང་། བཅོཾ་ཆོང་། ཁལ་བསྐྱུ་བཅས་ལས་རིགས་བཅུ་ལྟག་ལ་རྟག་པར་འཕྲད་པའི་གྱོད་དོན་ཡིན་ཀྱང་། དེང་
 སང་ཀྱང་བསྐྱེད་དུ་སོང་ནས་ས་ཁང་དང་། འདུགས་སྒྲིན། ཁྱོང་ཁྱེར་འཆར་འགོད་བཅས་འཛིན་སྐྱོང་གཞུང་གི་བྱ་བ་
 ཁོངས་ལས་རིགས་བཞི་བཅུ་ལྟག་ཚུད་བསྐྱེད་ཡོད། ད་ལྟོ་དུས་སྐབས་འདིར་ཀྱང་ནག་ཏུ་སྐར་མ་བདུན་རེར་མང་ཆོགས་
 གྱིས་གཞུང་ལ་ངོ་སྤྲོད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། ད་དུང་དེ་སྔོན་བྱུང་མ་གྱོང་བའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་
 ནི་དམག་ནང་དུ་འང་འབྱུག་ཆ་ཆེན་པོ་སྤོང་གི་ཡོད་ཅིང་། དཔེ་མཆོན་གསལ་ཤོས་ཤིག་ནི་ད་ལོའི་སྤྱི་ཟླ་ ༤ པའི་ནང་
 རྒྱ་ཤོག་དང་མདའ་ཤོག་རིམ་པའི་ནས་ཡོལ་དམག་དཔོན་ ༡༤༠༠ ཙམ་དབུས་དམག་སྤྱི་ཁང་གི་མདུན་ཐང་དུ་ཞི་སྟོན་
 འཇམ་ཚེ་ལ་གྱི་ལས་འགལ་སྒེལ་ཏེ། འཆོ་བའི་རྒྱ་ཆད་ལེགས་བཅས་གཏོང་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་ཡོད། ཡང་དཔེ་
 མཆོན་གཉིས་པ་ནི་ད་ལོའི་སྤྱི་ཟླ་ ༡ པའི་ནང་དོན་རྒྱུན་བྱུང་མཆར་ཞིག་བྱུང་ཞིང་། དེ་ནི་མཆོན་མོ་ཞིག་ལ་སྒྲོ་བྱར་
 དུ་དམག་གི་སྒྲུལ་འཁོར་བཀྱ་ཕྱག་ཁ་གས་མེ་སྒྲོགས་དང་བཅས་གནམ་བདེ་སྒོ་མོ་ཆའི་ཐང་ཆེན་དུ་བཏང་བ་དང་། གནམ་
 བདེ་སྒོ་མོ་ཆའི་ཐང་ཆེན་གྱི་རྒྱབ་ལོགས་ནི་ཀྱང་དམར་དབུས་སྤྱི་བྱེད་ཀྱི་བསྐྱེད་གནས་ཀྱང་ནན་དེ་ཡིན་སྟབས། དེར་དམག་
 མི་པོ་ཆེ་གཏོང་དགོས་པའི་རྒྱ་མཆོན་ཡང་ད་ཡོད་དམག་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཟིང་འབྱུག་སྒྲོང་བར་དོགས་ནས་བཏང་བ་ཞིག་
 རེད། དེར་བརྟེན་ད་ལྟོ་ཀྱང་ནག་གི་སྤྱི་ཆོགས་དེ་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་སྤྱི་ཆོགས་ཉིང་འཇགས་
 གྱི་གནད་དོན་རྒྱག་ཏུ་འགྲོ་བཞིན་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་གསལ། འོན་ཀྱང་གྲུང་ཁྱེན་སྤྱི་གཞུང་གིས་སོ་སོའི་སྤྱི་སྤྱོད་ལ་བཞགས་
 པ་མི་བྱ་ཞིང་། ཐམས་ཅད་དྲག་ཆས་ལ་བརྟེན་ནས་འགོག་གཞོན་བྱེད་བཞིན་ཡོད་སྟབས། དེ་ལྟ་བུའི་སྤྱི་ཆོགས་ཤིག་
 ལ་དྲག་པོའི་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོང་རྒྱུ་ནི་ཁ་མཆོན་བཅད་དེ་བཤད་ཆོག

མདོར་ན་ཀྱང་དམར་གྱི་སྤྱི་དབང་ནི་འོས་འདེམས་བརྒྱད་བྱུང་བ་ཞིག་མིན་སྟབས་དེར་དབང་བརྒྱུར་གྱི་བྲིམས་
 མཐུན་རང་བཞིན་མེད་པ་དང་། དེ་ནི་མེ་མདའི་ཚེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཀྱང་ནག་མི་མང་གི་ཐོབ་ཐང་བཅོན་འཕྲོག་དང་། དབང་
 ཤེད་ལ་བརྟེན་ནས་ཀྱང་ནག་མི་མང་གི་རྒྱ་ཚོར་བཅོན་བསྐྱེད་མཁན་གྱི་ཆོགས་པ་ནག་པོ་ཞིག་རེད། དེར་བརྟེན་ཀྱང་དམར་
 འགོ་བཅུགས་ཉིན་ནས་བཟུང་ཁོས་ཀྱང་ནག་གི་ཆབ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མེད་ལ། རི་འགོག་དམག་འབྱུག་གི་དུས་རིམ་ཁོད་དུས་
 ཆོད་མང་ཆེ་བ་གོ་མིན་ཏང་ལ་དམག་བརྒྱབ་ཡོད་པ་དང་། སྤྱི་དབང་བཅུགས་རྗེས་ཀྱང་ས་བདག་དང་། འབྲོར་ཁུན་
 པ། ཤེས་ཡོན་པ་དམར་བསད་རྒྱང་རྒྱང་བཏང་བ་དང་། ཆོགས་པ་དེས་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་སྤྱི་གཞུང་སྐྱེད་འཛིན་བྱེད་
 པའི་ཐབས་ཤེས་གཙོ་བོ་ནི་འཆོ་བ་དང་འཇགས་སྒྲུལ། རྒྱག་རྒྱན་ལ་བརྟེན་དགོས་ཤིང་། ཁོས་རྟག་པར་མི་མང་ལ་གྲུང་

བྱ་ཉང་གིས་གཞི་ནས་རྒྱ་ནག་སྐྱོབ་ཐུབ་ལུགས་དང་། གྲུང་ཁྱེད་ཉེ་ན་རྒྱ་ནག་གསར་པ་མེད་ལུགས་ཁྲབ་བསྐྱུགས་
 གྱུ་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། འོན་ཏེ་སྤྱི་ལོ་ཉེ་མོ་དེ་ལྟར་ཁྲབ་ཁབ་མེད་པའི་བར་རྒྱ་དང་འབྲས་བུའི་འབྲེལ་བ་གང་ཡང་
 མེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཆབ་སྲིད་ཚོགས་པ་གང་ཡིན་རུ་དེ་ནི་ཆེད་དམིགས་ཁེ་ཕན་ཚོགས་ཁག་ཅིག་གི་སྐྱེ་ཆ་བ་ཡིན་
 པ་ལས། སོ་སོ་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་ཀྱི་མཚོན་ཆ་བ་ཡིན་ལུགས་བཟོ་བའི་ཐོབ་ཐང་མེད། ཉང་མེད་པ་དེ་ཆབ་སྲིད་
 ཚོགས་པ་ཕྱེ་བྲག་པ་ཞིག་མེད་པར་ཆགས་པ་ལས་རྒྱལ་ཁབ་མཉམ་སྦྲེལ་གནས་ཀྱི་ཡོད། ཨ་རིར་མཚོན་ན་མི་ལོ་ཉིས་བརྒྱ་
 རྒྱུ་གི་ལོ་རྒྱུས་ལས་མེད་ཀྱང་། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་དེའི་ཁྲོད་སྲིད་འཛིན་ཚོགས་པ་གཉིས་ཀྱིས་རེས་མོས་བྲས་ནས་
 རྒྱལ་ཁབ་བསྐྱེད་སྲིད་དབང་བཞེ་ལེན་གངས་ལས་འདས་པ་བྲས་ཡོད། ཡིན་ནའང་ཨ་རིའི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་སྲིད་དབང་
 བཞེ་ལེན་བྲས་པའི་རྒྱུ་ལྡན་མེད་པར་གྱུར་མེད་ལ། ད་བར་རྒྱ་མ་ཆད་པར་གནས་ཡོད། ཟํལོ་ ༡༩༧༩ ལོར་རྒྱ་
 དམར་ལ་སྲིད་དབང་ཐོབ་པ་དེ་སྲིད་དབང་གསར་པ་ཞིག་བཙུགས་པ་ལས་རྒྱལ་ཁབ་གསར་འཛུགས་དང་འབྲེལ་བ་མེད།
 ད་ལྟའི་རྒྱ་དམར་དེ་འཛམ་བུ་མྱེད་འདིའི་སྤང་གི་སྲིད་དབང་ཚོགས་པ་ཆེ་གོས་དེ་ཡིན་ཡང་། བྱེ་བ་བྲག་གི་ཉང་མི་རྒྱ་
 རྒྱུ་གི་མི་འཕོར་དུང་ཕུར་ ༡༩ དང་བསྐྱར་ན་གངས་རྒྱུང་རྒྱུང་ཞིག་ཡིན་སྐབས་མི་མང་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མཚོན་བྱེད་
 ཡིན་ལུགས་བཟོ་བའི་ཕྱི་རྒྱུ་མེད་པའི་གཏམ་ཞིག་རེད། ཆང་མས་གསལ་པོ་གསུང་གོས་པ་ཞིག་ལ་ད་ལྟ་རྒྱ་ནག་
 དབང་དུ་བསྐྱར་མཁན་ནི་ལུག་སྐྱུགས་ཀྱི་ཕྱི་ཕྱོད་ཀྱི་ཁྲུ་གཅིག་ཡིན།

མཐའ་མཇུག་རྒྱ་ནག་འཕོར་ཞིག་ཏུ་འགྱུ་ཡི་རེད་དམ་ཟེར་ན་དོན་ལྟར་འགྱུ་མི་སྲིད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། ད་ལྟ་
 རྒྱལ་ཁབ་དེའི་དབང་འཛིན་ཚོགས་པ་ནི་འགྲོ་བ་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཆེས་མཉམ་སྦྲེལ་གནས་དང་། ཆེས་གདུག་རྒྱུ་ཆེས་གཡོ་
 རྒྱུ། ཆེས་དམ་བྲག་གི་སྲིད་དབང་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དེ་ནི་མགོ་ནས་རྒྱུ་བར་རུལ་སྤངས་སུ་གྱུར་ཟིན་ལ། འཛམ་བུ་
 མྱེད་འདིའི་སྤང་སྐྱོག་ཟེར་ཚོགས་པ་ཆེ་གོས་གིས་ཀྱང་ཆགས་ཟིན། འོན་ཀྱང་བཤགས་བཅོས་ཀྱི་ལག་རྩལ་ལ་བྱང་ཁྲུབ་
 པའི་སྤྱན་པ་མཁས་པས་སོ་སོའི་ལུས་ལ་བཤགས་བཅོས་བྱེད་ཐབས་མེད་པ་ལྟར་ཁོས་དེ་དག་ལ་འགོག་བཅོས་བྱེད་ཐབས་
 གཤམ། ལྷན་འགར་མི་མང་མགོ་སྐོར་གཏོང་ཆེད་སྐྱོག་ཟེར་པ་རེ་བྱང་དམར་གསོད་གཏོང་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། དེང་སང་
 མང་ཚོགས་ནམས་སྤྱོད་ཆད་ནང་བཞིན་མགོ་སྐོར་གཏོང་ཆོག་ཆོག་མིན་ཞིང་། ཁོང་ཚོས་སྐྱོག་འཕྲིན་དང་བརྟན་འཕྲིན།
 ད་རྒྱ་བཅས་ཕྱོགས་གང་ཐད་ནས་ཕྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་རྟོགས་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་ལ། སོ་སོའི་ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་
 ཅོད་ལེན་གྱི་སྐད་ཀྱུགས་ཀྱང་ཉིན་བཞིན་ཆེ་རུ་ཆེ་རུ་སོང་སྟེ། ད་ལྟ་རྒྱ་ནག་ཏུ་ཡི་ཤུའི་ཆོས་པ་ཕྱེ་བ་བརྒྱུད་ཅམ་ཡོད་པ་

དང་། ཚེས་འཁོར་སྐོམ་སྒྲུབ་ཚོགས་པའི་ཚོགས་མི་ཤེ་བ་དྲུག་ནས་བརྒྱད་བར་ཡོད་ཅིང་། དེ་མིན་ཚེས་ལུགས་གཞན་
དག་དང་ལས་ཤོར་བ་བཅས་གང་ལྟར་ཁོང་ཚོ་གཉིད་སད་པའི་ཉིན་མོ་ནི་རྒྱ་དམར་འཕྲོར་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་བའི་ཉིན་མོ་ཡིན།

ཉིད་རང་གལ་སྲིད་རྒྱ་ནག་གི་གྲོང་ཁྲིམ་རམ་གྲོང་གསེབ་ཏུ་ཕྱིན་ན་གྲུང་ཁྲན་ཏང་མི་ཞེས་པ་དྲ་ལམ་འཛོལ་མི་
ཐུབ། གྲུང་ཁྲན་ཏང་མི་ནི་མི་ལ་གཞོད་སྐྱེལ་མཁན་དང་། རྒྱ་མཚན་དང་ལས་རྒྱ་འབྲས་མི་ཤེས་པའི་གདོན་འདྲེ་ལྟ་
བུར་ཅིས་ཀྱི་ཡོད་ལ། སོ་སོ་གྲུང་ཁྲན་ཏང་མི་ཡིན་རུང་ཁས་ལེན་ཤིང་མཁན་མེད། སྤྱིར་བཏང་རྒྱ་ནག་གི་གྲུང་ཁྲན་
ཏང་མིས་རྒྱ་ནག་སྤྱི་མི་འཕོར་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༥ ཟིན་གྱི་ཡོད། དེའི་ནང་དུ་བརྒྱ་ཆ་ ༡༠ ཙམ་ནི་བཟོ་བ་དང་ཞིང་པ་
ཡིན་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་གྲུང་ཁྲན་ལ་ཡོད་ཆེས་བརྒྱལ་ས་ཟིན། ད་ལྟ་ཏང་མི་ས་ཡ་ལྔ་ཙམ་ཏང་ནས་ཕྱིར་འཐེན་གྱི་ལས་
འགུལ་སྤེལ་བཞིན་ཡོད་ལྟར་སྤྱི་ལོ་རྒྱ་ནག་གྲུང་ཁྲན་ཏང་ཡང་ཕྱི་ཕུན་ཙམ་ལས་ལྷག་མེད། འོན་ཏེ་སྤྱི་ལོ་བཞི་ལོ་སྤྱི་ལོ་ནི་
གཤིན་ཏུ་མི་བསུ་སོ་སོ་འགྲོ་ཞེས་པའི་རྒྱ་ནག་རང་གི་གཏམ་དཔེ་ལྟར། ཡུ་རུ་སྤྱད་མར་ཤོག་ ༡༩༡༩ ལོ་ནས་ ༡༩༩༡
ལོར་འཕྲོར་ཞིག་སོང་དུས་བར་ཏག་ཏག་མི་ལོ་ ༧༩ འཁོར་བ་དང་། རྒྱ་དམར་ ༡༩༣༡ ལོར་འགོ་བཙུགས་ནས་
༡༩༥༥ ལོའི་བར་ཏག་ཏག་མི་ལོ་ ༡༥ ཆགས་བསྟན་ཡོད།

དུའུ་ཅིན་ཐའོ་ནི་དད་པ་ཡོད་མཁན་ཞིག་མིན་ལ། ཤེས་རྒྱ་ཆེ་བའི་རྒྱལ་སྤྱི་ཚོགས་མི་སྤྲོ་ཞིག་ཀྱང་མིན། དུའུ་འཆར་
ལོངས་བྱུང་བའི་བརྒྱད་རིམ་ནི་རྒྱ་དམར་སྤྱང་ཀྱི་འོ་མ་བཏུང་ནས་བསམ་རྒྱ་དང་བརྒྱ་ཆ་ཆང་མ་གྲུང་ཁྲན་སྤྱང་ཀྱི་
རང་བཞིན་དང་འཚམས་པ་བཟོས་ཡོད་པ་མ་ཟད། མཐའ་མ་སྤྱང་ཀྱི་ནམ་མཁུ་གྱིས་གདམ་གསེས་དང་ཡུན་རིང་ཆོད་
ལྷའི་འོག་ཆད་དང་ལྡན་པའི་སྤྱང་ཕྱག་ཅིག་ཆགས་ཡོད་ལ། སྤྱང་རབས་བཞི་པའི་སྤྱང་སྤྱ་ཁྲིད་མཁན་ཀྱང་ཆགས་ཡོད།
ཨ་རིའི་ཐང་ཆེན་ཞེས་པའི་དུས་དེབ་ཀྱིས་ད་ལོ་སྤྱི་ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༩ ཉིན་འཛམ་གླིང་འདིར་ཆེས་གཏུམ་དག་ཅན་གྱི་
སྲིད་དབང་སྐུར་སྤྲོམ་པ་ ༡༠ བདམས་པའི་ནང་། དུའུ་ཅིན་ཐའོ་ཨང་བཞི་པར་འཁོད་ཅིང་། རྒྱ་མཚན་ནི་ཁོས་སྤྱི་
བོད་རང་དབང་དང་གསར་ལམ་ལ་བཀག་སྡོམ་བྱས་པ་དང་། ད་རྒྱ་རྒྱ་དོ་དམ་བྱས་པ། མི་འཕོར་འབྲམ་གསུམ་ལྷག་
བཀག་ཉར་བྱས་པ་བཅས་ཀྱིས་ཡིན།

མཐའ་མ་ང་རང་གི་ལྟ་བུ་ནི། ༡༡ རྒྱ་དམར་གྱི་སྲིད་དབང་འདི་རྩ་མེད་དང་འཕྲོར་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་ངེས་ཡིན།
རྒྱ་མཚན་ནི་མང་གཅིད་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་གཉིས་ནི་མི་གཅིག་གི་རྒྱུ་པ་གཉིས་ནང་བཞིན་རྒྱུ་པ་
གཅིག་མཁྱོགས་པོ་འགྲོ་བ་དང་། ལ་གཅིག་འགུལ་སྤྱོད་མི་རྒྱུ་པར་སྤྲོད་ཐབས་མེད། ད་ལྟོ་ཆར་རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་

འགྱུར་འཕེལ་ཀྱིས་མགྲོགས་པོ་ཡིན་ཡང་ཆབ་སྲིད་མང་གཙོ་ཅན་དུ་བསྐྱུར་བའི་སྤང་ཚུལ་མཐོང་རྒྱུ་མེད་སྟབས་འཕྱོར་
 ཞིག་ཏུ་མི་འགྲོ་རང་འགྲོ་ཡིན། ༡། རྒྱ་ཆེའི་བཟོ་པ་དང་ཞིང་པའི་འཆོ་བ་ལེགས་བཅོས་ནུས་ལྡན་ཐུབ་མེད་ལ། ཁོང་
 ཆོའི་ཁོ་དབང་ཅ་བའི་ཐོག་ནས་འགན་སྲུང་བྱེད་ཐུབ་མེད་སྟབས། ཁོ་བ་འཁོན་འཛིན་རིམ་བསགས་ཀྱིས་དོན་དག་ཚུང་
 ཚུང་ཞིག་གིས་ཀྱང་བེད་འཇུག་ཆེན་པོ་སྤོང་སྲིད་ལ། རྒྱ་ནག་སྤྱི་ཤིང་སྤྱི་ཚོགས་འདི་འབྲུད་གིང་སྐམ་པོ་སྤྲངས་པ་ལྟར་མི་
 ལྷག་གཅིག་གིས་ཐམས་ཅད་འབར་ངེས། ༢། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཉིན་ཁ་ཐམས་ཅད་མདེལ་རྩས་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་སྤྲངས་
 པ་ལྟར་ཆགས་སྟབས་ཉིན་ཞིག་ལ་གས་སོང་ན་རྒྱ་དམར་ག་མེད་རོ་མེད་དུ་འགྱུར་ངེས། ༣། དབུལ་ཕྱུག་ཉེ་བཟང་དང་
 དབུལ་ཕྱུག་ཁ་གཏད་ཀྱི་གནས་སྟངས་དེས་རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་ཚོགས་མི་རི་ནང་བཞིན་འབར་ཆོག་ཆོག་ཏུ་གྱུར། ༤། ཆབ་
 སྲིད་གཉའ་གཞིན་དང་རིག་གཞུང་རྒྱ་བསྐྱུར། དཔལ་འབྱོར་བཟུགས་ཞིག་དང་སྤྱོད་ཁམས་གཏོར་བཞིག་རིགས་རྒྱུད་མཐོང་
 ཚུང་སོགས་ཀྱི་སྲིད་རྩས་དེས་རྒྱ་ནག་དེ་དུས་བཀག་འབར་རྩས་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བེན། ༥། རྒྱ་ནག་གུང་ཁབ་ཏང་ལ་འབྲུང་
 འགྱུར་མེད་ལ། མ་འོངས་པར་ཕྱོགས་འགལ་ཆོགས་པའི་ངོ་པོའི་ཐོག་མང་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ནང་དུ་འང་གནས་མི་
 སྲིད། ཁོ་པའི་མཇུག་འབྲས་ནི་བད་དེ་ཅ་མེད་དུ་འགྲོ་རྒྱུ་དེ་ཡིན་ཞིང་། ལེ་ལམ་དུ་འགྲོ་རྒྱུ་འང་དུས་ཚོད་སྔ་ཕྱི་
 ཅམ་གྱི་གནད་དོན་ཡིན་སྟབས། ང་ཚོ་ཆང་མས་འབད་བཅོན་བྱས་ནས་ཁོ་པ་མགྲོགས་སྤྱུར་ཕྱི་མའི་ཡུལ་དུ་བསྐྱུལ་
 དགོས། ཐུགས་རྗེ་ཆེ།

སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༢༥ ཉིན། །

བཅོད་གཞི་ལྟ་པའི་ཐོག་དྲི་བ་དྲིས་ལན་གནང་ཁག

དྲི་བ། གོང་དུ་གསུངས་པ་ལྟར་རྫོང་དཔོན་དང་། ཉང་གི་བྱང་ཆེ་བཅས་གཉིས་ཡོད་པའི་སྐབས་སུ་ཉང་གི་བྱང་ཆེ་
ལ་དབང་ཆ་ཆེ་བ་ཡོད་པ་རེད། ཉང་གི་བྱང་ཆེ་དེ་རྒྱ་རིགས་གིས་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་བོད་རིགས་འགོ་བྱེད་ཆོའི་
ངོས་ནས་བརྩམས་མཁན་གྱི་དགོས་པའི་ཁྱད་པར་ཡོད་དམ།

བསྟན་འཛིན་ཀྱན་ཁུབ།

དབང་ཆ་ཆེ་ཆུང་ནི་མི་རིགས་གཅིག་ལ་རག་ལུས་ཀྱི་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག དུས་རྒྱུན་ལས་དོན་གྱི་སྐབས་མི་ཁ་
གས་བོད་རིགས་ཡིན་ནའང་། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དོན་དུ་ལས་ཀ་གྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། རང་རང་སོ་སོའི་དབང་ཆ་
དང་། རྒྱབ་སྐྱོར་མ་གོར་བ་བྱ་རྒྱུ་ཁོ་ཁོའི་ཐོག་བསམ་སྒྲོག་ཏེ་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡང་རྒྱ་རིགས་ཀྱི་ནང་ནས་ཁ་གས་
ཀྱིས་བོད་མི་མང་ལ་དགའ་ཞེན་དང་། བ་ཆ་གྱེད་མཁན་དེ་འདྲ་མཐོང་བྱུང་། དེ་གནད་དོན་གཅིག་རེད། གནད་དོན་
གཉིས་པར་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ལ་རྒྱ་དང་། ཞེན་ཁོག་ཡོད་མཁན་ནམས་གོ་གནས་མཐོ་པོ་ཞིག་ཏུ་སྒྲིབས་བྱུང་གི་ཡོད་པ་
མ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། མི་དེ་རིགས་དབང་ཆ་དང་མཐོ་པོར་སྒྲིབས་ན། བྱང་བྱན་ཉང་གི་དབང་ཆར་གཞོད་འཆེ་ཡོང་
གི་ཡོད་པས་ཡིན། བྱང་བྱན་ཉང་ལ་མི་གང་འདྲ་ཞིག་དགོས་པ་རེད་ཅེ་ན། ལགས་སོ་ལགས་སོ་སྟེ། དབྱིན་སྐད་ནང་
Yes Sir, Yes Sir བཅོད་མཁན་དེ་འདྲ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། བྱང་བྱན་ཉང་ལ་བཅན་བྱོལ་བོད་གཞུང་དང་། ཡུལ་
བ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་མཆན་སྒྲིབ་ཞུ་མཁན་རྒྱ་སྤྱི་ལོ་བྱ་དགོས་པ་མ་གཏོགས། ཁ་གཏད་གཅིག་མཁན་དེ་འདྲ་བྱུང་ན། ལམ་
འཕྲལ་ལས་གནས་ནས་ཕྱིར་འབྱུང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

དྲི་བ། བྱེད་རང་པོད་དུ་རྫོང་དཔོན་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་པོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སློབ་བྲིད་བྱེད་དགོས་པའི་སྲིད་བྱས་ལག་
བསྟར་བྱེད་སྐབས་དཀའ་ངལ་ག་རེ་འཕྲད་བྱུང་ངམ།

བསྟན་འཛིན་ཀུན་ཁྱབ།

ངས་ཤེས་རིག་ཐོག་ལོ་ཉི་ཤུ་ཙམ་ལས་ཀ་བྱས་པར་མ་ཟད། ཉམས་ཞིབ་ཀྱང་མང་པོ་ཞིག་བྱས་པ་ཡིན། མི་མང་པོ་
ཞིག་གིས་པོད་མི་རིགས་འདི་རྗེས་ལུས་ཐེབས་པ་ཞིག་རེད་ཅེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ལྟར་བརྗོད་དགོས་དོན་ནི་ང་
ཚོར་ཤེས་ཡོན་མེད་པའི་རྒྱུ་གྱིས་རེད། ངས་པོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་། སྐད་ཡིག་གལ་ཆེན་པོ་མ་རེད་ཅེས་ཅ་བ་ནས་
ཟུ་གི་མེད། གལ་ཆེན་པོ་ཞིང་ཡིག་རེད། དེ་དག་མ་ཤེས་ན་འགྲིག་གི་ཡོད་པ་མ་རེད། ཡིན་ནའང་དེ་དག་གིས་མ་ལག་
ཆ་ཆང་བ་ཞིག་ཡོང་གི་མེད་པ་སྟེ། པོད་ཡིག་ཐོག་སློབ་སྦྱང་བྱེད་མཁན་ཚོ་འཛིན་གྲུ་བཅུས་ཐོན་རྗེས་འགྲོ་ས་པེ་ཅིང་དང་།
མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་མ་གཏོགས། དེ་ལས་གཞན་པའི་དམིགས་བསལ་གྱི་མཐོ་སློབ་དེ་འདྲ་ཡོད་པ་མ་རེད།
གང་ལྟར་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ལུད་པའི་དེད་དུས་ཀྱི་ཆོན་རིག་དང་། ལག་རྩལ་རིགས་སྦྱང་ས་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་དག་
སྤྱང་སློ་ཡོད་ན། རྒྱ་ཡིག་ཤེས་དགོས་པའི་ཐོག་རྒྱ་ནག་གི་མཐོ་སློབ་ཆེན་མོའི་ནང་འགྲོ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

དྲི་བ། དེང་སྐབས་རྒྱ་ནག་ནི་ཉ་ཅང་གི་སློབས་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཡིན་ནའང་། པོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚབ་ཚོགས་པ་གནད་ཁུ་དང་།
པོད་ཀྱི་གནད་དོན་སེལ་རྒྱུའི་ཐབས་ཤེས་བྱེད་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་ནམ།

བསྟན་འཛིན་ཀུན་ཁྱབ།

ངའི་མཐོང་ཚུལ་ལ་པོད་ཀྱི་གནད་དོན་འདི་པོད་དང་། གྲང་བླན་ཏང་དབར་གྱི་འགལ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས། མི་རིགས་
གཉིས་དབར་གྱི་འགལ་བ་ཞིག་རེད་ཅེས་བཞིན་ནས་བསམ་གྱི་མི་འདུག ང་ཚོས་པོད་ཀྱི་གནད་དོན་སེལ་དགོས་ཞེས་བརྗོད་
ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་། གྲང་བླན་ཏང་ལ་དེ་དག་སེལ་དགོས་པའི་འགན་ཁུར་དང་། བསམ་འདུན་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད།

རྩ་བ། ང་རང་གྱེ་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོར་བོད་དུ་བསྐྱོད་སྐབས་ལོ་ ༣༠ ཙམ་དམག་ལས་ཁྲེང་མཁན་གྱི་བོད་རིགས་
 ཞིག་གིས་བོད་མི་ནམས་ལས་ཀའི་ཐོག་ཉོབ་སྒྲུང་ངམ། སྤྱིད་ལུགས་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རེད། འཕུལ་རིག་ལ་
 སོགས་པའི་ལག་ཅུལ་འདྲ་མིན་གྱི་ཤེས་ཡོན་ཡོད་པ་མ་རེད་ཅེས་གསུངས་བྱུང་། འོན་ཀྱང་བཙན་བྱོལ་ནང་
 ཆེན་རིག་དང་། ལག་ཅུལ་ཐོག་ནས་པ་གང་འཆོམས་ཐོན་ཡོད་པ་རེད། བྱིད་རང་བོད་ནང་འགན་ཁུར་ཡོད་
 མཁན་གྱི་མི་ཞིག་ཡིན་སྐབས་གནས་ཚུལ་འདྲིའི་ཐོག་ལ་གཟེགས་ཚུལ་གང་འདྲ་བྱུང་ཡོད་དམ།

བསྟན་འཛིན་ཀྱན་ཁུབ།

ངས་གསལ་བཤད་བྱ་རྒྱུར་རྒྱ་ནག་ནང་མིའི་གྲལ་རིམ་ལ་གཞུང་གི་འབྲས་ཟ་མཁན་དང་། མི་ཟ་མཁན་བཙས་གཉིས་
 ཡོད་པ་རེད། གསལ་པོར་བརྗོད་ན། ཁྱོད་ཁྱེད་ཀྱི་སྤྱིད་མཁན་དང་། ཁྱོད་གསེབ་ཏུ་སྤྱིད་མཁན་བཙས་གཉིས་ཡོད་པ་
 རེད། ངའི་བསམ་པར་མི་འཛོན་པོ་ཞེས་པ་འདི་སྤྱིད་སྤྱིང་བྱས་ཏེ་བྱུང་བ་ཞིག་རེད་མ་གཏོགས། ཁྱོད་ཀྱི་གནམ་ཐོག་
 ནས་མར་བྱོན་པ་ཞིག་མིན་སྐབས་ངས་པར་དུ་སྤྱིད་སྤྱིང་བྱེད་དགོས་པ་རེད། ཁྱོད་གསེབ་ཏུ་སྤྱིད་མཁན་ནམས་ལ་མཆོན་
 ན། ཁྱོད་ཁྱེད་ནང་བསྐྱོད་བྱུང་གྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། སྤྱིར་བཏང་ལོ་རེར་བཟོ་བ་དང་། ལས་བྱེད་བསྐྱེད་བྱ་རྒྱུའི་ལམ་
 སྤྱོད་ཞིག་ཡོད་ནའང་། དེའི་ནང་ཚུད་པར་ཆ་རྒྱུན་དང་པོ་དེ་ཁྱོད་ཁྱེད་ནང་གཞུང་འབྲས་བཟས་ཆོག་པའི་ལག་འཁྱེར་
 རམ། Pass ཞིག་དགོས་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། ཁྱོད་གསེབ་ནང་གི་མི་ནམས་གཞུང་འབྲས་ཟ་མཁན་གྱི་གསུང་ཚུད་ཀྱི་ཡོད་
 པ་མ་རེད། མི་ཁ་གསུམ་གྱིས་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་ལམ་སྤྱོད་འོག་ཞིང་པ་དང་། འབྲོག་པ་ཆོ་ཡར་འཐེན་
 ན་འགྲིགས་ཀྱི་རེད་ཅེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ནི་བདེན་པ་མ་རེད། མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་ཞེས་པ་འདི་འགྲེམས་
 རྟོན་ཁང་ནང་འཛོག་རྒྱུའི་བཙའ་དངོས་ལྟ་བུ་ཞིག་ལས། དངོས་སུ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་རྒྱུ་ཡོད་པ་ཞིག་མ་རེད་བསམ་
 གྱི་འདུག ། །

༢༡། །དཔལ་ལྷན་གྱི་དྲིལ་བཀའ་ལྷོན་ཇ་ཡུལ་སྒོ་བཟང་སྟན་གྲགས་མཆོག་

ནས་བཀོ་སྐྱེང་ཆོགས་འདྲེ་ཐོག་གནང་བའི་

མཇུག་བསྐྱེམས་གསུང་བཤད།

༥ བཀོ་སྐྱེང་ཆོགས་འདྲེ་མཇུག་བསྐྱེམས་ཆོགས་བྱན་འདྲེ་ཐོག་བཀའ་འོས་གསུང་བཤད་གནང་མཁན་མཁས་ཅན་
ནམ་པ་དང་། ཆོགས་བཅར་བ་ཡོངས་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ལྷན་འདྲེ་བྱང་། དེ་ལྟར་ལུ་དགོས་པའི་རྒྱ་
མཆན་ནི། བཀོ་སྐྱེང་ཆོགས་འདྲེ་འདི་སྐྱོང་ཆོགས་བྱེད་དགོས་པའི་ཐོག་མའི་དམིགས་ཡུལ་གཞིར་བཟུང་རྒྱ་ནག་གཞུང་
གིས་པོད་ཐོག་འཛིན་པའི་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་སྤྱི་བྱས་དང་། གཞི་ཅིའི་པོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྟངས་བཅས་ཀྱི་ཐད་པོད་
མའི་བསམ་ཚུལ་དང་། སྐོ་འཆབ་ཇི་ཡོད་དེ་སྤྱི་ཡོད་པའི་ཐོག་སྤྱི་བྱས་པ་བྱུང་བས་ཡིན་ཞིང་། རིང་མིན་གྱི་དྲིལ་ལས་
ཁུངས་ནས་བཀོ་སྐྱེང་ཆོགས་འདྲེ་ལས་རིམ་ཁག་ཕྱོགས་བསྐྱེམས་ཀྱིས་དཔར་སྐྱུན་ལུ་འཆར་ལ་བརྟེན་པོད་མི་ཅོམ་མ་
ཡིན་པར། རྒྱ་ནག་གི་དབུ་བྱེད་ནམ་པ་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱ་རིགས་མང་ཆོགས་ནས་ཀྱང་བཀོ་སྐྱེང་ཆོགས་འདྲེ་ནང་
དོན་ཁག་མཐུན་ཐུབ་པའི་རེ་བ་ལྷན་གྱི་ཡོད།

ངས་ཉིན་གཉིས་ཀྱི་བཀོ་སྐྱེང་ལ་ཉན་ཞིབ་བྱས་པའི་བྱུང་དོན་ནམ། བཀོ་སྐྱེང་ཆོགས་འདྲེ་ནང་སྐྱོང་བྱང་
བའི་གལ་ཆའི་དགོངས་ཚུལ་ཁག་ཕྱོགས་བསྐྱེམས་ལྷན་གྱི་འབད་བཅོལ་ལྷན་གྱི་ཡིན།

པོད་ནང་རང་རྒྱ་འཕེར་བ་དང་། རྒྱ་ནག་གསུབ་པའི་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ལམ་སྤྱོད་ཞིག་སྐྱུན་མ་ཐུབ་པའི་གནས་
ཚུལ་ངོ་སྤྱོད་གསལ་པོ་བྱེད་ཐུབ་པ་འདི་དག་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་པོད་ནང་གཞན་ཉེན་གྱི་དཔལ་འབྱོར་སྤྱི་བྱས་ལག་བརྟར་
བྱས་པར་བརྟེན་ནས་ཡིན་ཞིང་། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་པོད་དབང་སྐྱུར་བྱས་པ་ནས་བཟུང་པོད་
ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་ཡོང་དམིགས་གཙོ་བོ་དབུས་གཞུང་གི་རོགས་སྐྱོར་ལ་མ་བརྟེན་ཐབས་མེད་གྱུར་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་
གི་དྲིལ་བསྐྱགས་ཡིག་ཆ་ཁག་གི་ནང་འདས་པའི་ལོ་ ༩༠ རིང་དབུས་གཞུང་ནས་པོད་ནང་མ་འཇུགས་དང་། རོགས་
སྐྱོར་བྱིན་བསྐྱེམས་ཨ་སྐྱོར་ཐེར་འབུམ་ ༡༦ བཏང་ཡོད་པ་དང་། ད་དུང་ལས་འཆར་གཞན་དག་མང་པོ་ལག་བརྟར་
བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅེས་སྤྱི་བསམ་པ་ཆེན་པོའི་སྐོ་ནས་ཡོངས་བསྐྱགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པར་མ་ཟད། བར་ལམ་པོད་རང་སྐྱོང་རྫོངས་
ཟེར་བ་བརྟུགས་ནས་ལོ་ ༩༠ འཁོར་བའི་དུས་དྲན་སྤང་བཅོའི་སྐབས་སུའང་འཇུགས་སྐྱུན་ནམ་གངས་ཁག་གི་ཆེད་

དུ་ཨ་སྒོར་ས་ཡ་ ༥༩༠ གླིང་ཆུང་བུན་གཡར་གྱིས་རྒྱལ་རམ་བྱེད་འཆར་ཡོད་པའི་གསལ་བསྒྲགས་བྱས་ཡོད། གོང་གསལ་གནས་ཚུལ་ཁག་གིས་ད་ལྟ་བོད་དུ་ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་པའི་ཀླག་གཞུང་གི་མོར་སྤྲོད་སྤྲོད་བྱས་ཀྱིས་དོན་དམ་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་གནས་བབ་རང་ཀྱང་འཕེར་ངེས་ཤིག་ཡོང་རེ་མེད་པ་གསལ་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ལ། དེ་བས་བོད་ནང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ལས་འཆར་རྣམས་ཀྱང་ཀླག་དབུས་གཞུང་རང་ནས་འཆར་གཞི་བཀོད་སྒྲིག་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པར་བརྟེན་ས་གནས་མི་མང་གི་མངོན་འདོད་ཇི་བཞིན་རྟོགས་མི་ཐུབ་པ་དང་། ཀྱང་གཞུང་ནས་རྒྱལ་སྤྱིར་ཁྱེད་མིན་ལ་མ་སྟོས་པར་གཞི་ཅིའི་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་གནས་སྤངས་ཀྱང་ཀླག་གི་ཁོང་ཆེན་དང་། རང་སྤྱོད་ལྗོངས་གཞན་དང་བསྐྱར་ན་རྒྱུས་ལུས་ཀྱི་གནས་སུ་སྤྱོད་ཡོད་པའི་ར་སྤྱོད་གསལ་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

བོད་ནང་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་ལས་འཆར་གྲགས་ཆེ་བ་གོང་ཁྱེད་ཁག་གི་ནང་གཞི་ཅིའི་འཛུགས་སྐྱོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་ལས། བོད་མི་བརྒྱ་ཆ་ ༩༠ ལྷག་གནས་སའི་ཁོང་འབྲོག་ཁུལ་དུ་ལས་འཆར་གཉེར་བ་ཏུ་ཅང་གི་ཉུང་ཉུང་ཡིན་པ་དེའི་ཐོག་བོད་མི་རྣམས་ལ་ཆོར་སྤངས་གྲགས་ཆེ་ཡོང་གི་ཡོད། དེ་བཞིན་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་དང་། རྩ་ཆུ་བྱང་འབྲེན་གྱིས་གཙོས་པའི་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་ལས་གཞི་ཆེ་ཁག་རྣམས་བོད་མི་རིགས་ལས་ཀྱི་མི་རིགས་ལ་ཕན་ཐོགས་ཆེ་བ་ཡོང་གི་ཡོད་པས་མ་ཆད། བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ལ་འང་གཞོད་ཆབས་ཆེན་པོ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་དེར་སྒྲོ་འཆབ་དྲག་པོ་ཡོད། སྤྱིར་བཏང་འདས་པའི་ལོ་གས་ནང་ཀྱང་ཀླག་གཞུང་གིས་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྤྱོད་ཐོག་དོ་ཁྱེད་བྱེད་གྲགས་ཆེ་བུ་ཕྱིན་ཡོད་པར་མ་ཟད། མི་སྒྲེར་དང་ཆོགས་པ་ཁག་ནས་ཀྱང་ཁོར་ཡུག་སྤངས་སྤྱོད་ཀྱི་ལས་གཞིའི་ཐོག་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་ནི་བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན།

བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་སྒྲོ་འཆབ་ཆེ་གོས་ཤིག་ནི། ཀླག་གཞུང་གིས་དཔལ་འབྱོར་འཛུགས་སྐྱོན་ལ་བསྟན་དེ་བོད་མི་གནས་སྤྱོད་བྱེད་སའི་ས་གནས་ཁག་ཏུ་མི་རིགས་ཆེ་བའི་མི་འབོར་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་ཡིན་ཞིང་། ཅི་ལྟར་ཁྱེད་ཀྱི་སྤྱོད་ལུག་བསྟར་བྱས་ཆོ། བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་ཁེ་ཕན་ལ་དོ་ཕོག་འགྲོ་གཞི་ཅམ་དུ་མ་ཟད། མི་རིགས་ཀྱི་ངོས་འཛིན་ཡང་སྤངས་སྤྱོད་བྱེད་མི་ཐུབ་པར་འགྱུར་ཀྱི་ཡིན།

གྲང་ཁྱེད་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྩ་གྲུབ་ལ་མཆོན་ན། ད་ཆ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་འབྲེལ་མེད་དུ་གྱུར་ཟིན་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཀླག་ནང་དུ་འང་མིང་ཅམ་ལས་དོན་དམ་གྱི་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཉམས་ལེན་བྱེད་མཁན་མེད་པར་འབྲེལ་བཞེད་གནང་མཁན་མང་པོ་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་བཅན་བྱོལ་བོད་གཞུང་གིས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་སྤྲོད་བྱས་ནི་ཀླག་མི་དམངས་

སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཙྰལྱིམས་ཀྱི་སྒྲིམ་གཞིའི་ནང་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་ཐག་གཅོད་གནང་རྒྱུ་དེ་ཡིན་ཞིང་། ང་ཚོས་སྤེལ་བྱས་འདི་གཞིར་བཟུང་བྱ་ནག་གི་ཙྰལྱིམས་དང་། འཕྲིམས་ལུགས་ཀྱི་རྒྱ་ལས་མི་འདུལ་བའི་ཐོག་ནས་བོད་ཀྱི་དཀའ་ལྷོག་སེལ་ཐབས་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན། རྒྱ་ནག་གི་འཕྲིམས་ལུགས་རྣམས་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་མི་རིགས་ལྟ་གྲུབ་ལ་གཞི་བཙུག་ཏེ་གཏན་ལ་ཡབ་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་བོད་མི་རིགས་ལ་ལྟ་གྲུབ་དེ་དག་རང་བཞིན་གྱིས་འབྲེལ་བ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། ང་ཚོས་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་གནས་བབ་ཆོད་ལྷན་ཞིག་ཐོབ་ཐབས་འབད་བཅོམ་བྱེད་པ་དེ་ཡང་རྒྱ་ནག་གི་འཕྲིམས་ལུགས་གཞིར་བཟུང་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།

བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་། རོ་བོ་བཅས་པ་རྒྱ་ནག་གི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་གཞན་དག་ལས་མི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་འདི་ནི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཡིན། དེ་བཞིན་བོད་མི་རིགས་ཀྱིས་ཐོབ་ཐང་ཚོད་པ་དང་། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་གཞན་དག་གིས་ཐོབ་ཐང་ཚོད་པ་ཡོངས་སུ་འདྲ་གི་མེད། འོན་ཀྱང་འཛིན་སྐྱོང་བཀའ་གཉེན་གྱི་དོས་ནས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཞེས་ཐ་སྟོད་པེད་སྤྱོད་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ་རྒྱ་ནག་གི་ཙྰལྱིམས་དང་། མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་འཕྲིམས་ཡིག་ནང་གསལ་བའི་ཐ་སྟོད་ཅིག་པེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་ལས། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་འཐབ་ཚོད་ཀྱི་རྒྱས་ཤུགས་ཉམས་ཞན་དུ་གཏོང་རྒྱུའི་བསམ་ཚུལ་གང་ཡང་འཆང་གི་མེད། བོད་རྒྱལ་དཀའ་ལྷོག་སེལ་བར་བྱེད་པའི་ཐབས་ལམ་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྤེལ་བྱས་ཀྱི་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ནི་སི་ཏྲ་སི་སྤྱུག་གོས་འཆར་ཡིན་པ་དང་། དེའི་ནང་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་དང་འཚམས་པའི་དགོས་འདུན་རྣམས་གསལ་འདོན་གནང་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ཐ་སྟོད་པེད་སྤྱོད་བྱེད་ཕྱོགས་ཙམ་གྱིས་བོད་མིའི་རང་དབང་འཐབ་ཚོད་ཀྱི་རྒྱས་ཤུགས་ཉམས་དམས་སུ་འགྲོ་རྒྱུའི་ཐུགས་དྲྀགས་གནང་དགོས་དོན་མེད་པར་བསམ་གྱི་ཡོད།

བོད་མི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་འཐབ་ཚོད་ཀྱི་ལས་འགུལ་འདི་བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་མེད་པ་ཙམ་མ་ཡིན་པར། རྒྱ་ནག་གི་ཞིང་ཆེན་གཞན་ནང་ཡོད་པའི་བོད་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་ལ་བྱུང་བའི་འཐབ་ཚོད་ཅིག་ཡིན། བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་སུ་གནས་པའི་བོད་རིགས་ཁོ་ནའི་དཀའ་ངལ་སེལ་རྒྱུའི་འབད་བཅོམ་གནང་ཆེ། བོད་མི་རིགས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་དཀའ་ངལ་སེལ་མ་གྲུབ་པར་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་ལ། དེས་ཕྱིན་པས་རྒྱ་ཆེའི་བོད་མི་མང་ཚོགས་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་འདོད་སྒོ་མ་ཆོམས་པའི་བསམ་ཚུལ་སྤྱི་མཐུན་ལྟག་རྒྱུ་ཡིན། བོད་མི་རྣམས་ས་གནས་གང་དུ་གནས་མིན་ལ་མ་རྟོགས་པར། བོད་འདི་སྤེལ་པ་ཆགས་པ་ནས་བཟུང་བོད་མི་མཆིས་སེ་ཅིག་གི་སེམས་ནང་མི་རིགས་ཀྱི་རོ་བོ་གཅིག་ཡིན་པའི་ཆོར་སྤྲང་ཤུགས་

ཆེན་པོ་ཡོད་པར་ངོས་འཛིན་ཞུ་གི་ཡོད། ལྷག་པར་དུ་དེར་སྐབས་མི་རིགས་ཀྱི་ལ་རྒྱ་བྱགས་ཆེ་རུ་བྱེན་ཡོད་པ་ནི་ཀུན་གྱིས་ཤེས་གསལ་རེད། དེར་བརྟེན་རང་སྐྱོང་ས་གནས་ཁག་ ༡༩ ནང་གནས་པའི་བོད་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་ལ་མི་རིགས་གཞན་དང་གཅིག་གྱུར་གྱི་ཐོབ་ཐང་དང་། རང་དབང་སྲོད་དགོས་པ་འདི་ནི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་སེལ་རྒྱུ་འགན་ཅི་གཙོ་བོ་ཡིན།

ཤེས་ཡོན་གྱི་སྤྲོ་བྱས་ཐད་བོད་མི་རིགས་ཙམ་དུ་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་མི་རིགས་གཞན་དག་ལའང་རྒྱ་རིགས་དབྱས་སུ་བཞག་པའི་ཤེས་ཡོན་དང་། དམར་པོའི་སྤྲོད་དོན་གྱི་ལྟ་སྲོད་སློབ་བྱིད་ཀྱི་པ་སོགས་མདོར་ན་གྲངས་ཅུང་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་། རིག་གཞུང་། ལོ་རྒྱུས་སོགས་ལ་དོ་སྣང་ཞན་པའི་སྤང་ཆུང་བྱེད་གྱི་ཡོད། སྐད་ཡིག་ནི་མི་རིགས་ཀྱི་སློབ་ཚད་ཡིན་པ་དང་། ཀུན་གཟིགས་པའི་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱོ་གོང་མས་སྐྱོང་ལ་ཆད་མེད་བསྐྱོན་པའི་རྩིས་འབྲེལ་བོད་ནང་དུས་རབས་འདིའི་ལོ་རབས་ ༡༠ ནང་གཞི་ནས་བོད་སྐད་ཐོག་སློབ་བྱིད་ཀྱི་པ་འགོ་བཙུགས་ནའང་ལམ་སྟོང་བྱུང་མེད་པའི་ཁར། དེར་སྐབས་དཀའ་ངལ་རང་འཇགས་སུ་གནས་ཡོད་པ་རེད། བོད་ནང་སློབ་གྲྭ་མང་པོ་བཙུགས་ཡོད་ཀྱང་། དེ་དག་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་། རིག་གཞུང་སྤྱང་སློབ་བྱུར་ཕན་ཐོགས་མེད་པའི་བསམ་ཆུལ་བརྒྱུད་མཁན་ཡོད། རྩོགས་གཞན་ནས་བོད་རང་སྐྱོང་སྐྱོང་ས་ཙམ་མ་ཡིན་པར། བོད་མི་གནས་སྤྲོད་ཀྱི་པའི་ས་ཁུལ་གཞན་དག་གི་ནང་དུ་འདྲེན་ཡིག་སློབ་ཆུང་ཆུང་དང་ལྡན་པའི་སློབ་བྱིད་བྱས་ཆོག་པ་དང་། ཤེས་ཆད་ཀྱང་གང་ལེགས་ཡོད་པའི་སློབ་ཕྲུག་རིམ་ཐོན་ཡོང་གི་ཡོད། འོན་ཀྱང་བོད་མི་ནམས་དང་། བྱེ་རྒྱལ་ཡུལ་སྐོར་སློབ་འཆམ་པའི་ཁྲོད་དུ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ནི་སློབ་གྲུའི་ཁོར་ཡུག་ནང་མ་གཏོགས་ཕྱི་རོལ་དུ་བེད་སྤྱོད་ཡོད་པ་མ་རེད་ཅེས་གསུང་མཁན་མང་པོ་ཡོད།

རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅི་ཁྲིམས་དང་། ཁྲིམས་ཡིག་གཞན་དག་གི་ནང་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཆོས་དང་། རིག་གཞུང་། སྐད་ཡིག་སོགས་རང་དབང་གི་ཐོག་ནས་བེད་སྤྱོད་བྱས་ཆོག་པ་འཁོད་ཡོད་ནའང་། བོད་ནང་དོན་དམ་གྱི་རང་དབང་ཕྱན་ཆོགས་ཀྱང་མེད་པའི་བདེན་ཏྲགས་སུ་སློབ་གྲྭ་དང་དགོན་སྡེ་མང་པོ་སློབ་རྒྱུ་པ་དང་། གྲྭ་བཙུན་སྡུག་འཆང་བཅས་དགོན་གནས་སོ་སོ་ནས་བྱིར་འབྱུང་བྱས་པ། དེ་བཞིན་དགོན་སྡེ་ཁག་གི་ནང་ “རྒྱལ་གཅེས་ཆོས་གཅེས་” སུ་གྲགས་པའི་བཙན་ཤེད་ཀྱི་སློབ་གསེའི་ལས་འགུལ་བྱགས་དྲག་གིས་སྤེལ་བཞིན་ཡོད་པ་སོགས་དཀའ་ངལ་སུ་མཐུད་འཕྲད་བཞིན་པ་ཡིན།

དབྱས་གཞུང་དང་། ས་གནས་གཞུང་བར་དབང་ཆ་དཔྱེ་བཞོས་ཤེད་སྐབས་ཚུན་གཉིས་ཀའི་འདོད་
 སྒྲོ་ཡོངས་སུ་ཆོམས་པ་ཞིག་མེ་ཡོང་བ་འདི་ནི་རང་བཞིན་ཡིན། འོན་ཀྱང་ད་ལྟའི་བོད་ཀྱི་རང་སྤྱོད་གནས་བབ་ནས་བཞིན་
 ན། འདོད་སྒྲོ་མེ་ཆོམས་པ་དེ་ཕྱགས་གཅིག་ཁོ་ནར་བྱུང་ཡོད། བོད་ཀྱི་རང་སྤྱོད་གནས་བབ་དང་། བཀོད་སྒྲིག་ཐད་
 ཆ་ཆང་བའི་དཔྱད་ཞིབ་བྱས་འབྲས་སུ་བོད་ལ་དོན་དམ་གྱི་རང་སྤྱོད་མེད་པའི་གནད་དོན་གཙོ་བོ་ནམས་བྲིམས་བཟོ་
 དང་འཛིན་སྤྱོད་གི་དབང་ཆ་ཆད་ལུན་མེད་པ་དང་། རང་རྒྱ་འཕེར་བའི་དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྲིད་བྱས་གཏན་འབེབས་བྱ་
 རྒྱའི་དབང་ཆ་མེད་པ། ས་གནས་མི་མང་ལ་འཇུགས་སྐྱུན་གྱི་ལས་འཆར་བཟོ་རྒྱའི་དབང་ཆ་མེད་པ། བྲིམས་ལུགས་
 དབང་འཛིན་ཡང་མིང་ཅམ་ལས་དོན་གྱི་རང་དབང་མེད་པ། དེ་བཞིན་ཆོས་དང་། རིག་གཞུང་། རྐང་ཡིག་ བེས་
 ཡོན་སོགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐོག་བོད་མི་རང་ཉིད་ནས་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱའི་དབང་ཆ་མེད་པ་སོགས་ཡིན། བོད་ནང་རང་
 སྤྱོད་གི་དབང་ཆ་ཆད་ལུན་མེད་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་གསུམ་ཡོད་པ་ནི། དང་པོར། རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་འདི་
 གཅིག་སྤྱད་རིང་ལུགས་ཡིན་པའི་ཉེར་ལེན་གྱིས་སྲིད་དབང་ཡོངས་རྫོགས་དབྱས་གཞུང་གིས་སྤེར་སྤྱོད་ཤེད་པ་དང་། ས་
 གནས་གཞུང་གི་དབང་ཆའི་འབྱུང་ཁུངས་གཙོ་བོ་དབྱས་གཞུང་ཡིན་པ་ལས་བྲིམས་དང་སྒྲིག་གཞིའི་ཕྱང་བྱངས་ནས་དབང་
 སྤྱོད་ཤེད་ས་མེད་པ་ཡིན། གཉིས་པར། ཏང་གི་ཆོགས་པ་དེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བྲིམས་གཞི་ཁག་ལས་གལ་ཆེ་བར་བརྩི་གི་
 ཡོད་པ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གོང་ན་མེད་པའི་དབང་ཆ་ཏང་གི་ཆོགས་པར་ཡོད་པར་བརྟེན་ནས་མི་རིགས་ས་གནས་རང་
 སྤྱོད་གི་འགོ་ཤེད་ཆོས་ཏང་གི་འགོ་བྱེད་ཀྱི་བཀོད་མངགས་གཞིར་བཟུར་ལས་དོན་སྐྱབ་དགོས་པ་ཡིན། གསུམ་པར། མི་
 རིགས་དང་འབྲེལ་ཡོད་བྲིམས་སྒྲིག་ཁག་ལག་བརྟར་ཆད་ལུན་བྱལ་མིན་ནི་མི་རིགས་རང་ཉིད་ལ་རག་ལུས་པ་ལྟར། མི་
 རིགས་གང་དེར་བྲིམས་ཡིག་ལག་བརྟར་ཤེད་བྱལ་བའི་རྒྱས་པ་ལུན་ཡོད་ནའང་། རིག་གནས་གསར་བཞིན་སྐབས་ཀྱི་
 རྒྱལ་སྤྱོད་སོགས་འདས་པའི་ཉམས་སྤྱོད་ལེགས་པོ་མེད་དབང་ལ་བརྟེན་ནས་མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་རྩོད་རྒྱུར་དཀའ་ངལ་
 འཕྲད་ཀྱི་ཡོད་པ་བཅས་ཡིན།

མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་ཆད་དང་ལུན་པ་ཞིག་ཐོབ་པ་དང་། དེ་དག་འགན་ལེན་བྱལ་བ་ཞིག་ཡོང་སྐྱད་
 སྲིད་དབང་ཡོངས་རྫོགས་དབྱས་གཞུང་གིས་བདག་འཛིན་མ་བྱས་པར་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་། མི་རིགས་གང་དེར་
 དོན་དམ་གྱི་དབང་ཆ་སྤྱོད་དགོས་པ་དང་། ཏང་གི་ཆོགས་པས་ས་གནས་ཀྱི་འཛིན་སྤྱོད་ལས་དོན་ཐོག་ཐེ་གཏོགས་མེད་
 པ་ཞིག་དགོས་པ་ཡིན། དེ་བཞིན་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་ལ་ཆེ་མཐོང་དང་། ཆ་འཛོག་བརྩི་བཀྱར་ཤེད་དགོས་

པ་དང་། བོད་མི་རིགས་ལ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་ཀྱི་མི་རིགས་དང་དོན་དམ་གྱི་འདྲ་མཉམ་སྒྲིབ་དགོས་པ་ཡིན། ལར་
ནས་རང་སྤྱོད་གི་བཀོད་སྒྲིག་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་རུང་། ཕྱོགས་གཅིག་ཁོ་ནའི་ཁེ་ཕན་སྤྱད་སྤྱོད་ཀྱི་པའི་ཐག་གཅོད་ཅིག་
མ་ཡིན་པར། ཕན་ཚུན་གཉིས་ཀའི་མོས་མཐུན་ཡོད་པའི་བཀོད་སྒྲིག་གྱི་ཐབས་ཤིག་གཏོད་དགོས་པ་འདི་ནི་གནད་འགག་
ལ་ཐུག་ཡོད།

དེང་ཆར་ཀྱི་ནག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ཀྱི་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་
ཀྱི་ལ་ཁབ་གྱི་དབུ་ཁྲིད་དང་། མི་མང་བཅས་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་ཀྱི་ནག་ཀྱི་ལ་ཁབ་འདི་ད་གཞོན་སྤྱི་མང་གྱི་དབང་སྒྱུར་བའི་ལམ་
ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་དགོས་པའི་བསམ་ཚུལ་འདོན་མཁན་མང་པོ་ཡོད་པ་རེད། ཀྱི་ནག་ནང་ད་ལྟོ་ཆར་སྤྱི་ཚོགས་དང་།
མི་དོན་གྱི་སྤྱི་མང་ལུགས་ཐད་འགྱུར་བ་དམིགས་བསལ་ཕྱིན་མེད་ནའང་། དཔལ་འབྱོར་དང་ཆོང་འབྲེལ་གྱི་སྤྱི་མང་
སྒྲིག་ཁག་ཚད་དང་ལྡན་པའི་ལག་བརྟར་གྱི་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་གྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་ང་ཚོས་ཀྱི་ནག་གི་འགྱུར་
བ་འདིའི་ཐོག་ནས་བོད་མིའི་རང་དབང་ལའང་འགྱུར་བ་ཞིག་རང་བཞིན་གྱིས་འགྲོ་བྱའི་རེ་སྒྲུག་བྱ་རྒྱུ་མེད་ཅིང་། ང་
ཚོར་དུས་ཚོད་ཀྱི་ཆ་ནས་ང་ཉེས་ལ་ཐུག་ཡོད་པས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་དང་། རང་སྤྱོད་ཚད་ལྡན་ཐོབ་པའི་
ཆེད་དུ་བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀྱི་ནས་འབད་བཅོམ་སྒྲོད་མེད་གནད་དགོས་པ་ཡིན་བཅས། ཐུགས་རྗེ་ཆེ། ॥

ISBN 01-86627-59-6